

❧ Régi ❧
MAGYAR
KÖLTŐK TÁRA

XVI. SZÁZADBELI
magyar költők
művei

Akadémiai Kiadó — Balassi Kiadó
Budapest

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA X.

Czobor Mihály(?)
THEAGENES ÉS CHARICLIA

Sajtó alá rendezte

Kőszeghy Péter

A mű feltételezett szerzője, Czoborszentmihályi Czobor Mihály (1575–1616) Bocskai kancellárja, a zsitvatoroki béke egyik aláírója, több nyelven beszélő, művelt főúr volt. Származása, családi kapcsolatai révén ahhoz a szellemi körhöz tartozott, amely a leginkább ismerte és méltányolta Balassi Bálint költészetét.

Német minta alapján valószínűsíthetőleg Czobor Mihály verselte meg Theagenes és Chariclia ókori eredetű históriáját. Műve számos költészettörténeti újítást rejt, s mintegy megelőlegezi Gyöngyösi poétikáját. Az egyetlen példányban ránk maradt kézirat első ízben jelenik meg nyomtatásban. A kötet modernizált helyesírással közli a *Chariclia* szövegét, a kézirat hasonmását és a mű német forrását.

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA
X.

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

XVI. SZÁZADBELI MAGYAR KÖLTŐK MŰVEI ÚJ FOLYAM

SOROZATSZERKESZTŐ
SZENTMÁRTONI SZABÓ GÉZA

9. VALKAI ANDRÁS, GÖRCSONI AMBRUS, MAJSSAI BENEDEK, GERGEI ALBERT, HUSZTI
PÉTER ÉNEKEI. EURIALUS ÉS LUCRETIA HISTÓRIÁJA. TELAMON HISTÓRIÁJA.
BOGÁTI FAZAKAS MIKLÓS FOLYTATÁSA GÖRCSONI AMBRUS HISTÓRIÁJÁHOZ
10. CZOBOR MIHÁLY(?): THEAGENES ÉS CHARICLIA

REGI
MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

Tizedik kötet

CZOBOR MIHÁLY(?)
THEAGENES ÉS CHARICLIA

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
KŐSZEGHY PÉTER

Akadémiai Kiadó–Balassi Kiadó
Budapest, 1996

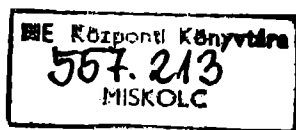
Készült a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetében

SZAKLEKTOROK
JANKOVICS JÓZSEF
STOLL BÉLA
SZENTMÁRTONI SZABÓ GÉZA

A MUTATÓKAT ÖSSZEÁLLÍTOTTA
TAMÁS ZSUZSANNA

Megjelent az OKTK
„Kulturális hagyományaink feltárása, nyilvántartása és kiadása”
kutatási főirány támogatásával

Dp

THEAGENES ÉS CHARICLIA

Pars Prima.

Ar cagh hysres Nyhus het scep agauual
 Agum cingherendol fol habiaual
 me bi strast perez hofu utauual
 vjps cartomariolats leud ariauual
 kasdagis mpek morbas laiuual

Fredrick in sja 3 paradictombol,
 mort bi budogs tistawd buic forastol,
 kivelhit bogi rlesit uidek solwasabol,
 d bawit vastagul abok okuoltabol,
 s batalmas naggia mi paltomdasabol,

Vgy bogi mruoltauual uidek nungd oullya.
 minon foljamo kars fol salladgia mullja,
 d rmi p k b omis mayd ba nung gugollia,
 mure bogi aklor arad s partbol magat tollja,
 midon tior uidek ad s edal fontkats follya

Mas ar legi ariauual. Agipost buriq;
 midonik syriat obaki borenig;
 pexi balyat doly arban midon midunp;
 fflonni a paltan kerdwst d iunp;
 agit fol uidek igis kvel d iunp;

Kedel bechik pomis sala sok roltauual
 bann d rmo edual sforgat nag roltauual,
 kerdwst oflagokats arogarasauual,
 paltalche galyalats d rman boroasauual
 hysmidon folkats mota roltauual.

Kerdwst bi h koltalan rerdwst d rman
 kvelon d rman folkats d rman
 a d rman paltal nag roltant arasol,
 varasoktan raltats d rman arasol

Arny fio b d rman omi kmi uoltanul
 folkats nag m p k rlos folkasanul

PARS PRIMA

1. Az tág híres Nílus hét szép ágaival
Égyiptum tengerben dől sok habjaival,
Messzi járást szerez hosszú útjaival,
Víg tartományokat bévít árjaival,
Kazdagít népeket morhás hajóival.
2. Eredetét veszi ez Paradicsomból,
Mert ott buzog tiszta és híves forrásból,
Küljebb hogy érkezik, vizek toldásából
Elbévöl, vastagul azok sok voltából,
S hatalmas nagygyá nő szaporodásából.
3. Úgyhogy mivoltával vizeket megdúlja,
Minden folyamokat fölhaladja, mülja,
Természetiben is majdha meggúgolja,
Merthogy akkor árad s partból magát tolja,
Midőn több víz apad s csak feneket folyja.
4. Más az, hogy árjával Égyiptust bévíti,
Mezeinek zsírját csak ő kövéríti,
Eső helyett nyárban midőn nedvesíti,
Iszonyú aszában kedvest hívesíti,
Egyébféle vizét így is különíti.
5. Kevélkedik penig hala sok voltával,
Benne termő csudák s férgek nagy voltával,
Kedves országokat-ázogatásával,
Szántalan gályákat hátán hordásával,
Gyönyörő földeket mosogatásával.
6. Mert ő lefoltában vadnak sok országok,
Külön nemzetségek, kazdag uraságok,
A partjain széllyel nagy roppant városok,
Városokban rakott és morhás árosok,
Bő idegen népek, szántalan lakosok.
7. Annyi szó lehetne ennek mivoltáról,
Föld alatt nagy messze titkos folyásáról,

---

2 /Egeum [a 2. e javítva; vö. a tárgyi jegyzettel] 4 [a *beuith beiuth*ból javítva] 18 nedueseti [rím] 19 hieseti [rím] 20 kwleonety [rím] 25 mos[tintafolt]aual 26 [más kéz indokolatlannak látszó javítása, a szavak fölé írt átszámozást a zárójelbe tett számok jelzik:] Merth(3) <eo> le feoltaban(2) vadna(1) [tintafolt] orszagok(4) 27 [más kéz indokolatlannak látszó javítása:] <kazdagh urasagok> [föle írva:] fris <fe>(?) Vri(?) <nagi>(?) allasok

[illegible]

- 35 Egy hegy alól viszont kizuldulásáról,
Arannyal homokja elvegy forrásáról,
De másoknak hagyom én az írást arról.
8. Hanem tengerben hol esik egyik ágja,
Midőn már folyását e földön megunja,
Ott építtetett föl az szép Heraclea,
40 Melynek nagy kevélyen falait csapkodja,
Utolsó játékját földön ezzel hagyja.
9. Heracleus császár volt annak kezdője,
Az maga nevére várast nevezője,
S fundámentomából el-fölemelője,
45 De Vespasianus fallal kerítője,
Nagy Domitianus helyben készítője.
10. Csudaszép situsa vagy on e várasnak,
Mindenből bősege, nagy portusa annak,
Világ négy részéről gályák oda jutnak,
50 Midőn vásárlásért arra szomjan futnak,
Sok próbák, szerencsék után megnyugodnak.
11. Ennek tág mezejét pórok szántogatják,
Bortermő hegyeit kapákkal forgatják,
Barom-élő földét sok nyájjal nyomatják,
55 Erdejét peniglen vadakkal lakatják,
Halait élésért éjt-nap halásztatják.
12. Kőházait urak és árosok bírják,
Minthogy mindennel bő, felette javallják,
Föld szélén hírét is ehhez képest hallják,
60 Hogy minden részéről morhával táplálják,
Az idegent mellyel messzül odacsallják.
13. Négyszegre rakattak falai várasnak,
Környüle soksága az erős bástyáknak,
Szép magas tornyai bátokkal villagnak,
65 Bástyákon nagy álgyúk készen úgy hallgatnak,
Szükségnek idején oltalmat adhatnak.

Pianczi urcay oly igen tages sok.

Gyakor békén bennin diégo forrasok.

Forrasokból eből in bárállan foliások,

És szelűssé lhatgat kékűs mulatások.

Jönnek meg a kékűs bié tages pallások.

És békél mindonkor bennin nagy dicsőség.

most fának don s után dicsőre rá tageság.

mind békéi a kalmar sok, s nagy vi miltóság.

És békés igen félé a lakosság.

Pendol szelűs fülököt söt hőklyes, s kasszóság.

Vagyam hol a dicső amsa s a békéi.

oda fókla kgyülny a d. holt hús s bék.

És bék hol cirkus lattiak a borky. holt,

arra öklölök h. miltoda illik.

És bék a fának igy miltóság hőkly.

De az omb. s fókla fókla kgyülny.

ugy a sok s bék s miltoda hőkly.

Soldos nem oszthat ebak hőkly miltoda.

tuduan solutiarok gyaloska miltoda.

Ra ütök s fókla kgyülny s bék s fókla.

Az alutiarok d. nem uadylattak.

uadylattak miltoda s bék s fókla.

most bék s bék s bék s bék s bék.

uadylattak fókla s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

És bék s bék s bék s bék s bék.

14. Piaci, utcái oly igen tágosok,
Gyakor helyen benne zuhogó források,
Forrásokból csökön házakban folyások,
Ezzel dús uraknak kedves mulatások,
Jövevény népekért bő tágas szállások.
- 70
15. Élésből mindenkor benne nagy olcsóság,
Mert szárazon s vizen hordja rá parasztság,
Minthogy a kalmár sok s nagy úri méltóság,
Ehhez képest igen feles a lakosság,
Pénzből sincsen szűkök, sőt bő kincs s kazdagság,
- 75
16. Ugyanis hol a dög, amaz saskeselők
Oda szoktak gyűlni az elholthús-élők,
Ekképpen hol cégért látják az bornyelők,
Arra öklelnék bé, minthogy oda illők,
Pénzre reáforrnak így mindjárt henyélők.
- 80
17. De az emberfosztó Hárpiák is erre
Vigyázók s szemesek, mivel ők herére
Zsoldot nem osztanak, csak haszonmértőre;
Tudván sok útjárót, gyakorta melyekre
Ráütnek s fölverik, mert éhek ézekre,
- 85
18. Azzal útjárókat de nem vadíthatják,
Várastól népeket el nem tágíthatják,
Mert ha egyen-kettőn ezt megadni látják,
Viszontag százon is nem tapasztalhatják:
Szerencsétlenségnek s fátumnak alítják.
- 90
19. Az, hogy e városnak minden ékessége
Megvagyon szem s szívnek ő gyönyörűsége,
Minden eszközökkel fölötte búsége,
Ahhoz kedvessége s illő erőssége,
Emberi mód szerint úgyhogy nincs szükség.
- 95
20. Valami újítja s játsztatja az szemet,
Serkenti, vidétja szomorodott szívet,
Megoltja emberben elfojtó keservet,
Táplálja, segíti meglankadt tetemet,
S neveli, építi gyöngye lágy szerelmet,
- 100

Asol mmo mps uamat os Heracalan,
murt mmda iatort kama mps hof adba,
non kol a fji, the saba ammad budba,
ebak lapiu biviun fnd m d d s msciadba,
mndiaye Salba mps mps uama ogi Romaban.

Acipitumdan uapion murt Sogi fidi,
mmdonbol fidiote fapom ammda,
mmda ebada kuduot Sa mps oe lumsa
murt a Sol sok bawags ot bwa ammda.

Kami lumbul lefion gla os murt
Kalmant nagi kimbats hogj orlon calallat
non ebada kimbats Sa mps lala k,
naba bion mda ip mps mps mps tollik
murt ad ad utokats fidiot ujin allik,
soluio kottik, s fidiu k, to fidiu k.

Mehj uaroslos kimbats minap ad murt,
mmdon fjiros Sainat maragan fidiot,
sotats hoto fidi ala ujin mps fidiot,
Titans qiros bouan kimbats kimbats mlt,

M. llik kimbats mlt hogj hogj givakid mlt
M. llik kimbats mlt kimbats mlt,
ragaduanik ujan kimbats murt,
Qadab kimbats mlt kimbats mlt.

M. llik kimbats mlt kimbats mlt,
ujan fidiot ujan uak fidiot kimbats,
murtan kimbats kimbats mlt.

M. llik kimbats mlt kimbats mlt,
Kaualam fidiot kimbats mlt,
kimbats mlt kimbats mlt kimbats mlt,
kimbats mlt kimbats mlt kimbats mlt.

M. llik kimbats mlt kimbats mlt,
kimbats mlt kimbats mlt kimbats mlt,
kimbats mlt kimbats mlt kimbats mlt,
kimbats mlt kimbats mlt kimbats mlt.

- 105 21. Azok mind megvannak ez Heracleában,
Mert minden játékot hamar meglölsz abban,
Nem köll a fejedet soká törnöd búdban,
Csak légyen bőven pénz nehéz tarsolyodban,
Mindjárt helbe megnyersz ugyan egy csomóban.
- 110 22. Égyiptumban vagyon mivelhogy fekése,
Mindenből fölötte szapora termése,
Nem is csuda, kedves ha nép otlevése,
Mert ahol sok bőség, ott bűn terjedése,
Henyélésből lészen oka és nevése.
- 115 23. Kalmárok nagy kincset hogy ócsón találják,
Nem csuda, kényekre ha élteket lakják,
Noha bizon néha igen megtromfolják,
Mert az ő utokat földön-vízen állják
Tolvajok fölverik s ölik és prédálják.
- 120 24. Mely városhoz közel minap ez történék,
Midőn piros hajnal már égen fénlődnék,
Sötét Hold Föld alá visszaenyésződnék,
Titán is gyors lován ködből kiérkeznék,
Egy nagy csoport ember hogy hegyre gyűlődnék,
- 125 25. Melyek tolvajlással ették kenyereket,
Ragadványok után keresték neveket,
Prédából kaparták rossz keresményeket,
Vízen-földön úzvén vak szerencséjeket,
Úntalan kezekben hordozván élteket,
- 130 26. Nézvén hegytetéről mély tengert szemekkel,
Ha valami gálya jönne-é rajta el,
Kire üthetnének nagy merész szívekkel,
Lehetne prédájok, s erszények pénzekkel
Telhetnék: mert igen álmodnak ezekkel,
- 135 27. Némelyek közölök az ország útára
Szemlélnék s vigyáznak alá s föl járóra,
Kedven akadnának sokadalmasokra,
Bótos legényekre, holmi kalmárookra,
Kazdag tőzsérekre vagy mészárosokra.

---

115 [más kéz átszámozása:] tolvaiok ölik(3) s feöl(1) uerik(2) es(4) pdálliak(= predálliak)(5) [metszet] 126
tetereől <nagy> Méli [szótagszám] 127 iónnee [az e betűk javítvá]

De pingen a tui hau. s. romit non laetamal
nobi. s. h. p. n. i. a. n. t. e. p. r. e. i. g. i. a. b. a. t.
S. g. i. r. o. l. a. l. a. m. m. y. i. d. r. e. m. a. l. a. m. i. e.
P. l. u. m. s. e. g. i. a. b. i. a. t. i. m. i. s. h. m. l. a. p. s. a. r. n. a. l.
p. a. r. t. o. n. s. a. t. a. l. a. t. t. o. l. l. i. o. n. d. o. l. g. e. l. a. e. s. u. a. l.

Demme & Sal. Behn agt. Galliarung der
das meckelburgische Repetition
inherbet die vord. & formamio synod. Behn.
Uktion fenthet. & magt meckelburg. a. r. d. k. n.
a. mil. & com. & r. u. u. & d. k. n.

Hollste. x. i. s. i. g. r. r. a. t. o. n. s. o. b. a. t. l. a. n. a. l.
a. d. e. n. c. l. o. d. a. i. g. n. m. i. l. i. t. a. n. t. a. l. m. i. l. i. t. a. n. t. a. l.
n. u. r. t. f. i. n. n. u. i. s. a. r. i. g. r. o. r. u. m. s. a. l. l. o. c. a. n. a. l.
m. i. l. i. t. a. n. t. a. d. o. k. i. n. i. s. t. u. o. l. n. a. s. s. a. l. l. o. c. a. n. a. l.
s. a. m. m. s. a. m. a. g. g. e. t. o. l. r. r. i. s. u. o. c. a. n. a. l.

Sa min Sa mapekto. 11. pucotauak.
 Lemisuala niki. Saos nikeloprimil.
 Saam elak uikelon gono b'evot. m'etij.
 uaq. inqis. y. niki a uak b'evot. niki.
 m'etij. Saos is lakas b'evot. b'evot. Saam.
 m'etij. uikelon uikelon miki. Saos uikelon uikelon.

Sol a pital b'omigol b'os b'ok b' c'ntu.
 M'at'atol adon d'nyg'tu.
 B'at'us dom'it b'orral coll'it'ur.
 f'is et'it tal'ellan f'it'it b' b'it'it.
 m'it'it f'it'it dom'it b'omigol b'orral b'nyg'tu.

Bons esent chi bit solatual bi fobben,
mullin fzimur gianare uistek vijoklon
Sa koner e dapot mule o sib. t. et fobben,
Mij mast olam kama bocharot epy. S. mlon
Qito fais noutos quibamat. bbbn.

Kims Solo: S. B. n Puskatul Sabiatul,
isob r. b. al. f. q. d. Hyl uadarul,
ket mgs mm Solmanat tengeri chjarul,
mih Putra v. r. v. v. i. S. B. k. Sabiatul
L. i. P. B. g. s. mit mm, ualro d. r. a. Pontol?

- 140 28. De szintén a tájban semmit nem láthatnak,
Noha éhen-szomjan tengerre vigyáznak,
Hegyről alámenni azért már akarnak,
Elhívén, hogy aznap semmit sem kaphatnak,
Parton hát alattok ilyen dolgot látnak:
- 145 29. Nem messze, csak szélén, egy gálya tengerben
Vasmacskákkal vagyon szegezve fövényben,
Emberből de üres, s kormányos sincs helben,
Mélyen feneklett meg morhától a vízben,
Amiként ismériek távol nézésekben.
- 150 30. Holttestet is tenger-parton sokat látnak,
Azon csoda igen, miként álméknak,
Mert semmi új harcot ők nem hallottanak,
Melyben azok veszték volna s hullottanak,
Hanemha magoktól erre jutottanak.
- 155 31. Nem is vala jele erős ütközetnek,
Hanem csak véletlen gonosz történetnek,
Vagy irégységének a vak szerencsének,
Mert hogy jó lakás közt ezekre érének,
Melyben véletlenül és rútul veszének.
- 160 32. Sok asztal szőnyeggel köztök béterítve,
Ételek, italok azon elvegyítve,
Szép ivóedények borral teljesítve,
Fris étkek tálokban felesen készítve,
Mindenféle edény környölöttök hintve.
- 165 33. Boros ezüstcsészék sokaknak kezekben,
Melyet fegyver gyanánt viseltek ügyökben,
S a konc csapott némelt s sebesített főkben,
Meg mást ólomkanna bocsátott *egyemben*,
Szítófa is rontott egynihányat ebben.
- 170 34. Mert hirteren veszély s nem remélt történet
Újforma harcolást és ütközetet vett,
Ételért, italért edént ki készített,
Szükség késziretre fegyvere helyett lett,
Hol nem hallott dolog akkor köztök esett.

---

164 egyehemben [szótagszám] 166–175 [a 34. és a 35. versszak sorrendje a németben éppen fordított: noha nem egyértelmű, hogy ez szerzői változtatás-e, avagy a másoló rontása, az utóbbi valószínűbb] 169 keszi-
retre [az utolsó szótag szinte az olvashatatlanságig javítva]

[illegible]

- 175 35. Kevés holt ezekben puskátúl, szablyátúl,
Jobb része élete fogyott nyíl vasátúl,
Kik meg nem holtanak, tengeri csigátúl,
Mely partra veretett vizeknek habjátúl,
De a szükség mit nem változtat azontúl?
- 180 36. Minthogy nagy istenek ő jó lakásokat
Harcra változtatták víg nyájasságokat,
Dühösségre, sebre ételrágásokat,
Piros meleg vérré jó bor ivásokat,
Méreggő s halálra gazdálkodásokat.
- 185 37. Tolvajok azért már ez ily dolgot látván
És annyi holttestet part szélén, sajdítván,
Morhában semmi nincs gályában hányatván,
S körül ellenséget nem tapasztalhatván,
Mire magyarázzák s véljék, nem tudhatván,
- 190 38. Végezék magokban, afelé menjenek,
Nincs kétségek, abban prédát ne nyerjenek,
S ha ki harctúl maradt, kivel ütköznie
Kelletnek, nem oly sok, melytől félhessenek,
Vagy kikkel ujjat is vonni ne merjenek.
- 195 39. Gyorsan közelíték azért holttesteket,
Szertelen csudálják undok eseteket,
Mi veszély vesztette oly rútul ezeket,
Hogy ily szörnyűséggel adták föl élteket?
Más véletlenség is éré viszont őket,
- 200 40. Mert közel egy szép szűz kisdéd kűsziklán ül,
Melynek gyöngé színe s szeme keservvel fűl,
Gondos baj szegénnek árva fejére gyűl,
Mely miatt az teste, mint hideg jég, elhűl,
Éltével halálban sérvei közt merül.
- 205 41. Angyali színében de meg nem változott,
Ép emberségében nem is fogyatkozott,
Szerencsétől noha így megcsalatkozott,
Ezért kedvében is igen bontakozott,
Mivel reméntelen vészben találkozott.

---

175 azontól [rfm] 176 Istennek [értelem] 188 [az *wikeozenek wikeozniekből* javítva, értelem] 189 kellettnek [az *n z*-ből javítva] 197 színe [az *n u*-ből javítva; Gy: *szivetskéje*]

Joten Afiame, ^{u. d. n. a.} omik lagjru bala,
 Laurus apstol fida bala q. omij le fteru
 Diakaloni is miltin gimanis nas fai.
 bal. okalan f. o. Romanos Pufdraia.
 iot k. d. e. h. o. n. c. d. f. i. a. s. a. r. a. m. i. a. s. k. e. j. i. a.
 Lora yonnes f. i. n. e. l. o. k. b. a. b. o. c. a. k. o. j. o. t.
 bal k. d. e. d. y. n. a. u. a. l. e. r. d. e. f. o. g. i. e. l. o. d. o. r. s.
 Vidam hominul f. o. b. e. r. e. a. l. a. r. k. o. d. o. r. s.
 m. d. f. f. o. l. q. i. e. f. f. r. e. a. m. u. l. t. e. s. b. r. i. a. l. k. o. d. o. r. s.
 m. i. l. i. t. e. q. i. e. b. o. c. o. r. d. o. n. i. p. e. m. o. d. e. a. l. a. l. k. o. d. o. r. s.
 Legs k. d. e. l. l. o. q. i. e. f. f. u. b. o. d. o. r. a. i. a. b. e. r. u. r. u.
 n. a. q. i. b. o. b. e. l. l. e. f. e. l. b. i. k. u. r. o. b. e. f. o. r. t. a. n. q. i. u.
 d. r. e. u. a. g. i. o. n. b. i. d. m. i. l. e. n. i. n. d. o. n. e. b. e. r. e. b. i. u.
 m. i. l. i. n. i. n. e. l. b. a. m. o. d. y. a. n. a. s. u. o. l. n. a. m. i. g. l. b. o. r. a. g. g. u. r.
 D. g. i. b. e. d. i. b. e. b. a. l. e. n. a. k. a. l. m. o. a. t. o. l. b. r. a. d. u. r.
 L. i. n. e. k. m. o. c. k. o. s. u. r. d. o. l. n. o. b. a. a. b. r. a. f. a. t. t. a. i.
 d. e. b. e. p. f. i. r. f. i. b. i. m. i. t. e. l. m. m. e. i. e. k. o. l. b. a. t. t. a. i.
 m. i. n. i. t. e. i. f. e. f. i. r. e. q. u. e. d. o. i. o. m. e. m. u. t. a. t. t. a. i.
 s. r. o. t. a. f. i. n. o. s. a. g. a. r. d. e. l. m. m. e. a. s. o. l. b. a. t. t. a. i.
 i. g. i. e. b. e. d. i. b. e. b. e. m. i. g. l. e. u. a. d. o. l. p. a. t. t. a. i.
 L. o. m. e. b. i. a. r. d. n. o. b. a. s. u. h. i. o. r. k. i. f. r. u. e. t. o. l.
 A. l. i. g. s. b. i. r. i. a. b. e. p. e. n. i. s. f. a. t. u. a. l. m. a. l. b. e. b. e. r. u. t.
 m. i. g. l. e. b. e. t. a. l. m. i. t. e. d. e. b. e. p. e. n. i. s. q. u. e. h. o. l.
 d. r. o. i. t. u. m. m. i. d. a. m. i. l. a. n. a. q. i. e. u. d. e. l. o. l.
 u. n. t. a. l. a. n. r. a. b. i. l. l. a. n. e. s. d. e. g. i. g. o. r. n. i. l. f. r. u. i. t. o. l.
 S. m. o. n. d. n. a. q. i. f. o. b. e. s. t. o. d. u. e. f. u. i. u. m. f. i. r. d. m. i. s. m.
 u. a. g. n. e. q. i. f. o. p. b. o. n. e. d. e. b. e. d. u. i. f. f. o. m.
 b. e. n. e. d. i. c. t. e. s. a. r. a. m. a. l. i. o. l. b. e. l. l. e. m. i. t. e. m.
 u. a. g. i. d. e. g. i. u. l. u. n. d. e. q. u. i. r. e. s. u. e. f. u. l. i. n. d. e. d. e. m.
 J. o. t. o. n. i. k. a. k. a. r. d. a. n. m. i. h. b. e. s. f. e. l. i. s. m.
 S. m. m. i. n. o. m. u. a. l. a. h. d. e. g. i. u. b. n. u. r. t. b. o. m. i. n. i. l. e. r. o. d.
 u. g. i. g. i. m. a. s. n. a. k. a. t. t. u. t. s. k. i. t. e. r. o. t. u. k. d. e. i. n. k. i. o. r. s.
 i. o. g. o. n. e. s. b. e. r. n. e. h. n. o. m. n. i. m. e. s. b. e. n. e. p. a. l. e. s.
 u. a. l. a. m. i. g. l. e. u. i. s. o. l. l. i. u. k. d. e. b. e. r. i. g. i. m. u. l. e. r. o. d.
 b. a. k. e. r. u. t. b. o. m. i. e. b. a. l. a. l. e. r. b. e. t. u. g. i. m. e. r. o. d.

- 210 42. Istenasszony módra ennek lágy ruhája,
Laurus-ágból fején zöld gyöngykoszorója,
Nyakában és mellyén gyémántos násfája,
Bal oldalán fénlő zománcos puzdrája,
Jobb kezében cifrás, aranyas kézfiya.
- 215 43. Arra gondos fővel olyha bocsátkozott,
Bal keze ujjával térde fogatkozott,
Vidám szemeivel földre csalatkozott,
Nézéssel egy testre ámult s bajlkozott,
Melyre egy csoport nép e mód találkozott:
- 220 44. Legközelb egy ifjú hozzája heverve
Nagy sebekbe fekszik, vérébe förtengve,
Erre vagy szűznek minden esze veszve,
Mely mintha mozgana s volna még hörögve,
Úgy tetszik, s halálnak álmából ébredve,
- 225 45. Kinek mocskos vértől noha ábrázatja,
De szép férfi színét el nem titkolhatja,
Mint tej fehérségét örömet mutatja,
S rózsza pirosságát el nem másolhatja,
Így ez ékességét mégis vádolgatja.
- 230 46. Szeme héját noha súlyos keservétől
Alig bírja szegény s fájdalmas sebétől,
Mégis szerelmese édes szépségétől
Erőt vévén néha-néha nagy tüztől,
Untalan rá pillant, hogy görjed hevétől.
- 235 47. S mond nagy fohászkodva: Szívem, szerelmesem!
Vagy-é egészségben, én édes kedvesem?
Kéncsnél és arannál jobb kellemetesem!
Vagy hogy vélünk együtt vesztél, én édesem,
Istenek akarván, ne lehess felesem?
- 240 48. Semmi nem választ el egyéb mert bennünköt,
Úgy egymásnak adtuk s kötöttük éltünköt,
Jó, gonosz szerencse nem rémíthet minköt,
Valamig viseljük életben igyünköt,
Csak rút, szörnyű halál érheti végünköt.

---

206 [a *modra* beszúrva] 207 Laurus [az *au* diftongus, tehát nincs szótagszámhibája] 212 fogiatkozoth [az *i* l-ből javítva] 214 baialkozoth [értelem] 227 szegenj [a 2. *e* javítva] 238 minketh [rím]

Regis mymal omi fidei. Annual
 (1) Oloos Loui. Latoni. Sogi. Sates. annual
 ke. Sium. 3. i. h. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 8

49. Kegyes megint erre felelé ifjúnak:
 Áldott Jovis, látom hogy életét annak,
 Kit szívem egyedül tart boldogságának,
 És kiért háládott elfolyta órámnak,
 Boldog légy, tárháza s kincse minden jómnak!
 245
50. Ím, látod kezemben én hegyes késemet,
 Mely oly igen éhen lesi életemet,
 Eddig is hogy el nem vesztettem fejemet,
 Kevés élted oka, látván te testedet
 250 Mozgani, verdődni: tartott ez engemet.
51. Ezt mondván, kőszálról kegyes lesikamlék,
 Testnek eleiben a pázsitra omlék,
 Fegyvere szépsége rajta megvillámlék,
 255 Tolvajszereg látván, nem kicsint félemlék,
 Mint mennykőtől üttek, eszek tőlök válék.
52. És így kik imide, kik tova futának,
 Lappagva a gazban szélllyel megbúának,
 Mert oly fényességes csodát is látának,
 260 Melyben nagy isteni erőt alítának
 Lenni, amely miatt úgy megbódulának.
53. Az sok fényes ruha, drága kazdag szépség,
 Fegyvernek zománca, ragyagó új frisség,
 Megeresztett arany-hajától ékesség,
 265 Környölte való szokatlan kedvesség
 Vakíták meg szemek és új véletlenség.
54. Kiért némely mondja vala Dianának,
 Vadászatnak híres istenasszonyának,
 Némely meg Isisnek új helytartójának,
 270 Mások Nereisnek, tengeri nimfának,
 Mint kit-kit eszei hogy mire hajtának.
55. Ezalatt a leány földről emelledék,
 Ifjúhoz futa, mellé kukorodék,
 Könyves szemeitől orcája mosódék,
 275 Sebe nedvesüle és lassan tisztódék,
 Keserves szavától füle is rakódék,

---

242 Joui [nincs ilyen vocativus] 244 [így:] halladoth 249 keues <oka> elted oka

- 280 56. Oly igen féltette minthogy szeretőjét,
Nem szánta érette a kedves életét,
Abban vetvén csupán minden reménységét,
Néki tartván holtát és mind egészségét,
Egy funtba hordozva két szüveknek ügyét.
- 285 57. Látván ezt tolvajok s hallván, vidulának,
Magokhoz eszekhez térének-jutának,
Ünköztök efféle szókat is nyújtának:
Nem istenasszonyi jel, amit látnának,
Mert azok holttestet így nem apolnának.
- 290 58. Testeken kapdosni űk nyilván nem szoktak,
Keserves könyveket sebesért sem adtak,
Ha kire nyavalyát, veszélyt bocsátottak,
Más úttal az ellen ismégint állottak,
Soha így nem halljuk, űk hogy szánakodtak.
- 295 59. Elvégezők azért, közelb járulnának,
Háta megül szűznek odébb kullognának,
Nagy lopva, ballagva mint is eljutának,
Megette szóltalan szűznek megállának,
Mert sem szólni, nyólni hozzá nem tudának.
- 300 60. Melyek hogy leánnak melléje érének,
Magas árnyékoktól megelőztetének,
És suhogásoktól elismértetének,
Kegyestül is mindjárt észben vétetének,
Rá fordítva szemit, túle nézetének.
- 305 61. Azonnal de rólok fényét meg elrántá,
Keserves társára viszontag fordítá,
Fegyverekben űket háta megett hagyá,
Undok halványságok meg nem tántorítá,
Kegyetlen nézések el sem vadíthatá.
- 310 62. Az igaz szerelem mert ily ő magában,
Hogy mindent hátravet, nem is hág más nyomban,
Csak arra figyelmez, hogy az egy unomban
Annak éljen s haljon, kivel egy votumban
Zárkózott és szívvel kucslódott egy karban.

---

288 [a *ueszelit ueszelitből* javítva] 291 *vegezetk* [a másoló először *vegezetket* írt, majd a *h-t k-ra* javította, a *t-t* elfelejtve lehúzni] 300 *nezetének* [az *l. n* javítva] 310 *Zárkozoth* [az átírás 'Szárkozott' is lehet]

[illegible]

63. Szem eleiben hát tolvajok jövének,
Hát megül is szintén mellé érkezének,
Sötét halvány orcák rútul jelenének,
Kegyes is fölkele, hogy odaérének,
315 És ilyen beszédet szájából értének:
64. Ha vadatok lelkei, mond, e sok holtaknak,
Kik véletlen rútul itt elhullottanak,
Hát ok nélkül hoztok bút ránk s magatoknak,
320 Lehetek mind oki nyavalyáitoknak,
És kész keresői szörnyű haláltoknak,
65. De ha elevenek vadatok s éggel élők,
Harcból megmaradtak, keservesek, félők,
Vagy mi idegenek, nem kárta henyélők,
325 Isten hozott ide, lesztek bizony kellők,
Szerencsétlenségéből minket kiemelők.
66. Mert minket menthettek gonosz nép kezétől,
Itt ránk található tolvajok törétől,
Avagy holmi lator ember fegyverétől,
330 Nem szánó gyilkosnak kegyetlen kezétől,
Gonosz *történetnek* újuló vészétől.
67. Ezt oly nagy keserves könyvezve kiáltja,
Csakhogy nem érthetik, ki-ki noha hallja,
Beszédén a fejét mindenik csóválja,
335 Mert hogy Egyiptum volt tolvajok hazája,
Nem tudják, mit kíván, minden csak csudálja.
68. Némelyet közülök azért ott hagyának,
Gályára jobb része többinek futának,
Holott nagy sok morhát s hasznót találának,
340 Úgyhogy egyebeket nem is kapdosának,
Csak pénzzel, arannyal s kővel rakodának.
69. Mert nem vala böcsi az nagy bál posztóknak,
Vászon vagy karmazsin vagy egyéb morhának,
Selmet, bársont, bíbort kiragadozának,
345 Ezekből magok közt kapzsit is hányának,
Mindent egyebeket gályában *hagyának*.

---

319 niaualjaitoknak [a j beszúrva] 323 ká[olvashatatlan betű]ra [D: *kurva*] 330 teortetnek [értelem, szótag-
szám] 345 hanianak [rímszóismétlés, értelem]

- 350 70. Ezt sem funtra, singre mérték, mint kívánta,
Magok közt társaság igazán osztotta,
Hanem szemek-eszek mint tudniok hadta,
Ki-ki azon módon vagdalta, szaggatta,
Sing helett dárdával morhát elosztotta.
- 355 71. És ezt oly hirtelen csomólékban köték,
Apró málhácskákban magokra rendelék,
Ezalatt tanácsból ezt is elvégezték,
Az leánt magokkal mint vigyék, rendelék,
Szintén indulóban magokat készítették.
- 360 72. Azonban tekinték, tahát nagy két csoport
Igen jön feléjük, s félreverik az port;
Nem várak magokra s veszélyekre az tort,
Mindjárt odahagyák prédájok is akkort,
Futának, kevesen lévén, idejénkort.
- 365 73. Úgy hagyván szüzet is, valamint találták,
És egyéb morhát is, amiként málhálták;
Érkezvén két csoport, mind felragadozták,
Málhákban mi volt is, azt is hasogatták,
És magokhoz vévén, újon elkobzották.
- 370 74. Oly igen csudálván sok számú testeket,
Remélvén, hogy ezek ölték szegényeket,
S noha az kapzsira vetették szemeket,
De az leánt látván, s rajta szépségeket,
Nagyobb álméködva nézhették ezeket.
- 375 75. Mert annak idegen vala ruházatja,
De tolvaj soksága út nem háborgatja,
Mintha mind ösmérők volnának, úgy tartja,
Ragadozásokat semminek alítja,
Csak az egy ifiú sebét hogy ohajtja.
- 380 76. Melynek már színe is kevésbé megjövén,
Ereje, elméje megint helyben érvén,
Tolvajok mellette ezt is észben vévén,
Nem rossz embernek is magokban ítélvén,
Termetét s ruháját rajta megszemlélvén,

---

346 syngre s mertek [értelem] 349 modon [az *n* erősen elhalványodva] 373 tartia [az *i*-ből csak a pontja látszik; rím, idő]

- 385 77. Megindíták gyorsan latrok az nyert prédát,
Ki-ki hazafelé nagyon méri útát,
Félti, mint az farkas, *kockán lopott* nyáját,
Alig várják, lássák háznak barlangját,
Mert fúrják *mindenek* conscienciáját.
- 390 78. Hadnagyok ezalatt de leányhoz nyúla,
Mely miatt keserve s bújja fölindula,
Szívében nagyobb seb és méreg újula,
Mert leány elérté, hogy arra szorula,
Evvel el kell menni, és nem tehet rúla.
- 395 79. Mindjárt szerelmének csüggődék nyakára,
Földről véle együtt emelvén lábára,
Ezzel az kapitánt tudósítván arra,
Hogy véle vigye el, hol nem, tehát arra
Kivont kés kezében, hogy kész halálára.
- 400 80. Ezt részből kapitány szavábúl is értvén,
Mutatásábúl is könnyen elítélvén,
Ifiú éltéből hasznát is remélvén,
Melyet rabságaért lönne, megígérvén,
Édes szabadságért s fejeért fizetvén,
- 405 81. Nagy hamar leugrék vitézi lováról,
Fegyverhordóját is szállíttatá másról,
Leánt oly szép gyöngén fölteszi, s társáról
Gondja légyen, hagyá szolgának, és arról
El ne feledkezzék, mondja, mint magáról.
- 410 82. Az Istennek dolga de mely csudálatos,
Végtelen jó volta, ím, mely irgalmatos,
Tolvajtól fogatik az elhagyott bajos,
Noha nem jó végre, s mégis használatos,
Mert rab lévén ő ül, amaz gyalog futos.
- 415 83. Kegyetlen tolvajnak szíve mert fog térni,
Midőn Úr malasztja kezdi őket érni,
Főképpen ha szüből kezdi ember kérni,
S irgalma fényét is ránk akarja mérni,
Szerencsétlen eset nem meri késérni.

---

383 lopot kockán nyaiat [értelem] 385 mindennek [értelem] 415 szerencketleneset [értelem]

- 420 84. Így lén ezek dolga, mert lágy irgalomra
Tolvajok kőszíve fordul és javokra,
Mindnyájan egyszersmind szánakodásokra
Vezetnek hozzájuk s jó indulatokra,
Természetek ellen vonatnak azokra.
- 425 85. Gályától így azért hogy kétholdnit jutnak,
Megrakodva, telve minden jókkal futnak,
Bal felé fordulván egy ódalnak csapnak,
Melyen léhve-pihve általkaposzkodnak,
Tengert hátul hagyván igen takarosznak.
- 430 86. Mely hegynek túljára hamidőn érének,
Semmit nem mulatván előbsietének,
Egy nagy förtős láposra igyekezének,
Melynek sok vizei Nílusból jövének
Föld alatt, s folyami mély ingvánt szerzenek.
- 435 87. Ennek belső részei tisztás és mély vala,
Úgyhogy fenekére fa soha nem szálla,
Kákás környülötte és sok nádbúl álla,
Ingványán, partosán sok vad, madár hála,
Prédájokkal tolvaj csoport ehhez álla.
- 440 88. Melyben széllyel vadnak sok apró szigetek,
Kútyákat az latrok ebben építettek,
Sok tolvajlott morhát hová is ejtettek,
Békességért magok is abban szélhettek,
Mindenek előtt hol csendeszen élhettek.
- 445 89. Erre oly csavargós utakat csináltak,
Náddal, mesterséggel amelyeket fontak,
Mint egy erős kőfalt s kerítést formáltak,
Ál lyukakat abban nád alatt fundáltak,
Kis hajókon melyben vízen szaladoztak.
- 450 90. Holott akárki is őköet nem bánthatta,
Háza népét benne bízvást tartogatta,
Förtőnek halábúl eleségét kapta,
Szomjúságát penig vizével oltotta,
Latorságát bátran abból próbálhatta.

---

421 holdnit futnak [rímszócsera, vö. 422] 422 minden jokal jutnak [a *minden* utolsó betűje vélhetőleg *o*-ból, a *jokal* (1. betűjének olvasata bizonytalan) *j*-je *s*-ből, *l*-je *t*-ből javítva, a nazálisjel lehet utólagos betoldás is, így a 'midőn sokat', 'minden sokat', 'minden jókat', 'midőn jókat', 'midőn jókkal' stb. olvasatok sem zárhatók ki; rímszócsera, értelem, vö. 48–49] 428 [metszethiba] 430 szerzenek [a *ze* javítva] 440 előtt <hog> hol

Im hie pjer metelmit amyoel fegatun,
Erejsi as falsich labolha kaprovan,
Alto fidei calou a p. r. u. p. f. f. g. u. a. n.
Alulacragot viderit upafet paloluan
In miderit viderit Inidclat fanguan.
Allediglon a fignat fignat fignat fignat,
mimo esdaigori miderit tautotal
nyllal louslouny e d. b. e. d. o. l. a. n. a. l.
ugraha futara h. i. s. t. o. r. i. e. h. i. s. t. o. r. i. e. k.
nag. i. s. t. o. r. i. e. u. a. l. l. o. t. o. n. m. i. n. i. y. f. o. l. i. n. a. l.

I hie a derton de niban v. n. i. k.
feg. nag gins buai f. o. k. e. a. l. a. m. o. n. i. k.
E. l. u. g. a. n. f. e. l. d. e. s. h. i. s. t. o. r. i. e. m. o. n. i. k.
e. l. l. a. g. o. h. i. s. t. o. r. i. e. m. a. r. m. i. g. s. a. d. m. o. n. i. k.
T. a. r. a. t. a. k. a. p. a. r. c. o. n. h. i. s. t. o. r. i. e. h. i. s. t. o. r. i. e. k.

E. s. a. f. e. p. l. a. n. t. i. s. l. o. u. l. h. e. h. a. l. i. u. a. n.
f. i. g. u. r. e. i. s. t. u. a. l. f. a. r. t. e. n. m. i. g. s. m. y. g. o. t. u. n.
G. a. n. i. o. k. a. t. l. o. u. n. f. o. r. t. e. v. o. r. e. h. e. b. o. r. d. u. n.
r. a. t. o. l. a. l. e. g. y. m. b. o. n. m. i. n. i. s. h. e. s. a. b. o. d. i. u. n.
i. l. y. m. i. g. a. n. f. e. l. n. o. l. y. i. g. n. u. j. a. d. u. n.

L. a. l. o. s. n. o. f. t. i. s. t. u. n. k. a. p. i. a. n. i. s. h. i. s. t. o. r. i. e.
d. i. b. i. n. l. u. n. a. l. m. i. d. u. o. s. h. e. m. i. g. s. i. o. r. e.
m. i. n. i. s. s. a. s. a. l. m. a. s. t. y. n. a. l. e. f. o. g. a. d. i. a. l. f. i. n. i. t. i. e.
d. e. f. o. g. i. m. i. g. s. d. i. n. i. e. k. i. r. a. b. o. l. f. i. f. f. o. g. i. e.
L. a. n. n. a. k. o. r. d. a. n. e. a. d. f. i. s. o. l. i. b. i. s. t. e.

T. o. l. a. v. e. m. i. t. i. g. n. a. d. o. n. e. d. u. a. l. a. n. a. l.
m. i. t. e. s. a. m. i. n. l. a. t. o. t. d. i. f. f. e. r. e. l. a. n. a. l.
i. m. i. l. l. e. t. y. n. o. b. i. s. a. m. i. s. s. a. m. l. a. n. a. l.
m. i. n. i. t. e. m. i. t. e. m. i. g. s. f. o. n. d. o. l. a. n. a. l.
k. a. p. i. a. n. d. a. s. a. l. o. s. d. e. m. i. n. i. s. t. e. b. o. r. d. a. n. a. l.

P. a. k. m. a. g. a. n. u. a. l. o. b. i. h. i. a. m. i. t. i. n. o. b. i. s. t. e. h. e.
d. e. a. d. o. n. f. i. g. u. r. e. s. i. s. t. o. r. i. e. m. i. l. l. e. r.
f. o. m. y. d. m. i. t. i. k. d. a. t. m. i. n. i. y. k. o. l. l. e. r.
m. i. t. i. k. i. s. o. e. i. f. f. e. l. i. g. s. d. a. r. a. m. i. g. s. m. i. g. s. h. e.
k. u. e. z. h. i. s. t. o. r. i. e. k. a. n. l. i. t. e. a. f. u. r. a. n. m. i. h. i. s. t. o. r. i. e.

- 455 91. Emlős gyermekeknek anyjok teje után
Nyers s aszú hal étke; lábokra kapdosván,
Apró hajócskákban az evezőt fogván
Múltságot űztek, úszást is gyakorlván,
Holmi dúlt tőkéből hajócskát faragván.
- 460 92. Meddiglen a fegyvert forgatni foghatták,
Melyre csoda igen, miként tanították,
Nyíllal lövöldözni célhoz is oktatták,
Ugrásra, futásra készítették, biztatták,
Nagy terhet vállokon emelni szoktatták.
- 465 93. E helyre azért oly tájban érének,
Hogy Nap gyors lovai Föld alá menének,
Antipodesekhez közelítenének,
Csillagok is igen már megtetszenének;
Fáradtak, a parton kevést leülének.
- 470 94. És a szép leánt is lórúl leszállítván,
Együtt ifiúval parton megnyugotván,
Prédájokat hajón förtőre behordván,
Rabokkal egyemben mind bétakarodván,
Ily nyereségeken oly igen vigadván.
- 475 95. Lakos nép is értvén kapitányok tértét,
Eleiben futnak, üdvözik megjöttét,
Mint hatalmas királyt, fogadják személyét,
De hogy megtekinték a rabok szépségét,
Leánnak orcáját és fris öltözetét,
- 480 96. Fölötte mely igen azon csudálának,
Mert soha nem látott szépséget látának,
Emellett kincset is annyit számlálának,
Mennyit mérhetnie meg sem gondolának;
Kapitán házához de mindent hordának.
- 485 97. Csak magánvaló hely amely volt jóllehet,
De azon szigetben és a többi mellett,
Ide mindeniknek prédát vinni kellett,
Mely késő éjfélig tartá, míg vége lett,
Kútyájokban ki-ki azután mehetett.

Elleg maradeun binnit uarborne lading
 qd. loobvint mondegga munimint el lous
 lous naggole aduan a7 nys7ab monbaual
 nimid ing7 ofied lounat jod ih7 p. r. n. e. s. u. a. l.
 alig7a boudis. v. b. d. s. l. a. s. d. a. g. s. d. a. k. u. a. t.
 A. i. a. b. a. l. a. s. a. f. o. r. t. m. a. r. a. d. e. m. m. a. g. a. u. a. l.
 q. i. y. m. a. g. i. s. u. a. t. r. a. k. i. u. n. m. o. n. t. o. p. l. o. l. u. a. l.
 f. a. r. d. e. d. r. a. u. a. g. i. t. a. d. e. p. i. l. o. n. k. b. o. u. a. l.
 q. d. d. a. l. k. u. i. t. a. f. o. r. t. s. q. u. i. n. u. i. g. a. s. a. u. a. l.
 l. o. n. b. a. l. a. d. s. f. i. y. a. n. a. l. d. a. d. p. i. n. n. a. g. i. p. a. r. a. n. c. h. u. a. l.
 F. q. i. s. o. r. e. t. k. a. m. m. a. l. o. n. a. d. e. r. f. a. l. l. e. s. s. o. l.
 a. l. b. o. t. i. e. a. l. l. o. l. a. l. l. o. l. y. n. a. s. s. a. r. a. s. o. l.
 m. i. t. e. g. l. i. q. u. f. i. c. k. l. i. e. n. o. l. i. q. a. d. d. a. l. l. e. d. a. s. o. l.
 n. a. d. b. o. l. l. i. d. e. y. a. q. i. o. t. a. d. e. p. a. k. u. a. s. o. l.
 l. o. n. d. e. f. l. e. u. a. f. a. i. d. a. l. o. n. i. u. a. l. l. a. s. o. l.
 I. h. i. l. u. a. l. a. a. f. o. r. t. a. l. o. u. a. e. f. i. e. r.
 v. e. d. a. s. e. p. a. r. o. n. e. k. i. u. r. e. s. p. e. y. n. i. l. i. z.
 l. l. u. s. t. o. l. l. e. d. i. u. l. o. g. d. i. o. u. i. a. l. i. n. i. z.
 t. o. l. u. a. n. i. f. i. r. o. b. a. b. a. l. o. u. a. n. b. o. m. b. i. t. i. z.
 m. t. b. i. a. c. t. u. a. l. l. a. e. q. u. a. r. u. n. v. o. l. i. z.
 A. e. m. e. r. e. k. u. i. j. a. n. e. s. a. g. i. s. i. b. u. m. b. o. r. e. l. b. y. r. a.
 a. l. m. o. t. b. o. l. t. a. k. a. m. i. s. p. o. n. i. d. e. p. l. i. n. e. a.
 f. i. l. i. e. n. l. a. v. e. s. a. l. s. o. e. s. t. b. u. n. i. a.
 a. u. a. g. i. a. s. p. i. d. o. f. i. z. s. q. i. d. a. i. l. b. o. m. i. t. i. z.
 e. p. i. b. a. m. t. e. f. i. e. l. d. o. h. e. a. l. i. l. l. e. i. a.
 S. a. l. b. o. g. i. p. a. n. e. l. e. n. n. o. n. a. u. d. o. l. a. l. u. m. n. i.
 l. i. p. u. r. e. b. o. m. i. t. a. n. n. o. n. l. a. s. a. l. o. n. j. m. o. m. y.
 l. u. t. a. l. i. z. d. o. l. g. a. i. n. l. o. d. e. s. s. o. p. a. n. e. d. o. n. j.
 p. r. a. l. u. n. t. i. n. a. e. l. a. i. a. l. o. b. i. n. b. u. s. u. l. o. j.
 l. o. u. n. d. a. s. k. a. r. a. d. o. l. s. p. a. j. u. m. t. o. l. l. o. n. i.
 A. k. o. q. i. c. l. a. k. q. i. d. o. l. u. p. l. u. a. l. o. n. l. a. s. o. m. a. r.
 n. a. q. i. e. t. f. o. b. a. d. e. d. o. l. a. d. m. o. n. o. n. o. n. a. g. i. l. a. n.
 l. i. s. k. i. p. r. a. m. t. o. l. v. e. l. d. o. s. m. i. t. e. l. i. q. u. e. a. r.
 a. f. u. l. t. a. g. a. i. n. l. a. b. n. e. l. a. m. a. u. l. a. b. a. r.
 l. a. q. i. p. m. s. p. a. j. u. n. f. i. j. u. n. a. r. o. s. f. u. t. a. m. j. u. n. u. a. r. i.

Офисное дело

- 490 98. Megmarasztván benne vacsorán hadnagyval,
Az többinek mondja, menjenek el, holval
Isten reggelt adván, az nyertes morhával
Mind megosztozhatnak; több ily szerencsával
Áldja Jovis őket és kazdag prédákval!
- 495 99. Az rabokat azért marasztá magával,
Egy görög inasra bízván, mond, hogy holval
Harácsra vetteti, azt jelenti szóval,
Gazdálkodjék azért, s legyen vigyázással,
El ne szaladjanak, hagyja nagy parancsval.
- 500 100. Egy sötét kamora lén azért szállások,
Ételből, italból alkalmas tartások,
Mint olyan szűk helen, oly gazdálkodások,
Nádból hideg ágyok és rossz aluvások,
Törődések után fájdalomvallások.
- 505 101. Ily hel vala azért, ahová ezeket
Orcázó szerencse veté szegényeket,
Mustoha kezével fogdozván fejeket,
Tolvaj birtokába hozván személyeket,
Nehéz játékjával látogatván őket.
- 510 102. De merthogy fáradság s bú embert elbírja,
Álmot szoltában is szemeiben hívja,
Főképpen ha étszak sötéte burítja,
Avagy a csöndesség egyedül szorítja,
Így bánék ezekkel, s őket elalutja.
- 515 103. Csakhogy Chariclia nem tud elalunni,
Keserves szívében nem lát álom menni,
Rajta lett dolgain kezdék sopánkodni,
Szerelmes mátkája sebein búsulni,
Jövendő kárától s szégyenétől félni.
- 520 104. És hogy csak egyedül volna főnnlító már,
Nagyot fohászkodék és monda: Ó, nagy kár,
Ki ez keservekkel üldözzsz, mint hegyes ár,
Ez világra inkább ne lettem volna bár,
Hogysem, szegén fejem, erre juttam immár.

---

486 hadna[kiszakadva] 487 mondgya [gya javítva] el ho[kiszakadva] 488 morhaua [az r javítva] 489 szerenczaual [az 1. a e-ből javítva] 503 kezeuel [a 2. e i-ből javítva] 510 ál<n>tia [a 3. betű olvasata bizonytalan, a másoló egy u betűt írt föléje, vö. NySz, I, 91]

105. Ó, fölséges *Isten*, mennyei Apolló,
Kihez a *keserves* szívem mostan szóló,
Mért nem érdem szerint vagy zsoldomot toldó,
S ennyi nyavalyákkal bűneinkért foldó?
Isten lévén, inkább mért nem vagy megoldó?
525
106. Nem elég-é valyon, hogy édes szülénket
Elhadtuk nagy messze tápláló földünket,
Sok rokonságunkat, kedves nemzetünket?
Ily keserűségre juttattad fejünket,
Tengerbe vesztettük sok keresményünket.
530
107. Annak sok szántalan veszedelmességit,
Habjának rémítő, vesztő fényességit,
Érztük latroknak nagy kegyetlenségit,
Ezzel társaság közt harcnak szörnyűségit,
Az édes társommal sebek mérgességit.
535
108. Ezeket semminek, látom, alítottad,
Meg nem elégedvén, lásd, mire juttattad
Mi szegény fejünket mivel ostoroztad,
Lakásunk gyilkosok barlangjába hoztad,
Ezzel nyavalyánkat megszorítottad.
540
109. De ki mindezeknél nagyobb: tisztességünk
Gyalázatos lészen jámbor emberségünk;
Tisztasággal együtt vész el szüzességünk
Fertelmesöl, penig nincsen rá vétségünk;
Súlyosabb halálnál, mely történik nekünk.
545
110. Úgyhogy már nincs veszél, ki bennünk nem sértett,
Melyben az szerencse nem kevert, merített,
Sok csapási után erre kísérített,
És ily mérges pohárt nekem elegyített,
Hogy hitemben együtt valljak kárt, kerített.
550
111. Csakhogy mivel lelkem, egyem, Theagenes,
Nékem idő előtt nem volt ösméretes,
Ki hittél énhozzám s lélekkel köteles,
Bizony egy kurvafi sem lész itten heles,
Meghidd bár, Apolló, énvélem fertelmes.
555

---

521 O feolsege[kiszakadva, a 451–452. sor látszik át] mennyej [az órszó alapján] 522 a [kiszakadva]ues
527 feöldunkeoth [rím] 530 keresmenyunkeot [rím] 550 [a *keritet keseritet*ből javítva, értelem] 553 [az *s*
beszúrva]

Vert mē domban mēg fōtū magmōt
 dīgē mēg tātēm dē lāsagomōt
 tōng mē mē dē dē fōmōt dāgomōt
 kōtē kōl uallōtām tōng dāgomōt
 gē allad mēg dīana kōl uallōtāmōt.

tēpēt mēg dē mē mē mē mē
 tōg as fōmōt hū fōmōt mē mē
 tōl dāgomōt tōl dē tōl dē
 s adē tōl dē tōl dē mē tōl dē
 tōl dē mēgōt mē mē mē mē mē.

Tōl mē dūm dē mē mē mē mē
 tōl dē dāgomōt tōl dē dē dē
 fōl dē dē dē mē mē mē mē
 tōl dē mē dē tōl dē dē
 tōl dē mē dē tōl dē dē.

Tōl dē dē dē dē dē dē dē
 mē dē dē dē dē dē dē dē
 mē dē dē dē dē dē dē dē
 mē dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē.

Tōl dē dē dē dē dē dē dē
 mē dē dē dē dē dē dē dē
 dē dē dē dē dē dē dē dē
 dē dē dē dē dē dē dē dē
 dē dē dē dē dē dē dē dē
 dē dē dē dē dē dē dē dē.

Vert aul dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē.

Tōl dē dē dē dē dē dē dē
 mē dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē
 tōl dē dē dē dē dē dē dē.

- 560 112. Mert ím, ez órában megfojtom magamot,
És így is megtartom én tisztaságomat,
Theagenesemhez hív jámborságomat,
Kinek fölvaltattam leányiságomat;
Álljad meg, Diana, bosszúállásomat!
- 565 113. Légyen világ szerint meg emlékezeti,
Hogy az Charicliát hív szerelme veszi,
Tisztaságát följobb életinél félti,
S azt társaért tartja, mert szübből szereti,
Egyfőnek világon nincs nála keleti.
- 570 114. Ezt mondván, övével magát fojtogatja,
Álmas Theagenes csak alig hallhatja,
Fölugrik, tréfának nem szintén tarthatja,
Sebeit sem érzi, leánt szölongatja,
Szép Charicliáját ekképpen biztatja:
- 575 115. Mondd, mit cselekeszel, szívcském, szerelmem?
Mód nélkül akarsz-e elmenned előlem?
Nem félsz-e Istentől? Nem ez az szerelem,
Hogy így reméltelen eltűnjél mellőlem,
És mindjárt kétségben essél énfelőlem.
- 580 116. Úgy vagy, nagy oka vagy keservednek,
Nincsen kicsin búja te gyenge szívednek,
De könyörögni kell Apolló istennek,
S nem bosszút szólni ő szent fölségének,
Hanem tiszta szübből esedezni ennek.
- 585 117. Mert avval helyére nem visszük dolgunkat,
Hogyha bosszúképpen mutatjuk magunkat,
Tudják ők is az mi nagy gyarló voltunkat,
Megmutatják jókért mindenben módunkat,
Hogyha megesméri állandó voltunkat.
- 590 118. Ez család világnak ilyen állapotja,
Mindenkor ugyanis a jót háborgatja,
Próbára Venus is szolgálait bocsátja,
Mert röstnek, tunyának javát nem adatja,
Ki álló ezek közt, azt el nem hagyatja.

---

574 <eleolem> mellőlem [más kéz javítása, rímzókisméltés, vö. 572] 586 állapotja [rím]

- 595 119. Tudod, csak földön is azkik hatalmasok,
Azokat kérni kell, mert méltóságosok,
Ők semmit nem adnak, bosszúból szokások,
Sőt hal-vesznek rajtok, kire haragosok,
Mennyivel hát inkább, kik égben lakosok!
- 600 120. Azért, édes lölköm, mély okosságodat
Most vedd elő mindjárt jó bátorságodat,
S ne essél kétségben, buzgó állásodat,
Tegyed Apollóhoz, hallja mondásodat,
Mert nem nézi, tudom, zúgolódásodat.
- 605 121. Efféle szép szókkal az szüzet biztatja,
Chariclia viszont édesden hallgatja
Szerelmét, mert annak gyönyörű, szagatja,
Ezmellett meg lopva falja, apolgatja,
Ekképpen szavát is hozzá mondogatja:
- 610 122. Ó, egyetlen-egyetem életemb' -lölkömbe!
Mint vagy? Mert éretted megyek vala ebbe,
Látván, hogy szerencse merített sebekbe,
Nem vélem, hogy soha lehess egészségbe,
Mondd meg azért, kínod könnyebbölt-é mibe?
- 615 123. Mert azt úgy kívánnám, mint az életemet.
Theagenes szólván, mond: Estve sebemet
Hogy az inas köté, érzem könnyebbtetem;
Azt mondván, háromszor ha kötend engemet,
Hát béegyeséti minden veszélyemet.
- 620 124. Mert az tolvajok is halálos sebeket
Csak evvel gyógyítják minden veszélyeket,
Nem tudnak is ennél egyéb keneteket,
Ez mind béforrasztja csontjokot, ereket,
Hertelen újítja nehéz keserveket.
- 625 125. Ocsódék álmából ez szóbeszéd közben
Az görög ifiú, és méne közikben,
Ki őrzése alatt voltanak az helben,
Vigasztalván hogy már keserőségekben
Ilyformás beszéddel járul eleikben:

---

603 gieonieor<eon> [az áthúzott szótag fölött más kéz javítása: ue(?); értelem]

Kinnokastet vort. Sogj þantabúðir.
 nort mistla mikil drúð. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

Ingenis þeiminnur la. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.
 Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort. Sogj vort.

126. Nem ok nélkül esék, hogy szánlak titeket,
Mert mintha majd én is tűröm terheteket,
Görögöknek értem ti nemzetségteket,
Megesem rajtatok, bánom ügyeteket,
Mivel feleimnek tartlak benneteket.
- 630
127. Engem is bűnömért, lá, hogy az istenek
Tolvajok közben véletlen vetének.
De mind súly vétkeim erre okok lének,
Szánlak azért titek, ó, szerelmes vérek,
Mert nemzetségről is ösmérlek enyémnek.
- 635
128. Görögország mivel nékem édes hazám,
Azon nyelvet tudja, s nem egyebet, én szám.
Mondnak örömkben: Hát Isten adott, nám,
Közinkben! De neved örömet tudhatnám,
Monda Theagenes, és hazád hallhatnám.
- 640
129. Felel tömlöctartó: Értsétek nevemet,
Cnemonnak neveztek szüléim engemet,
Mikor Isten adá világra létemet,
Áthénás városban hallottam éltetem,
Annak édes ege táplálta lelkemet.
- 645
130. Ez a szép Áthénás Minerva nevére
Neveztetett vala ő tisztességére,
Midőn egy olajfa és egy kút avégre
Teremtetnek, lenne hogy neve ezekre,
Corcyrus királynak érvén idejére.
- 650
131. A forrás Neptunust, mint ki bírja vizet,
Jegyzette; s olajfa szép Minerva szüzet.
Ezekre kelle már választani nevet;
Váras a piarcra tén gyülekezetet,
S sors szerint mondának ehhez ki-ki ügyet.
- 655
132. Férfiak fejenkint Neptunusra mondák,
De az asszonynépek Minervát imádák,
Egy vokssal férfiak számát meghaladák,
Athinnak fölszóval mindnyájan kiáltják,
Athinról Athina, onnan magyarázzák.
- 660

---

635 enymnek [rím] 644 letemeth [rímszóismétlés, vö. 643] 649 teremtetnek [a 3. e javítva] 651 és 656
Neptunus [értelem] 651 ninth [értelem]

(F u o l o s . d e h i . A t l u a s d o l g a n a k
 a s e n h i s b u n n u s n i d i n h i d o y a m m a k
 d e h a t l e d d . n o m f a m l a l a s a t a m a k
 m i t l e b u d o s a s o m s b a g i a m s a s a m m a k
 n a g i t o k o a e d u m m o f i b . f i l l e s u m m a m a k
 T b o d g i m s f i l l m i l o d o g b a t i d i
 c b a l f a t f a l n e h t b a r u m g s s m i t b o d a s i r o n a k
 m i n n o s a m a e g i f o l m l o d d s f i l l a
 m o r e g o n s f i l l f i l l m u g s l o d d o m m u
 s o d a s u m m i d a s h o d n o m l o m m b e h o l e
 A b o s e l l a a d b a k a l m o o o h i s u a g i m k
 i o b a s e r e s m u g o d u a b o g i f o l n d s e a l u g u m k
 T b a g o m s e g i f o l m b e l o x m m b a g i m k
 s a m m l o r a s h e n l e f a r a b e r m k u n t a s u m k
 M l l i g s m u g s m o n d o d u m m a d d i g h l a n f m a d i n k
 M e t n a g i h i m m y f i l l a b i s e n f i l l m i n k m i t
 b o g i s a s a l i s l a d g u k m i t b e s i g e n l u k
 f i g g j u l a s a f o r d u l b e s o m m a l s i b e n l u k
 s a l o b e n l o d o d d u l t o r b e s f i l l a g e n l u k
 j e b l a n o m l b a t t y i k i g a i a k s o m e k
 m m o n m o n d a o c c a n l a d a m o r n o m s a g o m
 l o d a v g u l m u m m u l t l a s a s a g o m
 a l o l l a b o s s p e m y b i r e s e b i n d s a g o m
 d e b a d g i a r i t e l i f i s s a m i n t o s a g o m
 c b a l v e d i m m u s b i r i m m u g s u a l l o m i n t a g o m
 F r i t t i p p u s u a l a m i t m o d s d a g i a m
 H l o r i d a f o n g l e n a t f o r a l m u s d a g i a m
 f a y a n a f a l a h i m a l a l i e b a g i a m
 q u i d a v l m a r a d e l h i s b e l l o t n a m
 l i e o m y t a r b e s f a r a n c h e f i d a v e l a m
 V a n o s s i s a n a c h a n a f a m l l o m a t t o
 T i d h l e l h i s v o t e l q u a b r a n t i s t a l e s
 n o l a a g i n b e l l u l m u m n a g i d a r h l e s
 d e m u o l a s o r m i t f o m l d o l m u m f u e h e s
 m m i t f o r a n d o f o l g a r m i n d e m l i n h u m s

- 665 133. Ez volt eredeti Áthénás dolgának,
Az én híres-neves nevelő anyámnak,
De ha elkezdeném számlálását annak,
Mint lett búdosásom s hagyása hazámnak,
Nagy sok órát venne beszéde summámnak.
- 670 134. Theagenes felel: Mi hozott hát ide,
Csak azt jelentsd bár meg, s micsoda szerencse?
Cnemon arra így szól: Ne kérdezz ezekre,
Mert gonosz veszéled megtöbbletne véle,
Soha semmi hasznod nem lenne belőle.
- 675 135. Ahhoz elfáradtak, álmosok is vagyunk,
Jobb azért, nyugodva hogy csendest aludjunk.
Theagenes így szól: Mi békét nem hagyunk,
Hanem kérésünkkel fárasztunk, untatunk,
Míg megmondod, uram, addiglan imádunk.
- 680 136. Mert nagy könnyebbsége léssen sérelminknek,
Hogy társát is látjuk nehéz esetünknek,
Gyógyulása fordul bizonynyal sebünknek,
Ha többen hordozzuk terhét veszélyünknek,
Jobban emelhetjük igáját is ennek.
- 685 137. Cnemon monda ottan: Kedvedet nem szegem,
Noha újul véle múlt keserűségem,
És fölháboroszik enyhüdt csendességem,
De haddjárják, lesz is ha mi nehézségem,
Csak üdömmel érjem, megvallom vétségem.
- 690 138. Aristippus vala nékem édes atyám,
Florida peniglen az szerelmes anyám,
Idején elhala, ki vala, két bátyám,
Egyedől maradék kisebbik fiok, nám,
Kire ennyi terhet szerencse fűzött, lám.
- 695 139. Városi tanácsban apám kellemetes
Tisztekkal közöttük gyakran tiszteletes,
Noha egyebeknél nem nagyobb, értékes,
De mivolta szerint semmiből nem szűkes,
Mint főrendő polgár, mindenekben béves.

---

665 [kidörzsölve: sze... jávítva: *beszéde summámnak*] 694 szwkeos [rím]

140. Anyám azonközben elhagya bennünköt,
Keserűség éré miatta szívünköt,
Apám földig szabá gyászló köntösünköt,
Maga is gyakorta önte sok könyveköt,
Jó falka ideig túrvén keserveköt.
141. De minthogy az idő mindent megváltoztat,
Feledékenséggel bánatot osztogat,
Lassan szíveinkből fájdalomokat koptat,
Megcsoportozott bút örömet osztogat,
Apámmal is így tőn, véle bút múlattat.
142. Elfelejteté mert halálát anyámnak,
Nagy hamar helt ada baráti szavának,
Kik inték, ne késsék, és házi gondjának
Keressen segítő; hajla ő szavoknak,
Noha kárára lőn végtére jámbornak.
143. Nem hagyák nyugodni az kezdett dologban,
Nagy erősen járnak, szörzék a suttomban.
Vala egy fő asszony ott benn a városban,
Demæneta nevő, eztet alattomban
Az apámnak jegyzék egy uzsonnakorban.
144. Ennek rokonsági fő rendek valának,
Jó névnél egyebet hozzá nem mondának,
Jóllehet nincs vége nagy álnokságának,
Mellyel rakva, dugva feje s béle annak,
Kivel engemet is földig elrontának.
145. Az én tanácsomból nem kell vala lenni,
Atyámnak vénségét kell vala szemlélni
S én ifjúságomat ebben megkímélni,
Hasznotlan vendéggel házunk nem terhelni,
Mert nála nélkül is tudunk vala élni.
146. Nagy fittyel anyámat de házunkba hozánk,
Alkolmas sok jónkat kedvejért kiosztánk,
Kazdagságnak dolgát kezeiben bízánk,
Nagy forgolódását benne tapasztalánk,
Álnokságát soha csak meg sem gondolánk.

---

699 keoniueketh [rím] 700 keserueketh [rím] 704 osztogath [javítva] 728 kezeiben [a j beszúrva; szótag-szám]

Отечественная война,

147. Gyakorta az csitkó noha szokta rúgni,
Halljuk, mostohákat, s kárral fülök fűzni;
Viszont látjuk azt is, hogy csitkót kiűzni
Szokták koppal jóra, s javaitól nyúzni;
De nem *akar atyám* ezvel álmodozni.
- 735
148. Mindeneket asszony azért kulcs alá vén,
Látja, szegín apám hogy többire agg s vén,
Ő gyorsalkodása gazdánál kedves lén.
Az szegín atyámhoz sok hízelkedést tén,
Ugyan megbájlóla, bizon azt tartom én.
- 740
149. Mesterséggel tudván néki hazudozni,
Minden csélcsapással környüle forgani,
Feketét fejjérré tüntetni, mondani,
Egy talpon kétszer is csalni, jakabolni,
Kedve kereséssel csupán vakká tenni.
- 745
150. Egyéb asszonynépet mind fölülhaladott,
Mesterségével ez oly nagy élt kapott,
Ha kire vén apánk köztünk haragodott,
Övis úgy orrolta, s mind rá zúgolódott,
Előtte napestig csak elpántolódott.
- 750
151. De megint jó kedvét ha látta, úgy örölt,
Hogy már színében víg, maga búval merölt,
De úgy elfedezte; s mikor hozzá ürölt,
Keményen kobzotta, amijéhez térölt,
Másnak és nem nekünk mely hasznára kerölt.
- 755
152. Ha kiment, őrajta siránkozott mindjárt,
S ha megjött, kérdezte, oly sokáig hol járt,
Mert szíve szakadva ő mind reája várt,
Kérte, ne is késsék, mert azzal néki árt,
Sőt halálban hozza, vall miatta oly kárt.
- 760
153. Csókokkal untalan néki hazudozik,
Ezek által apám úgy megcsalatkozik,
Mindenben néki hisz, reá bocsátkozik,
Nem veszi eszébe, végre megütközik,
Asszonyember miatt bújja találkozik.
- 765

---

734 fogtak csak kopalióra [szótagszámhiba, értelem, vö. 731: *szokta*] 735 akarattia <me> ezuel [értelem]
738–740 [egy felülragasztott papírcsíkra írva, amely alatt ez olvasható: *Kedues forgodasa attiam keorwl de len, hagi tisztan magához kapchola s mindent ten, mit akara*. Gy: *És forgolódása házánál kedves lén*]
758 mind [a *d th*-ből javítva]

Handlutan & fobin Handranal gja

blidga fildia, omi mættuð,
 Smíttuð nafnagat fegur mit,
 Sdudaga fopdera dolga li lita
 Læi oluall fobin fopirætt smætt.

Si fopirætt af fobin fobin mættuð fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

In fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

Si fopirætt af fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

Si fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

Si fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

Si fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.
 fobin fobin fobin fobin fobin fobin.

154. Nem jutván eszében Phædrának eseti,
Medea példája semmit nem rettentí,
Semiramis noha régtől fogva inti,
S dühös Cleopatra dolga készeríti,
De ő oly vak ebben, hogy értve sem érti.
770
155. Így szegín vén apám tisztán megcsábulván,
Énhozzám fordula, nékem kedvét osztván,
Hazudoz körülem, jó koncokat osztván,
Mondja, tiszta szívből szeret, jót kívánván,
Néha atyám előtt lón meg is csókolván.
775
156. Én ezt, ilyen dolgát, mind folytában hadtam,
Csalárdság nincs benne, bizonynal gondoltam,
Sőt mostoha lévén oly igen csudáltam,
Hogy ily édes anya szívét tapasztaltam,
Fortélyát mert ingyen nem is alítottam.
780
157. De hogy oly gyakorta kezde hozzám jóni,
Untalan-szüntelen öelve csókolni,
Államhoz, orcámhoz bátorsággal nyúlni,
Közelben-közelben mellettem is ülni,
Édes, hízelkedő beszédekkel szólni,
785
158. Ahhoz szemérmetlen tüzes tekintésit
Látám és illetlen, mosdatlan szólásit,
Gyanakodni kezdém, nézvén dolgozásit,
S majd kétségben esém, futván társolásit,
Mindenben kerülém ez ily hálózásit.
790
159. Nem mondom azért meg, mint akart veszteni,
Sokféle módokkal magához hajtani,
Édes beszédiben lépesen megfogni,
Az maga kedvére kötözni, láncolni,
Mert bizony *szégyenlem* csak meg is gondolni.
795
160. Szívének, lölkének engemet nevezvén,
Ő drága kincsének, gyöngyének említvén,
Szerelmes fiának mindenkor ismervén,
Efféle módokkal magához hitelvén,
Illetlen, fertelmes dolgokra vezetvén.
800

---

795 szeginlem [értelem, Gy: *szégyenlem*] 797–798 [a rímzavakat a másoló átszámozta: 797 *jsmeruen*(2)
798 *emlituen*(1)]

Herod

- 805 161. Azonban hogy egykort Minerva innepét
Ülenünk kell vala Pallas tiszteletét,
Én is, mint ifiú, életem örömet
S ki még nem ismértem asszonnak szerelmét,
Készülék áldozni tisztaságom fényét.
- 810 162. Egyéb ifiakkal áldozni kimentem,
Szép zöld koszorúkkal fejem kerítettem,
Fejér bíborköntöst magamra fölvettem,
Egy falka ideig az templomban késtem,
Míg ideje tartott, addig énekeltem.
- 815 163. Azt végezvén, ismét házonkban bémenék,
De hogy ő megláta és szem közbe érék,
Nem bírhat magával, szerelemmel telék,
Kit nem titkolhatván, előmben futamék,
Karja közé fogván, melléhez szorulék.
- 820 164. Nagy tüzes csókokat vetvén én orcámra,
Szememre, államra és mosolgó számra,
Lölkének, éltének mond mindenik csókra,
Magához szorongat, csügg, függ az nyakamra,
Dühödten lángozva görjed mivoltomra.
- 825 165. Mit gondoltok ketten, én mit gondolhattam,
Midőn ilyenformán gerjedezni láttam?
Szégyen megmondanom, amiként pirultam,
Mert soha az napig én azt nem próbáltam,
Bőrömből is, tetszik, csak ki nem szorultam.
- 830 166. Ez is szokása volt ott való népeknek,
Hogy az áldozatra étszaka mentenek:
Ott mind virradtáig áldoztak, késtenek,
És a faluban csak hajnalban tértenek,
Nyugodni várasban bé nem jöhetének.
- 835 167. Kiment vala penig atyám is ezekkel,
Mint egyik tanácsúr az több fő népekkel,
Kinek kimenetít mostohám könyvekkel
Nézte nagy csalárdul hamis beszédekkel,
Mintha ő azt bánná, így élvén melyekkel.

---

825 teczik <hogi> csak ki nem szorultam [javítva] 829 hainalban <mentenek> tertenek [más kéz javítása, rímszóismétlés, vö. 827] 835 <ezekkel> melliekkel [más kéz javítása, rímszóismétlés, vö. 831]

Vert misset. In natione et adhibet. Et
 vili. In natione. Et adhibet. Et
 In natione. In natione. Et adhibet.
 In natione. In natione. Et adhibet.
 In natione. In natione. Et adhibet.

*Lucekezen uala pring mar lamban.
 id'is mudgetan ad mihet agimban
 di hqi imm i'pan lats lats hre asenban,
 millatun - kluimq; id' d'ek mia lamban.
 abotolan apolan - qitid' uluamban.*

Ich danke dir sehr herzlich für die
Gabe der 1000 Thaler, die du mir
für die Reise nach London gesandt
hast. Ich werde sie sehr gut
verwenden.

Thom. 22. Allen uay. & nure embel, g. r.
 Schepman uay. & l. v. g. r. & l. v. g. r.
 nure & l. v. g. r. & l. v. g. r. & l. v. g. r.

Isugi muglucalim nimes bol-then Rye
 Imondok de mie mit h mi bolonagst lergel.
 sagi mi jllul. m. agst. o li. R. t. u. S. i. g. i.
 sagi bol. u. amot. m. o. d. o. d. d. r. a. n. k. m. u. a. R. d. r.
 obul masuan magam Loh a mie. H. d. r.

Smenduar: Iugrad zoba ili uvek nam ratu-
me lozi, moze sammat dte igit. Bm.

Vin d'acum nat agiat n minuci b'o hilem
lit e hildwin Egn m Brouem l'p'ulcom

Sphaerium n. sp. L. v. L.

Tanuh Ligor a d'are esak mngis gondoloni
d'are mura akara d'are mng Gallang.
annalim kal bide naramo. Bin Lalung
esokolen. Apelon. Amel donul talung
Pirasa abalis Kuluwa. Sautinij

1. Honduran non-fish & 2. mias. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838

- 840 168. Mert mihelt vacsoránk asztalról elkele,
És ki-ki közölünk eloszlék, hol hele,
Ímé, kamorámban hamar bécsellege,
Jó édes bor nála, hogy megcsaljon vele,
Kínál szerelmesen, azt elvegyem tőle.
- 845 169. Levetkeztem vala penig már házamban,
És el is nyugodtam az meleg ágyamban,
De hogy nem iszom, hát helt kére azonban
Mellettem fekünni, és dűle nyakamban,
Csókolván, apolván egyedől voltomban.
- 850 170. S oly dolgot kért tőlem, mely nem tisztességes,
Sem hasznos, sem illő, sem is idvösséges,
Természet ellen van és nem emberséges,
Főképpen vérek közt rút fertelmességes;
Megpözdülék belé, hogy szemtelenséges,
- 855 171. És úgy megútálám, mint holt ebben férget.
S mondek: De mit mész, mi bolondság kerget,
Vagy mi illetlenség és kísértet sürget?
Hagyj békét énnékem, ez hozzánk nem férhet!
Oltalmazván magam tőle, amint lehet,
- 860 172. S mondván: Tudjad, soha ily vétket nem tettem,
Nemhogy mostohámmal erre igyekeztem,
Vén atyámnak ágyát én nem úgy böcsöltem,
Kit e földön igen őrzöttem, tiszteltem,
Soha bujaságra nem is törekedtem,
- 865 173. Távul légyen azért csak meg is gondolni!
De ő nem akara ezen megállani,
Annál inkább kezde rajtam veszni, halni,
Csókolni, apolni, szüntelenül falni,
Sírása által is kedvére hajtani,
- 870 174. Mondván: Nem fogja ezt, mi az, apád tudni,
Senki cseléd közül vagy eszében venni,
Ha látná, sem merné senkinek mondani,
El tudom apádat könnyen én hajtani,
Csak te, édes lölkem, kezd kedvemet tenni!

[illegible]

- 875 175. És hogy ily szemtelen, s el sem akar menni,
Felugrák, az házból kezdém taszigálni,
Karjait ragadván ajtóm kívől vetni,
Szóval megdorgálván, avval ijeszteni.
Atyám hazajövé, meg fognám mondani.
- 880 176. Hogy látá ellene ily keménségemet,
És eszébe vevé idegenségemet,
Sok könyvei után elhagya engemet,
Fohászkodó szívvel nézván személyemet,
Csendeszen elkullog, értvén bús kedvemet.
- 885 177. Ágyasházát érvén lefekvék ágyában,
Egész éten-éjjel forralja magában,
Mint veszessen engem ártatlanságomban,
S mi fördőt készítsen s lúgot én nyakamban,
Mind fel is találá álnok tanácsában.
- 890 178. Mindaddig hevere s ágyból fel sem köle,
Céremóniákból míg apám megjöve,
Ki erősen kérdi, hogy mi lelte, tőle,
Micsoda fájdalom s nyavalya köröle,
Mi oka lehetne, hogy lábról ledőle.
- 895 179. Arra úgy felele, igen beteg volna,
Nem tudja, mi lelte, de érzi, hogy fájna.
Apám úgy untatja, nékie megmondja,
Mert orvost hozattat, tüle mit tagadja,
Hacsaknem hal belé, hogy kínlódni látja.
- 900 180. Nagy siralmas szóval így kezdé beszédét,
Látván, hogy elfogta már apám elméjét:
Az mi ifjú fiunk, kinek minden kedvét
Kerestem, szeretvén, mint magam fél lelkét,
Éretted kívánnám szívből az életét,
- 905 181. Ez egyedül oka minden nyavalyámnak,
Keserves testemnek fájdalmas kínjának,
Mert hogy künn hálását érzette apjának,
Alkolmatosságát gonosz szándékjának
Jelenté fertelmét rút kívánságának.

---

873 <Az> karjait [kariarból javítva] 880 keduemeth [a ked javítva] 886 kele [rím] 888 tüle [rím] 890 le dwle [rím]

74.

. *Beberapa orang akan datang dari luar negeri.
 untuk datang. Untuk pergi ke luar negeri
 dan untuk pergi ke luar negeri. Untuk pergi ke luar negeri.
 Untuk pergi ke luar negeri. Untuk pergi ke luar negeri.
 Untuk pergi ke luar negeri. Untuk pergi ke luar negeri.
 Untuk pergi ke luar negeri. Untuk pergi ke luar negeri.*

182. Melyet szemtelenöl énrajtam követvén,
Illendő beszéddel meg vala feddetvén,
Anyai szántomban ugyan nem kímélvén,
Hatható igékkal orcázván, fenyétvén,
910 Annak békét hadna, szeretetből intvén.
183. Mondtam, részegséget tőle távoztasson,
És paráznaságot minden úton fusson,
Hogy veszélybe miá s károkba ne jusson,
915 De ő azt megvetvén, mint egy palástoson,
Úgy kapdosott rajtam, s bordélban lakoson!
184. És szégyen előttem, uram, megmondani,
Mit akart az álnok énrajtam próbálni,
Melyből hogy kedvére nem tudtam hajlani,
920 Mert nem kívántalak soha megtréfálni
És tisztátalanul te ágyaddal bántni,
185. Reám haraguván, rajtam dihösködött,
Torkomot ragadván az földre ledöntött,
Lábával rugdosván ártatlanol vesztött,
925 S valamint akarta, vélem e módon tött,
Jó, hogy e világból szörnyen ki nem ejtött.
186. De mind nagyobb ennél, és ki leginkább sért,
Nehézkessen valék, de merthogy csak most ért,
Tetűled titkoltam, minthogy az szívem félt,
930 Hogy talám nem a' lesz; ezt tudván, ő azért
Rugdosott leginkább, hogy ne lászon több vért
187. S maradékot tőled. E mód vélem bánván,
Félig holt számára és bágyodton hagyván,
Veretten, taglottan, lőn tőlem elválván,
935 Ki későre valék az eszemre jutván,
Szédülten, ágyamban es nehezen mászván.
188. S mint afféle sérves, elég fájdalmokat
Szenvedék, hogy soha nem tűrtem olyakat,
Így veszté el tőlünk szerelmes fiunkat,
940 Engemet temete, és teljes házunkat
Gyalázá magaddal, érts így nyavalyánkat!

---

906 en [beszúrva] raitam<is> 923 uestteth [rím] 925 ejteth [rím] 931 teoled<e>e 934 <batt> ki keseore
939 engemet [az et beszúrva]

4 De mondas mamula uerum Epulans lutheri,
mms iudaei tunc qd dicitur agnoscit,
safaragis et nunc laro laro nunc nunc,
Pohol i. Sainman nunc holi pinnel,
mms solutum laro laro laro nunc nunc.

In solis tempore mittit calidus solis ardor
 Et homo mittit agiles uisus sonitusque
 Incedit Leda, et alba pulcherrima gressu
 Mittit pulchra: sed res seque uisusque
 Involat lanians, miraturque uolantem.

189. Ezt monda, s némula. Atyám sem kérd többet,
Nem is tudakozik vagy gondol egyebet,
Családságtól nem tart, keresvén engemet
945 Belől a házamban meglöle fejemet,
Mert holvalom körül dolgozám mívemet.
190. Oly bús dihösséggel, fúriával jöven,
Agyban-főben kemént kezével öklözvén,
Pofámot csapdossa, s cselédit béintvén,
950 Ragadtatván vélek, ostoroz, úgy vervén,
Míglén el nem uná, s lankad verétezvén.
191. Nem szól pedig semmit, csak hogy dihösködik,
A szöme, mint egy tűz, úgyan fényeskedik,
Orcája fejről és elhalványodik,
955 Mint ruha, teste is reszket, úgy kínlódik,
Erőtlen lévén már, nyerssel tusakodik.
192. Ennyi sok csapását azért nem állhatván,
Mondék: Édes apám, mért versz így tagolván?
Valyon mit vétettem, hogy nagy ostorozván,
960 Mód nélkül s ok nélkül engemet rútolván,
Vénségedben magad megszólásra adván?
193. Jól tudod, szokás ez mindenött közöttünk,
Hogyha ház népébe valakit megsértünk,
Okát meg is mondjuk, kit miért megvertünk,
965 S mód nélkül rajta így nem is dühösködtünk,
Vétke rá nem lévén, senkit nem vesztettünk.
194. Új dolgokat követsz te pedig énvelem,
Szüntelenül vered szegín árva fejem,
Okát sem jelented, inkább ez nehezem,
970 Mert ellened soha, higgved, nem vétettem,
Sőt te személyedet igen böcsöllöttem.
195. Te átkozott fiú! monda nagy haraggal,
Így köllött-é tenned jámbor vén apáddal?
Ki gonoszságodot egy kis nem-tudommal
975 Akarod földözni vagy tagadásoddal,
Elveszessen Isten nagy latarságoddal!

948 chaptossá s <?> cheledyt [az y e-ből javítva] <?> be Jntuen 949 ragattatuan [a uan javítva] vgy veruen [javítva] 950 veretezuen [javítva] 962 nepebe [a be javítva] megh ertwnk [értelem] 968 [a yelented tekin- tedből javítva] Jnkab [javítva]

[illegible]

Isti mundum et omnia in se habent
 et in se habent et in se habent
 et in se habent et in se habent
 et in se habent et in se habent

à mille basses l'été qu'on en a fait venir.
 C'est une vale chère et une si bonne.
 mais l'indigne réaction qu'on a fait
 pour qu'on la fasse à la main et la faire.
 on ne peut pas la faire à la main et la faire.
 mais on ne peut pas la faire à la main et la faire.

Vale Solgabin Sen Mosto Sammak
 Alimut Tybo mure r. r. vi. Solmanak.
 Siro oli nagiuala h. p. abra dattionak.
 Karatani bulobafgo illusibalasanaak
 r. r. mure i. p. h. i. d. l. i. m. romlasanaak.

Tielon alatomlan urti. Al ego. Sura.
mit l'isum. ang. m. ad kalora uuru,
unidon elatard sagar siud. il li'vone
lg. r. v. Alant via l' k. r. i. t. u. n. e.,
Al gandi. silal h'gura. Si. v. u. n. e.

Yosfale. r. g. de mini gant d. Boniana
 Jole mutogadri in d. Boniana
 monia. r. g. m. ab. Ranglia. Ruana
 k. m. d. m. o. f. g. a. r. m. a. b. i. a. n. a.
 o. r. d. a. m. o. e. d. r. s. l. i. m. a. i. o. b. o. l. i. a. n. a.

Le boloursags biddes Palats iurandij
 miuelkomod. foga heruelom foga diij
 Is biddes foga diij biddes foga diij
 miuelkomodan biddes foga diij
 foga diij biddes foga diij biddes foga diij

196. Újon akarod-é vélem számláltatni
 Én nagy keservemet meg előlmondadni?
 Vagy lator magadat itt agyonveretni?
 Elszéledj, áruló, nem akarlak látni
 Szememmel is, fán köll testednek száradni!
 980
197. Ezt mondván elméne anyám vigasztalni,
 Mert elhitte vala ezeket úgy lenni;
 Édes beszédek kezdde ott nyújtani,
 Vélem mely rútul bánt, előtte vallani,
 Amellett bábákért gyorsan elfuttatni.
 985
198. De nem vala elég ez amaz mérgének,
 Más fördőre vagy gonja elméjének,
 Gyors gondolati kit hamar fellelének,
 Engemet éltemtől miként vesztenének,
 Mint is meghalljátok majd, mik történének.
 990
199. Vala szolgálója ezen mostohámnak,
 Melynek Thisbe neve, értője titkának,
 Híre oly nagy vala szép ábrázatjának,
 Hárfán bölcsessége muzsikálásának,
 Ezt vevé eszközül fejem romlásának,
 995
200. Titkon, alattomban véle elvégezvén,
 Mint lehetne engem az hálóra vevén,
 Minden csalárdságát szívéből kiöntvén,
 Ígérettel leánt reákeszerítvén,
 És ajándékival kedvére hitetvén.
 1000
201. Szolgáló engede mindjárt asszonyának,
 Jelét mutogatja jó akaratjának,
 Mondja, szeret engem, az hangja szavának
 Kedves mosolgása reám ajakjának,
 Orcámot terheli rózsája csókjának.
 1005
202. Az bolondság kezdde ezalatt furdalni,
 Mivel ily mód foga körülöm forgani,
 Az ördög is penig tüzetet szítani,
 Én is mivoltomban láttatom ha bízni,
 Szerelmét iránzom mert valónak lenni,
 1010

---

979 el sellegi [értelem] 990 teortennek [szótagszám, rím] 996 Titlon [értelem] 1009 [a ha beszúrva]

Almelegi dicit nola dicit la dicit inultam.
uapi mides dicit mlie solotam
Smmillio uala se dicit non baptista
dicit dicit dicit dicit dicit non tal baptista
oia mar dicit ut annam mose non puto annam

Sumia dicit lavis lavis non dicit dicit
upido dicit lavis non dicit dicit
fist ad dicit mlie nalam lavis dicit
Venus nalam dicit dicit dicit dicit dicit

Uosto lavis dicit dicit mar dicit dicit dicit dicit
Delegi mose dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Uosto lavis dicit dicit dicit dicit dicit dicit
mli dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
mli dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Uosto lavis dicit dicit dicit dicit dicit dicit
mli dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
mli dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit
Fist dicit dicit dicit dicit dicit dicit dicit

- 1015 203. Minthogy előbb néha hogyha hozzányúltam,
Vagy mi édes szókkal nékie szólottam,
Semmi illő választ tőle nem kaphattam,
Sőt kedvességet is ugyan nem hallhattam,
Ő jár már utánam, most arra jutottam.
- 1020 204. Summa: hívatlan is kamorámban jöve,
Cupido nyilával engemet ellöve,
Helt adék őnéki, nálam kedves léve,
Venusnak áldozánk, jótétét ösmérve,
Mostohám dolga már el vagyon felejtve.
- 1025 205. De hogy merészséggel kezde hozzám jönni
És rettegés nélkül vélem esmérkedni,
Mind éjjel, mind nappal bátran cselekedni,
Intém, ne fognája senkinek hirdetni,
Inkábbatlan magát mindentől őrizni.
- 1030 206. Mert ha mostoha anyám valahogy megtudná,
Nyilván ő nagy mérgét reánk kiontaná,
Néki is leckéjét valóban megadná,
Atyámnál nekem is koszorómot szabná,
Főképpen, mindkettőnk hogyha együtt kapná.
- 1035 207. Ezt mondván őnéki, monda: Jaj, nyavalyás,
Félelemmel rakva ki szívében szállás,
Bezzeg együgyőven esik tőled szólás!
Azt véled-é inkább, hogy oly szívetlen más,
Mint te, sincs előtte bátorságos vallás?
- 1040 208. Mit félsz te most attól? Jól tudod, régen, lám,
Hogy rabotok vagyok, szabad utad hozzám!
Szabadon szerethetsz engem, mi gondod? Nám,
Házasság kívöl vagy? Majd azt gondolhatnám,
Hogy férfiú sem vagy, terólad mondhatnám!
- 1045 209. Ki noha asszonyom, de megvallom vétkét,
Mert ő ura kívöl mással tölti kedvét,
Nem nézi atyádnak nagy jó emberségét,
Sem hitét az álnok és ő tisztességét,
Halálát sem szánja, úgy úzi ebségét.

1020 mostoham<nak> 1023 chelekedni [az *l* és a *d* javítva] 1024 hyrdetny [a *hyrd* javítva] 1025 [így: *minden-teol őryzny*; javítva] 1026 Mert ha Mostoha Anyam [szótagszámhiba(?); a *mostoha* 2. o-ja javítva vagy lehúzva ('mostha anyám'), lehet, hogy a *Mert* vagy a *ha* elhagyandó, de valószínűbb, hogy a *Mostoha Anyam* 4 szótagnak számít ('mostohanyám'), hasonló példa a korból: *Kata asszony* = 'Katasz-szony'] 1029 Atiamnal [az *n m*-ből javítva] 1037 utad [a *d m*-ből javítva]

[illegible]

210. Felelék: Ó, hallgass, mert ezt nem hihetem!
Mire cselekedné? Sőt föl sem lehetem,
Hiszem ura vagy, és az ítéletem,
Hogy kedvét is teszi, azmint elvéhetem.
1050 Monda viszont: Látoim, el nem hitethetem
211. Véled, de rövidnap én oda is viszlek,
Mikor az latrával együtt lész megintlek.
Ez azért az oka, túle hogy nem félek,
1055 Mert ő nagyobb lator, és ha arra kélek,
Mind szemére hányom, s véled bátran élek.
212. Mondék: Bezzeg igen akarnám azt látni!
Felelé: Kezeddel fogod tapasztalni.
Érted akarom penig ezt mívelni,
Hogy bosszúd foghassad őrajta állani,
1060 Magamért is részből akarok ártani.
213. Mert ő ólálkodik mi szerelmünk után,
Iréglyi dolgomot, naponkint dorgálván,
Titkon teéretted rútul szidogatván,
Azért, ha férfi vagy, hát léssz bosszúnk állván
1065 Rajta, s mindkettőnkért eztet megtorolván.
214. Így elhívén szavát, reája felelék,
Ezzel amaz tőlem nagy hamar elválék,
Asszonyához méne, én dolgot találék,
Azonközben estve asztalhoz járulék,
1070 Nagy vígan lakozánk, és jó kedvvel valék.
215. Nincsen mert kétségem semmi beszédében,
Mefogott amelletted kedvesen lépében,
Mint ki nem is forgott többet affélében,
Könnyen megejthete sík kelepcéjében,
1075 Ifiúság szele hordozván ezekben.
216. Azonban éjfélkort énhozzám járula,
Fölrázván álmomból ő ilyen mód szóla:
Halljad, az parázna, ím, itt benn szorula,
És az ágyasházban anyádhoz fordula,
1080 Hogy apád faluban hirtelen indula.

1047 chelekedne [az utolsó e javítva] 1049 hogi <az> keduetis [az is beszúrva] 1052 megh intlek [értelem: 'megintleg', de rím] 1064 ha ferfi [javítva] <lesz> uagy 1074 megh ejthette [idő, személyragozás] 1077 cő [az ő javítva] 1079 Aniadhoz <jarula> fordula [más kéz javítása, rímzőismétlés, vö. 1076]

[illegible]

- 1085 217. Kelj föl és állj bosszúd vén atyáért rajta,
Semmit se kíméljed, Venus utat nyita
Erre, és mi illő módokat is nyújta,
Szíves légy azért már! Evvel így fölgújta,
Hogy úgyan lángoltam, mint rá haragíta.
- 1090 218. Nagy hirtelenséggel ágyamból fölugram,
Köntösömöt imígy-amúgy raggattam rám,
Éles fegyveremet kezemben ragadám,
Az páncélinget is én nyakamban vonám,
Inkább ne árthasson, róla azt gondolám.
- 1095 219. Csak hajadonfővel ellene indulék,
Thisbének kezében egy nagy lámpást adék,
Ő előttem megyen, s hogy ajtóhoz juték,
Kulcslikon bénézék, égve gyertyát láték,
Kettőt egymás mellett fekünni sajdíték.
- 1100 220. Az ajtó keményen bé vala zárolva,
Égő haragomtól szívem penig gyúlva,
Hogy bé nem mehettem, lők rajta búsulva,
Elrontám ajtónkat, béugram kiáltva,
Hová lén az lator s parázna szorulva?
- 1105 221. Jámbor asszonyokat ágyokban késértő!
Szándékom, mindkettőt legyek együtt ölő.
Ezalatt az apám lőn ágyból szököllő,
Meztelen, s térdére előttem könyöklő,
Kezeit egekre magasan emelő.
- 1110 222. Mondván: Édes fiam, ne veszess engemet,
Szánd meg istenedért ilyen vén fejemet,
Gondold, mely nehezen tartálak tégedet,
Hogyha megbántattál, megkérem vétkemet:
Azzal nem érdemlem, hogy elvedd éltemet.
- 1115 223. Hatalmát haragnak ne hagyj rajtad venni,
Kérlek, mindkettőnköt se akarj veszteni!
Ki atyámnak szavát hogy fogám érteni,
És vén állapotját olyan mód ösmérni,
Rettenetes, amint kezdék megijedni.

1096 Zarolua [az átírás 'szárolva' is lehet] 1099 ugram [javítva] 1114 mod<on>

224. S mint mennykőtől ütött, úgy állok előtte,
 És leásott oszlop, vagyok úgy, fölötte,
 Nézem Thisbémet is, ki már elröjtötte
 Magát, nem láthatom, csépet elkötötte,
 1120 Úgy elbolondulék, szám szóm sem tehettem.
225. Testem reszketéstől immár nem bírhatom,
 Kezemben kardomot ugyan nem tarthatom,
 Mostohám ellátván rémült állapotom,
 1125 Az ágyból szököllék, riaszt: Mi kívántom?
 Kardom is elkapá, nincs medgyek, mint látom.
226. Melyet szegín apám hogy vén ő eszében,
 Azonnal ragada két keze közében,
 Anyám is segété, s földhöz sújtnak; ezben
 1130 Mostohám szolgálakat hív serénségében,
 Kik Cnemont kötözik nagy kísztetésében.
227. Ezalatt meg döllyel előveti magát,
 Atyámnak így szólal: Nézd köllő fiadat,
 Talám nem is hitted előbb az én szómat,
 1135 Úgy tetszik, nagyobbbat próbált, ím, magadat
 Csaknem ölő gyilkos, nézd jó magzatodat!
228. Atyám így felele: El köll immár hinnem,
 Nem is szükség erről többé kételkednem.
 S ha akartam magam atyámnál mentenem,
 1140 Csak meg sem hallotta, úgy kellett hevernem
 Kötözve virradtig s fájdalmokban lennem.
229. Alig várta atyám, de hajnal hasadjon,
 Engemet törvínben bíró-kézhez adjon,
 Mostohám forralja s toldja dolgom nagyon,
 1145 Semmit ne múlasson, most azért fáradjon,
 Hogy mint légyen többé, már ebbe ne hagyjon.
230. Gyűl azért sokaság váras piarcára,
 Engem ítéljenek atyám panaszára,
 S ki-ki hallgat immár az ő vádlására,
 1150 Mely után bűnhődjem; de sok csodájára
 Fut, mint nagy esetnek vége látására.

1125 [a *ninch* beszúrva] 1131 [a *megh nagiból* javítva] 1145 hagian [értelem] 1149 uthan [a *h z*-ből javítva]

[illegible]

- 1155 231. Így kezdé el azért atyám nagy panaszát:
Urak, lássátok meg vén fejem gyilkosát,
Kit én neveltem föl, s mint éltem orvosát,
Úgy tartottam nálam, sőt örököm jussát
Kinek is vallottam és minden fundusát.
- 1160 232. Mivelhogy véremből és testemből való,
Csak meg sem gondoltam, légyen ily áruló,
Skólákban is adám, hogy légyen tanuló
Jóságos sok jókat, amellet szolgáló
Légyen e városnak s valaha használó.
- 1165 233. Nem kis költségemet űreája vesztvén,
Azután lovakra, szépen fölépétvén,
Vitézlk dolgokban intvén és segétvén,
Mint jó rend gyermeket, mindennel bűvétvén,
Magam kedvétől is megfosztván és véné.
- 1170 234. De előbb a lator én feleségemet
Gyalázni akarta vén emberségemet,
Evvel nem elégvén, ihol életemet
Kereste elvenni, s csaknem ölt engemet,
Szomjúhozván vérem, kívánta lelkemet.
- 1175 235. Csak az Isten óván, hogy gyilkosom nem lett,
S mindkettőnköt együtt kard éli el nem vett,
Azért már halljátok, mi latorságot tett,
Mondjatok törvint rá, és mikint érdemlett,
Fizessétek meg is úgy, amint keresett.
- 1180 236. Mert noha birtokom vagyon ő életén,
Kezemben halála, ura vagyok testén,
De törvéntől várok, nem mocskolom ezt én,
Légyen örök példa mások ítéletén,
Fáj is szívem igen ez undok esetén.
- 1185 237. Ezt mondván orcáját könyvével áztatja,
Mostohám is száját ottan félrevonja,
Noha éltem végét igen szomjan várja,
De könyveit azért álnokul bocsátja,
És engem mély szívből szán, mind azt kiáltja.

1161 w reaia [az w beszúrva] 1162 epituen [rím] 1163 segituen [rím] 1164 bwuituen [az i e-ből javítva, rím] 1175 <kesser> kereseth 1176 Merth [javítva]

[illegible]

238. Ez panaszra azért midőn megfelelni
Akarnék nép előtt és választot tenni,
Találkozáék hozzám egy ember így szólni:
Te valál-é, úgymond, aki fegyvert vonni
1190 Vén atyádra mertél s rajta gyilkos lenni?
239. Mondék: Nem tagadom, hogy fegyvert nem vettem
Kézben, és házában atyámnak nem mentem,
De én nem avégre aztot cselekedtem,
Oka vagyon, uram, amiért míveltem.
1195 Végez nem sem hagyák a szót, hogy elkezdtem,
240. Mindjáraást mindnyájan ők fölkiáltának,
Kik mondák, hogy kővel agyban rontanának,
Mások hóhérekézen azontól adnának,
Harmad égő tűzben engemet hánnának,
1200 Avagy kőszikláról letaszítanának.
241. Ezalatt hogy pengig ők egybengyűlének
Arra, miként engem elítélhetnének,
Legundokb halálra kínnal vethetnének,
Merthogy hele vala apám beszédének,
1205 Természetből azki őrzője vérének,
242. Én is fölkiálték jó teli torokkal:
Ó, te Demæneta, ki hamis mondókkal
Vesztesz! Ó, mostoha, te csalárdságokkal
Hálódban hogy hozál gonosz tanácsokkal!
1210 Ó, álnok rossz asszony, mint vesztesz azokkal!
243. Ímé, büntelenöl vitetem halálra,
Ártatlanul jutok e sok nyavalyákra,
Nem néztél együgyő ifiúságomra,
Könnyő volt megcsalnod, de én azt azokra
1215 Hagyom, kik szívemet látják, s torlásokra.
244. Az zajban nagy sokan ez szókat nem hallják,
Némelyek fülhegygel alégság sajdítják,
Egyike másiknak hamar de megsúgják,
Mi szókat ejtettem, magok közt kimondják,
1220 Asszonyhoz gyanóba esvén, majd javallják.

1187 [az *es* ezből javítva] 1216 halliak [az *i j*-ből javítva] 1217 saidittyak [az *y* javítva] 1219 mondgiak [a *gi* javítva]

[illegible]

- 1225 245. Főképpen azkiknek valaha próbájok
Volt asszony-nép miatt alkalmas tréfájok,
S kik írást olvastak, melyben sok példájok
Vagyon írva nékik s esmért iskolájok,
Ezeknél helyes szóm, sértvén nyavalyájok.
- 1230 246. Azonközben bírák az voksot kimondák,
Cnemonnak ily szörnyű halálát találák,
Egy magas kőszálról vessék le, javallák,
Tizenhatszáz férfi voksának számlálák,
Kik így ítélenek s ily veszttem formálák.
- 1235 247. Másfelől viszontag ezerig valának,
Kik értői asszony-nép csalárdságának,
S gyakorta mostohák miket forralnának
Szegín ifiakra, s mellyel romolnának,
Irégység, bujaság kiket hordoznának.
- 1240 248. Ezek azt találák, fegyvervonásomért,
Atyám ellen való föltámadásomért
Számkivetést tűrjek vakmerő vétkemért,
Ne haljak halállal ifiúságomért,
Erre ítélenek tudatlanságomért.
- 1245 249. Veszekedvén végre mind megegyezének,
Mert az más részről is ezekhez esének,
Több sentenciától meggyőztetének,
Kik éltem végének nem örvendezének,
Haláltól engemet egyszer így mentének.
- 1250 250. Akkoron hazámból én kiűztetém,
Minden javaimtól elkergettetém,
Szerelmes társimtól messze rekesztetém,
Én édes atyámtól távol küldtettem,
Nagy gyalázatosan majdha kiveretém.
- 1255 251. De az szent istenek az én mostohámnak
Jól megfizetének az álnok bábának,
Mert nehéz csapással hozzá járulának
Megbüntetésére, kik súlyok valának,
Ártatlanságomért véle így bánának.

1237 tamadasomerth [az *e* javítva] 1244 uegenek <igen> [beszúrva:] nem 1246 Akkoron [az *n* javítva]
1248 rekesztette<tem> [a lehúzást végző kéz az utolsó előtti szótag fölé nazálisjelet írt] 1249 tauol <wzet-
tetem> küldtettem [más kéz javítása, rím��óismétlés, vö. 1246]

A d d i t i o n e m a p o r h i n d a l o m
 m r e l t h e a d i t i o e r a n g r o a z a l o m
 M l a p e r a m l a t i a m l l e r i n a l o m
 f a r a t i n k p o r h o t u a n t a d i n a l o m
 L m a t i s a d u a n d o r z i a l o m
 M o n d a B r a g m s m o n h i n t a k m p s m i k e
 S d e l s o t a p i t d l i d u a s h i u m l e z
 q u a n t i t a t m p s m i n u a l a s i g u n a l e z
 m d e h o d b e n d e f e r k o d e r b o s d i n k e z
 I m m a r i s e r o d e n t m o r e l o p m i d l o g u n k e z
 m m o n i g i l e t h e m r e s b o g i l i d u a s f e r
 l a t o m n o m h o g s t e m a l l e b r o h e z
 n o b a h a t o u t o f o k h o b o d e f e r
 d e d i n a n t e r d o n s o l m p s f e l l e z
 V i g u l d u a r i g e n s a d a l f e l l e z
 S e n t e n t i a s i g g i f e r a n g e f a l l a
 s i k e h a p a r a k i n a i g o t a l a
 f e r i m m a t b e f e r m a t m o n i s l a i o t a l a
 h o g i t i g i a l a d a t a f e r m o l i m f e r u l a
 e a n n i e r o m b o r o t m a j a m i d u a l a
 S o n t i d s b o m m o r e f e r g u n t o l b o l l a n g
 f e r m i h o m b o n l e d u s b u d u t e r m u a n g
 L u a g i f e r g i f e r o s u a l a l i f e r a n g
 l a t o m m i n d o n h o t m a t d f a t h a n i
 f e a l a m m a t l i l l e d a n a n d a n i
 P o r t u s h o s i k e f a t o r a h o m o l l a t
 e p i f a i e t f e r i g u n b o g i o n i s a b o l l a t
 H a n d s l o m m a n i m b a l l i n k t o d b u l l a t
 h a t o g i g a l l i a a c h o r t l i b u l u i t o r l a t l a t
 G a r d o l d f a l a d o m l e h u i l a l m a n o l l a t
 F u t u a s t e h o d e l l e n o m b o f e r h o l l e n i
 m m i g r a n t m p s f a d u l a n k h o m i d f e r g o m e r o m
 A g m a a n d s i g s i g i u o m m o t f e r u n g
 h o b o m m i o l i f a l l a n k m a g a m u a r a s t a n i m
 e l l o b h i n t l o g i o t s o t R o l o m m h o l o m

- 1260 252. Azt azért tinéktek én másszor számlálom,
Mert eljött az idő, s rám érett az álom,
Állapototokat amellet sajnálom,
Fáradtak, sebesek vadtok, azt fájlalom,
Annak is ezután idejét találom.
- 1265 253. Monda Theagenes: Nem bántasz meg minket
Ezzel, sőt építed keserves szívünket,
Gyámolítod mégis nyavalyás igyünket.
Vedd elődben azért kezdett beszédünket,
Immáris érezzük mert könnyebbségünket.
- 1270 254. Cnemon így felele: Merthogy kedveteket
Látom, nem szeghetem az ti kérésteket,
Noha szaporítok sok szót, beszédekét,
De nem árt érteni holmi eseteket,
Újul elme igen, ha hall efféléket.
- 1275 255. Ilyen sentencia hogy fejemre szálla,
Sieték kapura, kit alég találva
Szégyenemben, szemmel nem is látok vala,
Hogy ily gyalázatra szerencsém szorula,
S annyi ezer ember ott rajtam csudála.
- 1280 256. Senkihez sem merék szégyentől szólani,
Keserűségemben kedves búcsút adni,
Avagy segítségért valakit imádni,
Láttatom mindentől immár elszakadni,
Jóakaróimnak kelle elmaradni.
- 1285 257. Portushoz sieték szapora nyomokkal,
Egy hajót keresvén, hogy én is azokkal
Elevezzek onnan, s ne haljak több búkkal,
Hát egy gálya akkort készül vitorlával
Partról elszaladni holmi kalmárokkal.
- 1290 258. Futvást öközikben én is beszököllem,
Mindjárt megindulánk, könnyebbségem érem,
Aegina várasig így utamot tévém,
Holott mind kiszállánk, magam várasba kém
Az többivel együtt, s ott rokonim lölém.

1271–1272 [kikapart korábbi szöveg helyére írva] 1272 tálala [értelem, személy] 1273 szemeel [javítva, az *e*-k fölött nazálisjel(?), értelem, szótagszám] 1277 buchut <venni> adnj 1279 szakadni [a *k* és a *d* javítva] 1283 halliak [értelem] 1288 Agina

[illegible]

Irenau op' laists lach mi Rot jirung.
 f. 10. mi solakel Garados in der xij
 f. 11. uaradosam s jirs uolam eludali;
 f. 12. uam, f. 13. vj. dages hie abelol ka xvi
 f. 14. uell. 15. uam uell. 16. uam uell. 17. uam uell.

Khat az bar ualek nat. yzgi. li ygrit.
 m. hestam. v. k. sure m. a. hura. chugyodit
 sok sholia or sham. v. yzgi. ad d. d.
 m. y. s. m. d. n. cabat. j. m. m. a. talat.
 l. y. s. k. d. u. s. s. a. s. m. o. t. l. a. u. u. a. l. m. v. h. l.
 Hag. l. h. p. o. r. e. l. l. m. o. n. g. i. a. v. d. s. s. a. r. o. n.
 m. b. a. u. l. o. d. q. u. i. l. d. o. v. i. l. i. m. u. n. o. n. h. e. r. t. a. i. e. r. s. o. n. e.
 m. u. r. i. o. s. s. i. v. e. l. i. e. t. a. m. n. a. g. i. m. o. n. m. o. n. d. a. s. o. n.
 m. a. r. b. o. h. u. r. a. l. l. o. t. t. a. l. M. o. r. t. o. s. a. n. s. u. a. g. i. a. s. o. n.
 a. u. o. l. e. v. d. a. l. t. u. t. t. o. d. r. a. m. m. i. t. l. o. m. e. a. n. a. f. o. n.

- 1295 259. Mert hallottam gyakran anyámnak szájából,
Atyám hogy hozta volt Aegina városból,
Voltak fő emberek ő rokonságából,
Ott való lakosok, ezek jó voltából
Jó szállásom esék Isten irgalmából.
- 1300 260. Mihelen megérték azértan nevemet
És ő atyjokfiát, az édes szülémet,
S megbeszélém nekik szörnyű esetemet,
Mostohámnak dolgát és veszedelmemet,
Oly igen szánának azontól engemet.
- 1305 261. Nem is vala szűköm ételből-italból,
Közöttök búségem lett ű jó voltokból,
De nehéz embernek *tágulni* házából,
És kívöl fűtözni édes hazájából,
Hol fazékból lév jobb, sem másutt konc tálból.
- 1310 262. Hatvan napig azért így nálok hevervén,
Keserű mérgemtől részből enyhüdven,
Lők tenger partjára sétálva kerülven,
Valami új eget s kedvet is keresvén,
Bánatos testemben erőmből épölvén.
- 1315 263. Azonban egy hajót látok messzől jönni,
Sebes vitorláktól parthoz vezetetni,
Kire várakozám, s gyors voltán csudálni
Fogván, s mi újságot, hírt azoktól kapni
Remélék, és avval jobbadon épölni.
- 1320 264. Hát az bennvalóknak egyike kiugrék,
Énhozzám érkezvén nyakamra csüggödék,
Sok csókja orcámra őtöle adódék;
Megismérém tehát: Carinra találék,
Legkedvesb társomot látván, előrölék.
- 1325 265. Nagy teli torokkal mondja: Édes társom,
Ne bánkódjál, örölj, Cnemon, hű pajtársom,
Mert jó hírrel jöttem, nagy öröm-mondásom:
Már bosszút állottál mostohán! S vágyásom
E' volt csak, tudtodra mint lenne adásom.

1291 hallottam <uala> gyakran [a ran javítva, szótagszám] 1292 Agina 1298 megbeszellem [idő] 1302 w
io [az w beszúrva] 1303 tanulni hazabol [értelem] 1308 Lok [értelem]

Tschelb farma istant legodet
 alqianat schelb. legodet
 Tschelb nagi solagt. ist leg. Tschelb nagi.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. Tschelb nagi.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. Tschelb nagi.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. Tschelb nagi.

Nemond ungs mirt solagt. ist mirtoda solagt.
 mirt ungs. ist mirtoda. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 mirtoda. ist mirtoda. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.
 Tschelb nagi solagt. ist leg. solagt. ist mirtoda.

- 1330 266. Felelék: Carina, istenek tégedet
Áldjanak ezekért, és egészségedet
Tartsák nagy sokáig, sőt szép szerencsédet
Örökken bővétsék, hogy most beszédedet
Vigasztalva nyújtod, segíted szívemet.
- 1335 267. De mondd meg, mint holt meg s micsoda halállal,
Mert megérdemlette, hogy haljon kínokkal,
Vesztett ki ártotlant sok álnokságokkal!
Carina mond: Vesztegg, tudjuk, csalt azokkal,
De lám, mégsem használt az cigánságokkal!
- 1340 268. Isten nem bocsátja úgy elő dolgában,
Amint ő rendölte vala el magában,
Thisbe is megmondta, ki társaságában
Voltam, az mint holt meg, sőt egész városban
A gyermek is tudja, s örölik magokban.
- 1345 269. Mert minekutána te számkivettétél,
Hazádból, földedből *te* kikergettétél,
Apád búsultában, kit te kerteltettél,
A kertben ment lakni; s te hogy nem lölettél,
Ét-nap anyád lángolt, tőle kerestettél.
- 1350 270. Utánad mind csak sírt, s az haját szaggatta,
Mert távol-létében Cnemont óhajtotta,
Szívét messze voltod oly igen szaggatta,
Maga bolondságát s bűnét vádolgatta,
Unhatatlan tűzzel szerelem faggatta.
- 1355 271. Mondván: Édes fiam, szerelmes gyermekem,
Ó, éltető szívem és egyetlen lölkem,
Mint vagy és hol lehetsz, mért nem feelsz nékem,
Látod-é, utánad mely nehéz énnékem,
Minden nyavalyádra túlem vagyon vétkem.
- 1360 272. Szánják vala igen a szomszéd asszonyok,
Szépen vigasztalják, de nincs abban hasznok,
Nem is tudják, kelést honnan kell nyomniok,
Saru hol töri föl, s mint orvoslaniok,
Lám, úgy szánja, mondják, mint volna vér fiók.

1334 Carinra [értelem] 1342 feoldedbeol ki kergettettel [szótagszám] 1345 aniad langolt [javítva] 1352 leolkeom [rím] 1358 [a *tugiak* beszúrva]

*Sem tugal uarni uallion .qj. lruvz
mqlon angf. idit nra lina mnt. f. f.
qnra ioz uolia raitunt d. f. puer. al. f. f.
mnt minden romms .qj. f. lruvz al. f. f.*

Velagen omnes annos p[er] annu[um] cruce taga.

[illegible]

U mjo monult Lian bi aqia mugi somot.
 o Tytba o Tytba hoke orus Nagomot.
 murt bi Toni murgol mugi olom majasuat.
 murt murt albi domi nagi o duali murt.
 Tytba jigjolara Salo Sar mugi o somot.

- 1365 273. De hogy csak Thisbével ketten maradának,
És széllel szomszédok házokhoz oszlának,
Monda: Te áruló, vagy fő oka annak,
Hogy én szerelmemnek ú boldogságának
El kellett búdosni, s nő veszélye búmnak.
- 1370 274. Nem tudtál-é várni valyon egy keveset,
Míglén megenhüdtem volna? Mert ez eset
Nem lett volna rajtunk; de kedvem elesett,
Mert minden remítség tőlem elhullt, veszett,
Mivel, ó, ki tudja, hová lett, evezett!
- 1375 275. Ezt oly nagy haraggal mondja és bosszúból,
Thisbe megijede ez egynihány szóból,
Felel, nem ő bűne, s lőtt csak szerencsából,
Lám, mindent ő hagyott s mívele szavából;
De ő orvosságot löne még mindabból.
- 1380 276. Világon nincs ennek semmi orvossága!
Demæneta kiált. Senki okossága
Vissza nem hozhatja! Ó, te boldogsága
Lölkömnék! Hogy válál el, szép vidámsága
Kedves szerelmemnek élő nyájassága?
- 1385 277. Ha megholtál volna, én nem keseregnék,
Mert én is utánad nagy hamar sietnék,
Vége lenne búmnak, s mindent elfelednék;
De hogy élsz, nincs haszon s mód, amelyet lölnék,
Hogy immár valaha én tevéled lennék.
- 1390 278. Messzi mentél, elvitt szívednek keresztí,
Édes vén atyádnak illő tiszteleti
És veszett anyádnak ő cselekedeti,
Melyre nagy szerelem amazt is veheti,
Jót remélvén végre, ím, miként szilleszti.
- 1395 279. Ó, nyomorult fejem, ki adja meg jómot?
Ó, Thisbe, ó, Thisbe, löld orvosságomat!
Mert bizony méreggel megölöm magamat,
Mivel nem állhatom ily nagy nyavalyámat!
Thisbe így szól erre: Halld hát meg én szómat,

1373 szerenchebeol [rím] 1379–1380 [más ékezással és központozással más értelem; a kéziratban így:]
leolkeomnek: hogi uálál el szep uidamsaga. // kedues szerelmemnek eleo Nyaiassaga. 1393 magamath
[rím]

Hic. hoc est. quod. si. non. magis. :
 inquit. laus. ager. inquit. laus. odore.
 in. inquit. inquit. in. inquit. inquit.
 in. inquit. inquit. in. inquit. inquit.
 in. inquit. inquit. in. inquit. inquit.

*Mus. Alon. Sep. ipi barzualti qdondum rano
vici mibi imp/ minimi. Sauer et less imp/ las.
fornat ad Santos linnit de gel ballas
is-egana borden dicit, var laig ad
muit a die Carotta imbi edo bhat ad.*

(1) *colloquio mia mona. Dimmi tu,
a' fine t'hai magnat coglata,
l'eduro a' velle. dove nuclata,
di un tologgalan a' bu' di monrota.
e l'impia. perdon m'hai hinc tola.*

s. kung. l. a. p. d. om. n. g. d. l. p. u. n. t. s. o. l. a.
 Xeni ka. Inom n. l. om. k. o. p. i. o. m. a. l. u. g. a. s.
 m. e. n. d. a. t. y. s. b. a. k. a. l. u. a. l. m. u. r. e. h. b. o. r. a. h. o. n. d.
 u. g. s. c. h. a. l. o. m. d. i. f. f. i. n. i. a. t. o. d. k. o. d. o. m. k. o. i. n. o.
 k. a. m. a. r. a. s. t. a. t. i. c. u. p. p. m. o. n. d. o. m. m. a. l. u. e. n. d.
 m. u. r. e. o. i. n. g. m. k. i. d. u. l. s. i. n. d. k. e. l. e. s. e. m. k. a. u. p. s.

Tremondem in habet abon. v. gal. a. h. i.
 v. i. s. l. s. h. r. e. d. a. m. m. h. i. s. m. a. s. b. e. h. o. h.
 d. m. p. l. a. l. s. e. q. i. s. i. v. i. c. i. n. m. u. l. t. i. v.
 a. n. n. a. l. p. a. m. m. e. n. s. a. s. t. u. d. a. m. m. e. v. i. d. e.
 m. m. u. l. t. h. o. q. i. l. a. m. m. p. l. a. l. u. a. s. t. u. d. e.

Nagot Sagia a 181 v a Polgalanah
 Tykai b: k: v. Bern hamas d'innuat
 monluun aq: d: 2. Sak k: l: t: n kalatommak
 aual k: t: k: a: f: nial Billim baratodnak
 Polgalualis a: f: d: v: l: uan a: m: m: d: a: n: a: k:

[illegible]

280. Ne hadd ily igen el, asszonyom, magadat,
Vegyed bátorságos vigasztalásodat!
Ím, én megmutatom hív szolgálatomat,
Fölkeresem majdan én okosságomat,
Csak adj szabadságot, hadd fussam dolgomat!
- 1400
281. Mind féltem, hogy így jársz, volt is gondom reád,
Nem messze még Cnemon, hamar itt lesz, meglátd,
Arsinát, az lantos leánt, te jól hallád,
Ez fogadta hozzá ifiat, vár terád,
Mert az is szerette, s néki csókokat ad.
- 1405
282. Ó, boldog Arsina! monda Demæneta,
Azki ez ifiat magának foglalta,
Kedvére övéle idejét múlatta,
De én boldogtalan és búk nyomorodta,
S kinek a szerelem mérggel szívét folta!
- 1410
283. De mi hasznom nékem, hogy ő mással vigad?
Monda Thisbe: Használ, mert jobb óra jó rád,
Megcsalom Arsinát, és elhozom hozzád
Hamar az ifiat, vagy mondom más utad,
Mert ő engem kedvel, s vedd helettem javad.
- 1415
284. Azt mondom, én hálok azon étszak véle,
Ű is kész lesz hozzá, nem lesz más belőle,
De meglásd, hogy eljöjj idején mellőle!
Annak Demæneta, csuda, mint öröle,
Nem véli, hogy leány megcsálná felőle.
- 1420
285. Napot hagyja azért ő a szolgálonak,
Thisbe is béköszön hamar Arsinának,
Mondván: Adj ez étszak helt én hálásomnak,
Avval sokat használsz ilyen barátodnak,
Sok javát is veszed nyilván e munkádnak.
- 1425
286. Esméred-é, szívem, Teremundust? monda,
Annak fogadtam rá, hogy itt hálok meg ma.
Igen jól ismérem, felelé Arsina,
Semmit ne félj, meglész, s vagyon itt jó módja.
Megköszöni Thisbe, csak már arra gondja,
- 1430

1399 okosságomoth [rím] 1400 dolgomoth [rím] 1403 te jól [a te j javítva] 1405 chokokat [az okat javítva]

[illegible]

287. Miképpen jelentse ezt Aristippusnak,
Az te vén atyádnak, hogy rossz mostohádnak
Jobb ágyat készítsen, mert féli, hátának,
Hogyha soká halad, nem lesz jó, s magának;
Ekképpen forgandó dolga asszonyának.
1435
288. Kihez érvén, így szól: Te uraságodnak
Szegein szolgálója, jöttem, hogy magamnak
Legyek vádolója, azért, mert sok búdnak
Oka vagyok, tudom, fiad bujdosztának,
Melyről büntetésem hagyom csak magadnak.
1440
289. Jól tudom, nem illett volna cselekednem,
De nem vala soha egyebet mit tennem,
Szolga lévén, kelle asszonnak engednem,
Gondolván, hogy fognék tenéked segítnem,
Véletlen kelleték fiadat vesztenem.
1445
290. Mert láttam, hogy társod véled nem elégszik,
Idegen férjekkel ellened förtőzik,
Nem mertem mondanom, féltem, kihírhesszik,
Fiadat kérém rá, tudván, hogy haragszik
Már régen, torolja szégyent, kivel hízik.
1450
291. Ki minthogy előbb is igen bosszús vala,
Nagy fegyveres kézzel reája nádula,
Azonban parázna ajtón kifordula,
Néki is megmondám, rajta nem indula
Vagy nem vé eszébe, s így megbolondula,
1455
292. Hogy reátok menvén, már tudod, mint vesze,
De nem csuda, minthogy megbúdult volt esze.
Várjad csak te meg ma, ha honn szerelmese,
Eljön asszonyomhoz, csak módját ejthesse,
Vagy hogy szemed igit valahol *veszthesse*.
1460
293. Monda Aristippus: Ha ezt cselekeszed,
Ekképpen a dolgot hogyha végbe viszed,
Mindjárt szabaddá te rab fejed teszed,
Bizony, sok kincsemben részedet is veszed,
Mert szánom fiamot; keresd elő eszed!
1465

1439 buidostanak [a *d* javítva] 1446 [a másolótól származó átszámozás:] nem(2) ueled(1) 1448 fel<ek>tem
1452 reaia <fordula>, nodula [más kéz javítása, rím��szóismétlés, vö. 1453] 1453 azonban [az 1. *n m*-ből
javítva] 1459 eithesse [az *ei* javítva] 1460 uehesse [értelem(?)]

Nisi uagion. Rogi po: sin ipon lokol. lottom
 imre soka piaman gomp. Kame. lottom
 a. Kapi. nollanar. lott. upai ipon. lottom.
 de. a. lott. lott. ol. upi. Kio. ol. u. lottom.
 Rogi. ma. id. mag. ma. lott. upai. nim. id. ma. lottom.

Iste sol uenit hinc michi dante
 Latusque: Apert hinc illi uerna,
 Promittens nunc ad huc sol placata,
 Sic illud uoluit michi lacrimata
 Infusa caduq. lacrimis lactata.

Isteu fide omni fidei kamoraban,
 Tjybe agiat mude. Arsmia haryaban.
 Be uini a fioniat s lagia salgataban
 Hoge lomo or s fioniat uarna is agiatan,
 de ne ismud lode magat mngt fawaban.

Ar apad-rt isungul luca a' sonban,
amadis ijen kipi a' is gior sasagban.
s' hagi B. lra. armel monv: most baeo sagban
kpi. s' maw myed fogo sar led kuruasagban
a' lara' anal agi' ot a' sapa' balasban.

a' lara nala gnu' ite sapa' palaran.
 Pak kiedin koto ulagi' falgat uala arna.
 Di Lippus kamiat komlok agia,
 mendun o jelmik jarit otaluman.
 it uagio di kurua ingiala dambura,
 mng faggalak jmmiar an to bogasgama.

1) *Isobis Alar dyot chlorita,*
mondum os ut fere ex karom mine mnta,
anululatoz denticam cassia,
laxa te sa ad foni, nallad. Alrona,
met. N. x. y. d. m. z. Alar flauat njuia.

laste de Sa a se pom, nălaa... fronta,
 murt. De ce omur a dat flaut njuita.
 Negi fogam de mi de a hira d'kurumot,
 njuis k'is. vider mar a murgat lator mit
 de un fiamra mar l'ed l'ur. 2. m'g'v'e
 f'm a d' fiamra haruzt k'is. il n'm k'is
 de k'olnap abom l'edumy k'is. de v't.

294. Úgy vagyon, hogy sokszor igen kétölkedtem,
Mert soha fiamban gonoszat nem öltem,
Az álnok tanácsot ugyan igen féltem,
De a hitetlentől úgy körülvettem,
1470 Hogy majd magamot is úgyan nem ismértem.
295. Efféle szók után Thisbe megtanítá
Aristippust, asszont hogy mi helben várná;
Asszonyhoz is méne, azt is fölbiztatá,
Hízelködő szókkal nékibátorítá,
1475 Arsina házánál lesben is szállítá.
296. Estvefelé penig sötét kamorában
Thisbe ágát veté Arsina házában,
Bévivé asszonyát, s hagyá hallgatásban,
Hogy lenne ott, s Cnemont várná ő ágyában,
1480 De ne ismértesse magát meg szavában.
297. Az apádért ismég elfuta azonban,
Amaz is igen kész és jó gyorsaságban,
S hogy helre érének, mond: Most bátorságban
Légy, s immár meg is fogd társod kurvaságban
1485 A latrával együtt itt-tapasztalásban.
298. Csak kicsin holdvilág szolgál vala arra,
Siet Aristippus hanyatt-homlok ágyra,
Mondván: Ó, istenek, jertek ótalmamra!
Itt vagy-é, te kurva, én gyalázatomra?
1490 Megfogtalak immár, én boldogságomra!
299. Thisbe is ezalatt ajtót csikorítá,
Mondván: Ó, Úristen! Jaj, karom mint rántá
Az áruló lator derekam taszítá!
Lásd te, ha az asszony nálad-é? Elrontá
1495 Mert ez én erőmet! Apád szavát nyújtá:
300. Megfogtam bizony én a híres kurvanőt,
Meg is kötöztem már a mérges latornőt,
Az én vén fejemre már több tüzet nem győzt,
Sem az én fiamra hazug hírt is nem köt,
1500 Ezen holnap adom törvény elejben őt.

1467 gonoszzat [a zat javítva] 1475 Zallitta [idő] 1485 latrannal [értelem] 1498 geot [értelem]

Teste Regellakon mmd. d. Kalend. Oct.

minst en lator, soga i gi ki nölackozat.

2. Kana, p. 1. r. d. v. l. v. n. s. j. a. n. a. t. b. o. g. o. t. s.

murt. Liott. n. uala mungiaft Saipmual.

*si uolt a dte doia mnt' (arvio Roul.
m' n b. L. l'ett. mmar adt em'mental.*

juvencum in p. ballinot mal utral.

is alys monda (nimen koi: Siyai Vali
 kishik: rime ia athini kalla

de J. de la Cruz y de la Cruz y de la Cruz

Th. ang. no. 1 col. 2 a. Rep. h. m. i. a. r. d. a. l.

much minor and fewer in number

und schickte mich allein zu mirs Kaval.
1. Th. schickte mich allein

Silene latifolia L.

kinck Tangens matriculad na

along with the land & other things

mit d. Gdaniens arz birkhosnakar
L. K. Gdansk

almabatun hagi: mital & limgu warhaci.

kontrak kami di / sungs / konidno d /

more of the Saltonal River. Beyond
it is the Saltonal River.

schreiben ab kaimal + Bakolreal

11. in almotiara harnagi kopalum
 12. in almotiara harnagi kopalum

hai Allah! is uaraban kinnis laud
 dan kemahad adalad...

*Som Komaban f. d. sala carogal,
ablan x. v. qioria Ranealmalvogal.*

minis huiusmodi nati sunt Sabotani longos.

az olvasók munkái ölelő szöveggel.

27. Hæder be fogda Sværð nif? a. nif

(1) (b) (i) (A) (B) (C) (D) (E) (F) (G) (H) (I) (J) (K) (L) (M) (N) (O) (P) (Q) (R) (S) (T) (U) (V) (W) (X) (Y) (Z) (AA) (AB) (AC) (AD) (AE) (AF) (AG) (AH) (AI) (AJ) (AK) (AL) (AM) (AN) (AO) (AP) (AQ) (AR) (AS) (AT) (AU) (AV) (AW) (AX) (AY) (AZ) (BA) (BB) (BC) (BD) (BE) (BF) (BG) (BH) (BI) (BJ) (BK) (BL) (BM) (BN) (BO) (BP) (BQ) (BR) (BS) (BT) (BU) (BV) (BW) (BX) (BY) (BZ) (CA) (CB) (CC) (CD) (CE) (CF) (CG) (CH) (CI) (CJ) (CK) (CL) (CM) (CN) (CO) (CP) (CQ) (CR) (CS) (CT) (CU) (CV) (CW) (CX) (CY) (CZ) (DA) (DB) (DC) (DD) (DE) (DF) (DG) (DH) (DI) (DJ) (DK) (DL) (DM) (DN) (DO) (DP) (DQ) (DR) (DS) (DT) (DU) (DV) (DW) (DX) (DY) (DZ) (EA) (EB) (EC) (ED) (EE) (EF) (EG) (EH) (EI) (EJ) (EK) (EL) (EM) (EN) (EO) (EP) (EQ) (ER) (ES) (ET) (EU) (EV) (EW) (EX) (EY) (EZ) (FA) (FB) (FC) (FD) (FE) (FF) (FG) (FH) (FI) (FJ) (FK) (FL) (FM) (FN) (FO) (FP) (FQ) (FR) (FS) (FT) (FU) (FV) (FW) (FX) (FY) (FZ) (GA) (GB) (GC) (GD) (GE) (GF) (GG) (GH) (GI) (GJ) (GK) (GL) (GM) (GN) (GO) (GP) (GQ) (GR) (GS) (GT) (GU) (GV) (GW) (GX) (GY) (GZ) (HA) (HB) (HC) (HD) (HE) (HF) (HG) (HH) (HI) (HJ) (HK) (HL) (HM) (HN) (HO) (HP) (HQ) (HR) (HS) (HT) (HU) (HV) (HW) (HX) (HY) (HZ) (IA) (IB) (IC) (ID) (IE) (IF) (IG) (IH) (II) (IJ) (IK) (IL) (IM) (IN) (IO) (IP) (IQ) (IR) (IS) (IT) (IU) (IV) (IW) (IX) (IY) (IZ) (JA) (JB) (JC) (JD) (JE) (JF) (JG) (JH) (JI) (JJ) (JK) (JL) (JM) (JN) (JO) (JP) (JQ) (JR) (JS) (JT) (JU) (JV) (JW) (JX) (JY) (JZ) (KA) (KB) (KC) (KD) (KE) (KF) (KG) (KH) (KI) (KJ) (KK) (KL) (KM) (KN) (KO) (KP) (KQ) (KR) (KS) (KT) (KU) (KV) (KW) (KX) (KY) (KZ) (LA) (LB) (LC) (LD) (LE) (LF) (LG) (LH) (LI) (LJ) (LK) (LL) (LM) (LN) (LO) (LP) (LQ) (LR) (LS) (LT) (LU) (LV) (LW) (LX) (LY) (LZ) (MA) (MB) (MC) (MD) (ME) (MF) (MG) (MH) (MI) (MJ) (MK) (ML) (MM) (MN) (MO) (MP) (MQ) (MR) (MS) (MT) (MU) (MV) (MW) (MX) (MY) (MZ) (NA) (NB) (NC) (ND) (NE) (NF) (NG) (NH) (NI) (NJ) (NK) (NL) (NM) (NN) (NO) (NP) (NQ) (NR) (NS) (NT) (NU) (NV) (NW) (NX) (NY) (NZ) (OA) (OB) (OC) (OD) (OE) (OF) (OG) (OH) (OI) (OJ) (OK) (OL) (OM) (ON) (OO) (OP) (OQ) (OR) (OS) (OT) (OU) (OV) (OW) (OX) (OY) (OZ) (PA) (PB) (PC) (PD) (PE) (PF) (PG) (PH) (PI) (PJ) (PK) (PL) (PM) (PN) (PO) (PP) (PQ) (PR) (PS) (PT) (PU) (PV) (PW) (PX) (PY) (PZ) (QA) (QB) (QC) (QD) (QE) (QF) (QG) (QH) (QI) (QJ) (QK) (QL) (QM) (QN) (QO) (QP) (QQ) (QR) (QS) (QT) (QU) (QV) (QW) (QX) (QY) (QZ) (RA) (RB) (RC) (RD) (RE) (RF) (RG) (RH) (RI) (RJ) (RK) (RL) (RM) (RN) (RO) (RP) (RQ) (RR) (RS) (RT) (RU) (RV) (RW) (RX) (RY) (RZ) (SA) (SB) (SC) (SD) (SE) (SF) (SG) (SH) (SI) (SJ) (SK) (SL) (SM) (SN) (SO) (SP) (SQ) (SR) (SS) (ST) (SU) (SV) (SW) (SX) (SY) (SZ) (TA) (TB) (TC) (TD) (TE) (TF) (TG) (TH) (TI) (TJ) (TK) (TL) (TM) (TN) (TO) (TP) (TQ) (TR) (TS) (TT) (TU) (TV) (TW) (TX) (TY) (TZ) (UA) (UB) (UC) (UD) (UE) (UF) (UG) (UH) (UI) (UJ) (UK) (UL) (UM) (UN) (UO) (UP) (UQ) (UR) (US) (UT) (UU) (UV) (UW) (UX) (UY) (UZ) (VA) (VB) (VC) (VD) (VE) (VF) (VG) (VH) (VI) (VJ) (VK) (VL) (VM) (VN) (VO) (VP) (VQ) (VR) (VS) (VT) (VU) (VV) (VW) (VX) (VY) (VZ) (WA) (WB) (WC) (WD) (WE) (WF) (WG) (WH) (WI) (WJ) (WK) (WL) (WM) (WN) (WO) (WP) (WQ) (WR) (WS) (WT) (WU) (WV) (WW) (WX) (WY) (WZ) (XA) (XB) (XC) (XD) (XE) (XF) (XG) (XH) (XI) (XJ) (XK) (XL) (XM) (XN) (XO) (XP) (XQ) (XR) (XS) (XT) (XU) (XV) (XW) (XX) (XY) (XZ) (YA) (YB) (YC) (YD) (YE) (YF) (YG) (YH) (YI) (YJ) (YK) (YL) (YM) (YN) (YO) (YP) (YQ) (YR) (YS) (YT) (YU) (YV) (YW) (YX) (YZ) (ZA) (ZB) (ZC) (ZD) (ZE) (ZF) (ZG) (ZH) (ZI) (ZJ) (ZK) (ZL) (ZM) (ZN) (ZO) (ZP) (ZQ) (ZR) (ZS) (ZT) (ZU) (ZV) (ZW) (ZX) (ZY) (ZZ)

- 1505 301. Azonban hogy vinnék az atyád házához,
Tudod, amely kőszál vagy on közel ahhoz,
Azholt sok bakot ölnek áldozathoz,
És immár nem messze volnának azokhoz,
Elszalad, s tetéről veti magát aljhoz.
- 1510 302. Teste kősziklákon mind elszakadozott,
Ú maga úgy veszett, mint olyan átkozott,
Atyádtól ki-ki mind erről tudakozott,
Minden latrorsága így kinyilatkozott,
Te hazajöttödről váras tanácskozott.
- 1515 303. De mit végeztenek, nem tudom bizonynal,
Mert eljöttem vala mindjára hajómmal.
Így volt azért holt, mint Carina szóval
Nékem beszéllette. Immár azt, mi móddal
Jutottam én ide, halljátok más úttal.
- 1520 304. Ezt is alég monda Cnemon, hogy sírással
Bételék a szeme vizes könnyhullással,
Theagenes toldja a szép leány társsal,
Mert mindennek forr föl szíve búsulással,
Mindaddig, míg álom éri megbírással.
- 1525 305. Azonban Thiamus, tolvajok hadnagya,
Kinek Theagenes mátkájával rabja,
Álmából sörkenék, s ezeket forgatja,
Mert a pogány nép azt bizonyosnak tartja,
Álmában hogy mit lát, véli, megvárhatja.
- 1530 306. Viszontag de hamar ismét szöndörödék,
Mert édesb álmotól szeme elbíródék,
Eközben az hajnal étszaktól válódék,
Ilyen álmot látá hadnagy, hogy álmodék:
Hát Memphis városban lennie látódék.
- 1535 307. Isis templomában fel s alá járdogál,
Abban égő gyertya szántalan álldogál,
Mind környül nagy sok tűz habosan lángdogál,
Az oltárok rakvák ölt áldozatokkal,
Egyházat befogta sűrű nép zászlókkal.

1501 [kiszakadva] 1511 bizonynal [a 3. n fölött jobbra csúszott pont az i-t jelezheti] 1513 Carinus [eddig Carin (1319) vagy Carina (1326); szótagszám] 1519 busulással [a su javítva] 1523 almabeol [az eo javítva] 1526 Vizontak hamar(2) de(1) Jsmegh(3) [a másoló átszámozása] 1528 ekeözben [a z javítva] 1529 hog almodek [a g és az odek javítva] 1530 lennie [a 2. e javítva] lattodek 1531 Atis [lásd a tárgyi jegyzetet!]

[illegible]

- 1540 308. Hogy penig az templum közepibe ére,
Templomnak istene őhozzája tére,
Mondván: Ím, ez leánt bízom személyedre,
A te tökéletes, jó emberségedre,
Mert noha bírsz véle, de nem lész kedvedre.
- 1545 309. Hamis léssz peniglen, tudjad, te őnéki,
De sőt öléssel is fogsz jóért fizetni,
Az elszalad, higgyed, nem fogod azt érni,
Hogy fegyvered miatt ne kellessék élni,
Mert ő épen marad, nem fogja metélni.
- 1550 310. Fölocsódván kezdé magában törődni,
Nagy-sokféleképpen az álmon őrlődni,
És mint ő szerette, aszerint fejteni,
Maga szerelméről eztet mind érteni,
Mint lenne a leány szűz s nem szűz is, vélni.
- 1555 311. Az piros szép hajnal ezenben kitetszék,
Sütő verőfény is lassan elérkezék,
Hadnagy is ocsódék s ruhában öltözők,
Cnemont szólíttatá, tőle tudakozék,
Rabok mint volnának, arról értekezék.
- 1560 312. Sokféle nyert prédát is előhordatá,
Alattavalóit oda szólíttatá,
Az két rabokat is mindjára hívatá,
Melyeknek sírásra szíveket indítá,
De másfelől Cnemon viszontag biztatá.
- 1565 313. Mondja: Nem gazember volna ő hadnagyok,
De fő nemzetbéli, csakhogy most csapások
Érték volna őtet és sok kárvallások
Fortuna asszontól, ahhoz nagy jószágok
Szorultak is belé és maga-tartások.
- 1570 314. Ez biztatás alatt piarcra jutának,
Hadnagy magasabb helyt választá magának,
Onnan kezdé szólni több tolvajtársának,
Hogy azmit mondana, jól rá hallgatnának,
Mert már hogy isméri, jó falkája annak.

1536 [a keozepibe keozepireből javítva] 1542 [így: eole-esselis, értelem, szótagszám] 1545 metelni [az m javítva] 1548 eo [az o javítva] 1556 Sok fele [a 'sokfelé' olvasat is lehetséges] 1560 uizontak

- 1575 315. Tudjátok, vitézek, én természetemet,
Köztetek nem szántam kedves életemet,
Véletek közlöttem bő nyereségemet,
Soha meg nem vontam az én személyemet,
Jó s gonosz véletek ért együtt engemet.
- 1580 316. Nemzetségem nékem vagyon nagy nemzetből,
Memphisben főpapak az ő vérségéből,
Vagyok főpap én is, de rossz szerencséből
Öcsém megelőzött, s csalt most meg ezekből,
Melyért köziteken jöttem jó kedvemből.
- 1585 317. Hogy ti emberségtek által gyorsasággal
Viszont én tisztetemhez jussak hamarsággal,
Kiért tinétek is legyenek barátsággal,
Mindennek érdemes zsolddal, igazsággal,
De most egy kérésem vagyon méltósággal.
- 1590 318. Mert eddig, tudjátok, aranyat, ezüstöt,
Rabot, drágakövet, minden keresetöt
Én közbe bocsáttam véletek, mi részt tött
Az reám háramló, az csak hogy enyim lött,
Abból is sors szerint mindenitek rész vött.
- 1595 319. De mostan fejenkint kívánom tőletek,
Hogy ezt a rab leánt nékem engedjétek,
Ki hitvös társom lesz, hogy jól megértsetek,
Adjátok csak ide, az több nyereségtek
S mind tiétek legyen bátor, elvigyétek.
- 1600 320. Megengedék néki, és nagyon kiáltják:
Vitéz hadnagyunkat istenek megáldják!
Ezt Charicliának ám megtolmácsolják,
Nékie tetszését erről azért várják,
Mindjárt megfeleljen ezekre, kívánják.
- 1605 321. Ezt hallván, szemeit a földre függeszté,
Kiből nagy szemérmét minden ismérheté,
Az ő szép orcáját rózsával színleté,
Pirosság elfogá, Cnemont hozzá inté,
Kihez nemsokára szavát ígyen ejté:

Ez az oldal az MTA Könyvtárban lévő mikrofilmről hiányzik.

1587 keresetet [rím] 1589 [a hogi beszúrva] let [rím] 1598 ezt [az e javítva] tolmacholliak [a liak javítva]

[illegible]

- 1610 322. Ím, értem, mit kíván az kapitán tőlem,
Nem én dolgom volna erre megfelelnem,
Az hallgatás, tudom, én leányi tisztem,
S ihol is a bátyám, aki most érettem
Tartoznék felelni; de mert hogy kérdetem,
- 1615 323. Azért értsed, nem volt soha erre kedvem,
Hogy valaki legyen valaha én férjem,
Dianának adtak vala régen engem,
Az ő papságára föl is szentölttettem,
De látom immár most, mi dologra értem.
- 1620 324. S minthogy házasságra kívánnak engemet,
És nem mint akarnám, tehetem kedvemmet,
Meg köll, látom, szegnem igyekezetemet,
Bizon, nem örömet adom föl tisztemet,
De ám legyen, csak halljátok beszédemet!
- 1625 325. Mert mi az bátyámmal ázsiabéliek
Vagyunk, s jó szüléknek szerelmes gyermekjek,
Azkik nem kis rendek és jó erkölcsűek,
Ephesum városban nagy nemzetbéliek,
S mindketten peniglen egyez tisztbéliek.
- 1630 326. Kiket még mindjára kis gyermekségünkben
Istennek adának szüléink tisztünkben,
Hogy főpapok lennének a szép szűz életben,
Engem Dianának lőnek nevezetben,
Bátyám Apollónak esék szentölésben.
- 1635 327. S midőn eljött volna ideje tisztünknek,
Hogy gondját viselnénk már mi szerzetünknek,
Bennünket szüléink szépen készítenék,
De vén aggságoktól el nem jühetének,
Várasi fő néppel csak késértetének.
- 1640 328. Gályánkat megrakák minden eszközökkel,
Tömjénnyel, arannyal, ezüsttel, kincsekkel,
Ahhoz mindenféle híres ütközőkkel,
Delos szigetében küldének ezekkel,
Más hajók is voltak velünk, sok nézőkkel.

1615 [tintafolt]tem 1620 [metszethiba] 1624 Ephesum [a h s-ből javítva] 1628 életben [az é-n az ékezet más kéztől] 1632 szerz[olvashatatlan]wnknek

[illegible]

- 1645 329. Mikor már ekképpen tengerre erednénk,
Három nap és éjszaka csendesen eveznénk,
Nagy hertelenséggel Fortunára kelnénk,
Mennydörgést, villámást, záporosót lelnénk,
Szertelen nagy szélvész tengerben esmérnénk.
- 1650 330. Bésötétöle ég fekete fölökkel,
Csapdos az sűrű hab nagy szörnyűségekkel,
Az kormányos kiált, biztat beszédekkel,
Gályánk már másfelé hajtatek szelekkel,
Vagyunk kétségesek az mi életünkkel.
- 1655 331. Helét nem állhatá végre jó kormányos,
Bocsátkozik szélnek, mert dolga volt bajos,
Elijedett az is köztünk, ki fő hajós,
Azért mind kiálnak, sírnak, s ki-ki zajos
És várja, hogy az hab víz fenekére mos.
- 1660 332. Hat nap és hat éjjel voltunk ez veszélben,
Hogy az szép verőfény fekvék folyókban,
Míglen az nagy szélről vereténk a' helben,
Holott találátok szerencsétlenségben,
És fogva hozátok ez veszedelemben.
- 1665 333. Háborúja azért tengernek megállván,
Ködökből fényes nap szépen kitisztulván,
Mi is már a partra mi gályánkkal jutván,
Lőnk az isteneknek nagy hálákat adván,
Nagy sok dicséretet s áldozatot rakván,
- 1670 334. És mindjárt víg lakást indétánk közöttünk,
Mint kik sok veszélből szabadok, öröltünk,
Semmi gonosztól már ugyan nem is féltünk,
Akaruk életbe hogy szép partra értünk,
Hatnapi éhséget immár elkerültünk.
- 1675 335. Az bort, mint a vizet, ugyan nem kímélték,
Helébe mást vesznek, szegények, azt vélték,
Az epedt emberek magokat eltölték,
Minden boldogságra értek, azt ítélték,
Hogy tort s mérget isznak, ingyen sem remélték.

1641 erednek [az r olvasata bizonytalan] 1649 Zelekkeől [rím] 1669 akariuk [értelem] erteónk [rím] 1672
mast vesznek [más központozással és ékezőssel más értelem] 1673 epet

[illegible]

- 1680 336. Mint ki sok harc után nem fél s hazamegyen,
Immár nyereséges mert az gonosz igyen,
Ellenségét győzte bátor hegyen-völgyen,
Azonban véletlen kél más szerencsében,
Újabb ellenséget lát jőni szemközben,
- 1685 337. Így lőn dolgunk nekünk, mert ímé, révészek,
Kiknek a jó bortól ottan vésze észek,
Természet szerént is kik latrok s merészek,
Véletlen társinkra ütének, és készek
Kincsért őket ölni; érének új vészek.
- 1690 338. Ezt látván polgárok fegyverre kelének,
Kik imígy, kik amúgy, szegények, veszének,
Mert ezek véletlen köztök történének,
Azki mit kaphatott, úgy verekedének,
Annyira, kétfelől hogy mind elkelének.
- 1695 339. Azazhogy csak ketten bátyámmal maradtunk,
Ez nyomorúságra, rabságra jutottunk,
Kikkel jobb lett volna együtt az mi holtunk,
Hogysem szabadságból fogságra így *juttunk*,
Az mi szüléinktől ily messze szakadtunk.
- 1700 340. De merthogy istenek ekképpen rendelték
Az mi dolgainkat most így helyezették,
Ő mely tanácsokban e módon végezték,
Légyen nekik hála, vélünk hogy ezt tették,
Gonosz veszélyek közt szerencsénk engedték.
- 1705 341. Mert hamar menyasszony leszek, immár látom,
Noha erre soha nem volt akaratom,
Ki halált reméltem, mátká lők, azt tartom,
Mely ellen nem szólok, magam sem fárasztom,
Lejendő férjemnek kapitánt marasztom.
- 1710 342. S miérthogy főpap is, kit leszek uralván,
Tudom, istenektől meg vagyon áldatván,
Szerencsés fog lenni dolgunk, ők javallván,
Mert így mi nem voltunk volna öszveadván,
Hanem kellemetes volna s hasznot hozván.

1680 lat<ny> 1685 erenek [az l. e javítva] 1690 mynd [az y javítva] 1694 fogsagra igi jeóttúnk [értelem]
1698 tanachokban <ekke> emodon

- 1715 343. Azért kérlek téged, édes Thiamusom,
Halld meg mostanában hozzád legelső szóm!
Ne tagadd, sőt engedd az én kívánságom,
Nem léssen illetlen bizonynal mondásom,
Viszont ezért várhatd az hú szolgálásom.
- 1720 344. S vigy engem elsőben egy olyan várasban,
Azmelyben Apolló vagyon szolgálásban,
És néki temploma s áldozatja abban,
Hadd legyek tisztemet én ott földadásban,
Sokféle javaért dicséret-mondásban.
- 1725 345. Bűn is volna addig engemet illetned,
Feleségül hozzád vagy ekképpen vened,
Testi szerelmedet rajtam megismérned,
Apolló haragját a fejedre kérned,
Vélem is ily szörnyű vétkeket tétetned.
- 1730 346. Tudod jól, mit kíván az papságnak tisztí,
Boldogtalan ember, azki azt elveszti,
Mert az istenasszony hamar elszilleszti,
Valaki mód nélkül avval fölgörjeszti,
Azért erre elmém testet nem ereszti.
- 1735 347. Hanem ott leteszem előbb papságomot,
Mikoron elmondom én imádságomot,
Dianát említem, a bizonságomot,
Ki is érti s tudja szép tisztaságomot,
Úáltala vallom tenéked magamot.
- 1740 348. Memphisbe lehetne penig ennek módja,
Minthogy te hazádnak azt sok ember mondja,
Tiszted is ott vagyon, azt ki-ki jól tudja,
Az hel böcsölet is ezeket toldja,
Légyen hát ezekről kegyelmednek gondja.
- 1745 349. Thiamusnak ez szó nagy nehéznek tetszék,
De az körül való néptől dicsérteték,
Végre rá hajlani nékie kölleték,
Mert minden embertől igaznak mondaték
Leánnak beszéde és helenhagyaték.

1712 hald [a d j-ből javítva] 1713 [a kiuanasom kiuanasagomból javítva] 1717 szolgalasban [az s t-ből javítva] 1737 ember <tudgia> mongia [rímszóismétlés, vö. 1738] 1738 [a iol beszúrva]

- 1750 350. Elfakada sírván a leány ezt mondván,
Megszáná Thiamus ő keservét hallván,
Azt véli, Sirénét hogy vagyon hallgatván,
Mert ő azt a napot alég vala várván,
Melyen elhálhatná, véle vigadozván.
- 1755 351. Eszében is juta étszaki álmja,
Memphisben menyegző hogy legyen, javallja,
Cnemont, a rab legént, szólítja-hívatja,
Mátkáját s a bátyját néki adja, s mondja:
Gondokat jól viseld! Tarts jól! parancsolja.
- 1760 352. Mert fél vala, gyakran ha leánt látnája,
Nagy szerelmét hozzá meg nem állhatnája,
Megkívánván végre, ő el is hálhája,
Kéért nagy Apolló haragját látnája,
Holott anélkül is most javát várnája.
- 1765 353. Ezek így meglévén, tolvajok oszlának,
Az sok nyert prédával vígan osztozának,
Cnemon a rabokkal helekre jutának,
Csendese, sokféle beszédet nyújtának,
De Theagenesben kínok újulának.
- 1770 354. Melyet látván Cnemon, véli, sebtől vagyon,
S monda: Ím, elmegyek főért, amely lágyon
Tartja te sebedet, s könnyebbéti nagyon,
S elhozom, nem illik merthogy elhaladjon
Gyógyulása. Azok kérék, hogy fáradjon.
- 1775 355. Elméne sietve, ketten maradának,
És Theagenesben bük megáradának,
Nem tarthatja tovább zárját már titkának,
Monda ilyen szokat szép Charicliának,
Midőn sűrű könyvvel szemei áznának:
- 1780 356. Ó, ti szent istenek, mindenek értői,
Kik vadatok vesékek, szíveknek nézői,
Hamis embereknek vétkek büntetői,
Jóknak szükségekben kész megsegítői,
Legyetek igyemnek megkeserülői!

1749 uala [a *la* javítva] 1769 hozom [a 2. o *a*-ból javítva] 1773 szariat [a szónak létezett *sz-es* ejtése, de másutt a kéziratban mindenütt *z*; a *z* átírása is lehet *sz*, de az adott szóban a *z* valószínűbb] 1777 véseknek 1780 megh keserwleő [de az őrszó: *keszeruloj*]

Keine Verleumdung ist ihm ~~un~~ ordentlich.

Th. n. g. m. s. p. a. d. m. m. s. r. m. m. l. l. z.

!Quem eu não posso mais ver de perto

Siehe man muß sich zu Sitzen lassen.

magasok és a legkisebbek is.

Ingenieur Martin Königsmann

и да не погнѣшатъ сол. Работу и жал.

mosti v' minna kija salom vabragal,

Ly. 1. m. Samia argentea (sol) fide n. l. m. Sagal.

Si'm uqisimé nyá'ni anny' farasagal.

F. H. & C. in Surrey & Co. in London,

Islen drölmáðinn Rallakinn á höfði

Regis in a. u. g. l. om. . s. mas. lo. nam. Romual.

Calatolokom Nakad iari himun bukal

andah I m' yach wiffi or hahabul

E gondola e mazzina di uole a 2 h
E di bari, ignon al m d'alta: uone.

de: Samadim. q's vonj. nq'mi na?i inonim.

my friend's son

pe loqi: Cigant sagal is kyp. dr. unqion:

nom ug: aua lo 3 sumk . qyb: nom la qadone

131 a u u, 132 m o n 133 m b a t 134 m e t s

Dr. B. J. ...

gittet nem bar ena holtsmael alsmars

meant I had not been hurt.

Diele, Emil; Sohn von Konstantin

1 meal, or one salad type food as follows:

Yondok ing lastroh ang unat kudu!

171 koron, 1200 uagi 3a; Aiat ing 2.12.14.

as the first general look upon the first of the

atke li gyllosom uag, kibon. I. B. 1847!

I want a little bit of love and sympathy.

Hat mired mirdling mat baird na

8. Bagnets de Pont mond (arichianak)

abstine logimitas inqianatodnanak

de muz. in. l. uala a 3 legi matematica,

igz. d. magadars ob Sa'at 20. 1. 1904.

- 1785 357. Hiszem hitetlenség ez, kit nem érdemlett
Theagenes soha és nem is reméllett,
Rajta ő hitvőse melyet cselekedett,
Hűtit már megszegte és hitetlenné lett,
Másnak felesége lenni ígérkezett!
- 1790 358. Engem elfelejtett, ki nagy igazsággal
Voltam, nem gondolván sok háborúsággal,
Most is őmiatta kínzatom rabsággal,
Testem sanyargatik sok fájdalomssággal,
S ím, mégis mit nyertem ennyi fáradsággal!
- 1795 359. Felelé a leány: Ne sűtolj több kínval,
Isten oltalmazzon, haljak inkább holval,
Hogysem az úgy lenne, és máslódnám szómval,
Látod, csaknem szakad így is szívem búval,
Gondok elmerétnék, vívok az halálval.
- 1800 360. Egynihány ígémen felindultál, tudom,
De te hamar megunsz engem, én azt mondom,
Ne félj azon, hogy én szerelmed eladom,
Se hogy cigánsággal te képedre vágyom,
Nem úgy avatkoztunk egybe, nem tagadom.
- 1805 361. Tisztán viseltem én szép emberségemet,
És szűzen tehozzád jámbor szerelmemet,
Érted nem szántam holtomot, életemet,
Ne adják istenek, hogy szegjem hűtömet,
Inkább szörnyű halál érje bár végemet!
- 1810 362. Gondold meg, latrot-é vagy urat szeretek?
Egy korosért vagy ha ifiat megvetek?
Azt-é, kit gyűlölök, vagy kit rég követek?
Azt-é, ki gyilkosom, vagy kiben élhetek?
S nem azt-é, azkiért jót s gonoszt tűrhetek?
- 1815 363. Hát miért neveztl engemet bátyádnak?
Theagenes viszont mond Charicliának.
Azért-é, hogy inkább ne gyanakodnának?
De mégsem kell vala az, hogy mátkájának
Ígérted magadat és házastársának!

1781 nem <...>(?) érdemleth 1791 kinnal [rím] 1796 ígémen [az é i-ből javítva] 1797 hamarab [az rb n-ből javítva] 1798 szerelmed<d>el [értelem] 1804 hagi szegni [értelem, vö. Gy: meg-szegjem néked tött hite-
mer; lehet, hogy a sajátos infinitivusos szerkezetet nem kell emendálni?]

[illegible][illegible]

mort giekor la sonkol mi magunkkal aartunk
 kőszadok házigazdái voltuk háználunk
 mellette az általa jobbul allag aartunk
 magunkat nem karos s ojnol votta bajunk
 József Barot sőt Poljarcza.

*nipitile Bongan e nagi L'Gm bi Mattri
Lombon nagi fura fuman oda fura,
nagi niga s' paburu aq. v ab' orod salara.
Course futadosua obak alipt mona laccia.*

- 1820 364. Melyet hallván tőled, csak mindjárt nem haltam,
Oly igen ez dolgon ijedtem, búsultam.
Sűrő föld megnyíljék, azon imádkoztam,
Beléje ugyanon mindjárt kíváncsultam,
Mert soha nem vártam ezt, s elcsudálkoztam.
- 1825 365. Mindjárt Chariclia csüggődék nyakára,
Sokszámú csókokat adván orcájára,
Keserves, bú-látta, édes mátkájára,
Vigasztalást ilyent tén azért szavára:
Enyhüdjél, szerelmem, s legyen ez tudtadra,
- 1830 366. Ha én most ezeket nem míveltem volna,
Chariclia Theagenessel nem szólna,
Elválván egymástól, csak kínunk újulna,
Erővel is penig ű mellém szorulna,
Mely miatt kettőnkre új veszély burulna.
- 1835 367. De lá, elhitétem őtet beszédemmel,
Addig vontattatom azt, azmit ezennel
Ű végbenvitt volna; de az istenekkel
Szóljunk az többiről, kik segítségekkel
Mellénk jőnek, tudom, s mentnek erejekkel.
- 1840 368. Eztet bé nem töltik, azmit most mondtam,
De bételjesítik, mit hüttel fogadtam
Akkor, mikor néked magamot vallottam,
Melyről te mind hallgass, azmiket szólottam,
Mert ezt csak magadért eddig is titkoltam.
- 1845 369. Sőt Cnemonnak se mondd, noha mi barátunk,
Mert gyakorta szónkkal mimagunknak ártunk,
Szép az oly hazugság, azmellyel használunk
Nékünk és általa jobbul állapotunk,
Másnak is nem káros, s nincs érette bajunk.
- 1850 370. Efféle *biztató* szót szól Chariclia,
Rémült Theagenest nagy szépen biztatja,
Azonban nagy futva Cnemon oda juta,
Nagy vizes s háború az ő orcalatja,
Szovát fulladozva csak alig mondhatja:

1818 im atkoztam [értelem] 1820 soha <uart> nem 1822 chokakath 1825 enyhwdgiel [az l. szótag javítva]
1827 [metszethiba] 1843 hazugsagh [az ug javítva] 1846 bisztatot [értelem] 1849 eo <abr> orcalattia

[illegible]

- 1855 371. Nésze, Theagenes, fogsza ezt a füvet,
Mellyel hamarsággal illessed sebedet,
Kösd bé a fájdalmas, sérelmes testedet,
Mert majd szükség léssen, ha bírod erődet,
Meválik ezennel, mint őrzöd heledet.
- 1860 372. Monda Theagenes: Miként értsem én ezt?
Mi dolog bennünket s valyon mi gonosz vesz?
Monda Cnemon: Arra az üdő nem ereszt,
Hanem ragadj fegyvert, s ím a fű, tedd el ezt,
Mert a sok ellenség ezennel elsüllyeszt!
- 1865 373. Ahol sisak és kard, raggasd magadra azt,
Nem káros a fegyver, noha igen fáraszt.
Felel Theagenes: Énnékem most haraszt
Akármely vessző is, mert a sebem bágyaszt.
Cnemon mondja: Siess, mert majd kár elmaraszt!
- 1870 374. Látd-é, az kapitán vár! Elindulának,
Thiamusra hamar reátalálának,
Parancsol, fejenkint hát hogy indulnának,
Tolvajok melléje gyűlnének s vínának,
Mert sok ellenség is már közel volnának.
- 1875 375. Theagenest látván, kérdé, Chariclia
Hol vagyon, s mi helen mastan őtet hadta?
Monda Theagenes: ám fodrát raggatja
Ott az kamorában, s a dobszót hallgatja.
Thiamus Cnemonát híja, szólongatja,
- 1880 376. Mondván: Nagyobb gondom a Charicliára,
Hogysem enmagamra és jó szerencsámra,
Menj el azért hamar te röjtökajtómra,
Vidd bé az ál likon, ne légyen káromra,
Bécsinálván az helt, térj meg ezen nyomra!
- 1885 377. Addig én áldozom az nagy Neptunusnak,
Az hatalmas Marsnak és hadi Bellusnak,
Hogy mellettünk ők is most fegyvert fogjanak,
Az sok ellenséggel sebesen víjanak,
Minékünk örömet és hasznot adjanak.

1861 raggasd [a g és az s javítva] 1870 ellensegis mar [értelmesebb: 'ellenségi, s már'] 1872 mastan [az an ol-ból javítva] 1875 Cnemonát [az át tt-ből javítva] 1877 szerenchemra [rím, vö. 489: szerencsával, 2444: szerencsájában] 1881 Neptunusnak

[illegible]

- 1890 378. Elfutamék Cnemon, siet a dologgal,
Nézi Theagenes fohászkodásokkal,
Charicliát viszi, ki sír nagy jajszókkal,
Megnyitá az ajtót, mely álnokságokkal
Vala csináltatva és csalárd módokkal.
- 1895 379. Senki meg nem tudá, hogy ajtó, ítélni,
Csak egy ember-búás ő bémeneteli,
Béjutván szorosán, szép tágas kebeli,
Azokon is belől vadnak más-más heli,
Rekeszinek szoros járási-keleti.
- 1900 380. Úgyhogy nagy sok karban a sok lyukak voltak,
Csuda mesterséggel föld alatt alkottak,
Tolvajok sok kincset a mélyben hordottak,
Holott mindenektől békével maradtak,
Mert arról soha is ott nem gondolkodtak.
- 1905 381. Erre onnan följül szolgált világosság,
Itt marada azért az nagy szép asszonság,
Cnemon jól biztatja, de a szomorúság
Elfogá már szegínt és az nagy gyanóság.
Visszamegy ifiú, hát az sok tolvajság
- 1910 382. Már minden fegyverben áll, s urok biztatja,
Thiamus szép szóval harchoz igazgatja,
Ő fő vitézségek hányja, azt forgatja,
Most mutassák magok, kéri és nógatja,
Ki-ki gyermekiért víjon, szólongatja.
- 1915 383. Ezt mondván, inast is, Thermuthist, kiáltja,
Amaz távul vagyón, azt nem is hallhatja;
Bosszonkodik igen, fegyverét forgatja,
Ellenség ezalatt szomszédit nyaggatja,
Tűzzel a szigetet igen háborgatja.
- 1920 384. Égnek a sok nádtól az apró szigetek,
És nagy kemény szélről szenek előbbmentek,
Benne a tolvajok rútul pörzsölődtek,
Bűv tüzes nyilaktúl vesztek és silledtek,
Elholt testek szélllyel mindenütt heverték.

1888 szokal [a k v-ből javítva] 1895 Rekeszi<ben>nek [más kéz javítása] 1904 mar [javítva] 1905 Az [az A javítva] 1911 [az Jnasstys Jnassatból javítva] 1917 es [javítva] 1919 bűű[olvashatatlan] tüzes nyilaktul [az ak beszúrva]

[illegible]

- 1925 385. Az förtő is vérrel kezde *színlelődni*;
Thiamus álmáról foga elmékedni:
Az gyertya bizony tűz, ezt fogja jegyezni,
Az bő áldozatok sok *holtat* érteni,
Oltáron piros vér omlott vért ígérni.
- 1930 386. És hogy Charicliát bírná, de nem bírna,
Kezeivel ölné, de amaz nem halna,
Ítli: tolvajok elnyernék, maradna
Anékül, s így álma kárára fordulna,
Az hogy hamis legyen, jobb haza indulna.
- 1935 387. Monda vitézeknek, hogy forgolódnának,
Övis megfordulna, csak hogy inasának
Parancsolta, hamar szépen áldoznának,
S azt akarja látni, ha abban járnának,
Megjön mindjárt-mindjárt, csak kevészt várnának.
- 1940 388. Ezt mondván úgy siet Thiamus házában,
Charicliát ölni ő nagy búsultában,
Röjtökére ére csakhamar, azonban
Fölnyitá az ajtót, sajogván magában,
Égyiptomi nyelven kiált az ál lyukban.
- 1945 389. Oly igen megbúdult, nem lát jól, úgy dúl-fúl,
Charicliát nézi, hogyha látja-é hul,
Azonban az első röjtökön juta túl,
Egy görög szót halla, s rá tarta azontúl,
Hát egy asszonyszemély ott hallgat, s rá ámul;
- 1950 390. Ragadá bal kezét, hogy már fölemeli,
Ezalatt áltveré szívét fegyver éli
Csoda nagy hirtelen, ama nem is véli,
Csak jajdul s földre dől, magát nem kíméli:
Mert mindjárt elhal, hogy sebe metéli.
- 1955 391. Ott hagyá a testet vérében keverve,
Mozgódik ész nélkül, kevésbé hörögve
Ott maradván; tőle megy amaz örölte,
Hogy már Charicliát ölte, azt remélve,
Rút álma már így is bé nagyon jól telve.

1921 Az feor...s verrel kezde .i.letodny [a kipontozott helyeken az olvashatatlanságig kifakulva; vö. 1984: *festelődik*; Gy: *Már a' fertő-is kezd vért egyeltetni*] 1924 holtakat erteny [szótagszám; az l. e javítva] 1933 parancholta [a t(?) javítva] 1944 azontol [rím] 1951–1953 [más központozás is lehetséges] 1955 igys be[beszúrva] uagion iol[beszúrva] <be> telue

[illegible][illegible][illegible]

- 1960 392. Kijutván röjtökből de megszánta vala,
Mondván: Ez-é, úgymond, a menyegző ruha?
Bizony, nem érdemled, de hogysem másua
Vitessél bosszúma, s légyen annak haszna,
Jobb, hogy kezem által halj, s légy itt nyugova.
- 1965 393. Hazudjon az álom-istenasszony ebben,
Hogy te megmaradnál ép, élő életben!
Megölnék, s mégis élnél életedben?
Mert tudom, hogy immár vagy az fenékmélben,
Fekete Plutóval az ködös förtőben.
- 1970 394. Ezalatt áldozni kezdte Thermuthissal,
Kit előbb keresett, a kedves inassal,
De az ellenség sok, vadnak ostromlással,
Ezért félbenhagyák, s lének beszállással
Apró csónokokban, és úgy harcolással.
- 1975 395. Cnemon, Theagenes, ezek egy csónokban
Rakodának hamar, s többi meg másokban,
Ketten-hárman vadnak olyan kis hajóban,
Azonban jutának szembe, de társokban
Jobb része elveszett már a nagy vívásban.
- 1980 396. S többise, ki-ki s mind futnak ide-s-tova,
Csakhogy a Thiamus elszánta búsulva,
Mínthogy Charicliát megölte, hogy halva
Akar inkább lenni, semmint azt gyászolva,
Lén azért ellenség közé beszorulva.
- 1985 397. Csudálatos igen, vélek viaskodik,
Nagy erősen harcol és úgy vitézkedik,
Valaki mellé jó, de az sebesedik,
Ómaga is immár vérrel festelődik,
Csakhogy ellenség sok, s tőlök elgyőződik.
- 1990 398. Széllel az inas is, Thermuthis, úsz tóban,
S csak egyedül maradt Thiamus azonban,
Mert nem kell élete, végezte magában,
De az ellenség sok, s mesterkedik abban,
Hogy ő elevenen juthasson fogságban.

1969 <e>s 1976 S Töbyse kiki smind fut<nak> [az *ö a*-ból javítva] 1988 nem [az *n* javítva] magoban [értelen]

Aræobli buidolia. Ellib at. Ellakatt.
 Nordgia nagi orö bin. Ek. Edale morsakatt.
 Osudallial a. Eynodet, at ad fris rubakatt.
 Kiatriak. maid hisham nagi allinut b. Pundakatt.
 11. Cottum mint m. Nordgia. Onko ho kett.

I. A. h. sol solaligast Sabapkast,
 min kinnell minn minn ogal morsiolast
 Vondurast utarmast all alpro haisiolast
 haisiolast sol solaligast ogal morsiolast
 dufflaust ogal morsiolast ogal morsiolast.

F Thamusnat l'mij & d'ad Echint.
L. al mungondluan ad. o bayirul,
mij chala ab baatze gaffays f'o tishind
Lucurab i. v. b. & Samkurte nül,
kigotte afokoo omle di k'r. h'w.
B. k'di k'y. f'ledni fo'as'al k'uzutul.

Kodot Toluanit kōtē wagi il hwa. Padi.
Kog: sok pad amb. rān Satalma adedil
Imax Eochi Lōk. fūl, s Jurelt ato dū.
aria Kogi Summat ad alha fagrdm,
aboknat i kit fūl " kit. l hē furodm

- 1995 399. Amint is végtére szegént hogy elnyomák,
Az sok sűrűséges nép elgyőzők, bírák,
Akaratja ellen elevenen fogák,
Nagy örömmel köztök azt kötözik s tarták,
Hasomféle népet őmelléje adák.
- 2000 400. Az többi bujdokja széllal az cellákat,
Hordja nagy erősen sok prédált morhákat,
Csudálják a kincset és az fris ruhákat,
Kiáltják: Majd hiszem megálljuk bosszúnkat!
Sietvén, mint méhek hordják sonkolyokat.
- 2005 401. Mondván: Elűzének e minap bennünket,
Hogy Heracleánál fölverének minket,
Elprédálák tőlünk mi nyereségünket,
De most visszaadják duplán az miénket,
Vérrel okádják mert elvett szerencsénket!
- 2010 402. Efféle sok szókkal égetik házakat,
Nem kímélik, mint nem igaz morhájokat,
Vondozzák utánok az apró hajókat,
Hajókban sokféle elegyedett jókat,
Duplán visszanyerték, látják, ő károkat.
- 2015 403. De mi volt fő oka Thiamus éltének,
Szükség tudni: öccse vala mert egy ennek,
Kit Petosiusnak akkor neveztenek,
Ezt tudják sokak is kisebb idejőnek
Thiamusnál lenni és édes öccsének.
- 2020 404. De az nem gondolván az ő idejével,
Megcsalá az bátyját papság fő tisztével,
Elvevé azt tőle, és számkivetéssel
Kergette afölött, mely ily kereséssel
Kezde kereskedni: fosztással, vevéssel.
- 2025 405. Holott tolvajok közt úgy elhíresedék,
Hogy sok száz emberen hatalma adódék,
Immár öccse tőle fél, s indultatódék
Arra, hogy summát ad érte, ha fogódnék,
Azoknak, akiktől kezekhez jutódnék.

2002 Heraclianal [vö. 38] 2006 haza<n>kath 2009 el <egyed> elegiedeth [szótagszám, értelem] 2017
tiztiuel [rím] 2025 a' kiktől [az ű javítva]

Nott mind. nher Sartol. vne b. g. bol.
 gondoluan. g. n. h. g. i. u. g. m. h. g. bol.
 a. b. o. g. g. a. t. a. r. o. l. l. o. m. n. e. n. o. p. t. o. l.
 T. u. d. u. n. n. h. g. i. s. o. l. h. a. n. b. k. i. u. e. m. d. i. k. q. i. n. e. v. o. l.
 m. n. g. o. n. d. o. l. u. a. n. d. L. b. l. l. k. i. u. e. n. t. l. d. i. v. i. n. h. o. l.

Part Secunda.

[illegible]

406. Mert mindenkor tartott ő vitézségétől,
 Gondolván, végre is hogy veszne kezétől,
 Azért fogattaték elevent népétől,
 Tudván, hogy sok pénzek jut nékik ezentől,
 Nem gondolnak sebbel, kit vettek tőréből.

PARS SECUNDA

1. Midőn már ily pusztán hadnák szigeteket,
 Fölgyűjtván mind környül s benne is tüzeket,
 Oltalmátul fosztván szép erősségeket,
 Láng elemészténé benn épöleteket,
 Oly nagy ropogással vesztvén mindeneket,

2. Theagenes s Cnemon *harcról* kiszaladván
 Lőnek egy bizonyos bokorban, hallgatván,
 És nagy rémöléssel az étszakát várván,
 Nem látják az égést, mígnem Nap nyugován
 Verőfény elvész, s tűz tetszék habozván.

3. Az nagy fényességet oly igen csudálják,
 Az szokatlan égést, szörnyűséget látják,
 Csak lassan kullognak, minthogy nem biztatják
 Magokat, s tolvajok elmentét sem tudják;
 Ha hol mi zaj volna, erősen *hallgatják*.

2036 harcroliky [a *k* s-ből javítva, eredetileg: *harczrolis*] szaladuan [értelem] 2040 [a *tetzek latzekből* javítva] 2045 halgiattiak [értelem]

[illegible]

- 2050 4. Nézvén, hogy az egész sziget mind csöppig ég,
Szegfn Theagenes megrémül, s hűl, mint jég,
Gondolja, szerelmét érte tűztől már vég,
Elszabadultában mert nincsen reménség,
Magát verni kezdé, fojtván keserűség.
- 2055 5. Búában szaggatja az haját és állát,
Fojtogatja magát, kiáltja halálát,
Keserves lölkének siratja óráját,
Könyv-zokogás között alég szólja szavát,
Ekképpen átkozza siralmasan dolgát:
- 2060 6. Isten légyen hozzád, világi életem,
Ezt többé haláltól immáron nem mentem,
Minden erőm tőlem elszakasztom, vetem!
Veszély, jöjj hamarébb ugyan most érettem,
Engem vígy mindjárt el, és nem más helettem!
- 2065 7. Minden reménségem mert megfogyatkozott,
Létem boldogtalan, óráim is átkozott,
Gonosz napon anyám méhébe zárkózott
Minden boldogságom veszett, csalatkozott,
Istennek haragja reám bocsátkozott.
- 2070 8. Szegény Theagenes, no immár most vesztél,
Szép Charicliától oly nagy messze estél,
Tűztől emésztetett, s te addiglan késtél,
Hogy az ő torjára ugyan nem érkeztél,
Meghalj, mert érette, tudod, verétkesztél.
- 2075 9. Megbolondultál volt, hogy harcról futottál,
És mindjárt érette ott föl nem áldoztál.
Sőt, mint bátortalan, még ugyan elbújtál,
Kerülted az halált; lásd, mire jutottál!
Magadnak hóhérja lehess, várakoztál.
- 2080 10. Csak kedvedért vala életre vágyásom,
De nem halál előtt volt bizony futásom,
Elhidd, Chariclia, én szerelmes társom,
Hanem hogy éretted légyen maradásom,
De nem lész kívöled immár mulatásom.

2047 [a *szegin szegen*ből javítva] 2050 foytuan [az *y* és az *a* javítva; D: *föstyén*, szerinte az *s* *r*-ből javítva, az *e* javítva] 2060 helettem [a *h* javítva] 2063 szarkozoth [a 'szárkózott' átírás is lehetséges, de a *z*-s alak a valószínűbb, vö. 310]

[illegible]

- 2085 11. Ó, hogy nem halhattál karjai közt annak,
Ki csak egyedül tart fő boldogságának!
Nem látta keserves múltát mátkájának
Árva Theagenes szép Charicliának,
Melyet iszonyú tűz elfoglal prédának.
- 2090 12. Ó, te dühösséges, iszonyú feneség!
Mért nem volt előtted böcsben ez oly szépség?
Nem szántad-é aztot, melybe minden épség
Egy csomóban fénlett és angyali képség?
Ó, gonosz szerencse, ó, nagy kegyetlenség!
- 2095 13. Nem lehetett néki csöndesz kimúlása,
Szerelmes társához búcsúzó szólása,
Aminthogy mindenkor vala kívánása.
Jaj, kegyetlen tűz lőn oka és romlása,
Szövétnemek helett sebes tűz lánglása!
- 2100 14. Annyira elfogytál s elvesztél mindenben,
Tudom, hogy ízeckéd sem maradt épségben,
Megfulladtál s égtél nagy hirtelenségben,
Por-hamuá lettél oly nagy szörnyűségben,
Sőt talám hamud is elveszett szélvészben.
- 2105 15. Ó, te *útálatos, halhatatlan* halál,
Ki minden kénccsemtől ekképpen megfosztál,
Édes életemtől, lölkömtől prédáltál,
Lész-é még valaha, hogy aki bosszút áll
Azért, hogy büntelen mindkettőnket nyomtál?
- 2110 16. Hol vadtok valyon ti, kegyetlen istenek,
Nincs irgalmassága azkiknek szívőknek,
Kik is oly rontói én szegén fejemnek,
Szép mézes csókimnak, kedves esetemnek,
Gyilkosi, öldi hűséges egyemnek?
- 2115 17. Mit késel de halál, hogy nem jössz ezennel?
Avagy, ti istenek, mit múltatok evvel!
Hozzá, kemény Pluto, hol vagy? Mondok: Jöjj el
Te is, ageb Charon, hajódat készítsd el,
Menjünk Lethe vizén hamar, sietséggel!

2086 fenessegh [átírható 'fényesség'-nek is, a német szöveg nem igazít el] 2088 szantada [értelem] 2096 fogital s <ves> el vesztel 2101 [a másoló átszámozása:] vlatatos(2) [az l t-ből javítva] halhatatlan(1) [mind a 'halhatatlan', mind a 'halhatatlan' átírás elképzelhető, a német (*O du gewlicher und unaus[s]prechlicher grimmer todt*) inkább az utóbbit valószínűsíti és a sorrendcsere ellen szól; a 'halálatlan halál': toposz] 2108 kikis [a 2. i j-ből javítva]

De f. j. j. a. i. a. m. e. d. e. l. m. m.
 mit maid Bagg. n. i. n. l. m. l. d. u. i. m.
 S. l. e. i. g. e. s. l. o. l. a. b. i. l. m. m. u. s. m.
 f. i. e. b. a. n. o. m. d. d. i. g. h. i. s. h. o. g. i. s. t. a. m. e. t. l. d. m.
 m. d. d. n. i. m. t. o. l. i. m. m. a. g. a. m. d. m. i. t. e. d. l. l. l. m.
 I. z. t. m. o. n. d. u. a. n. h. a. b. l. a. t. s. t. i. n. l. l. o. l. m. n. t. a.
 u. s. t. i. n. m. o. n. r. a. g. a. d. u. a. n. i. m. a. g. a. t. e. s. f. i. e. a.
 m. o. n. d. a. m. i. t. b. o. l. o. n. d. o. s. m. a. s. d. a. l. t. s. i. r. a. t. t. a.
 a. s. k. i. a. l. t. u. i. g. h. u. e. l. t. u. a. g. i. a. t. o. h. a. i. t. o. e. n.
 b. o. l. o. n. d. s. a. g. h. r. l. e. r. a. d. f. i. o. d. e. z. m. a. i. f. u. s. t. a.
 M. e. t. a. k. a. r. i. m. i. u. l. i. n. i. p. k. i. s. r. a. g. s. u. a. g. i. m. i. d. e. h.
 m. i. m. a. u. a. l. i. n. d. u. g. g. i. a. n. e. d. s. e. g. a. l. e. i. m. f. i. e. s.
 h. a. y. a. g. i. o. n. g. i. s. t. o. l. m. u. d. k. e. t. a. n. c. h. a. i. r. e. h.
 a. b. o. n. u. a. g. s. m. m. h. a. b. s. s. m. l. e. t. h. i. d. o. m. u. e. t.
 f. o. g. a. d. o. m. s. b. e. s. t. a. t. u. a. n. i. o. m. b. i. s. g. o. m. u. e. t.
 M. o. n. d. a. B. a. g. m. s. m. i. t. f. a. i. s. t. a. c. i. m. o. d. m. i. d. u. l.
 m. i. n. u. m. b. o. l. o. n. d. u. a. g. i. o. k. h. o. g. i. s. t. o. l. l. i. g. i. r. m. u. l. t. a. l.
 l. a. s. o. m. h. o. g. i. a. l. s. i. e. s. i. g. b. m. i. n. d. i. m. u. s. g. y. l. m. k. i. l.
 k. i. s. a. n. i. c. h. a. t. s. m. m. h. a. t. t. a. a. n. n. u. k. i. l.
 h. a. m. u. m. h. o. l. l. i. s. l. i. f. t. e. h. a. m. u. a. l. i. e. s. R. e. s. o. l.
 m. m. o. n. s. k. e. m. u. f. o. g. l. k. i. d. i. m. a. g. s. b. i. s. e. a. t. t. u. y.
 f. i. a. t. o. r. a. b. e. l. d. d. e. f. i. d. d. m. y. f. i. e. s. o. n. y.
 a. n. a. g. i. r. p. e. r. o. e. l. y. k. u. a. l. s. e. p. k. a. c. h. j. e. t. i. n. e. m. y.
 e. d. h. o. g. i. m. m. k. o. l. l. i. n. e. s. i. e. d. s. o. l. o. t. o. f. i. l. i. m. y.
 V. e. g. r. a. B. a. g. o. m. b. f. o. g. a. l. a. s. t. a. n. s. d. i. n. i. g.
 I. s. u. a. l. a. m. o. m. y. s. m. a. g. a. h. o. s. h. o. g. i. f. u. e. a.
 R. i. u. z. k. i. s. f. i. n. i. s. g. h. k. i. u. y. s. a. g. i. a.
 M. i. n. e. s. o. t. s. i. m. m. o. n. u. a. l. s. a. i. a. u. a. l. m. i. d. i. e. a.
 l. a. s. o. d. i. a. f. a. l. a. l. q. u. i. l. i. b. i. l. m. m. a. s. t. f. u. e. a.
 k. i. h. i. s. o. h. a. k. i. d. i. l. b. m. m. u. s. i. t. a. n. d. a. d. i. t. i. a.
 D. e. h. a. s. t. i. m. a. r. o. l. m. u. l. t. k. o. l. l. o. m. m. i. n. y. u. n. t. h. a. g. a.
 G. y. r. i. s. e. d. u. e. s. i. o. n. k. m. i. a. l. i. g. o. t. b. e. u. i. f. a.
 L. u. d. o. m. h. o. g. i. m. i. n. d. o. l. m. u. n. d. o. v. a. l. o. n. a. l. g. a. l. z. a.
 B. a. k. e. n. a. g. u. n. t. m. a. r. a. t. t. u. n. k. i. d. e. b. a. l. h. a. c. t. a.
 e. r. k. i. s. i. n. h. a. i. o. b. a. n. f. i. m. m. m. i. m. k. e. l. g. i. r. o. s. f. a.

- 2120 18. Ne félj, Chariclia, én édes szerelmem,
Mert majd Theagenest, ím, temelléd viszem,
Ez éltető eget tovább is nem veszem,
Sőt bánom, eddig is hogy éltemet teszem,
Nézd, mint ölöm magam és mit cselekeszem!
- 2125 19. Ezt mondván, szabláját hiveléből rántá,
Azt Cnemon ragadván, őmagát taszítá.
Monda: Mit bolondozsz? Más is azt siratta,
Azki élt és víg volt, vagy azt ohajtotta?
Bolondság ért-é rád, fejedet mi fúrta?
- 2130 20. Mit akarsz mívelni? Keseregsz vagy miért?
Mi nyavalyád vagyon és tégedet mi sért?
Ha vagyon gyötrelmed szép Charicliaért,
A' bizony meg nem holt, s ezt néked hitőmért
Fogadom, s biztatván, jó emberségemért.
- 2135 21. Monda Theagenes: Mit játszatsz mód nélkül,
Minem bolond vagyok, hogy szólsz ily gyermekül,
Látom, hogy az tűz ég mindenütt vég nélkül,
Ki Charicliát is nem hadta anékül,
Hanem lölke, teste hamuá lett széntül.
- 2140 22. Cnemon esküvéssel kezdé meg biztatni,
Szapora beszéddel feddeni, inteni,
A nagy röjtött liknak titkát jelenteni,
És hogy nem kellene tűztől ott félteni,
Végre Theagenes foga lassan térti,
- 2145 23. És valamennyire magához hogy juta,
Szívét keserűség kevésbé tágíta,
Ilyen szót Cnemonnal, társával indíta:
Látod-é, a halál, mely tőlem most futa,
Kihez soha közelb nem voltam, alítja.
- 2150 24. De ha immár elmúlt holtom, menjünk haza,
Gyersze, evezzünk mi a szigetbe vissza,
Tudom, hogy mind elment prédálóknak gaza,
Csak magunk maradtunk, ide béállhatssa
Az kicsin hajóban, s menjünk el, gyer, nosza,

2121 szablaiat [az sz z-ből javítva] 2132 ily [javítva] gyermekeol [rím] 2134 annekeol [rím] 2135 leolkeo [értelem] szenteol [rím]

- 2155 25. Mert úgy tetszik vala, látnám Charicliát.
Nem tudja, hogy majdan nagyobb nyavalyáját
Újabb sebbel veszi csúf szerencse kínját,
Mert rá jövendölte fülesbagoly búját,
Úgyan-úgy vezeti hajócska kormányát.
- 2160 26. És noha az nagy szél mind ellene fual,
De ő annál inkább erőlködik, s avval
Nem gondol, hogy az hab kicsapdos árjával,
Csak alégság várja, hogy jutna társával
Az partra, Cnemonnal, igaz barátjával.
- 2165 27. Azonban szárazra kiverekedének,
Izzadva, fáradva szigetben érének,
De ott mindent hamvvá változtat lelének,
Kin szegények búsok, igen ijedének,
Hadnagy házhelére ezalatt érének.
- 2170 28. Semmit nem láthatnak többet a küfálnál,
Körül minden füstbe ment, de az veszteg áll,
Többet mind befedte az szél rút hamuval,
Keresik keményen, ha mi maradékkal
Szenet gyűjthatnának s lennének világgal.
- 2175 29. Nagy kereséssel de nádakat szedének,
Amelyből fáklyákat hamarján szerzenek,
Meggyójták és félve röjtökhöz érének,
Belébocsátkozván lassan bémenének,
Cnemon elől siet, mint tudója helnek.
- 2180 30. Egy kevésbé beljebb Cnemon hogy ment vala,
Nagy hertelenséggel csak nékijajdula:
Ó, istenek, valyon ez mi dolog, jajla,
Test fekszik itt bizony, s lött kinek halála,
Ó, bizony ez, úgymond, a szép Chariclia.
- 2185 31. Elveté az fáklyát földre ijedtében,
Megtelék a szeme könyvvvel keservében,
Theagenes elhal nagy rémölésében,
Az holttestre esék mert epeségében,
Mint egy guttaütött, nincs érzés testében.

2171 [a de beszúrva] 2172 hamaryan [az y javítva]

[illegible]

- 2190 32. Kevéssé eszéhez hogy kezde érkezn,
Elholt, hideg vére ereiben férkezn,
Ómagához térvén könyve serkedezn,
Mint nagy mély álomból így fölbredezn,
Szája tátogatva nagy lassan szelezni.
- 2195 33. Szava is megrekedt, csak bű könyve árad
Patakkal, a szeme unhatatlan fárad,
Elméje őrlődik, mint bő liszttel garad,
Minden teste reszket és a lölke szárad,
Csak néz, mint egy bolond s ki pusztákon marad.
- 2200 34. Cnemon hogy ez dolgot és keservet látja,
Theagenes kardját nagy lassan kirántja,
Azt magához vévén kifut, eldugantja,
Sok nádat keresvén egybehordogatja,
Mert kevés világuk a szél oltogatja.
- 2205 35. Immár Theagenes *benn* csak maga lévén,
Sok sűrű könyveket a holttesten tévén,
Az okosság lassan-lassan helybe tévén,
Fogait búában öszvefeni, vervén,
S ily keserves szokat lőn magától kezdvén:
- 2210 36. Ó, eltűrhetetlen, keserves fájdalom,
Ó, az én szívemben ölő aggodalom,
Ó, iszonyú romlás és nagy búsodalom,
Lészen-é valaha ebből tágodalom
Avagy egyszer vége? Lész-é nyugodalom?
- 2215 37. Ó, ti mély pokolban lakozó istenek,
Néktek én kínaim elegek ha lesznek?
Ennyi epeségi, romlási szívemnek,
Sőt az halálnál is iszonyatosb igyek
Mikor szűnnek már meg, s érnek-é jobb egek?
- 2220 38. Szerelmes, nevelte hazám elhagyása,
Abból én fejemnek árva bujdosása,
Iszonyú tengerben félő hajózása,
Sőt abban morhámnak veszése, hagyása,
Ezer szerencse közt éltem maradása;

2188 serkedezn [az *n* javítva] 2190 szelezni [a *z* javítva] 2193 őrlődik [az *o* javítva] 2196 keservet [az *et* javítva] 2200 világuk [az *uk* olvasata bizonytalan] 2201 Theagenes [kiszakadva; D: *ben*] csak 2202 keoniue[olvashatatlan]eth [értelem, szótagszám; D: *keoniueketh*] 2208 busodalom [értelem]

[illegible]

- 2225 39. Partot alég érvén sebekben esésem,
Iszonyú tolvajok kezében kelésem,
Azután rabságra lőn elvitetése,
Másnak adják mátkám, az is én tűrésem,
Tömlöcben, sok kínban, búban heverésem;
- 2230 40. Sőt mind semmi volna, valamit még türtem,
De fíhol, istenek, azmit nem reméltem,
Sőt holtomot kinél előbb bizony véltem,
Édes Charicliám, nézzétek, előttem
Halva fekszik, veszék, jaj, amire értem!
- 2235 41. Ki hitván latornak keze által holtál,
Melyre érdemtelen, látja Isten, voltál,
Tudom, tisztaságért világból kimúltál,
Inkább megölettél, hogysem kedvet osztál,
Mert igazságodban Isten után bízál.
- 2240 42. Énnékem tartottad te jámborságodat,
De jaj, nem érhetéd a' boldog napomat,
Amelyben szedhettem volna virágomat,
Nagy soká óhajtott jó boldogságomat,
Mint szép Venus Marssal, áldottan ágyamat.
- 2245 43. Az nemcsak hogy elmúlt, sőt sohasem lészen,
Mai nap örömem bennem véget vészen,
Lachesis engemet majd megfojt, mert készen
Vár, és szörnyű nagy kín a halálba téssen,
Meglátom, poklokban helem lesz mely részen.
- 2250 44. Ó, te édes-kedves szép gyönyörűségem,
Ó, te *kellemetes*, kellő kedvességem,
Minden nádméz felett édesb ízességem,
Világ kegyesi közt szebb szerelmességem,
Semmi élet nincsen benned, én hívségem?
- 2255 45. Bár csak egy szót szólnál te szegín szolgálódhoz,
Egyszer felelhetne ű is asszonyához,
Csak egyszer vonna még édesden magához,
Adhatnám lölkömöt szerelmem szájához,
Mi haszna, ha elholt, mi bút szólok ahhoz?

2221 Partoth [a 2. *t* javítva] 2227 Jsten<e>ek 2230 Jai veszek á[vagy a' beszúrva; metszet] mire [az *r t*-ből javítva] 2237 er<t>hetéd 2239 boldogsagomoth [rím] 2247 ellemetes [értelem, vö. 4337; D: *illemetes*] 2248 ize(?)ssigem [rím, vö. 2276]

Qumant, o a fœcia pœle de hœndet
nag, lo, m, a gacat hœt, vœ, mœlœndet
Thœlio nœdag hœt, fœgœlœtœ fœndet
mœlœmœrœndet fœt, fœtœ fœtœndet
bœdugœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.

Ingeni bœdugœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ

De minik mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ

Qumant, o a fœcia pœle de hœndet
nag, lo, m, a gacat hœt, vœ, mœlœndet
Thœlio nœdag hœt, fœgœlœtœ fœndet
mœlœmœrœndet fœt, fœtœ fœtœndet
bœdugœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.

Ingeni bœdugœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ
mœlœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet mœlœtœ

Qumant, o a fœcia pœle de hœndet
nag, lo, m, a gacat hœt, vœ, mœlœndet
Thœlio nœdag hœt, fœgœlœtœ fœndet
mœlœmœrœndet fœt, fœtœ fœtœndet
bœdugœtœ fœtœ fœtœ fœtœndet.

- 2260 46. Rút fekete homály földte bé szemedet,
Nagy kemény hallgatás kötötte nyelvedet,
Dérlelő hidegség fagyalta szívedet,
Megmerevítette lágy, puha testedet,
Bédugta siketség hangos füleidet.
- 2265 47. Engem boldogító szemfíned hová lett,
Melyet hitlen tolvaj bizony észben nem vett,
Midőn dihösképpen terajta sebet tett,
Mint a fene farkas, ugyan nem kímélett,
Mert meg nem ölt volna, elhitem, tégedet.
- 2270 48. De minek mondjalak avagy nevezzelek?
Mátkámnak híjalak s annak ismérjelek?
Te annak nem mondhatsz, feleségeljelek?
Azt inkább nem lehet: mert nem ismértelek,
Noha sok sűrással, csókokkal terhellek.
- 2275 49. Keserüljön az ég az szép fényes Nappal,
Szánjon a fejér Hold a sötét étszakkal,
Vidám kies mező kedves virágokkal,
Hegyek, völgyek, berkek kifolyó kutakkal,
Szellő, víz, tűz, halak elementomokkal!
- 2280 50. Ó, mégis egyetlen, édes ízességem,
Ó, mindenek fölött jobb gyönyörűségem,
Szívem tárházában röjtött kincsességem,
Az én életemben éltető épségem,
Sőt rút halálban is vivő keménségem!
- 2285 51. Haddjárjon ezennel, ím, majd fölálodozom
Az enmagam testét az oltárra adom,
Véremmel tetemed meghintem, áztatom,
Erőszakkal lölköm belőlem ragadom,
Itt az undok likban nevezetem hagyom.
- 2290 52. Ez légyen síre már mindkettőnk testének,
Ha volt rendelése istenek kedvének,
Hírhedjék szerelmek ily két szeretőnek,
Kiknek halál vége hosszú keservének,
Mínthogy egyött ketten nem is élhetének.

2256 homali <foghta> feodte 2263 my<n>den [értelem] 2265 [a *nem* beszúrva] 2286 [a *mar* beszúrva]

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

De ou nagi: sijs in de jagat ia l'ia: eu.
 as li myl' olu: as de nagi: in l'ia: eu.
 it magat: in mazon: non l'ia: eu: oha: eu.
 de l'ia: eu: uat' l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.
 l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu: l'ia: eu.

- 2295 53. Ezt oly nagy keserves jajgatva kiáltja,
Azki megölnéje, azt nagy fenn szólítja,
Ómagát immáron nem szánja, ohajtja,
De senki nem valék, kardját kapdosgatja,
Kit Cnemon ellopott, és ki nem vonhatja.
- 2300 54. Megeszméré mindjárt Cnemon ravaszságát,
Általlátta benne szánó barátságát,
Hogy kívánná éltét, féltvén társaságát.
De nem használsz! monda, háládatosságát
Megmutatja szívem és hű igazságát.
- 2305 55. S ha különben nem is, de ez kőoszlophoz
Oda rontom fejem, s elmegyek Plutóhoz,
Mert tudom, hogy jutok szép Charicliához,
Az én szerelmemnek áldott asszonyához,
Szívemnek-lölkömnek nagy boldogságához.
- 2310 56. Ez sírás-zaj közben egy szózat hallaték,
Kitől Theagenes fennyen hívattaték,
Szerelmes egyétől mely hívás adaték,
Theagenestől is fülben kapattaték,
És viszont ily válasz tőle rá adaték:
- 2315 57. Ímhol, megyek s leszek ezennel tenálad,
Látom, hogy nyugalmad e' kívül nem kaphatd,
Engem kívánsz látni, lölköd meg úgy nyughad,
Ha én is meghalok; várj csak, nem maraszthatd
Kérve is meg itten lölköm, mert kiszakad.
- 2320 58. Azonban bélépék Cnemon a fáklyával,
Siet odamenni oly nagy gyorsasággal,
Chariclia szavát hallván bátorsággal
Theagenest hívja nevén hangossággal,
Melyet hogy ismére, lén nagy vigassággal.
- 2325 59. És az likban elholt Theagenest érvén,
Monda: De mit csinálsz, vagy mit vagy őrizvén?
Nem hallod-é az szót ide lengedezvén,
Mely tégedet szólít, neveden nevezvén?
Chariclia ám az, belsőbb részben ülven.

2299 haladat<l>osszagath [így, t<l>ossz javítva] 2318 [a batorsaggall batorsagbanból javítva]

- 2330 60. Monda Theagenes: A lölke kerengve
Hogy kiált énreám, hallom keseregve.
Bánja, hogy még élek, s nem megyek sietve
Mindjárt útána. De te vagy ész-vesztve,
Mert elvíd fegyverem tőlem nem remélve.
- 2335 61. Cnemon viszont felel: Nem a lölke beszél,
Elhiggyed hitömre, hogy ő bizonyonnyal él,
Nem szólna a lélek ily nyersen, azt hidd el,
Nézzük meg a testet jobban s fordítsuk fel,
Vegyük ki kétségünk ebből is ezennel.
- 2340 62. Cnemon orcájához nyújtja a világot,
Theagenes nézi, mint kór orvosságot,
Reszket minden teste, tűr nyomorúságot,
Nem látja hát rajta azt a boldogságot,
Mely Charicliában fémllett s pirosságot.
- 2345 63. Oly igen forgatja, de meg sem isméri,
Lassan-lassan épöl, megjődögél véri,
De nyavalyás Cnemont majdan más hír éri,
Véletlen szerencse új csapását méri,
Őnékie léssen Thisbe miatt séri.
- 2350 64. Fölkiálta azért nagy hangos torokkal,
Jaj, hogy veszék! mondja szakadozott szókkal,
Bizony ez, lám, Thisbe! Ő hala kínokkal,
Mi szerencse hozta, mely vész, romlásokkal
Hogy itt esett holta nem remélt módokkal?
- 2355 65. Ezt szólván a földre esék, elájula,
Szegén Theagenes de lábra javula,
Kap kétfelé, mint ki hab közé szorula,
Örömet kész volna, de nem tehet rúla,
Szánja jó barátját, s rajta elbúsula.
- 2360 66. Kéri, ne hadná el ilyen igen magát,
Tűrné szerencsének ő sanyarúságát,
Venné ki kétségét, ne késlelné dolgát,
Vinné oda, ahol mondja Charicliát,
Láthatná szemével szerelmes rokonát.

2334 feordechuk [értelem] 2346 [a *kialta* *kialtisból* javítva] 2347 [a másoló átszámozása, amely inkább ront a szövegén:] <Ame> jai(2) hogi(3) uezsek(4) mongia(1) 2348 [a *hala* valószínűleg *haltból* javítva]

Dito pomanis lajau magaban megr saian,
 Dito pomanis in lath ugiu tantorogan.
 Dityamutigiuraz a hote e. lath latuan,
 mugi is hite. mugiarek di. ijin chudaluan.
 S munda mudi hite. lath dudu. lath lath lathuan

Lo melliye lath dudu hite. mudi mudi lath lath lath
 mudi. lath mudi. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 S mudi. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 munda lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 di. mudi. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

Ragada a lath lath pomanis dudu. lath
 munda. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

Dituagi in lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 mudi. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

Dituagi in lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

Dituagi in lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

Dituagi in lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.
 lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu. lath dudu.

- 2365 67. Bús Cnemon is lassan, magában még szólván,
Felkele, mint veszett, ugyan tántorogván,
Thiamus fegyverét a holttesten látván,
Megisméré mindjárt, oly igen csudálván,
S monda: Nem lehetek kedvedet szakasztván.
- 2370 68. Az mellye közt hanem, ím, egy táblát látok,
Nézzök meg először, az micsoda titok
És mi frás lehet: haszon-é vagy átok?
Monda Theagenes: Én noha kiáltok,
De nincs haszon benne! Ez-é barátságok?
- 2375 69. Ragadá a táblát Cnemon, indulának,
Mondja, idővel is abból tanulnának,
Azonban röjtökben hogy beljebb jutának,
Annak világától szemi újulának,
Sietve egymáshoz érvén, így szólának:
- 2380 70. Te vagy-é, én lölköm, szívem, Theagenes?
Örömöm, életem s az, kiért félelmes
Mindenha én elmém; ki is vagy érdemes,
Hogy haljak éretted bátran, mint szerelmes,
Ó, mindenek felett énnékem kegyelmes,
- 2385 71. Megnyert, hiszem, immár szívem, s lát én szemem!
Theagenes viszont mond: Édes szerelmem,
Szemeimnek fénye, boldogságom s kincsem,
Életem reménye! Jöszte ki, én lelkem,
Áldott Charicliám, élj, én édes egyem!
- 2390 72. Egymást megölelve nagy soká állának,
Többet egyik fél is mert nem szólhatának,
Örömökben végre ők elájulának,
Csak kevés héja lőn, hogy meg nem halának,
De Cnemon barátjuk által tartatának.
- 2395 73. Mert nagy hamar vermet hegyes karddal ása,
Víz fakada belé, lőn Isten áldása,
Keze tenyerében Cnemontól kapása,
S őköt úgy öntözi, s lőn orrok vonyása,
Ájult embereknek szokott orvoslása.

2374 uilaghatol [a második *a* beszúrva] 2379 mint [az *n* javítva] 2380 felet <t> <e> enekem 2389–2390 [a két sor a forrásban fel van cserélve, ezt a másoló a sorok elé írt számokkal javította] 2395 [az *oruoslása* *oruossagából* javítva]

Addigh nuogata vonogata olveth
 addigh. vat. i. g. h. ot. v. min. t. t. t. olveth
 myh i. i. u. Am. i. k. u. r. p. h. i. v. e. t. h.
 fol. om. l. u. x. i. k. e. l. e. t. a. d. i. o. h. l. f. l. o. k.
 mingiart. k. myh. h. o. g. i. n. k. l. e. h. i. k. l. e. d. o. l. k.
 Monda ancha, nonon io baratum.
 gonobra m. f. e. l. d. h. o. g. i. m. m. o. l. t. i. j. i. f. a. r. a. u. n. k.
 p. r. i. h. o. g. i. o. h. l. e. d. u. i. l. o. d. e. l. e. l. a. b. a. t. u. m. k.
 m. i. t. h. i. o. n. j. e. m. m. i. d. i. j. a. k. f. o. t. e. a. l. a. r. a. t. u. m. k.
 h. a. m. p. m. i. n. k. u. r. f. o. g. i. k. h. o. g. i. i. p. i. b. n. a. l. a. t. u. m. k.
 A l. a. t. o. m. b. a. n. m. m. a. n. j. e. m. m. i. t. j. o. n. d. a.
 m. l. e. m. m. o. n. g. a. t. o. l. m. y. h. m. i. t. v. d. m. k. e. v. i. n. a.
 a. s. k. i. n. i. k. f. o. r. l. u. m. i. j. o. n. f. i. p. e. r. o. l. o. n. a.
 m. m. u. n. j. o. i. e. l. e. f. o. l. d. y. n. e. k. e. h. o. l. o. h. n. a.
 m. a. s. o. n. o. f. d. e. d. u. n. k. i. f. o. l. d. i. a. p. o. h. n. a.
 A. g. a. m. f. i. g. i. n. l. o. t. m. h. o. g. i. u. j. i. f. o. r. o. n. g. a. t. a. d.
 o. l. l. a. n. i. s. m. i. t. e. l. e. n. t. a. m. m. i. t. h. d. e. h. a. i. t. o. t. a. d.
 o. h. l. e. b. k. a. p. o. h. l. u. e. m. a. g. a. d. h. e. s. k. u. l. o. l. a. k. a. d.
 f. i. r. a. t. a. d. j. a. i. g. a. t. a. d. a. u. g. i. f. o. n. o. g. a. t. a. s.
 h. o. g. i. m. o. n. t. a. m. m. a. t. k. a. d. e. l. m. i. g. i. n. f. o. m. h. a. l. l. o. a. d.
 a. n. c. h. a. m. o. n. d. a. e. l. e. m. m. d. i. e. l. e. h. i. t. o. n.
 h. o. g. i. i. d. y. n. e. k. e. o. b. o. l. o. k. m. y. h. m. i. n. g. i. t. h. i. o. n.
 m. o. n. d. a. d. i. n. g. o. m. i. j. a. r. e. l. e. l. e. t. e. m.
 m. i. t. a. s. n. h. o. l. l. i. o. m. i. k. l. o. l. l. m. i. k. i. s. m. i. t. e. d.
 a. s. e. a. s. k. i. f. o. r. i. k. h. o. g. i. e. l. h. o. l. n. a. l. u. t. t. e. m.
 h. o. g. i. t. h. m. i. k. h. a. l. a. n. a. s. h. a. p. p. o. l. a. n. f. o. r. a. u. n.
 h. a. l. a. e. l. j. o. n. i. k. h. o. g. i. e. l. l. i. o. n. m. o. l. f. a. r. a. m.
 m. i. t. i. o. h. o. g. i. h. a. l. a. l. l. a. n. l. e. l. e. n. t. e. m. a. t. t. a. m.
 m. i. l. l. i. r. o. h. a. i. t. o. t. a. m. k. i. u. n. n. i. m. a. s. u. a. r. a. m.
 s. e. l. a. k. i. u. a. g. i. f. o. o. k. a. h. o. g. i. e. l. i. e. m. a. r. a. t. t. a. m.
 D. u. e. l. l. i. o. n. m. i. t. e. u. a. l. a. h. a. e. l. e. m. l. o. d. o. l. g. o. d. !
 k. i. m. i. m. i. a. s. t. e. l. e. l. o. l. u. e. d. d. i. h. o. l. b. a. t. o. r. a. g. o. d. !
 a. s. h. o. l. e. t. i. s. m. l. u. x. m. i. n. g. i. a. r. e. o. l. e. s. a. g. o. d.
 e. l. f. o. g. i. a. s. e. l. f. u. t. a. m. i. l. l. u. r. d. f. o. l. o. r. a. g. o. d.
 e. l. h. a. g. i. a. e. p. d. e. k. m. i. n. d. e. n. f. i. f. f. i. s. a. g. o. d. !

- 2400 74. Addig húzogató-vonyogató őket,
Addig öntözgeté ott ő mindkettőket,
Megjöve elméjek, vér éré szívöket,
Fölemedvén láták ő öleléseket,
Mindjárt megszegyenlék cselekedéseket.
- 2405 75. Monda Chariclia: Cnemon, jó barátunk,
Gonoszra ne ítélj, hogy mi most így jártunk,
Sem hogy ölelkezve tőled találtattunk,
Mert bizony semmi nincs feslett akaratunk,
Hanem mint vérségek hogy egyben akadtunk.
- 2410 76. Alattomban Cnemon ezt neveti s monda:
Nékem mondjátok meg, mit érdemlett volna
Az, kinek szerelmes, igen szép rokona
Nem messzi őtőle, s idegent csókolna,
Máson esedezvén, kiföldit apolna?
- 2415 77. Magam szégyenlettem, hogy úgy szorongattad,
Olyan ismétlent amint súhajtottad,
Öledbe kapcsolván magadhoz kulcsoltad,
Sirattad, jajgattad és úgy szánogattad,
Hogy mondtam, mátkád él, ingyen sem hallottad.
- 2420 78. Chariclia monda: Ezt nem dicsérhetem,
Hogy idegent csókolt, meg nem engedhetem!
Monda Theagenes: Igaz, cselekedtem,
Mert az én lölkömnek lölkének ismértem,
Azt, azkit szeretek hogy elholtak véltem.
- 2425 79. Hogy pedig héában és hasznotlan sírtam,
Hála az Istennek, hogy ilyen mód jártam,
Mert jó, hogy halálban lelkemet nem adtam,
Melyet óhajtottam, kívántam és vártam,
S csak te vagy fő oka, hogy élve maradtam.
- 2430 80. De valyon mint vala hát tenéked dolgod?
Könnyű mást csúfolnod, de hol bátorságod?
Az holtat ismérvén, mindjárt okosságod
Elfogya, s elfuta nyelved-szólóságod,
Elhagya tégedet minden férfiságod!

2399 feol emeluen <eoketh> latak [értelem] 2405 akattunk [az u javítva] 2409 mezy [a zy javítva] 2416 ezt [javítva]

Fegiuw d b n l r u n a s k o l o l y . a t l
c h a l f i r m i x m m h o l e a o l i n a i j n f i b i l
u a l l i e n i n l a d m i n e k n a s . s m i c h o d a t u n b i l
h o g i g i o n n u i t p a t a l a s u e r t h l s h l
m e d m u t u e r s f y . t . 2 . a b l e r m i n t e l .

36.

I f f i k l r i j a k a t g i m a f a a k f o l l a n a l
h o g i u a l a n m i n i b u l a t a g u l a n a l
g i m a f i j i u a d o l u a n . v l m u l a t a g a n a l
n o h a l i g h f o u a n i n d e n j a c i o d a n a l
f m i c h a r o l i t i b f o l k a r m a f a n a l .

B o l l o g h a s a s a m b e r f a r m i l u s a g b a n
h i f f . a g m s m l t i f i s i o c h o l i a b a n .
a l a r n a n b i s o m m i a l e u d n o n i g i s u m m a b a n
k i e k l o o h a l e e t j o i s i a r n o d n i a b a n .

h o g s a s k i n l i f y g e t f u n i l u s u b a b a n
M i n i g i a n t f f . a g m s m a g a m e n t f f i j i c h
m o n d a f y s b . u a l a k i m l i f y s l m p d e t
c h a l a t t o d o c h f o m m e n f i s l l e a f f i j i c h
a s a s f o m m i a h o l e m f i f f i j i c h
m i n l a h o l l l a b o l e k a r d o f o l u e l i j i c h

M i g h . r a t . m u x r a i c a m o n d a f a n i c h a
b i s o m i f t m i n i k a s g i b c h u d a n a
d i f f h o d a f d e o b r u o l t h o r d o r d a
u a g i m e l s t o l e j i a s f o l m f a r l o r i a
i a i u a k f o r a r t m l l i o s u o n j a t a l i a

L i o l t e u a g f h o d a i d e n m e l u d o m
d o b a n o m h o g i f i n t e r i t i f u l e r l a t o m
m e t m i t m f a l t e m a d u e l a k a r a t o m
m i t d h e t o m a h r e t m i m a i d a n l i u i t o m

M o n d f o m m e n f i h i k s i c h f a m l a l m o m
U d o n f o m m i c h f o l f a g i r o m b a n m o m
g a l l i a n u i t e g l o r i e e n g r a f u d u l m e t
f o l f o h d o l g o k a t a m i n f a m l a l m
s u i f f o n t . v . s . o l e r d i a f o k a t h a l l a m
f o l b f a d u m l l e n h o g i f y s b i r i s m o n t

- 2435 81. Fegyveredben lévén az holttól ijedtél,
Csak szörnyen nem holtál, olyan igen féltél;
Valyon inkább mint lén az? S kicsodát véltél,
Hogy gyorsan izzadtál és verétekeztél?
Nézd, mely vitézséget te akkor míveltél!
- 2440 82. Efféle tréfákat egymásnak szólának,
Hogy valamennyire bűk eltárgulának,
Egymást így vádolván ők mulatgatának,
Noha elég sovány helen játszódnának,
Charicliától is ily szók származának:
- 2445 83. Boldog az az ember ez árnyékvilágban,
Ki Theagenesnek részes ő csókjában,
Akarnám bizonynal tudnom egy summában,
Kit lelt oly áldott jó ű szerencsájában,
Hogy azkin kesergett szíve búsultában?
- 2450 84. Mindjárt Theagenes maga mentségejért
Monda: Thisbe vala, kinek szerelmejért
Csalatkozott Cnemon hízelkedésejért,
És az Demæneta holt mesterségejért,
Ímé, lá, hol lakolt az ő sok vétkejért.
- 2455 85. Megrettenvén rajta, monda Chariclia:
Bizony, isteneknek ez egyik csudája,
De ki hozta ide, s ki volt hordozója
Vagy inkább öljője és fölmészárlója?
Jaj, vak szerencsének ki csuda játékja!
- 2460 86. Ki ölte vagy hozta ide, én nem tudom,
De bánom, hogy szinte itt e helen látom,
Mert nékem felőlő más volt akaratom,
Mit értettem azért, ím, majdan kinyitom,
Mond Cnemon felőle, s előszámlálandom.
- 2465 87. Midőn Anticlessel Egyiptomban mennék,
Gályán véle egykort tengeren indulnék,
Sokféle dolgokat őnéki számlálnék,
S viszont őtőle is másokat hallanék,
Esék, beszédünkben hogy Thisbére érnék.

2452 Isteneknek [az 1. k. beszúrva] **2458** felőleó [íráshiba is lehet, vö. **2460**: *feleole*]

1. *h. d. s. p. a. m. i. s. l. o. u. i. a. m. i. n. o. r. a. i. c. a.*
h. m. p. s. h. i. s. i. n. d. e. l. m. a. g. a. n. h. a. i. r. o. t. t. a.
a. g. u. t. a. n. a. p. a. m. o. t. t. a. m. a. p. a. r. t. a. l. l. o. t. t. a.
h. o. g. i. n. o. f. m. u. n. g. h. i. a. d. a. p. i. r. a. d. h. a. m. e. t. t. a.
h. o. l. f. i. l. i. g. o. n. d. o. l. e. a. l. h. y. m. e. f. a. r. a. b. l. o. t. t. a.
 2. *I. n. p. o. n. g. i. s. a. l. a. t. l. o. c. u. m. a. l. l. o. c. u. m. a. r.*
f. a. r. g. a. t. e. a. l. i. m. a. n. a. l. e. h. a. l. l. a. b. o. d. a. i. n. e. l. a.
 3. *h. i. l. i. l. h. y. m. e. h. a. m. i. a. a. l. h. y. p. o. r. i. a. b. o.*
p. i. r. i. m. t. e. l. i. n. d. i. n. u. a. m. a. m. i. g. e. r. m. a. g. a. n.
 4. *h. o. s. m. i. a. m. a. t. e. i. p. h. e. f. o. n. d. i. u. m. h. a. i. n. a. r.*
 5. *h. i. l. i. r. e. h. a. d. h. o. s. m. i. a. l. o. i. d. e. l. b. u. s. u. l. u. a. n.*
h. o. l. a. l. u. e. s. a. g. o. l. a. t. e. m. a. g. a. d. a. m. i. g. o. n. d. i. u. a. n.
h. u. m. i. l. i. d. i. l. a. f. o. n. m. i. n. t. l. y. d. i. h. o. m. f. o. l. u. a. n.
 6. *h. y. s. t. e. r. i. s. n. a. g. i. o. n. f. i. c. h. a. d. o. l. h. o. d. p. a. r. u. l. u. a.*
a. d. h. i. l. d. o. m. i. m. a. t. u. o. b. a. l. p. o. l. o. n. o. u. a. n.
 7. *h. o. n. e. n. a. g. i. d. i. f. f. o. n. a. d. n. h. l. o. s. i. o. n. a. m. a. t. e.*
f. a. t. t. i. d. u. a. d. o. l. l. i. a. a. d. h. y. m. e. d. r. a. m. a. t. e.
m. o. n. g. i. a. h. o. g. i. l. o. i. n. u. a. t. e. h. i. s. t. e. l. o. l. g. a. b. o. n. o. t. t. e.
m. i. g. i. s. h. e. o. l. e. m. e. t. u. l. h. i. s. u. d. o. l. a. t. o. m. a. t. e.
 8. *h. i. n. t. h. y. s. t. e. r. o. l. i. a. l. t. e. a. d. n. i. o. m. l. a. t. o. m. a. t. e.*
 9. *h. o. t. f. i. n. m. i. n. d. h. e. l. m. f. i. n. a. d. h. o. s. t. e. h. a. m. i. a. l.*
 10. *h. y. s. t. e. r. m. o. n. g. i. a. h. i. m. i. g. o. m. i. t. e. m. a. d. e. k. a. n. a. l.*
m. a. g. a. d. o. l. l. o. i. a. m. i. d. e. m. o. d. o. l. v. o. l. g. a. n. a. l.
h. a. y. a. l. u. a. l. l. o. t. t. a. i. n. g. h. m. i. d. o. m. e. n. i. a. n. a. l.
 11. *h. y. g. i. p. o. r. i. s. a. g. h. i. l. e. h. a. l. l. a. b. o. d. a. m. a. r. a. l.*
 12. *I. n. e. d. e. l. i. a. f. i. a. l. n. o. m. i. s. h. a. l. l. o. t. t. a. l.*
h. p. a. m. o. t. t. e. l. o. i. n. u. m. b. e. n. m. i. n. g. i. a. t. p. o. l. i. o. r. a. l.
 13. *h. y. s. t. e. r. a. d. a. l. o. b. u. i. n. t. h. a. d. i. s. h. i. l. a. p. a. l.*
h. i. n. t. m. e. n. l. a. m. p. m. u. n. g. h. p. o. m. o. r. i. o. t. t. a. l.
 14. *h. o. l. g. a. n. a. h. o. g. i. g. o. n. d. i. a. h. y. m. e. t. a. m. i. o. t. t. a. l.*
 15. *h. y. s. t. e. r. i. o. i. n. u. a. l. d. o. t. m. e. n. d. o. m. e. t. h. a. l. l. i.*
h. i. o. p. o. l. e. h. e. m. e. n. l. u. a. n. m. a. o. e. a. l. l. i.
p. o. r. i. s. f. i. n. i. a. d. e. n. h. m. i. n. t. e. l. o. l. a. u. a. l. l. i.
m. e. n. l. e. h. i. r. o. t. h. i. l. a. l. l. o. t. a. l. l. a. t. e. r. i. a.
h. i. d. u. e. l. a. m. i. t. e. l. e. h. i. l. a. m. i. g. i. s. g. a. l. l. y. a.

- 2470 88. Úgy kezdé számlálni, asszonyát mint csalta,
Ki magas kőszálról magát lehajtotta,
Azután apámat arra sarkallotta,
Hogy engem meg haza szerezzen, untatta;
Sokféle gondokkal szegínt fárasztotta.
- 2475 89. Ő pedig ezalatt korcsmáról korcsmára
Jargalt Arsínával csak lakodalmokra,
Széllyel szemét hányja az szép ifiakra,
Szerelmeket úzvén, nem nézett magára,
Arsina mátkáját fordítván hasznára.
- 2480 90. Melyért az Arsina törődék búsulván,
Sok álnokságokat magában gondolván,
Elmélkedik azon, mint légyen tromfolván
Thisbét, s nagyon siet azokhoz járulván,
Azkik Demænetát voltak rokonolván.
- 2485 91. Menti nagy erősen az én mostohámat,
Feddi és vádolja az szegén apámat,
Mondja, hogy törvényhez kérjék szolgálómat,
Megértik ok nélkül kibujdosásomat,
Mert Thisbe csinálta az én romlásomat.
- 2490 92. Mert sem nékem vétkem, sem az mostohámnak,
Thisbét mondja lenni ennek mind okának;
Maga árulója mert undok dolgának,
Szájjal vallotta meg, ne bizonyítnának,
Elég egy bizonság, ők csak hallgatnának.
- 2495 93. Ezt az atyafiak örömet hallották,
Apámat törvényben mindjárt szólótották,
Thisbét, az agebnőt, azt is előkapták,
Kivel nem kevésbé megszomorították,
Dolgára hogy gondja légyen, tanították.
- 2500 94. Thisbe törvénekedést nem örömet hallja,
Bíró ítéletit nem kívánja, vallja,
Szoros szájú edént, mint róka, útálja,
Nem lehet ott hele, aztot általlátja,
Kedvetlennek tetszik őnéki e pálya.

[illegible]

1. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 2. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 3. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 4. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 5. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 6. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 7. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 8. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 9. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*
 10. *Postquam a p. t. n. i. s. p. m. l. u. t. p. t. i.*

di la as solomil milint ho siak holcakh.
 I solpil s fidi tek igalan bharrek,
 bontalan tumomak artalan urarek
 as si qui grammak nagi sol lipurrek,
 nigh uagion furalma o solgate bararek,
 Anopos hatallat solcoda nikiprek.

Atropes hatallat. Sot. ad. m. p. i. r. k.
De m. m. S. alack. S. mit. S. i. r. m. S. l. g. m.
al. i. d. i. a. j. a. s. a. b. a. n. u. f. o. n. t. a. l. m. y. g. i. m. o. n. o. m.
P. i. s. k. e. d. i. f. o. r. t. o. 2. n. p. i. f. o. m. u. m. l. u. o. m.
d. m. i. g. i. T. a. b. l. a. i. a. t. a. S. o. b. m. e. n. l. a. r. o. m.
P. i. m. i. u. m. b. o. n. n. o. f. o. u. a. l. u. d. n. o. m. a. l. a. r. a. t. o. m.

minian bonno foua iudrom a karatom.
 iudmian. I doloeth mijsiang foua hageil.
 hog. iurmon olugsa mar salahy roria.
 mer arbm a dour. iur mist a farial.
 hog. I llo rli ugin kink. I undollial
 minkil ad. r. lromt. I llo r salallial.

- 2505 95. Egy kalmárhoz adá nagy hamarság magát,
Ekképpen hasznosbnak arányozza dolgát,
Nausiclesnek hitták kalmároknak urát,
Azzal egy hajóban raká szolgálóját,
Nauratia felé viteté hajóját.
- 2510 96. De nem vala elég Thisbe elmenése,
Az tanácsok elől várasból szökése,
Vesződnek atyámmal, mondják, ő szörzése,
Hogy elment, praktika onnajt evezése,
Azért ünékie legyen büntetése.
- 2515 97. Apám menti magát nagy sok esküvéssel,
Nem részes, hogy Thisbe vagyonszökéssel,
Sem hogy mostohámot nem volt megöléssel,
Maga nyerte holtát a leszököléssel,
Sőt fia is veszett el számkivetéssel.
- 2520 98. Efféle mentséggel menti apám magát,
Én is Anticlestől hallván ilyen szavát,
Úgy indultam vala keresni a kurvát,
Vihetném jó helre hogy az apám dolgát,
De lá, az istenek miként hozták holtát!
- 2525 99. Itt fekszik, s fizetett igazán bűnéért,
Büntelen Cnemonnak ártatlan véreért,
Az szegín apámnak nagy sok keserveért,
Megvagyons jutalma ő szolgált béreért,
Atropos halállal volt érdemléseért.
- 2530 100. De nékem ezalatt mint történék dolgom,
Azt idő jártában viszontag megmondom,
Thisbe idejöttét én bizony nem tudom,
De ím, egy tábláját a zsebemben tartom,
Mi van benne írva, tudnom akaratom.
- 2535 101. Mindnyájan ez dolgot mindjárt jóváhagyják,
Hogy Cnemon olvassa, már csak alég várják,
Mert érteni azont örömet akarják,
Hogy zsebből kivegye, kérik és unszolják,
Melynek az értelmét ekképpen találják:

2503 Nausiclesnek [az *au* diftongus, tehát nincs szótagzámhiba] kal[folt]oknak 2504 szo[folt]loiath 2505 Nauerrattia [értelem, a németben: Nauratia (Naucratis városáról van szó); az *au* diftongus] 2527 uiszontak

Azen loſu vido nagi-lla ſy-mak,
ſz ſtanaſto ſy-maſon ſy-mak
nabuaſyru mink ſy-maſon
liſd. ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
amif ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

Is. obon emled aſ-reh ſy-maſon
hogi moſtoſad mgy ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
hanum mgy ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
clak ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
clak ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
clak ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
clak ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
St. as ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
clak ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon
mink ſy-maſon ſy-maſon ſy-maſon.

- 2540 102. Az én bosszúúzó nagy ellenségemnek,
Az áthénásbéli szép Cnemon vitéznek,
Én árva szívemnek ő fejedelmének
Kisdéd szolgálója, kit hívnak Thisbének,
Annyi jókat kíván, mint maga lölkének.
- 2545 103. Elsőben tenéked azért ezt jelentem,
Hogy mostohád megholt, értésdre ejtem,
Melyet őnékie nem kezemmel tettem,
Hanem mesterséggel őtet reávettem,
Ezt az te hasznodért s jóédért cselekedtem.
- 2550 104. Sőt az több okait másszor halljad tőlem,
Mert én azt tenéked jó kedvvel beszélem,
Csak érjen először felőled kegyelem,
Légyen mindenekből nékem engedelem,
Melyet hogy megnyerek, bizonnyal reménlem.
- 2555 105. Tíz napja immáron, hogy én itt tekergek,
Holott nem kedvemre szolgálnak az egek,
Mindennap kerülnek vitézlő seregek,
Nem tudom, mint jüttem, de hogy foglya legyek,
Látom, egy ifjúnak, kin sokat kesergek.
- 2560 106. Ez híres szigetnek főkapitányának
Mondja magát lenni ő komornikjának,
De engemet, szegínt, tart úgy, mint foglyának,
Nem szabad nyitása háza ajtajának,
Vagyok őrizője éjjel-nap ágyának.
- 2565 107. Azt mondja, lappagtat ő nagy szerelméből,
Félt, ki ne lopjanak engemet kezéből,
De minden latorság néz ki a szeméből,
Alég várnám, hogy ment lehetnék én ebből,
Segélj hát, ha lehet, Isten kegyelméből!
- 2570 108. E minap látalak egy likacska által,
Hogy az kapitánnyal itt alá-s-föl jártál,
Vala a fejedben egy öreg bokor tall;
Akaralak érnem írással ezúttal,
Mivel nem beszélhetsz ily megnyomorolttal.

2551 tekergek [a k javítva] 2552 egek [a g y-ból javítva] 2567 hogi <it> az 2570 [az *ilj* ezből javítva]

- 2575 109. És ez kis táblácskát küldtem egy aggnőtől,
Kit mostan jó kedvvel, kérlek, fogadj *ettől*,
Kicsint tud görögöl, de ne fuss szegéntől,
Igen kértem arra, hogy vigye ezentől
Kezedben, s ismérjed Thisbét meg jelétől.
- 2580 110. S kérlek, az Istenért, édes szerelmemet,
Hogy tolvajok közül mentsen meg engemet,
És ha lehetséges, engedje vétkemet,
Vegye szolgálatom s hozzá hívségemet,
Ne nézze bolondol történte bűnömet!
- 2585 111. Meggondold, ha véttem, parancsolatból lett,
Te hitőtlen anyád arra készerétett,
Egy rab leány voltam, cselekednem kellett,
De megszántam-bántam, tőlem ami esett,
S te jótételedért véssz nagyobb érdemet.
- 2590 112. De te mostohádnak az ő halálára
Én voltam segítség siralmas torjára,
Tőlem vett fizetést ő álnokságára,
Érted jártam penig szörnyű romlására,
Atyádnak szolgálni akartam hasznára.
- 2595 113. Ha penig haragod oly nagy énellenem,
Hogy nem lehet tőled már kegyelmet vennem,
Mindenben előttem böcstelen érdemem,
Ím, szabaddá hadlak, akármit tégy bennem,
És te hatalmadra magamot *engedem*.
- 2600 114. Ha meg kell halnom is, jobb, általad légyen,
Te kételő tőröd abban véget tégyen,
Hogysem tolvajok közt én életem éljen,
Rabságban sínlődjek, ő úgy véget végyen,
Ezer bú és méreg *óránként ereljen*.
- 2605 115. Ez vala megírva az kicsinded táblán,
Melyet miheletlen az Cnemon lón látván,
Monda: Jó helen vagy ez törben akadván,
Érdemed szerint lött zsoldod néked adván,
Nem lehetek bizon ügyedet is *bánván*.

2572 attól [rím] 2576 [a *kerlek kertemből* javítva] 2582 keszireteth [íráshiba?] 2584 tolem <ualami leth> a mi eseth [más kéz javítása, rím��óismétlés, vö. 2581] 2589 szeorniu <halalara> romlasara [más kéz javítása, rím��óismétlés, vö. 2586] 2595 engednem [értelem] 2600 orakent erellien [értelem(?)] 2603 io<b> [az ez *enből* javítva] 2605 ugedetis <banuan> szana [a 2584, 2589 stb. sorokat javítótól eltérő kéz javítása, amelyet itt nem indokol rím��óismétlés; értelem, rím]

11. mon. v. + 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839

- 2610 116. Ellenem vétkeztél, előttem vagy halva,
Nem vagyok gyilkosod téged elárulva,
Más kezei által én bosszúm torolva.
Légyen isteneknek tőlem hála adva,
Tiszta mindkét kezem, nincs vérrel béhullva!
- 2615 117. Azt tudtam, ide is bú-szerzeni jöttél,
Mord Demænetától ide küldettettél,
És idegen ördögöktől kísértettél,
Véltem, hogy még itt is rút szemfínt vesztettél,
Mint szinte minálunk, a' mód ebelkedtél!
- 2620 118. Monda Theagenes: Vesztegj, mit vesződöl?
Egy megholt s hült testtel valamért feddődöl?
Avagy félsz-é tőle, hogy így tépölődöl?
Nem mar meg ez immár, arról nem értődöl?
Mint jött ide s mint holt, nem is kérdezködöl?
- 2625 119. Cnemon mond: Nem tudok egyebet mondani,
Hanem hogy Thiamus kezdette megölni,
Mert ezt ő kardjának jól látom én lenni,
Amelyet mellette találtam fekünni,
S hogy elhihessem azt, ez engedi tenni.
- 2630 120. De mint érdemlette ez halált ő tőle?
Theagenes monda, s Cnemon így felele:
Isten tudja azt csak, *nála* az értelme,
Kinél nincsen titok, sem semmi röjtökbe,
De embernek tilos azt jelentenie.
- 2635 121. Szegény Chariclia siratá, könnyhülé
Az Thisbe halálát száná, keserülé;
Könyörülve őtet, vizével érdeglé,
Ó, Pytho! Ó, Delphi! nevezé, hírlelé,
Cnemon is ezt hallván, megeseék, kímélé.
- 2640 122. Nem értheti soha Pytho, Delphi nevét,
Nem hallotta vala ennek többé hírét,
Nem meri kérdeni annak emlétőjét,
Mert látja, kesergik hogy ketten Thisbéjét,
Várja más időben ezeknek értelmét.

2613 [metszethiba] 2628 nalok [egyés szám kell(?)] 2629 kiknel [egyés szám kell(?)] reoiteokbe [a b javítva]

Nini putanna mas by amos jenesia,
 limo vno fouel on el saladassa,
 ad fanevoh: s. selajstos loban usasa,
 a lig. v. l. n. pollit m. h. z buid sasa,
 ku yurua a f. h. h. hol uala pollasa.
 Nore laet hat f. m. x. l. m. x. pollit. l. g. v. d.
 f. b. o. l. i. o. m. i. n. d. a. b. o. p. l. o. r. z. p. o. r. n. i. u. i. v. g. e. t. o. l.
 f. i. t. a. b. d. l. l. i. k. h. o. s. n. a. d. a. t. g. i. b. i. f. u. r. g. e. s.
 l. y. a. u. a. l. l. o. s. y. u. l. a. g. o. t. s. m. l. o. s. t. s.
 m. u. r. t. v. i. v. i. d. l. o. u. n. v. i. d. n. a. g. o. m. l. o. g. e. t. l.
 Tys b. e. k. s. k. i. u. a. m. p. i. a. m. i. n. d. o. n. f. i. l. z. l. a. e. m.
 m. u. r. t. n. e. m. a. k. a. r. l. o. l. i. f. i. m. i. l. e. p. p. n. v. a. l. i. n.
 m. i. n. a. p. H. a. u. e. n. i. l. f. o. l. i. s. t. u. t. a. k. a. p. m.
 o. f. f. i. c. i. o. s. v. t. a. l. o. n. h. a. r. c. o. b. u. r. g. e. d. m. i.
 l. a. t. v. i. m. e. t. l. o. t. s. v. i. t. a. v. o. l. u. n. t. e. d. i. g. i. n. i.
 m. m. i. e. h. g. g. h. i. d. l. e. d. e. l. e. l. o. u. e. l. m. o. m. p. i.
 e. s. a. k. i. f. o. n. o. i. t. o. l. o. n. h. o. i. h. i. d. h. i. d. l. e. p.
 h. o. t. o. t. d. i. j. a. n. u. e. s. t. o. l. f. i. l. m. u. g. s. o. h. f. i.
 a. u. i. c. i. a. h. i. l. o. s. f. i. p. o. r. n. i. u. i. l. o. s. f. i. p. o. r. n. i.
 m. u. r. t. s. a. m. a. l. p. u. n. t. u. d. u. s. l. i. k. l. u. a. f. u. m. m. i. f. o. l. i. o. r.
 f. o. g. i. a. b. o. l. e. s. m. i. n. o. n. o. n. f. o. r. m. u. t. i. s. l. i. k. a. k. k. a. u.
 u. l. a. g. g. a. l. m. o. m. b. o. l. o. r. l. a. m. e. l. a. b. o. m. b. a. n.
 Tys b. e. k. s. a. l. a. d. a. e. p. a. n. l. o. s. t. h. o. o. m. b. a. n.
 d. m. u. d. g. i. m. u. n. t. f. i. l. i. h. o. b. m. u. s. a. b. o. l. l. a. n.
 m. u. r. t. d. i. a. l. t. a. l. l. i. f. i. l. i. k. h. a. l. u. a. a. b. b. a. i.
 S. a. l. i. c. e. d. a. l. l. o. d. i. k. n. o. m. l. u. d. m. i. s. p. o. l. l. a. n. i.
 k. i. a. l. u. a. Tys b. i. e. m. m. l. a. t. t. i. a. m. o. z. g. a. n. i.
 m. u. d. s. o. l. s. m. a. g. g. i. n. k. i. t. l. u. g. g. i. o. n. a. c. l. o. d. i. n. i.
 a. b. o. n. a. n. q. u. i. t. o. l. o. n. m. a. l. i. s. h. a. l. m. o. z. g. a. n. i.
 m. u. r. t. f. u. m. o. n. s. a. i. d. o. f. f. i. f. o. g. a. n. a. l. l. i. a. g. a. n. i.
 f. i. r. e. v. i. l. l. o. g. i. a. b. o. l. k. i. l. Tys b. e. k. s. m. u. s. g. l. e. l.
 b. o. f. u. a. d. f. i. l. i. m. o. t. o. t. f. i. l. i. n. g. u. i. s. t. i.
 g. i. u. l. a. p. k. i. a. n. a. g. i. m. a. r. g. i. s. f. i. r. e. l. i. m. e. l. a. p. u. l. e.
 d. e. a. b. m. i. s. l. e. n. f. i. g. s. o. l. e. l. v. m. i. l. l. e.
 f. o. n. o. s. t. f. o. l. u. a. i. f. o. l. u. a. s. m. u. s. t. s. a. m. i. d. i. f. i. l. e.

- 2645 123. Minekutána már Thiamus inasa,
Kinek véres fővel lőn elszaladása
Az harcról, s sokáig is tóban úszása,
Szigetekben széllyel nehéz bujdosása,
Kijutván a' helre, hol vala szállása,
- 2650 124. Nem lát hát semmit is, mert széllyel elégett,
Sebes tűz mindenben szerzett szörnyű véget,
Siet az ál likhoz, nádat egybesürget,
Hogy avval élesszen világot s meleget,
Mert ő vizes lévén érez nagy hideget.
- 2655 125. Thisbét is kívánja minden felett látni,
Mert nem akar tőle semmiképpen válni,
Minap Nausiclestől el is tudta kapni
És szoros utakon harcolva ragadni,
Az új népek előtt röjtőkben is dugni.
- 2660 126. S minthogy hertelen volt tőle elmenése,
Csak első röjtőkben lőn helyheztetése,
Holott Thiamustól esék megölése,
Chariclia helett szörnyű elveszése,
Mert annál nem tudván likaknak kelése.
- 2665 127. Hogy azért immáron Thermuthis likakban
Világgal méne bé, történék azonban,
Thisbére akada ugyan első nyomban,
De nem úgy, mint vélé, lölé meg a bótban,
Mert elvált a lelke, fekszik halva abban.
- 2670 128. Csak elcsudálkozik, nem tud mit szólni,
Kiáltja Thisbéjét, nem látja mozgni,
Nem tud soha medgyen, kit tudjon átkozni,
Azonban röjtőkben mást is hall mozgni,
Mert Cnemon s a többi fogának zajgni.
- 2675 129. Azt vélé, hogy azok, kik Thisbét megölték,
Bosszú és félelem őtet serkengeték,
Gyúlasztja nagy méreg, szerelmek égeték,
De az meztelenség őtet elrémiték,
Gonosz tolvaj szokás meg rá merészték.

2641 már [az *r* javítva] 2643 [az *is* esből javítva] 2644 a Zigaretokban [szótagszám] 2654 harcolua [a *lva* javítva] 2660 Lykiknak <menese> kelése [vö. 2661: *Lykakban*; rímszóismétlés, vö. 2656]

H. f. e. t. l. i. a. l. a. k. a. r. a. s. t. u. i. o. d. o. l. g. e. t. u. n.
 m. i. n. i. t. m. i. n. d. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. s. t. a. g. i. a. d. a. n.
 g. o. n. d. o. l. a. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 s. o. n. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 l. a. m. i. t. m. o. d. g. i. a. l. i. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 (T. i. l. l. i. m. s. p. a. n. d. i. t. a. l. m. i. g. j. i. t. s. o. v. i. t. i. b. n.
 V. a. g. i. o. n. r. u. c. s. t. o. m. u. m. m. i. g. j. i. t. s. o. v. i. t. i. b. n.
 f. r. o. g. u. a. l. s. t. o. m. u. m. m. i. g. j. i. t. s. o. v. i. t. i. b. n.
 s. o. n. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 R. o. g. i. l. a. j. a. k. o. v. i. t. i. b. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 f. o. g. a. l. a. n. c. h. a. v. i. t. i. b. n. m. i. g. j. i. t. s. o. v. i. t. i. b. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 (n. e. m. o. n. o. d. a. l. f. a. k. i. l. a. n. t. a. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 n. e. h. a. l. a. n. t. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 d. e. g. o. n. d. o. l. a. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 H. o. m. s. e. l. l. i. d. i. d. o. l. g. i. d. e. T. e. r. m. u. t. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 g. o. n. d. o. l. a. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 A. l. l. i. m. s. p. a. n. d. i. t. a. l. m. i. g. j. i. t. s. o. v. i. t. i. b. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 h. o. m. s. e. l. l. i. d. i. d. o. l. g. i. d. e. T. e. r. m. u. t. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 T. e. r. m. u. t. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 h. o. m. s. e. l. l. i. d. i. d. o. l. g. i. d. e. T. e. r. m. u. t. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 a. l. c. a. r. a. t. i. o. n. m. a. n. s. o. v. i. t. i. b. n.
 b. i. d. e. a. l. l. i. d. i. d. o. l. g. i. d. e. T. e. r. m. u. t. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.
 m. i. t. c. a. g. i. s. t. e. f. i. g. u. r. d. i. v. i. n. a. g. i. a. d. a. n.

- 2680 130. S fortéllyal akara élni ő dolgában,
Mivel nincs fegyvere, sőt nagy seb agyában,
Gondolá, szép szóval éljen ő útában,
És nagy szelídséggel beszéljen azonban,
Ha miben módja lesz, bosszút álljon nyomban.
- 2685 131. Ez ilyen szándékkal megy belső rekeszben,
Vagyon rút, iszonyú mérges tekintésben,
Forognak szemei, tüzelnek fejében,
Ezek megjelentik, mit visel szívében,
Mely agg farkas fekszik a bárány bőrében!
- 2690 132. Hogy láták vizesen, sebesen bójönni,
Az vérét újonnan sebeiből menni,
Nem egy akarattal kezdenék ők lenni.
Foga Chariclia röjtökében menni,
Mert meztelen embert nem kíván nézhetni.
- 2695 133. Cnemon ódal felé tarta a setétben,
Mert tőle Thermuthis lón megismérésben,
Noha látá, hogy nincs semmi kártevésben,
De gonosz hírt, véli, lenne jelentésben,
Nem akar ő véle lenni beszélésben.
- 2700 134. Nem tetszik e dolog de Theagenesnek,
Azt véli, mindenek hogy majd visszavesznek,
Gonosz szerencsétől új csapások lesznek;
Mint próbált vitézek, senkinek nem hisznek,
Így övis fegyvert fog, s tőle ily szók esnek:
- 2705 135. Állj meg, csak lépéssel se merj előbb jönni,
Mert kész vagyok hozzád ímhol fegyvert fogni
És mindjárt ezennel tevéled megvívni,
Hogy pengig eddig is nem akartam tenni,
Azt arra ítéled, kívánlak ismérni!
- 2710 136. Thermuthis térdére ott előtte esék,
Könyörög erősen, néki megbocsássék,
Az odajövésén gonoszt ne vélhessék,
Biztában szaladott, nem méltó, ölessék,
Cnemont is szemlélve, kéré, segéttessék.

Jussan. ei: pihon r. g. haitan saga.
 ai milti. p. q. k. b. i. l. f. g. u. a. karassaga
 ludga. kolt o haita nagi. hui. g. a. f. g. a.
 milti. kolt o pihon. p. h. a. a. h. i. l. a. g. a.
 . k. h. i. u. i. f. i. l. m. o. n. d. g. i. a. m. i. n. t. o. n. s. a. m. i. s. s. a. g. a.

40.

(nemoa f. i. l. m. i. t. i. a. f. o. l. d. u. e. t. o. m. o. n. d. a.
 . l. o. l. h. a. t. t. a. T. h. a. m. u. s. t. k. a. p. i. t. a. n. h. o. l. u. o. h. a. ?
 a. s. h. a. r. e. s. n. a. l. e. g. y. r. o. l. m. i. t. e. u. d. u. e. m. i. t. h. u. l. u. a. ?
 m. i. t. e. s. o. l. m. m. l. a. s. a. t. t. a. k. l. o. u. a. h. e. t. p. o. l. o. o. l. g. a.
 m. i. t. e. h. m. i. n. d. l. e. u. i. n. t. e. v. o. l. t. s. : r. a. l. g. s. p. i. o. c. t. : l. o. d. a.

I. l. b. p. d. T. o. r. m. u. s. i. s. p. a. m. l. a. l. o. j. i. a. o. l. g. o. s. t. s.
 k. a. t. t. a. n. l. e. u. i. d. e. t. e. o. l. m. i. n. g. y. a. s. f. o. g. o. l. o. d. o. s. t.
 m. o. n. g. i. a. s. o. l. m. b. o. r. e. s. i. l. e. j. o. n. h. a. r. e. s. o. l. o. o. s. t.
 d. e. l. e. g. y. r. o. l. p. i. h. o. n. e. t. s. l. i. v. e. s. i. d. o. s. t. s.
 . i. n. l. a. a. n. y. s. a. m. m. i. n. i. t. l. u. u. x. f. o. g. o. d. o. s. t.

D. e. h. o. g. i. h. o. u. e. u. i. t. e. t. a. l. t. o. m. m. t. a. d. s. a. t. t. a. i.
 l. o. g. i. t. l. a. l. a. d. s. a. p. t. o. a. o. l. a. l. e. l. i. u. a. n. s. a. t. t. a. i.
 m. i. t. e. l. e. f. i. c. p. h. o. j. o. n. m. i. o. m. o. r. g. a. t. t. a.
 a. s. h. i. k. a. t. y. s. f. i. c. . i. n. a. l. g. s. o. l. a. s. a. t. t. a.
 . t. y. s. t. e. s. m. i. t. e. h. a. r. e. s. . l. o. t. s. i. n. a. b. b. a. b. u. i. t. a. t. t. a.
 . k. r. d. i. l. h. o. g. i. h. o. l. l. a. p. t. a. o. l. u. a. i. i. a. t. y. s. t. e. s. t.
 a. u. g. g. i. m. i. l. o. s. l. a. t. t. a. h. o. m. a. i. u. d. g. i. a. n. u. u. v. s. t.
 o. s. m. i. t. k. j. i. a. m. a. k. u. a. l. a. m. m. i. m. b. l. e. t. s.
 f. i. l. i. s. : i. m. i. n. a. p. u. i. d. u. m. i. g. i. m. i. t. f. i. j. i. t. .

u. g. r. a. i. n. a. b. l. e. r. g. i. v. i. t. e. t. l. o. g. a. p. i. h. o. n. e. t. s.
 V. a. l. a. m. i. g. r. o. s. o. l. s. l. a. l. m. a. n. o. l. e. a. l. a. n. a. k.
 k. i. d. o. j. i. s. f. o. r. o. s. u. e. r. a. m. i. n. a. d. a. l. a. d. a. n. o. l.
 . o. s. i. n. h. a. i. o. k. u. e. l. n. e. k. p. i. l. l. i. t. f. u. t. a. n. a. k.
 m. a. r. s. a. k. a. t. o. l. o. j. i. r. i. t. m. i. l. o. n. u. e. t. a. v. a. n. a. k.
 m. o. r. b. a. s. l. i. k. e. T. y. s. t. e. i. u. a. . n. o. d. a. m. m. a. k.

I. g. y. m. s. a. m. i. n. a. p. a. l. a. t. r. i. t. e. v. l. o. n. l. a. s. t. o. t. a. m.
 i. s. m. i. g. s. o. r. a. i. m. o. s. t. o. i. u. l. k. m. u. l. a. t. t. a. m.
 d. i. s. o. l. . l. l. e. n. p. g. . v. s. l. o. g. i. r. a. n. i. l. p. i. o. m. i. j. l. a. t. t. a. m.
 f. i. l. e. r. m. s. i. o. t. i. l. i. k. b. a. n. a. l. l. e. i. n. b. u. i. t. a. t. t. a. m.
 d. e. l. a. m. i. u. l. e. l. e. n. . o. h. r. e. n. s. a. l. a. t. t. a. m.

137. Jusson ő eszében régi pajtárssága,
Ösméretsegektől fogva barátsága,
Tudja, volt őhozzá nagy hív igazsága,
Nem volt ő szívében soha álnoksága,
Esküvéssel mondja, nincsen hamissága.
- 2715
138. Cnemon fölemelé a földről és monda:
Hol hadta Thiamust? Kapitán hol volna?
Az harcnak végéről mit tudna, mit szólna?
Mert ők nem láthatták, hová lőtt, sok dolga
Mert mindkettőnek volt, s alég jöttek oda.
- 2720
139. Elkezdé Thermuthis számlálni a dolgot,
Kapitán közöttök mint vitt, forgolódott,
Mondja, sok embert ölt, igen harcolódott,
De végre ő sebben esett s *kínzatódott*;
Ezt láttam szememmel, eleven fogódott.
- 2725
140. De hogy hová vitték, azt ő nem tudhatja,
Hogy elszaladhasson, csak azt kívánhatta,
Mert a feje sebe igen nyomorgatta,
Az likat érhesse, ezt alég várhatta,
Thisbét mert harc előtt ű abba bújttatta.
- 2730
141. Kérdék, hogy hol kapta volna ő a Thisbét,
Avagy mikor látta, honnant tudja nevét?
Ösmérte-é annak valamely nemzetét?
Felelé: E minap vevém egynek fejét,
Ugyanakkor együtt elfogám személyét.
- 2735
142. Valami árosok s kalmárok valának,
Kikre szoros úton minap akadának
És rájuk ütének, űk szélllel futának,
Marhákat elnyerék, nekem részt adának,
Morha helett Thisbe juta én prédámnak.
- 2740
143. Egynéhány nap alatt röjtökben tartottam,
Ismíg óráimot ővéle mulattam,
De sok ellenséget hogy ránk jönni láttam,
Féltem, s őt a likban azért én bújttattam,
De lá, mi véletlen, öletten találtam.
- 2745

2712 ósmeretsegekteől [a 2. *t* javítva] 2722 uit [javítva] 2724 eset [az 1. *e* javítva] s ki wzeódóth [a 2. *ó* javítva; értelem] 2737 kik egy szoros utra [értelem, vö. 2739–2740] 2738 es en raiok ütek [értelem, vö. 2739–2740] 2739 rezt [az *r* javítva] 2742 is migh 2744 azert en [esetleg íráshiba 'azértan' helyett]

2750 144. S nagy örömet tudnám, érteném, ki ölte,
Mit vétett ellene, mivel érdemlette,
Micsoda oka volt, kiért cselekedte,
Hogy az szegín Thisbét ekképpen vesztette,
Iszonyú halállal itt elsílyesztette.

2755 145. Cnemon, hogy az gyanót levesse magáról,
Nagy hamar ily módot gondola dolgáról,
S monda: Az te urad ölte, és kardjáról,
Hiszem, megisméred, mert ő oldaláról
Ez le nem szakadott, s nézd, véres voltáról:

2760 146. Eztet teste mellett találtuk heverve.
Meglátá Thermuthis, hát vér lecsöpögve
Vagyon róla; fejét lón rajta tekerve,
Hol égre, hol földre szemeit függesztve,
Nagy sok fohászkodást szíve belől ejtve.

2765 147. Elméne ő tőlök, és juta Thisbéhez,
Igen égett kinek az ő szerelméhez,
Leüle a földre hidegölt testéhez,
Kesereg, míg álom nem ére szeméhez,
És fejét ereszté megholtak fejéhez.

2770 148. Veszteg ülnek vala amazok is hárman,
Ki-ki arról gondol, mint szaladjon onnan,
Vágyódnak, mint madár, hímes kalitkában
Ül noha, de mégis kész menni bokorban,
Holott inkább marad, sem fris palotában.

2775 149. Hányják ide-s-tova széllyel ő fejeket,
Forgatják amellet ki-ki elméjeket,
Eszekben vitatják káros eseteket,
Nem látják módjával elmevetéseket,
Hallgatások alatt fárasztják szemeket,

2780 150. Mindaddig, míg Cnemon a földre fekünnék,
Az hideg anyákon bátran elalunnék,
Chariclia ölen mátkája nyugonnék,
Azt párnás mátrácnál ők is kedvesben vék,
De Chariclia is ülve szöndörödék.

2753 kardgiaual [az utolsó szótag javítva; értelem, rím] 2779 [átszámozva:] Matracznal keduesben(2) [a d f-ből javítva] eókis(1) vék

Tomin dharman igor sbandet aluanaal
 murat. l'ubbi nap farr adanaal
 sok banat kutan pihodur murguanaal
 kiz hysob aluastan mlonnushanaal
 k'p ancliana ity ahast jurnaal.
 ateg: k'p'bu hajo van mib: r'k'p'k'.
 undet abanatal, at'k'lar k'is: t'ban p'k'k'k'.
 k'ink k'is: it'ol mino r'rr. r'k'k'k'k'.
 nag: s'itru kulloq s' k'p'k'k'k'k'k'k'.
 k'ubm k'ggg p'mm's r'antani f'k'k'k'k'k'k'k'k'.
 Allie fan'chia or: Bura k'ialta.

Staggi, Dug-mo, Sy. d'm. A nonta,
 ng-m as v. n. g. d. d. s. s. a. n. A ualita,
 ama d' f. d. A. d. u. n. m. i. n. g. a. r. e. l. a. d. d. e. s. t. a. n. t. a,
 m. i. h. e. l. i. c. e. d. l. l. i. e. m. g. h. m. i. h. e. l. i. c. e. l. i. u. a. n. t. a.
 A. l. a. d. d. a. p. m. o. A. u. d. i. t. i. a. l. i. a. t. r. i. a

di S. I. n. calallia fogg. is foggaterra.
 Bagnone magara l'ormione foggaterra.
 lin allia bosquies m. f. m. l'arresta:
 Salat. m. f. m. b. t. attria foggaterra

[illegible]

I muttom lats ueha bar ni kat. Somra,
 Eudom hogi kumbe. fordulhatna bunra,
 murt. n. eg. n. fol. k. li. p. 2. v. ar. salmanura.
 k. p. d. 3. a. h. y. n. d. 5. v. j. 5. magadra,
 jai v. p. k. l. i. v. s. l. e. g. i. v. i. n. a. g. i. k. a. u. m. n. a.
 n. e. m. o. n. i. f. s. a. l. g. a. r. d. a. n. m. o. d. m. i. n. g. i. a. n. t. k. i. s. l. l. e. n.
 l. a. m. j. s. m. p. t. a. l. m. u. k. a. s. u. a. t. o. k. i. s. i. t. e. b. a. n.
 (Eudum k. m. i. s. l. 3. s. o. h. i. m. u. r. t. p. l. l. e. n.
 h. a. n. d. o. n. v. i. s. s. v. h. o. l. t. a. m. a. m. a. i. o. i. d. v. e. l. e. n.
 d. e. u. a. i. k. i. c. b. a. l. a. n. d. s. a. g. s. h. u. l. d. s. t. l. l. e. n.

- 2785 151. És mindhárman igen csendeszt aluvának,
Mivel az előbbi nap fáradozának,
Sok bánatok után pihődve *nyugvának*,
Kik legjobb alvásban mikoron volnának,
Szép Charicliára ily álmok jutának:
- 2790 152. Hát egy hosszú hajó vén ember érkezik,
Undok ábrázattal közikben férkezik,
Kinek kezeiből mind vér serkedezik,
Nagy sietve kullog, s beléjek ütkezik,
Szűznek egyik szemét rántá, merészkezik.
- 2795 153. Melyet Chariclia érezvén, kiálta:
Hol vagy, Theagenes? Segéts, ím, elronta
Engem az vén ageb tisztán elvakíta!
Amaz fölébredvén mindjárt kardot ránta;
Mi lőtt? Kit öljek meg, mi lölköd kívánta?
- 2800 154. Ezalatt a' szeme elvesztét kiáltja,
De helén találja, hogy jó, tapogatja,
Theagenes magát keményen forgatja,
Kin állja bosszúját, nézi, nem láthatja;
Ezalatt erősen biztatja, nógatja.
- 2805 155. De szép Chariclia hamar lőn ítélve,
Hogy álm játékja ijesztette, félve,
S monda: Szállj meg, szívem, s ne légy gonoszt vélve,
Mert álmomban történt, nincs szemem sérülve,
Bizony enmagam is véltem, lett *eszmélve*.
- 2810 156. Émedtem lett volna bár inkább éhomra,
Tudom, hogy kevésbé fordulhatna búmra,
Mert én igen félek, lesz több ártalmamra,
Kezd ez a szerencse érni temagadra,
Jaj, veszek, elvesztlek egyőd, nagy káromra!
- 2815 157. Cnemon ezt hallgatván mond mindjárt közikben:
Lám, ismég álmokat vadtok ti fejtésben,
Tudnék én is ehhez szólani, mert ezekben
Hajdon részes voltam, ama jó időkben,
De vaj, ki csalárdság levél effélékben!

2783 nyugouanak [szótagszám] 2787 abrázattal <nekie lato> keozikben 2789 wtkeozek [rím] 2790 szemeth
ranta<ni ferkezek> merezkezek [rímszóismétlés, vö. 2787] 2805 ez mélué [értelem]

- 2820 158. Cornelius Rufust hallottam, Rómában
Mikor egykort volna nyugodva ágyában,
Ilyen álmot látá az ember álmában:
Hát mindkét szeme vak, nincs semmit látásban,
Reggel fölsörkenvén, valósodék abban.
- 2825 159. Mert örökké vak lén, valameddég éle,
Ú álma szegénnek így fejére tele,
De Istennek hála, ennek itt nincs hele,
Ám mindkét szeme ép, más *azért ő jele*,
És ím, én megfejtem, hamar erre kele.
- 2830 160. Chariclia, néked vagyón-é még apád,
Vagy él-é e földön a szerelmes anyád?
Monda Chariclia, hogy, jó uram, halljad,
Vagyón és élnek is. Cnemon mond: Ne bánjad,
Valamelik megholt, azt bizonynal tudjad.
- 2835 161. Mert kik ez világra születettünk, s leszünk
Atyánktól, anyánktól; szívő eget veszünk,
Ha épen a napra s világra érkezünk,
És a féneskedő szép Nap s Holdra nézünk,
Azt nékik köszönjük, mert ezek mi szemünk.
- 2840 162. S ha midőn ily álmot történik mi érünk,
Hogy valamely szemünk kiesett minékünk,
Vagy valaki aztot el-kikapta nekünk,
Nem egyéb értelme, hanem hogy temetünk,
Vagy apánk, vagy anyánk de elfogy mellettünk.
- 2845 163. Jaj, Istenem, nehéz e fejtés énnékem,
Hogyha ily idején elhadna szülőlkém!
Mert szintén úgy tartom, mint az édes lölkem,
De hogysem mátkámon történék ily vétkem,
Jobb, hogy édes anyám haljon, s hasznosb nékem.
- 2850 164. Viszont monda Cnemon: Minem minden álom
Oly, kiben lehetne holmi bizodalom,
Mínthogy nem akármely kisdéd domb is halom,
Nem szükség, hogy ezen essék búsudalom,
Vaj, ki sokszor hibát vonszon vízben gyalom!

2824 mas az erteofele [értelem(?)] 2839 hogi <tetemünk> temetwnk 2842 szwleőkem [az ő javítva] 2843
[a *leolkem leolkeomból* javítva]

- 2855 165. Tetszik, menjünk inkább az szegén sebeshez,
Lássuk, mit csinál ott, jutott-é eszéhez,
Vagy mit mond dolgunkhoz, mi tetszenék ehhez,
Hogy szabadulhatnánk, s ki-ki ő heléhez
Juthatna hamarabb kívánta egéhez.
- 2860 166. Monda Theagenes: Bizony, nagy jól *szólál*,
Okos sentenciát magadtól formálál,
Azért méltó, ne hagyj, ha közénk szorulál,
Minthogy idővel is minket följülmúlál,
Méltó, mutass módot, mert többet próbálál.
- 2865 167. Nem tudom, időre hogy melyink idősbik,
Ahhoz a' kellene, hogy volna tudósbik,
Mert minem mind az jó, mi agg s vagy magosbik,
Gyakorta a kicsin szokott lenni jobbik,
Mindenkor az jámborb s eszesb volt böcsüsbik.
- 2870 168. Hanem mindazáltal, *merthogy* kívánjátok,
Énreám erővel ez terhet adjátok,
Megmondom tetszésem, mivelhogy hagyjátok,
Ha jó lesz és hasznos néktek, fogadjátok,
S ha nem, azmit vélték, ti is megmondjátok!
- 2875 169. Már látjátok jól az égett szigeteket,
Melyben a sok latrok tének így végeket;
Nem lelnek nálunknál benne egyebeket,
Fegyver emésztette ez itten élőket,
Erre hozta Isten most azért igyünket.
- 2880 170. Ezüstünk, aranyunk, tudom, elég vagyon,
Azzal akárkit is megelőzünk nagyon,
Nem szükség, hogy kincsért bár senki fáradjon,
De evvel nem látom, éltünk hogy maradjon,
Mert azmi szükségesb, nincs, mit ennünk adjon.
- 2885 171. Azért meg kell nekünk itt éhhez is halnunk,
Nem használ a sok kincs, meg kell magunk adnunk,
Oly erős ellenség: éhség mi bajnakunk,
Hogy semmi ellene ezüstünk, aranyunk,
Mert azzal éh hasat bé nem foldozhatunk.

2851 Tettczyk [az *yk* javítva] 2856 szallal [értelem] 2864 szokoth [a 2. *o a*-ból javítva] 2866 miért hogy [szótagszám] 2878 [a *faraghion foroghion*-ból javítva] 2880 mit [az *i y*-ból javítva]

Dicitur ha. d. s. p. u. l. a. l. e. g. i. s. u. l. t. m. l. i. s.
 n. o. h. a. u. n. m. p. g. m. m. d. o. m. a. l. l. a. n. h. i. s.
 i. l. l. l. l. m. u. g. i. a. n. p. i. l. u. n. l. e. d. u. a. m. i. s.
 d. a. u. s. m. u. l. e. d. i. l. l. e. d. s. f. i. l. i. s. h. o. g. i. s. l. a. r. o. l. i. s.
 m. y. l. u. d. u. a. n. a. e. o. l. p. i. d. e. s. i. m. i. l. e. d. i. k. v. e. l. e. g.
 I. s. u. g. y. m. p. i. d. m. a. r. h. a. s. t. o. l. u. g. i. a. l. q. d. a. l. o. m. d. e. l.
 a. r. h. e. g. i. s. o. l. k. i. y. n. e. d. m. i. l. d. i. m. h. a. f. i. n. a. v. m. m. l. e.
 m. l. o. r. m. i. n. a. g. u. n. l. e. d. e. l. l. e. g. h. i. s. l. o. m. n. e.
 d. i. y. l. o. h. a. i. s. t. o. l. e. l. e. g. i. a. n. l. e. l. o. m. n. e.
 d. i. y. l. o. l. l. e. d. i. v. e. l. l. e. d. i. m. y. g. h. f. o. m. l. e. m. n. e.
 M. i. l. l. e. a. r. p. i. d. e. l. l. e. h. a. i. s. i. l. l. e. l. f. u. r. i. a. l.
 m. a. s. f. a. l. l. e. s. i. l. l. a. b. a. d. i. o. l. l. e. l. u. i. g. i. a. l.
 u. g. i. l. i. l. l. e. f. a. r. l. a. s. n. a. l. l. o. g. i. a. l. h. a. i. s. i. l. l. e. l. u. o. r. a. n. t.
 o. r. a. l. l. a. m. e. l. f. a. i. s. t. d. i. l. m. l. o. g. i. a. l.
 d. i. y. q. d. l. l. e. i. g. i. n. i. l. i. m. i. n. l. e. m. u. t. a. t. i. a. l.
 D. e. m. o. d. o. m. s. o. l. d. i. y. d. i. g. i. t. o. l. l. e. l. o. g.
 m. l. l. e. l. m. y. s. l. o. l. l. e. u. a. d. n. a. l. l. e. l. o. l. l. e. g.
 T. y. a. m. u. s. d. o. l. g. a. n. a. l. e. d. m. o. r. h. a. h. o. l. l. e. g.
 h. a. d. f. o. l. l. e. l. a. d. u. a. n. m. m. e. h. l. o. n. l. e. u. d. o. g.
 l. i. d. m. i. d. l. y. r. a. m. u. s. o. l. e. s. o. m. b. o. n. l. e. l. l. o. g.
 V. a. l. l. i. o. n. d. i. m. i. l. f. o. g. h. a. n. a. l. e. l. o. l. l. e. g.
 m. l. l. i. m. l. e. l. l. e. l. o. m. a. g. a. d. l. e. l. o. l. l. e. l. i. m. e. n. t. e. g.
 I. d. e. m. r. o. s. t. u. l. f. o. g. h. o. m. o. l. o. m. a. l. l. e. m. y.
 m. m. l. i. a. n. o. m. a. l. e. s. f. o. m. d. i. m. i. n. u. t. e. l. l. e. g.
 a. d. i. s. e. o. l. p. i. d. e. l. a. r. m. l. a. s. l. i. n. e. l. o. m.
 I. l. l. e. h. o. u. s. h. a. m. a. r. o. l. e. l. d. i. g. i. t. o. l. l. e. h. a. d. m. i. l.
 m. a. g. u. a. l. e. l. m. l. e. m. l. m. a. i. u. t. o. m. l. a. s. l. a. p. m. m. l.
 d. i. f. o. r. m. u. t. i. s. n. a. l. i. s. h. i. a. n. t. l. e. l. a. d. m. i. l.
 s. h. o. l. s. a. l. a. b. o. u. e. l. l. e. l. e. l. m. u. t. a. t. i. a. l.
 m. i. d. m. e. t. u. d. n. a. l. e. l. o. l. l. e. m. o. d. u. a. l. l. e. l. a. d. m. i. l.
 L. a. t. t. a. s. u. l. m. y. s. a. l. e. l. y. a. m. u. s. h. a. m. y. l. e.
 u. g. i. h. a. f. i. m. i. t. h. o. i. n. i. l. u. g. i. o. m. l. l. e. l. e. g.
 m. i. d. l. o. m. l. a. b. o. l. e. n. a. g. i. l. o. l. l. e. l. o. n. f. o. g.
 l. u. d. i. a. l. e. l. f. i. g. u. r. e. u. g. i. o. n. h. o. d. a. n. t. l. e. l. e. g.
 T. y. s. b. e. l. a. l. a. d. i. t. m. i. l. e. l. l. e. l. o. m. e. s. g. l.

- 2890 172. Sőt ha eleséget valahogy lölnénk is,
Noha reménségem énnékem abban kis,
El kellene ugyan nekünk ezután is
Távoznunk ez helytől, s félő, hogy latrok is
Megtudván a sok pénzt, jűnek érte űk is.
- 2895 173. És úgy mind marhástól újabb préda lennénk,
Akkor e sok kincsnek de mi hasznát vennénk,
Mikor mimagunk is véle fogllyá lennénk,
Új tolvajok s latrok kezeiben kelnénk,
Veszélből veszélbe ismég feneklenénk.
- 2900 174. Mint kik az Charybdist hajóakkal futják,
Másfélől Scyllában aztot béburítják,
Vagy kik éh farkasnak fogait hurítják,
Oroszlánnak száját de el nem tágítják;
Ily példák ígyünket minékünk mutatják.
- 2905 175. De mondom, sőt ezen szigetnek lakosi,
Melyek még életben vadnak, kik közösi
Thiamus dolgának, és morha-*hozósi*,
Hadból elszaladván, mint helnek tudósi,
Kik mind tyrannusok s emberek gyilkosi:
- 2910 176. Valyon de mit fognak vélünk cselekedni,
Melyünk kezdi magát tőlök kimenteni?
Ítélem, rosszul fog e mi dolgunk lenni,
Nem kívánom azt én szemeimmel nézni,
Azért jobb idején kárunkat kerülni.
- 2915 177. El kell hováhamarb ez szigetet hadnunk,
Másvá kell nekünk már utunkat kapnunk,
De Thermuthisnak is hfrével kell adnunk,
S előbb valahová el is kell mutatnunk,
Mert nem tudnánk tőle módjával szaladnunk.
- 2920 178. Láttassuk meg véle, Thiamus ha él még,
Vagy ha innejt környül vagy-on-é ellenség,
Mert benne lakozik nagy tökéletlenség,
Tudjátok, szívében vagy-on hozzánk kétség,
Thisbe halálaért nem kicsin keménség,

2896 Caribdist [a b javítva] 2898 fogait <huréttiak> [ur javítva] hurittiak [más kéz javítása] 2903 hőzósj [értelem] 2916 [a másoló átszámozása:] ha(1) meg(3) eel(2)

Ots ha modgiara kolme mük sorohu rajumel
 mm süleugh solvaine k so ha müt admoal
 ä toka sinual mui is saasal kodumel
 mui l. hji siorule viistia hogi kaurumel
 l. hji siorule viistia hogi kaurumel.

43.

Ez sanaclet fetten nagi riommil halla
 igasna k s mltõnal lomsu jauallak
 magokard k s. l. m. t. k. l. n. j. a. n. l. a. k
 krik m. m. l. j. s. o. n. a. r. r. a. s. a. k. a. l. l. i. a. k

Tormutis het nummine s. f. v. l. h. o. l. e. k. s. u. g. a. l. l. i. k.
 A m. m. u. n. a. d. o. r. t. o. n. f. o. l. k. o. l. e. k. s. a. l. m. a. b. o. l.
 m. u. s. b. o. l. u. n. m. l. i. h. o. g. i. g. i. k. o. d. s. a. n. d. e. l. b. o. l.
 l. u. g. o. f. t. k. v. o. l. y. a. h. o. g. i. a. s. h. i. e. u. a. n. h. j. e. b. o. l.
 k. i. g. i. k. s. u. m. t. a. f. o. t. o. u. i. s. a. b. b. o. l.

ha siis alar lomsu solliou is f. a. u. a. l. b. o. l.
 A m. e. s. a. l. m. a. b. o. l. s. m. u. l. l. e. f. m. u. e. j. u. g. i. v. i. n. j. k. a. l. l. i. a.
 ä m. i. t. m. l. i. m. o. n. t. a. l. k. f. i. g. i. s. a. l. g. h. k. a. l. l. i. a.
 m. m. i. d. a. d. a. l. t. a. l. u. g. i. a. n. f. o. l. o. t. a. j. o. u. a. l. l. i. a.
 o. t. o. u. i. s. m. o. m. m. a. r. a. d. s. o. h. a. l. o. b. o. l. v. a. l. l. i. a.

m. a. d. i. n. s. o. l. g. a. l. a. t. t. a. l. v. i. m. a. g. a. t. k. i. n. a. l. l. i. a.
 (h. a. k. h. o. g. i. o. l. e. k. m. p. o. l. T. y. s. b. i. n. t. l. o. v. i. b. n.
 h. a. m. a. r. m. i. l. l. i. t. l. i. n. j. a. k. a. f. o. b. a. n. t. i. n. j. i. l. l. i. a. n.
 k. i. d. r. o. o. t. h. a. m. u. e. l. m. e. k. o. t. r. a. n. a. l. s. y. r. o. n.
 l. e. k. i. p. p. o. n. t. a. k. a. r. a. l. l. o. t. a. l. l. i. t. e. b. n.
 a. s. m. i. l. i. n. t. l. i. r. o. k. u. g. i. l. o. t. s. m. u. e. k. o. n.

Ez utam Tormutis k. i. r. o. l. h. o. g. i. o. l. e. l. l. i. i. n.
 m. i. n. d. o. n. l. e. t. d. o. l. o. g. i. n. a. l. j. o. l. v. i. g. i. n. n. u. m. m. i. n.
 s. o. l. l. i. l. h. a. m. i. t. v. e. b. e. r. i. h. o. r. d. a. i. s. k. b. i. n.
 o. f. f. e. a. n. j. o. l. l. i. g. s. o. n. h. a. m. a. r. k. a. l. a. s. y. i. n.

l. i. g. i. n. t. i. g. a. d. d. o. n. o. l. l. g. l. u. e. k. o. m. m. i. l. l. i. n.
 A m. i. d. u. l. a. d. h. o. g. i. h. a. m. a. r. u. i. s. a. k. o. i.
 m. i. l. a. b. m. i. s. s. o. n. v. a. a. f. o. l. l. o. m. o. n.
 f. i. g. i. u. e. k. l. n. l. u. u. n. f. i. n. g. s. f. i. g. i. u. e. k. i. l. l. i. n.
 m. u. r. t. m. a. g. a. l. m. o. m. m. i. j. i. g. e. a. n. m. m. i. s. m. u. n.
 (m. o. u. t. h. i. j. a. a. l. o. b. l. a. n. t. h. o. g. i. u. i. k. i. f. o. l. l. i. a.

- 2925 179. És ha módját lölné, megtorolná rajtunk,
Nem szükség tolvajnak soha hitelt adnunk,
A rókafiúval nem jó társalkodnunk,
Mert beléje szorult, újétja hogy kárunk,
Elfogy tyúkunk, ludunk, ha ő lesz sáfárunk.
- 2930 180. Ez tanácsot ketten nagy örömmel hallják,
Igaznak s méltónak lennie javallják,
Magokat készeknek ezekre ajánlják,
Kérik, ne mulasson, és arra sarkallják,
Thermuthishoz menjen s fölköltse, sugallják.
- 2935 181. Elmenvén azért fölkölté álmából,
Megbeszélvén neki, hogy egy köz-tanácsból
Elvégezték volna, hogy az hitván likból
Kiigyekeznének, azért övis abból,
Ha társ akar lenni, szóljon jó szándékból!
- 2940 182. Mint álmas és rémült, szemét úgy vájkálja,
Amit neki mondtak, félig alég hallja,
Mindazáltal ugyan fölötte jóvallja,
Ott övis nem marad soha többé, vallja,
Minden szolgálattal úmagát kínálja.
- 2945 183. Csakhogy eltemessék Thisbéjét elsőben,
Hamar melyet tűnek a földnek mélyében,
Hidrót, hamut, szemet kotrának sírében,
Ekképpen takarák el őt az setétben,
Azmiként kereste, úgy lett temetésben.
- 2950 184. Ezután Thermuthist kérék, hogy elkeljen,
Minden lett dolognak jól végére menjen
Széllyel ha mit érthet, őhozzájok térjen,
Osztán jól siessen, hamar hazaérjen,
De igen vigyázzon, csellegve kémeljen.
- 2955 185. Elindula, de hogy hamar visszatére,
Inkább hiszem reá a félelem ére,
Fegyvertelen lévén még fegyvert is kére,
Mert maga elmenni ugyan nem is mére,
Cnemont híja, az is tart, hogy viszi félre,

2926–2928 [a rím��avak:] hallák–jauallák–ajanlák [idő, vő. a többi ríműszóval] 2950 kemellien [javítva]

Euomoguetia magat: e3 uenai: hote
deat: D. ag. mo hamar: f. b. v. te
mreth m ferti bilyek m no altal. v. te
mondia me fues. et. ol. si. uet. 7 m. i. d. k. !
uagi. salam. f. l. l. m. s. i. p. o. s. a. b. i. x. h. l. k. i. !

Raeor legi: at. i. h. ol. d. al. i. j. o. l. o. s. s. a. g. g. a. l.
m. m. i. l. e. g. s. f. o. l. m. j. l. g. i. j. o. i. u. g. i. a. d. a. f. a. l.
l. a. i. o. d. f. a. j. i. u. r. d. l. m. m. m. l. s. z. b. a. n. t. a. f. a. l.
t. o. t. o. m. g. l. f. a. j. i. u. r. b. e. l. d. e. l. n. a. g. i. a. r. a. f. a. l.
m. d. l. i. n. e. i. o. m. i. o. m. h. a. e. t. k. i. u. e. t. k. a. a. r. u. a. l. l. a. f. a. l.

Is j. o. i. a. h. a. g. i. o. t. i. n. h. e. h. a. m. o. r. s. a. g. k. l. i. o. d. y. m. l. l. e. n.
a. h. o. l. e. t. m. g. h. u. a. r. u. n. k. o. d. a. m. o. m. f. u. n. k. b. e. n.
i. l. l. o. t. b. a. i. o. d. m. a. g. a. d. s. j. o. b. e. d. m. i. g. h. t. k. o. n. l. e. n.
d. a. l. u. r. u. s. o. l. m. i. g. h. o. l. b. a. l. f. g. m. e. l. l. e. n.
m. g. h. u. a. r. h. a. d. s. u. l. g. y. m. a. s. t. i. o. c. h. o. d. y. f. g. m. e. l. l. e. n.

(m. n. s. n. m. o. n. o. g. i. a. i. n. m. i. s. f. a. l. u. i. s. h. i. l. v. o. l. u. a.
n. o. m. i. s. i. g. o. n. m. i. s. f. a. j. n. a. p. b. f. a. r. g. a. l. u. a.
i. g. o. n. m. b. e. f. f. g. s. m. i. p. i. s. f. a. l. u. e. l. a. l. u. a.
h. o. p. i. o. d. a. m. o. m. e. n. t. e. i. s. a. d. e. c. h. j. a. u. a. l. u. a.
h. o. l. e. t. s. e. d. u. e. i. l. u. m. o. p. o. l. e. t. n. o. m. b. a. n. t. h. a. e. n.

Q k. i. d. l. o. t. h. a. g. i. o. t. i. n. l. a. f. i. e. t. m. a. r. a. d. l. o. m. i.
l. a. r. s. a. u. t. m. g. h. v. a. r. i. a. a. d. h. o. d. a. m. o. m. i.
l. i. o. b. m. a. s. t. a. n. a. l. l. a. u. o. d. a. s. t. m. i. e. m. i.
m. m. i. t. a. d. d. i. g. s. m. y. s. m. a. s. f. e. l. h. o. d. a. i. o. l. u. d. o. m. i.
d. a. g. y. v. a. l. a. m. i. m. a. b. h. y. f. i. h. o. l. e. m. o. n. j. o. m. i.

A. r. u. n. h. a. m. a. r. s. a. g. g. a. l. k. i. d. l. o. t. k. i. d. l. o. t. p. a. l. k. u. a. n. a. l.
n. o. h. a. m. i. s. f. a. l. o. h. a. t. a. n. t. m. u. t. a. t. a. n. a. l.
l. a. b. a. i. m. o. n. b. o. l. e. t. a. l. m. i. t. f. a. n. i. f. i. c. a. n. a. l.
h. o. g. m. m. i. s. f. a. l. u. a. n. i. s. i. e. g. i. f. r. a. m. b. o. d. n. a. n. a. l.
d. o. m. m. i. d. a. l. o. n. a. t. t. a. l. m. g. l. b. v. a. a. l. l. a. n. a. l.

M. o. n. d. a. D. b. p. g. m. d. a. d. d. i. g. h. k. u. b. u. l. a. f. a. l.
k. i. s. f. o. r. e. l. k. i. n. j. o. r. u. n. k. e. l. l. m. o. s. n. a. a. d. a. f. a. l.
j. o. r. u. s. a. n. k. a. t. h. i. f. e. l. m. i. n. d. i. m. o. s. t. o. l. a. f. a. l.
i. v. o. t. I. p. r. o. f. o. l. l. a. l. a. f. 2. b. f. o. d. o. d. a. f. a. l.
b. a. e. r. a. b. b. a. n. h. o. g. i. l. g. i. a. l. s. 2. u. e. n. e. f. a. n. a. l.

- 2960 186. S vonyogatja magát ez útnak előtte.
De ezt Theagenes hamar észbe vette,
Mert mi sérti bélit, mind általértette,
Mondja: Mit futsz ettől, szívedet mi érte?
Vagy talám félelem s irtózás terhelte?
- 2965 187. Bátor légy afelől, csak élj okossággal,
Nem szükséges félni, légy jó vigyázással!
Látod, fegyvertelen, nem lehet bántással,
Te pedig fegyverbe, lehetsz nagy ártással,
Meztelent lenyomhatsz kevés kárvallással.
- 2970 188. És jöjj hagyott helre hamarság közinkben,
Aholott megvárunk oda menésünkben,
Ellophatod magad, s jöhetsz még előnkben,
Csak nevezd olyan helyt, hol békességünkben
Megvárhassuk egymást jó csendességünkben.
- 2975 189. Cnemon mondja, Chemmis falu jó hely volna,
Nem is igen messzi, egy nap bégjargalná,
Igen emberséges nép is falut lakná,
Hogy oda mennének, ő aztot javallná,
Holott tolvajló nép őket nem bánthatná;
- 2980 190. Óköztök hagyott hely azért már az lenne,
Társait megvárja, azki oda menne,
Előbb másikánál távozást ne tenne
Mindaddig, míg más fél hozzája nem érne,
Vagy valami más hír felőle nem jönne.
- 2985 191. Ezen hamarsággal köztök alkuvának,
Noha messze való határt mutatának,
Lábai nem szokták mert Charicliának,
Hogy mint szakványosé, úgy iramkodnának,
De mindazonáltal mégis ráállának.
- 2990 192. Monda Theagenes: Addig kuldulással
Keressük kenyerünk, almozna-adással,
Jó ruhánkat lesznek mind elmocskolással,
Sőt apró fótokkal azt befódozással,
Bátrabban hogy legyenek ez utat járással.

- 2995 193. Jó dolog és illő gondolat! mond Cnemon,
Ugyanis, mint látom, azt tanultad otthon;
Charicliád is vak, s ím, fél szeme nagyon,
Bizony jól illik ez, s te sántálj is nagyon,
Nem léssen oly ember, néktek ki ne adjon.
- 3000 194. Mely szók noha igen gonoszkort esének,
De mindazonáltal rajta nevetének,
Tréfálván egymással de nem soká lének,
Hajnal kék lovai hegyekre érének,
Szép világossággal földet eltöltének.
- 3005 195. Virrada az idő, Cnemon Thermuthissal
Mindjárt indulának, járnak vigyázással,
Egy nagy sötét erdőn lassú ballagással,
Cnemon tolvajtól tart, s vár hallgatózással,
Végre ily beszéddel lén hozzá szólással:
- 3010 196. Menj te elől, hiszem az utat tudod jól,
És ha mit látandasz előttünk valahol,
Mondd meg, mert tégedet nem hadlak el sohol,
Mivel nem is tudom, már én járok hogy hol,
Valahogy kárt tennék s elvesznék azontól.
- 3015 197. Hegyeken-völgyeken így nem sokat menvén,
Lének egy sűrőre és völgyesre érvén,
Holott egy nyáj barom vala legelődven,
Az pásztorok tőle nagy messze széledvén,
Tüzeket látának az bokorban égvén.
- 3020 198. Az tűzhöz ballaga Thermuthis fázódván,
Egy jó kövér juhra tűz mellett találván,
Mely mellől pásztorok el valának futván,
Az előbbi étszak erdőben bujdosván,
Sok tolvajok előtt morhájokat hagyván.
- 3025 199. Igen örölének mindketten ezeknek,
Látják, használhatnak nehéz éhségeknek,
Mert nagy fazék tejek mellette fűtöznek,
Nyársas báránnyal is majd számot vethetnek,
Étel után űk is gyorsabbak lehetnek.

3005 beszédek [az utolsó betű olvasata bizonytalan] 3025 gyorsabbak <leuenek> lehethnek

1. Alah Valasigk: ishal kog: kasol al f. b. a.
 2. Calasol utar hamar Indulanak,
 mikonnadaremar, g. h. g. n. Iuranak
 mond. Lomukis saul m. h. fahelacuanak,
 abban o adt V. k. r. a. calalnanak.

(nemo dolo al hamar ad hajar fardallia
mumio mif- i. ik. I. I. j. Sokat hallha,
mafua. for. h. magat ugi. fardalla,
ate mengia hagi tumiar souad. I. m. dallia.
I. l. lo. mugi march. b. h. s. a. ok. I. j. furdallia.

myk kintem uagaw lasan muni k'ary ngamut.
Irm. utamad k'el. Somomedan,
Teromukis kisi mygi kisi. Albalag Salomban,
uagion nagi sok k'el k'el no'zi gonoban,
mumoni mab uria sant ad fa gallakban.

(k) (nominata ut)

- 3030 200. Forgatják pecsinyét az tűznél keményen,
Meg sem sült, foly vérrel vize is elvegyen,
Falják, ragadozzák meleg verőfényen,
Szükségek mutatja, italok tej légyen,
Azt választig isszák, hogy hasok áll félen.
- 3035 201. De lakások után hamar indulának,
Mikoron azért már egy hegyre jutának,
Mond Thermuthis, távol mely falut látnának,
Abban, ő azt véli, reátalálnának
Kapitányra, mert ott sok orvos laknának.
- 3040 202. Azért ezek foglya, bizonynyal, hogyha él,
Ha addig nem lelte más valamely veszél,
Mert minden fő préda ezek kezére kél,
Többinél mind jobbak, szomszédság túlök fél,
Vitézségből nékik hírek-nevek levél.
- 3045 203. Cnemon de csakhamar az hasát fájdalja,
Nem örömetst tőle ez ily szókat hallja,
Másuá forr esze, magát úgy sajnálja,
Azt mondja, hogy immár tovább el nem állja,
Félre megy, mert belit a sok tej furdalja.
- 3050 204. Az sületlen étek elveszté kedvemet,
Nem találom soha különben helemet,
Oly igen szaggatja nékem a belemet,
Csaknem halok, hanem a nehéz terhemet
Megkönnyítem, lassan menj te, s várj engemet,
- 3055 205. Ezennel utánad leszek és nyomodban.
Thermuthis megy, hiszi, elballag alomban,
Vagyon nagy-sokféle különböző gondban,
Cnemon is más útra tart, az fagallyakban
Igen szedi magát szapora nyomokban.
- 3060 206. Ekképpen hogy Cnemon már elmaradt volna,
Thermuthis fölire az hegynek is jutna,
Szellőzik egy kicsint, té-s-tova vigyázna,
Cnemont immár várni ő szintén elunná,
Egy köszálra üle, Thisbét hogy forgatná.

3043 [a *sainallia failolliaból* javítva] 3047 kwleomben <ked> helemeth 3050 kónjtem <magam> lassan
3052 Termutis <hiszi> megy [az *alomban*(= alattomban) 'álomban' átírása is lehetséges] 3059 el unna<ia>
3060 [az utolsó három szó ebből javítva: *Tysbeyet forgattia*]

(hal) puonona. v. v. n. okat kalalana
hamuan = sot vaita m. mooppa v. l. gane
m. l. l. m. a. z. h. o. g. a. s. a. h. a. n. a. i. m. m. a. l.
kalallal v. v. m. v. v. g. y. l. l. o. t. u. a. l.
v. v. s. i. s. t. b. n. s. m. o. i. g. n. s. m. u. m. i. o. v. o. d. n. a. l.

[illegible]

- 3065 207. Csak Cnemonra vetvén okát halálának,
Hányván eszét rajta, mi módja dolgának,
Mint lehetne az, hogy árthatna ő annak,
Halállal fizetne érette gyilkosnak,
Eközben szemei igen szunnyadoznak.
- 3070 208. Elnyugovék azért, de hosszú álmot tén,
Az nagy istenektől ily sentencia lén,
Áspiskígyó mará, élete véget vén,
Nyaka eldagada, ott marada fekvén.
Cnemon igen siet, egy nagy völgyre érvén,
- 3075 209. Míg étszak nem nyomá, mindaddiglan futa,
Mert csuda, mely szorgos őnékie úta,
Akarja, társától hogy esett tágulta;
Falevelet hidor, azon vagyon nyugta,
De igen vékonyon, nyúl módon, aludta.
- 3080 210. Mert ha mi kis szellő fuallja, s ág csördül,
Mindjárt szíve dobban, és lábára fordul,
Thermuthistól is fél, véli, hogy ott zördül,
Úrajta bosszút áll, s keze miatt eldül,
Oly igen rettegven, hogy vagyon egyedül.
- 3085 211. Ily rémulése közt az szép Nap támada,
Bánatos Cnemonnak bátorságot ada,
Az meghagyott helnek utába akada,
Siet nagy vigyázva, és igen izzada,
Nem gondolta, mégis érne olykort oda.
- 3090 212. Hogy immár faluhoz csak közel érkeznék,
Nílusnak vizéhez szabadon férkeznék,
Egy vén embert láta, aki ott szellőznék,
Fejével, kezével intene, haboznék,
Mintha a folyóval szólni igyekeznék.
- 3095 213. Szép nagy fejr haja néki hosszú vala,
Az mellyét elfedte széles, ősz szakállá,
Görög módra szabott köntesben sétála;
Cnemon ráakadván megtartózik, s állá,
Köszönté szép szóval, nagyon salutála.

3080 egiedeól [rím] 3089 inte<n>ne [esetleg az *inte*, *ne* átírás is elképzelhető]

[illegible]

- 3100 214. Istentől sok jókat kívánok, mond, néked,
Sokáig vehessed ez beszívó éged,
Állandóvul bírad az te egészséged,
Szerencsés légy és víg, lássad békességed,
Édes apám, s űzhesd szerencsétlenséged!
- 3105 215. Felelé vén ember: Jó fiam, nem lehet,
Mit énnékem kívánsz, az bé nem is telhet,
Nem oly karba forog dolgom, jót nem tehet
Senki, mert szerencse gonoszol rám léhett,
Minden fekélt, veszélt rám vetett, mint terhet.
- 3110 216. Csudálja Cnemon ezt, mondja: Görög vagy-é
Vagy hová való fi? Nyavalya nem hágy-é?
Várj, uram, keveset, mert ha víz mast lágy-é,
Télre majd kemény lesz, így ha szíved fáj-é,
Elmúlik, ne törjed magad e vizslájé'.
- 3115 217. Görög nem vagyok én, az após felele,
Sem olyan kiföldi, kinek nincs itt hele.
Égyiptumban lettem, tartott ennek szele,
Itt vagyon nemzetem, de most erre kele
Dolgom, hogy más nemzet köntössel tisztele.
- 3120 218. Mégis, kérdé Cnemon, ez miként lehetne?
Felelé vén ember, most ne értegetne
Erről, mert ő néki csak keservet tenne,
Azt használná véle, hogy fájdalmasb lenne;
Másszor ő ezekről értelmekeket venne.
- 3125 219. Hanem mondd meg inkább, te honnadj való vagy,
Micsoda járásod, mi oka, hogy fáradj,
Égyiptusban lévén görög nyelvre fakadj,
Énnékem ekképpen, idegen, választ adj,
Nem ismérte nép közt mint lett, hogy itt maradj?
- 3130 220. Mond Cnemon: Ez dolog énelőttem csudás,
Hogy nincs kérdésemre tőled válaszadás,
S te mindjárt akarod, hogy tőlem kimondás
Légyen és mindenből tiszta igazodás.
Mond após: Jó fiam, nem szükség tagadás,

3098 [*allandouulnak* olvasom, de *allandoual*(= állandóan) is lehet] 3104 lehet [rífm]

Rom bannom hog: tieli, p mrt iatom y: ingh vaxi.
 Rinnel. elon. y ad mltid: digh nagi
 m mltid hog: na it: helen dilaog
 m mltid. y d hog: fly vaxi. 2. 1. m. d. hakaog
 hahim: p faluban mar bouab m fimooyi.

6 hahimst: salubet mar bouat in fimggi.
 Tot in autionotis maid m. l. d. m. g. u. allom,
 as l. i. l. d. d. nagi. o. o. m. y. f. hallom,
 m. o. r. m. i. n. d. f. a. b. u. a. l. u. i. s. m. i. t. m. h. a. m. g. h. p. a. n. a. s. t. o. m.,
 o. l. i. g. x. o. n. a. m. m. a. t. a. l. l. e. p. o. d. i. a. t. k. a. r. o. m.
 m. u. s. t. h. i. u. m. r. e. s. i. s. t. i. l. l. o. m. r. a. i. n. a. z. y. l. o. m.

[illegible]

(.) Is ot hel. d. l. b. u. ggi. s. Hatt on sigban.
Is ot hog. ha tross. i mind as kett. onl dygat,
d. o. Samlat hatturil karos hatonuat
n. mon mondia k. b. ra foga adgia sanatsat.
murtugiam oda jind. v. tra utat.

ot uaria myk mmmly segadott barattine
 Arðonokkan vilur alá rudi. m. k.
 nagi. olond. f. n. mmm. n. l. b. r. k. d. m. k.
 að faluban útruan hachos f. r. k. d. m. k.
 garða mjnol. n. oðen lit lanne m. k. m. k.
 lit oð. r. segadott s. m. l. b. k. h. g. m. k.

*Dag: 1. 81 f. g. p. n. latal ab Lamiok
P. m. r. m s 1. 81 f. g. h i kvi ch karamok,
Lantotta uale mbi p. g. l attio.
d. m. lamiok nat m. m. illi dlla pottiok.*

us: us: lib magok kilm kmit sif fatriok
 (D) alac nagi: gad dagk: lib k. p. g. n. k.
 mind. n. jo mod g. aual. ob. g. d. n. k. r. d. n. k.
 nagi. p. m. r. m. d. p. n. a. p. s. a. k. h. o. s. p. e. h. m. y.
 d. nagi. v. d. u. b. o. s. p. a. n. j. u. a. n. a. l. r. u. m. k.
 n. m. o. m. a. k. . s. . l. . n. nagi. o. s. u. d. a. y. h. r. u. k.

- 3135 221. Nem bánom, hogy titkolsz, mert látom, görög vagy,
Szerencsétlenséged néked is elég nagy,
Nem vélted, hogy reám itt e helen akadj,
Nem szükség is, hogy félj vagy tőlem elszakadj,
Hanem jer faluban, már tovább ne fáradj.
- 3140 222. Sőt nyavalyámot is majd néked megvallom,
Az te ítéleted nagy örömet hallom,
Mert mind fáknak, víznek néha megpanaszlom,
Oly igen én annak állapotját kárlom,
Mert szívemet eszi, s lölköm rajta fájlom.
- 3145 223. Hagyjuk el e vizet, és menjünk árnyékban,
Mert az nap eléget ő heves voltában,
Egy kis falu ihol, menjünk egyik házban
Nékem szállásomra kies kamorában,
Ott heled lesz vélem egyes pajtársságban.
- 3150 224. És ott, hogyha tetszik, mind az kettőnk dolgát
Előszámlálhatjuk káros háborúját.
Cnemon mondja, kész rá, fogadja tanácsát,
Mert ugyan is oda indította utát,
Ott várja meg némely fogadott barátját.
- 3155 225. Az csónokban ülén alávezének,
Nagy csöndesen menvén el is érkezének,
Az faluban jutván, házhoz férkezének,
Gazda nincsen otthon, két leánt nézének,
Kik őket fogadák s nekik köszönének.
- 3160 226. Nagy tisztességesen láták az leányok,
Szemérem s tisztesség ő kincsek, aranyok,
Tanította vala emberséggel atyjok;
De mi leányinknak nem ily állapotjuk,
Úgy viselik magok, kiknek mint tíz fattyok!
- 3165 227. Ezalatt nagy gazdag ételt készítenek,
Mindent jó módjával ők egybenszerzének,
Nagy szemérmesen asztalhoz ülének,
És nagy udvarosan ivának-evének,
Cnemonnak ezeken nagy csudái lének.

3145 lesz <neked> uelem [más kéz javítása] 3155 őket [a k t-ből javítva] 3159 állapottiok [rím]

Monduan mikab hi tom supur kababa,
 jottimk minter it: ibin is kakaban,
 hog: i: k: d: u: l: d: i: a: d: n: a: l: s: s: a: r: t: a: s: a: b: a: n,
 f: i: l: l: a: b: o: l: o: s: a: m: a: f: h: a: i: l: a: b: a: n,
 Vag: i: l: f: i: l: i: b: r: m: k: k: i: s: t: b: a: r: a: s: a: b: a: n.
 Lagi: f: o: p: a: r: o: s: m: b: a: r: s: m: b: i: f: o: k: o: s: b: a: g: a: s: a: k:
 a: l: t: a: l: i: a: r: s: s: m: l: i: k: k: i: s: t: a: s: t: a: m: a: m: o: s: a: k:
 i: n: u: l: l: i: a: m: a: k: m: i: t: k: o: l: m: i: s: t: k: o: l: a: s: a: k:
 a: m: l: l: i: a: f: a: g: a: n: u: i: l: u: n: s: o: l: l: a: s: a: k:
 Vag: i: s: a: b: u: a: n: i: h: o: m: m: i: s: p: i: s: a: r: t: a: s: a: k:
 U: n: i: t: m: a: g: m: i: s: m: i: n: a: p: b: u: d: o: s: u: a: s: a: l: a: h: a: n,
 m: a: g: a: h: o: s: f: o: g: a: d: a: s: h: a: l: a: h: o: s: u: a: n,
 l: u: i: g: a: n: s: o: l: i: o: u: a: l: k: i: d: u: s: i: n: m: i: g: o: t: u: a: n,
 p: i: n: s: k: i: k: i: l: i: a: l: l: a: l: k: i: d: u: l: s: a: r: t: u: a: n,
 m: i: n: d: i: s: m: a: j: n: a: p: i: k: i: t: h: a: s: a: n: a: l: l: a: l: u: a: n.
 m: m: o: n: m: o: n: d: a: i: m: s: t: m: a: b: m: i: t: m: o: n: d: a: s:
 b: u: d: o: s: o: l: l: i: a: l: s: o: l: l: a: n: s: o: l: a: t: s: o: l: l: a: s:
 m: i: s: t: o: d: a: s: f: a: r: a: s: s: a: r: r: o: l: m: m: t: y: m: i: t: a: s:
 m: o: n: d: a: a: b: d: o: n: m: b: a: r: n: o: t: a: m: m: m: t: a: g: i: t: a: s:
 m: i: n: d: a: i: s: a: m: s: o: g: i: s: g: o: s: u: n: t: a: l: a: n: b: u: i: d: i: s: s:
 s: i: n: b: u: d: o: s: a: s: m: m: m: o: l: m: m: m: i: n: d:
 k: i: d: u: s: m: a: g: d: a: s: k: o: l: f: o: s: t: a: t: a: m: m: i: s: s:
 a: l: o: f: a: t: k: i: s: m: h: o: l: l: i: d: m: k: a: m: a: n: d:
 k: i: k: i: a: d: s: o: l: u: a: i: o: k: r: a: g: a: t: a: k: s: f: i: l: i: a: s:
 k: i: s: i: g: u: n: r: a: i: o: l: v: a: g: i: s: k: i: s: f: i: l: i: s: k: i: s:
 s: o: l: a: k: k: i: s: i: g: o: n: h: a: h: o: l: f: i: l: i: s: k: i: s: m: m:
 h: a: u: i: k: i: s: m: i: m: m: m: i: s: k: i: s: v: i: k: i: s: m: m:
 a: b: i: s: f: a: r: o: l: s: o: l: l: i: k: h: o: g: i: h: a: m: i: s: s: o: s: t: u: n:
 m: i: n: d: a: n: e: m: i: s: s: s: o: l: a: m: k: i: s: a: l: u: i: s: a: u: t: s: o: t: u: n:
 s: i: k: i: m: i: s: t: k: i: s: m: m: d: e: y: i: k: i: s: u: t: s: i: s: m:
 m: i: s: h: a: m: i: s: m: a: d: a: r: a: l: u: g: i: f: i: a: t: s: i: s: i:
 s: i: g: o: n: m: m: m: o: n: t: h: i: s: m: a: r: a: l: s: o: l: s: i:
 s: i: s: r: a: i: a: k: i: s: i: s: n: a: g: i: b: a: n: a: t: i: a: t: s: i: s:
 d: i: s: m: m: i: h: a: s: t: a: m: u: s: s: a: k: h: o: g: i: b: u: i: a: t: s: i: s:
 k: i: s: m: i: s: s: i: s: m: m: l: i: s: s: m: a: g: a: t: i: s: s: o: l: l: i: s: i: s:

- 3170 228. Mondván: Inkább hiszem, Jupiter házában
Jöttünk mi most ide, ilyen jó lakásban,
Hogy ily kedvvel-szívvvel vadnak és tartásban.
Felelé az após: Annak hajlékában
Vagy, él Jupiternek kész barátságában,
- 3175 229. Nagy fő áros ember, s mely sok országokat
Általjár, és szemlél szép tartományokat,
Tanulja népeknek hol meg szokásokat,
Amellett idegen nyelven szólásokat,
Úgy szabván itt honn is a szertartásokat.
- 3180 230. Mint engem is minap bujdosva találván,
Magához fogada és házához hozván
Lén igen sok jóval, kedvesen nyugotván,
Pénz nélkül itallal, ételekkel tartván,
Mind ez mai napig itt házánál lakván.
- 3185 231. Cnemon monda: Ímé, értem, azmit mondasz,
Bujdosol, beszéled, s olyan szókat szólasz,
Micsodás járás ez, arról nem tanítasz!
Monda az vén ember: No lám, nem tágítasz,
Mind rajtam szegezgetsz, untalan búsítasz!
- 3190 232. Az én bujdosásom énnékem nem egyéb,
Kedves magzatoktól fosztattam, ím, elébb,
Azokat keresem, hol lölném hamarébb,
Kiket az tolvajok ragadtak, s felettébb
Keseregven rajtok vagyok; veszek felébb.
- 3195 233. Azokat futosom, ha hol föllölhetném,
Ha viszont enyimmé mindkettőt tehetném,
Azért járok széllal, hogy ha megérhetném,
Mindent megpróbálnék, csak visszavehetném,
Értek mert lelkemnek úgy kedvét ejthetném.
- 3200 234. S mint ha mely madárnak vad fiát elviszi,
Szegén nem mentheti, amaz azt föleszi,
Sír rajta, kesereg, nagy bánatját teszi,
De semmi haszna nincs, csak hogy búját veszi,
Elvenné, s nem lehet, magát így sellyeszi.

3190 fele<le>b 3191 [a futosom keresemből javítva] 3196 [a uad uagiból javítva] 3200 uenne <sem> s
nem

Ikle or lin hidpiet m'lin a Samodgon.
melli: Saalabard, Samlalo k'my h'monw?
nola alda is Vaglon m'lin gondon,
dwa? gldosait. nash m'gk a'mon.
Ist fsh. m'm. i' m'm. m'e f'madon.

*Est manducan boeata sp. uideri. Subi.
mondua dicitur et tolle a t. nagi mudo.
ontoin de pui nullum l.p. l.pot l.p. mri.
ad l.p. d. h. m. b. l. y. d. l. h. n.*

uro Gayahia S. B. Ang. m. f. g. r. e.
 Liketum Lulom. n. m. b. t. g. l. m. b. l.
 Imadlat: Sil. ut. g. n. b. r. d. m. f. l. r. d.
 Kaluan / nimon ut. g. S. n. i. u. t. d. l. l. l.
 magaban j. d. i. s. r. d. f. l. l. m. b. l. l.

as si t'en famborra l'k nagi sim l'ed.
 Smonda hogi hogi monda ab si t' saucha,
 as si t' nagi me l'gini l'ed mag d'atti.
 monda d'os lator si t' si t' habygatti.
 di si t' n' m' l'ed m' l'ed igalan mondia.
 noha amiamkul ualot s' si t' uallia.

(F) noha amiambul ualot s. Sil uallia.
Is iktis qholuat mui Sont ng. mts.
igat. Sil tmmi mind ub. x lrdummt.
mit ugi saeton mint ad hollimms.
di l. uallia homed s. smr. d. ggyjmts.
n. hagi igi laps mut. lre s. eoboo Brummt.

Mond (monon fide) de myf alle tude,
fog. q. h. p. k. s. b. d. o. m. i. n. i. a. l. e. m. o. n. d. o. m.,
o alletto fog. j. p. l. l. u. y. w. n. m. y. s. a. d. o. m.,
i. u. r. a. l. m. a. l. e. l. a. m. i. n. d. o. l. l. u. n. d. a. l. e. c. a. b. o. n.,
n. a. g. g. i. p. l. z. n. t. e. l. e. l. e. v. e. s. f. m. a. d. o. m.

(1) *Spilargis* *monensis* *monensis*
Spilargis *monensis* *monensis*
monensis *monensis* *monensis*
monensis *monensis* *monensis*
monensis *monensis* *monensis*

- 3205 235. Ekképpen lén, higgyed, nékem az én dolgom,
Melyet, ha akarsz, számlálók s megmondom,
Noha ételre is nagyon nékem gondom,
De az áldozatot én elébb megádom,
És az Istenemet mindenért imádom.
- 3210 236. Ezt mondván bocsáta szép vizet a földre,
Mondva: Szent Apolló, a te nagy nevedre
Öntöm ezt! Jöjj mellém, légy segítségemre!
Az több isteneknek is tiszteletekre,
Utol Chariclia és *Theagenesre*,
- 3215 237. Kiket nemkülönben, mint egy isteneket
Imádlak, szülöttem és érdemeseket!
Hallván Cnemon vitéz ez nevezeteket,
Magában ijede s érzi félelmeket,
Az szép vén jámborra vete nagy szemeket,
- 3220 238. S monda: Hogy-hogy mondál? Az szép Chariclia
És az Theagenes kegyelmed magzatja?
Mond após: Látom, szóm szíved háborgatja,
De ezt az én nyelvem most igazán mondja,
Noha anya nélkül valók. S ezt is vallja:
- 3225 239. És ők is apjoknak neveznek engemet,
Igyekeznek tenni mindenben kedvemet,
Én is úgy tartom, mint édes lölkeimet,
De te nagyon honnod s esméred egyimet,
Hogy így kapsz neveken, s toldod sérveimet?
- 3230 240. Mond Cnemon: Esmérem? De még azt is tudom,
Hogy egészségesek, s bizonynal is mondom.
Ó, Apolló, segélj! Felel vén: Megádom
Jutalmad, csak nevezd, hol vadnak, és áldom
Az nagy isteneket ezekért s imádom.
- 3235 241. Mi jutalma, Cnemon kérdi, mondásomnak?
Apánk esmét felel: Az, mit te méltónak
Mondhatnál, sőt akkort, ha az hazájoknak
Földében béérünk, annyi sok jóvoknak
Teszlek ő urává, kin elálmélnokodnak.

3202 [a számlalok számlalomból javítva] 3209 Isteneknek [az 1. k beszúrva] 3210 Theagenesemre [mintha az m első szára le lenne húzva; szótagszám] 3218 [a szóm szóból javítva] 3222 igiekezik [személyragozás] 3228 felel <meg> wén

(Vest et o. i. m. e. liuanom hallamij
 logi. x. g. i. b. i. p. g. o. m. e. t. e. r. i. b. m. e. n. t. a. d. m. i. j
 f. i. n. i. s. u. i. s. s. o. n. t. m. o. n. d. a. s. a. u. m. f. o. g. n. a. d. b. a. m. i. j
 h. i. s. d. a. k. a. b. o. l. n. a. k. i. v. i. l. i. n. u. g. l. u. d. m. i. j
 f. o. l. d. a. m. i. n. g. l. i. u. a. m. a. m. i. f. o. l. d. g. i. n. d. l. a. g. a. d. m. i. j
 f. i. l. i. u. m. m. o. b. r. m. g. s. m. o. n. d. o. m. p. r. o. v. e. l.
 m. i. t. e. s. l. e. d. a. b. i. s. n. a. p. o. t. m. u. l. a. t. n. a. i. s. k. o. u. l.
 l. e. t. o. d. a. b. i. s. t. a. l. o. n. m. a. r. k. o. u. l. s. u. a. g. i. m. i. k. i. l. e. t.
 n. a. g. i. i. d. i. s. i. b. u. m. m. e. l. g. i. a. b. r. e. b. o. l. n. u. l.
 m. a. g. s. s. a. l. l. o. d. s. a. b. f. o. r. d. h. i. s. f. u. d. o. m. i. o. s. p. r. e. l.
 R. e. g. i. s. l. e. t. i. n. k. e. t. t. e. n. f. m. m. a. g. i. o. l. l. a. n. a. u. l.
 a. b. v. i. n. d. i. s. s. i. m. m. o. n. b. o. o. r. l. a. t. j. a. n. a. n. a. l.
 s. o. l. a. f. o. k. i. d. k. e. t. t. e. n. m. a. g. h. s. a. r. l. o. d. l. o. d. a. n. a. l.
 M. o. n. d. a. m. m. o. n. m. i. l. e. p. h. o. g. i. m. a. r. s. o. l. l. a. n. a. n. a. l.
 s. a. g. i. s. l. e. b. i. l. m. i. k. h. o. g. i. m. i. l. n. o. s. a. n. a. l.
 h. i. s. u. e. l. n. a. l. a. p. o. s. i. s. d. i. n. a. l. o. u. a. l. a. m. a. n.
 s. t. a. u. s. i. c. l. e. s. h. a. l. l. a. n. a. s. i. e. l. o. m. i. l. i. u. a. m. a. d.
 m. i. t. e. s. l. e. f. o. r. u. n. c. a. t. e. s. h. o. g. i. m. i. s. a. m. l. a. l. u. a.
 m. i. h. o. s. t. e. p. i. m. m. a. u. a. l. a. b. i. t. e. p. i. m. o. n. d. s. a. t. u. a. d.
 d. i. n. u. o. h. a. l. l. a. s. i. o. t. t. a. m. s. i. p. i. s. l. i. u. a. m. a. d. s. m. a. g. m. o. s. i. s. a. u. a. r. a. m. -
 L. e. d. i. m. m. o. n. m. o. s. t. a. n. s. t. a. u. s. i. c. l. e. s. h. o. l. u. a. g. i. o. n.
 f. i. l. i. u. s. a. b. d. p. r. o. v. a. d. a. s. p. u. g. m. o. n. d. n. a. g. i. o. n.
 s. u. e. f. o. m. m. p. l. e. t. s. h. i. s. g. l. a. d. u. i. r. a. g. i. o. n.
 h. i. s. f. o. t. o. f. l. o. r. u. o. k. m. i. d. m. i. n. b. a. n. s. m. i. n. d. f. a. g. i. o. n.
 s. t. a. u. s. i. c. m. i. t. e. s. l. o. n. j. s. m. i. l. o. i. s. f. a. r. r. a. d. g. i. o. n.
 U. l. l. i. e. n. g. g. i. s. s. p. o. m. u. l. a. r. o. s. s. a. g. o. t. s. s. p. o. m. i. t.
 m. i. d. o. n. e. p. p. a. d. o. s. n. a. l. f. o. d. n. a. l. p. o. s. i. t. d. i. s. m. i. t.
 F. o. r. h. i. s. f. i. g. i. t. e. l. o. n. l. a. k. n. a. k. o. t. m. i. s. s. i. t. e. m. i. t.
 S. o. l. q. d. a. t. t. m. o. r. h. a. c. k. i. t. s. p. a. s. t. o. r. a. l. b. o. l. i. s. p. o. m. i. t.
 i. j. l. a. r. o. m. i. t. t. i. s. s. i. l. v. a. l. d. u. l. t. a. n. d. s. p. o. m. i. t.
 U. i. t. v. e. t. e. t. e. l. a. l. o. k. u. a. l. l. i. o. n. s. t. a. u. s. i. c. l. e. s. m. i. t.
 s. m. m. o. n. m. o. n. d. : u. a. l. a. s. i. r. i. s. t. o. p. i. s. s. o. n. i. t.
 a. h. i. s. i. f. o. h. o. t. e. s. b. i. c. h. e. v. a. l. a. s. i. t. m. i. t.
 m. u. l. t. e. s. t. h. i. n. t. a. l. s. o. l. d. i. s. t. o. r. s. t. y. l. m. i. t.
 A. n. a. s. t. o. t. h. o. d. i. a. s. i. l. o. r. d. a. k. s. i. g. m. i. t.

- 3240 242. Mert ezt oly örömet kívánom hallani,
Hogy egyik tagomat érte merném adni!
Cnemon viszont monda: Ha nem fognád banni,
Kicsodák azoknak szüléi, megtudni
Csoda, mint kívánnám, ne kezdjed tagadni!
- 3245 243. Felelé vén ember: Megmondom idővel,
Mert csak az jó napot mulatnájok evvel,
Látod, az asztalon már konc, s vagyunk éhhel,
Nagy időt is venne, légy azért békével,
Meghallod, és akkort léssz, tudom, jó szívvel.
- 3250 244. Hogy ekképpen ketten immár jóllaknának,
Az vén vizet s Cnemon borocskát innának,
Szólásoktól ketten megtartózkodának.
Monda Cnemon, méltó, hogy már szólanának,
És azt elbeszelnék, hogy miként járanak.
- 3255 245. Kész volnék ahhoz is, de én azt akarnám,
Nausicles hallaná, s itt lenne, kívánnám,
Mert sokszor untatott, hogy néki számlálnám,
Ím, most egy munkával azért elmondhatnám,
De mind halasztottam, s még most is rá várnám.
- 3260 246. Kérdé Cnemon: Mostan Nausicles hol vagyon?
Felelé az após: Vadász, úgymond, nagyon,
Rút fene népeket kerget és ver agyon,
Kik kóborlók, orvok, mind nyárban s mind fagyon,
Ezeket ment ölni, s méltó is, fáradjon,
- 3265 247. Melyek nagy iszonyú latorságot tesznek,
Mindent ragadoznak, fosztanak és elvesznek,
Fertős szigeteken laknak, ott emésztenek
Sok prédált morhát el, s pásztorokból lesznek
Ily lator népekké, s elvadultan vesznek.
- 3270 248. Mít vétettek azok valyon Nausiclesnek?
Cnemon monda. Vala szeretője ennek,
Akit ő fölötte dicsér vala szépnek,
Nevezettel hívták, szól após, Thisbének,
Áthénásból hozta, s elorzák szegénnek.

3255 hallasztottam <es ezert kiuanam> s meg mostis ra uarnam [más kéz javítása, rímszóismétlés,
vö. 3252] 3267 mond [szótagszám]

(nemon Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

48.

Lepeu seque. q: mono d'pos g'k'k'
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Seo sol' d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Uunt' d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Imis saner d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Il' d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Nausi d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

Nausi d'adatu e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.
Lil' siawula e ri 1 munt' nahan
munt' d'pos ni dolog' me ugi iji: d'adatu.

- 3275 249. Cnemon fölszajdula ezt a nevet hallván.
Mond após: Mi dolog? Mit vagy így csudálván?
Felelé, hogy kikkel ment rájok harcolván,
Mivel oly vad heleken vadnak lakozván,
Nem tart-é ő tőlök, hogy megbírják, nyomván?
- 3280 250. Lészen segítsége, mond após, nékie,
Mert Oroondates jön el őmelléje,
Ki megparancsolta, Mitranes segélje,
Az ország lakosit adja ő melléje,
Az hitván latrokat ne kíméllenéje.
- 3285 251. Sőt sok pénzt is ígért ő az ifiaknak,
Hogy mindjárt őnéki melléje fussanak,
Mert az égyiptomi felséges királynak
Akarja azt vinni háló-mátkájának,
Nem szintén tartaná maga ágyasának.
- 3290 252. Mivel fölötte szép és igen jó hárfás,
Amellé udvari, emberséges, tréfás,
Azt mondja, e földön nincsen helette más,
Nem is lesz kárára, tudja, az nyargalás,
Mert prédát sokat nyer, s lesz jutalma-adás.
- 3295 253. Én is tanácslottam ezekre egyképpen,
Netalán rátalál gyermekimre épen,
Isten őáltala kézben adja szépen,
Megakadnak latrok, mint madárkák lépben,
Büntetések veszik ők is szörnyűképpen.
- 3300 254. Eleget hallgattam, Cnemon monda, szódat,
Látom de másfelé fordítottad utadat,
Nausiclest forgatod, általa csatádat,
Nem töltöd peniglen bé fogadásodat,
Csak mind szóval tartod szegény barátodat.
- 3305 255. Nem kell nekem pásztor, király, kalmár dolga,
Sem tolvaj, sem préda, kapitán vagy szolga,
Sokat láttam olyat, hanem mint a varga,
Hogy csak kaptát forgat, ki sokat nyomorga,
Arról beszélj, s mint lett annak írvasága!

Uondā a ven. xps. p. o. i. i. i. a. q. a. r. a.
mre b. p. i. n. b. p. i. n. m. l. m. i. g. i. s. s. l. a. t. o. r. a.
a. b. s. p. d. a. s. n. a. g. i. s. p. i. n. o. b. i. a. i. s. t. e. r. l. a. r. r. a.
n. o. b. a. d. o. l. i. q. u. i. m. m. p. i. e. t. e. u. n. t. f. o. r. t. a. n. a.
h. u. m. m. a. l. t. m. a. r. u. n. i. q. d. o. l. q. u. i. r. a. s. n. a. r. a.

Is h. a. m. i. t. a. s. m. i. t. h. o. g. i. n. b. p. i. n. m. m. l.
k. i. l. l. i. t. l. a. r. o. s. d. n. a. g. i. s. p. i. n. m. i. t. e. l. m. m. m. m. l.
i. g. n. i. s. s. o. m. t. a. i. t. a. m. v. d. i. g. o. n. s. s. m. u. l.
I. u. d. o. i. o. l. i. h. a. l. q. a. t. i. s. f. i. g. i. t. m. i. t. s. s. h. l.
a. b. m. u. n. d. o. t. l. i. t. u. n. g. h. i. s. f. i. a. t. l. i. t. l.

A. m. m. t. u. l. m. m. l. i. s. s. i. l. l. i. t. i. n. d. o. l. o. g. e
c. s. a. l. l. i. u. d. s. o. b. a. i. t. a. b. o. l. o. m. s. a. n. t. o. n. g. h.
m. m. i. a. l. s. a. m. i. l. o. e. m. j. k. i. s. t. a. u. f. r. o. g. h.
m. b. r. l. i. s. s. i. t. a. g. o. n. h. a. b. o. r. g. h.
k. i. l. m. t. a. s. p. i. n. o. t. m. i. n. d. u. m. t. a. l. a. n. b. a. l. o. g. h.

I. n. l. a. s. o. m. h. a. g. i. s. a. h. o. g. i. o. r. e. l. d. m. l. o. m. p. h. i. s. t. o. n.
m. i. t. l. i. t. a. s. y. n. o. s. t. i. g. i. t. u. s. f. o. l. i. e. t. o. n.
O. g. d. o. r. i. u. s. k. y. n. a. l. d. i. s. p. r. o. p. o. n.
V. a. l. a. s. i. t. t. o. p. m. l. l. i. z. p. i. s. t. a. d. u. i. t. o. n.
M. o. m. p. h. i. s. a. s. l. a. m. i. a. k. i. l. m. m. u. n. d. o. t. o. n.

I. s. o. m. a. g. a. n. o. l. v. a. r. a. t. m. l. o. m. p. h. i. s. t. o. n. t. h. y. u. a. t. a.
m. u. n. d. o. m. l. m. y. h. h. a. g. i. a. d. i. k. i. k. i. a. t. a. t. a.
h. o. g. i. a. m. a. l. m. u. n. d. o. t. o. n. s. o. i. y. i. s. m. u. a. l. e. t. a. t. a.
h. o. g. i. l. i. n. a. h. o. l. s. t. o. l. o. t. o. n. s. b. i. s. m. i. a. l. e. t. a. t. a.
n. a. g. i. o. l. s. k. a. d. d. a. g. o. n. s. l. i. t. m. l. a. t. a. t. a.

I. s. i. g. i. m. y. h. m. o. s. t. a. m. i. s. l. y. r. a. k. i. s. l. v. e. l. o. f. i.
m. i. s. t. i. s. h. a. s. a. l. m. a. n. a. l. m. o. l. a. s. e. k. i. s. f. i.
u. a. g. i. o. l. p. a. l. a. s. i. n. i. s. f. o. l. i. a. s. i. s. l. i. t. l. i. t. f. i.
I. m. m. l. i. o. t. a. s. l. e. u. n. s. a. l. o. s. a. t. i. s. f. i.
m. o. s. t. u. a. n. d. o. l. o. k. n. o. h. a. s. m. i. n. d. h. i. l. m. v. e. l. o. f. i.
R. o. b. e. t. m. m. i. e. u. i. l. a. g. n. a. l. s. p. i. l. a. s. t. a. y. i. l. a. k. o. n. i.
h. a. s. a. d. l. i. t. o. s. m. b. r. s. g. n. i. m. l. a. s. u. o. l. o. n. i.
a. n. l. i. s. p. i. t. h. i. a. i. n. n. a. l. o. l. t. o. n. v. i. g. a. t. a. n.
d. i. v. i. g. i. t. e. k. i. s. s. a. s. s. m. u. t. o. l. m. a. r. a. t. a. m.
k. i. h. o. l. t. a. n. t. m. a. g. a. m. u. i. l. a. g. i. t. o. l. s. f. o. g. o. m.

- 3310 256. Monda a vén após: No, hát jól hallgass rá,
Mert léssen beszédem, elhiggyed, szapora:
Az csodás nagy eset hozta őket kárra,
Noha *evvel* ugyan nem jutunk föttára
Búmnak, sem árváim dolgai hasznára.
- 3315 257. És ha néha esnék, hogy én beszédemmel
Küljebb *tántorodnám*, hogysémmint elmém
Igyekezem rajta, ne vedd gonosz névvel,
Tudod jól, ki hallgat jó figyelmezőssel,
Az mondót kedvessé teszi effélével.
- 3320 258. Anékül nem lehet ez illetén dolog,
Csak kevés szóba is az elme tántorog,
Mennyivel, amikor ennyi kárban forog
Emberek eseti s világon háborog,
Kiknek a szerencse minduntalan balog.
- 3325 259. Én lakásom vagyon, hogy értsed, Memphisben,
Mely fekszik a zsíros Égyiptus földében,
Ogdoneus királ az ő idejében
Vala *építője*, melyet jó kedvében
Memphis, a leánya, lén elnevezésben.
- 3330 260. Ő magáról várást Memphisnek hívatá,
Mindennek meghagyá és kikiáltatá,
Hogy annak nevezzék, sőt úgy fundáltatá,
Hogy királyok széki ott lén, s csináltatá
Nagy jól és kazdagon föl is rakattatá.
- 3335 261. És így még mostan is királyok ülése,
Nincs is hatalmának romlása, kelése;
Vagyok Calasiris: Isten tisztelése
Enyim, főpap lévén, s áldozat ölése,
Most vándorlok noha, s nincs helem ülése.
- 3340 262. Holott, mint világnak szokása, úgy laktam,
Házastüzes ember és gyermekes voltam,
Én két szép fiamnak öröltem, vigadtam,
De végtére *egyszer* társamtól maradtam,
Ki holtaért magam világtól elfogtam.

3309 eroel [az o fölé írva: w; az 'érvel' olvasat kizárt, lévén nyelvújítási alak] 3312 tartorodnam [az utolsó két betű *ekből* javítva; értelem] 3324 epittetője [szótagszám] 3329 s <kit> chinaltata 3339 keczer [átírása valószínűleg 'kétszer' lenne, a szöveg így azonban értelmetlen; az őskéziratban még *eczer* = 'egyszer' lehetett, talán a két fiú hatására keletkezett íráshiba. Z: *Ich hab auch wie dann der brauch ist / ein weib gehabt / aber sie ist mir gestorben / und wie sie verscheiden / hab ich mich etlich zeit von der welt abgesündert / eintzig gelebt / allein mit zweyen sünen die mich erfrewt haben.*]

- 3345 263. Minden örömem volt csak az két fiamban,
De nem soká tarta a szerencse abban,
Az ég minthogy forgó, s nincs egy állapotban,
Jóval gonoszt vagyon elvegy ránk adásban,
Lén házam táját is megtapasztalásban.
- 3350 264. Az gonosz Saturnus szemét reám veté,
Véletlen történet szívemet illeté,
Mert minden főkélyit szerencse rám dőjté,
Az én örömemet bánatokban ejté,
Ürmös poharat így innom elvegyíté.
- 3355 265. Nem vala reménség, ezt mint elkerüljem,
Mint azkit véletlen talál veszedelem,
Sokkal nagyobb annál az bú és félelem,
Hogysem azkit előbb látva ér sérelem,
Mert súlyosb mindenkor a nem vélt gyötirelem.
- 3360 266. Az mert kétségessé teszi az életét,
Veszti, háborítja csöndeszült elméjét,
Sanyargatja igen bátorságos szívét,
Elhűltté, lankadttá teszi is az testét,
Mert nem remélve jön, megszűkíti esztét.
- 3365 267. De ha ember tudja előbb a nyavalyát,
Mely reá hajlandó, s nyomni fogja vállát,
Elvárja csendeszen, és úgy tűri súlyát,
Könnyebbnek is tartja napvesztő homályát,
Mint munka követi hogy ő gyakorlóját.
- 3370 268. Így lén én dolgom is, rám ez találkozik,
Trákiából, ímé, egy asszony származék,
Mely ő idejének jobbájában virágzék,
Chariclia után kit szebbnek iránzék,
Rhodopis volt neve, közinkben férkezék.
- 3375 269. Nem tudom, honnadj jött, de sok szolgálókkal
Rakva őutána járó vigyázókkal,
Vagyon fő szolgálókkal, apró inasokkal,
Frisekkel gazdagon és jó ruhásokkal,
Maga igen ékes, s bír bőv jószágokkal.

3343 állapotban [rím] 3370 Rodophis [Z: *Rodopis*; a görög Rhodópisz névbe a másoló tollából kerülhetett a *ph*]

Very kindly

- 3380 270. Nem lehete egyéb, valaki látnája,
Hanem hogy szeresse és megkívánnája,
Szerelmire magát örömmel adnája,
Mint hálóban halat, népet úgy fognája,
Szép ábrázatjával hozzája csalnája.
- 3385 271. Isis templomában ez gyakran békőve,
Noha ki tudja, hol jargalt akkor szíve,
Bő ajándékokat az oltárra vive,
Ki igen sok pénzre vala fölböcsölve,
Mely én kezem által lón oltárra téve.
- 3390 272. Szégyen megvallanom, de meg nem tagadom,
Teelőtted immár bátran napra adom,
Ha rá költ a dolog, nyilván meg is mondom,
Mert az én lölkömben csuda, mint kínlódom,
Untalan elmémben-szívemben aggódom;
- 3395 273. Ekképpen gyakorta hogy templomban látnám,
Az ő gazdagságát, szépségét csudálnám,
Angyali szavait, beszédit hallanám,
Ő cselekedetét mindenben javallnám,
Lén ez, hogy hozzája fel is gyúladoznám.
- 3400 274. És szerelem nyila találá szívemet,
Reája függesztém mindenben elmémet,
Indítsam hozzám mint, forgatom eszemet,
Vakultam, nem látom szörnyű esetemet,
Közölnem kívánom véle szerelmemet.
- 3405 275. Nem szánom megszegnem tiszta éltemet is,
Amellett vesztenem tisztességemet is,
Napról napra látom nőni mérgemet is,
Fájdalommal érzem noha tüzetem is
S nagyobb romlásomra új szerelmemet is.
- 3410 276. Csudálkozni kezdém magam változásán,
Gondolkodni dolgom ilyen fordulásán,
Az én fő tisztetemnek ellene járásán,
Nagy böcsületemnek rút meggyalázásán,
Istennek haragja rám gyúladozásán.

3381 Templomában <nagi> [más kézzel föléje írva:] ez 3383 [beo más kézzel javítva bwből] 3391 gyakorta
hogi <giakorta> Templomban 3401 [a *megh szegnem* ebből javítva: *megh szegny en*, szótagszám] tezte [a
z javítva, értelem]

Megh gondolan e'is hogi a' Berchjesse
 o allapetiol ban m'k p'k' l' m' s' t'
 ar p'p'om: m'k' k' m' p' k' s' g' s' s'
 m' p' k' t' r' e' l' o' l' r' a' u' a' s' s' a' k' m' r' g' p' k' t'.
 h' i' s' i' t' a' l' n' o' l' o' k' a' h' o' s' k' e' e' r' e' s' s' e' s' c' h'.

50.

Is iji k'eth dolqhet' spum furdaloduan,
 d'v' h' o' b' h' r' o' l' o' m' m' e' l' o' m' s' y' s' a' k' o' d' u' a' n,
 m' m' e' s' s' u' s' k' i' s' a' g' h' e' o' l' h' o' g' i' l' o' n' s' a' l' a' s' s' o' d' u' a' n.

Vall. l' s' p' o' m' i' u' a' g' g' i' k' i' o' l' o' l' b' a' n' e' o' d' u' a' n,
 m' m' s' u' d' i' a' m' i' t' f' i' k' l' i' s' j' e' k' g' o' n' d' o' l' k' o' d' u' a' n
 s' o' l' o' m' s' a' r' l' a' n' t' i' u' s' q' u' i' l' a' b' e' r' u' a' s' a' g' o' m' o' s' t'

i' s' t' e' s' t' e' g' h' m' a' s' f' o' l' o' l' r' o' n' h' a' f' i' k' m' l' o' m' m' i' s' t'
 m' m' o' r' i' d' u' o' n' b' r' e' n' n' e' m' o' m' y' m' f' i' j' i' m' m' e' s',
 s' o' l' k' o' b' a' k' r' e' t' t' e' n' t' e' k' s' h' o' i' d' o' l' g' o' l' i' g' i' m' m' e' s',
 u' g' i' h' o' g' i' f' o' l' l' o' n' h' a' g' i' a' m' d' i' j' u' l' o' l' i' s' t' m' m' e' s'

Is ar p'k'om: l' m' l' e' t' f' o' g' a' d' a' s' o' m' o' s' t' h'
 m' g' h' s' a' r' l' a' m' d' i' j' r' o' i' s' p' s' t' l' i' b' l' a' s' a' g' o' m' o' s' t',
 f' u' e' a' m' v' s' k' o' r' r' e' l' o' m' m' o' m' o' r' u' s' a' g' o' m' o' s' t'.
 m' g' h' h' i' r' a' m' s' a' l' l' a' s' a' m' e' n' b' u' i' a' s' a' g' o' m' o' s' t',
 k' o' d' o' p' i' s' t' s' m' g' h' u' a' t' o' m' m' i' t' g' o' n' o' s' s' a' g' o' m' o' s' t' h'.

El h' a' g' i' a' m' h' a' s' a' m' o' s' t' e' s' b' u' d' o' s' i' m' m' i' t'.
 m' m' e' m' u' a' l' a' h' o' l' o' m' h' o' g' i' m' g' i' s' o' e' r' i' l' m' k'
 s' o' l' k' a' l' i' o' b' n' a' k' e' l' o' m' h' o' g' i' s' a' u' u' l' o' g' s' f' u' e' i' m' k'
 h' o' g' i' s' o' m' k' o' d' o' p' i' s' n' a' k' m' i' l' l' o' t' t' i' h' o' m' i' t' m' k'
 f' a' v' a' s' s' a' m' i' s' s' i' m' m' e' s' s' u' d' u' a' n' b' u' t' k' i' r' i' t' m' k'.

M' m' o' k' i' m' t' u' l' k' i' s' h' o' g' i' s' u' e' s' s' i' a' n' a' y' a' k',
 m' m' a' r' t' h' a' s' s' i' p' r' i' a' m' y' n' e' s' h' i' k' l' a' n' g' h' i' a' n' a' k' ?
 s' o' m' h' a' s' h' a' s' s' a' g' a' s' u' p' i' d' o' d' i' j' l' a' n' a' k'
 m' m' e' f' a' v' a' s' s' i' a' s' i' s' t' i' s' s' m' m' k' i' d' u' s' m' a' g' a' n' a' k'
 m' m' i' k' a' s' d' o' l' g' o' d' i' s' s' a' l' a' l' l' o' m' a' d' m' a' k'.

Is h' a' s' p' n' a' l' a' s' s' i' s' t' m' i' t' m' m' e' s' s' i' m' m' e' s',
 m' a' s' i' k' f' o' l' o' l' v' a' l' a' h' o' g' i' h' e' s' y' r' o' m' i' t' m' i' k' i' z'
 v' k' i' s' h' i' k' i' s' h' y' r' h' o' g' i' s' u' l' t' f' r' i' e' l' o' m' h' i' z'
 a' c' c' a' m' m' a' g' a' m' : k' i' s' d' o' m' i' t' s' o' b' n' i' a' f' i' j' i' m' m' e' s'
 s' a' g' i' m' g' i' s' o' l' i' m' k' h' a' z' i' k' v' e' t' l' i' k' i' z'.

Is iji

- 3415 277. Meggondolám azt is, hogy a szerelmesek
Ó állapotjokban mely veszedelmesek,
Az asszonyemberek ki mesterségesek,
Embereket csalók, ravaszak, mérgesek,
Hitetők, álnokok, ahhoz kétségesek.
- 3420 278. És így két dologtól szívem furdalódván,
Dühös szerelemmel elmém tusakodván,
Mint Bessus két ágtól hogy lén szakasztódván,
Valék iszonyú nagy kínoktól bántódván,
Nem tudva, mely felé térjek, gondolkodván.
- 3425 279. Szerelem sarkantyúz, gyúlasztva engemet,
Tisztesség másfelől rántja fékemplőmet,
Nem eresztvén bűnre menni én fejemet,
Sok próbák rettenték s lött dolgok igyemet,
Úgyhogy félben hagyám újuló tüzetem.
- 3430 280. És az isteneknek tett fogadásomat
Megtartám végre is szép tisztaságomat,
Futám és kerülém nyomorúságomat,
Megbírák, zabláztam én bujaságomat,
Rhodopist megvetém, mint gonoszságomat.
- 3435 281. Elhagyám hazámot és búdosni menék,
Mert nem vala helem, hogy mégis ott ülnék,
Sokkal jobbnak vélém, hogy távulag futnék,
Hogysem Rhodopisnak mellette henyélnék,
Fárasztám testemet, tudván, bűt kerülnek.
- 3440 282. Minem ok nélkül lett, hogy szűz Dianának
Nem árthat Cypria, nincs hele langjának,
Sem hathatósága Cupido nyilának,
Mert fárasztja testét, s nem kedvez magának,
Munkás dolgozással áll ellene annak.
- 3445 283. Ez használa egyik én elmenésemhez,
Másik, félek vala, hogy ha gyermekimhez
Érkezhetik e hír, hogy rút fertelemhez
Adtam magam: kezdnek szólnia fejemhez,
Vagy meg is öletnek, ha érek vétkekhez.

3411 [ezt, de az őrszó: azt] 3418 Byssus [a másoló elírása lehet] 3419 vallek<e>

Idlet alaruum, m'leu saud'raenon,
ug'indulit hamar h'ad'mab' l'ud'raenon.
Eg'ini alar'og'h'mu' f'ic'moet' l'at'raenon.
s. T'ad'raen'aban: f'ic'moet' l'at'raenon
h'ad'v' d'ic'raenon s. f'ic'moet' l'at'raenon.

De h'og'halla m'men f'ic'moet'ud'raenon
m'g' l'ad' l'men' al'moet' u'et' l'ad'raenon
h'ag'at' m'nd' ad' al'at' m'men' l'ad'raenon
hamar' e'at' al'moet' l'ad'raenon m'g'ud'raenon
s. l'ad'raenon' al'moet' m'g'ud'raenon.

Al'moet' m'g'ud'raenon m'nd' ad'raenon f'ic'moet' l'at'raenon
nag' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
h'og' h'allo'raenon' u'et' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
m'men' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
l'at'raenon' m'men' al'moet' l'at'raenon
b'men' f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
b'men' m'g'ud'raenon' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
b'men' f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
s. b'men' f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon.

Al'moet' m'g'ud'raenon m'nd' ad'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
de l'at'raenon' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
m'men' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
h'og' e'at' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon.

Eg'iniham' l'at'raenon' m'g'ud'raenon f'ic'moet' l'at'raenon
m'men' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
al'moet' m'men' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon
eg'iniham' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
l'at'raenon' m'men' al'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon.

Al'moet' m'g'ud'raenon m'nd' ad'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon
f'ic'moet' l'at'raenon' m'g'ud'raenon s. l'at'raenon

- 3450 284. Ezeket akarván méltán távoztatnom,
Úgy indulék hamar hazámból bujdosnom,
Ez szín alatt: fognám fiaimot látnom
S Thébás városában Thiamust kaphatnom,
Ki első szülöttem, s ipamnál is tartom.
- 3455 285. De hogy hallá Cnemon Thiamust nevezni,
Meg kezde elméje azonnal ütközni,
Hallgat mindazáltal, nem meri kérdezni,
Hanem csak ámulva kezde vénre nézni,
S ki rabja volt, arról mindjárt vélekezni.
- 3460 286. Calasiris ismég monda: De mi szükség
Nagy sok csavargásim beszélnem? Ez elég,
Hogy hallottam vala elifiadtan, rég,
Szép Görögországban egy város volna még,
Mely az isteneké, s volna ott nagy szentség,
- 3465 287. Sok tudós emberek, bölcseknek lakása,
Benne jeles elmés emberek szállása,
Oda bőv világról sokaknak járása,
Bölcsesség, tudomány s szentség tanulása,
S benn jövőmondó Pythia szólása.
- 3470 288. Afelé indulék mindjárt igyenesen,
Földön már sok napot megyék nagy sebesen,
De tengerre kelék, ott is oly vészesen
Evezék, afelé sieték kedvesen,
Hogy csak alég várom, hamarb az lehessen.
- 3475 289. Egynéhány éjt-napot tengeren fáradván,
Már az kedves partot szemeimmel látván,
Ahhoz nem sokáig én utamot járván,
Igen közelítém, s lők az helt sajdítván,
Kívántam szép várast szemlélvén, csudálván.
- 3480 290. Azonban engemet oly isteni szellő
Fualla kedvesen, lők az helt szemlélő,
Felette mely igen azt meg is kedvelő,
Soha szebb helt annál nem láttam, ítélő,
Lakó-helemnek is mindjárt eltökélő.

3446 [őrszó: *Meg ezeket*] akaruum [értelem] 3474 keozelittem [idő] 3479 nem lattam <oli kelleó> [a kihúzás fölött a másoló frásával:] itelő

- 3485 291. Örölek magamnak és az szép várasnak,
Hasonlatosképpen benne sok lakosnak,
Gyönyörködöm igen az kedves situsnak,
Amaz híres hegynék, magas Parnassusnak,
Megáldatott kútnak, szép Castaliusnak.
- 3490 292. Igaz, amint mondod, Cnemon is felele,
Mert gyakorta róla az atyám beszéle,
Mivel Áthénásból került volt rá, s tőle
Hallottam sok dolgot, hogy szólott felőle,
Most vészem eszembe, hogy jártál körüle.
- 3495 293. Monda Calasiris: Honnan való vagy te?
Ugyana' várasból, Áthénásból, szinte?
Arra Cnemon mindjárt a fejével inte,
Mond: Ugyanott lettem. Amaz rátekinte,
Mondván: Neved néked pap miként nevezte?
- 3500 294. Cnemonnak mondának engem keresztségben.
Calasiris kérdi: S hogy juttál e helben?
Mi forgó szerencse hozott így közinkben?
Másszor szóljunk arról, mostan beszédedben
Menj elébb csak, Cnemon szól, s vigyed jó végben!
- 3505 295. Ím, előbb járulok: Az várasban érvén,
Calasiris monda, lők azt megkémlélvén,
Castalis vizéből magamot öblétvén,
Templumhoz sieték, áldozatot tévén,
Isteni buzgóság az szívemben égvén.
- 3510 296. Vala penig szinte érésem oly tájban,
Midőn az Pythia lén választ adásban
Út-járó-kelőknek s jóvendőmondásban,
Én is annál buzgóbb vagyok imádásban,
Várván, mi jóvendőt lész hozzám szólásban.
- 3515 297. Énhozzám is azért Pythia azonban
Így szóla, midőn már minden hallgatásban
Volna és csendeszen, nagy veszteg állásban,
Várván, ki kértére lész választ adásban,
Megröndülvén helye s széki mozdulásban.

3500 <e>s 3502 kemleluen [az l. / beszúrva] 3507 [így:] valast(2) len(1)

[illegible]

- 3520 298. Nagy terméken földről jöttél messziséggel,
Nílus istenasszonyoktól merészséggel,
Azok életedre vadnak nagy készséggel,
Maradj nálunk, látunk téged kedvességgel,
Fekete földünket éljed békességgel.
- 3525 299. Orcámra a földre ezt hallván burulék,
Isteni szózatra oly igen meghajlék,
Hogy ne hadna engem, könyörgéssel szólék,
Oltárra bőv temjént rakék, úgy füstelék,
Mindenféle ügyet nékie ajánlék.
- 3530 300. Az ott való népnek soksága is, hallván,
Hogy Pythia hozzám szokat *vagyon* adván,
Lőnek nagy sok kedves dicséretet nyújtván,
Vélem egyetemben tisztelettel áldván,
Engem is istenek barátjának tartván.
- 3535 301. Mint Lycurgus királt, úgy böcsülnek vala,
Az község javából táplálásom álla,
Nagy sok tiszteletet tött mindenki, hallja
Ki-ki szerencsémét, dolgomot javallja,
Templum előtt lakó-szállásom fundála.
- 3540 302. Bévelkedem vala köztök mindenekkel,
Beszélgetek gyakran sok jövevényekkel,
Fő tudós bölcsekkel, eszes emberekkel,
Híres áldozatra rá jövő népekkel,
Mivel Delphis igen gyakor effélékkel.
- 3545 303. Az mert az Múzsáknak tulajdoníttatott,
Philosophusoknak s bölcseknek adatott,
Kikkel esméretem s nyájosságom tartott,
Nagy mély beszédektől elmém hizlaltatott,
Kérdés, vetekedés köztem sok láttatott.
- 3550 304. Valának közöttök, kik kérdezék tőlem,
Honnyomban az Istent én miként tisztólem,
S miért, hogy közöttünk sok, aki nékem felem,
Hogy állatot, követ, fát imád: értelem
Amelyekben nincsen semmi segedelem.

3517 [metszethiba] 3523 keóniorgessel [javítva] 3527 nagion [értelem]

Mellicker miet curam mit migh fohlsom
 Tio bords: bords illa vala de lottom,
 as al nagios nords: bords lottom,
 Dogni si fohlsom von volder, bords,
 bords ad dighlunol en kird: bords dottom

Immet dedit kirt herman pagion.
 m'elo hegi arad njarban ollian nagion.
 ammet haaram dord: bords halladgion.

gualorlorsagal boms dromp agion
 ilij agi: mure dords a melli: bords hadgion.
 Mid migh mondom rola mit oluad bords dorna.

bords on ossaglan samitau samadna,
 nep kild: bords iio ki: bords fohlsom kiliaba,
 Dighls: njuuto dords o ala fohlsom aban,
 haitia fohlsom haitia dords dardomamokla.

Njarban melli: kirt dords m'elo fohlsom
 m'elo melli: kirt dords melli: kirt dords
 funak hancu a fohlsom fohlsom dords dords
 hegi: kirt nep kild: bords dords dords
 dords dords dords bords dords dords dords.

Dords melli: fohlsom melli: kirt dords
 kirt dords dords melli: kirt dords dords dords
 dords dords dords fohlsom dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 dords dords dords dords dords dords dords

Jealous kild: bords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 as nag: dords dords dords dords dords dords

Dords dords dords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 dords dords dords dords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords
 melli: kirt dords dords dords dords dords

305. Melyekre, mint tudtam, nékik megfelelttem,
Több kérdésekre is illő választ tettem,
Azzal nagyobb nevet és kedvet is nyertem,
Végre egy szép eszes vén emberre értem,
Kitől az Nflusról én kérdeződtettem.
- 3555
306. Ennek eredeti, kérde, honnan vagyon,
Mi oka, hogy árad nyárban olyan nagyon,
Annyi sok határra vizével haladjon,
Gyakorlatossággal béves termést adjon,
Ily nagy nevezetet amelyekért hagyjon?
- 3560
307. Mind megmondom, róla mit olvastam volna,
Szerecsenországban, tanítottam, támadna,
Napkeletről jó ki, és foly Lsbiába,
Dél felé nyújtózik ő alá folytába,
Hajtja sok hajjait szép tartományokba.
- 3565
308. Nyárban nevelkedik, de nem a szelektől,
Mint némelyek tartják, amelyek étszaktól
Fúnak, hanem a sok *vizes föllegektől*,
Hogy kik napkeletre veretnek ezektől,
Verőfénye által bévöl víz, esőktől.
- 3570
309. De fő eredetét senki nem láthatja,
Könnyű pedig, mert azt esővíz újítja,
Édesebb, kövér is, földet szaporítja,
Mert nagy illendőkort árjával vidítja,
Termékenséget is azáltal indítja.
- 3575
310. Italra is kedves és igen illendő,
Minden szükségéhez hasznoson kelendő,
Nincsen apadása, egyaránt menendő
Mindenkort folyása, parttal eléendő,
Az nagy hévségekben nagyobbra nevendő.
- 3580
311. Többet is beszélék ű természetiről,
Megfejtém, mint tudtam, az kérdést ezekről,
Örölnék, kik hallják, s javallják is körül,
Mondván: Nagy jót szólasz s igazán is *erről*,
Mert nyilván ez igaz *ok* a nevéseről.
- 3585

3564 folitaba-<n> 3568 sok feőlihe<ós es> uizes [uiz es(?)] egektol [A másoló két szótagot lehúzott, ezzel korigálta a szótagszámbát, az így létrejött szöveg azonban elég értelmetlen: *fölyhe vizes egektől*(?). Valószínűleg a tollában maradt a további javítás, a *feőlihe* és az *egektol* összehúzása. Z: *sonder in Son wenden im summer wehen würt von Nidergang gegen mittag / die treiben das gewülck hindersich / biss in den circel gegen auffgang / da versamlen sie sich zu hauffen / aber von unsäglicher hitz so unb die zeit ist / werden solche wasser wolcken nider gedruckt im gebürg / das gibt ein dicken grossen schweren regen.* Vö. 3569; az 'egek' nemigen verethetnek napkeletre, csak a felhők. A NySz, I, 813 a 'Vyz nekül való fölyhöknek' példát idézi, tehát a 'vizes felleg' (= esőfelhő) szerkezetet is használhatták.] 3572 Vyettia [rím] 3579 elégendő [elképzeltető az 'elegendő' átírás is, ez azonban kevésbé értelmes, igaz, a g' másutt gyakran gy] 3584 arrol [rím] 3585 oka [értelem]

(Azomban L'idurson ho'ddumada megark,
Ipelle f'o' Papia s' panna barats' gack,
Janik' b'ni ho'ddauk mutataia ip' sagat
Somnak nag' r'ig' b'ni manggia Valosagat
bi' domittia ig' n' annak ig' a' sagat'.

Monduan 1- s' dolgot' pol' las Nag' ig' alau,
murt' mis 1- m' l' l' v' ag' i' l' mar haishuan,
Voltau s' l' i' t' t' s' s' dol' go' k' a' s' haluan,
mi' l' o' r' s' y' l' u' s' m' l' l' a' t' ^{bol' p' a' t' i' k' e} b' u' i' o' s' u' a' n
o' r' Valo' l' a' s' p' o' k' o' l' o' s' l' a' z' s' a' n' u' l' u' a' n.

P' l' o' l' o' l' a' n' t' u' s' k' o' g' i' j' a' r' s' a' l' o' 1- o' t'
m' i' m' a' u' a' l' i' a' u' a' g' i' b' u' k' i' g' y' l' a' z' h' o' r' d' o' t',
a' d' s' a' g' y' s' y' l' u' s' v' i' d' o' m' l' l' i' k' o' f' o' r' d' i' o' t',
m' o' n' d' a' m' a' g' a' m' s' u' b' i' a' b' e' n' n' i' s' a' m' i' a' n' i' t' o' t',
m' u' h' n' a' g' i' v' i' s' t' i' k' l' l' i' g' a' m' s' a' n' i' o' i' t' o' t'

I' l' h' a' g' i' o' m' o' n' l' a' s' s' o' t' : m' o' n' d' s' i' r' o' n' d' i' l' o' p' s' y' k',
i' n' h' o' d' d' a' m' b' a' r' k' s' u' a' n' l' a' g' o' n' o' s' t' l' l' i' g' y' k',
m' i' n' d' o' n' i' o' m' o' l' f' o' r' s' a' a' d' i' g' i' v' i' l' i' g' y' k',
i' k' s' t' ; r' o' n' t' a' m' y' k' u' h' k' o' y' u' l' i' g' y' k',
s' o' a' d' i' o' m' h' i' t' i' z' l' i' k' k' o' f' o' r' d' i' o' s' y' k'.

B' u' d' a' l' k' o' r' o' m' u' a' l' a' s' i' l' l' i' n' t' i' s' i' d' o' m',
m' i' l' l' i' z' l' a' t' u' a' n' m' o' n' d' a' s' i' r' l' o' g' u' i' n' i' d' y' n',
s' l' h' a' m' s' i' t' i' d' a' b' n' a' p' e' d' a' t' h' a' d' m' u' m' i' n',
m' i' o' n' s' m' o' l' o' k' m' y' h' m' o' d' o' m' i' l' o' g' u' i' n',
a' d' m' i' g' o' m' i' z' s' i' r' o' t' s' o' s' i' s' o' l' i' t' i' g' y' n'.

P' l' o' l' o' l' b' e' d' o' m' i' a' l' n' a' g' i' o' i' o' m' i' s' t' b' a' l' l' o' m',
s' o' m' m' i' n' t' i' s' i' n' g' a' m' m' a' i' s' V' a' l' l' o' m',
v' e' d' o' n' t' i' b' i' o' s' o' f' t' e' a' a' b' r' e' a' n' j' a' u' a' l' l' o' m',
s' e' n' t' i' m' o' n' b' a' t' e' s' a' t' m' y' s' a' j' e' t' i' b' l' i' s' a' r' l' o' m',
a' d' m' y' h' h' a' l' l' a' j' a' n' a' f' i' e' l' o' m' i' z' n' o' m' b' a' r' l' o' m'.
(s' a' k' k' e' t' e' n' m' a' r' a' d' u' a' n' m' i' i' g' i' a' t' o' m' l' o' m' b' a' n' i'
g' i' : d' o' l' d' o' b' s' o' n' t' i' m' o' n' s' i' d' u' a' b' l' o' n',
a' j' e' t' i' s' k' o' g' i' u' s' l' a' s' s' o' m' m' a' n' l' a' u' a' r' i' a' b' a' n'
u' l' n' o' n' k' e' b' i' n' d' i' k' e' g' o' l' o' t' n' a' g' i' h' a' l' g' a' a' s' o' n',
s' e' n' i' o' l' o' g' i' k' i' s' a' d' s' o' l' m' i' f' a' i' d' a' l' i' n' a' l' a' n.

- 3590 312. Azonban kedvesen hozzám adá magát
Apolló főpapja, s hányja barátságát,
Charicles mihozzánk mutatja jóságát,
Szómnak nagy erősen mondja valóságát,
Bizonyítja igen annak igazságát.
- 3595 313. Mondván: Te ez dolgot szólád nagy igazán,
Mert én is temelléd vagyok már hajolván,
Voltam ezelőtt is ez dolgokat hallván,
Mikor Nílus mellett bolyganék, bujdosván,
Ott való papoktól ezeket tanulván.
- 3600 314. Felelék: Charicles, hogy? Jártál-é te ott?
Mi nyavalya vagy bú, ki tégedet hordott,
Az nagy Nílus vize melyekre fordított?
Monda: Magam tudom azt, mi sanyarított,
Mely nagy veszélyekkel engem tántorított.
- 3605 315. Elhagyom én az szót, mond, szerencsétlenség
Énhozzám érkezvén lén gonosz ellenség,
Minden jómtól foszta, az nagy véletlenség
Érkezik, ronta meg véle kegyetlenség,
Jó és öröm helyett lele keserűség.
- 3610 316. Csudálkozom vala ez ilyen beszéden,
Melyet látván, monda: Ne légyen idegen
Ez, uram, előttem, az nap csak hadd menjen,
Ím, én ezennel ezt megmondom, mi légyen,
Azmi engemet sért és ösztökél régen.
- 3615 317. Felelék: Bizonnyal nagy örömet hallom,
És mennyire lehet, magamra is vallom,
Üdönk is jó hozta, azértan javallom,
Senki nem bánthat meg, ajtót is bezárlom,
Az meghallására fületem nem kárlom.
- 3620 318. Csak ketten maradván mi így a templomban
Egyedül, több senki nem rekedvén abban,
Ajtó is hogy volna immár závárjában,
Ülnénk csendességgel és nagy hallgatásban,
Charicles így kezdé szólni fájdalmában:

3594 mellet <volnek en> [más kézzel fölé írva:] boliganek 3614 Zarlom [az átírás '(bé)szárlom' is lehet]
3618 Zauariaban [az átírás 'szávárjában' is lehet]

- 3625 319. Régen tiszta szívből oly igen kívántam
Ily embert lelhetnem, mint melyre akadtam,
Mert a szívem kínját kinyitni nem tudtam,
Illendőit senkit is mivel nem kaphattam,
Hanem Úrnak hála, hogy *terád* akadtam.
- 3630 320. Mert most ki akarom öntenem belőlem,
Valami furdalja szívemet kerülem,
Nem is bocsátlak el mód nélkül mellőlem,
Hanem vigasztalást adj, s úgy menj el tőlem,
Osztán elhalld azért, mi bú bánt énvélem.
- 3635 321. Elígséges ember lévén házasságra,
Adtam vala magam kettős társaságra,
Emberi mód szerint egyik boldogságra,
Világot akarván élnem vigasságra,
De nekem még az is lén szomorúságra.
- 3640 322. Mert nem vala semmi maradékom véle,
Mindjárt virágjában társom elmeddüle,
Kit látván, sok könyvem szememből gördüle,
Szívemben sok bánat, méreg elhívüle,
Bőjtöm, imádságom az egekbe gyüle.
- 3645 323. Fárasztám kéréssel az nagy isteneket,
Végre megszánnának sokára bennünket,
Egy kis leánkával látának meg minket,
Szüléknek mondatni érénk mi nevünket,
Abban helyheztetvén gyönyörűségünket.
- 3650 324. De megjövendölék istenek idején,
Hogy az nem sokáig lenne eget vévén,
Nem fogna világon sok életet élvén,
Mindenektől kívánt agg vénséget érvén,
Hanem virágjában megint földben térvén.
- 3655 325. Annyira nevelénk s őrzénk mindazáltal,
Hogy férhez illendő vala minden úttal,
Sokan kerengették őtet kívánattal,
Kérték is társoknak teljes akarattal,
Végre egy jámbornak adánk, szű-nyugodttal.

3625 [a *te* alig olvasható] **3626** ontemem [értelem] **3644** erek [értelem, személyragozás]

- 3660 326. És azmely étszaka kell vala elhálni,
Feleségöl immár melléje szállani,
Mennykőtől ütteté, foga meg elválni
Élte miatt tőle és rettegve halni,
Nagy hertelenséggel agg Plutóhoz szállni.
- 3665 327. Így víg menyegzőből lőn nagy bánatos tor,
Oly hertelenséggel és szinte gonoszkor,
Nem reméltett senki, történhessék akkor,
Vigadásunk volna midőn szinte jobbkor,
Látd-é, nagy bánatot halál fúja olykor.
- 3670 328. Tánc helett futkosnak, szolgálók forgatják,
Öltöztetik sírhez, szegínt úgy jajgatják,
Négy darab deszkában a testét raggatják,
Teteméhez gyúladt gyertyákat aggatják,
Magas rakott fákon holttestét hamvítják.
- 3675 329. Csudálatos igen, mely keserves vala
Az anyja is, mindjárt ezt érvén elhala;
Annál nagyobb méreg a szívemre szálla,
Duplált keserűség és méreg találá,
Házamban minden vész és fájdalom álla.
- 3680 330. Zúgolódom vala az istenekre is,
Kész valék halálra adnom így magam is,
Nem tudván mit tenni, nem kell életem is,
Nincs vigasztalásom, lén ilyen gondom is,
Hogy messzi távozzam hazámtól el én is.
- 3685 331. Mert igen nagy haszon az messzi távozás,
Idegen országban menés, helváltozás,
Ilyen keservekben jó az kelés, járás,
Szép tartományokban, földekben bujdosás,
Midőn nem adatik búadtahel-látás,
- 3690 332. Mely megkeseréti a bánatos szívet,
Elmére juttatja rajta lött keservet,
Mintha ábráznája, nevelne új sérvet,
Effélével ismíg gyűjtja a vélelmet,
És csak sörkengeti szemekből a könyvet.

3660 hertelenséggel<is> [beszúrva:] agg **3665** [az *olykor* *okból* javítva] **3670** hamuitiak [a 'hamujtják átírás is elképzelhető] **3681** az <nes> meszi **3687** <n>jutattia

Thence buiasem iin :E:laghan,
jaruan sok id:gon kakhon tartomandau,
vaghre vkhon fukle Agiprusban
Soc arma hute a holnagi Sugastan,
amok h a v:it: Templomual Hylustan.

54.

Q' nemi: ?leom nugh nuth sironodi: salale.
ot m:dm uir:dm nu dologh occuralt
als: kionil k:sdm hakt u: g:gt mint s:ndale,
sironodi: g:gt s: m:nd s:ol: m:lt s: nugh uralt
m:nt: g:gt v:ig:gt laldag:gt s: ala haggigalt,
M:dm al: s: g:gt s:ol: s:ala s:alant

ot ad Templum kionil buialkodug farnal
H:gn dolgodat n:dm k: u: faldanil
m:lt: s: s: Hommumb: u: s:dm l: v:it: m:lt
aloktal hagi: hata k: d:gt jarulhant
M:dm mar ad l: s:ruim nugh Ballottal k: u:la.

alombanul:gn omborim salale,
kionil k:dm u: s:dm v:ig:gt,
n: k:dm m:nt: k: d:gt v:it: foliul m:lt
m:nt: s: ombor s: g:gt s: hata Sakalla.

Th: s: nagi: f:lt: k: u:la alombactia,
m:nt: hagi: n:dm s: s:auat u: l: m: n:juita
k: d:gt v:it: s:ol: s: magat mutactia,
d:gt s:ol: g:gt s:ol: s:dm s:nt: n: mondactia.

M:dm hagi: n: s:ol: s: g:gt m:nt: s: g:gt adactia.
M:dm m:nt: u: l: s: s:auat s: g:gt

g:gt ot ad Templomb: u: l: m: s: s:adam,
m:lt k: d:gt s:dm n: s:ol: s: s:adam, aldm,
m:nt: alarion u: l: m: s:dm hagi: n: s:adam,

mongda nugh k: m:nt: k: u:la albal nugh s:adam
M:dm k: u:la m:nt: n: draga f:lt: k: s:
hordodol magammal ha k: u:la s:ol: k: s:
m:lt: s: s:adam u: l: s: s:dm s:ol: k: s:
s: s:ol: s:ol: s: s:ol: k: s: s:ol: k: s:
k: m:nt: s:ol: s:ol: k: s: s:ol: k: s:

- 3695 333. Elmenék bujdosni így ez világban,
Járván sok idegen földön, tartományban,
Végtére érkezém, juték Egyiptusban,
Sőt arra a helre, ahol nagy zúgásban
Esnek le a vizek templomnál Nílusban.
- 3700 334. De nem beszéltem még, mely szerencse talált,
Ott nékem véletlen mi dolog occurred,
Azt előről kezdem, halld végig, mint tréfált
Szerencse, egyszersmind fölemelt s megútált,
Mint egy öreg labdát, fel s alá hagyigált.
- 3705 335. Midőn azért egykor föl s alá sétálnék
Ott az templum környül hivalkodván járnék,
Idegen dolgokat néznék, vásárlanék,
Melyeket honnyomban is meg nem lölhethnék,
Azokkal hogy haza kedvest járulhatnék,
- 3710 336. Mert már az keservim megszállottak vala,
Azonban idegen ember rám találá,
Kinek elméjével, eszével újula
Én kedvem, mert közép üdőt folyul mûla,
Nyers és emberséges, ősz haja, szakállá,
- 3715 337. Ehhez nagy fekete vala ábrázatja,
Mondja, hogy örömet szavát vélem nyújtja,
Ékes köszöntéssel ő magát mutatja,
De jól az görög szót nem szintén mondhatja,
Elég, hogy a szükség mentségét adhatja.
- 3720 338. Megnyugovám véle és szavát fogadám,
Együtt az templomhoz utam véle adám,
Mellyel közelb érvén én Istenem áldám,
Mit akarjon vélem tenni hogy nem tudám,
Mondja meg, mit kíván, azzal megimádám,
- 3725 339. Melyet hallván, monda: Én drága füveket
Hordozok magammal hasznos gyökereket,
Melyek Indiában veszik terméseket,
S Szerecsenországban lelik nevéseket,
Örömet tenéked mutatnám ezeket.

3691 [az *igen* g-je fölé egy *i* van beszúrva] **3704** Honniumban [értelem, a 'honn jómban' átírás is elképzelhető] is [beszúrva] **3718** Jstenem <Jmadam> aldám **3720** megh <ki> mit

[illegible]

- 3730 340. És ha igaz szívvel, elmével, lélekvel
Akarnád megvenni, nagy olcsón pénzekvel
Rá árulnék véled, kevés beszédekkel,
Sőt drágán sem hadnám, járnál *nyereséggel*.
Mondék: Hadd lássam csak előbb azt szemekvel!
- 3735 341. Mindjára egy zsacsót kiránta kebléből,
Melyet hóna alatt viselt onnan belől,
Mely sok drágakővel fénlík fénességből,
Mint muskatálkörtvél, gyöngyök esnek ebből,
Kerekdedek, mint egy márván, azonfelyől
- 3740 342. Smaragdnak búsége hiácintkövekkel,
Ragyagnak rubintok piros szép színekkel,
Újulnak szemei embernek ezekkel,
De fejér gyémánt is elvegy *tükrésekkel*,
Kiknek nagy fris volta sokat ér böcsekkel.
- 3745 343. Látván azért annak nagy árát, felette
Álmélkodám rajta, hogyan, holott vette,
Mert királságot ér, ha *pénzen* szerzette.
S mondék: Igen kevés vagyok én érette,
Hogy néked fizessek, elég szemem nézte.
- 3750 344. Ha legkisebbikért fizetnem akarnék,
Nemhogy én pénzemmel arra elég lennék,
De morhám, jószágom s magam is, mit érnék,
Mégis kevés volna, hogy rá árulhatnék
Mindezekre. Vidd el, hasznót nem tehetnék.
- 3755 345. Monda: Elég hogyha vételére nem vagy,
Ő érdemek szerint pénzt érettek ne adj!
Ingyen vedd el tőlem s ajándékon avagy!
Mondék: Csúfolással bár nekem békét hagyj,
Sőt másutt keresd azt! S te magadnak maradj!
- 3760 346. Felelé szerecsen, oly nagy esküvéssel
Margolra, Tengonra és égre nézéssel,
Hogy nem csúfolkodik ez beszélgetéssel,
Mind nekem adja azt, ily szövethözéssel,
Ha mind, mi ennél jobb, leszek elvevéssel.

3729 *niere-segekuel* [szótagszám] 3730 *szemekkel* [rím] 3735 *azon felliül* [rím] 3737 *színeokkal* [rím] 3739 *el vegi <van színeokkal>* *yirkezekkel* [más kéz javítása, nyilván a rím-szóismétlés (3737) miatt; az 'ez ékkel' nem valószínű, mert az *ék* nyelvújítás kori elvonás; vö. 4182] 3740 *beocheokkal* [rím] 3743 *penzenne* [szótagszám] 3747 *ne hagi* [értelem] *penzemmel <azzal>* arra 3750 [a *hasznót hasznodból* javítva] 3757 *Tengonra* [bizonytalan olvasat, D: *Tengoretra*, szerintem *nr* más betűből javítva, esetleg: 'Tengont-ra']

- 3765 347. Elfakadék rajta hangosan nevetvén,
Monda a szerecsen: Mit vagy, uram, vélvén,
Hogy így hahotálsz, szómot el nem hívén?
Talám kétséges vagy, hogy azmit ígírvén
Voltam, bé nem lennék aztot teljesítvén?
- 3770 348. Igenis elhidd bár, azt megteljesítem!
Mondék: Hogy megértsed, uram, ezt nevetem,
Hogy hallatlan dolgot hallok, s nem érhetem,
Csodás az előttem, én ezt nem hihetem,
Hogy kincs elvételért többel terheltetem.
- 3775 349. Nem kell kételkedned, szerecsen felele,
Mert léssen mindenben beszédemnek hele,
De te megesküdjél előbb az egekre,
Hogy mit én kívánok, azt léssz teljesítve,
Azután tiéd lesz kincs, épen engedve.
- 3780 350. Esküvésed penig légyen csak ezekre,
Hogy nem kél e sok kincs már egyéb helekre,
Hanem azmint tőlem tanítatul erre.
Megütközém ezen, de a sok szépségre
Igen égvén szívem, rámenék a hitre.
- 3785 351. Mivel telhetetlen szíveknek dolga ez,
Szépséget és hasznót, hol lát, rá figyelmez,
Természet szerént is szem ahhoz görjedez,
Ami szép vagy böcsös, arra indul, neszez,
Gazdagságért kalmár halált elszenvedez.
- 3790 352. Azért én is igen vágyódtam ezekre,
Mert nagy vala árok, s könnyű út nyertekre.
Hitömöt elvévén, vín engemet félre,
Házához indulék; jutván már az helre,
Egy igen szép leánt hozza napi fénre.
- 3795 353. Mutatá énnékem, előmben állatván,
Mond: Nyolc esztendőre mostan volna járván,
Noha úgy tetszenék nézőnek út látván,
Hogy majd férhez volna illő hazaadván,
De emberi személt szépséggel haladván.

3769 <hogi> chodas 3771 [a felele felüleből javítva] 3787 napi <ar> uala 3792 monda [szótagszám]

354. Nagy méltán isteni magnak én ítéltem,
S véletlen látáson ugyan megrémültem,
Nem győztem eléggé nézni, úgy szemléltem,
Világon boldogbnak magamot én véltem
3800 Egyéb fölött, mert ezt soha nem reméltem.
355. Ezalatt ily szókat kezd hozzám szólani:
Barátom, mely szüzet fogál ímhol látni,
Nagy szerencsétlenség oka, hogy elválni
3805 Kellett szüléitől, más népek közt háltni,
Mert még bölcsőjében esett vándorlani;
356. Ki mihelt született, csakhamar azután
Pólában takarva lén félrehányatván,
S midőn nagy véletlen arra mennék, látván,
3810 Könyörülém igen, s vélem föl őtet, szánván,
Házamhoz vitetém, szépségét csudálván.
357. Kegyetlenség vala mert ott halni hadnom,
És istentelenség el nem vinnem, szánnom,
Ily ártatlan lelket szenvedésre adnom,
3815 Irgalmasság javát nem is gyakorlanom,
Holott skólákban is azt esett hallanom.
358. Sőt az gyermekeskének tekintetiből is
Esmérém, nem volna hogy az kis rendből is,
Sem valami slejtnek szülő-ágyából is,
3820 Mert oly nagy ékes szép bírt tekintettel is,
Mosolgott szájával, sólyom-szemével is.
359. Afelett e kövek és nagy szép drágaság
Mellette vala mind e nagy sok gazdagság,
Kötölékben kötve ruhák és több jószág,
3825 Vélém, szüléitől jött mind ez pompaság,
Azért, hogy elhinnék, hogy nem paraszt ágyság.
360. Írások, sőt s bötők mellette voltak,
Mi nyelvünki módra amelyek szóltanak,
Gyermek ott-létének okáról mondtanak,
3830 Irgalmat övéle tenni kívántanak,
Hogy fel is tartassék, azon imádtanak.

3811 vala [lehet, hogy íráshiba 'volna' helyett; a *halni hadniból* javítva] **3815** az eset [idő, értelem] **3818** [a *szüleo szültrből*(?) javítva] **3825** aghsagh ['ágság'-nak vagy 'ágyság'-nak egyaránt átírható, mindkét változat értelmes; a *gh* a másoló írásában számos más helyütt is *gy* (vö. *igh* = *így*), továbbá a *g* fölött lévő pont (ugyanavval a tintával) gyakorta szintén a *gy* jele; a *gy*-s frászmód mellett szól Gy: *nem paraszt ágyság*]

Et el re h. migh at uin ^{hi} uole ad homa ad geot
ma liuan s arua sors rasta mi buth myie
fiel vovm .6 lansa in lliuan mban vit
bafson filio q. mhtit xih gyie.
mnd addigh migh ill. t. .6 b. v. d. idon p. l. n.

56.

De el vijem s ordm ad i somah trach
hag. valaha karach m. l. a. n. s. b. l. u. i. e.
igi. i. e. l. a. l. a. s. p. a. n. g. i. m. i. l. m. a. u. a. l. i. a. g. a. e.
migh. n. f. o. l. c. h. e. d. u. i. l. s. v. v. a. t. a. g. h. m. o. d. g. i. a. t.

Et el vijem s ordm ad i somah trach
hag. i. g. i. l. a. r. m. i. g. i. l. a. t. e. f. o. r. m. a. i. a. c. h.
romban naponline hag. i. g. i. l. a. r. m. i. g. i. l. a. t. e. f. o. r. m. a. i. a. c. h.
nag. i. o. t. f. i. l. i. o. m. m. o. t. l. a. r. a. s. a. u. r. o. s. l. o. m. i. t.
m. m. i. t. o. r. s. m. l. o. u. a. b. m. o. d. o. t. n. o. m. i. s. l. i. m. i. t.
l. a. r. s. p. e. r. m. i. s. m. m. a. l. a. r. d. s. l. i. v. i. l. i. t. e. t.
i. l. i. g. i. o. t. s. j. a. u. a. l. l. a. l. l. o. u. h. a. g. i. o. t. i. o. d. m. t.
l. i. v. s. g. o. r. k. v. i. l. f. i. l. a. g. i. g. i. o. t. s. j. a. u. a. l. l. a.
b. i. o. m. i. s. o. l. a. l. l. a. j. u. d. i. c. a. t. u. a. u. p. r. o.
a. g. i. o. r. m. i. t. e. h. o. s. t. a. m. i. d. a. g. n. m. i. s. o. r. s.
m. l. o. m. i. v. a. l. a. h. a. g. i. m. a. s. o. l. u. a. l. o. r. b. r. o.
k. i. r. o. d. a. s. m. i. c. r. o. d. a. g. i. o. r. m. i. t. e. v. i. d. e. r. o.

Ulliz mi l. d. d. b. n. g. a. n. l. o. k. s. p. l. o. m. i. t.
a. d. o. m. a. s. p. i. p. s. i. u. o. t. g. o. n. d. u. s. f. i. l. i. o. m. t.
s. h. a. t. i. b. l. o. s. h. o. l. g. a. s. m. k. i. u. e. t. s. g. o. m. i. t.
m. i. g. h. p. a. g. d. i. t. m. o. n. d. i. l. o. b. b. i. l. i. t. e. l. i. m. t.
m. i. g. h. m. a. m. u. d. r. o. n. d. s. t. i. n. e. d. e. m. o. s. t. s. i. t. t. e. m. t.

Ranem. d. l. i. b. d. h. i. s. m. i. n. d. o. m. a. t. h. p. p. l.
u. a. l. a. h. o. l. m. i. o. u. t. l. y. n. o. b. l. e. s. p. r. e. s. p. p. l.
d. e. m. i. g. h. l. a. s. d. h. o. g. i. l. y. u. i. n. s. a. b. a. d. o. t. t. p. l. u. e. l.
s. u. r. l. a. r. o. l. d. u. i. n. t. e. g. i. l. l. o. b. o. t. h. a. m. d. o. s. t. u. e. r. n. i. t.
b. y. r. i. o. n. o. m. e. n. m. a. g. a. s. a. b. a. d. l. o. m. i. d. u. l.

Sor ha habafagra albrattia l. p. n.
a. b. e. a. l. g. i. o. t. e. g. i. l. l. o. n. a. l. i. i. o. t. l. i. p. n.
a. l. o. s. m. u. r. m. u. i. n. a. l. l. i. t. s. i. n. t. l. i. u. a. n. v. l. p. n.
o. r. r. a. s. a. b. a. d. l. y. i. o. n. m. a. g. a. u. a. l. i. g. i. l. l. p. n.
f. l. o. n. y. i. l. v. e. l. o. d. i. f. a. l. o. m. i. t. i. o. m. i. g. h. l. p. n.

- 3835 361. Ezt azért megértvén, ki volt és honnadj jött,
Mit kíván, s árva sors rajta mi bút is nyűtt,
Fölvevém és tartám én udvaromban út,
Pásztor felesége emléből étke gyűtt,
Mindaddig, míg illet, és bölcsőben feküdt.
- 3840 362. De elröjtém s őrzém az ő csomólékját,
Hogy valaha kárát ne látnám s bosszúját,
Így titkolám szépen gyermek nyavalyáját,
Míglen *fölsördüle*, s vevé világ módját,
Szépséggel, terméssel érlelé formáját.
- 3845 363. Azonban naponkint hogy így tellesednék,
Nagyobb félelemmel tartásaért lennék,
Mint őrizzem tovább, módot nem is lelnék,
Elveszteni szánnám, kárt is elkerülnék,
Ily dolgot javalla elmém, hogy gyötrődnek:
- 3850 364. Követséget vők föl Egyiptus földére,
Bizonyos okokból indíttatván erre,
A gyermeket hozám idegen mezőre,
Ne lenne valahogy másoknak értére,
Kicsoda s micsoda, gyermeknek vesztére.
- 3855 365. Melyet, ím, kezeden ajánlok, s Istennek
Adom az szép szüzet gondviselésének,
S ha titkos dolgai én követségemnek
Megengedik, mondom többit is ezeknek,
Még ma, mind rend szerint, de most siettetnek.
- 3860 366. Hanem vedd kezedhez minden ékességgel,
Valahol mi övé, kinccsel és szépséggel,
De meglásd, hogy legyen szabados testével,
S ne tartsd, mint egy rabot, hanem ő szívével
Bírjon önnönmaga szabad elméjével.
- 3865 367. Sőt ha házasságra akaratja leszen,
Azt az időt éri, Isten oly jót téssen,
Ahhoz menjen, azkit szíve kíván, vészen,
Arra szabad legyen magával, így téssen
Isten jól véled is, s álld meg hited ezen.

3831 ertuen <mi> [az áthúzott szó fölött: ki] jeot [rím] 3839 föl cheórdüle [értelem] 3845 [az *ellmem* ellenemből javítva] 3865 [átszámozva:] áld(1) hited(3) megh(2)

As a mne is luetel mit m Asellora.

ugi. Iarvel. S. k. 2 mgh. wi is minger Jona.
ugi. J. g. llin. r. k. uagi. u. f. l. o. n. d. a. l. l. a. r. r. a.
ha mgh. m. m. m. i. u. l. d. : k. j. i. v. e. i. d. o. m. u. a. r. r. a.
o. m. i. l. k. l. m. o. m. d. a. l. l. o. o. l. g. o. m. a. r. r. a.

Ranem holnap rgg. t. J. s. i. s. l. o. m. p. l. o. m. a. n. a. l.
ggi. u. o. t. l. i. n. u. s. l. o. p. p. z. r. t. h. i. e. l. s. i. n. e. h. a. d. a. m. a. l.
J. l. i. n. k. i. d. e. l. e. l. k. i. n. n. a. g. i. o. l. e. a. l. o. m. a. n. a. l.
m. i. n. t. n. i. j. n. e. s. o. n. h. a. s. s. p. o. s. s. a. b. k. i. p. t. o. m. s. o. l. o. m. a. n. a. l.
g. o. n. e. s. f. u. e. f. o. l. i. e. l. n. i. j. n. e. s. r. a. r. s. t. k. a. r. j. a. n. a. l.

I k. e. p. p. i. n. a. l. i. t. u. e. f. o. g. a. m. s. v. i. m. h. a. d. a. m. b. a. u.
a. s. h. o. l. l. a. l. e. s. o. n. e. v. o. l. e. s. u. g. i. k. i. v. e. l. l. a. m. b. a. n.
l. a. r. t. o. m. v. a. l. a. o. l. i. s. n. a. g. i. f. i. l. i. s. i. s. a. s. a. g. b. a. n.
v. a. l. e. t. J. l. i. n. k. i. d. e. l. k. i. h. a. l. a. a. d. a. s. t. a. n.
k. i. p. t. o. m. s. o. l. o. m. a. n. a. l. k. i. m. t. m. g. h. a. b. a. s. t. a. n.

A. o. r. e. s. m. m. i. s. h. a. m. g. h. s. m. h. o. l. e. v. o. l. n. a. o. n. g. i. r. m. i. d. o. m.
u. g. i. f. i. l. i. n. m. m. i. u. l. m. a. s. t. h. o. l. e. t. t. e. v. e. t. t. e. m.
m. i. s. n. a. p. i. o. h. a. j. n. a. h. a. m. i. l. o. r. f. m. m. a. r. o. l. e. n.
J. s. i. s. l. o. m. p. l. o. m. a. n. a. l. i. g. i. d. e. l. i. n. m. f. o. l. i. n. m.

h. a. g. i. o. t. h. i. l. o. n. v. o. l. e. s. o. l. o. m. m. i. t. e. l. o. v. u. l. e. m.
o. m. d. o. m. m. a. n. a. g. i. s. s. k. a. t. o. e. j. a. r. m. t. a. l. a. s. f. o. l.
o. l. o. m. b. a. n. s. o. h. o. m. a. t. u. i. l. a. t. n. a. f. o. v. i. n. e. l.
f. o. h. e. l. n. o. m. k. a. p. i. d. a. l. o. m. u. i. s. h. i. r. u. j. h. i. m. m. m. m. i. l.
u. s. f. a. p. i. t. a. n. h. a. d. a. f. i. l. i. o. l. b. a. l.
o. e. l. o. r. d. s. i. e. m. m. i. t. o. l. h. a. l. a. t. a. l. i. f. h. o. m. m. i. l.

J. r. o. b. e. n. l. o. u. i. s. e. o. h. a. u. g. l. o. n. a. l. o. k.
m. o. n. d. a. n. e. k. m. o. t. e. m. m. i. n. g. i. a. n. t. o. j. o. a. l. l. o. k.
m. a. a. l. i. o. h. a. i. n. a. l. l. a. n. m. i. n. t. e. l. m. i. t. e. o. f. a. l. o. k.
u. l. i. n. k. f. i. l. i. t. u. a. m. t. o. l. h. e. g. i. m. g. h. h. i. s. s. u. n. k. J. a. r. l. o. k.

J. o. b. b. e. m. g. h. f. o. m. f. o. r. d. u. l. m. i. u. l. e. l. k. k. a. r. l. o. k.
J. o. d. m. o. k. a. t. : s. m. o. n. d. a. m. i. t. a. i. o. l. e. l. e. k. t. j. a. r. d. a. l.
h. e. g. i. a. s. S. m. a. r. a. g. h. k. i. l. a. t. m. i. m. i. l. k. i. l. a. s. t. a. f.
i. h. a. d. i. a. l. s. m. i. d. g. i. t. m. i. t. e. o. m. t. u. i. l. e. l. a. s. t. a. f.
a. l. t. m. o. n. d. i. a. l. h. e. g. i. h. a. d. d. a. l. a. l. t. o. l. o. l. e. a. l. m. a. d. d. a. l.
J. s. i. l. a. l. a. n. a. c. h. o. l. f. e. l. h. a. r. a. g. i. o. o. a. f.

M. S. v. e. l. e.

368. És azmint esküdtél nekem Apollóra,
 Úgy tarts ezeket meg, ű is minden jóra
 Így segéljen érte, vagy viszontag kárra,
 Ha meg nem mívelnéd! Eljött időm, vár rá',
 És ím, el kell mennem, azmi dolgom, arra.
369. Hanem holnap reggel Isis templománál
 Együtt lévén, többet érthetsz, szent házánál
 Isten lész véletek! Ű nagy oltalmánál
 Mert nincsen hasznosabb kegyelmes voltánál,
 Gonosz fut tőletek, nincs erősb karjánál.
370. Ekképpen a leánt fogám, s vím házamban,
 Azhol lakásom volt, egy kies cellámban,
 Tartom vala ötet nagy szép tisztaságban,
 Valék istenekhez ily hálaadásban,
 Hogy szép szerencsével lőnék megáldásban.
371. Mert mintha meg sem holt volna én gyermekem,
 Úgy ítéltem, mivel mást helette vettem;
 Másnap jó hajnalra, mikor immár értem
 Isis templomához igyekeztem, fértem,
 Hagyott helen szólnom véle mert kedveltem.
372. S midőn már nagy sokat ott járnék alá s fel,
 Azonban sohonnat nem látnám jőni el,
 Sohol nem kaphatom nézhetni szememmel,
 Az kapitán háza felé érek evvel,
 Ott kérdezém néptől, ha látták-é szemmel
373. Szerecsen követet, és ha volt-é nálok?
 Mondának énnékem mindjárt ajtó-állók:
 Ma az jó hajnalban ment el; mert viszálok
 Vélünk, félt uramtól, hogy meg leszünk zárlok,
 Többé meg sem fordul, mivel éltek kárlók.
374. Kérdém okát, s monda: Mert azt kérték, járták,
 Hogy az smaragd-likat mieink, kik ásták,
 Elhagyják s ne szedjék, mert övéknek tartják,
 Azt mondják, hogy haddal azt ők oltalmazták,
 Ezzel a tanácsot fölharagították.

3868 uiszonak 3874 kegyelmes [a g s-ből javítva, értelem] 3885 [átszámozva:] vele(2) szolnom(1) 3886 feol [rífm] 3890 [a kerdezem kerdeznemből javítva] 3894 Zarlok [az átírás 'szárlók' is lehet] 3897 Smaragh [de vö. 3736]

375. Mert szerecsen király tartja ő földének,
Ennek az mieink nem engedhetnének,
Ha ily rettenetes hasznót vesztenének,
Valyon az hadaknak honnét fizetnének?
3905 Régen egymással is mind veszekedének.
376. Eljedék, hallván ez beszédet tőlök,
Az sok gondolattól majd ugyan elhűlök,
Mint egy betegségtől, fáradok, hevülök,
3910 Hogy ingyen sem tudnám, mint megyek, kerülök,
Elrémöltem, szinte hidegedten ülök.
377. Mert nem tudom vala még az gyermek nevét!
Sem ú édes apja és anyja nemzetét!
Mond Cnemon: Hitemre, keserülem igyét,
3915 És magam is szánom ilyen történetét,
Mert igen kívánom hallnom nevezetét.
378. Calasiris monda: Meghallod idővel,
Csak légy egy kevéssé csöndesz, békességgel
Hadd mondjam végig el igyenes beszéddel,
3920 Mint járt *Charicles* az gyöngé személyvel,
Amint ő énnékem mondotta nyelvél.
379. Héában fáradván így hadnagy házához,
Meg haza fordult volt, s mond: Hogy már cellámhoz
Közelíték, juték az kis leánkáimhoz,
3925 Előmben futamék, mint édes apjáimhoz,
Térdet-fejet hajta, mint illet leánhoz.
380. Csudálkozám igen ilyen jó elméjén,
Szépségéhez illő maga-viselésén,
Gyönyörködém benne, drága jó erkölcsén,
3930 Mint enszülttemet, oly igen szeretvén,
Elvégezém, sokat ne legyenek ott ülven,
381. Hanem hazafelé fordítsam utamat,
Hogy el ne veszesse édes leánkáimot,
Egy hajóban rakám holmi holvalómat,
3935 Az leánnyal együtt indítám utamat,
Nílus vizén alá-bocsátám hajómat.

3912 s [szótagszámhiány] 3919 Calasiris [értelem, nyilván Chariclesről van szó] személyvel [az l. / u-ból javítva]

- 3940 382. Míg az tengert érém, mind azon evezénk,
Melyhez hogy hajómmal csendesen érkezénk,
Istennek áldozám, gályára férkezénk,
Azon én hazámba menni igyekezénk,
Nem oly sok munkával hová békeszönénk.
- 3945 383. Csakhamar leányom görögül tanula,
Termete, szépsége mindenkit javula,
Az ott való népnek szeme rá fordula,
Idegen nép közt is jó neve indula,
Mind az egész város véle megújula.
- 3950 384. Ékes vala véle Diana templomja,
Minden, azki látja, kedveli; summája:
Örül szívem rajta, mint lettem volna ma,
Ki nem látta, az is kívánná látnia,
Mint egy új csodára, rá forrnak mindulta.
- 3955 385. De ott is keservem énnékem nő vala,
Mert férjet ösmérni, mondja, nem kívánna,
Hanem szüzességben élnie akarna,
Dianának penig mindenkor szolgálna,
Mellyel a szívemnek sérvére fordulna.
- 3960 386. Télben-nyárban széllal kerget csak vadakat,
Azok után veti az erős hálókat,
Pórázokon hordja futó agarakat,
Nógatja, biztatja az zajgó kopókat,
Lövöldözi sebest szigonyos nyilakat.
- 3965 387. Meg kezdém utálni evvel e világot,
Hogy nem akar kérni leány házasságot,
Eltökéltem vala, hogy egy társaságot
Szörzene öcsémme, egyes nyájasságot,
Nénémnek fiával édes ágyasságot.
- 3970 388. De ő semmiképpen nem akar egyezni,
Kedvemért ővéle nem kíván felezni,
Távol kezde hozzá s hidegen helezni,
Mind éjjel és nappal csak erdön szellézni,
Mondja, hogy férfival nem kíván vétkezni.

3940 houa <el érkezénk> houa be keszeónenk [más kéz javítása a rím��óismétlés miatt, vö. 3937] 3968
higeden [értelem]

- 3975 389. Ehhez sem ajándék, sem szép szó nem használ,
Mert a szíve távul néki ezektől áll,
Mondja, szüzességben hogy mindörökké hál,
Dianától soha külöm ő el nem vál,
Azt mondja, senkihez társolkodni nem száll.
- 3980 390. Meggyőze engemet philosophiából,
Érdemesb hogy léssen, ha ez tisztaságból
Ki nem hág, s nem vészen mást is társaságból,
Megvetvén szerelmet, mely jön házasságból,
Menyegzőt, táncokat s lész mi pompaságból.
- 3985 391. Ezeknek okaért, szerelmes barátom,
Közeld vélem eszed, vedd el sok bánatom,
Adj nékem tanácsot, érted, akaratom
A' volna, sok szóval időm nem múlatom,
Hogy öcsémé lenne, minden kívánatom.
- 3990 392. Lássad, szép beszéddel vedd reá érettem,
Mert sok bölcsességet tebenned esmértem,
És hogyha akarod, bizonynal elhittem,
Kedvem telik abból, ezért jelentettem
Meg is kegyelmednek, mert jót reméltem.
- 3995 393. Módotod pedig nagyon jó néked ezekhez,
Mert örömet beszél s szól vén emberekhez,
Nem idegen tőlök, sőt nyájas kedvekhez.
Mit veszti így magát? Térjen szerelmekhez,
Hiszem ő sem tigris, hogy fene tüzekhez.
- 4000 394. Nem messze is pedig lakása házadhoz,
Oda érhetsz menni mindenkoron ahhoz,
Az Istenért kérlek, ez akaratomhoz
Járulj te is, mindjárt légy kész a dologhoz,
Ne késsél, hanem fogj én kívánatomhoz.
- 4005 395. Sírva mondja vala hozzám ez igéket,
Én is nem tűrhetém, és ejték könyveket,
Ráfelelék mindjárt, hogy hamar ezeket
Meg is cselekedném, noha nagy terheket
Erő fölött veték rám és nehezeket.

- 4010 396. Hogy peniglen legjobb beszédekben volnánk,
Ily igen meghitten egymáshoz szólanánk,
Egy idegen embert jóni közénk látánk,
Mondja, egy követőtől azon *imádatnánk*,
Hogy az áldozatra őnéki szolgáljunk.
- 4015 397. Æneas városa ezeknek hazájok,
Kértem Chariclest, hogy ott kinn ne hadnájok,
Hanem áldozatra bébocsátanájok,
De előbb ki volna, szükség, hogy tudnájok.
Felelé Charicles, azt ne vitatnájok,
- 4020 398. Ez igen nagy nemzet szép Görögországban,
Tekintetes, gazdag az ő hazájában,
Vagyon sok földe is az ő hatalmában,
Ómaga is penig szintén virágjában,
Achillestől vagyon ő ágózában.
- 4025 399. Nem tagadhatja meg, valaki azt látja,
Mert nyilván mutatja minden állapotja,
Fejedelmi módon való ábrázatja,
Vitézi nézése ezt alkolmaztatja,
Ehhez szívessége, kegyes akaratja.
- 4030 400. Mondok: Hát jól vagyon, ennyivel is méltó,
Hogy ne légyen zárva előtte az ajtó,
Hanem jöttön-jöjjön, s te légy szén-indító,
Áldozathoz mindent készítő, nódító,
És ím, én béhozom, leszek boldogító.
- 4035 401. Mert fölötté igen akarom látnia,
Kezdé ez tanácsot vén is javallnia,
Elmenék, sok jóval *fogám* imádnia,
Szép üdvözlésekkel őtet áldania,
Achilles hírével fölmagasztalnia.
- 4040 402. Megtetszék énnékem minden állapotja,
Az ő veres-fejér teljes ábrázatja,
Kinnülő szemeit amiként forgatja,
Gyors kezét és lábát hogy miként lógatja,
Szívesen, elmésen magát hordogatja.

4006 penigh len leg iob beszédekben [valószínűleg a szótagszám miatt javítva ebből: *penigh iol lehet iob beszédekben*] 4009 mi attattnak [értelem, rím] 4014 tudnojok [értelem, rím] 4022 állapotia [rím] 4027 Zarua [az átírás 'szárva' is lehet] 4033 fog am [egyes szám első és nem harmadik személynek kell lennie] 4036 állapotia [rím]

403. Köszöntések után nem sok szókat tévénk,
Az híres templomban azonban bélépénk,
Az nagy isteneknek tiszteleteket ténk,
Az több jövő néppel együtt békésérénk,
4045 Magának illő helt választánk és lelénk.
404. Charicles énmellém adá mindjárt magát,
S monda: Majd meg fogod látni Charicliát,
Hogyha még ezkedig nem láttad formáját,
4050 A szép leánzóban e világ csudáját,
Egyszersmind megnézhetd földnek, mennek javát.
405. De én azelőtt is immár láttam vala,
Egykor szekereből hogy mikoron szálla,
Mert csak közel hozzám akkoron ő álla,
4055 De Charicles abba nem érte, nem halla,
Azért nézésével engemet kínála.
406. Sőt, hogy áldozott is, únéki szolgáltam,
Az tűzben is véle én egyszersmind nyúltam,
Az ő szépségével majd mintha újultam,
4060 De nagy tisztességgel mindenekben voltam,
Mert már sok károkkal effélét tanultam.
407. Meglévén az áldás és hosszú idvözlés,
Azmi Apollóhoz illik, oly tiszteles,
Elkezdeték mindjárt amaz nagy éneklés,
4065 Sok szántalanféle minden barom-ölés,
Valami ezekhez szükség volt és illés.
408. Az oltárhoz érvén kezdé imádását
Az úrfi Isishez s könyörgés-adását,
Emellett kezével illő áldozását,
4070 Az pap is végezé tömjénnek rakását,
S Pythia ekképpen tevé ű szólását:
409. Azkit az szerencse követ jó szelekkel,
Az igen nagy messze fog menni ezekkel,
Kész minket megvetni, él az jó egekkel,
4075 Megpróbálja tengert, nem gondol vészekkel,
Vív sőt ellenkező sok történetekkel.

4059 [a *tiztesseggell* 2. g-je h-ból javítva] 4066 kezdé ima<tsagath> [utána írva:] imadasat [más kéz javítása, az *imatsagath* nyilván azért nincs végig kihúzva, mert az emendáló eredetileg csak a két szó különböző betűit akarta leírni] 4070 ekképpen ten <valaszt adasat> [más kézzel a kihúzott szavak fölé írva:] teue w szollasat [rímszóismétlés, vö. 4067; a *ten* kihúzása figyelmetlenségből maradhatott el]

- 4080 410. Ez egy oly országra fordítja őmagát,
 Azmely verőféntől veszi szárazságát,
 Annak hévségétől igen izzóságát,
 Mert elnyeri, higgyed, szép jutalomságát,
 Fekete időn is rózsza pirosságát.
- 4085 411. Ezt mondatá néki az Pythia által
 Apolló előttünk. Ugyanazon úttal
 Vala vigassággal, mind az több társokkal,
 Erről ki-ki oly nagy sok magyarázattal,
 De vaj, ki mely távul esének ők azzal!
- 4090 412. Mert álmot s jövőendő-mondást akkor értünk,
 Mikoron bételik, s már reá is költünk,
 Addig csak héjában azokon mi sírtünk,
 Mert ezer közül is egyet meg nem fejtünk,
 Mivel homályosak, s nem az, amit véltünk.

PARS TERTIA

- 4095 1. Az ékes Delphosnak várasa lokosi
 S minden abban lévő jövény báltosi,
 Papjai, vénei és sok alakosi,
 Pórhaj, szolgálai, napi szakványosi,
 Értvén ez nagy pompát, lőnek mind közösi,
- 4100 2. Egész a templomig utcákat befogván,
 Szép renddel kétfelől házak alatt állván,
 Közöttök tág menést áldozóknak hagyván,
 Oly nagy böcsöletet mindeneknek adván,
 Mondja Calasiris, lőnek csendeszt várván.

4080 ydeómis [értelem] 4100 <aluan> varuan [rímszóismétlés, vö. 4097]

nemon m. Irish. Pola v. s. d. p. a. m.
sol. p. a. p. a. d. d. d. h. a. l. g. a. r. n. s. d. u. n. a. m.
m. i. t. l. a. i. s. u. e. a. m. o. s. m. a. g. f. i. l. m. e. l. a. l. a. u. a.
h. a. u. e. a. m. a. d. m. i. d. m. e. t. d. o. c. t. o. u. a. l. b. u. i. d. o. m. e.
s. a. b. m. i. t. l. a. i. l. l. i. d. s. u. a. n. o. l. m. e. l. a. p. s. a. c. n. e.

60.

sol. l. s. z. u. g. i. l. e. d. u. s. b. i. s. d. e. l. h. o. c. t. o. m.
s. l. u. t. i. m. b. o. n. l. o. n. d. a. r. l. o. n. m. i. n. e. l. a. t. n. e. m. o. l. l. e. t. t. i.
d. e. a. m. i. t. l. i. c. a. m. e. t. l. i. t. t. i. n. l. a. b. m. i. n. e. n. i. d. e. k. m.
a. l. t. b. i. d. e. l. l. o. l. m. i. g. h. a. h. r. e. u. g. i. m. l. i. r. l. o. n.
a. r. r. a. f. o. l. a. t. i. n. e. l. o. n. h. o. g. i. m. i. s. s. d. s. e. l. o. m.

U. i. h. a. s. t. o. n. s. a. m. l. a. l. o. n. i. a. b. d. o. l. o. g. h. i. t.
m. i. t. h. a. b. e. l. i. s. s. d. e. l. l. i. d. l. u. g. i. m. u. g. i. m.
l. i. g. u. i. d. t. o. m. i. g. l. o. n. s. y. n. t. e. n. a. l. o. h. y. p. e.
s. i. e. l. o. l. e. d. l. i. c. i. t. o. d. l. a. b. l. i. c. a. n. e. l. i. c. e. t. t.
h. o. m. a. l. i. b. a. n. f. i. l. t. e. t. t. e. d. i. g. i. m. i. n. d. o. n. d. e. l. u. m. e. t.

Calanus sol. l. s. z. u. g. i. l. e. d. u. s. b. i. s. d. e. l. h. o. c. t. o. m.
i. l. l. a. t. i. n. d. o. l. o. g. i. s. l. i. d. o. g. i. d. m. e. l. b. i. s. d. e. l. l. i. d.
h. a. u. o. n. s. u. l. d. e. g. i. s. m. i. t. l. a. l. a. m. i. t. i. l. l. e. t.
a. l. t. f. i. e. s. g. i. d. m. u. g. h. m. i. t. m. i. t. o. n. a. l. o. h. y. p. e.
a. b. b. a. m. i. s. t. o. m. i. g. l. o. n. s. o. u. i. d. s. g. g. i. d. l. i. c.

A. r. t. h. a. l. t. u. g. i. a. l. a. n. a. m. l. i. c. d. o. d. l. o. n. a. d. m. i.
h. o. g. i. s. d. o. l. l. i. s. d. i. m. i. d. i. s. m. f. o. g. h. u. a. l. h. a. d. o. n. i.
f. i. e. f. o. t. i. g. h. l. i. d. u. g. h. o. n. a. b. b. a. m. u. g. h. m. a. r. a. d. i. n.
i. o. s. p. l. z. u. t. a. n. r. a. d. h. a. s. t. o. n. a. r. a. d. i. n.
m. i. n. e. h. a. r. m. a. t. f. i. e. x. i. l. f. o. b. i. l. l. i. s. h. a. r. a. d. i. n.

A. r. z. e. m. u. g. i. s. s. o. m. o. t. s. o. n. a. r. r. a. l. i. c. i. t. o. m.
a. b. b. o. n. t. a. m. i. n. e. l. e. d. m. u. g. h. n. i. t. i. d. a. l. t. m. u. g. h. f. i. e. d.
s. h. o. u. a. h. a. m. a. r. b. l. i. t. i. z. s. o. m. o. t. s. o. n. u. g. i. o. y. l. m.
h. o. g. i. o. l. a. k. s. u. m. m. a. s. i. t. i. n. e. k. d. i. l. i. c. s. l. i. c. i. t. o. m.
a. r. r. a. a. b. m. i. t. h. l. i. l. a. n. d. i. m. i. r. e. l. m. u. d. f. i. l. i. g. i. m.

L. e. g. h. i. s. t. o. r. a. h. r. e. s. a. b. m. e. d. o. n. f. i. x. i. b. o. n.
a. l. t. o. d. a. r. a. l. m. e. m. m. i. n. d. i. g. i. n. h. o. s. i. m. b. o. n.
m. i. n. d. o. m. l. i. t. a. l. l. i. t. a. l. o. s. i. l. l. i. b. i. g. i.
a. l. t. n. a. g. i. s. m. u. i. n. s. d. a. r. k. a. l. i. o. n. e. f. i. l. i. b. o. n.
m. i. l. l. i. t. i. l. b. a. r. m. o. l. a. t. s. d. e. r. e. n. t. m. o. d. f. i. l. i. b. o. n.

- 4105 3. Cnemon nem tűrheté, szóla: Édes apám,
Sok szapora szódot hallgatnom elunám,
Mert látom, utamot ma fel nem találнам,
Ha utánad mennék, sőt tovább bujdosnam,
És azmit kedvelek s várok, nem kaphatnam.
- 4110 4. Jóllehet nagy kedves beszéded előttem,
S különben sem tartom, mint látnam mellettem,
De amit kívánnék letinkább, nem nyertem
Azt beszédedből még, azért vagyon kértem,
Arra felelj nékem, hogy ne essék sértem.
- 4115 5. Mi haszon számlálni az dolog elejét,
Nagy hosszú beszéddel elvégezni végét,
Elhagyod peniglen szintén a közepét,
Titkolod, elrőjtöd az kívánt velejét,
Homályban fekteted így minden értelmét.
- 4120 6. Calasiris szóla: Szóval nem terhellek,
Illetlen dolgot is, higgyed, nem beszélek,
Hanem szükségesnek valamit ítélek,
Azt fejezgetem meg, mit méltónak vélek,
Abban is peniglen rövidséggel élek.
- 4125 7. Mert azt úgy akarnám teelődben adni,
Hogy többé elmédet ne fogná elhadni,
Sőt fottig kedvesen abban megmaradni,
Jó ítélet után rád haszon áradni,
Nem mint harmat fűről, főből kiszáradni.
- 4130 8. Azért mégis szómot én arra térítem,
Az pompa mint lett meg, néked azt megfejem,
S hováhamarb lehet, szómot én úgy ejtem,
Hogy csak summa szerint essék, és kerítem
Arra, azmit kívánsz, mert el nem felejtem.
- 4135 9. Legelőször azért száz ember fejérben
Áldozatra méne mind egyenlő színben,
Mindeneknek éles kép az ő kezekben,
Azt nagy fennyen s tartják ú viselésekben,
Melyekkel barmokat vernek metszésekben.

4111 eleit [rím] 4112 nagı [a g h-ból javítva] 4113 szynteen [szüntelenből javítva] 4115 fektetted [idő]
4119 [a fejezgetem m-je l-ből javítva] 4126 terittem [értelem, idő] 4130 mi<n>th

- 4140 10. Ezeknek száz ökör vala még nyomokban,
Kövérek, szép horgas egyenlő szarvokban,
Ezüsttel, arannyal festett sok azokban,
Tisztelkednek igen szép koszorújokban,
Nyakasok, húsosok és híztak faggyokban.
- 4145 11. Meginten sok nyájak, áldozatra valók,
Azok mindenfélék, száz-száz számból állók,
De mindenik száznak számát általgátlók
Tizenkét férfiak, muzsikákkal hallók,
Más-más szín köntösben száznak hátát zárlók.
- 4150 12. Ismét ezek után száz bokor kegyesek
Kettősön ballagnak, oly igen ékesek,
Ruhájok egyszínű, azzal csuda frisek,
Egy móduk, egy koruk, avval is heleszek,
Csakhogy nem egyenlő dologgal terhesek.
- 4155 13. Mert azkik jobb felől valának a rendben,
Azoknak pálmafa-ág vala kezekben,
Kedves virágokkal ékes sok ezekben,
Sőt még gyömolccsel is terhesek kedvekben,
Szemnek víg szemlélést adván nézéseken.
- 4160 14. Mely szüzek peniglen bal felől menének,
Azoknak mindenik égő szemet vének,
Annak jó szagától illatokat vének,
Sok drága füekből, gyökerekből lőnek,
Hogy fejeken hordják, több csudálást tőnek.
- 4165 15. Nem vala bánatos ezeknek hágások,
Hanem mesterséges ő lábok rakások,
Mintha táncolnának, oly vigadozások,
Módjával taktusra lépések, hajlások,
Ehhez igen kedves éneklő szólások,
- 4170 16. Mellyel az nagy Thetis és Peles nevére
Mondának éneket ő tisztelésére,
Szava mindeniknek illett a versére,
Amellett nótája zöngött illésére,
Minden újult véle, lett ha értésére.

4138 sak [értelem] 4145 hatat [hatyból javítva] szárlók [az átírás 'szárlók' is lehet] 4147 [a *ketteisein* *ketteiseiből* javítva] 4160 feiek<b>en chudala<ta>st 4166–4175 [a 16. és 17. versszakot a másoló felcserélte; értelem, vö. a német szöveggel: a lányok énekelnek!] 4166 Mellick [a 16. és 17. versszak felcserélése esetén: értelem] 4170 mindent [értelem]

17. Ezek követői száz vitéz ifiak,
Kiknek oldalokon félnenek kezíjak,
Lovok válogatott, magok is, férfiak,
Frisek, mind deliák, igaz anya fiak,
4175 Vélnéd, hogy mind egyig gróf és herceg fiak.
18. De mindenek előtt az szép Theagenes
Jó lovát ugratja, dereka igyenes,
Nemkülönben, mint Nap, égen amely fénes,
4180 Többi között illő szerszámaival ékes,
Arannyal, kövekkel igen tündökletes.
19. Jobb kezében éles metélő dárdája,
Oldalán peniglen türkéses puzdrája,
Nincs sisakja fején, tündöklék orcája,
4185 Testszínő, aranyas bárson ő ruhája,
Sok képre, virágra ékesölt formája.
20. Csillaglő paizsa arannyal íratott,
Az Gorgonis feje reá ragasztatott,
Hosszan hagyott haja szélről fúttatott,
4190 Mint lassú víz habja, ugyan ingattatott,
Szép kinnülő szeme vidámon láttatott.
21. Lovának szerszáma áll sok szép kövekből,
Aranyból, ezüsből és *hímes* selemből,
Építetett igen kazdag eszközökből,
4195 Mert fölötte bölcs, szép ő mesterségéből,
Rá nézőt ingerlő, s fosztja idejéből.
22. Ez jeles úrfinak lova sem illetlen,
Igen szép almás-kék, ahhoz nem heletlen,
Úszóvánul festett, nem *lumha*, kedvetlen,
4200 Hanem igen vidám, ugró s telhetetlen,
Kevély járásában, nem megfélemtelen.
23. Majd ugyan jól tudja, ura hogy rajta ül,
Nyakával egyfelé s hol meg másfelé dül,
Zabláját faldozza, füle mozog jelül,
4205 Mintha ugrásából nem mozdulna helbül,
Oly nagy mesterséggel csendeszt hágcsál elül.

4189 ugi Jngattatoth [szótagszám] 4190 [a *kyn kwnb*-ből javítva] 4192 hyres [más szóból (*fenies*?) javítva; értelem] 4198 Vszolanul festet nem Luhna keduetlen [értelem, Gy: *Úszón állva festett, nem túnya 's kedvetlen*] 4201 Vra [a *V h*-ből javítva] 4203–4205 [a rím��avak:] jeleól–helbeól–eleól

Wiet as li laetia in rorditua fhm. et
 mte upian rgerh al mfl. r. f. d. v. et
 v. d. amira ien uie d. k. d. d. d. d. d.
 f. m. et d. aual m. r. g. b. d. r. e. h. et
 magas d. a. l. e. n. a. i. a. i. g. i. m. n. o. l. e. e. i. o. m. l. m. u. r. h.
 - Ir f. a. b. a. d. e. s. l. e. d. n. i. s. f. o. r. e. t. i. s. f. o. r. m. y. e. l.
 l. a. c. r. o. n. d. d. u. p. h. e. s. m. m. b. y. h. a. t. i. a. l. l. a. r. i. e. l.
 v. i. r. g. o. l. a. t. h. a. n. i. t. a. n. m. a. i. o. a. l. g. n. a. t. i. o. l.
 m. u. t. a. t. t. i. a. l. h. o. d. a. j. a. a. l. g. i. a. l. i. o. s. f. a. j. u. l.
 n. a. r. a. n. e. b. o. t. g. o. i. d. e. z. o. m. l. a. l. a. f. p. l. a. m. i. e. l.
 U. i. d. e. m. t. f. o. r. m. i. g. i. g. i. d. o. h. o. s. t. i. a.
 h. o. g. i. o. l. a. t. h. a. r. i. s. f. p. l. i. l. i. a. d. i. g. u. o. m. m. i. a.
 f. p. v. e. z. a. l. e. t. m. l. l. i. s. m. l. i. s. a. d. n. a. j. a.
 e. s. a. l. a. u. a. l. m. a. g. a. h. o. s. i. l. i. s. v. o. n. h. a. t. n. y. a.
 m. u. r. s. m. a. f. i. a. t. a. m. i. j. l. i. o. t. h. s. e. n. l. i. m. m. l. a. t. n. a. j. a.
 H. a. r. m. i. n. i. s. l. e. e. h. d. o. m. b. e. a. l. m. y. g. i. n. e. l. i. t. v. a. n.
 l. i. z. s. o. n. l. a. m. i. o. l. v. a. d. n. a. l. a. b. o. l. m. i. o. m. a. n.
 a. p. o. s. t. o. l. a. l. o. n. r. a. n. d. d. o. f. r. a. m. t. a. t. u. a. n.
 b. a. r. a. m. i. s. a. r. a. m. i. s. r. u. h. a. l. l. a. n. v. e. l. l. a. g. h. u. a. n.
 l. i. d. a. u. s. l. i. s. f. a. j. g. o. l. m. a. g. e. l. m. u. t. o. g. a. t. u. a. n.
 - Ir f. e. p. f. a. n. i. c. i. a. f. i. e. u. t. a. n. j. a. r. a. n.
 e. s. a. l. m. a. g. o. n. f. o. l. i. r. h. n. g. i. t. h. i. l. m. i. o. m. a. t. u. a. n.
 l. i. z. c. r. a. m. i. a. s. f. l. a. r. v. u. f. i. g. i. o. l. i. s. v. o. n. u. a. n.
 v. o. i. o. b. b. a. r. o. n. h. a. m. b. a. l. f. a. l. s. r. u. h. a. d. e. a. t. u. a. n.
 - Ir m. a. l. f. a. t. h. f. i. g. i. r. b. a. r. o. m. i. v. o. l. e. r. u. h. a. j. a.
 H. i. z. i. m. t. v. i. r. a. g. n. a. l. v. a. i. a. f. p. l. a. m. i. a.
 a. r. r. a. f. o. l. j. i. g. i. d. o. s. p. o. m. o. r. a. l. p. i. t. o. j. a.
 a. b. v. u. d. a. m. f. l. o. r. a. n. a. l. e. l. l. a. g. i. o. o. r. a. j. a.
 y. o. n. l. i. s. f. i. g. i. g. o. s. a. r. a. m. i. a. s. v. o. d. a. j. a.
 - Ir m. v. o. l. e. h. a. s. t. r. a. c. h. m. f. o. r. m. i. l. l. i. n. f. p.
 n. o. h. a. l. l. i. s. f. a. j. g. o. l. v. a. l. a. a. l. f. i. g. i. n. e. l.
 m. u. r. s. i. n. d. i. a. d. i. e. l. d. i. e. t. e. l. C. o. d. i. j. m. f.
 e. s. f. l. o. n. a. l. p. o. m. i. e. l. s. v. o. l. e. m. i. a. n. a. g. i. f. p. l. a. m. i. a.
 g. i. o. n. g. i. l. l. o. r. a. l. l. a. b. f. o. g. o. t. f. o. m. t. m. i. n. t. h. f. p.

- 4210 24. Űtet azki látja, rá fordítja szemét,
Mert ugyan ingerli az emberek kedvét,
Vidámítja igen vitézeknek szívét,
Szeretteti avval nyeregben űlőjét,
Magasztaltatja így mindkettőnek nevét.
- 4215 25. Az szabados kedvő s főrendű asszonyok,
Látván Theagenest, nem bírhatják karjok,
Virágokat hányván rá; jó akaratjok
Mutatják hozzája, áldja ékes szájak,
Narancsot gördétnek alá szép leányok.
- 4220 26. Mindenek szerelme görjed őhozzája,
Hogy őtet szeresse, ki-ki azt kívánja,
Szívét akármely is nékie adnája,
Csak avval magához őtet vonhatnája,
Mert mását annyi közt senki nem látnája.
- 4225 27. Harminckét trombitás megyen ezek után,
Két soron leányok vadnak azok nyomán,
Apró poroszkákon rendbe iramtatván,
Bársanyos, aranyos ruhákban villagván,
Kedves ékességgel magok mutogatván.
- 4230 28. Az szép Chariclia ezek után járván,
Csak magán, szekérben egyedől nyomtatván,
Két aranyas szarvú fejér ökör vonván,
Vörös bárson hámmal fel is ruháztatván
Valának, s szűzektől igazgattattatván.
- 4235 29. Arannyal szőtt fejér bársony volt ruhája,
Hiácint virágnak rajta szép formája,
Arra följegyezve Pomona példája,
Az vidám Florának csillagzó órája,
Igen mesterséges, aranyas rózsája.
- 4240 30. Nem volt az Arachne szövése ilyen szép,
Noha mesterséggel vala az igen ép,
Mert ezt Dryadesek szűtték, erdei nép
És istenasszonyok, s volt rajta nagy szép kép,
Gyönggyel, kővel ékes, fogott szemet, mint lép.

4209 wleóeth [értelem, másutt használja a hiátustöltő j-t] 4211 [a *rendw* *rendeő*ből javítva]

- 4245 31. Sárarany és zsafír-kőből öve vala,
Kit amely nép láta, minden megcsudála,
Hallhatatlan bölcsen mestere formála,
Soha mást, hasomlót senki nem találta,
S leán derekához oly ékesen állta.
- 4250 32. Szárnya közt két sárkány vala általnyújtván,
Farkokkal derekát leánnak bésújtván,
Mindkettőnek feje mellyén egybenfutván,
Fulánkjokkal mintha ötet volna fujtván,
Horog helett ezzel ötet békulcsulván.
- 4255 33. Szemei ezeknek rubintok valának,
Fogai *mind* fényes gyémántból állának,
Zöld, fejér, fekete, sárgát mutatának
Héjai, melyekkel zománcztatának,
Azzal is fölötte szépnek láttatának.
- 4260 34. Haja megeresztett szüntén teljességgel
Nem vala, befonyva sem is, illősséggel
Feküdt illő vállán, oly igen szépséggel,
Melyet az kis szellő érvén, köllősséggel
Játsztatott villagva nagy gyönyörűséggel,
- 4265 35. Fejér és testszínő rózsakoszorúja,
Zöld laurus levele közeit kinyitja,
Fejér öreg szép gyöngy közepit jovítja,
Leánnak frís voltát igen szaporítja,
Mindenek szemeit ingerli, bódítja.
- 4270 36. Jobb felől aranyas és köves puzdrája,
Bal felől oldalán kék zománcos fja,
Ű kezében fennyen lángozó fáklyája,
Ekképpen öltözött, ilyen volt ruhája,
Sólyom-szeme villag, mint égnek gyertyája.
- 4275 37. Mond Cnemon: Jaj, nekem tetszik, mintha látnám,
Úgyan szemlátomást szemlélném, csodálnám!
Felel Calasiris: Bizony, azt akarnám,
Hogy bár itt volnának, most kezek csak fognám,
Mert alégság várom, hogy őket kaphatnám.

4252 mint [értelem] 4262 Nyttja [az *N* v-ből javítva] 4265 bodettia [rím]

Sock az f. l. m. b. r. s. g. d. k. f. i. n. d. l.
f. g. i. m. o. n. d. m. y. h. s. g. u. l. i. k. h. e. l. l. a. s. o. l. k. i. f. e.
v. l. a. g. n. a. t. m. i. n. l. o. n. f. u. i. k. a. k. f. o. l. e.
s. u. e. d. f. l. h. e. s. t. a. t. a. l. h. a. g. i. v. i. k. i. o. j. i. k. e.
f. l. h. e. l. o. k. d. i. f. u. m. m. i. h. a. d. a. m. f. o. m. l. i. k.

V. a. m. m. v. a. l. a. o. k. e. t. s. o. m. a. i. n. a. p. l. a. t. o. m.
d. e. s. k. i. u. a. n. s. a. g. e. l. d. i. k. i. d. m. e. s. a. l. a. r. n. o. m.
i. o. r. o. m. n. f. g. m. b. n. v. u. l. u. l. t. o. r. a. n. l. o. s. n. o. m.
n. u. e. m. m. f. o. g. h. a. r. o. m. o. k. e. t. j. o. m. m. a. r. m. a. l. a. t. h. a. e. n. d.
m. y. s. o. t. i. e. t. o. s. a. l. a. t. l. i. k. o. m. v. a. n. d. v. a. s. h. a. e. n. d.

A. g. a. g. a. n. d. l. o. s. i. k. k. i. v. l. e. r. e. t. t. e.
m. i. s. i. g. r. a. t. e. t. t. m. v. o. l. e. k. i. d. e. t. t. e.
d. e. m. i. n. u. s. h. a. d. o. g. e. t. a. l. a. n. k. d. u. m. a. t. m. i. s. s. e.
l. a. s. o. m. h. a. g. i. p. o. l. e. f. l. o. d. e. l. l. e. t. t. e. t. t. e.

I. n. a. l. a. n. e. s. a. g. o. s. m. a. v. a. g. h. f. a. m. a. t. i. s. t. e. t. t. e.
s. i. n. d. n. f. i. g. i. m. e. s. m. i. n. a. r. r. a. v. e. t. t. o. d.
h. a. g. i. m. i. n. f. o. l. m. i. n. i. g. i. k. i. b. e. f. l. e. t. t. e. d.

m. m. l. i. k. i. n. k. i. d. u. d. i. n. s. l. e. b. n. d. i. e. t. t. e. d.

v. y. a. b. k. i. n. o. k. l. a. t. i. s. f. o. m. i. z. b. r. s. e. t. t. e. d.

h. a. g. i. a. b. n. d. o. l. g. o. m. o. s. m. y. h. s. m. l. y. e. t. t. e. d.

A. s. e. r. m. i. n. a. g. i. f. a. i. d. a. l. o. m. a. t. s. e. r. l. i. m. s. f. o. r. e. b. n.
g. i. a. l. o. r. m. l. i. k. e. h. a. v. i. n. j. k. i. s. f. o. b. n.

s. e. r. i. u. s. d. o. l. g. a. m. i. a. k. m. i. t. b. a. i. d. s. l. i. b. b. n.

h. a. g. i. h. a. g. i. a. k. v. a. n. d. v. i. k. a. l. o. f. o. t. a. l. i. a. v. a. l. g. i. p. l. o. m.

v. l. d. v. u. l. f. a. i. d. a. l. m. a. s. f. a. i. s. i. a. l. f. o. b. n.

n. e. m. o. n. m. l. i. k. f. o. g. g. e. l. f. o. l. i. o. d. i. j. a. n. a. l.

v. g. y. i. s. b. a. e. r. o. s. a. g. g. e. s. f. u. i. v. d. f. a. i. d. a. t. m. a. n. a. l.

m. m. l. i. k. b. a. n. a. t. i. e. m. u. t. a. t. s. a. d. o. v. e. s. a. d. u. a. l.

R. e. t. t. o. m. i. n. d. m. i. j. i. i. o. s. k. o. s. s. a. g. o. d. n. a. l.

s. h. a. m. i. s. v. a. m. l. l. f. o. l. l. e. g. g. s. k. a. s. t. o. l. g. o. d. n. a. l.

A. s. e. r. m. i. n. d. n. b. i. d. o. m. m. i. a. l. a. l. o. k. m. a. i. d. m. y. h. s. j. i. v. m. l.

s. o. e. f. l. i. s. c. h. u. a. l. o. m. - h. a. g. i. i. m. i. z. k. i. n. d. m. l.

m. y. h. s. m. m. v. l. i. k. h. e. t. e. l. v. a. g. i. s. a. l. a. n. t. a. n. v. i. l. y. e.

v. g. i. m. a. l. f. i. n. l. o. m. v. a. g. o. f. o. d. v. i. l. f. u. l. m. l.

g. i. a. l. o. g. l. a. s. t. m. m. f. o. k. e. a. k. v. a. g. i. a. s. f. i. l. l. o. m. h. u. l. m. l.

- 4280 38. Sőt az istenekre téged készérítlek,
Hogy mondd meg, őnékik hol lakások-helek,
Világnak mely részén fűjják őket szelek,
Tudod, felbizzattál, hogy érnek jó jelek
Felőlők: de semmi, héában szemlélek.
- 4285 39. Várom vala őket ez mai nap látnom,
Édes kívánságtól de kezdém csalatnom,
Jó reménségemben rútul botráncokoznom,
Nem foghatom őket immár ma láthatnom,
Mert sötét éjszakát kezdém rám várhatnom.
- 4290 40. Maga ajándékot is kértél érette,
Én is ígéretet tettem volt helette,
De mind haszontalan, kedvemet mi tette,
Látom, hogy szófi-szó ezt cselekedtette,
Nyalánkságos mazzag számat iszlítette.
- 4295 41. És én vén fejemet, ímé, arra vetted,
Hogy én esetemet így kibeszéltetted,
Nem kicsin kedvedet ezekben érzetted,
Újabb kínokkal is szívemet sértetted,
Hogy az én dolgomot meg emlegettetted.
- 4300 42. Mert mi nagy fájdalom az sérelmes szűben,
Gyakor emlétese ha tűnik eszében
Sérves dolgainak: mint bajos sebében
Hogyha gyakran vájkálsz spóttal a völgyében,
Felújul fájdalma s fájása testében.
- 4305 43. Cnemon emberséggel felele atyának:
Vegyed bátorságát szíved fájdalomának,
Nem illik, bánatit mutassad orcádnak,
Rettenjen elméje jó okosságodnak,
S hamis reméléssel tégy is kárt dolgoznak.
- 4310 44. Mert minden bizonnyal azok majd megjűnek,
Sőt ezt is csudálom, hogy ennyit kerülnek,
Meg nem érkezhettek, vagy talántán ülnek,
Egymás szerelmére égő kedvvel fűlnek,
Gyaloglást nem szokták, vagy az szellőn hűlnek.

4278 oket [a k z-ből javítva] 4284 <mer> nem 4289 szo fi szo [értelem] 4290 iszlítette [átírása 'izlítette' is lehet] 4299 spotal a' veolgyeben [esetleg javítandó: 'ispóttal völgyében'; vö. a tárgyi jegyzettel] 4302 vegye [értelem, személyragozás, vö. 4303: *mutassad*] 4306 jeónek [rím]

Kanem ka ualam dindomt boshim:
mubom. p. gh. fobid plot ot. v. d. m.
d. ha mures f. l. l. m. d. d. g. o. b. a. h. m. d. h. m.
hagi. d. m. d. a. d. g. u. a. l. m. m. m. a. i. d. m. g. f. m. d. h. m.
ad m. s. f. i. b. u. l. k. i. u. a. m. m. e. l. e. t. o. t. b. l. h. m.

63.

Siul f. m. i. g. h. i. l. l. u. n. f. o. m. j. a. n. d. a. r. i. a. i. k. e. e. h.
h. a. t. m. i. s. k. i. h. l. m. m. o. n. d. a. m. i. i. g. i. o. b. i. e. l.
d. f. a. m. l. a. l. a. l. a. l. a. t. h. d. o. t. i. s. h. i. l. k. i. e. l.
h. i. k. e. b. a. l. h. i. l. e. v. g. i. g. h. a. m. l. l. i. k. e. l.
l. a. t. a. l. a. l. a. d. a. r. b. a. m. s. m. o. r. t. d. i. l. e. b.

Idol f. a. s. i. r. i. s. n. a. d. a. g. i. o. l. f. a. r. a. t. h.
s. o. l. b. i. d. m. i. s. o. t. a. d. f. a. m. i. s. i. l. f. a. r. a. t.
r. a. m. e. n. l. y. m. d. u. f. o. l. t. g. o. n. d. o. m. b. u. a. l. a. r. r. a. t.
m. m. d. e. m. b. u. l. v. i. k. e. v. a. l. a. f. a. m. a. d. a. r. a. t.
M. a. r. t. i. l. h. i. d. g. u. i. d. k. i. d. u. m. i. g. e. n. h. a. t. r. a. m. a. r. a. t. h.

De laom hagi. d. i. s. i. b. f. i. g. d. o. l. e. g. h. o. t. l. u. m.
m. l. a. d. a. s. o. k. k. a. t. v. y. u. l. b. e. m. d. o. l. m.
h. i. s. i. b. o. l. e. f. a. g. o. d. s. b. o. l. e. s. f. h. u. d. u. d. l. u. m.
n. a. g. i. d. o. l. g. o. k. k. a. t. v. y. u. l. i. s. m. y. n. e. h. s. m. a. x. f. i. l. t. m.
f. o. m. m. i. d. e. h. o. t. t. e. d. v. i. d. o. l. y. d. i. l. u. m.

H. y. g. h. v. i. j. o. n. n. a. k. i. d. d. o. m. a. h. r. e. p. e. l. i. h. a. t. o. m.
m. m. e. h. a. g. i. s. f. e. u. r. e. v. i. l. l. a. s. o. d. f. u. r. o. t. a.
u. l. g. o. t. k. i. y. a. m. o. t. m. m. r. e. a. b. e. n. i. g. i. f. o. l. e. a.
h. a. g. i. a. d. a. l. d. o. s. a. t. o. t. m. i. n. d. a. l. o. v. n. u. g. h. a. t. a. m.
a. d. a. g. i. f. o. l. m. b. u. r. k. h. a. l. a. k. a. t. m. y. u. i. t. o. t. t. a. m.

M. e. n. t. y. g. i. l. e. s. i. n. b. o. l. d. e. g. h. f. o. f. a. k. a. n. k. i. l. l. e. b.
h. a. d. f. l. a. m. b. u. r. k. l. o. l. l. u. m. k. i. l. l. m. a. h.
u. y. f. o. k. a. t. f. o. u. a. n. n. i. s. l. o. m. i. h. i. d. g. i. d. a. t. h.
h. a. l. a. r. o. l. f. i. g. i. t. i. b. m. o. n. k. m. l. o. v. l. e. h. e. b.

D. a. l. l. u. n. k. m. i. a. u. a. l. m. a. k. i. s. f. i. g. u. i. m. k. f. i. l. l. m. i. s.
I. d. a. l. a. t. i. l. h. o. d. a. l. a. d. g. e. o. g. n. r. h. a. l. a. r. s.
n. a. g. i. f. o. m. m. i. n. a. d. a. l. p. r. o. a. a. d. f. i. b. o. l. h. a. l. a. l. a. t.
a. d. a. g. i. f. l. m. h. o. r. i. t. s. l. o. y. m. i. a. u. a. l. i. a. l. a. r. s.
l. a. d. o. s. f. a. s. s. o. n. v. o. l. u. n. k. s. b. u. i. d. o. s. o. a. u. a. l. a. t. h.
l. a. y. e. k. h. o. m. a. j. a. l. a. t. h. a. f. a. a. b. o. l. a. t. h.

- 4315 45. Hanemha valami történet késlelné,
Mely reménség fölött őket ott érdesné,
De ha nincs félelmes dolgok, azt ne vélné,
Hogy elmaradjanak, mert majd megszemlélné,
Azmit szűbül kíván, mindkettőt ölelné.
- 4320 46. Mivel pedig ilyen szomjan várja őket,
Hát ne is késlelné mondani igyöket.
Ez számlálás alatt ezek is heleket
Elérik, csak beszéld végig, amelyeket
Láttál áldozatban, s mi érte ezeket.
- 4325 47. Felel Calasiris: Noha vagyok fáradt,
Sok beszédeimtől az szám is elszáradt,
Reménségem csúfolt, gondom búál áradt,
Nem ok nélkül vetek vala számra zárat,
Mert elhiggyed, kedvem igen hátra maradt.
- 4330 48. De látom, hogy tetszik szép dolog értelme
Néked, és azokkal újul benned elme,
Hízik okosságod, s bölcs szíved vélelme
Nagy dolgokkal újul, s nincs is már félelme,
Semmi teelőtted üdő késedelme;
- 4335 49. Meg újonnan kezdem azért, s hol elhadtam,
Minthogy is estvére, jól látod, jutottam,
Világot kívánok, mert azt én úgy szoktam,
Hogy az áldozatot mindenkor megadtam
Az nagy isteneknek hálákat nyújtottam.
- 4340 50. Mert úgy leszen boldog étszakánk illetes,
Ha az isteneknél lölkünk kellemetes,
Úgy szokott szavam is lenni, higgyed, édes,
Ha azok segítik erőnk, mikor terhes
Vállunk nyavalyánktól, s igyünk félelmetes.
- 4345 51. Ezalatt elhozák az égő gyertyákat,
Nagy fennyen az após ad szívből hálákat
Az nagy isteneknek, s kéri, nyavalyákat
Távoztasson tőlük, s bujdosó árvákat
Térítse hozzája, láthassa azokat.

4311 [az őrszavak:] Hanem ha ualamj gialo 4315 mit ketteót [értelem] 4317 keslelni [értelem] 4324 Zarat
[az átírás 'szárat' is lehet] 4333 az [értelem] 4338 [a szokot szauádmis szokat szouádmisből javítva] 4344
tőlunk [értelem]

- 4350 52. Sőt Mercuriust is ezek felett kéri,
Mivel gyermekiért vagyon szíve séri,
Hogy lágy, édes álom ha vén fejét éri,
Mutassa meg néki őket, mert isméri,
Melyek hol nyom utat, mert fogy értek véri.
- 4355 53. Ezeket végezvén fordula Cnemonhoz,
Monda: Immár térek te kívánságodhoz,
Fordítom nyelvemet az kezdetett szómhöz.
Mikor azért e mód érnének templomhoz
És márványkő színd Neoptolemushoz,
- 4360 54. Az lovas s gyalog nép nagy sírást kezdének,
Vének, menyek, ifjak mind úgy könnyezének,
Keserves énekkel nótát üvöltének,
Úgy tetszik, hogy menny, föld már mind zöngénének,
Mert az muzsikák is fölemeltetének.
- 4365 55. Egy kevésé tartja ez, mintegy óráig,
Vagy ha továbbadlan, de nem is sokáig,
Azonban nagy lassan szűnének, s minden víg,
Megtörlék orcájok, és ki karja nem híg,
Ölik az sok kecskét, juhot, ökröt végig.
- 4370 56. Rakják oltárokra az elholt barmokat,
Mondnak Apollónak oly nagy diskántokat,
Nagy farakásokra az vagdalt tagokat
Felhányják tüzelni az áldozatokat,
Mint midőn tábor nép hordja zsákmányokat.
- 4375 57. Végre Calasiris szóla ilyen szókat:
Mivel istenektől várunk minden jókat,
Halljátok meg tehát az mi szózatinkat,
Értsétek, ti népek, mi akaratinkat,
Mivel az imádság illet mimagunkat.
- 4380 58. Én mondom el azt mind, mit ma imádandunk,
Afölött ölöm meg első, kit áldazunk,
De az tűz-lángadást, ez mi akaratunk,
Adjuk hogy hercegnek, mert avval tartozunk,
Evvel megböcsöljük, s tiszteletet adjunk.

4355 Neptolomeushoz [a szó a másoló tollán torzulhatott el, Z: *Neoptolemi gefaren...*; vö. 4667: *Neoptolemus-sal*] 4357 ugi <üvöltének> [más kéz javítása:] <kes> könnyezének [rímszóismétlés, vö. 4358] 4358 keserves <nota>iu enekell [az 1. l t-ből javítva] <kezdenek> [más kéz javítása:] notat üvöltének [az ó javítva, rímszóismétlés, vö. 4356] 4362 továbbadlan <a'nem> [fölte:] de nemis 4376 az mind [értelem] 4380 tiszteletét adgiúk [rím]

Artis illion obol. ng. d. m. k. v. N. t. y.
 m. m. k. g. f. e. a. l. k. i. e. n. y. n. e. s. d. h. e. d. v. b. l. y.
 a. s. f. a. l. l. i. a. t. i. l. f. o. g. h. m. k. g. i. s. u. d. n. a. v. a. l. a. h. i.
 a. s. f. i. s. P. p. s. g. g. i. l. k. i. h. i. s. t. h. i. s. f. a. n. k. i. o. n. l. u. d. o. b. a. l. u. b. i.

64.

Tual k. i. l. g. y. u. e. a. n. y. m. r. i. a. l. o. s. a. l. o. k. a. t. h.
 h. o. g. i. h. a. m. a. r. b. g. g. j. m. k. s. v. g. i. t. v. o. m. l. a. s. a. k. a. t.
 e. s. t. m. o. n. d. u. a. n. t. i. n. a. P. a. p. s. o. l. l. o. d. h. a. i. r. a. s. o. k. a. t.
 a. i. m. l. l. i. z. S. u. r. g. u. a. b. i. d. m. i. n. e. s. a. g. o. k. a. t. i. l. l. a. s. o. l. o. b. i.

l. k. i. s. d. u. n. o. b. a. r. n. a. l. a. t. a. l. l. a. s. a. l. o. b. a. t. h. ~~a. s. f. i. s. P. p. s. g. g. i. l. k. i. h. i. s. t. h. i. s. f. a. n. k. i. o. n. l. u. d. o. b. a. l. u. b. i.~~

Theagenes p. m. g. h. i. l. i. g. i. n. s. m. m. i.
 a. m. a. t. i. s. n. a. g. i. b. a. r. a. n. f. o. l. l. i. h. i. l. l. m. i.
 a. s. f. a. l. l. i. a. t. i. u. a. n. n. i. a. h. o. g. i. m. a. t. i. o. n. g. d. m. i.
 l. i. g. i. n. s. m. i. g. h. f. o. l. l. i. h. i. l. l. m. i. u. i. l. i. m. m. i.
 h. u. m. i. o. l. a. l. o. d. m. k. v. e. l. a. m. m. i. t. P. r. o. m. i.

h. a. l. l. i. a. d. a. b. e. i. m. m. a. r. m. i. e. l. n. o. s. a. g. e. l. e. h.
 m. i. s. o. d. a. v. l. e. l. e. n. d. o. b. e. n. k. i. t. h. i. s. o. f. e.
 k. i. s. o. f. e. m. i. t. h. m. o. d. d. a. l. a. s. l. i. t. t. o. v. l. i. e. e.
 P. r. o. m. i. c. h. o. d. a. l. o. n. l. i. n. o. b. o. d. i. e. i. f. h. e.
 m. m. v. o. m. i. t. e. m. m. g. o. n. d. o. l. e. u. e. t. a. l. k. i. l. l. u. i. n. z.

L. m. h. i. o. d. b. i. n. g. i. m. a. g. a. l. h. o. g. i. s. u. e. t. t. a. l. v. a. l. a.
 m. m. i. d. l. i. t. t. o. v. m. i. g. h. m. m. u. l. t. g. i. m. a. l. o. h. i. s. a. l. l. a.
 P. r. o. m. i. t. c. h. l. l. a. g. a. P. r. o. m. i. t. v. g. u. l. a.
 l. i. s. a. l. f. i. s. k. i. P. r. o. m. i. t. h. i. u. i. h. o. m. i. d. u. l. a.
 m. m. l. u. d. o. m. m. i. d. o. b. o. m. k. f. o. l. l. u. s. d. u. l. a.

A. s. f. a. l. l. i. a. t. i. s. i. s. m. y. u. e. t. a. v. i. z. s. l. i. s. b. o. n. v. d. o. i.
 a. l. o. a. s. o. m. h. u. m. i. a. s. b. a. n. o. l. m. o. r. a. b. b. a. d. i. d. o. i.
 m. m. o. l. i. t. t. o. v. t. m. a. r. f. o. g. h. h. i. s. k. m. r. i. o. l. i. z. i. l. l. o. v. e.
 g. g. i. l. a. m. p. s. i. l. s. i. v. i. k. h. a. t. a. l. m. a. b. a. n. m. y. u. g. h. e. s.

H. o. m. k. i. l. i. m. b. a. h. i. s. i. l. m. i. n. e. v. o. m. i. r. i. l. g. i. m. a. s. t.
 k. i. l. h. a. n. a. g. i. f. d. i. r. i. g. h. v. a. l. t. o. s. i. a. t. t. n. a. l. l. a. l. l. a. l.
 l. u. m. m. i. a. l. t. o. l. a. i. g. h. a. s. g. i. m. a. l. m. m. l. a. e. d. t.
 o. s. a. l. a. l. i. g. h. s. a. g. h. l. i. v. o. l. l. a. s. N. a. g. i. h. o. b. u. v. a. r. a. s. t.
 s. h. i. r. t. l. e. n. l. a. p. s. a. t. t. i. a. l. h. a. a. l. a. g. i. l. a. f. u. s. a. s. t.

- 4385 59. Azt is ilyen okból engedénk őneki,
Minthogy férfiak közt nincs illendőbb senki,
Az fáklját elfogni hogy tudná valaki,
Avagy fris szépséggel illendőbb akárki
Nincsen, s szüzeket meg-dúl minden jókkal ki;
- 4390 60. Avval köll gyújtani mert áldozatokat,
Hogy hamarb égjenek s vegyék romlásokat!
Ezt mondván, tén a pap sok térdhajtásokat,
Amellett sutto-gva bú imádságokat,
Elkezdvén oltárnál már az áldásokat.
- 4395 61. Theagenes penig a kegyeshez mene,
Amaz is nagy bátran felkéle ellene,
Az fáklját kívánja, hogy abban engedne,
Kegyes megfelele, ellene nem lenne,
Venné el, áldoznék véle, mint szeretne.
- 4400 62. Halljad azért immár, mint lén ez az eset,
Micsoda véletlen törben két szűz *esett*,
Kis Amor mely móddal az kettőre lesett,
Szerelem micsodás, miként bódít eszet,
Nem remélt, nem gondolt úttal két fél veszett.
- 4405 63. Szemközben egymással hogy jutottak vala,
Mindkettő megnémult, egymás előtt álla,
Szemeknek csillaga szikrázik, újula,
Tűzők fészki szűben hevüle, indula,
Nem tudom, mi erő benne fölbuzdula.
- 4410 64. Az fáklját szűz nyújtá, vitéz kézben vevé,
Azon szemhunyasban Amor rabbá tevé
Mindkettőt, már foglyok, mert őket ellövé
Egy lövéssel, s tüze hatalmában nyűgvé,
Két testbéli szívet mindjárt egygyé szövé.
- 4415 65. Nemkülönben nézék, mint ösmérők, egymást,
Kik ha nagy ideig változtatnak szállást,
Elunják sokáig az egymás nem látást,
Csak alégság tűrék az nagy hosszú várást,
S hertelen kaphatják ha az egybejutást,

4384 <auual> [fölötte: *auagi*] fris szépséggel <kihez illeő senki> [rímszóismétlés, vö. 4382, más kéz javítása:] illendob [*ill* javítva] akárkj 4385 Jokkal <a>ky [szótagszám] 4390 oltarnal <az áldozatokath> [rímszóismétlés, vö. 4386, más kéz javítása, de ez is lehúzza:] <imadtkozasokath> [a javítgató kézzel föléírva:] mar az áldasokoth [rím, értelem] 4393 kiuannia [s beszúrva?] hogi <neki> [föléje írva:] abban 4395 velemint [mindkét *e* a-ból javítva] 4397 eset [értelem] 4404 [a *heüüle* utolsó betűje *eo*-ból javítva]

Rog: het moselogenat' koge: het mag myse romelink
mha piossulnat' het. d. f. v. d. m.
ug: i. p. t. d. g. d. s. m. i. d. h. g. v. i. l. t. h. y. u. l. m.
h. r. d. l. m. m. g. m. i. r. f. a. s. n. a. l. h. d. y. u. l. m.
m. r. 2. a. d. h. i. r. l. m. i. d. l. k. e. t. t. o. p. n. g. i. o. d. m. t.

S. d. s. v. a. k. r. 3. a. s. e. l. d. i. h. i. r. d. l. m. t.
d. i. n. a. g. i. o. r. s. a. s. a. g. g. a. l. k. i. d. l. e. t. l. i. v. i. g. n. a. m. t.
h. g. g. u. g. i. n. i. n. l. i. d. i. v. i. m. i. s. g. u. r. i. t. h. e. t.
m. m. t. h. o. p. i. s. o. l. a. r. r. a. i. m. p. l. a. u. d. s. p. t.
d. i. d. a. l. d. o. d. a. l. e. r. a. s. i. g. n. i. t. m. i. d. o. d. m. t.

S. o. t. p. a. r. i. e. l. e. d. i. m. d. u. o. s. o. m. m. e. d. d. o. l. o. g. l. a. n.
f. o. r. g. o. d. i. d. i. s. t. n. w. a. l. a. d. o. s. a. r. b. a. n.
h. u. t. a. d. s. u. g. n. e. s. f. a. l. l. i. a. l. a. b. o. m. b. a. n.
d. e. a. n. h. e. t. a. d. u. p. p. i. o. n. f. m. a. d. s. a. g. h. m. o. n. d. a. s. b. a. n.
g. j. u. i. t. o. g. a. t. a. n. f. a. k. t. h. b. u. l. g. o. l. a. n. g. l. a. d. a. s. b. a. n.

D. e. e. n. l. i. t. t. i. g. g. l. e. t. a. l. r. a. i. d. l. m. t. e. m.
m. r. 2. a. d. f. o. v. n. d. o. l. l. i. s. i. f. l. e. t. l. e. t. a. l. m.
g. m. i. t. h. o. p. i. s. n. a. g. i. m. t. h. a. n. a. s. t. e. r. a. i. d. l. m. t. e. m.
f. t. m. i. d. l. e. y. o. t. m. r. 2. a. i. d. l. m. t. e. m. h. i. s. m. a. r. b. m.
a. l. v. 2. a. m. a. l. v. 2. h. g. g. l. a. t. h. a. t. n. a. g. h. i. m.

Rog: m. a. d. v. g. d. i. d. o. d. s. a. l. a. d. a. d. o. d. a. l.
l. i. l. i. d. o. l. o. l. u. a. n. h. i. s. f. i. r. h. i. e. l. p. a. l. l. a. d.
h. i. d. u. i. l. l. i. m. m. y. a. l. p. i. g. i. n. m. a. u. a. l. i. a. i.
B. a. g. m. i. l. i. k. i. f. o. r. d. u. l. m. r. 2. a. d. a. l. l. a. b.
n. m. d. e. a. l. i. d. s. o. t. a. b. s. o. m. l. a. n. n. i. a. l. p. o. l. a. b.

N. o. m. e. m. f. a. i. d. a. l. m. a. n. a. l. f. i. u. m. t. l. i. m. d. u. l.
n. o. h. a. n. m. o. i. m. i. s. f. i. h. b. o. i. l. k. i. m. o. s. d. u. l.
m. r. 2. b. r. m. i. a. h. i. d. e. a. g. h. f. o. r. l. a. n. g. a. l. b. o. d. u. l.
d. i. k. i. d. o. n. h. u. r. m. i. g. i. b. l. a. n. i. a. e. r. a. f. o. r. d. u. l.
h. o. g. i. m. a. r. o. l. e. a. r. a. m. d. m. l. l. i. d. l. k. y. m. i. a. v. i. u. l.

D. e. n. d. a. g. h. m. y. e. s. a. l. p. i. g. h. v. i. g. h. u. g. i. o. f. o. l. n. a. k. p. e. l. l. o. l.
a. l. l. a. t. o. s. o. l. i. s. m. i. n. d. m. m. i. d. h. a. d. a. p. u. l.
f. a. u. c. h. a. m. a. g. a. r. d. g. i. f. i. p. i. s. k. o. i. c. o. s. u. l.
h. e. b. u. r. y. e. t. i. a. s. i. u. t. s. o. l. l. p. i. s. f. r. a. u. c. h. i. m. o. r. u. e. l.
v. h. u. m. i. h. a. t. a. b. a. n. d. i. g. o. i. n. e. s. t. m. d. e. l.

- 4420 66. Hogy hol mosolognak, hol meg megrémülnek,
Néha pirosulnak, hol elfejérednek,
Úgy tetszik, egyszersmind hogy űk elhevülnek,
Hertelen meginten fáznak, hidegülnek,
Mert az szerelemtől kettősen gyötrődnek.
- 4425 67. De ez változások oly hirtelen lének,
Oly nagy gyorsasággal köztök történének,
Hogy ugyan senkitől nem ismértetének,
Minthogyis oltárra a népek nézének,
És az áldozatra figyelmeződének.
- 4430 68. Sőt Charicles sem tud semmit ez dologban,
Forgódik erősen ű az áldozatban,
Juta Theagenes fáklyával azonban
Oltárhoz, és vagyon imádság-mondásban,
Gyújtogatván fákat buzgó *lángadásban*.
- 4435 69. De én teljességgel csak reájok néztem,
Mert az jövődölést őfelőlek véltem,
Minthogyis nagy méltán azt reájok mértem,
Istenek kegyelmét rajtok megismértem,
Azért annak végét hogy láthatnám, égtem.
- 4440 70. Hogy már végeződött vala ez áldozás,
Ki-ki eloszolván keresé, hol szállás,
Kedve ellen, ímé, az szegín nyavalyás
Theagenes is, ki-fordul, mert az állás
Nem adatik tovább, sem leánnyal szólás.
- 4445 71. Hanem fájdalmával szívének kiindul,
Noha nem örömet, heléből kimozdul,
Mert benne a szíve ég, forr, lángal, bódul,
De kételen menni, gyakran hátrafordul,
Hogy már oltárra néz, mellyel kfnja újul.
- 4450 72. Vendég nép talpig víg, úgy oszolnak széllel,
Az lakosok is mind mennek haza ével,
Chariclia magát egy fejer köntösvel
Béburítja, siet sok szép fraucimmervel,
Érhetni házában de görjedit elmével.

4416 mosologhnak <hogi> hol 4430 langladasban [értelem] 4449 Frauczimeruel [az *au* diftongus]

- 4455 73. Ennek lakó-helye volt a cinteremben,
Kinek ablakán sok madár szól zöngésben,
Mert nem akart messze lakni, hogy tisztében
Annál gyorsabb lenne, s nagyobb szerelmében
Volna Dianának és dicséretében.
- 4460 74. Így, hogy már utamon hazafelé mennék,
Esék, Chariclessel én szemközbe érnék.
Monda: Édes uram, tudd-é, miket mondék,
Úgy tetszik, véteni abban nem is tudék,
Szép Charicliámról mit elmédre adék.
- 4465 75. E' volna hiszem, lám, Delphis ékessége,
Ez, mondom hitemre, minden kedvessége,
Olyan, mint fejér Hold ékes fénessége
Több csillagok között, vagy Napnak frissége,
Minden asszony-rend közt ily ő kegyessége.
- 4470 76. Mondék: Nem most láttam, uram, leányodat,
Sőt sokszor együtt is raktuk oltárodát,
Ölte vélem együtt meg áldozatodat,
Istent is tiszteltük s gyújtottuk fáklyádat,
Ha mit nem értett jól, kérlette azokat.
- 4475 77. Viszont szóla: De most tenéked mint tetszett?
Nem úgy viselte-é magát, amint illet?
Mondék: Mint a szép Nap több planéták felett,
Minden dolga, többit haladván, így féltett,
Maga-viselése akképpen tündöklött.
- 4480 78. Megint monda: Nyert-é utána jobb nevet
Az thessaliai úrfi böcsöletet?
Mert az egész néptől vett emlékezetet,
Hogy igen illendőn viselte a tisztet,
Nem mondhat sz bizonynyal felőle egyebet!
- 4485 79. Ezek voltak színe, veleje, tüköre,
Mondék. Vén paternak lőn nagy öröme,
Mosolyog magában, mert esett kedvére
Ilyen dicséretem. Válék túlem, s tere
Leányához, mondván, látná, lett-é sére.

4451 Cinterimben [értelem, rím; az utolsó *e* *a*-ból javítva] 4453 tiztiben [rím] 4455 Dicheretiben [rím]
4457 Cariclessel [az *ss* javítva] 4461 ekessige [rím] 4462 [átszámozva:] hitemre(2) mondom(1) 4468
[átszámozva:] eggieót(2) velem(1) 4473 feőleóth [rím] 4475 twndeókleóth [rím] 4476 monda <ennek> [a
másoló föléje írta:] nierte 4477 Urffy nierte böchölletét [szótagszám, indokolja az előző sor javítása is]
4482 mondek: ven Pater [szótagszám]

und. x. l. y. s. J. e. s. u. s. h. i. c. f. i. d. a. l. m. a. l. i. s. t.
 U. n. i. t. h. a. n. n. o. i. n. f. e. r. n. m. f. a. l. s. m. n. s. f.

I. p. k. k. g. i. m. d. u. d. & d. d. n. g. d. p. l.
 g. n. m. p. l. d. i. m. m. m. a. g. g. j. o. t. m. o. u. u. n.

*Mgh b. gultabat s mshohjarokkan f d l i
mindan lisi zid s osomizim biyghk.*

Mordas alca foli b. l. s. h. i. f. i. n. k. a. p. u. e.
 fogadgia b. l. u. f. i. n. m. g. r. a. g. i. a. m. o. g. i. a.
 alca l. a. t. t. i. a. b. o. m. i. m. g. i. a. n. i. a. u. a. l. i. n. i. a.
 h. y. d. r. o. g. i. a. e. s. m. e. n. b. a. g. g. i. a. t. a. e.

non dirh' monia mi v'sz p'tta gongiat.
Isol sanchia. rre flogi. f'n' faj,

Ad mite l'ys. r. tti m'gh f'ix m'ond' l'attia f'ra
egni f'arich. s. e. h'alla f'ho m'ond' l'e
m'gh f'rom'ole l'ys. r. tti f'el q'os d'od' l'

mogh r.mole. l.j. v. x. fcl qordod. d.
l. nija ad fctord nagid fcharlod. f
ad folgale rindur fkat Sugolod.
mm. V. d. l. h gongiat a welkal fclodch.

Eggenstein

- 4490 80. Kérvén azon, mennék hogy én is lányához,
Mert fél, az sok nép szeme nyavalyájához
Ne lett volna mi ok káros ártalmához,
Mert gyöngé, és férhet ő állapotjához
Minden kis ígész férhet fájdalmához.
- 4495 81. Mintha nem örömet venném föl az menést,
Tétetem előtte; mondék: Sok végezést
Kell egy barátommal szerzenem, s nehezlést
Hoznék leányodtól, együld de kedvezést
Teszek kegyelmednek és szódnak engedést.
- 4500 82. Igen megköszöné, immár együtt menvén,
Az kegyes házához hamar közelítvén,
Béméne Charicles, ajtót előbb érvén,
Köszöne, hogy ére szobában bélépven,
De véletlen leánt lőn ágyában lölvén.
- 4505 83. Megbetegült tehát, s nyoszolyácskán fekszik,
Minden teste tüzes, és semmit sem nyugszik,
Szemei ragyagnak, mint aki haragszik,
Így szerelemtől ég az, és úgy bágyaszik,
Orcája könnyvétől kedve ellen ázik.
- 4510 84. Mindazáltal fölkel és köszönti apját,
Fogadja kedvesen, meg is adja módját;
Általlátja benne mindjárt nyavalyáját,
Elijede rajta, esméri bágyadtát,
Nem tűrheti, mondja, mi vesztette gondját.
- 4515 85. Felel Chariclia erre, hogy feje fáj,
Nem használ arról víz, ír avagy hogy ó háj,
Néki nyugalom kell, forró benne máj,
Úgy tetszik, szívében valami vermet váj,
Az mint keseréti, meg sem mondhatja szájj.
- 4520 86. Szegín Charicles ezt hallja, szomorodék,
Megrémölt, elijedt, vére fölpozsdodék,
Kinyitá az ajtót, nagyot fohászkodék,
Az szolgáló-rendre sokat zúgolódék,
Nem viselték gondját, azokkal feddődék.

4486 Leaniahoz [szótagszám, vagy: az *ea* itt egy szótagnak számít?] 4487 [metszethiba] sok nepnek [szótagszám; Gy: *Mert a' sok nép szeme, fél, nyavalyájához*] 4490 férhet [mint az előző sorban, talán elírás *térhet* helyett] 4502 [a *sem nemből* javítva] 4503 ragiagnak 4512 [az *ohayt*(= sóhajtozás, siratás) *olayra* javította a másoló, valószínűleg tévesen; mind a három jelentés és átírás elképzelhető (ohaj, olaj, ó háj), az utóbbi a valószínű] 4517 föl posdodék [a NySz (II,1280) így, *s*-es alakban szótárazza, holott bizonyos a *zs*-s ejtés]

- 4525 87. Igen oltalmaznák, hagyá, asszonyokat,
Engemet melléje vén, s monda ily szókat:
Ülj le, jó barátom, s nézzed romlásunkat,
Látd-é, a szerencse mint újíttja bűnkat,
Szomorítja gyakran a' vidám napunkat.
- 4530 88. És ha tudod, kéllek, ennek orvosságát,
Avagy ismérhetnéd néki nyavalyáját,
Mi tekeri belit, hervasztja orcáját,
Használj, mert elhalok, látván ennyi kínját
S ily hertelenséggel szomorú óráját.
- 4535 89. Felelék: Ne csudáld, mert sok nép között volt,
Talám némely gonosz szem ártott s varázsolt,
Ahhoz ártalmas nyelv bűbáját néki szólt,
Melyből nagy nyavalya rá esett, s oly, mint holt,
Ím, látod, mint fekszik, elég elzsarátolt.
- 4540 90. Somolyogva monda: Most vészem eszembe,
Hogy az asszonyember gyarló természetbe
Néked is részed lőtt, kaptál erkölcsökbe,
Kiknek tulajdona, hogy higgyenek ebbe,
De férfi lévén, nem hiszek effélékbe.
- 4545 91. Hogy megértsed, mondék, ím, ez megtörténik
Gyakorlatossággal rajtunk is lévődik,
Erről éntőlem majd példa is hozódik,
Mellyel értelmedre s tudodra adódik,
Az, amit mondtam, meg is valósodik.
- 4550 92. Tudd-é, az bészívó eget, mellyel élünk,
Orrunkon, szájunkon azkit bé is vészünk,
Sőt szemünk és fülünk tel avval, s több részünk,
Mely éggel telhető, éltet abból szívünk,
Belső tagainkra innen részesölünk.
- 4555 93. Úgy, mint szívnek, májnak, tüdőnek, velőnek
Ez ad vidámságot, életet mindennek,
Már az jó vagy gonosz úgy segít ezeknek,
Valamint a szívás hogy esik embernek,
Aszerint vagy megárt, vagy használ szegénnek.

- 4560 94. Immár ha megveszett ember mellé állasz,
Abból kijött eget te magadban zárlasz,
Megrothadt párából részt venni találhatsz,
Gondold meg, magadnak használsz-é vagy árthatsz,
Főképpen, ha gyöngé natúrad, mit várhatsz?
- 4565 95. Mert valamely tagja annak nyavalyával
Búves, és ártható rút rothadásával,
Sebhető béható dögletes voltával,
Azon téged megveszt belészívásával,
Mert azt veszed, akit ő kifútt szájával.
- 4570 96. Vedd eszedben magad, s nézz a szemfájókra,
Kik sok fájdalmakot szenvednek, azokra
Csipalyagosság s vér száll nyavalyásokra,
Hogyha sok ideig néznek ők másokra,
És az két fél szemek ütköznek magokra,
- 4575 97. Mindjárt az ép szemnek sérelme történik,
Csak az nézésből is nyavalyája nyílik,
Verhennyel szegín szem sötétől, megbomlik,
Sokra a nagy fájás csak innen nehezlik,
Hogy orvos kell néki, és szemére sínlik.
- 4580 98. Az mérges kelevény hát mennyivel inkább,
Ki az jó életből mérges halálra lábba,
És az ég-szívással akad belénk, mint hab,
Bár se szóljunk, igyunk avval, ki abba kap,
De csak dögétől is megvész vérünk, s lesz rab.
- 4585 99. Mivel az bészívó eget megmérgei,
Azki azt béveszi, mindjárt férgesíti,
Mert a szívét érvén megöli, sebhíti,
Szörnyű dolog, mely nagy hamar elmeríti,
Életből halálra emberét téríti.
- 4590 100. Hallottad-é avagy, az édes szerelem
Hogy szemektől esik kedves szív-sérelem,
Noha nem szólhatnak ünközt, s nincs értelem,
Sőt egymást sem látták előbb, görjedelem
De látásból esvén, kész kedves gyötrelem.

4557 Zarlasz [az átírás 'szárlasz' is lehet] 4559 arthacz [a h a t-re ráírva] 4563 dóg<le>letes 4564 [átszámozva:] veszt(2) megh(1) 4568 chipo<ga>liagossagh [értelem] 4581 [a *mergittj mergezj*ből javítva] 4582 [a *fergesittj fergesettj*ből javítva]

- 4595 101. Szóltalan egymással értik szívek titkát,
Szemmel meghunyítják lelkek akaratját,
Szívek megjelenti a nyelvek szólatját,
Fülök semmit nem hall, s tudja kívánságát
Mindkét fél személnék belső indulatját.
- 4600 102. És az unhatatlan szerelmet görjesztik,
Noha gyakran őket egymástól rekesztik,
Hazájokból atyjok kikergetik, veszti,
De egymást soha ők ugyan nem tévesztik,
Szemekből ily álló kötések eresztik.
- 4605 103. Amaz basiliscus undok bestiának,
Tudd-é, mely hatalmas volta látásának,
Hogy halált hoz hamar minden állatoknak,
Szeme nézésében mérges mivoltának,
És azáltal esik kára romlásának.
- 4610 104. Több példát hozhatnék philosophiából,
Melyek valószínű bennünket azokból,
De nem szükség, érthetsz immár mondásunkból,
Magad is peniglen Plato írásából
Tanultál sok dolgot az mély physikából.
- 4615 105. Ezt mondtam vala én az Chariclesnek,
Mindjárt nagy gondot szerzek vén fejének,
Hallgat és játékot indít elméjének,
Mert igen furdalja közepit szívének,
Látja való voltát beszédem rendinek.
- 4620 106. Végre monda: Látom, nagy méltó okokkal
Megbizonéttad szód s argumentomokkal,
Ahhoz illendő hasonlatosságokkal,
Nem fárad az elmém ennyit már gondokkal,
Ha te tanácslóm léssz, járhatok hasznokkal.
- 4625 107. Adná az Úristen, hogy venne szerelmet,
Illő férfi-rendhez mutatna kegyelmet,
Lenne egészsége, érhetnék örömet,
Vetne ki szívéből idegen-félelmet,
Mert fölötte igen szánom én egyemet.

Sie sind mit mir als in Lande dach,
 wie ein in einem andern Lande dach,
 wie ein in einem andern Lande dach,
 wie ein in einem andern Lande dach,
 wie ein in einem andern Lande dach.

Amica l'istina delo g'li k'iz i' p'isodol
k'iz n'el n'az' f'adation a m'ell'x tim'at.
m'm o'lent' i' p'iz g'izhan k'iz n'az'at.

fuera at R. H. M. 2. novid Gy-nag irodok,
nag. L. H. M. 2. novid at L. H. M. 2. novid.

19. n. 2. Valami jahan valonak,
 kit sok odon g. isz. kit allonak,
 molli. kit ut. azok ha mid. on jert. e
 uniz. az. si baromklla. unne. e. valossanak

U. b. o. l. o. l. o. f. r. a. g. o. l. i. m. y. g. h. f. o. r. s. a. i. t. a. r. a. n. e. l.,
 U. e. d. e. a. h. a. s. o. m. b. e. n. d. y. g. y. b. r. u. k. y. v. o. l. e. t.,
 m. y. g. h. s. t. u. n. d. i. z. b. i. s. v. i. a. n. a. l. h. e. l. d.,
 m. y. g. h. r. e. k. e. s. b. i. s. v. i. d. m. y. l. e. v. h. a. i. a. l. a. n. s. a. f. e. l. d.,
 U. g. h. e. s. i. k. e. r. e. d. m. a. k. e. s. s. t. o. l. e. b. i. s. a. r. o. l. e.,
 m. i. n. d. e. n. e. k. i. s. e. o. b. o. r. s. t. y. g. i. b. o. n. v. a. r. a. s. o. l. e. h.

m. n. c. k. o. s. o. v. o. s. a. d. i. g. n. o. n. p. a. r. a. d. o. l. e. t. h.
 I. e. o. s. a. l. a. m. i. s. a. l. a. m. i. d. i. l. e. s. s. e.
 c. d. e. l. a. n. o. i. e. m. m. h. m. o. g. h. l. o. v. e. n. i. l. e.
 m. i. n. c. h. o. g. a. l. a. r. k. i. a. s. u. g. r. a. n. m. o. g. h. i. t. h. e.
 S. y. p. h. u. r. a. m. l. l. e. t. m. h. a. s. a. d. g. i. o. b. b. e. t. t. e. s.
 G. l. o. r. i. a. l. i. s. i. n. t. o. l. e. r. a. n. d. a. r. k. b. o. n. d. e. s.

System magmatos orinmte solgalunt
 Valamin ludna solg. f. g. volunt
 alban nyluan, omme ketrals m. kadunt.
 Solgalmasch Naggal B. r. k. x. x. d. i. a. m. t.

[illegible]

108. Sőt mindenek felett az te tanácsodat
Kívánom értenem ebben mondasodat,
Nem futom elmédet és okosságodat,
Követni akarom sőt javallásodat,
4630 Megböcsölöm s veszem hív barátságodat.
109. Minem kicsin dolog, kiért így gyötrődik,
Higgyed, nagy fájdalom, amelyben kínlódik,
Nem ok nélkül esett ágyban, hogy verődik,
4635 Futja az szerelmet, mind éjt-nap törődik,
Nagy tétemény, vélem, azkiben sínlődik.
110. Circének valami pohári voltanak,
Kik sok ördögösségekből állottanak,
Melyekből útjárók ha midőn ittanak,
4640 Mindjárást barmokká tűntek, változtanak,
Bölcs okosságoktól megfosztattának.
111. Medea hasomló ördögi bűbáj volt,
Megelevenedett keze után az holt,
Megrekedt s kötött nyelv, ha ő akarta, szólt,
4645 Jégesőket csinált, szeleket bézárolt,
Mindent kötött, oldott és egybenvarázsolt.
112. Azért talám ez is valami oly lehet,
Édes leányomon mely megtörténhetett,
Minthogy akárkin es ugyan megeshetett,
4650 Segéts, uram, kéllek, ne hadd az gyötröttet,
Istentől s éntőlem várd érte béredet.
113. Ígérem magamat, örömet szolgálnék,
Valamire tudnám s elégséges volnék,
Abban nyilván semmit hátra is nem hadnék,
4655 Szorgalmatossággal, *szeretettel* járnék,
Hasznos végezésre erőt égből várnék.
114. Ez ily csevegésünk s beszélgetés közbe
Egy ember találja bójönni közinkbe,
Megállapék, s vala minket köszöntésbe,
4660 Mondván: Ó, tudósok az szép bölcsességbe,
Mire vadtok ennyit itt veszteg ülésbe?

4627 [a *mondasodath mondasomath*ból javítva] 4635 tétemeni vélem [idő] 4637 [metszethiba] 4644 Zarolt [a 'szárolt' átírás is lehetséges] 4647 edes leaniom meli [szótagszám, értelem] 4654 szeretetettel [értelem, szótagszám] 4658 ki szöntesbe [értelem]

Talam abe-utle hogi: rielot romen, m,
 vaxot hiraatua. is mmo lalaru
 ments hogi: m. s. ad kappan galara,
 rok sje puka madan hus. s. hat oggarn,
 aho mjos. s. fuint io bor migh ugha. .

68.

Beg. m. r. g. n. Valabodot mael
 s. septelmustal kielot zi hordarot
 jirle it mit k. l. s. magatol romiarot
 mi fuk, gh. s. d. alar hogi: m. Variatol,
 m. j. d. d. m. d. d. l. s. h. i. m. i. s. l. a. e. r. a. e. t. o. t. .

Tejinkne v. n. d. g. t. Salu: natel uarnal,
 f. i. o. b. a. l. l. a. n. s. t. i. l. s. p. o. r. a. d. n. a. k. a. m. a. k.
 m. a. i. d. s. o. b. l. i. d. s. t. i. s. v. a. m. i. a. r. o. t. a. n. a. k.
 v. o. b. a. l. l. o. t. u. s. d. a. l. a. s. l. i. n. s. p. i. k. l. o. r. a. l. n. a. k.
 m. m. l. u. d. o. m. m. i. n. t. s. h. o. g. i. s. o. l. m. m. s. a. l. a. l. n. a. k.

(Anielos n. h. o. d. m. f. o. r. d. u. l. u. a. n. f. i. e. l. m. b. o. r.
 l. u. g. a. m. i. s. t. i. h. i. s. m. v. a. g. i. o. n. k. i. v. e. l. s. o. g. h. n.
 s. d. u. d. a. r. l. a. n. b. o. l. o. n. s. l. a. h. o. g. i. s. o. l. e. s. s. o. g. h. n.
 m. i. c. h. r. o. l. i. m. t. s. a. r. a. s. e. s. t. o. l. a. s. s. m. i. s. l. u. s. s. a.
 m. i. q. i. s. o. l. i. k. a. e. g. g. i. k. f. u. g. o. v. o. l. n. a. v. i. e. b. n.

Dene k. e. h. v. n. k. m. o. m. y. u. n. k. s. t. a. d. h. v. a. d. a. h. a.
 s. q. u. e. d. g. o. r. o. m. b. a. s. o. l. g. r. a. t. a. b. a. r. m. h. a.
 u. a. p. s. q. a. d. a. k. i. s. s. i. t. m. m. s. o. l. o. t. h. a. t. m. h. a.
 f. i. l. i. e. l. m. m. s. u. e. s. g. h. g. o. u. d. l. l. o. d. n. y. a. r. r. a.
 d. o. b. a. r. o. n. s. l. u. o. m. y. u. n. k. s. l. a. l. o. d. a. l. o. m. m. a.

(I. s. a. l. a. t. s. l. m. o. d. n. s. j. u. t. a. n. k. s. i. n. s. p. i. k. h. i. s.
 s. u. l. u. n. k. o. s. u. m. r. e. l. o. n. s. o. l. e. t. a. v. n. d. g. t. h. i. s.
 s. l. i. s. o. n. k. s. l. i. u. a. n. t. s. h. i. u. o. t. h. i. l. e. l. h. i. s.
 s. l. i. s. a. s. e. a. l. o. k. h. o. s. v. a. l. o. t. s. a. l. s. i. t. e. l. h. i. s.

Vigah h. i. v. e. l. l. e. l. v. i. l. e. t. u. n. k. m. u. l. l. i. e. l. h. i. s.
 (Anielos v. e. d. e. l. e. l. m. i. n. g. i. a. n. e. a. s. s. o. m. h. a.
 s. n. g. o. m. t. s. m. u. l. l. i. n. s. b. o. o. s. s. i. l. i. s.

Beg. m. s. v. i. l. e. a. d. s. y. s. a. l. h. i. s.
 v. n. d. s. i. m. e. s. m. i. s. m. m. l. u. a. g. i. s. s. i. l. i. s.
 k. i. n. t. l. e. l. i. m. e. l. h. i. k. s. i. t. e. d. o. m. o. r.

- 4665 115. Talám azt vélitek, hogy üstök-vonyásra
Vadtok hivatva és nem jó lakásra?
Mért hogy nem siettek az kappan-falásra,
Sok szép puha madár-hús és hal rágásra,
Ahhoz nyers és füves jó bor megivásra?
- 4670 116. Theagenes régen várakozott rátok,
Neoptolemussal küldött tihozzátok,
Jertek el, mit késtek s magatok vonjátok?
Mi szükség, étszakát hogy erre várjátok?
Majd ezennel dél lesz, hiszem jól látjátok.
- 4675 117. Fejenkint vendégek csak tirátok várnak,
Fazokakban étkek elposhadnak, áznak,
Majd több követek is utánatok járnak,
Utcákról utcákra keresnek, sórálnak,
Nem tudom, mint esett, hogy föl nem találnak.
- 4680 118. Charicles énhozzám fordulván, fülemben
Súgá: Nésze, hiszem vagyon kevélségben
E tudatlan bolond, lá, hogy bölcsességben
Nincs része, mely paraszt szólása nyelvében,
Mégis oly, ha egyik füge volna vízben.
- 4685 119. De ne késsünk, menjünk el az hivatalra,
Együd e goromba szől gyalázatunkra,
Vagy pácát is ejthet nem szokott hátunkra.
Felelék: Nem szükség gondolkodni arra,
De bátron elmenjünk a lakodalomra.
- 4690 120. Ezalatt elmenvén jutánk a népekhez,
Túlünk ösméretlen sok fő vendégekhez,
Érkezünk az kívánt és hívott helyekhez,
Ékes asztalokhoz, rakott tál étkekhez,
Vígan, szeretettel ültetnek melyekhez.
- 4695 121. Chariclest rendelék mindjárt az főhelre,
Engemet is mellé, új böcsöletére,
Theagenes üle az asztal szélére,
Rend szerint s mindennek nagy tiszteletére,
Kinek-kinek hele esék érdemére.

4682 egiúd [másutt 'egyűd' alakban, de az / kiesése gyakori jelenség] 4685 báron [értelem, vagy a *báron* az *azértan*hoz hasonló alak lenne?] 4692 beócheóletire [rím] 4694 tizeletire [rím]

Melilakas net modgiat ha. tho. Pamulua,
 amak i Gompaiat mijst ba. l moudanau
 Al. 2. Italat i d. d. do. adnam,
 nag. sol mulatragit a. B. l. m. do. kot na
 sudom fel. id. x. upia murg kumtana.

Is dolgot krel' omben miul um. v. m. m. d.
 Jis is modgrat' stat' is' b'is m. v. m. d.
 . Is si. q. ho'za h'gi' o'om' u. m. m. d.
 . m. v. m. d. i. l. s. i. d. o. m. m. s. i. n. u. m. d.

Immær þu gættir þig langt magað,
þu gættir þu þig þu gættir þu gættir þu gættir
þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir
þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir
þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir þu gættir

1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326

- 4700 122. Renddel így ülének az hivatalosok,
Kiknek az ő számok vala ugyan nagy sok,
Amellett azok is, kik váras-lakosok,
És kik messzül jüttek s egy társaságosok,
Theagenes népe és extráneusok.
- 4705 123. Mely lakásnak módját ha előszámlálnám,
Annak ő pompáját míg én elmondanám,
Ételét, italát értésedre adnám,
Nagy sok mulatságit az elmédre hoznám,
Tudom, füleidet ugyan meg untatnám.
- 4710 124. De nem kívánom azt, hogy úgy terheljelek,
Mert szánlak bántani, mivelhogy szeretlek,
Mindazáltal arról, mint illik, úgy intlek,
Mert tudom, szükséges, és el nem felejtlek,
Az dologról épen tanítlak, értetlek.
- 4715 125. Az dolgot különben mivel nem értenéd,
Sőt jó módjával csak észbe is nem vennéd,
Ez is segít hozzá, hogy örömed vennéd
Ennek értéséből, s tudom, nem szenvednéd,
Idővel is hogy azt te meg ne kérdenéd.
- 4720 126. Halljad azért, mint lén az dolog továbbba:
Immár Theagenes ég, lángol; magába
Elvégezé, légyen vígság-mutatásba,
Hogy többit is evvel indítsa lakásba,
Légyen dicséretes a vendég-tartásba.
- 4725 127. Evvel édesítvén a népet magához,
Utat irtogatván elkezdett dolgához,
Tudja, sok dolog kell mert kívánságához,
Nehéz, tőkés úton jut akaratjához,
Azért keres így is barátot dolgához.
- 4730 128. Mert nem eszes ember, ki csak szerencsére
Hanyatt-homlok hagyja magát s kerekére,
Nem veti az fülét és szemét jól részre,
Nem vigyáz az külső erkölcsre, nyeresre,
Minden akadalmi és ál-út szerzésre.

Amas hilel vadašal qjjet šeragom
ig. n. el sudra mir šerha kol as he
mogh meš kitoria hogi ha io qjnom.
allis ha allada jdi as ha hilel,
kopia haisia hilel hajetel

De en eshemben um hamar kjuasagach,
šladim himbil a šieu allasach,
mir qidkora hallam šol šohad lo dasar
šol ala šimmit fargo šigialasat
omir banatna ša lo valto dasach.

Prešajomak šim šerha šerha valeš
kol mli šerha kol šerha šerha.
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha.

Amira lo v. q. ad vi allasat,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,

Art šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,

šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,

šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,

šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,
šerha šerha šerha šerha šerha šerha,

- 4735 129. Amaz bölcs vadással egyez Theagenes,
Igen jól tudja mert szívében, hol az les,
Megnézi, hálója hogy ha jó egyenes,
Azt is, ha állása jó-é és ha heles,
Kopója, hajtója, szele is ha jeles.
- 4740 130. De én eszemben vélem hamar kívánságát,
Ellátám szeméből a szíve állását,
Mert gyakorta hallám fölfohászkodását,
Fel s alá szemének forgó vigyázását,
Örömré, bánatra gyakor változását.
- 4745 131. Orcájának színe szüntelen változik,
Hol nékipirosul, hol elhervadozik,
Tüzesül egyszersmind, el is halványozik,
Kettősön jár dolga, ámul, feledkezik,
Mint megcsábult ember, aki csalatkozik.
- 4750 132. Annyira lőn végre az ő állapotja,
Vén Charicles is el-vélé, hogy mi bántja,
S mond: Nézzed, a legént de mi háborgatja?
Mi dolog, hogy magát ő így változtatja?
Alégha eztet is új kín nem szaggatja!
- 4755 133. Azt tartom, ezent is azon veszély lelte,
Amely Charicliát, szegént, megsértette,
Csodáld, ha szerelem ezt is nem ejtette,
Vagy valamely gonosz szem ha nem sértette,
Mert nyilván ok nélkül ezt nem cselekedte.
- 4760 134. Magunk között titkon így beszélünk vala,
Hogy hallgatna, kérém, intém igen róla,
Charicles én szómra oly hamar meghajla,
Már hallgat és eszik, más felé fordula,
Az ital, jó lakás közben megindula.
- 4765 135. El kell vala immár az pohárt rendelni,
Avval vendég népet gazdának tisztelni,
Hogy minden jó példát fogna róla venni;
Theagenes hamar hagyja jó bort kérni,
Aztot mindenünkre ékesen köszönni.

4750 vy ki [az *i* fölött nazálisjelként értelmezhető vonás van] 4751 lőlte [rím] 4765 ekesset [értelem]

Seind on rumis sek. sek. abomban.
kipsen bor. v. d. m. ill. d. g. anlasban.
Ufegadam lach. m. g. am. m. u. a. e. s. b. a. n.
m. i. t. h. a. i. g. n. l. d. u. r. v. o. l. u. k. u. n. g. h. i. u. a. s. b. a. n.
d. m. m. l. i. k. a. s. t. o. b. a. r. e. l. i. k. t. o. t. f. o. g. a. s. b. a. n.
Lacuan nugh busula. d. c. l. k. d. i. b. n.
k. o. s. t. o. r. i. t. o. b. a. r. e. m. f. o. g. a. m. k. o. l. u. m. t. o. n.
s. a. r. k. a. n. g. i. b. o. g. i. m. o. t. k. a. r. a. g. i. t. m. i. g. i. m. e. n.
f. o. g. a. c. i. a. i. k. m. i. t. n. a. g. i. b. o. g. i. e. l. n. l. o. p. p. n.
m. r. m. m. g. u. t. u. l. n. e. s. m. d. i. l. l. i. m. i. b. n.

Is d. o. l. g. o. s. p. a. r. i. c. l. o. s. d. i. o. s. t. i. b. i. v. i. s. i.
h. o. g. i. m. y. h. l. a. r. a. o. r. v. i. l. t. h. o. n. b. a. v. a. t. d. o. n.
v. i. s. i. h. o. s. f. o. d. u. l. u. a. m. o. n. d. a. l. t. o. r. h. a. l. a. n.
h. i. t. m. m. l. u. d. g. i. a. h. i. d. i. g. h. a. u. e. g. i. h. i. m. i.
m. r. e. i. l. a. g. h. a. h. o. g. i. l. a. t. s. m. m. l. o. s. t. o. l. t. a. l. o. b. b.
S. o. i. v. a. l. a. m. t. h. m. r. o. s. b. o. k. e. a. l. a. n. a. l. l. a. c. h.
a. b. b. a. i. s. n. m. l. o. s. t. o. l. t. s. m. m. i. t. e. 2. s. l. a. k. h. a. l. a. t.
s. d. d. g. i. n. m. o. l. o. b. o. t. n. o. t. a. l. l. m. i. t. h. i. s. f. a. l. a. l. a. t.

Is i. m. i. t. f. o. q. a. t. i. a. a. d. v. i. m. t. i. h. a. l. a. e.
A. g. i. p. o. r. d. s. h. a. s. a. i. a. f. i. d. i. h. a. i. a. v. a. l. l. a. s.

I. r. e. k. a. l. u. a. n. d. v. e. p. u. m. y. h. o. v. o. h. r. a. i. a.
h. o. g. i. A. g. i. p. e. u. m. b. i. t. u. a. g. i. o. k. u. g. i. a. k. a. r. t. i. a.
a. m. m. a. l. m. i. k. a. b. h. o. g. i. i. s. f. i. h. o. h. k. a. l. l. o. t. a.
f. o. q. a. t. s. a. g. g. e. l. b. i. j. o. k. k. r. o. l. t. e. h. a. l. l. o. t. a.
m. i. t. e. v. l. i. l. m. s. a. a. k. p. i. r. e. h. a. s. i. k. i. t. e. k. a. p. s. a. c. t. e. s.

A. u. g. i. n. a. g. i. v. a. r. a. g. i. a. l. m. y. h. l. i. h. a. l. l. e. h. e. f. i. j. o. d.
m. i. t. i. o. b. a. r. a. t. t. i. a. h. o. s. i. g. a. s. d. i. g. n. h. i. v. o.
l. a. u. s. l. k. i. t. b. n. a. m. m. a. l. m. i. t. d. r. u. e. d. v. i.
u. a. t. a. l. a. n. v. m. i. l. l. i. v. a. n. j. a. h. o. g. i. m. a. j. o. d. l. i. p. i.

I. o. t. i. l. n. o. r. k. l. u. o. n. m. i. t. u. g. a. s. s. a. g. e. t. s. i. v. i.
h. i. h. a. s. o. m. l. a. r. a. s. b. a. n. t. h. a. g. e. m. i. s. v. i. g. a. d.
m. a. g. a. t. b. a. l. o. r. i. t. t. e. a. m. a. r. j. o. a. m. m. h. i. g. g. a. s.
e. g. i. t. o. b. a. r. v. i. t. e. r. k. i. t. n. o. s. a. l. a. l. e. h. i. q. u. t. t. a. d.
s. r. m. m. l. o. s. t. o. m. i. n. y. h. i. s. t. i. f. a. s. m. o. n. d. m. a. g. a. d.
a. l. l. i. t. m. m. s. u. l. l. a. g. h. u. a. m. h. o. g. i. v. o. n. i. o. g. a. b.

- 4770 136. Az rend énreám is érkezék azonban,
Köszöné bort reám, illő ajánlásban,
Elfogadám tüle magam mutatásban,
Mintha igen kedvvel volnék megívásban,
De nem lők az pohárt kezéből fogásban.
- 4775 137. Látván, megbúsula ez cselekedeten,
Köszöntő poharát nem fogám kedvelten,
Tartja nagy szégyennek, haragszik megintén,
Forgatja szemeit nagy kegyetlenképpen,
Énreám rútul néz, neheztel szívében.
- 4780 138. Ez dolgot Charicles de eszébe véné,
Hogy meglátá, erről ilyen szavát tévé
Úrfihoz fordulván, mond: Az bort, ha lév-é,
Étel-é, nem tudja, hideg avagy hév-é,
Mert világra hogy lött, nem kóstolta többé,
- 4785 139. Sőt valamely véres és oktalan állat,
Abba is nem kóstolt semmit, étt csak halat
És édes gyümölcsöt; nőtt Memphis fal alatt,
Isisnek főpapja, ad únéki hálát,
Égyiptus hazája, *fedé* haja vállát.
- 4790 140. Ezt hallván úrfiú megöröle rajta
(Hogy egyiptumbéli vagyok, úgy akarta,
Annál inkább, hogy ezt *felőlem* hallotta,
Főpapsággal bírok, érthette, hallotta),
Mint véletlen zsák pénzt ha szűkült kaphatta,
- 4795 141. Avagy nagy várással megterheltetett *szű*,
Mely jó barátjához igaz és igen *hű*,
Távollétésében annak mely sérves ú,
Untalan reméli, várja, hogy majd eljű,
Véletlen érkezvén, mely vigasságot *szű*'.
- 4800 142. Ily hasomlatosan Theagenes vigad,
Magát bátorítja, már ina nem higgad,
Egy pohár vizet kér, noha tüle puffad,
És reám köszöni, megissza, s mond: Magad
Az előtt nem szükség, uram, hogy vonyogadd,

4785 fődó [értelem] 4787 [az *akarta akariaból* javítva] 4788 feleole [értelem] 4788–4789 [a szokatlan rím��óismétlés talán szövegromlás] 4791 Zyw [rím] 4792 hiw [rím] 4795 [fgy:] s zw

- 4805 143. Te bölcsességekkel fölékesítettet,
Minden áldásokkal megteljesítettet,
Reád ez az ital azért köszöntetett,
S tülem, ím, másszor is arra rendeltetett,
Hogy legyen barátság köztünk felvétetett.
- 4810 144. Oly legyen peniglen ez az kötelesség,
Ki most az asztalnál kezdessék, de végség
Mindéltünkig tartson, s legyen ebben szentség,
Mebomolhatóan és igaz szövetség,
Szeretetből való igazságos épség.
- 4815 145. Felelék: Jó uram, az áldjon bennünket
És teljesítse bé kötelességünket,
Aki bírja s tartja éltünket-lölkünket,
Meg is helesítse jó reménségünket,
Vigye véghez minden igyekezetünket.
- 4820 146. Az fejében azért ez italt elköltöm,
Sőt az söprejét is a fejemre töltöm,
Te szolgálatodra én magamot kötöm,
Istennek nagy nevét ezekre említöm,
Azmit mondtam, *érted* bé is tellesítöm.
- 4825 147. Pohárból az vizet megivám, ezt mondván.
Vacsora véget vén, lakásunk elhagyván,
Azonban minden rend lén búcsúkat mondván,
Asztaltól, étektől el-fölugrándozván,
Mindenik házához széllel takarodván.
- 4830 148. Én is búcsút vevék Theagenesemtől,
Kinek orcám teljes lön ú sok csókjától,
Mely származék kedves szű-indulásától.
Megyek hazafelé terhes étszakától,
Elmúlt előálmom vártam az hajnaltól.
- 4835 149. S házamhoz érkezvén lenyugvám ágyamban,
Egy kisdéd zsoltárákat elmondván magamban,
Mikor volnék szintén édesebb álomban,
Fáradt tagaim is kedvesebb nyugtokban,
Felébredém ugyan véletlen azonban,

4813 eltünköt [a hasonló helyzetben lévő ő-*ket* az előző sorokban a másoló is *e-re* javította] 4819 emlitem
[rím] 4820 elted beis tellesitem [értelem, rím] 4821 meghjua [értelem]

[illegible]

- 4840 150. S gondolkodni kezdém a meglett dolgokról,
Theagenesemről és Charicliámról,
A sok különbféle ceremóniákról,
Ahhoz Pythiának adott válaszárol,
Napestig elforgott dolgok mivoltáról.
- 4845 151. Azonban világos fölyhőt láta szemem,
Megnyílék az ajtó, ki jön bé, úgy nézem,
Hát sok fénességgel Apollót szemlélem,
Véle Diana is, amiként ismérem,
Nem álom, úgy tetszik énnékem, lött vélem,
- 4850 152. Sőt Apolló kezén vagyon Theagenes,
Dianának penig Chariclia kegyes,
Mindkettő hát pirul és igen szemérmes,
Fejeket hajtották földre. Lén beszédes
Így Apolló hozzám, mondván: Vén, érdemes
- 4855 153. Calasiris! Halljad tehozzád mi szónkat,
Vegyed és fogadjad most akaratunkat,
Meg is teljesítsed parancsolatunkat,
Mert nyilván megérzed érette bosszúunkat,
Hogyha elhallgatod hozzád mondásunkat!
- 4860 154. Ideje immáron, hogy hazádban fordulj,
Azért siess vissza, és innejt elmozdulj,
Istenek akarják, hogy hamar kiindulj,
Igen gyorsalkodjál, az határból sadulj,
Párkák így végezték, kik *ellen ne* mordulj!
- 4865 155. És ez két személt is elvigyed magaddal,
Az ifjat és szüzet, köz társaságoddal,
Mint te magzatidat, úgy neveld gondoddal,
Tartsad, őrizzed szorgalmatosságoddal,
Igazgasd és építsd aggott tanácsoddal.
- 4870 156. Isteneknek gondja is lészen ezekre,
Júnek őmelléjek buzgó kérésekre,
Segétséget tesznek ő előmentekre,
Te is mindjárt készülj, ne várj más szelekre,
Mert eszköz léssz az ő elmenetelekre.

4836 megh dolgokrol [föleje írva:] lett 4837 Caricliamrul [rím] 4844 Dianis [értelem, szótagszám] 4860 ellene [értelem] 4863 [a kéziratban ez a strófa utolsó sora, de a sorokat átszámolták] 4864 [metszethiba]

- 4875 157. Ezt mondván, énreám fejekkel intének,
Mindjárást látható jeleket tevének,
Melyből, hogy valóság, megesmértetének,
Nem álom, sem árnyék, azmit mívelének,
Kivel vén szívemben igen röttentének.
- 4880 158. Ütközém fölötte ezen meg magamban,
Reszket minden testem, ereim agyamban,
Hol fázom, hol hévség vagyom tagaimban,
Nagyon verétkézem az orcolatomban,
Nem tudék rémölttem sok gondolatimban.
- 4885 159. Másképpen is értém én az eseteket,
Elmélkedtem rajta, hová tégyem őket,
Mely felé forduljak, lássak mely népeket,
Mint őrizzem, ójam ifjú személyeket,
Rám ne haragítsam hogy az isteneket.
- 4890 160. Cnemon nem állhatja, mond: Én édes apám,
Ha értéd, tetűled örömet hallanám,
Hová kell menniek, most azt meghallhatnám,
Mely földnek részére, s mint jártak, akarnám
Nagy örömet tudnom, mert alégság várnam.
- 4895 161. *Felelé:* Megérted, de hogy gondolkodtam,
Tovább hát újulni részből láttattam,
Ítélvén magamban, oly kincsre akadtam,
Azmelyet én ingyen ugyan nem is vártam,
Véletlen újuló örömré jutottam.
- 4900 162. Ugyan várom vala hazafordulásom,
De az Chariclesen lén szánakodásom,
Látom, leányától fosztatik, lopásom
Mint légyen, arrúl is sok gondolkodásom
Vala, így kettőző elmés fáradasom.
- 4905 163. Mert nem tudom soha, melyre vigyem őket,
Ha földön fussak-é s fárasszam ezeket,
Vagy habos tengerre ejtsem szegényeket,
Próbáltassam vélek az szörnyű szeleket,
Ebben hogy mi móddal viseljem igyöket.

4888 mennie [értelem] 4891 Felelék [értelem, idő] 4896 [a *fordulasom fai(?)dulasomból* javítva] 4904
velék [értelem]

Si Sarkalnak uala, nym gondolatom,
 mms multak pntknt al gth: alvnm,
 hainat ft. dagon vrm k summadam,
 virasatnak vltom vstaki laeasim,
 haluan .n. diomon hlt pborodasim
 Nigimrad p. oll. tam vgt Inasonoch,
 kardom homan iukl atok farasolast
 kirtedak I. v. g. t. t. nyrozak ajtiskat.
 mongia B. ag. m. b. kiummia lattuun lakt.
 krdlmj s nyuitanni vltumk pallasolast.
 Virilek folter ad o n. u. s. hui,
 B. ag. m. m. n. v. x. d. k. s. hui,
 hagon hogi b. f. d. p. v. n. ullion l. f. g. l. hui
 agiam karjakat: s mongian p. l. hui,
 fogh. l. m. m. d. o. l. g. a. v. v. k. l. p. l. hui.
 fyuans nagjigon mti g. l. m. m. j.
 v. o. l. m. i. m. t. luttara v. h. m. j.
 mine l. v. o. m. i. a. l. l. e. a. l. p. l. e. a. m. g. h. f. j. m. j.
 al aldoatol m. r. t. l. k. l. l. p. l. t. h. m. j.
 krdus f. u. i. c. h. i. a. t. f. l. m. k. t. t. m. j.
 Bejovui at akton ng. m. r. krdontuen,
 nagj. l. i. l. l. d. v. g. d. n. p. f. m. v. i. d. u. i. d. v. l. u. n.
 hagam agia otkandra lommam l. v. l. u. n.
 krd. l. m. o. h. v. g. g. l. m. r. t. v. l. n. a. f. l. k. l. u. n.
 ng. m. r. baractat ilij koramis kltan.
 krd. gondolkodol utan haddam sola,
 minikucamaigi. gi. f. a. l. l. a. i. g. h. a. l. l. a.
 ng. m. r. i. j. p. o. l. k. a. l. v. i. o. v. d. o. l. a. l. e. l. a.
 Dyule bantagban nagj. p. o. l. a. t. p. o. l. a. l. a.
 krd. v. o. m. a. g. a. h. o. d. k. a. p. t. o. l. a. f. o. r. m. a. l. a.
 Furam p. o. h. o. t. t. i. h. a. b. o. r. o. d. o. l. v. a. g. g. i. o. k.
 arjai p. i. u. m. m. k. o. l. l. i. a. n. g. i. x. n. a. g. i. o. k.
 banarbani s otkondola hatra nimis hagio k
 p. i. g. u. i. l. o. m. i. s. p. o. n. g. h. k. i. g. i. a. k. l. u. v. a. g. r. o. k.
 d. m. u. g. g. i. n. t. m. r. t. m. i. n. e. v. d. k. l. b. i. n. u. g. a. n. f. a. g. i. o. k.

- 4910 164. Így sarkallnak vala engem gondolatim,
Nem is múltak szintén az éjjeli álmim,
Hajnal felé vagyon, érnek szunnyadásim,
Virrasztatnak vélem étszaki látásim,
Hallván én ajtómon lett csikorodásim.
- 4915 165. Mindjárást szólétám egyik inasomat,
Kérdém, honnan vették azok járásokat,
Kicsodák zörgették, nyitották ajtókat.
Mondja: Theagenes kívánja láttunkat,
Közleni s nyújtani vélünk szólásokat.
- 4920 166. Örülék fölötte az ő nevezetén,
Theagenesemen, ű emlékezetin,
Hagyom, hogy bėjőjjön, üljön le szegletin
Ágyam karéjának, s mindjárt ítéletin
Forog elmém dolga és ű készületin.
- 4925 167. Kívánom nagy igen néki jelenteni
És ő elméjének tudtára ejteni,
Mint törtínt az látás, szépen megfejtteni,
Az áldozatot mert el kell készéteni,
Kedves Charicliát felélmeléteni.
- 4930 168. Bėjőve az ajtón, engemet köszöntvén,
Nagy tisztességesen, szépen üdvözölvén,
Hagyám, ágyacskámra lenne már leülvén,
Kérdezém, oly reggel mért volna fölkelvén,
Engemet, barátját, ily korán is lelvén.
- 4935 169. Kevés gondolkodás után hozzám szóla,
Mínekutána így egy falkáig álla,
Engemet ily szókkal ű orcol találá,
Újult barátságban nagy *sokat* szólala,
Kedvet ő magához kapcsola, formála.
- 4940 170. Én, uram, fölötte háborodott vagyok,
Árjai szívemnek olyan igen nagyok,
Bánatban, sok gondban hátra nem is hagyok,
Szégyenlem is penig, hogy ezekre vágyok,
De medgyek, mert mint víz télben, úgyan fagyok.

4911 szeollettam [értelem, *szoollettam*nak is olvasható], Jnasomoth [rím] **4934** szokat [a 'sokat' átírás valószínűbb, vö. **4933**]

- 4945 171. Néked jelenteni peniglen általlom,
Viszont ha nem mondom, ér együld fájdalom,
Melynek idő előtt létét is sajnálom,
Azért nincs mit tennem, dolgomot megvallom,
Éltemet-holtomot tenéked ajánlom.
- 4950 172. Így szólván némula nagy hertelenséggel,
Mint egy hal, úgy hallgat, csak nagy reszketséggel,
Gondolám, ne késsem, hanem csöndességgel
Szóljak őnékie, lassú merészséggel,
Mert tudom vala már, mi bántja hévséggel.
- 4955 173. Vég színnel szóm nyújtván, űreá tekintvén
Mondék: Látom, titkolsz ez dologgal késvén,
Nékem nem jelented, magadban félelmvén,
De elhidd, mindenek lesznek tülem értvén,
Melyeket istenek adnak napra költvén.
- 4960 174. És ezzel felkelék, hajamot simítám,
Kezemet, orcámot megharmatosítám,
Újonnan igéim előszaporítám,
Mint jövőmondó, magam úgy fordítám,
Mert az varázslóktól én gyakorta lárám.
- 4965 175. Mondék néki: Fiam, te nagy szerelemben
Égsz, halsz szívedbéli kínzó gyötrelemben,
Mert ezt hozta a sors jövőlésebben.
Melyet hallván, ugyan szökött örömeben,
Tapsolván kezével vigadott szívében.
- 4970 176. És hogy Charicliát megemlítém néki,
Nevét hallá annak, mely ő *lölke* széki,
Csak földre nem esék, minthogy szíve fészki,
Térdre hajol, imád, mintha volna vétki,
Ellenzém de igen, s megzablázám féki’.
- 4975 177. Melyektől hogy tiltám, fejem apolgatá,
Nagy sok tisztelettel magát mutogatá,
Orcámot énnékem váltig csókolgatá,
Istentisztelésben ű magát forgatá,
Áldja, minthogy szavát ebben meghallgatá.

4944 megh vállom [bizonytalan olvasat, a másoló először valószínűleg *vaalomot* írt, majd a 2. a-t l-re javította, így azonban a szó inkább *vádlo*mnak olvasható; ez utóbbi olvasat sem kizárt] 4950 mert <nem> tudom [a *heűséggel* 1. e-je i-ből javítva] 4956–4960 [a rím��avak:] simit<u>am–harmatosittam–szaporittam–fordittam–lattam [idő] 4966 megh emlittem [idő] 4967 lolko [értelem]

- 4980 178. Könyörög énnékem, őtet megsegítsem,
Eszemmel, erőmmel lábára építsem,
Nem élhet kívülem, megelevenítsem,
Ilyen szörnyű tüzet, mint lehet, enyhítsem,
Elveszett és bolygó útból kitérítsem.
- 4985 179. Mert, mondja, véletlen történet találta,
Az mérges szerelem veszélyét formálta,
Szigonyos nyilával ki szívét furdalta,
Nagy láng és sérelem köziben pólálta,
Nem tudja, mint esett, hogy így elprédálta.
- 4990 180. Soha nem kóstita a testi szerelmet,
Nem ösmerte többé abbéli gyötrelmet,
Ingyen sem gondolta világi örömet,
Hogy ennyi méreggel nevelje félelmét,
És mégis vágyazza szűben gyötredelmét.
- 4995 181. Esküvéssel mondja, futotta szüzeket,
S igen elkerülte a gyöngye menyeket,
Ingyen sem kívánta látni kegyeseket,
Hanem csak lovokat és szép fegyvereket,
Madarat, ebeket, híres vitézeket.
- 5000 182. De most mind letette azoknak szerelmét,
Nem követheti mert abbéli gyönyörvét,
Viszálkodik dolga, és érzi gyötrelmét
Abban, miben látta előbb nagy örömét,
Természeti ellen fárasztja elméjét.
- 5005 183. Házasságra soha nem vala szándéka,
Nem kellett nékie Venus ajándéka,
Az igen szép szűz oly volt nála, mint béka,
De most fölindítja annak csak árnyéka,
Tudatlan mindenben, Amor nyomoréka.
- 5010 184. Mert szép Chariclia szívével kötötte,
Csillagó szemével tömlöcbe ejtette,
Maga-viseléssel oly igen sértette,
Hogy szíve merő seb, kedvét eldöjtötte,
Szíves vitézségét majd elfelejtette.

[illegible][illegible]

185. Sőt erejében is tisztán elváltozott,
Mert az ellen noha ő sokat birkózott,
De avval nem használt, mert elbágyaszkodott,
Szerelem hatalma rajta áradozott,
5015 Híres-neves volta már elfogyatkozott.
186. És így erőszakkal nagyobb hatalmátúl
Bíratik, vezetik más akarjátátúl,
Mint zabla nélkül ló nyargal ő urátúl,
Nem vár semmit, zabla mert távol szájátúl,
5020 Ekképpen vitetik Amor hév habjátúl.
187. Sír felette igen, kemény szepegéssel,
Orcáján vizes könyv vagyon legörgéssel,
Mint egy sűrű eső, abban csöpögéssel,
Ha eszterha léssen bőves leeséssel,
5025 Az ő mellye ilyen könyve lenyelelssel.
188. Mondja, kín-kíntelen már szeretnie kell
Az szép Charicliát, ő szeme szűzekkel
Isten gyanánt tartja, imádja versekkel,
Követi szívesen, más helyette nem kell,
5030 Ha az nem adatik, fog halni méreggel.
189. Ezt hallván, az ifjat biztatnia kezdém,
Szómat öhozzája én ekképpen ejtém:
Tudtam nyavalyádat, előbb is értettem,
Mert az isteneket érette kérdeztem,
5035 Az ujjomon aztot hamar megvetettem.
190. Ne félj azért semmit, merthogy reménséged
Énbennem vetetted minden .....
Azon leszek, higgyed, legyek segítséged,
Rövidnapon vegyed te kívánt szépséged,
5040 Meggyőzőm az leánt, lész gyönyörűséged.
191. Nem lehet ő erősb mi okosságunknál,
Meghajol mert kedves mi barátságunknál,
Nem is léssen tudós mi méltóságunknál,
Mínem kegyetlenb ő az több asszonyoknál,
5045 Megbírnjuk, nincs hasznosb gyakor ostromoknál.
192. Te penig ne gondolj semmit szerelmeddel,
Mivel nem is állhatsz ellene eszeddel,
Mi szükség is vínod már természetteddel,
Ha látod, nem bírhatz nagy lángas tüzeddel,
5050 Elvesztheted magad könnyen két kezedd.
193. Mások még különben vittak erejekkel,
Soha nem is szóltak az asszonynépekkel,
Elbúttak és laktak magok, ő szűzekkel
Csaknem mindhalálíg vittak szerelmekkel,
5055 De végre mind rabbá lötenek ezekkel.
194. Noha azok nagyobb elmével bírtanak
Náladnál, keményebb próbában hágtanak,
De mégis Amornak törében juttanak,
Mint az hím szarvasok, hálókban hulltanak,
5060 Kik elég sokáig attúl futottanak.
195. Mindent megkésértek, elhiggyed, kedvedért,
Valamire Isten és az üdő segét,
Azon leszek, ennek hogy érjem jó végét,
Te is barátodnak megfogadd beszédét,
5065 Megcselekedd méltán tanácsát, intését.
196. Nem akarja néked, higgyed, ő károdát,
Követi te jódat és akaratodat,
Abból várjad azért immáron hasznodat,
Csak viseld addig jó okkal magadat,
5070 Hogy te ártalmadra ne órázd károdát.
197. Ajánlja erősen én szóm fogadását,
Vidítja orcáját, venné bátorságát,
Megviselné holtig, mondja, barátságát,
Mint édes magzatot, hozzám fiúságát,
5075 Hasznos szolgálatért adná bő jószágát.
198. Ekképpen hogy szólánák csak ketten egymással,
Folyó-követ juta hozzánk gyorsasággal,
Monda: Charicles hív téged hamarsággal,
Mert az isteneknek vagyon imádással,
5080 Rút álmai miatt nagy háborúsággal.
199. Igen kedve ellen való álmat látott,
Mondja, annak mérge szívére behatott,
Mind virradtig osztán semmit nem alhatott,
Jó reggel Istennek érte imádatot,
5085 Azért siess hozzá, mert azért futtatott.
200. Felelek: Elmegyek mindjára eztennel,
Csak hogy visszamenjél, mondd, légyen jó kedvvel!
Theagenesemnek szólék: Uram, menj el,
Vigyázz jól magadra, és légy csendességgel!
5090 Charicleshez menék hamar, sietséggel.

5011 [innentől más kéz írása] **5037** [A sor utolsó szava hiányzik. Gy: *Ne félj azért semmit, mert ha reménséged / Bennem vagyon vetve, ne légyen kétséged, / Rövid nap adatik kívánt nyereséged, / Meg-győ-zük a' leányt, 's lesz gyönyörűséged.* Gy alapján **5037** és **5038** elképzelhető javítása: 'Énbennem vetetted, ne légyen kétséged, / Azon leszek, higgyed, legyek segítséged'; vagy: 'Ne félj azért semmit, ne légyen kétséged, / Énbennem vetetted minden reménséged'] **5038** leszek [értelem] **5066** és **5070** [a rím��óismétlés talán szövegromlás] **5072** baratságot [értelem, rím��óismétlés, vö. **5073**, Gy ríműszavai is: bátorságát–barátságát] **5077** Feő io [értelem, vö. NySz, II, 444]

Az templomban tehát egy zsebel fektetül
egy kővel apank elvett a földön
gondokul van fűz a földön dől a földön
nagy sok fűz a földön a földön a földön
nagy fűz a földön a földön a földön a földön

Hozza a iatulek smende kint bantodol
Bodalmas pira de mure aggodol
Bodalmas pira de mure aggodol
Bodalmas pira de mure aggodol

Szegem az feo papnak e mod keseregem
Szegem az feo papnak e mod keseregem
Szegem az feo papnak e mod keseregem
Szegem az feo papnak e mod keseregem

Hozza masokkatis kozlon tanacsodas
Hozza masokkatis kozlon tanacsodas
Hozza masokkatis kozlon tanacsodas
Hozza masokkatis kozlon tanacsodas

Hozza ne bantodas es ne keseregich
Hozza ne bantodas es ne keseregich
Hozza ne bantodas es ne keseregich
Hozza ne bantodas es ne keseregich

Az elvegezett nap tudode elottunk
Az elvegezett nap tudode elottunk
Az elvegezett nap tudode elottunk
Az elvegezett nap tudode elottunk

Hozza az leffen hogy a bantal maras
Hozza az leffen hogy a bantal maras
Hozza az leffen hogy a bantal maras
Hozza az leffen hogy a bantal maras

Vagy hogy

Vagy hogy ha ki vifra az sok neg kiziben
Vagy hogy ha ki vifra az sok neg kiziben
Vagy hogy ha ki vifra az sok neg kiziben
Vagy hogy ha ki vifra az sok neg kiziben

Keszponom s vessemis hoztam indasod
Keszponom s vessemis hoztam indasod
Keszponom s vessemis hoztam indasod
Keszponom s vessemis hoztam indasod

Felelek megkestem latom az dologgal
Felelek megkestem latom az dologgal
Felelek megkestem latom az dologgal
Felelek megkestem latom az dologgal

De megis egy nap nyugalmat kivanok
De megis egy nap nyugalmat kivanok
De megis egy nap nyugalmat kivanok
De megis egy nap nyugalmat kivanok

Felelek sok jommal regent ra befeltem
Felelek sok jommal regent ra befeltem
Felelek sok jommal regent ra befeltem
Felelek sok jommal regent ra befeltem

Szaz asz

201. Az templomban tehát egy zeccel-székben ül
Agg Charicles apánk, csuda azmint bevül,
Gondoktúl vén feje rakódott, dől s szédül,
Nagy sok fohászkodás szívéből is pözsdül,
5095 Úgy sir, könyveződik, csupacsak egyedül.
202. Hozzája járulék s mondék: Mit bánkódom,
Bizodalmas uram, de mire aggódom?
Szemed siránkozik, s igen nyavalygódom,
Hagyj békét ezeknek, nem jó, hogy búskodom,
5100 Lelkemre, nem használzs, sőt inkább gyódozol!
203. Szégyen az főpapnak e mód kesergeni,
Világi embernek példáját követni,
Tudod, hogy lelkére köll többire lenni,
Azki nagy Istennek akar tisztelkedni;
5105 Rút szót kezdesz, uram, most magadra venni.
204. Hiszem másokkal is közlöd tanácsodat,
Egyebeknek addod jó okosságodat,
Szégyen ilyenképpen forgatod dolgodat,
Másokban mit feddesz, abban hogy magadat
5110 Tapasztaltják, lássák nagy excessusodat!
205. Monda: Ne bánkódjám és ne keseregjek? `Hát,
édes barátom, valyon inkább medgyek?
Álmom egyik oka, mely miatt rettegek,
Ahhoz Charicliám ijeszt, inkább féljek,
5115 Mert ő betegsége mind nő, s hová legyek?
206. Az elvégezett nap, tudod-é, előtünk,
Arra, mint főpapot, őtet el kell hínunk,
Az pálya-futásra föl is öltöztetünk,
Mert ő tisztu tartja, nem mód eltitkolnunk,
5120 Az futókat véle kell megszenteltetnünk.
207. Azért vagy az lészen, hogy házánál marad,
Mivelhogy beteges, oda ki nem fárad,
Mellyel régi szokás elvész és elszárad,
Így istenektől is reánk harag árad,
5125 Kőznép penig megől, vagy elrontja szárad.
208. Vagy hogyha kiviszem az sok nép közben,
Félek, több nyavalya éri azonközben,
Elvésztem egyemet, s elvésztek testemben
Én is őmiatta, most azért ezekben
5130 Fáradván az elme, vagyok gyötrelemben.
209. Azért, mint azelőtt, most is úgyan kérlek,
Az mi szerelmünkre téged kénszerítlek,
Mert csak hozzád bízom, tebenned reménlek,
Isteni hatalmat mivel benned vélek,
5135 Segéts tanácsoddal, mert ezektől félek.
210. Jó orvosságokkal használhatsz önéki,
Mivel böcsülettel meg nem előz senki,
Enged is mindenben, úgy, azmint akárki,
Noha nagy sérelmes, de szólj csak önéki,
5140 Meglátod, dolgában nem tész hibát vétki.
211. Köszönöm s veszem is hozzám intéseidet,
Mégfogadom azért tanács-beszédedet,
Csak viseljék, kérlek, ebben ő igyeket,
Bizony megfordítom te veritékedet,
5145 Sok jóval tisztelem érte személyedet.
212. Felelék: Megkéstém, látom, az dologgal,
Ki nincsen ok nélkül, mert feles gondokkal
Vagyok terheltetve sok fáradtságokkal,
Melyektől ürülnöm nem tudtam mi okkal,
5150 Azért holt el, s nem élt az orvosságokkal.
213. De mégis egynapi nyugalmat kívánok,
Mivel sok könyveket én azért felhányok,
Különb-különb füvet szedek, egybevágozok,
Azokból hasznosan kenőket csinálók,
5155 És azmi szükséges ehhez, abban járok.
214. Efféle sok szómmal szegént rábeszélém,
Hogy leányhoz menjek, arra is ingerlém,
Mert az nyavalyáját magátul érténém,
Sőt módját ismervén, magátul kérdeném,
5160 Vigasztalván, dolgát ekképpen kivenném.

215. Sőt azt is tanácslám, leánynál dicsérjen,
Jó módjával néki ajándékot tégyen,
Hogy nagyobb hitelem az kegyesnél légyen,
Tőlem orvosságot bátrabb kedvvel végyen,
5165 Hozzá bátorságos utat egy nap tégyen.

216. Meghagyja őnéki, hogy szómat fogadja,
Az én kezem alá önnönmagát adja,
Minden tanácsomat sőt helen is hagyja,
Bizodalmat végyen, azt elhiggye s tudja,
5170 Hogy hamar használok néki, ha akarja.

217. Mert az orvos ember személye nagy soknál,
Ha annak hitele vagyon és az használ,
Hasznosb volt betegnek az orvosságoknál,
És az persvasio többet tett sirupnál,
5175 *Gyakrabban szerencse jobb volt Galenusnál.*

218. Helyen hagyá szómat, leányhoz indulánk.
Mindaz tévő leszek, mond, s hamar eljutánk,
Mit mondjak, kedvetlen ábrázatot látánk,
Mert szíve lángtűl sült az leánynak, kapánk,
5180 Szeme is könyvet ejt, síróban találánk.

219. Elveszett és ürült piros rózsza színe,
Elhervadt minden szépségének képe,
Megkedvetlenedett víg voltának színje,
Tisztán elmáslódott ő szép verőfénye,
5185 Szomorúan lévén, nincs régi jó kedve.

220. Mindazáltal látá az mi személyünket
Elközelíteni, emberle bennünket,
Hagyá, hogy leülnénk, megkínála minket,
Kérdező erősen jó egészségünket,
5190 Szerencsétetéssel áldja mi fejünket.

221. Őmagát peniglen módjával viseli,
Mintha nem nagy volna szíve sebe neki,
Orcáját, homlokát nagy erősen törli,
Az apját erősen köszönti s öleli,
5195 Ereje felett is magát felemeli.

222. Charicles leányát szépen apolgatja,
Nyakát megölelvén, száját csókolgatja,
Mézes édes szókkal élteti s biztatja,
Magát hogy ne hadná, kedven bátorítja,
5200 Szerelmes szavait hozzá így bocsátja:

223. Ó, én szerelmes, én édes leánykám,
Ó, én szép magzatom, testszínő rózsácskám,
Mire hervadozol, köllő virágocskám,
Mit titkolsz éntőlem, szép Charicliácskám?
5205 Hogy nem mondd mind meg, én fényes napocskám!

224. Mondd meg, az Istenért, holott sér tenéked,
Miből lett nyavalyád, mi terheli béled,
Színed miért hervad, és mi szeli mellyed,
Micsoda bánatok újulnak ellened,
5210 Ember-é vagy csak kín, mi adja gyötrelmed?

225. Nem szükség előttem semmit eltitkolnod,
Mi haszna tagadnod, magadat bántanod,
Ne szégyenljed nékem nyavalyád vallanod,
Mind jót és mind gonoszt szükség megmondanod,
5215 Hogy hamarb az kínok s búkból szabadulnod.

226. Nincs világon téged ki inkább szeressen,
Ki betegségedben szánjon oly sérvesen,
Tudod-é, siratlak sokszor keservesen,
Ha csak fejed fáj is, könyveztem sebesen,
5220 Nem lettem helemet, forgottam kedvesen.

227. Sok napi-étszaki fáradságot tűrvén,
Nyughatalanságot éretted felvévén,
Édes álmaitól szememet felvévén,
Gondold, mennyi pénzzel voltál neveltetvén,
5225 Bő kénccsemet érted kedvvel kitöltetvén.

228. Méltó mindezekért énnékem engedned,
Intő, parancsoló beszédemet tenned,
Azmit kedvem kíván, arra megfelelned,
Tanácsomat gyenge szívedben bévenned,
5230 Beteg, lágy, erőtlen voltod megkímélned.

Eska valamey sem tegedet megfirtett
nagy cövényi bu bay arde kőgeszert
batic paltad magat a mi pöbörte
ne pirculy mondan mag ki feggeszert
feggeszert feggeszert egy bűgös szert
m a3 fegő Lapotis a Bert haram pelem
omul dicső ember s iamborinnis illik
mterd hogy bapnallu vus feggeszert
m ocrussagat a Bert a feggeszert
mug fűnk de vusdas most kőse feggeszert

Tudod fegteseknek hogye3 bu barattia
vagyon tudu bessa is is akaratia
de vus iol dicső bapnallu bapnallu
is ocrussagat, mas a3 is bapnallu
m a3 is bapnallu bapnallu bapnallu

A egyeb Doctorok mind semik ellene
Varrais ar pöbörte hogy dicső karmellu
gongu ocrussagat bapnallu bapnallu
Wam mterd bapnallu bapnallu bapnallu
vigi allapotu bapnallu bapnallu bapnallu
Cher emekem is dicső bapnallu bapnallu

hogy maffa is emek bapnallu bapnallu
m a3 is bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

Tuduan a Bert s ectuen mind bapnallu bapnallu

a3 Comptepieda is bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

mug bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

Eske utan fabia a3 ocrussagat
a3 ocrussagat a3 ocrussagat a3 ocrussagat
a3 ocrussagat a3 ocrussagat a3 ocrussagat
a3 ocrussagat a3 ocrussagat a3 ocrussagat

Es a3 fegő

De a3 fegőgadat igen megkinnmma
bota bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat

Zabad legyen neki bapnallu bapnallu
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat
m a3 fegőgadat a3 fegőgadat a3 fegőgadat

Delededis cher igen fegőgadat
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

Tellyeseggel bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

seletem vala bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

Tert batoraggal bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

mondgya bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu
bapnallu bapnallu bapnallu bapnallu

fanas filomeli

229. És ha valamely szem tégedet megsértett,
Vagy ördögi bűbáj ejtett, mérgesített,
Bátran valljad meg azt, azmi sebesített,
Ne pirulj mondani, meg ki férgesített,
5235 Szépségedtől fosztván, így betegesített.
230. Ím, az főpapot is azért hoztam vélem,
Mivel tudós ember, s jámbor, mint ítélem,
Néked hogy használjon, érjen segedelem,
Ő orvosságátul azért az győtrelem
5240 Megszűnik terajtd most kínzó sérelem.
231. Tudod, isteneknek hogy ez hű barátja,
Vagyon kedve hozzá és jó akarátja,
Tevéled jól térszen, léssen használatja
Ő orvosságával, más azt nem tudhatja,
5245 Mert ő Hermesnek írásit forgatja.
232. Az egyéb doktorok mind semmik *ez ellen*,
Arra is én vettem, hogy téged kéméljen,
Gyenge orvossággal tartson s ollyal éljen,
Azmi néked hasznos; hamar felsegéljen,
5250 Régi állapotra emeljen s felvégyen.
233. Ehhez énnékem is oly kedves barátom,
Hogy mása itt nincsen, bizonynal jól látom,
Mintha egy vér volna vélem, úgy is tartom,
Használ, általlátam és méltán áltom,
5255 Mivel erkölcsödre én is rá tanítom.
234. Tudván azért s értvén minden erkölcsödet,
Az komplexiódat és természetedet,
Üvegekben vévén étszaki vizedet,
Ha meglátogatja kezedet s eredet,
5260 Mindjárt megmondja belső sérelmedet.
235. Ezek után szabja az orvosságokat,
Előbb megvizsgálván te állapotodat.
Ne félj, minem ad ő sűrű sirupokat,
Hanem csak illatos, gyenge italokat,
5265 Igen kedves, könnyű fő orvosságokat.
236. De az szófogadást igen megkívánja,
Hogy engedelmes légy, az ő akarátja,
Mit mondand, kövessed, néked ő azt hagyja,
Mert gyógyulásodra magát okkal adja,
5270 Ha ezekben engedsz, meggyógyét, fogadja.
237. Szabad legyen néki házadba menése,
Reggeli, estvéli, étszaki nézése,
Ágyodnak ott légyen az helheztetése,
Holott ő mutatja, magadnak fekése,
5275 Mert nem jó szellőnek tehozzád férése.
238. Cseléded is ehhez igen szót fogadjon,
Hosszabb nyavalyádra hogy okot ne adjon,
Kiért ő is tovább ne aggjék s fáradjon,
Serény légyen minden, környüled maradjon
5280 Étszak gyertya, házból ki is ne *szaladjon*.
239. Teljességgel bízzad magad ő kezére,
Hagyjad mindenebben uramat kedvére,
Ajánld magad Diana kegyességére
És te orvoslódnak ő mesterségére,
5285 Meglátod, viszi dolgod emberől helére.
240. Elfeledek vala ezt is megmondani,
Ha bőjtökkel akar téged orvoslani
Vagy valamely szókkal olvasni s áldani,
Elszenvedd, mert úgy is jól tud varázsolni,
5290 In summa: bizonynal tud néked szolgálni.
241. Azért bátorsággal beszélgess övéle,
Semmit el is ne röjts vagy titkolj előtte,
Nem szűkség tenéked futnod ömellőle,
Mert az istenek is forognak körülle,
5295 És jövendőmondás adatik belőle.
242. Ezt mondja Charicles az áldott leánnak,
Amaz nagy csendesen hallgatója annak,
Őszvevonja hegyit ő gyenge vállának,
Fejét lefüggesztve szemei hunyának,
5300 Alázatossággal tagai állának.
243. Szavát felemelvén .....
- 5305 .....

5232 [így:] bu bay 5234 [a *fergesítettfergesetettb*l javítva] 5246 ellene [rím, 5241 is: *ez*] 5280 szakadgion [értelem(?)] 5281 kezebe [vonzat, rím] 5283 [metszethiba] 5301 [órszavak]

JEGYZETEK

SZÖVEGMAGYARÁZATOK

A szavakat, illetve kifejezéseket csak első előfordulásukkor jegyzeteltük.

- 2   Égyiptum tengerben – A kéziratban: *Ægeum tengerben*, tehát az Égei-tengerbe. De sem Héliodórosz eredeti görög szövegében, sem Warszewiczki latin, sem Zschorn német, sem Zacharzewski lengyel fordításában nincs szó az Égei-tengerről. A Nílus köztudottan nem az Égei-, hanem az Egyiptomi-tengerbe ömlik. Mivel a jelen mű másik másolata alapján készült Gyöngyösi-féle változatban is *Ægyptum-tenger* olvasható, bizonyos, hogy a kéziratban lévő *Ægeum* szövegromlás, s az őskéziratban még *Ægyptum* volt. Vö. még a 38. sor jegyzetével!
- 5   morhás – kincses, értékes
- 13   meggúgolja – megcsúfolja, megrézfálja
- 16   Égyiptust – Egyiptomot
- 20   Értsd: más folyóktól ebben is különbözik.
- 22   csudák – csodás lények, szörnyek
- 24   Szántalan – számtalan
- 27   Külön – különböző
- 28   szélllyel – széjjel
- 29   rakott – megrakodott, sok áruval rendelkező
- 30   Bő – sok
- 33   kizúdulásáról – kizúdulásáról
- 34   elvegy – elegyes
- 38   Heraclea – A Nílus kanóboszi torkolatánál egykor valóban volt egy Hérakleion nevű hely. (Vö. SZTRABÓN, XVII, I, C 788. Itt és a továbbiakban is FÖLDY József fordítását használtam, *Geographika*, Bp., 1977.) Hogy város volt-e, vagy csupán szentély, erről megoszlanak a vélemények. (Vö. RAJKA, 72–73.) Héliodórosz görög eredetijében azonban csak a „Nílus torkolatának Héraklészről elnevezett ágáról” olvashatunk (HÉLIODÓROSZ, *Sorsüldözött szerelmesek [Etiópai történet]*, Bp., 1976, 5. SZEPESSY Tibor ford.), ez egyezik Sztrabón felfogásával: „A Nílusnak tehát két torkolata van, az egyiket pélusioninak, a másikat kanóbosinak és hérakleioninak nevezik” (i. h.). Warszewiczki latin tolmácsolásában ugyancsak torkolatvidék: „ostium quod Heracleoticum appelatur”; várossá J. Zschorn német fordításában alakul: „der statt Heraclea (wie der fluss Nilus in das Meer falt)”, láthatólag a Heraclea név is Zschorn találmánya. Zacharzewskinél „hely” („miástá”): „Opazat sie lud nieznaíomy v miástá Heráklea (pod ktorym rzeka Nilus w morze wpada)...” Következésképpen ezt a „Heracleát” egyetlen ókori helységgel sem volna helyes azonosítani. Magának a városnak a leírása (vagyis az első 24 stófa döntő hányada) teljességgel a magyar fordító leleménye, sem a görög, sem a latin, sem a német forrás nem tartalmazza. Egyébként több mint negyven ókori várost neveztek Heracleának.
- 41   Heracleus – Ez a császár ugyancsak a magyar fordító elmeszüleménye, forrásában, Zschornnál, nincs említve. Rajka Heracleus bizánci császárral (610–641) azonosítja,

felróva Czobornak kronológiai tájékozatlanságát, azt, hogy a város továbbépítői, Vespasianus és Domitianus, mintegy öt évszázaddal korábban éltek, mint a városalapító Heracleus (RAJKA, 73). Talán nem kell ennyire szigorúnak lennünk, hiszen az ókori hellén világban a Héraklész utódainak tartott Héraklidák szinte mindenhol uralkodtak, egy ilyen „Heracleus” császár a fikció világában minden kronológiai zavar nélkül kinevezhető Heraclea alapítójának.

- 44–45 Vespasianus (69–79) és Domitianus (81–96) a római birodalomnak a Flavius-dinasztiából származó császárai.
- 46 situsa – fekvése
- 47 portusa – kikötője
- 50 próbák, szerencsék – értsd: megpróbáltatások, hányattatások
- 53 Barom-élő földét – legelőjét
- 55 élésért – élelemért, táplálékért
- 60 messzül – messziről
- 61 Négyszegre – négyszögletűre
- 63 bátokkal – bádoggal
- 66 Piarci – piacai
- 69 mulatások – időtöltésük
- 74 feles – fölös: nagyszámú, sok
- 77 elholthús-élők – dögevők
- 80 Pénzre reáforrnak – a pénzre lecsapnak
- 81 Hárpiák – itt: rablók. Nevük az 'elrabol', 'elragad' jelentésű görög igéből származik. Az istenek haragját megtestesítő szárnyas nőalakok, eredetileg a dühöngő vihar istenasszonyai.
- 82 szemesek – figyelmesek, kifigyelők
- 82–83 mivel ők herére / Zsoldot nem osztanak, csak haszonmértőre – értsd: (a rablók) tudják, hogy csak a pénzes embereket érdemes kirabolni
- 85 ézekre – ízükre
- 90 Szerencsétlenségnek s fátumnak alítják – véletlennek, a sors szeszélyének vélik
- 99 tetemet – testet, szervezetet
- 106 fekése – fekvése
- 110 nevése – növekedése
- 119 Titán – Héliosz, a napisten, itt: a Nap
- 122 Ragadványok – zsákmányuk, prédájuk
- 125 Untalan kezekben hordozván élteket – szüntelenül kockára téve életüket
- 133 Kedven akadnának – kedvükre volna, ha akadnának
- 141 szélin – értsd: partközelen
- 154 lakás – lakoma
- 156 szőnyeggel – itt: abrosszal
- 158 teljesítve – telítve, telitöltve
- 159 Fris étek – itt: drága csemegék, ínycsalatok
- 163 konc – nagyobb húsfalat, többnyire comb, de jelentett csontot is
- 164 Meg – itt: megint
- egyemben – (velük) egyetemben
- 165 Szítfőfa – piszkafa
- 166 hirteren (...) történet – váratlan, véletlen esemény
- 169 Szükség készíretre – szükségéből, a szükség kényszerítésére
- 172 Jobb része – többsége
- 173 Értsd: akik nem haltak meg az eddig említett módokon, azokat tengeri csigával verték agyon.

- 175 Értsd: szükség törvényt bont (szükség esetén bármivel lehet ölni).
 180 gazdálkodásokat – kínálásukat, vendéglátásukat
 A 151–180. sorokban leírt sajátos lakoma-csatát a XVI–XVII. században azokra a török ellen felvonultatott német és egyéb gyűlevész hadakra vonatkoztatják, amelyek leginkább a részegeskedés mezején vitézkedtek. Paulus Melissus, a pfalzi választófejedelem heidelbergi könyvtárosa így versel: „Carole, forte rogas, bello quid agatur in isto, / Dum contra Turcas Teutones arma gerunt? / Pugna cadis tanta est, tanta est certatio pöclis, / Quis sit ut ignoro inferiore loco. / Cominus inter se tam fervida prælia miscent, / Quisque, nisi læsum, non caput inde refert. / Maxima pars Bacchi lethalibus occidit armis / Saucia, pars ægri morbida membra trahunt. / Desidia reliqui torpent turpique veterno, / Castra tamen Thracum tam metus acer habet: / Eminus ut cyathis tantum si iretur in hostes, / Illico terga fugæ thracica turba daret.” (Azt kérde, Károly, mi történik a háborúban, amelyet a németek a törökök ellen vívnak? Oly nagy a küzdelem a boroshordókkal, akkora a harc a poharakkal, hogy valóban nem tudom, ki kerül alulra. Oly tüzes harcot vívnak a németek egymás közt, hogy bevert fejfel hagyja el a csatamezőt mindegyik. Többségük Bacchus halálos fegyvereitől sebesült meg, mások betegen vonszolják emyedt tagjaikat; a többiek pedig álmatagon, rút restségtől sújtva bandukolnak, a törököktől egyként nagyon félnék. Persze, ha úgy távolról s poharakkal lehetne harcolni, bizonyára megfutamítaná a török sereget.) (MOE, XI, 316–317.)
- 182 sajdítván – sejdítván
 183 Értsd: a gályában lévő kincsek érintetlenek, nincsenek széthányva, nem látszik rajtuk a harc nyoma.
 188 ki – valaki
 192 Szertelen – módfelett
 195 véletlenség – itt: meglepetés
 197 színe – arca
 200 sérvei – (lelki vagy testi) sérülései, sebei
 204 kedvében (...) bontakozott – búsongott
 205 találkozott – találtatott, volt
 208 násfája – függője (ékszer)
 209 puzdrája – nyíltartó tokja, tegeze
 210–212 Értsd: jobb kezében lévő cifra, aranyozott kezijára hajtotta gond gyötörte fejét, bal kezét pedig a térdén nyugtatta. (A Zschorn-féle német szövegben a sorrend fordított.)
 211 olyha bocsátkozott – majdhogynem, csaknem egészen ráborult
 214 bajlalkozott – gyötrődött, vívódott
 217 förtengve – vertengve: vergődve, fetrengve
 224 el nem másolhatja – el nem titkolhatja
 225 vádolgatja – bevallja, fölfedi
 235 felesem – itt: feleségem
 242 Értsd: Áldott legyen Jupiter, hogy életben látom azt...
 Jovis – Jupiter, a család és az állam legfőbb védője, a római mitológia főistene
 244 Értsd: és akiért hálaadással végzem be életemet.
 250 verdődni – vergődni, vonaglani
 257 Lappagva – lappangva, meglapulva
 259 alítának – vélének, gondolának
 260 ugy – ugyancsak, fölöttébb
 266 Diana – a vadászat, a szüzesség, a Hold, az éjjeli bűvölés istenasszonya a római mitológiában, szokásos öltözete a „szűzéhez” igen hasonló. Héliodórosz még Artemiszt ír, Diana hellén megfelelőjét, Zschornnál már Diana olvasható.

- 268 Isis – ősi egyiptomi istennő, a termékeny Nílus-föld megszemélyesítője, később holdistennőként is tisztelik.
- 269 Nereis – A Néréiszek vagy Nereidák Néreusznak Dórisztól született lányai (APOLLODÓROSZ, I, 2, 6–7), akik apjukkal az Égei-tengerben laknak. A tenger istennői, egyszerűsmind jósnők. Mind a görög eredetiben, mind Zschornnál csak „papnő” olvasható.
- 271 emelledék – emelkedék
- 272 kukorodék – kuporodék
- 273 Könyves – könnyes
- 274 tisztódék – tisztult
- 280 Értsd: egy test, egy lélek volt véle.
funtba – fontba (font: súlymérték, kb. 0,5 kg)
- 285 apolnának – csókolnának, ölelnének
- 287 sebesért – sebesültért
- 295 nyólni – nyúl
- 298 elismértetének – felismertetének
- 305 vadíthatá – itt: ijeszthet
- 308 egy unomban – egységben, egyetértésben
- 309 votumban – fogadástételben, ígéletben
- 309–310 egy votumban / Zárkózott – itt: eljegyezte magát
- 310 kucslódott – kulcsolódott, összefonódott
- 321 éggel élők – levegővel élők, azaz emberek, s nem kísértetek, túlvilági alakok
- 323 mi – valami(lyen)
- 330 Gonosz történetnek – szerencsétlenségnek
- 338 Holott – ahol
- 340 kővel – drágakővel
- 341 böcsi – becsülete, értéke
- bál – bála
- 344 kapzsit is hányának – a prédán is osztozkodának
- 346 sem funtra, singre – értsd: nem mérleget és mérőlécet használva, ahogy rendszerint szokás
sing – hosszmérték (kb. 60 cm), mérőrud
- 351 csomólékban – kis batyuba
- 365 újon – újólag, ismét
- 372 Értsd: nem érdekli, hogy milyen sokan vannak a tolvajok.
- 375 ohajtja – sóhajtja, itt inkább: szánja, siratja
- 383 kockán lopott – csalárdul, becsutelenül szerzett
- 385 conscienciáját – lelkiismeretét
- 394 hol – itt: ha
- 402 szállíttatá másról – leszállíttatá a másiról (lóról)
- 408 bajos – itt: sorsüldözött
- 409 Értsd: noha a rablók célja nem tisztességes, tetteikből mégis haszna származik (= „használatos”) az „elhagyott bajos”-nak.
- 415 Értsd: a szerencsétlenség nem merészeli azt kísérni, aki „szűből” kéri Isten oltalmát.
- 421 kétholdnit – itt: távolságmérték, 1 hold kb. 225 m
- 423 ódalnak – itt: hegyoldalnak
- 424 léhve-pihve – lihegve-pihegve
- 425 takarosznak – sietnek elrejtőzni
- 427 Semmit nem mulatván – semmi időt nem vesztegetvén
- 428 förtős – fertős, ingoványos
- 430 ingvánt – ingoványt

- 437 Kútyákat – kunyhókat, kalyibákat
 439 szélhedtek – (szét)széledtek
 442 mesterséggel – itt: mesterségesen, nem a természet által létrehozottan
 446 Holott – ahol
 451 Emlős gyermekeknek – csecsemőknek
 452 aszú hal – szárított hal
 lábokra kapdosván – amint jární kezdtek
 463 Antipodésekhez – itt: a látóhatárhoz; antipódus: ellenláb (gör.), a földgömb pontosan
 ellenkező oldala
 467 megnyugotván – pihenni hagyván
 475 fris – elegáns, díszes, cifra
 481 magánvaló – magányos, egymagában álló
 486 Értsd: vacsorára marasztván őket a hadnagy (= „kapitán”, a rablók vezére).
 487 holval – napfölkeltkor
 493 Harácsra – kótyavetyére
 494 Gazdálkodjék – gondoskodjék (róluk)
 502 Orcázó szerencse – balsors
 506 elbírja – lebírja
 510 elalutja – elaltatja
 516 fönnlátó – ébren lévő
 521 Apolló – a görög mitológia egyik főistene. Chariclia azért fohászkodik őhozzá, mert
 Apolló közvetíti Zeus akaratát, az ő feladata a világrend fenntartása, a jog és törvény
 fölötti örökös, az igazságos jutalmazás és büntetés. Emellett jóisten, a nyájak védője,
 a városok pártfogója stb.
 523–524 Értsd: miért sújtasz bűneinkért ennyi nyavalyákkal, miért nem tekinted érdemeinket?
 524 földő – foldozó, foltoztató, itt: sújtó
 528 nemzetünket – nemzetségünket, családunkat
 531 számtalan – számtalan
 534 Ezzel – ezáltal
 547 szerencse – sors
 550 Értsd: hogy (szüzességi) fogadalmam megszegése tetőzze be eddigi bajaimat.
 552 Értsd: az esküvő időpontja előtt nem lettek egymáséi.
 553 hittel – fogadással, fogadástétellel
 554 Értsd: egy kurvafié sem leszek.
 559 fölvallottam – itt: odafigtertem
 572 Mód nélkül – értsd: senkit és semmit sem tekintve
 590 álló – állhatatos
 594 hal-vesznek rajtok – halálba, veszedelembe kergetik
 598 állásodat – itt: könyörgésedet
 603 mert annak gyönyörű, szagatja – mert (a férfi) gyönyörűnek tetszik (Charicliának),
 vágyódik rá
 608 szerencse – itt: balszerencse, a kiszámíthatatlan véletlen
 613 inas – fiatalember
 615 Értsd: begyógyítja minden sebemet.
 620 Hertelen újítja – hamar elmulasztja
 627 Értsd: mert mintha én is átélném nehéz sorsotokat.
 629 Megesem rajtatok – megcsik a szívem rajtatok, megszánlak titeket
 630 feleimnek – honfitársaimnak
 631 lá – lám
 633 súly – itt: súlyos

- 634 szerelmes vérek – szeretett véreim (= honfitársaim)
 638 nám – lám
 644 Áthénás – Athén régi magyar neve
 646 Minerva – Pallasz Athéné megfelelője a római mitológiában. Pallasz Athéné a görög mítoszok egyik legfontosabb istenasszonya. Neve azonos gyökerű az Athén elnevezéssel. A város névadásáról, Minerva és Neptunus (a görög hagyományban Pallasz Athéné és Poszeidón) vetélkedéséről szóló epizód sem Héliodórosznál, sem Zschorn német változatában nem található, a magyar fordító önálló betoldása. A történet elég közismert volt, megtalálható pl. Apollodórosznál (III, 14, 1).
- 650 Corcyrus királynak – Korküra (Corcyra, Korfu) csak mint földrajzi hely ismert az ókorban, „Corcyrus királ”-ról a források nem tudnak. A monda szerint Kekropsz, Attika első királya uralkodott ekkor, akit a föld szült, s részben ember-, részben kígyótestű volt (APOLLODÓROSZ, i. h.).
- 651 Neptunus – a római mitológiában a tenger istene, a hellén Poszeidón megfelelője
 652 Jegyzette – jelképezte
 653 Értsd: Dönteni kellett, hogy Neptunusról vagy Minerváról nevezzék-e el a várost.
 655 sors szerint – itt: szavazással
 658 vokssal – szavazattal
 674 untatunk – unszolunk
 675 imádunk – itt: kérünk, könyörgünk
 684 haddjárják – hadd járják, ám legyen úgy (ejtsd: haggyárják)
 mi – valami, bármi
- 686 Aristippus – Arisztipposz latin alakja. A régi magyar nyelvben az *-us* végződésű latin neveket *s*-sel ejtették.
- 687 szerelmes – szerető
 695 béves – bővelkedő, gazdag
 698 Értsd: apám földig érő gyászkontózt viseltetett velünk.
 700 Jó falka ideig – hosszú ideig
 falka – darab
- 705 múltat – elmulasztat, elűzett
 712 suttomban – suttyomban, titokban
 714 Demæneta – a görög Démaineté névből
 719 feje s béle – esze és természete (belső tulajdonságai)
 726 fittyel – „felhajtással”
 730 soha csak meg sem gondolánk – még csak nem is sejtettük
 731 csitkó – csikó, átvitt értelemben: kölyök
 732 kárral fülök fűzni – kárukra lenni
 734 koppal – éhkoppal
 735 ezvel álmodozni – itt: ezen eltöprengeni
 737 többire – értsd: többnyire, a legtöbb dologhoz már...
 738 gyorsalkodása – sürgésforgása, nagy igyekezete
 740 megbájló – varázslással megtéveszté (nem a mai 'elbájl' jelentésben!)
- 744 jakabolni – szélhámoskodni, becsapni (bibliai eredetű kifejezés)
 747 E sornak kétféle (hasznos) jelentése is elképzelhető: 1. Mesterségével fölöttébb élő (= hamis, csalafinta) felesége lett Cnemon apjának; 2. Mesterkedései eredményeképp nagy előnyre tett szert férjénél. Az 1. esetben a *nagy* ('nagyon' értelemben) és a *mesterségével él* összetartozó szerkezet. A 2. esetben *előt* a helyes olvasat, 'elsőt', 'elsőséget', 'előnyt' értelemben.
- 749 Övis – ő is
 750 elpántolódott – civódott, veszekedett

- 751–754 Értsd: Jókedvét látva (apámnak), ő is jókedvet tettett, noha valójában bánkódott; látszatra együtt örvendezett (apámmal), de csak azért tette mindezt, hogy amihez csak hozzáfér, megkaparinthassa.
- 764 megütözik – itt: nagy baj éri
- 766 Phædrának eseti – Phaidra királyné szenvedélyesen beleszeretett mostohafiába, Hippolütoszba. Miután bűnös érzelmei viszonzatlanok maradtak, férjénél, Thészeusz királynál azzal vádolta meg Hippolütoszt, hogy az akarta őt elcsábítani. Thészeusz megátkozta és száműzte fiát, később pedig Poszeidón segítségével elpusztította. Mikor Hippolütosz ártatlansága kiderült, Phaidra öngyilkos lett. A történet – amely Euripidész feldolgozásában vált népszerűvé – lényegében azonos Cnemon esetével.
- 767 Medea – Médeia kolkhiszi királylány, Phaidra testvére. Beleszeret Iaszónba, és mindenben segíti. Amikor azonban szerelme elhagyja, szörnyű bosszút áll. Iaszón új kedvesét mérgezett ruhával pusztítja el, Iaszón szeme láttára megöli annak két fiát; később Thészeuszt is meg akarja mérgezni.
- 768 Semiramis – Szemiramisz a méd–perzsa mondák mitikus királyának, Ninosznak a felesége. Férje halála után az asszír birodalom nevezetes uralkodónője lett, a mítosz szerint ő építtette Babilont stb. Istár istennő attribútumai jellemzik, vakmerő, bátor, erkölcsileg azonban romlott. Sok szempontból ő az asszír Venus.
- 769 Cleopatra – Kleopátra valós történelmi személy, Ptolemaiosz Aülétész egyiptomi uralkodó lánya, XII. Ptolemaiosz nővére. A hatalomért folytatott harcban nagy sikerrel hasznosítja női bájait, többek közt Julius Cæsart és Antoniust is elcsábítja. Amikor az actiumi csatában Octavianus legyőzi Antoniust, Kleopátra rabság helyett az öngyilkosságot választja. Az ókorban és még sokáig a szép, de romlott asszony jelképe.
- 771 tisztán – itt: teljességgel
- 780 ingyen nem is alítottam – egyáltalán nem is gondoltam
- 784 Közelben-közelben – közelebb-közelebb, egyre közelebb
- 789 futván társolását – kerülvén társaságát
- 790 hálózását – behálózásait, csellel bekerítéseit
- 799 hitelvén – itt: édesgetvén
- 801–805 A Minerva (Pallasz Athéné) tiszteletére rendezett ünnepeken ajánlották fel az ifjak addigi önmegtartóztató életüket; az istennő a szüzesség pártfogója is volt.
- 802 Ülenünk – megülnünk, megünnepelnünk
- 808 bíbor – itt nem szín, hanem ruhaanyag
- 812 szem közbe – szem elé, látókörbe
- 835 így élvén melyekkel – értsd: ilyen praktikákkal, csalárdságokkal élvén, ezeket használván fel céljai eléréséhez
- 837 Értsd: fölkelve az asztaltól ki-ki (a saját háló)helyére tért.
- 841 házamban – itt: ágyasházamban
- 843 azonban – 1. abban; 2. azonnal, rögvest (mindkét jelentéssel értelmezhető)
- 849 vérek – itt: rokonok
- 853 kísértet – kísértés
- 863 rajtam – itt: értem
- 864 apolni – itt: ölelni
- 866 ezt, mi az – értsd: ezt, hogy mi is történt
- 867 eszébe venni – észrevenni, megtudni
- 884 lúgot én nyakamban – Régen „lúggal” mostak fejet, e kellemetlen procedura emlékét őrzi a „megmossa a fejét” ’megszidja’ szólás; valakinek „lúgot készíteni” tehát annyit tesz, mint szidalmas, szégyenletes helyzetbe hozni.
- 889 köröle – itt: kerületes
- 895 Hacsaknem – majdhogynem

- 909   Hatható – hathatós
orcázván – szidván, pirongatván
- 912   fusson – itt: kerüljön
- 913   miá – miatta
- 914   palástoson – kurván. A kis palást a korabeli örömlányok jellegzetes öltözete volt, a legkorábbi magyar asszonycsúfolóban, az ún. *Körmöcbányai táncszóban* is palástot visel Kató; tanulságos továbbá a *Gyöngyösi szótártöredék* (1560 k.) adata: „Amiculum: meretricum pallium: fertelmes személyöknek apró palástjok.”
- 914–915   Értsd: mint egy bordélyban lakó kurva után, úgy kapdosott utánam!
- 919   megtréfálni – itt: megcsúfolni, megszégyeníteni
- 927   Nehézkesen valék – terhes valék
- 930   vért – testvért (értsd: ne legyen több testvére)
- 931   maradékot – utódot, sarjat
- 934   Értsd: hosszú idő után térék az eszméletlenségből magamhoz.
- 939–940   és teljes házunkat / Gyalázá magaddal – gyalázatot hozza rád és házunkra
- 940   érts – értsd
- 946   fúriával – itt: őrzöngéssel, dühvel, átkozódással
- 948   Pofámot – arcomat
- 950   verétezzvén – verítékezzvén, izzadván
- 954   rúha – lihege, pihege (?; szótáraink e szót nem ismerik)
- 955   nyerssel tusakodik – nyers fával, hajlékony, friss vesszővel ütlegel
- 959   Mód nélkül – szerfölött
- 968   ez nehezem – ezt nehezményezem
- 979   Elszéledj – takarodj, tűnj el!
- 987   fürdőre – fürdőre, 'büntetés', 'bosszú' értelemben, vö. a 884. sor jegyzetével!
- 997   hálóra vevén – behálózni, csellel elveszejteni
- 1009   Értsd: én is bizakodtam a magam vonzerejében.
- 1010   iránzom – vélem
- 1016   Summa – összefoglalva, a lényeg
- 1025   Inkábbatlan – sőt inkább
- 1032   Értsd: akinek félelem szállta meg a szívét.
- 1033   együgyőven – bután, eszetlenül
- 1034   szívetlen – félénk, gyáva
- 1034–1035   Értsd: Azt véled-é, hogy más is olyan félénk, mint te, s nem meri bátran kimutatni az érzéseit?
- 1039   Házasság kívül – házasságon, azaz törvényes kapcsolaton kívül
- 1042   ura kívül – urán (férjén) kívül
- 1044   hitét – itt: házassági fogadalmát
- 1051   rövidnap – hamarosan, néhány napon belül
- 1052   megintlek – megintleg: megint
- 1054   ha arra kélek – ha arra (az elhatározásra) jutok
- 1070   lakozánk – lakomázánk
- 1072   Értsd: lépre csalt.
- 1073   Értsd: mint ki tapasztalatlan az effélékben.
- 1074   sík – síkos, csúszós; itt: fortélyos, cseles
- 1076   Azonban – mindjárt, rögvest
- 1084   Szíves – bátor, merész
- 1087   raggattam rám – itt: kaptam magamra
- 1098   lők – levék
- 1099   Elrontám – itt: betörém

- 1101 késértő – megkísértő, elcsábító
 1104 térdére (...) könyöklő – letérdelő
 1109 megkérem vétkemet – bocsánatot kérek vétkemért
 1119 csépet elkötötte – a szövetséget, a megbeszéléteket, a szerződést megszegte
 1123 ellátván – észrevevén
 1124 Mi kívántom? – Mit keresek itt?
 1125 nincs medgyek – nincs mit tegyek
 1128 ezben – ekkor, ezennel
 1131 döllyel – döllyfel, kevélységgel
 1132 köllő – kellő; itt ironikus értelemben: semmirekellő
 1144–1145 Értsd: semmit el ne mulasszon, hanem arra törekedjék, hogy ilyen többé ne fordulhasson elő, azaz szabaduljon meg Cnemontól.
 1154 örököm jussát – örökségemet
 1155 fundusát – itt: az örökséget képező vagyont
 1158 Skólákban – iskolákba
 1159 Jóságos – jószágos, erkölcsös
 1162 fölépétvén – itt: fölnevelvén
 1164 jó rend – jó rendből való, előkelő származású
 1165 Értsd: lemondtam a kedvteléseimről, csak azért, hogy mindent megadhassak neki.
 1168 elégvén – elégedvén
 1187 választot – választ
 1198 azontól – azonnal, rögtön
 1199 Harmad – értsd: a harmadik csoportban lévők
 1207 hamis mondókkal – hamisat mondásokkal, hazugságokkal
 1215 torlásokra – értsd: megtorlásokra
 1217 alégság – alig
 1220 javallják – jónak, igaznak tartják
 1225 sértvén nyavalyájok – érzékenyen érintve őket
 1226 voksot – szavazatot; itt inkább: a szavazatok arányát, végeredményét, vagyis az ítéletet
 1229 Tizenhatszáz – 1600
 1243 Több sentenciától – a többség ítéletétől
 sententia – ítélet
 1252 bábának – vénasszonynak
 1262 építet – itt: biztatod, vigasztalod
 1281 nyomokkal – lábnyomokkal, azaz léptekkel
 1288 Ægina – Aigina görög sziget (ma Éjina), délnyugati pontján hasonlóvárossal, Athéntól délnyugatra, Szalamisztól délre (SZTRABÓN, i. m., C 375)
 1289 vém – (be)vevém
 1304 fűtözni – tartózkodni, időt tölteni valahol
 1305 lév – lé, leves
 1310 erőmből – örömből
 1319 Carin – Cnemon barátjának neve az 1326. sortól már *Carina*, Gyöngyösinél *Charim*. A forrásokban (latin, német, lengyel) következetesen *Charias*. A névalak a másolás során torzulhatott el(?), ám a szótagszám eltérése miatt nem változtattam a kéziratban olvasható alakon.
 1320 előrölék – megörülék
 1334 Vesztegy – értsd: maradj veszteg, várj csak (még nem tudsz mindent)
 1340 örölik – örülik, örvendeznek neki
 1343 kerteltettél – kerítettél be, vetettél körül kerítéssel
 1345 Ét-nap – éjjel-nappal

- 1350 faggatta – tépte, szaggatta, marcangolta
 1360 vér fiók – vér szerinti fiú (fiók: fióka)
 1374 Értsd: lám, mindent a mostoha meghagyása szerint, az ő szavait követve cselekedett.
 1375 Értsd: de ő (Thisbe) még tudná orvosolni a történeteket.
 1390 szillesszi – süllyeszi (a bánatba)
 1421 Napot hagyja – meghagyja, hogy melyik nap legyen
 1426 Teremundus – a görög eredetiben *Teledemosz*, a latin, német, lengyel fordításban latinos alakban *Teledemus*, Gyöngyösinél *Termundus*
 1433–1434 hátának (...) nem lesz jó – elverik
 1436 Kihez – értsd: Aristippushoz
 1454 Néki – értsd: Cnemonnak
 1457 megbúdult – megbódult, megzavarodott
 1458–1459 Várjad... – Már nem Cnemonról, hanem a csábítóról van szó.
 1460 Értsd: megcsalhasson, félrevezethessen (vö. *szemfényvesztő*).
 1470 Értsd: hogy magam sem ismertem magamra.
 1472 mi helben – hol
 1475 lesben is szállítá – lesbe is állítá (vö. *harcba száll* stb.)
 1494 Elrontá – itt: legyőző, felülmúlá
 1498 Értsd: nem hoz már több bajt vén fejemre.
 1499 kőt – költ, talál ki
 1500 Ezen – ezennel
 1511 bizonynyal – bizonyossággal
 1515 más úttal – más alkalommal, máskor
 1520 Értsd: mindaddig, míg el nem alszik.
 1525 megvárhatja – értsd: beteljesedik rajta
 1531 Isis – A kéziratban: *Atis*. Attisz eredetileg sémi istenség (Tammúz), de bekerült a görög (Adonisz) és a latin mitológiába is. (Az utóbbihoz lásd: OVIDIUS, *Fasti*, 4, 221.) Az *Attisz* az isten frígiai elnevezése. Legismertebb, kultusza szempontjából is legfontosabb tette az volt, hogy önmagát kasztrálva halt meg. A humanista neoorfikus teológia népszerűsítette – esetenként hermafrodita jellegű – alakját. Mitológiai vonatkozásai sehogyan sem illenek a kontextusba, továbbá Héliodórosznál is és a német forrásban is *Isis* olvasható. Ebből az következne, hogy az *Atist* a magyar fordító önállóan toldotta a szövegbe. Ugyanakkor Gyöngyösinél is *Isist* találunk, tehát szinte bizonyos, hogy *Atis* egyszerű szövegromlás *Isis* helyett.
 1541 léssz – léssesz: leszel
 1551 ezenben – ekkoron
 1553 ocsódék – felocsúdék
 1564 Fortuna asszon – a szerencse, a sors, a véletlen istenasszonya a római mitológiában
 jószágok – itt: jó tulajdonságok, jószágok
 1570 jó falkája – jó (darab) ideje
 1573 közlöttem – közössé tettem, megosztottam
 1580 jó kedvemből – önként, önszántamból
 1588 közbe bocsátam – közössé tettem, beadtam a közösbe
 1595 bátor – ámbátor
 1602 nagy szemérmét – igen szemérmetes voltát
 1624 Ephesum – Epheszosz, város Kis-Ázsiában, az ókorban híres Artemisz-templommal.
 Diana Artemisz római megfelelője, Héliodórosznál Kharikleia (Chariclia) még Artemisz papnője.
 1625 egyez – egyező, azonos
 1629–1630 Értsd: engem Dianának, a bátyámat Apollónak ajánlották fel.

- Engem Dianának lőnek nevezetben – Mintha szójátékot rejtene: a vadászat istennőjének „lővik”.
- 1638 ütközőkkel – harcosokkal
- 1639 Delos – Délosz. Az eredeti görög történetben (és a német változat szerint is) Kharikleia és Theagenész azért utazik Déloszra, mert szülőföldjük hagyományai szerint a szent hivatalról – amelyet csak egy évre vállaltak – a déloszi ünnepségeken illet leköszönni. Mindez a magyar szövegből kevésbé világos.
- 1643 Értsd: nagyon hirtelen megváltozék a sorsunk.
- 1644 villamást – villámlást
- 1652 Bocsátkozék szélnek – értsd: a vakvéletlenre, a szelek kénye-kedvére bízta a hajót
- 1654 zajos – megzavarodott
- 1658 vereténk – értsd: partra vereténk
- a' helben – arra a helyre, oda
- 1664 Lőnk – levénk
- 1672 Értsd: szegények azt vélték, hogy csupán bort isznak, valójában mást, a szerencsétlen harc okozóját, tkp. mérget vettek magukhoz (vö. 1675. sor).
- 1675 ingyen sem remélték – egyáltalán nem gondolták
- 1690 Értsd: annyira, hogy két ellenséges csoportra szakadva, mind elesének.
- 1694 juttunk – jutottunk
- 1706 kit lesznek urulván – kit uramnak (férjemnek) fogok tartani
- 1719 Értsd: hadd mondjak le ott papi hivatalomról.
- 1729 Értsd: valaki fölöttébb nagy haragra gerjeszti.
- 1748 Sirénét – szirének énekét
- 1791 sűtolj – sűjts, verj
- 1793 máslódnám szómvál – megmásítanám (adott) szavamat
- 1795 elmerének – elmerítenek, elborítanak
- 1799 Értsd: se attól, hogy álnokul, csalárdul szeretlek.
- 1800 avatkoztunk egybe – tettünk fogadalmat egymásnak
- 1819 ugyanon – ugyan, valóban
- 1832 vontattatom – halasztattatom
- ezennel – azonnal, rögtön
- 1849 Nagy vizes s háború – igen izzadt s feldúlt
- 1863–1864 Értsd: Énnekem most a könnyű dolog is nagyon nehéznek tetszik, mert sebesült vagyok.
- 1865 mert majd kár elmaraszt – mert majd károdra válik (a késlekedés)
- 1873 fodrát raggatja – fodros ruháját ölti magára
- 1880 Bécsinálván az helt – álcázván a (rejtekek)hely bejáratát
- ezen nyomra – azon nyomban
- 1882 Mars – a római mitológiában a háború, a harc istene
- Bellus – Belus (Bél), az asszír–babiloni hitvilág egyik főistene
- 1892 Csak egy ember-búás ő bémeneteli – csak egy ember fér be (a rejteknylás) bejáratán
- 1893 kebeli – belső része
- 1893–1895 Értsd: a tágas belső részből még szűk járatok nyílnak.
- 1896 karban – itt: elágazásban, szűk járatban
- 1917 szenek – paraszak
- 1919 silledtek – süllyedtek; itt tkp.: földre sújtattak, elestek
- 1921 színléldni – elszíneződni
- 1930 Értsd: hogy rácsáfoljon az álomra, jobb, ha a házához (Charicliához) megy.
- 1932 Övis megfordulna – ő is mindjárt visszajönne
- 1942 hul – hol, itt: valahol
- 1944 rá tarta – arra tarta

- 1958 másua – máshova
 1959 bosszúma – bosszúságomra
 1960 nyugova – nyugodva
 1965 Pluto – Hadész másik neve, az alvilág istene a görög mitológiában
 1976 többise – többese, többsége (írásbiba?)
 1985 elgyőződik – legyőzetik
 2000 sonkolyokat – propoliszokat
 2007 Értsd: nem kímélik, mert nem az övék.
 2008 Vondozzák – vonszolják, húzzák
 2014 kisebb idejőnek – fiatalabbnak
 2024 summát – itt: (pénz)jutalmat
 2028 elevent – élve, elevenen
 2045 Ha hol – ha valahol
 2046 mind csöppig ég – (a szigeten a nád) tövig ég
 2070 verétkéztől – verejtékéztől, itt inkább: zokogtál
 2114 Charon – Kharón, az alvilág öreg és komor révésze a görög mitológiában; ő az, aki a halottak lelkét csónakjával átszállítja az alvilág folyóján
 2115 Lethe – Léthe, az alvilág egyik folyója a görög mitológiában, vizétől a lelkek mindazt elfelejtik, ami az életben történt velük
 2118 éltető éget – levegőt
 2132 Minem bolond vagyok – hát bolond vagyok én?
 2140 térni – értsd: magához térni
 2142 tágíta – elhagyá
 2147 Gyersze – gyere
 2149 béállhatsza – ma használatos nyelvi szerkezettel vissza nem adható forma: ható ige + felszólító mód
 2151 Értsd: mert oly nagyon szeretném látni Charicliát.
 2154 Mert rá jövedölte fülesbagoly bűját – A kuvik (*Athene noctua*) hangja, de már megjelenése is halált vagy szerencsétlenséget jelentett, innen a halálbagoly (a csángóknál: táltosmadár) elnevezés; e hit hasonló formában már az ókortól Európa-szerte elterjedt volt.
 2170 Szenet – itt: tüzet
 világgal – világossággal
 2184 epeségében – epedségében, bánatában
 2190 szelezni – lélegzeni
 2193 garad – garat
 2209 Lészen-é valaha ebből tágodalom – elmúlik-e ez valaha?
 2212 ha lesznek? – lesznek-e valaha?
 2216 nevelte – (engem) felnevelt
 2236 jámborságodat – itt: szüzességedet
 2237 a' boldog napomat – azt a boldog napomat, ti. a nász napját
 2238 Értsd: amikor egymáséi lehettünk volna.
 2240 Venus Marssal – A Homérosznak tulajdonított legenda szerint Venus (*Aphrodité*) Mars (*Arész*) szeretője volt. Az esetet Ovidius is leírja (*Metamorphoses*, 4, 171), a magyar irodalomban valószínűleg innen terjedt el, Balassi is említi. A magyar fordító itt önállóan mitologizál.
 áldottan – megáldottan, azaz törvényes házasságban; értsd: „nem érhetéd (...) áldottan ágyamat” – nem érhetéd meg, hogy törvényes feleségem légy
 2243 Lachesis – Lakhesisz, a három Moira (párka) egyike, a megszemélyesített sors, végzet. A magyar fordító önálló betoldása.

2247	kellemetes – kellemes
	kellő – kedves, szép, ékes
2265	elhittem – biztos vagyok benne
2269	mert nem ismértelek – mert nem lettél az enyém, mert nem történt meg az elhálás
2273	kies – kellemes, szép
2274	kifolyó kutakkal – forrásokkal
2285	Értsd: halálom révén teszem híressé ezt az undok likat.
2286	síre – sírja
2292	fenn – fennen
2294	valík – valék (itt egyes szám harmadik személy!); vala (ott)
2330	elvíd – elvevéd v. elvivéd
2333	nyersen – itt: valóságosan, „élethűen”
2340	fémlett – fénylett
2345	séri – itt: bánata, szenvedése
2369–2370	Értsd: Hát hiába kiáltok, nem hallok!
2372	Értsd: idővel majd tanulmányozzák a táblát.
2405	vérségek – rokonok, testvérek
2410	kiföldit – külföldit, idegent
2412	súhajtottat – sóhajtoztál fölötte
2433	Valyon inkább mint len az? – Vajon nem fölöttébb így volt?
2445	Értsd: hogy ő legyen az, akin (Theagenes) kesergett.
2455	ki csuda – mely csodálatos
2457	szinte – szintén
2472	Jargalt – nyargalt, vándorolt
2478	mint légyen tromfolván – hogyan győzze le
2480	Értsd: akik Demænetának rokonai voltak.
2493	agebnőt – gaz vénasszonyt, átvitt értelemben: erkölcstelen perszónát
2498	Célzás az ismert Ezópus-mesére (<i>A róka és a gólya</i>).
2505	Nauratia – Naukratisz. Sztrabón szerint (C 801–802) a milétosziak által alapított város. Egyiptomban, a Nílus torkolatvidékénél, a folyó bal partján volt található.
2525	Atropos – Atroposz, Hésziodosz szerint a három Moira egyike, az „elkerülhetetlen”; ő metszi el az élet fonálát
2544	mesterséggel – itt: csellel, ravaszsággal, fondorlattal
2549	engedelem – bocsánat
2556–2557	Értsd: E híres sziget főkapitánya komornyikjának mondja magát.
2561	lappagtat – lappangtat, bújtat
2568	Vala a fejedben egy öreg bokor tall – vala a fővegeden egy pár nagy toll
2580	bolondol történte – bolondságból esett
2599–2600	Értsd: inkább oly módon (álta)ad érjen véget életem, mintsem rabságban sínylődjem, mintsem minden órában ezer bú és méreg örljön.
2614	szemfínt vesztettél – szemfényvesztő módra cselekedtél
2615	a’ mód – azon mód, ugyanúgy
2617	valamért – miért
2631	könnyhülé – megkönnyezé
2633	vizével érdeglé – könnyeivel áztatá
2634	Pytho – Püthó, Homérosznál Delphoi neve. A Pytho névforma a költők szóhasználatában élt tovább. Delphi – Delphoi latinus neve. Delphoi városa a Parnasszus tövében volt, Apolló jósdája és temploma körül.
2635	megesék – megszáná, megkönyörüle, megesék rajta a szíve

- 2648 egybesürget – itt: egybehord
 2660 Értsd: Thiamus (= „annál”) nem volt tisztában a rejtekjáratok elhelyezkedésével, azaz nem tudta, hogy kit hova bújttattak
 2664 bótban – boltíves rejtekben
 2668 medgyen – mit tegyen?
 2674 meztelenség – ti. önnön meztelensége, fegyvertelensége
 2675 rá merészíték – rábírá, hogy meg merészelje tenni
 2677 agyában – itt: fején
 2691 ódal felé – félre
 2697 visszavesznek – megváltoznak, a visszájukra fordulnak
 2742 Ismíg – ismét
 2770 fris – itt: ékes, díszes
 2803 Szállj meg – itt: nyugodj meg (vö. a *harcba száll, magába száll* stb. szerkezetekkel)
 2805 Értsd: bizony én magam is úgy véltem, amíg föl nem ébredtem.
 2806 Émedtem – ébredtem
 éhomra – éhségemre
 Értsd: Bárcsak inkább az éhség ébresztett volna fel!
 2809 Értsd: valami sorscsapás fog téged érni.
 2810 egyöd – talán
 2816 Cornelius Rufust hallottam... – Pliniusnál (*Historia naturalis*, VII, 41) olvashatjuk: „Publius Cornelius Rufus, qui consul cum M. Curio fuit, dormiens oculorum visum amisit, quum id sibi accidere somniaret.” (Idézi RAJKA, 63–64.) A görög szövegben és a német forrásban nincs szó C. Rufus esetéről.
 2824 jele – itt: jelentése
 2832 szívő eget – levegőt
 2846 Minem – nemde nem
 2850 gyalom – húzóháló, kerítőháló
 2878 bár senki – itt: bár valaki is
 2896–2897 Charybdis, Scylla – Kharübdisz és Szküllá a hajósokra támadó – már Homérosz által is említett – szörnyetegek. Itt abban az értelemben említetnek, mint az „Incidit in Scyllam, qui vult evitare Charybdim” mondásban, amelynek jelentése: 'cseberből vederbe', 'egyik veszélyből a másikba'.
 2898–2899 Értsd: vagy kik az éhes farkasnak fogait ugyan távol tudják tartani maguktól, de az oroszlán száját nem kerülhetik el.
 hurítják – hurrogatással előzik, riogatják
 2911 hováhamarb – mihamarább
 2914 mutatnunk – itt: küldenünk
 2915 Értsd: másképp nem volna mód tőle elszakadnunk.
 2942 Értsd: a tetemet hamar a földnek mélyébe tevék.
 2943 Hidrót – hamut, pernyét
 2946 elkeljen – itt: elinduljon
 2950 csellegve kémeljen – igen óvatosan kémkedjen-kémleljen
 2955 tart – értsd: tart tőle, hogy...
 2966 hagyott – a meghagyott, a megbeszélt
 2971 Chemmis – Khemmisz, település Alsó-Egyiptomban, a Nílus deltájában
 2972 egy nap bégargalná – értsd: egy napi járőföldre van
 2984 szakványosé – napszámosé (aki szakmányban dolgozik)
 2987 almozsna – alamizsna
 3019 előbbi étszak – előző éjszaka
 3027 elvegyen – elegyedve, elvegyülve

- 3030 választig – váltig
 3052 alomban – alattomban
 3060 Thishét hogy forgatná – hogy Thisbét forgatná elméjében
 3068 Áspiskígyó – vipera
 3074 hidor – söpör, kotor
 3095 nagyon salutála – nagy tisztelettel üdvözlé
 3104 léhett – lehelt, lihegett
 3110 Értsd: ne gyötörjed magad a vizsgálódással.
 3117 értegetne – itt: érdeklődne, kérdezősködni
 3145 egyes – egyező
 3159–3160 A magyar fordító önálló betoldása.
 3160 Értsd: olyan ledéren viselkednek, mint akiknek tíz törvénytelen gyermekük is van.
 3164 udvarosan – udvari jó módon, udvariasan
 3190 felébb – felettébb
 3192 viszont – újra
 3200 sellyeszi – süllyeszi (a bánatba)
 3210 Utol – utoljára
 3224 egyimet – egyetlenjeimet
 3277 Oroondates – Oroondatész, a görög szöveg szerint az Egyiptomot uraló perzsa király helytartója
 3278 Mitranes – Mitranész. Oroondatész őt nevezte ki a falu helyőrségének parancsnokává.
 3303–3304 A magyar fordító önálló hasonlata.
 3309 fottára – végére, elfogytára
 3318 Mennyivel – értsd: mennyivel inkább
 3320 Értsd: akik minduntalan balszerencsések.
 3323 Ogdoneus királ – Ilyen nevű egyiptomi uralkodó nem létezett. A 259–260. strófában leírt városalapítási történetről sem a görög, sem a német szövegben nincs szó, ez is a magyar fordító önálló betoldása. Forrása valószínűleg egy olyan XVI. századi tudálékos kompendium lehetett, mint például Nicolaus Høeniger *Hoffhaltung des Türkhischen Keyser vnd Othomannischen Reichs* című munkája, amelyben egy Ogdeus király építi fel Memphist: „Derhalben ist zu wissen das Ogdous der Koenig, oder wie jhn die andern nennen Ogelous, hat gebawen die mechtige grosse Statt Memphis...” (I. kötet, cccxxij, idézi RAJKA, 66.)
 3329 széki – székhelye
 3330 föl is rakattatá – ti. a falakat
 3337 Értsd: otthonom (vö. *háziúzhely*), feleségem, gyermekem volt (a *házas-tüzes* állandósult kifejezés a régi magyar nyelvben).
 3340 Értsd: akinek holta miatt a világtól elvonultan kezdtem élni.
 3346 Saturnus – a görög Kronosz megfelelője a rómaiaknál, Héliodórosznál még Kronosz. A főistenek egyike, akit égitesttel is azonosítottak, hasonlóképpen Venushoz, Marshoz stb. A kaldeus csillagjósító hagyomány, amely mind az ókorban, mind a középkorban hatott, a Saturnusról – mint bolygóról – azt tartotta, hogy szerencsétlenséget hoz; itt is erről a vonatkozásról van szó.
 3365 Értsd: mint ahogy gyakorlással a munkába is beletanul az ember.
 3367 Trákia – a Balkán-félszigetnek az ókori Görögországtól északra és északkeletre eső része
 3369 Értsd: kit Chariclia után a legszebbnek vélel.
 3398 Indítsam hozzáam mint – miképp kelthessem föl vonzalmát magam iránt
 3418 Bessus – Bészosz, baktriai satrapa, aki a perzsáknak Nagy Sándor ellen vívott harcai során megölette királyát, Dareioszt, majd IV. Artaxerxész néven magát kiáltatta ki uralkodóvá. Miután Nagy Sándor elfogatta, e bűnéért kínhalálra ítélte: Bészoszt két

meghajlított fa közé kötözték, s az eleresztett, szétvágódó fák kettétépték az áruolt. Az esetet Plutarkhosz (*Párhuzamos életrajzok*, Alexandrosz – Iulius Cæsar, 43) írta le, az ő nyomán általánosan ismeretes volt. Zschorn nem utal rá. Igen valószínű, hogy a magyar fordítónak ez az önálló betoldása Balassi hatását tükrözi, aki költői képként már korábban felhasználta Bészosz történetét: „Miképpen hogy Bessus az két fiattól, / Kétfelé vonódom én ez két dologtól, / Gyötrettem azoktól, / Hajtatom, mint felhő égiháborútól. // Mint eltévedt ember két járt útra jutván, / Nem tud melyikének indulni csapásán, / Megáll, gondolkodván, / Így én is nem tudok indulnom mely után.” (*Óh, te csalárd világ...*, 3–4. szakasz.)

- 3422 fékemlőmet – zablámat
 3437 Cypria – Venus, azaz Aphrodité. ('A ciprusi'; az elnevezés Ciprus nevéből ered, amely „Venus szigete” volt, mert a hagyomány szerint az istennő ott szállt partra a tenger habjaiból.)
 3448 Ez szín alatt – ezzel az ürüggyel, színleg azért, hogy...
 3449 Thébas – Théba, Felső-Egyiptomnak a Nílus partján fekvő fővárosa
 3465 Pythia – Püthia, a delphoi jósdá mindenkori papnőjének neve. A város fiatal lányai közül választották, ő volt Apolló szűz jegyese, aki révült állapotban jósolt.
 3466 igyenesen – egyenesen
 3477–3479 lők (...) ítélő – ezt ítélő levék
 3485 Castalius (másutt [3503]: Castalis) – Kasztalia (Castalia), Zschornnál *Castalum*; forrás a Parnasszus hegyen, amelyet a múzsáknak és Apollónak szenteltek. Itt tisztultak meg azok, akik a delphoibeli szentélyt fel akarták keresni.
 3498 Mi – itt: milyen, mifajta
 3518 Értsd: azok fölöttébb vigyázzák életedet.
 3531 Lycurgus – Lükurgosz a mondák szerint Spárta nevezetes királya volt, a róla elnevezett törvények megalkotója. Héliodórosznál világosan arról van szó, hogy Calasiris előtt egyedül Lükurgosz volt az, akit az isten megérkezése pillanatában hívévé fogadott, jóslásra méltatott; e páratlan dolog kapcsolja össze a két személyt. Ez a vonatkozás a fordítások során eliskad.
 3532 község – közösség, társadalom
 3540 Delphis – Delphoi
 3548 felem – itt: honfitársam
 3576 Italra – értsd: ivóvízként
 3583 javallják is körül – a körülállók is jónak, helyesnek tartják (a hallottakat)
 3612 magamra is vallom – én is így vélem
 3618 závárjában – értsd: bezárva
 3632 kettős társaságra – párkapcsolatra, itt: házasságra
 3639 elhívüle – felforrósula
 3647 Értsd: nem sokáig élne.
 3697 nekem (...) occurred – itt: ért engem
 3700 öreg – nagy
 3706 megszállottak – (meg)enyhültek
 3709 közép üdőt folyül mûla – idősebb vala
 3710 Nyers – itt: fiatalos, erős testű
 3720 azzal megimádám – arra fölöttébb kérém
 3728 Rá árulnék véled – megalkudnék, megegyeznék véled
 3734 muskatálkörtvél – muskotályos körte (értsd: olyan nagyok a drágakövek)
 3736 hiácintkövekkel – jácintkövekkel
 3745 elég szemem nézte – elég, hogy szememmel nézhettem
 3751 Elég hogyha vételére nem vagy – Ha nem vagy elég gazdag ahhoz, hogy megvedd

- 3752 érdemek – értékük
 3753 Értsd: Fogadd el tőlem ingyen vagy ajándék gyanánt!
 3757 Margol, Tengen – A kontextusból következően valószínűleg istennevek. Azonosításuk nem sikerült. Sem a görög szövegben, sem a németben nincs szó róluk, sőt Gyöngyösi is kihagyja ezt a részt átiratából. A magyar fordító önálló bővítése talán török hitvilágbeli, vélhetőleg felületes ismeretein alapszik.
- 3760 Értsd: ha mindazt, ami még e drágaköveknél is értékesebb, hajlandó leszek elfogadni.
 3780 hitre – esküvel fogadott egyezségre
 3784 neszez – figyelmeztet, ügyel
 3788 vfn – vivén
 3794 hazaadván – megházasítván
 3799 boldogbna – itt: a legboldogabbnak
 3818 slejtnek – itt: alacsony származásúnak
 3825 paraszt ágyság – alacsony származású
 3826 bötök – betűk
 3830 tartassék – neveltesség
 3834 emléből – emlőjéből
- 3894–3895 Értsd: hogy lecsukjuk őket, s többé ki sem engedjük, mivel csak kárunkra vannak.
 3897 smaragd-likat – smaragdbányát
 3933 holmi holvalómot – mindenféle holmimat
 3948 Értsd: Úgy örültem neki, mint egy gyermek.
 3967 övéle nem kíván felezn – nem akar az ő felesége lenni
 3969 szellézni – szellőzködni
 3985 öcsémé – itt: unokaöcsémé
 3995 hogy fene tüzekhez – értsd: hogy nagy kegyetlenképpen távoltartsa magát a szerelemtől, a házasságtól
- 4011 Æneas városa – Trója
 4020 Értsd: Achilles (Akhilleusz) leszármazottja.
 4026 méltó – itt: méltóbb
 4028 szén-indító – tűzgyújtó
 4048 ezkedig – eddig
 4057 egyszersmind – egyszerre
 4091 Delphos – Delphoi
 4093 alakosi – alakoskodói, mutatványosai
 4094 napi szakványosi – napszámosai
 4095 mind közösi – mind részesei (az ünnepségnek)
 4108 letinkább – leginkább (Balassi által is használt, nyelvjárási alak)
 4117 Illetlen – itt: ide nem illő, fölösleges
 4123 fottig – végig
 4133 kép – tör, kés, lándzsa
 4138 Az állatok befestése mind az ókorban, mind a XVI–XVII. században elterjedt szokás volt.
- 4143 általgátlók – (a csoportokat) egymástól elválasztók
 4144 muzsikákkal hallók – muzsikát hallatók, azaz zenészek
 4146 bokor – pár
 4162 mesterséges – itt: betanított, művészi
 4166 Thetis és Peles – Thétisz és Péleusz (*Peles* elírás *Peleus* helyett, már Zschornnál is hibásan). A görög mitológia szerint Thétisz szépséges tengeristennő volt; Zeusz erőszakkal adta férjhez Péleuszhoz, egy halandóhoz, akinek azonban maga Zeusz volt

- egyik felmenője. Thétisz és Péleusz szerelmi nász-birkózása és lakodalma a görög mitológia gyakran ábrázolt története.
- 4173 magok is, férfiak – értsd: a férfiak maguk is válogatottak
- 4174 deliák – daliák, deli legények
- 4182 türkéses – türkizzel kirakott
- 4184 Testszínő – rózsaszín
- 4186 íratott – díszített
- 4187 Gorgonis – Gorgó; Hadész rémeinek egyike, nőnemű szörnyeteg. A Gorgó-fej az ókori (és a későbbi) művészetek kedvelt motívuma, gyakorta épphogy nem szörnyszerű, hanem szépséges ifjú leányarcot formáz.
- 4198 Úszóvánul – hullámosan, habosan. (Vö. GYÖNGYÖSI, *Kemény János*, III. könyv, 3. rész, 6. strófa: „Fejér-kék a lova, uszóván festették”.)
- lumha – lomha
- 4200 nem megfelelően – fegyelmezett
- 4223 poroszkákon – szabályosan lépkedő lovakon
- 4227 magán – magányosan, egyedül
- 4233 Pomona példája – Pomona a fák gyümölcsseinek istenasszonya, aki számos istennel, félistennel szeretkezett; nem tudni, hogy a magyar szerző melyik „példájára” gondol. (Vö. OVIDIUS, *Metamorphoses*, 14, 623.)
- 4234 Flora – a tavasz, a virulás, a vígság, a virágok, az ifjúság istenasszonya a római mitológiában. (Vö. OVIDIUS, *Fasti*, 2, 49; 5, 277; 5, 183.)
- csillagzó órája – csillogó, fénylő időszaka. (Chariclia ruháját tehát az évszakok, a nyár és a tavasz attribútumai díszítették.)
- 4236 Arachne szövése – Arakhné a szövés mesterségében Athéné tanítványa volt, s versenyre hívta ki mesterét. Mivel az istenek pajzán kalandjait szötte szövetére, Athéné megharagudott rá és pókká változtatta. A történetet a magyar fordító valószínűleg Ovidius *Metamorphoses*-éből (6, 5–145) ismeri. Itt jegyzem meg, hogy a 29–30. strófában a magyar szerző forrásától függetlenül épít szövegébe mitológiai vonatkozásokat.
- 4238 Dryadesek – Drüadeszek, egyes fáknak, facsoportoknak a nimfái. Már a Homérosznak tulajdonított himnuszokban is felbukkannak.
- 4241 Sárarany – színarany
- 4246 Szárnya közt – a ruha lebenye, hasítékja közt
- 4254 Héjai – (a sárkányok) pikkelyei
- 4256 szüntén – szinte
- 4286 Maga – noha
- 4289 szófi-szó – fölösleges („szófia”) beszéd
- 4290 mazzag – madzag
- iszlította – ízesítette
- Értsd: bekaptam a mézes madzagot.
- 4299 spóttal – Spot (német) ’gúny’, de a szövegösszefüggésbe jobban beleillik az *ispót* ’sebmérő orvosi eszköz’. A *spót* vagy az *ispót* rövidült alakja, vagy egyszerűen íráshiba.
- völgyében – a (seb) belsejében
- 4311 Hanemha – talán
- 4330 Semmi teelődött üdő késedelme – nem sajnálod rá az időt
- 4336 illetes – illendő, megfelelő
- 4346 Mercurius – A görög eredetiben még természetesen Hermész. Ősi görög szél- és levegőisten, számtalan feladata általában a csavaros észjárással, a csellel, az ügyességgel függ össze, többek közt a jóslás, az okos beszéd, a tolvajlás istene, az utak őrizője, ő vezeti az elhunytak lelkét az alvilágba, ő az istenek hírvívője stb. Mint álomistent, az

- álomképek védőjét, késő este, illetve közvetlenül lefekvés előtt itallal tisztelték meg; innen azután a nap utolsó pohár italát Hermésznek nevezték.
- 4355 Neoptolemus – Neoptolemosz mitikus görög hős, akit Delphoiban öltek meg Püthia parancsára. Delphoi lakosai hőszként tisztelték, és minden évben áldozatot mutattak be tiszteletére. A kéziratban lévő *Neptolomeus* alak bizonyosan a Ptolemæus, Ptoloméus név hatására kontaminálódott; Ilosvai Péter *Ptoloméus* királyról szerzett históriát, Székely István is *Ptolomeust* írt krónikájában.
- 4364 híg – itt: erőtlén
- 4367 diskántokat – szoprán énekléseket
- 4378 tűz-lángadást – tűzgyújtást
- 4447ével – éjjel
- 4449fraucimmervel – itt: szobalánnyal, szolgálóasszonnyal
- 4451cinteremben – a szentély melletti temetőkertben
- 4487–4488Értsd: mert félti a lányt a szemmelveréstől.
- 4494együld – talán
- 4512ó háj – avas szalonna; a korábbi századokban az orvoslás alapvető kelléke
- 4517fölpozsdodék – fölforrósula, fölpezsdüle
- 4526kéllek – kérlek (ritka hasonulás)
- 4535elzsarátolt – elhamvadt, elerőtlenedett
- 4537–4539Értsd: te is hiszel a szemmelverésben, holott abban hinni az asszonyok szoktak.
- 4546bészívó eget – levegőt
- 4556megveszett – beteg
- 4560natúrád – természeted, itt inkább: egészség
- 4568Csipalyagosság – gennyes váladékozással járó szembaj
- 4575sínlik – sýnlődik, megbetegszik
- 4577lább – lábál
- 4601basiliscus – Már idősebb Plinius is említi (*Historia naturalis*, VIII, 21) mint olyan csodálatos állatot, amely a szemével tud ölni. Kígyó-sárkányszerű lénynek képzelték el, szárnyas törzzsel, koronás fejjel, többnyire tyúklábakkal.
- 4607valósítanak – itt: meggyőznek
- 4617argumentomokkal – érvekkel
- 4628Nem futom – nem kerülöm, figyelembe veszem
- 4633verődik – vergődik
- 4636Circe – Kirké, Aiaia szigetének bűbajos királynője, aki a Trójából hazafelé tartó Odüsszeusz embereit borbá kevert varázsszer segítségével disznóvá változtatta (HOMÉROSZ, *Odüsszeia*, 10, 232–242).
- 4641Medea – Médeia híres volt varázsló tudományáról, bűbajos italairól. Vö. még a 767. sor jegyzetével!
- 4658Megállapék – megállapodék, itt: megállá
- 4661üstök-vonyásra – hajbakapásra
- 4665nyers és füves – fűszerezetlen és fűszeres
- 4674sórálnak – sétálnak
- 4680Mégis oly, ha egyik füge volna vízben – A szólást más forrásból nem ismerem; mind a görögben, mind a németben arról van szó, hogy a férfiú Bacchus hű szolgája, azaz már meglehetősen sok bort ivott, kapatos. Valószínűleg ugyanezt jelenti a magyar szólás is. Alapja talán az a régi szokás, hogy a pálinkába gyakran mazsolát vagy fügét tettek, s az italt meggyújtották. A láng elfújása után megitták a pálinkát, majd vízzel öblítették le az erős és forró italt, végül kiették a fügét vagy mazsolát. Tehát akinek a fügeje vízben van, már elfogyasztotta a maga pálinkáját: kapatos.
- 4681hivatalra – meghívásra, vendégségbe

- 4682 Együd – talán
goromba – tudatlan, „paraszt”
- 4700 extráneusok – idegenek, kívülállóak
- 4710 épen – itt: az egészet elmondva
- 4724 tőkés úton – ma úgy mondanánk: rögsz úton
- 4728–4730 Értsd: nem elég szemfüles, nem ad a formákra, nem ragad meg minden alkalmat a
nyerésre, nem aknázza ki a legkisebb lehetőséget is.
- 4765 mindenünkre – mindnyájunkra
- 4782 étt – evett
- 4795 szű – szül (kevésbé illik a kontextusba, de nem kizárt: ’sző’)
- 4800 Értsd: a víztől nem kell magad megtartóztatnod.
- 4804 másszor – másodszor
- 4830 Elmúlt előálomom – elmulasztott első álom; előálom: a szokásos elalvási időponttól kb.
éjfélig tartó időszakban álmodott „első álom”
- 4859 sadulj – tűnj el, lódulj
- 4862 köz társaságoddal – értsd: vedd be társaságodba
- 4925 felélméleteni – felébreszteni
- 4949 lassú merészséggel – óvatosan
- 4967 széki – székhelye, lakóhelye
- 4970 féki – kötőfékét
- 4997 gyönyörvét – gyönyörűségét (a *gyönyör* szó nyelvújításkori elvonás)
- 5003 A hasonlat Balassi hatását tükrözheti: „Kinek-kinek az övé helyett nem kell más / Béka
lévén, fogolynak tetszik a kedves társ” (*Mire most, barátom...*, 23. strófa).
- 5024 eszterha – eresz
- 5026 kín-kíntelen – kénytelenül, akarva-akaratlan
- 5070 órázd – itt: növeld
- 5077 Folyó-követ – futár
- 5091 zeccel-székbén – karosszékbén
- 5110 excessusodat – kimeneteledet, elmenésedet, itt: magad elhagyását
- 5125 szárad – lábszárad
- 5132 szerelmünkre – értsd: barátságunkra
- 5174 persvasio – elhíttetés, itt tkp. „placébó-hatás”
- 5175 Galenus – görög származású, híres római orvos (kb. 130–200)
- 5179 kapánk – rajtakapánk (a síráson)
- 5181 ürült – kiürült, megszűnt
- 5187 emberle – emberségesen, illő módon üdvözle, tisztele
- 5191 módjával – illendően, fegyelmezve magát
- 5206 sér – fáj, sért
- 5245 Hermes – Hermész Triszmegisztosz. A humanisták Mózes kortársának tartották, má-
sok szerint II. századi egyiptomi filozófus; a nevében írt művek nagy hatással voltak a
XV–XVII. századi gondolkodásra. Vö. pl. BALÁZS János, *Hermész nyomában (A magyar
nyelvölcsélet alapkérdései)*, Bp., 1987, 31–32. A magyar fordító betoldása.
- 5246 ez ellen – itt: ehhez képest
- 5247 kéméljen – kémleljen, megvizsgáljon
- 5257 komplexiódat – bőrszín-árnyalatodat
- 5258 vizedet – itt: vizeletedet
- 5259 meglátogatja – értsd: megméri (a pulzust)
- 5278 aggják – aggódják
- 5279–5280 Értsd: éjszaka ne hagyjon magadra.
- 5290 In summa – összegezve

A THEAGENES ÉS CHARICLIA

A jelen kiadás teszi közzé először nyomtatásban *Theagenes és Chariclia*¹ történetének XVII. (XVI.?) századi magyar fordítását, amelynek létéről a kutatók immár több mint egy évszázada tudnak.² Az egyetlen példányban fennmaradt kézirat 1891-ben bukkant rá Majláth Béla³ a költő és hadvezér Zrínyi Miklós könyvtárában, az úgynevezett Bibliotheca Zrinianában, amely ma Zágrábban található mint a zágrábi Nemzeti és Egyetemi Könyvtár (Nacionalna i Sveučilišna Biblioteka) különgyűjteménye.⁴

A kézirat az elkészült műnek csak töredékét tartalmazza. A Gyöngyösi-féle átdolgozásból⁵ rekonstruálható,⁶ hogy a fordítás legalább az 5. könyv végéig (Gyöngyösi átszerkesztésében a VIII. részig) elkészült.⁷

A Klaniczay Tibor és munkatársai által készített leírást⁸ részben megismételve, részben kiegészítve, illetve kiegészítve, a kézirat legfontosabb jellemzőit a következőkben foglalhatjuk össze:

¹ A címadásban (a kéziratban természetesen nincs cím) a korabeli, illetve az irodalomtörténeti hagyományt követtük. A szerelmi történetekre szinte kivétel nélkül a férfi és női hős (ebben a sorrendben) nevével hivatkoznak, mint például „Eurialus és Lucretia”, „Gisquardus és Gismunda”, „Clitophon és Leucippe” stb. Ugyanakkor a korabeli, a cím funkcióját betöltő hivatkozások gyakorta csak a női főszereplő nevén említik a műveket, így jár el Balassi Bálint is, amikor az *Eurialus és Lucretia* helyett a *Lucretia* megnevezést használja. A magyar hagyomány az eredeti címet bizonyára a leírt módon formálta át, azaz mind a *Theagenes és Chariclia*, mind a *Chariclia* cím használata jogosult.

² Korábban már Badics Ferenc és Dézsi Lajos is készített – az előbbi részleges, az utóbbi teljes – betűhív másolatot a kéziratról, Dézsi feltehetőleg a kiadás szándékával. A Dézsi nevéhez kötődő, a szegedi JATE Régi Magyar Irodalom Tanszékén őrzött betűhív másolat azonban nem Dézsinek, hanem valamelyik tanítványának a kézírása.

³ MAJLÁTH Béla, *Zrínyi, a költő könyvtára*, Akadémiai Értesítő, 1891, 410–413.

⁴ Minderről részletesen: *A Bibliotheca Zriniana története és állománya*, szerk. KLANICZAY Tibor, Bp., 1991 (Zrínyi Könyvtár, IV. Főszerk. KLANICZAY Tibor). – A Zrínyi-könyvtárban lévő kézirat mikrofilmje az MTA Könyvtárának mikrofilmtárában. Jelzete: A 261/V.

⁵ GYÖNGYÖSI István, *Új életre hozott Chariclia [...]*, Lőcse, 1700. Kritikai kiadása: GYÖNGYÖSI István *Összes költeményei*, közléteszi BADICS Ferenc, IV, Bp., 1937 (Régi Magyar Költők Tára. XVII. századbeli magyar költők művei).

⁶ Gyöngyösi ugyan átszerkeszti a fejezet-arányokat, az ötsoros strófákból (megszokott) négysorosakat csinál, ám egyébként aránylag hűen követi forrását. Mivel Héliodórosz szövegét nem ismeri, sem annak valamifajta fordítását, élesen elkülöníthető, hogy meddig tartott a történetet Héliodórosz nyomán feldolgozó, korábbi magyar fordítás. Maga Gyöngyösi is felhívja rá a figyelmet: „ezen Historia ennek előtte csak eddig volt írásban véve, az melly hogy tovább-is tsonkán ne légyen, a' következő részek most adattak bé-fejezésére.” Vö. BADICS, 5. jegyzetben i. m., 407–409.

⁷ Vagy tovább: semmi sem zárja ki ugyanis, hogy az a kézirat, amelyből Gyöngyösi dolgozott, szintén rövidebb volt az ősforrásnál, csak nem annyival, mint a Zrínyi-könyvtárban fennmaradt szöveg.

⁸ KLANICZAY, i. m., 337 (426 Ms).

Jelzete: R 3578 (régí jelzete egy ráragasztott címkén: S. M. 30. D. 7., előtte XVII. századi kéztől a még régebbi jelzet: Manuscr. Hung. XIV.). A régi jelzet címkéje után XVII. századi kéz írásával: 67. (1667?).

Kötése, mérete, levelek száma: pergamenkötés (XV. századi nyomtatott latin breviárium töredéke, CXLII. és CXXIX. levél; a felnyílt táblákban német nyelvű nyomtatott prédikációtöredékek), 30,5×20 cm, 91 ff.

Tartalma: Az első tábla belső részén: *Anno 1646: 13 oct[obris]. Indultam megh e<n Soos Adam az felső>magyar Országban es azon felől mas Országokban <latni, hallani, tanulni, így ajánlavan ajálvan ezeket>;* alatta XIX. századi kéz (A) írásával: *Charikleia* (írón); alatta: a Zágrábi Egyetemi Könyvtár pecsétje; alatta XX. századi kéz (B) írásával: *Fol. 1–74 (75–91)* (tinta); alatta (A): *74 beírott levél;* alatta (B): *Bibliotheca universitatis Zagrabiensis.*

Ff. 1^a–30^a: *Pars prima*; ff. 30^a–59^a: *Pars secunda*; ff. 59^a–74^a: *Pars tertia* (töredéke); ff. 75^a–91^a: vacat.

A hátsó belső borítón: *poéta VII N 60.* (ceruzával) és *Comitis a Zrinio* (tintával).

Soos kézírása nem azonos a másolókéval. Bejegyzésének áthúzásai nagy valószínűséggel az 1. másolótól származnak (amennyire megállapítható, a tinta azonos), tehát a verset 1646 után másolhatták a kódexbe. Az 1. kéz másolta az 1–72. levelet, a 2. kéz a 73–74.-et, ez utóbbi a verset két hasábra tördelte. Megfigyelhető egy harmadik, javítgató kéz munkája is (a lapalji jegyzetekben jeleztük, ha a javítások nem a versszöveget másoló kéztől származnak).⁹ A nedvességtől(?) az íráskép, elsősorban a levelek felső részén, erősen fakult. A ceruzás számozás utólagos, XIX. század végi vagy XX. századi.

Vízjel: ff. 1–70: kardmarkolatból kinövő kétféjű sas, kétoldalt H betű; 70–75: vízjel nélkül; 76–91: az eddiginél kisebb méretű vízjel, díszes ovális keret, amelyet kereszt oszt négy részre.¹⁰ A papír jó minőségű, merített.

A mű ősforrása Héliodórosz *Etiópai történet*¹¹ című regénye,¹² amely az 1400-as évek második felében vált ismertté Nyugat-Európában. Giovanni Lascaris egy Héliodórosz-kéziratot hoz Firenzébe Lorenzo Medicinek, Angelo Poliziano pedig már idéz a regényből. Az évszázad vége előtt a Laurentianában két Héliodórosz-szöveg is volt.¹³ A XV. század második felében tevékenykedő humanisták nagy nemzedéke tehát ismerte a görög szöveget, de e korban nem készült még latin fordítás, és a görög textus sem volt különösebben népszerű.

Héliodórosz nyugat-európai recepciójában a döntő változás a XVI–XVII. században következett be: a XVI. században lefordítják franciára (Amyot, 1547), latinra (Warszewiczki, 1552), németre (Johann Zschorn, 1559 [további kiadásai: 1580, 1587, 1597, 1601, 1624, 1641 stb.]), spanyolra (F. és J. de Vergara, 1548 [kéziratban], Fernando de Mena, 1554), olaszra (Leon Ghini, 1556 és Leonardo Glinci, 1586), angolra (J. Sandford, 1567 [csak a 4. könyv], Thomas Underdowne, 1587 és Abraham Fraunce, 1591 [hexameterben, csak az 1. könyv]), lengyelre (Andrzej Zacharzewski,

⁹ I. h. Állítása szerint a vers végig egy kéz írása. Megjegyezném, hogy már a korábbi szakirodalom is – a javítgató kezét nem véve figyelembe – egyértelműen két kéz írását különítette el. Vö. pl. BADICS, i. m., 406, 2. jegyzet.

¹⁰ A vízjelkatalógusokban e vízjelekkel pontosan (méretben is) megegyezőt nem találtam.

¹¹ Az eredeti görög cím: *Συντάγμα τόν περί Θεαγενέν και Χαρικλεϊαν Αιθιοπικόν.*

¹² A művet SZEPESSY Tibor *Sorsüldözött szerelmesek (Etiópai történet)* címmel ültette át magyarra. Bp., 1976.

¹³ Héliodórosz európai recepciójáról lásd Peter Schäffer előszavát az 1559-es német változat fakszimile kiadásához; a szerző az általam ismert nemzetközi szakirodalom minden lényeges adatát hasznosítja: SCHÄFFER, 7^a–56^a. Schäffer könyvének (a wolfsenbütteli Herzog August Bibliothek által készített) mikrofilmjéhez Monok István kollegiális segítségével révén juthattam hozzá.

1588), a következő században magyarra, dánra, hollandra.¹⁴ A XVI–XVII. századi irodalom minden műfajára jelentős hatással van, feldolgozzák versben, drámában, regényben. Ismerete kimutatható Shakespeare, Tasso és Guarini műveiben; különösen erősen hatott a francia irodalomra.

A XV. században Itálián kívül egyetlen olyan könyvtárról tudunk, ahol őrizték az *Aithiopikón* kéziratát, s ez Mátyás Corvinája; nyilván ide is Olaszországból került. De míg a békésebb itáliai viszonyok közepette a Héliodórosz-kéziratok elkallódtak, addig, fatális módon, éppen Mátyás példánya vészelté át a háborús idők. Ez a kézirat szolgált azután alapjául az első nyomtatott kiadásnak, amely 1534-ben Bázélban jelent meg, Joannes Hervagius nyomdájában.¹⁵ A művet a jeles humanista, Vincentius Obsopœus rendezte sajtó alá és írt eléje ajánlást. Ebből értesülhetünk arról, hogy a kézirat a mohácsi csatavesztés után, 1526-ban lelt rá Brandenburgi Kázmér egyik katonája, a budai palota romjai között. A derék hadfi aligha tudta olvasni görög nyelvű hadizsákmányát,¹⁶ ám méltányolta az értékes, könnyen pénzre váltható kötést. Ezen ismeretlen katonának köszönhetően kerülhetett a kötet Bázélba; Vincentius Obsopœus arról nem tesz említést előszavában, hogy ő maga miképpen jutott a kézirat birtokába.¹⁷ Igen jellemző, hogy a művet elsősorban nem irodalomnak, hanem történeti alkotásnak tekinti, amelynek legfőbb értékei földrajzi és egyéb természettudományi ismeretek.

Stanislaw Warszewiczki lengyel humanista volt az első, aki a görög szöveget latinra fordította. Obsopœus – ez egyértelműen kiderül ajánlásából – tudós humanisták olvasmányának szánja kiadását. Warszewiczki inkább az olvasók egy másik rétegére, a művelt udvari emberre számít. Munkáját Zsigmond Ágost lengyel királynak ajánlja. Warszewiczki mindenekelőtt a mű stílusáért, retorikus megformáltságáért lelkesedik,¹⁸ továbbá, morális megfontolásokból, a tartalmáért. Esetenként aktualizál, például párhuzamot von a lovagias jellemű etiópiai király, Hydaspes és Zsigmond Ágost között. E kiadás Melanchthon rövid *Testimoniuma* mellett egy 6 főlíóra terjedő indexet is tartalmaz, amely nemcsak a tartalmat foglalja össze, hanem a felhasznált locusokat is rendszerezi, kigyűjtve az erényekre és bűnökre vonatkozó példákat, a történelmi és természettudományi adatokat. Ugyancsak Bázélban jelent meg, 1552-ben, Oporinus nyomdájában.¹⁹

Az első nemzeti nyelvű fordítást Jacques Amyot (1513–1593) francia humanista készítette, az editio princeps alapján; munkáját 1547-ben adta ki. A nemzeti nyelvű fordítások sorában a következő állomás a német változat, amely egy alig ismert kisvárosi iskolamesternek, Johann Zschornnak a nevéhez fűződik, és 1559-ben, Strassburgban, Paul Messerschmidt nyomdájában készült.²⁰ Ez a

¹⁴ Vö. R. R. BOLGAR, *The Classical Heritage and its Beneficiaries*, Cambridge, 1954, 514–515; RAJKA, 29–30; OTTO MAZAL, *Die Textausgaben der „Aithiopika“ Heliadors von Emesa*, Gutenberg Jahrbuch, XLI(1966), 182–191.

¹⁵ HÉLIODÓROSZ, *Aithiopikés historias biblia deka* (ed. Vincentius Obsopœus), Basileæ, ex officina Hervagiana, 1534, 4°. OSZK [SOLTÉSZ ERZSÉBET–VELENCZEI KATALIN–W. SALGÓ ÁGNES, *Az Országos Széchényi Könyvtár 16. századi nyomtatványainak katalógusa. Nem magyar nyelvű, külföldi kiadványok*, I–III, Bp., 1990] H 140. Jelzet: App. H. 259. Részletes bibliográfiai leírása: SCHÄFFER, 47°.

¹⁶ „ab omnibus tam græcorum quam latinorum disciplinis abhorrentissimus” – jellemzik az előszóban (fol. a²b, SCHÄFFER, 9°).

¹⁷ A kérdésről csak ennyit ír: „tandem [me] aliquis fœlix et propitius genius consolatus est, qui hosce decem Æthiopice historie ab Heliodoro conscriptæ libros manibus meis commodissime obtulit” (fol. a¹b, SCHÄFFER, 9°–10°).

¹⁸ „narratio, elegancia et venustate sermonis eximia” – írja (fol. A³b, SCHÄFFER, 13°).

¹⁹ Az első kiadást magyar könyvtárakban nem találtam. Az általam használt példány: *Æthiopice historie libri decem*, Antverpiæ (Martinum Nutium) 1556. OSZK Ant. 8117. Az idézetek Schäffer nyomán, az első kiadásból.

²⁰ Magyarországi könyvtárakban nem található. SCHÄFFER fakszimile kiadását használtam, amely a Herzog August Bibliothek példánya (sign. 1559) alapján készült.

munka különös figyelmet érdemel, hiszen a magyar *Charicliának* – mint Rajka László már 1917-ben megállapította²¹ – ez volt a forrása.

Mielőtt Johann Zschornról és művéről részletesebben szólnánk, minden kétséget kizáróan tisztázni kell, hogy más mű nem lehetett-e a magyar fordítás alapja. Rajka László dolgozata óta teljességgel bizonyos, hogy a magyar *Chariclia* Zschorn szövegére megy vissza, ám felvetődhet a kérdés, hogy nem közvetetten-e? Ha Zschorn munkájából készültek olyan fordítások, amelyek az 1630-as évek előtt (vagy, ha Czobor Mihályt tekintjük a fordítónak, 1616 előtt) jelentek meg, ezeket feltétlenül meg kell vizsgálnunk. Nos, az egyetlen ilyen munka: Andrzej Zacharzewski *Historyq murzyńska* című, 1588-ban, a lengyelországi Nowogródban kiadott könyve.²² Ez egyértelműen Zschorn szövegéből készült, előszavában a fordító meg is nevezi forrását.²³ A magyar szöveggel való összevetés során egyetlen olyan helyet sem találtunk, ahol a magyar változat és Zacharzewski műve azonos módon tért volna el a német szövegtől. Zacharzewski szolgai követi forrását, ám – vélhetőleg előszavában is bevallott gyenge némettudása miatt – nemritkán félreérti azt. Leszögezhetjük tehát, hogy a magyar fordítás a Zschorn-féle változaton (és csak azon) alapul.

Johann Zschornról a szakirodalom nagyjából annyit tud, amennyit két ismert művének²⁴ előjáró beszédében elárul magáról.²⁵ Lipcsetől északkeletre született, 1520 körül. A fordítás idején Westhofenben volt diakónus és iskolamester, e tisztségekre 1556-ban nevezték ki. 1560-ban halt meg – egy évvel az *Etiópiai történet* német változatának megjelenése után.²⁶

Ajánló levelében száz rokonságához szól, korántsem azt a stíluseszményt képviselve, amelyet humanista elődei, Obsopæus vagy Amyot. Más társadalmi rétegnek is szánja művét; felfogása, nyelvezete a magyar reformáció prózaíróiéhoz, mindenekelőtt Heltaiéhoz hasonlítható; a német polgárság írója ő. Az előtérbe tolokodó magánügyek, a humanista retorikai játékoktól mentes nyelvezet, a téma erkölcsösségének hangsúlyozása – nagyjából ezek Zschorn *Ajánlásának* főbb jellemzői. (A címlapon egyébként nincs is föltüntetve Zschorn neve, csak az előszó végén.) Nyilván nem véletlen, hogy az *Ajánlást* csak az első kiadás tartalmazza; már a kortársak is jelentéktelennek, utánnyomásra érdemtelennek ítélték. 1580 után Zschorn neve nem is említetik többé, holott fordítása a késő XVII. századig ismert és kedvelt volt.

Zschorn érelemittas férfiú, aki nem filológiai pontosságra törekszik, hanem saját ízléséhez idomítja a szöveget. A tíz könyv mindegyikét több fejezetre tagolja, s ezek elé rövid tartalmi kivonatot ír. Figyelemre méltóak margináliái, melyekben a kommentátort nemegyszer felváltja a tudálékos iskolamester. A margináliákat általában a későbbi kiadások is megtartják, a magyar változat is egy ilyen kiadás alapján készülhetett. Zschorn fölöttébb megkurtította a szöveget, miközben persze, elsősorban az érzelmes jeleneteket, számos alkalommal bővítette is. Leggyakrabban a cselekmény menetét feltartóztató szakaszokat hagyja el; jegyezzük itt meg, hogy a magyar változatban éppen ezzel ellentétes tendencia észlelhető. Az olvasó, aki a Zschorn által tételezett

²¹ RAJKA, 30–31.

²² A mű magyarországi könyvtárakban nem található. Jan Ślaski, a varsói egyetem professzora küldte meg kérésre a mindössze két példányban létező könyv mikrofilmjét. Baráti segítségét hálásan köszönöm.

²³ Mint írja: „Nem tudtam sem lengyel, sem latin nyelven megvenni, Krolewecben vettem egy német példányt, [...] melyet olvasva elhatároztam, hogy lefordítom lengyelre.” („A nie mogąc nie tylko polskiej, ale i łacińskiej dostać kupić, w Krolewcu kupilem egzemplarz niemiecki, który czytając [...] wazyłem się ją na polski język przelożyć.”) Vö. még: Julian KRZYŻANOWSKI, *Romans Polsko wieku XVI*, Warszawa, 1962, 232–236.

²⁴ A már említett Héliodórosz-fordítás mellett még egy művéről tudunk: *Chronica oder Kayser Büchlin*, Strassburg, 1559. Az ÖNB példányát használtam.

²⁵ Vö. Wilhelm TEICHMANN, *Johannes Zschorn von Westhofen [...]*, Jahrbuch für Geschichte, Sprache und Literatur Elsaß-Lotharingens, XXI(1905), 161–238.

²⁶ SCHÄFFER, 15°.

műveltségi fokon áll, megmenekül a kultikus jelenetek részletezésétől, a bonyolultabb retorikai alakzatoktól stb. A magyar fordító általában hűen követi forrását, ám – ellentétben, mondjuk, Csáktornyai Mátyás, Heltai Gáspár vagy több más, németből fordító magyar protestáns íróval – nem a szentenciózus kijelentések avagy az idiómák további dúsitására törekszik, hanem inkább a humanista műveltség elemeinek gyarapítására.

Johann Zschorn tehát Héliodóroszból, mondjuk ki, tulajdonképpen népkönyvet csinált,²⁷ annak összes kellékével, beváltva az új címadásban ígérteteket: „gantz kurtzweilig unnd nutzlich zu lesen.”

A könyv végén ez olvasható: „Welchers yetzte besser machen kan / Dem gönñ ichs gern nur dapffer dran.” Hasonló fordulatok a XVI. századi magyar irodalomban is gyakoriak, gondoljunk csak Károlyi bibliafordításának befejezésére. Sohasem használják azonban – legalábbis tudtommal nem – a magas képzettségű humanisták vagy akár Erasmus követői; tipikusan és árulkodóan a reformációt szolgáló, a klasszika-filológia tudományában járatlanabb iskolamesterek, nyomdászok, prédikátorok kedvelte fordulat ez.

Míg az editio princepsnek a tudós humanista, a Warszewiczki-féle latin fordításnak pedig inkább az udvari kultúrába illeszkedő vonásait emeltük ki, a westhofeni iskolamester munkáját ezekkel összevetve, joggal sorolhattuk a népkönyvek közé. Zschorn műve azonban semmiképp sem a népkönyvek átlagtermésébe tartozik, s egy más viszonyrendszerben még a népkönyv minősítés is megkérdőjelezhető. A későbbi kiadások előljáró beszédeinek vagy a fordítás további sorsának vizsgálata legalábbis bonyolítja a kérdést.

1580-ban, Frankfurtban jelenik meg Zschorn fordításának következő kiadása. Nicolaus Bassus ajánlását egy bizonyos Bartholomeus Schönkapnak címzi, aki a würzburgi fejedelem szolgálatában állt, és aki – Zschorn rokonságához képest – kifinomult ízlésű befogadónak tekinthető. Tágabb értelemben Bassus az udvari embernek ajánlja a művet, azaz a Zschorn által is „Poetischen Histori”-nak nevezett munkát *minden változtatás nélkül alkalmasnak gondolja az udvari ízlés kielégítésére*.²⁸

Hét évvel később ugyancsak Frankfurtban, Johann Feyerabendt nyomdájában adják ki a „Buch der Liebe”-t, a német nyelvterület legismertebb lovagregény-gyűjteményét, amely 13 művet tartalmaz, többek közt a *Chariclia* Zschorn-féle változatát. Egy adott szemlélet szerint tehát a *Szép Magelona* avagy *Trisztán* története, a számos „Ritterliche History” közé sorolódik, miközben a szöveg változatlan marad, csupán a margináliákat hagyják el. A glosszák elmaradása elég ahhoz, hogy a szöveget a lovagi ízléshez közelítse!

A lipcsei kiadások (1597, 1601) rövid és semmitmondó, főleg keresztény közhelyekből álló előszavai nemigen nyújtanak felvilágosítást a megcélzott olvasóközönségről. Annál érdekesebb az 1624-es strassburgi kiadás. Az ajánlás címzettje egy grófnő, aki álnéven szerepel, s akire *Chariclia* vonásai illenek. Mielőtt voltaképpen témájáról szólna, az előszó írója elfilozofál az emberi életéről, a különböző temperamentumokról, a szép irodalomról. Majd egy „könyvecskét” – amely a kontextusból következően nyilván a „Buch der Liebe” – állít szembe az *Æthiopicával*, s míg az előbbi történetei nevetséges kitalációknak minősülnek, az utóbbi az ajánlás írója szerint a legmagasabb igényeket is kielégíti. A nyelvi és tartalmi szépségek mellett főképpen az elbeszélés művészi meg-
szerkesztése, az in medias res kezdés vívja ki elismerését.

Hasonlóképp vélekedik a történetről Martinus Crusius (1526–1607) is, aki a görög és római irodalom csúcsteljesítményeivel állítja egy sorba a *Charicliát*.²⁹ Crusius *Æthiopica*-kiadása 1584-

²⁷ SCHÄFFER, 15*–18*.

²⁸ SCHÄFFER, 34*.

²⁹ „Non enim est ordo temporum in narrando conservatus: sed media primo loco, prima in medio, ponuntur: ac fit quædam ingeniosa confusio: personis introductis, a quibus res antecedentium temporum exponuntur. Sicut etiam Virgilius secundum & tertium Æneidos, contra temporis rationem postponit primo: sicut Homerus in Odyssea Ulysses facit exponentem post multos libros ea, quæ temporibus præcesserant. Quæ Methodus, non modo artis est: sed lectorem etiam, in legendo constantem & avidum retinet.” Idézi SCHÄFFER, 39*.

ben, Frankfurtban jelent meg,³⁰ bizonyítva, hogy a téma ez időben már akadémiai értekezések tárgya. Crusius a görög szöveget teszi közzé, úgy, hogy minden fejezetet latin nyelvű összefoglalással és magyarázattal kísért. Ajánlásának egyik gondolata figyelemre méltó módon közvetlen kapcsolatot teremt a klasszika-filológusi érdeklődés és az alapvetően más műveltségű befogadót feltételező, mondhatni: lektúr-irodalom között. Egyedülálló eset, hogy egy és ugyanazon könyv egyidejűleg humanista tananyagként és népkönyvként használtatik.³¹ Miután Crusius a mű általánosabb szempontjait a „prodesse et delectare” trópusainak kategóriái szerint magyarázza, kiemeli annak drámai komponenseit; végül a kortárs költőket arra ösztönzi, hogy ezt a materiát hasznosítsák újonnan alkotandó műveikben: mind komédia, mind tragédia írásakor.³² Crusius az *Aithiopikón* műfaját nem a metrika, a formai jegyek alapján határozza meg, hanem a fikció meglétét véve figyelembe. Mint írja: „Jóllehet ezt a költőkről mondják, mégis, nem jogtalanul lehet erre az írásra is érteni, mivel az ő [Héliodórosz] könyve igen hasonlít a költeményekre, noha szabad beszéd [= próza]. Ugyanis a költeményt megítélni nem a metrumból kell, hanem inkább a fikcióból.”³³

Johann Zschorn művének és műve hatásának ismertetésével egyetlen célunk volt: minden kétséget kizáróan bebizonyítani, hogy az a nyersanyag, amelyből a *Chariclia* magyar fordítója dolgozott, *rendkívül sokrétű recepcióra és továbbfeldolgozásra adott lehetőséget*.

A Zschorn-féle *Chariclia* egyaránt alkalmas volt a korábbi magyar széphistória-hagyományba illesztésre, és arra is, hogy ösztönözze egy új műfaj létrejöttét.³⁴ A *Theagenes és Charicliát* a kortársak, mintegy a Vincentius Obsopœus-i felfogás jegyében, históriának mondták (Gyulaffi Sámuel, 1633, Gyöngyösi István, 1700), ám például a Crusius-féle értelmezés szerint éppen hogy nem az; nem „lőtt dolog”, hanem „fabula”. A korabeli magyar műfaji gondolkodás meglehetősen elmárgult volt, sok mindent értettek histórián – e kérdés vizsgálata nem lehet ennek az írásnak a feladata. Annyi bizonyos, hogy a magyar *Theagenes és Chariclia* elsősorban nem a XVI. századi históriás-ének-hagyományt folytatja, s az úgynevezett széphistóriák³⁵ legjobbjaihoz (*Eurialus és Lucretia, Árgirus*) is csak vékony szálon kötődik. A legnyilvánvalóbb különbség, hogy a *Theagenes és Chariclia* nem énekelhető. A mondatrészeket összeforgató költői nyelv, a számos áthajlás, az egyedülállóan ritka versforma, a számos hapax olyan eszközök, amelyek a magyar *verses regény* írására tett első kísérlet velejárói. Akárki volt is a szöveg szerzője: nem históriát, hanem Crusius igényei és felismerései szerinti művet szándékozott írni. Egy kritikai kiadást kísérő tanulmánynak tartózkodnia illik az értékelő-elemző szözzanatoktól, annyit azonban bátran leszögezhetünk: a *Theagenes és*

³⁰ Az általam használt kiadás: OSZK H 142. Jelzet: Ant. 5171(2).

³¹ SCHÄFFER, 42°.

³² „Totam vero Historiam, veluti Tragicocomœdiam dicentes, haud erraverimus: sicut ex Theagenis verbis lib. 5. patet. [...] Ergo et nostris Poetis, si velint, hinc occasio et materia componendi Comœdias et Tragœdias erit.” Idézi SCHÄFFER, 42°–43°.

³³ „Hoc quanquam de Poetis dictum est: tamen non male ad hunc quoque Scriptorem transferri potest: cum liber eius non dissimilis poemati sit, licet soluta oratione constans. Non enim ex metro potius, quam fictione, Poema spectari convenit.” Idézi SCHÄFFER, 43°. Kiemelés tőlem – K. P.

³⁴ Jegyezzük meg: maga a történet már a magyar fordítás elkészülte előtt is közzismert volt Magyarországon: Balassi Bálint (az 1580-as évek második felében írható) *Harmincadik* versében említi az „ifjú Theagenes” példáját; Istvánffy Miklós pedig 1591. május 1-jén írt levelében kéri Carolus Clusiust, hogy „Heliódórosz *Æthiopica*-ját [...] sziveskedj nekem megküldeni [...]”. Itt [Pozsonyban] ugyanis nem találhatók meg ezek a könyvek. Ha latinul nincsenek meg, szeretném, ha görögül küldenéd meg őket.” (*Janus Pannonius – Magyarországi humanisták, vál., szöveggond., jegyz. KLANICZAY Tibor, Bp., 1982, 848, az eredetiben latinul, KENÉZ Győző fordítása [Magyar Remekírók]*).

³⁵ E múlt századi eredetű terminus ugyan számos vonatkozásban nem szerencsés (a XVI. században, témájától függetlenül, minden história lehetett „szép história”), ám jobb híján a szakirodalomban elfogadott megnevezése a szerelmi tárgyú históriáknak.

Chariclia Zrínyi s kivált Gyöngyösi felé nyit utat, sajátos formai megoldásaival, nyelvezetével Arany Jánosig³⁶ s tovább mutat előre.

De ki volt a *Chariclia* magyar fordítója? Ahhoz, hogy ebben a kérdésben állást foglalhassunk, rövid tudománytörténeti kitérő szükséges. Majláth Béla még Zrínyi Miklóst vélte a *Chariclia*-historia auctorának.³⁷ 1901-ben megjelent, máig alapvető fontosságú cikkében azután Zsák J. Adolf eldönteni vélte a szerzőség kérdését.³⁸ Megtalálta ugyanis Gyulaffi Sámuelnek Fráter Pálhoz írott, Hadadon, 1633. május 26-án kelt levelét, amelyben a levélíró egy „karikleia historia” iránt érdeklődik, „az melyet Czobor mihály uram fordítot volt deakbol magyar versekre”. A szakirodalom ezután egyöntetűen elfogadta Czobor szerzőségét.

A budapesti Egyetemi Könyvtár kéziratai közül Dézsi Lajos adta ki Laskai János verses levelét,³⁹ amelyet ő is és mások is⁴⁰ a *Chariclia*-történet egy oldalágának tartottak. Király György ismerte fel,⁴¹ hogy nem erről van szó, hanem arról, hogy miután Laskait ifj. Bethlen István megbízta egy *Chariclia*-történet lemásolásával, s a munka elkészült, a humanista műveltségét fitogtatni akaró Laskai ehhez a másolathoz írt egy verses kísérőlevelet. Ebből kiderül, hogy a magyar *Chariclia* szerzője 1. főrangú volt, 2. németből fordított, 3. ifj. Bethlen István, a másolat megrendelője, ismerte (legalább névről) a fordítót, 4. Laskai is ismerte (névről?), 5. a mű befejezetlen maradt, 6. Laskai kétszer is lemásolta a kéziratot, egyszer, korábban id. Bethlen Istvánnak, „régí gazdájának”, másodszor most, a „régí gazda” fiának. A németből való fordításnak és a mű befejezetlenségének emlegetése, továbbá az a tény, hogy Laskai verses levele is a rendkívül ritka 5×12-es strófákban íródott, akárcsak a magyar *Chariclia*, egyértelművé teszi, hogy a Zrínyi-könyvtárból előkerült szöveg és a Laskai által másolt csak azonos gyökerű lehet. Mivel életrajzi adatai alapján bizonyos, hogy Czobor Mihály kitűnően tudott németül, főrangúnak is főrangú volt, immár még nagyobb valószínűséggel voksolhatunk Czobor szerzősége mellett. Csupán egy ellentmondást kell feloldanunk, azt, hogy Gyulaffi Sámuel szerint a fordítás latinból, míg Laskai szerint – és a fennmaradt szöveg vizsgálata szerint is – németből készült. Nem lehetséges-e, hogy Czobor latinból fordított („A” szöveg) – levelei alapján tudjuk, hogy jól megtanulta e nyelvet –, valaki, egy főrangú X pedig németből („B” szöveg)? Elvileg ez nem kizárt, hiszen a Warszewiczki-féle latin változat már 1552-ben megjelent, és egy magyar főúr esetleg Enyedi György 1592-ben készült, Báthori Zsigmondnak ajánlott latin verziójához is hozzájuthatott. E feltételezés szerint a ránk maradt szöveg nem lehet

³⁶ Igen jellemző, hogy Arany Jánosnak Gyöngyösiről alkotott véleménye legalább annyira vagy *jobban* illik a *Theagenes* és *Chariclia* szerzőjére, mint Gyöngyösire: „Gyöngyösi, bármily gyöngye mint elbeszélő: ebben az egyben, ti. *alanyi* hévömlésben – ma is valódi költő.” Vagy: „Gyöngyösi *alapjában* *lyrai* költő volt. [...] Benne az epósi tulajdonok sokkal alantabbi rendűek, hogysem őt kiválóan epicusnak ismerhetnők. Alkotni, jellemezni nem tud, csupán a leírásokra van éles szeme. Ellenben *lyrai* oldalát tárgyának mindig megragadja”. Másutt: „E kettő: *lyraiság* és *descriptio* nagy hajlam s tehetség, nem zárja ki egymást. Hiszen Byron épp ezekben bámultatik.” (ARANY János, *Gyöngyösi István*, in *Uő Összes munkái*, V, *Prózai dolgozatai*, Bp., 1884, 203, 210, 212.

³⁷ Zrínyi kétségtelenül jól ismerte a *Charicliát*, amelynek hatása műveiben is kimutatható. Vö. KIRÁLY Erzsébet–KOVÁCS Sándor Iván, „*Adriai tengernek főnnforgó hajjai*”, Bp., 1983, 65–68, 283–285; BÁNKI Judit–KAZINCZY Andrea, *Kutatások a Zrínyi-könyvtárban fennmaradt Czobor Mihály-féle „Chariclia”-fordításról*, in *Zrínyi-dolgozatok*, II, szerk. KAZINCZY Andrea–KOVÁCS Sándor Iván, Bp., 1985, 1–38; KOVÁCS Sándor Iván, *A lírikus Zrínyi*, Bp., 1985, 58–59.

³⁸ ZSÁK.

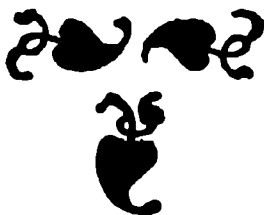
³⁹ DÉZSI Lajos, *Laskai János verses levele ifj. gróf Bethlen Istvánhoz Charicleáról*, ItK, 1908, 352–366. A kézirat jelzete: Litt. orig. 602/a, kiadása: i. h., 355–366 és RMKT XVII/9, 12–24, jegyzetek: 572–574. A szerzőt, még a múlt században, Szilágyi Sándor azonosította Laskai személyével. Szilágyi a következőket írta a kéziratra: „É. n. 1630–1635. Laskai Csókás János: Bethlen Istvánhoz intézett »Karikleia« című költeménye.”

⁴⁰ Vö. RAJKA, 18–25.

⁴¹ KIRÁLY György, *Laskai János verses levele a Charicleáról*, ItK, 1917, 469–471.

Czobor munkája, mivel bizonyosan Johann Zschorn német változatából készült,⁴² Gyulaffi Sámuel tehát nem téved abban, hogy Czobor Mihály latinból fordított. Az ellentmondás azonban nem így oldható fel: bizonyítható ugyanis, hogy Gyulaffi Sámuel levele és Laskai megállapításai ugyanarra a szövegre vonatkoznak, azaz Czobor Mihály és a főrangú X egyugyanazon személy. Gyulaffi így ír levelében: „tudom, hogy volt Zolyomi uramnak es az *grofnak*”,⁴³ márpedig a *gróf* itt nem lehet más, mint a *kis grófnak* gúnyolt ifj. Bethlen István váradi főkapitány és bihari főispán, az, akinek rendelésére Laskai is elkészítette a másolatot.⁴⁴ Mivel nem túl valószínű, hogy a *grófnak* két magyar *Chariclia*-kézírata lett volna, egy latinból és egy németből fordított, ezért a két kéziratot azonosítani kell; „A” = „B”. Gyulaffi éppen azt a kéziratot szeretné megszerezni, amelyet egy-két évvel korábban Laskai másolt.⁴⁵ A latinból fordított magyar *Charicliát* tehát nyugodtan tarthatjuk Gyulaffi – egyébként jól érthető és sokféleképp magyarázható – tévedésének. Ne feledjük: ő csak hallomásból ismerte a kéziratot.

Czobor Mihály (1575–1616) az átlagosnál jóval műveltebb, legalább öt nyelven tudó, humanista műveltségű, külföldet járt főúr volt – így elvileg semmi akadálya sincs annak, hogy benne lássuk a magyar *Chariclia* szerzőjét. Mégis, mindezek ellenére, százszázalékos bizonyossággal nem mondhatjuk, hogy ő írta a magyar *Charicliát*. Erre int az, hogy noha Czobornak számos levelét sikerült különböző levéltárakban megtalálni, ezek között *egyetlen olyan sincs, amely írójának irodalmi tevékenységéről vallana*. Továbbá: Czobor hagyatéki leltárában részletesen felsoroltnak mind könyvei, mind kézíratai, a jegyzékben azonban nincs ott sem a magyar *Chariclia*, sem Zschorn munkája. Egyáltalán: életrajzában eddig egyetlen olyan adat sem került napfényre, amely irodalmi tevékenységre utalna. A felsorolt okok természetesen nem zárják ki Czobor Mihály szerzőségét, de ahhoz legalábbis elégségesek, hogy csak *kérdőjeles megszorítással fogadjuk el Czobor Mihályt a magyar Chariclia szerzőjének*. Ez az oka, hogy a jelen kiadásban – *az eredeti elképzeléstől eltérően* – sem Czobor Mihály részletes életrajzát (csupán egy kronologikus jellegű összefoglalót), sem összegyűjtött levelezését s egyéb iratait nem közöljük.

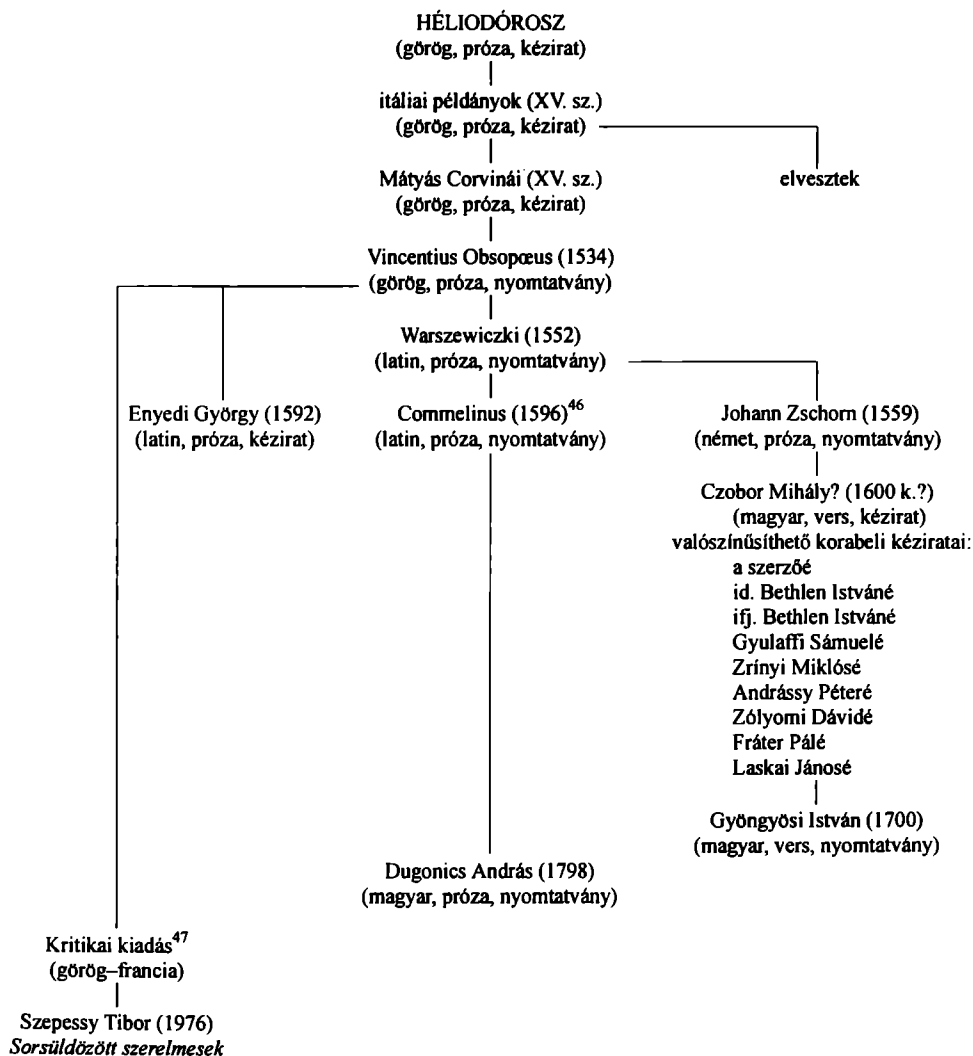
⁴² Újabbán merültek fel ezzel kapcsolatosan kétségek (BÁNKI-KAZINCZY, *i. m.*), amelyek azonban – vizsgálataim szerint – *teljességgel megalapozatlanok*.

⁴³ ZSÁK, 54.

⁴⁴ Így gondolja ZSÁK, 54 és BADICS, 5. jegyzetben *i. m.*, 405. Jegyezzük azonban meg, hogy ifj. Bethlen István 1632. december 23-án meghalt; az 1633 májusában kelt Gyulaffi-levele pedig mintha élő személynek tekintené a „grófot”...

⁴⁵ Laskai munkája nagy valószínűséggel 1631–1632-ben készült. Vö. RMKT XVII/9, 572.

Héliodórosz Magyarországra vezető útját és recepcióját a következő stemma foglalja össze:

⁴⁶ Vö. RAJKA, 103.

⁴⁷ HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, I–III, texte établi par R. M. RATTENBURY et T. W. LUMB, traduit par J. MAILLON, Paris, 2e éd., 1960.

Szövegközlésünk némileg eltér az RMKT hagyományaitól. Meggyőződésünk szerint ugyanis *egyetlen forrásban* fennmaradt fontos szöveget egyrészt hasonlóan, másrészt olvasatot adva, *nem betűhíven* átírva kell közzétenni. Az előbbi a kutatás nélkülözhetetlen eszköze, az utóbbi – optimális esetben – a további szövegértelmezések alapja.

A betűhív közlés pontos szabályaival szemben (amelyek jól elfedik az értelmezési nehézségeket) a nem betűhív kiadás egy aligha megvalósítható elvet vall: a szöveg úgy hangozzék, mint egykoron. Mivel azonban nem tudjuk – e sorok írója legalábbis így gondolja –, hogy a szöveg pontosan miképp hangozott, két úton indulhatunk el: vagy a mai, immár normatívvá szilárdult helyesírási és egyéb szabályokat alkalmazzuk, vagy megkíséreljük rekonstruálni a XVI–XVII. század fordulójának nyelvi normáit. Szemben egyes nézetekkel, az utóbbit már csak azért sem tartjuk megvalósíthatónak, mert meggyőződésünk: a korban ez a norma nem létezett. A gyakorlatban, kellő következetességgel, egyik út sem járható: a szöveg esetenként ellenáll a mai szabályoknak, a régieket pedig sokszor nem ismerjük, illetve nem feltétlenül következtetések, normatív jellegűek. Jobb tehát bevallani: a kritikai kiadás készítője számos esetben szubjektív döntésekre kényszerül; bizonyos, hogy nem az egyetlen helyes utat találja meg. A következőkben felsorolandó fontosabb átírási szempontok tehát az elmondottak fényében értelmezendők.

Azokban az esetekben, amikor a mai szabályok ellentmondanak a nyelvtörténeti logikának, az utóbbit követtük. Ezért pl.: *széllel* vagy *széllyel* és nem *széjjel*, *útál* és nem *utál*.

Nem őriztük meg az intervokális helyzetben rendkívül gyakori geminálódást, kivéve a mai nyelvben már nem élő, tehát helyesírásiilag nem szabályozott szóalakokat, mint pl. *reméllett*, *beszéllette*.

Az egybe- és különírás mai szabályait követtük, kivéve: ha evvel elrontottuk volna a metszetet, ilyenkor a szót kötőjellel írtuk, ha a jelentés nem engedte meg az egybeírást (*édes anya* mást jelent, mint *édesanya* stb.).

Az *is* szót mindig különírtuk, kivéve: *övis* (értsd: ő is).

A *fris* szót egy *s*-sel írtuk, egyrészt mert a *fris*>*friss* geminálódás – legalábbis normatív jelleggel – ekkor még bizonyosan nem következett be, másrészt így a maitól lényegesen eltérő (tágabb) jelentésre is utalhattunk.

Rövid *o*-val írtuk az *ohajt* igét eredeti, 'sóhajt, sóhajtozik, sirat' jelentésében, hosszú *ó*-val ma általános, 'kíván, vágyódik valamire' értelmében. Rövid *u*-val írtuk 'ugyan, ugyancsak' jelentésben az *ugy* szót.

Az idegen személy- és földrajzi neveket, továbbá az idegen szavakat a helyes latinos alakban írtuk (akkor is, ha a forrás helytelenül írta, tehát *Ægina* és nem *Agina*), kivéve azokat, amelyek már a korban is íródtak magyarosan, s mintegy magyar jövevényszavakká váltak; az utóbbiakat, akkor és csak akkor, ha bizonyosak voltunk a korabeli ejtésben, magyarosan írtuk (*Áthénás*, *Égyiptus*, *Apoló*). A személynevek különböző írásmódját egységesítettük, a főszereplők esetében az ilyen változtatásokat nem jegyeztettük. Pl. a forrásban *Cariclia*, szövegközlésünkben – jegyzet nélkül – *Chariclia*.

A kis és nagy kezdőbetűk használatában és a központosításban a mai gyakorlatot követtük, kerülni igyekezve ugyanakkor a túlzott modernizálást (pl. a gondolatjeleket).

A *széllel*–*széllyel* jellegű eltéréseket, továbbá a különböző magánhangzó-használatból eredő hangzóváltozatokat megőriztük: *bővét*–*bévit* stb. Nem tekintettük íráshibának és nem egységesítettük a *fér*–*férj* típusú eltéréseket azoknál a szavaknál, ahol a korban bizonyíthatóan mindkét alakot használták, s ahol a szótó a toldalék függvényében következetesen változott (*férjem*, de *férhez*). Egységesítettük viszont a *smarag*–*smaragd* típusú eltéréseket, jegyzetben utalva a forrásban olvasható alakra.

Az ékezés a sajtó alá rendező munkája, a magánhangzók hosszúságát a forrás többnyire nem jelöli. Figyelembe vettük, hogy a hosszú magánhangzók rövidülése a kor nyelvében a Felföldön számos szóban (*nélem, vélem, bé-, imé, miá* stb.) még nem következett be, ezeket hosszú magánhangzós alakban írtuk. A hosszú magánhangzós alakot választottuk azoknál a szavaknál is, amelyeknek rövid magánhangzós alakja – tudunkkal – nem is létezett a régiségben (pl. *mátrác*). Nem írtunk viszont hosszú magánhangzót ott, ahol valószínűleg mindkét alak párhuzamosan létezett, illetve a palócos ejtés következtében egy rövid „ä” hangot ejthettek: *ad-ád, hagy-hágy* stb. Rímhelyzetben a leírtaktól a rím diktálta módon eltértünk. A tőhangváltós *lesz, tesz, vesz* igék esetében az alanyi ragozású, egyes szám 3. személyű alakot (*lész, tész, vész*; illetve *lészen, téssen, véssen*) hosszú magánhangzóval írtuk át, felszólító módban 2. és 3. személyben (*légy, légyen, tégy, tégyen, végy, végyen*) ékeztünk. Nagy ritkán, a jóhangzás kedvéért, eltértünk ettől, pl. az „Elvesztem egyemet, s elveszek testemben” sor átírása: „Elvésztem egyemet, s elveszek testemben” (5128. sor).

Az *-ért* toldalék későn alakult ki, a korban még nem nyújtotta meg a toldalékolt szó utolsó szótagjának magánhangzóját. Ezért pl.: *rabságaért* és nem *rabságáért*.

Az alanyi és tárgyias ragozás keveredett a korban. Mivel az ékezés esetlegessége miatt a múlt idejű igealakoknál teljességgel eldönthetetlen, hogy egyes szám 3. személyben mikor használt volna alanyi, illetve tárgyias személyragot a másoló, mi az ékezeteket a mai nyelvhasználatnak megfelelően tettük ki, a *mond* szó kivételével. Erről bizonyítható, hogy még a következetes ragozást alkalmazó későbbi nyomtatványok is leggyakrabban a *monda* alakot használják a tárgyias ragozású *mondá* helyett.

Ahol az *a* mutató névmás, az *a'* jelölést alkalmaztuk, a névelőt aposztróf nélkül írtuk (a forrásban az aposztróf használata nem következetes).

A zöngés–zöngétlen mássalhangzó-tévesztéseket javítottuk, amennyiben bizonyosan tévesztésnek voltak minősíthetők (tehát nem indokolta pl. rímhelyzet). Nem tekintettük tévesztésnek a nyugodva–nyugorván változatokat, ahol is az utóbbi a *nyugodtatván* rövidült alakja.

Nem javítottuk az illeszkedési hibákat; például az archaikus Zobor-vidéki nyelvhasználat e szabályokat ma sem alkalmazza következetesen.

Az *o, oh* szavakat egyaránt *ó*-nak írtuk át.

A sajtó alá rendezés során – amennyiben csak ékezést, illetve hangzótábozati eltérést kellett igazítanunk – törekedtünk egyrészt az ötszörös rímekre, másrészt nemcsak a sorvégi utolsó, hanem az utolsó két magánhangzó egybecsendítésére, mivel a szövegben ilyen tendenciát véltünk fölfedezni.

*

A Johann Zschorn-féle német szöveg közlésénél az 1559-es első kiadást vettük alapul. Az alábbi elveket követtük:

A *j*-t mássalhangzó előtt *i*-nek, a *v*-t mássalhangzó előtt *u*-nak, az *u*-t magánhangzó előtt *v*-nek, az *ä*-t *ä*-nek, az *ö*-t *ö*-nek, az *ü*-t *ü*-nek írtuk át. Egyéb vonatkozásban betűhíven tesszük közzé a szöveget, a diftongusra utaló *ü* betűn sem változtattunk. A nyomtatvány ortográfiájának következetlenségeit megőriztük, ideértve az egybe- és különírás ingadozását is. A nyilvánvaló sajtóhibákat (pl. *gegne–gegen, verborgeu–verborgen, ferren lauden–fernen lauden* stb.) azonban – jegyzet nélkül – javítottuk.

A német szövegbe beleírtuk a párhuzamos magyar versszakok sorszámaát. Nyilvánvaló, hogy ez a módszer a szövegpárhuzamok gyors és fáradságmentes kikeresését lehetővé teszi ugyan, de jellegéből következően nem lehet olyan pontos, mint a sorról sorra való összevetés. Szögletes zárójelbe tettük azoknak a versszakoknak a számát, amelyeknek a német szövegben nincs megfelelője; vessző választja el egymástól a számokat, ha több, de nem egymás után következő strófa merít a német szövegből; kötőjelet alkalmaztunk akkor, ha több egymást követő versszaknak is forrása az

adott szövegrész, de a versszakhatárok nem vagy csak nagyon erőltetetten volnának kijelölhetők; végül a kerek zárójelbe tett szám arra utal, hogy az adott szövegrész ugyan nem az illető strófának a fő forrása, de kisebb mértékben az a szakasz is merít belőle.

*

Köszönöm lektoraimnak, Stoll Bélának, Szentmártoni Szabó Géának és Jankovics Józsefnek gondos munkájukat; a német szöveg sajtó alá rendezésében Schulcz Katalin és Vizkelety András baráti segítségét. És kiváltképpen köszönettel tartozom végtelen türelmű szerkesztőmnak, Tamás Zsuzsannának, akinek fáradozása nélkül az immár nyolc éve porosodó kézirat még hosszú évekig hevert volna íróasztalom fiókjában.

CZOBOR MIHÁLY ÉLETÉNEK FŐBB ESEMÉNYEI

Czoborszentmihályi Czobor Mihály előkelő ősöket vallhatott magáénak. Nagy Iván tömören és találóan jellemzi a családot: „Történeti szerepet vitt, roppant vagyonnal bírt, míg az utolsó mindenét elpazarlá és családját sírba vitte.”¹

XIV–XVI. század

Chubor János bukkan fel elsőként az iratokban (1360), ki még „nobilis de Bodrog”-nak íratik,² tehát a család eredetileg Bodrog vármegyéből származott.

I. Mihály budai várkapitányként (1442–1467) és Mátyás király életének megmentőjeként szerzett hírnevet, birtokszerzéseivel (Komárom, Baranya és Bodrog vármegyében) ő alapozta meg a család vagyonát. Mátyás ad engedélyt (1469, 1473)³ a familiának a déli végeken, Czoborszentmihályon⁴ várépítésre, a bárói címet is ő adományozza a családnak.

A férfiak közül többen jártak külföldi egyetemekre, a krakkói univerzitás padjait koptatta például 1508-ban Czobor Tamás.⁵

Neves főúr volt a Jagelló-korban Czobor Imre, Bodrog vármegye főispánja, pozsonyi főkapitány (vágróf), aki diplomáciai feladatokat is ellátott: 1494-ben Törökországba, 1498-ban Krakkóba utazott követként.⁶

Az ő unokája Czobor II. Imre, a Czobor familia kiemelkedő személyisége, Czobor Mihály atyja. Táblabíró, 1567-től királyi biztos, majd 1572-től alnádor. Vörös márványból készült, reneszánsz stílusú, igen színvonalas síremléke máig látható a sassini templom oldalfalában.⁷

Első felesége Bakith Angéla, a neves hadvezér, Bakith Pál leánya volt, akitől Márton nevű gyermeke született. Angéla asszony buzgó katolikusként 1564-ben egy Szűz Máriát ábrázoló

¹ NAGY Iván, *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, Pest, 1858, III, 205.

² NAGY, i. m., 205–207.

³ BALOGH Jolán, *Mátyás király és művészete*, Bp., 1985, 65; vö. még dr. IVÁNYI Béla, *Adalékok nemzetközi érintkezéseink történetéhez*, TT, 1906, 161–162.

⁴ A mai Zombor helyén. Vö. gr. Illésházy István följegyzéseivel: „Az tatár hám, az ki itt Magyarországon telet vala min(den népével Czobor-Sz.-Mihályon, kit) most az törökök Zombornak hínak”. Gr. Illésházy István nádor följegyzései (1592–1603) és Hidvégi Mikó Ferencz Históriaja (1594–1613). Bíró Sámuel folytatásával, közli KAZINCZY Gábor, Pest, 1863, 67 (MHH. Scriptores, VII).

⁵ Dr. SCHRAUF Károly, *Magyarországi tanulók külföldön*, III, *A krakkói [!] magyar tanulók-háza lakóinak jegyzéke (Regestrum Bursæ Hungarorum Cracoviensis)*. 1493–1558, Bp., 1893, 13, 74 (347. tétel).

⁶ NAGY, i. m., 206–208; vö. Egyetemi Könyvtár, Budapest, Collectio Pray, t. XXII/12, 508 és DUDÁS Gyula, *A Czobor család és birtokviszonyaik Bács-Bodrog vármegyében*, Turul, XII(1894), 25.

⁷ Felirata: „HIC IACET GEN. AC. MAG. D.D. EMERICUS CZOBOR DE CZOBOR SZENTH MYHAL PROPALATINUS REGNI HUNGARIE CUBICULARIORUM REGALIV[M ...]SS IMPERATORUM FERDINANDI MAXIMILIANI AC RUDOLPHI OBIT ANNO MDLXXXI DIE VIII. IANUARIJ”.

szoborképet ajándékozott a sassini templomnak; e kép révén vált Sassin jelentős katolikus kegyhellyé.⁸

A reformáció térhódításának időszakában nemcsak felesége, Czobor Imre is buzgó katolikus maradt. Erről tanúskodik az a latin énekgyűjtemény, amelyet halála (1581. január 8.) alkalmából adtak ki az olmtüzi jezsuiták.⁹ Czobor Imre másodszorra Frangepán Katalint vette nőül, tőle nem született gyermeke. Harmadik felesége Perényi Borbála¹⁰ volt, Mihály és Erzsébet édesanyja.

1575

Április 2-án délután negyed kettőkor született Czobor Mihály Sassinban.¹¹

1581

Az árván maradt, kiskorú Czobor Mihálynak atyai nagybátyja, Czobor Pál lesz a gyámja. Neki és Czobor Mártonnak, Mihály mostohabátyjának, „Sassinban lakozóknak” ajánlja 1581. szeptember 21-i kelettel az 1582. évre szóló kalendáriumát Mantskovit Bálint.¹²

1589

A legjelentősebb Czobor-uradalmak – Holics, Sassin, Éleskő – fölött gyámként rendelkező Czobor Pál hajlandó Mihályt nagykorúsítani, azzal a feltétellel, hogy a Sassinból származó jövedelemmel nem kell elszámolnia.¹³ A mindössze tizennégy éves Czobor Mihálynak nincs is ez ellen kifogása, ifjúí hűvel szeretné megkapni birtokait, a család többi tagjának érdekeit sértő egyezség ellen azonban Perényi Borbála, Mihály édesanyja¹⁴ tiltakozik, fia kiskorúságára hivatkozva. A december 13-án Fejérvöy István nyitrai püspökhöz és királyi helytartóhoz benyújtott óvás eredménnyel jár: a feleket eltiltják az egyezségtől.¹⁵

⁸ Vö. SZIKLAY János–BOROVSKY Samu, *Nyitra vármegye*, Bp., 1898, 149–150 (Magyarország vármegyéi és városai). Jelenleg is a legfontosabb szlovák katolikus kegyhely. A továbbiakban a Sassin névalakot használom, amely a XVI–XVII. században mind a magyarok, mind a szlovákok részéről a helység közös neve volt. Később a magyarok hivatalosan Sasvárnak vagy Sásvárnak, esetenként, nem hivatalosan, Sárvárnak nevezték, mai szlovák neve Šaštín-Stráže.

⁹ V. Kovács Sándor, *Egy latin verses Czobor-album*, MKsz, 1968, 89–91. A szerzőnek Czobor Mihály születési időpontjára vonatkozó elképzelése bizonyosan téves.

¹⁰ Túlélve fiát, 1619. február 9-én halt meg Kassán, eltemették a Perényiek birtokán, Nagyidán. Czobor Imre után Dersffy Miklós, majd Ostrosith András volt a férje. Vö. Matthias BEL, *Adparatus ad Historiam Hungariae*, Posonii 1735, 375.

¹¹ Erről Forgách Imre (1540–1599) felföldi nagybirtokos, aranyarkantyús vitéz, trencséni főispán (1566–1598) számol be naplójában. OL E 196, Thurzó család levéltára, fasc. 7, No. 35, f. 117'. „Anno 1575. Secundo die Aprilis Magnifica domina Barbara de Peren, Soror uterina meae amantissimae atque piissimae Coniugis Magnifici domini Emerici Czobor uxor, enixa est, filiolum suum quem Michaellem nominarunt in Sasin primogenitum filium post meridiem post horam primam uno quartalio.” Kivonata (magyarul): KOMÁROMY András, *Forgách Imre naplója*, Turul, VII(1889), 76. Köszönöm SZABÓ Andrásnak, hogy az adatra felhívta figyelmemet.

¹² RMNy 487.

¹³ ZSÁK, 55.

¹⁴ Ekkor már – 1587-től vagy még régebb óta – Dersffy Miklós felesége. Vö. OL P 535, I, 4.

¹⁵ ZSÁK, 55.

Márciusban meghal Czobor Pál. Özvegye, Mérey Zsófia¹⁶ és Czobor Mihály együtt intézkedik Sassinban, az új naptár szerint április 7-én történő eltemetetéséről.¹⁷

Czobor Mihály gyermek- és ifjúkoráról szinte semmit sem tudunk, mindössze annyi bizonyos, hogy életének e szakaszában jórészt Sassinban élt; számos birtoka közül a későbbiekben is ezt a helyet tekintette otthonának. További pályáját, konok katolicizmusát ismerve, s számolva azzal, hogy igazán színvonalas iskola legközelebb Bécsben volt található, megkockáztathatjuk a feltételezést, hogy talán a bécsi jezsuitáknál tanult. Az egyébként lutheránus Révay Pétert¹⁸ bizonyosan a bécsi jezsuiták oktatták, akárcsak Mihály nagybátyját, Czobor Pált.

Február 2-án¹⁹ húga, Czobor Erzsébet feleségül megy Thurzó Györgyhöz (1567–1616), Árva megye főispánjához, a későbbi nádorhoz. Az esküvő a kor szokása szerint a lányos háznál, Sassinban tartatott meg, méghozzá a katolikus vallás szertartásai szerint.²⁰ Ez csak azzal magyarázható, hogy a lutheránus Thurzó engedményt tett a buzgón katolikus Czobor család akaratának.

A házasság természetesen fölvetette a birtokosztokodás kérdését. 1592. november 25-én Czobor Mihály és húga, Thurzóné Czobor Erzsébet Joó János királyi személynök előtt megegyezik, hogy 1593. január 4-re Sassinba békebírákat hívnak, akiknek ítéletét magukra nézve kölcsönösen kötelezőnek ismerik el.²¹ Az egyezség ellen azonban unokái nevében főlemeli szavát gersei Pethő Gáspárné Choron Margit.²² A tiltakozás jogi alapja, akárcsak az 1589-es, megírsult jogügylet esetében, Czobor Mihály kiskorúsága.

¹⁶ Mérey Zsófiát több forrás – tévesen – Czobor Mihály feleségének mondja. Pl.: Matthias BEL, *Notitia Hungariae nova: historico-geographica*, Tomus quartus, Viennae 1742, 132.

¹⁷ JEDLIČSKA Pál, *Adatok Erdődi Bárány Pálffy Miklós a győri hősnek életrajza és korához, 1552–1600*, Eger, 1897, 420–421 (731. sz. irat).

¹⁸ Vö. BÓNIS György, *Révay Péter*, Bp., 1981, 8 (Irodalomtörténeti Füzetek, 104).

¹⁹ A február 2-i dátum a szakirodalomban általánosan elfogadott adat. Id. gróf Zichy Edmund később sokszor idézendő könyve (IX. 1.) nyomán számtalan helyen (pl. Szinnyeinek stb.) előfordul a Thurzó-életrajzokban. Zichy Thurzónak egy levelére hivatkozik, amely a Besztercebányai Levéltárban volt található fasc. 319, numero 87 jelzettel; nekem 1987-ben nem sikerült megtalálnom. Az adatot épp Zichy szövegközlései teszik gyanússá: 1592. január 31-én, tehát, ha az esküvő dátuma helyes, két nappal az ünnepélyes aktus előtt, Thurzó levelet ír „szerelmes társának” melyben egyrészt nem látszik tudni az esküvőről, másrészt, Árva várából küldve levelét, azt ígéri, hogy hétfő estére hazamegy. Hétfő ezen időpont környékén 1592. január 31-ére, illetve február 7-ére esett az ó-kalendárium, február 3-ra az új kalendárium szerint (valószínűbb az új használata). Ezeket az időpontokat szinte lehetetlen az esküvőt február 2-ára datáló állásponttal egyeztetni. Továbbá nehéz elképzelni, hogy a „haza” Thurzó szótárában a XV. század végétől Czobor-birtok Sassint s ne pedig, mint általában, Biccset (Nagybiccse, Bytča) jelentse. „[...] hogy otthon, Bichén találhassalak” – írja 1592. január 27-én (ZICHY, I, 8 [VIII]), amiből az is következik, hogy Czobor Erzsébet hat nappal házasságkötésének időpontja előtt nem Sassinban, az esküvő helyszínén, hanem Biccse, mátkája? férje? birtokán tartózkodott. Azt gondolhatnánk, hogy vagy a levelek datálásában lehet tévedés Zichynél, vagy a besztercebányai levéltári adat téves. *Hajlanánk az utóbbira, ám egy korabeli adat szerint is február 2-án volt az esküvő*. Thurzó familiárisa, Závodszki György, diáriumában tömören összefoglalja ura életének legfőbb eseményeit: a Czobor Erzsébettel való házasságot ő is 1592. február 2-ára teszi... Vö. BEL, *Adparatus*..., 10. jegyzetben i. m., 363.

²⁰ ZICHY, I, IX. 1.

²¹ ZSÁK, 55.

²² ZSÁK, 55. – Annak a Pethő Gáspárnak a felesége, akinek korábbi házastársa Dobó Krisztina, Balassi Bálint egykori felesége volt. Choron Margit Nádasdy Orsolya anyja, korábban Nádasdy Kristóf neje. Az unokák: Czobor Márton és Imre, Czobor Mihály és Erzsébet időközben elhunyt mostohatestvérének, Czobor Mártonnak és feleségének, Nádasdy Orsolyának a gyermekei.

1593

Január 8-án Czobor Mihály Sassinban kézhez kapja Istvánffy Miklós határozatát, amelyben az alnádor az említett okokra hivatkozva az esztergomi káptalan útján megtiltja a vagyonosztzkodást. Nem tudhatjuk, Czobor mit szolt a döntéshez, bizonyos azonban, hogy Thurzónak és nejének nem volt inyére az osztzkodás elmaradása. Február 15-én a két sógor, Czobor és Thurzó egyaránt Pozsonyban tartózkodik, onnan írja feleségének Thurzó György: „Sógorom [...] elég idegenséget mutat hozzám, az császárnak is irt reám, hogy én az ő jószágát te veled együtt erővel el akarom foglalnom.”²³ Hasonló hangnemben nyilatkozik – egyébként ne feledjük: ekkor még nem egészen tizenhét éves! – sógoráról február 22-i levelében is.²⁴

Az év nagy részét Czobor – Thurzó Györggyel együtt – a harctéren töltötte. Mint Thurzó leveleiből kiderül, többek közt Füleknel, Szécsénynél, Drégelynél, Dévénynél, Kékkőnél, Somoskőnél, Hollókőnél, Bujáknál, Drégelyalánknál stb. vitézkedett.²⁵ Illésházy István Vizkelety Tamás által másolt naplójában az 1593. október 14-i dátumnál a hadban lévő ifjak között említi Czobort is: „Valának azok között jó vitéz szolgáljokkal az ifjú úrfiak is: Balassy Menyhárt, Czobor Mihály, Révay András, Révay Gábor és Forgács Mihály, ki igen jó deák is volna.”²⁶

1594

Harcolt Komáromban, Bajcsnál és Esztergom ostrománál, ahol Balassi Bálint halálos sebet kapott.²⁷ Majd a Komárom és Győr környéki csatákban vett részt.²⁸ Augusztus végén a Rábaközben – erről is Thurzó tudósít – „Czobor Mihálnak az lovát lötték meg alatta, ő magának, Istennek hála, semmi nyevalája nincsen”.²⁹ Szeptember 9-én Győr alatt Thurzó is, Czobor is minden értékét – még ruházatát is – elvesztette a fejvesztett menekülésben.³⁰ November végéig, a hadak elültéig Thurzó a sereggel maradt, valószínűleg Czobor is, aki október végén a táborból ajánlotta szolgálatját „szerelmes hugának”.³¹ December 31-én Thurzó Szklabinýáról, a Révayak birtokáról Árva várába ment,³² az 1595-ös év kezdetének eseményeiből következtetve talán vele tartott Révay Péter (1568–1622) és Czobor Mihály is.

1595

Január 2-án Czobor Mihály Révay Péter társaságában, aki ugyancsak részt vett az 1593–1594. évi harcokban,³³ Thurzó árvai várából Krakkóba indul.³⁴ A korabeli magyar viszonylatban rendkívüli művelt Révay Péter, aki Strassburgban tanult, Lipsiusszal levelezett, s akit Rimay János Balassi Bálint apológiájának előszavában Pallas magyar tanítványai közé sorolt, nemcsak távoli rokona³⁵ volt Czobor Mihálynak, hanem valószínűleg jó barátja is. Krakkói útjuk tulajdonképpen diplomáciai

²³ ZICHY, I, 21 (XXVII); ZSÁK, 55.

²⁴ ZICHY, I, 24 (XXXI).

²⁵ ZICHY, I, 35–42 (XLVI–LII).

²⁶ Vö. SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza, *Balassi Bálint halála*, in *Epicédium a Balassi fivérek, Bálint és Ferenc halálára*, s. a. rend. ÁCS Pál, Bp., 1994, 78 és KAZINCZY, 4. jegyzetben i. m., 6.

²⁷ ZICHY, I, 63–64 (LXXVII), 67 (LXXXI), 79 (XC), 82 (XCII); ZSÁK, 55, 56.

²⁸ ZICHY, I, 95 (CVI), 103 (CXIV); ZSÁK, 56.

²⁹ ZICHY, I, 103 (CXIV); ZSÁK, 56.

³⁰ ZSÁK, 56; ZICHY, I, 109–111 (CXIX–CXXI).

³¹ ZICHY, I, 121 (CXXXI).

³² ZICHY, I, 124 (CXXXIV).

³³ BÓNIS, 18. jegyzetben i. m., 15.

³⁴ ZICHY, I, 125 (CXXXV).

³⁵ Révay Péter édesanyja, Bakith Anna, unokatestvére volt Bakith Angélnak, Czobor Imre – Mihály apja – első feleségének.

küldetés: 1595 elején a pozsonyi országgyűlés követeket küld Krakkóba, feladatuk a törökkel kapcsolatos kérdések tisztázása.³⁶

Czobor nem sok időt tölthetett Lengyelországban, mert február 14-én már Trencsénben találjuk, ahonnan Biccsere indul, hűgát és anyját meglátogatni.³⁷

Február 23-án Pozsonyba érkezik az országgyűlésre, március 2-án onnét ajánlja sógora által szolgálatát hűgának.³⁸

1596

Az év folyamán Czobor Mihály megházasodott. Márciusban azt írja Thurzó a feleségének, hogy „Sógor uralom Czobor Mihály menyegzője elhaladt pünkösöd után. Egyik okát azt írják, hogy te is jelen lehess és asszonyom anyám³⁹ is szükségem korán jelen lehessen”.⁴⁰ Szentháromság-nap után való hétfő táján⁴¹ – ezen a napon írták össze a hozományt⁴² – Melith Klára Czobor Mihály uralom házastársa lett. A hozományba adott ingóságok listáját aláírta Thurzó György, Melith Pál, Kapi András, Szokoli Miklós, Keczer András, Palocsai Horvát György. Joggal feltételezhető, hogy a férfiak az ifjú pár közelebbi baráti köréhez tartoztak, közülük Szokoli Miklóst Rimay János a legműveltebb magyarok közé sorolta.⁴³ Melith Klára az ekkor már halott Melith Istvánnak⁴⁴ a lánya. Gyámja Melith Pál – Melith István öccse –, akinek energikus és hosszú életű feleségével, Csapi Krisztinával⁴⁵ Czobornak hamarosan meggyűlik a baja. Egy hónap sem telik el az esküvő után, s ő június 25-én Nagyidáról írt levelében⁴⁶ máris meglehetősen önérettel és a korban szokatlan gúnnyal leckézteti meg a holmi ingvállakon felindult hölgyet.

Az év második felében Czobor ismét a harctéren mulatja idejét. Részt vesz az Eger környéki harcokban,⁴⁷ majd – valószínűleg novemberben – meglátogatja hűgát Biccse.⁴⁸

1597

Március elején Pozsonyban időzik az országgyűlésen.⁴⁹ A nyár folyamán megszületik első gyermeke. Bay Mihálynak Draskovich Péterhez írott leveléből ismerjük a keresztelő időpontját: „Szent Bertalan napján”⁵⁰ keresztele meg Balázs pap Czobor Mihály uralom fiát Sassinban”.⁵¹

³⁶ Vö. BERZEVICZY Egyed, *Berzeviczy Mártonra vonatkozó okmányok a Berzeviczy család levéltárból Lomniczon, 1550–1613*, TT, 1899, 71, „Unokatestvéreikhez Krakkóból, 1595”.

³⁷ ZICHY, I, 133 (CXLI).

³⁸ ZICHY, I, 135, 137 (CXLV, CXLVII).

³⁹ Ti. Thurzó anyósa, Perényi Borbála.

⁴⁰ ZICHY, I, 174 (CLXXXVI).

⁴¹ Az ó-kalendárium szerint Szentháromság napja – a Pünkösöd utáni első vasárnap – június 6-ára esett, az új szerint 9-ére. Valószínűbb, hogy az új kalendáriumot használták.

⁴² Az időpontot az 1618-ban felvett hagyatéki leltár és osztzkodás rögzíti. Vö. OL P 535 (a Patay család levéltára), 2. cs., XVII. fasc., 38. Részben és igen sok hibával kiadva: BAÁN Kálmán, *A Czobor család jegyverei és könyvei*, Magyar Családtörténeti Szemle, 1941, 266–268.

⁴³ RIMAY János *Összes művei*, kiad. ECKHARDT Sándor, Bp., 1955, 35.

⁴⁴ Szintén humanista képzettségű főúr; Révay Péter 1592. augusztus 20-i, Justus Lipsiushoz írt levelében említi. Vö. BÓNIS, i. m., 12.

⁴⁵ Meghalt 1618. január 18-án; vö. OL P 707, 21 (Balassa Annát tudósítják Csapi Krisztina haláláról).

⁴⁶ OL P 707, 853. Kiadva: *Literátor-politikusok levelei Jenei Ferenc gyűjtéséből (1566–1623)*, kiad. JANKOVICS József, Bp.–Szeged, 1981, 101–102 (64. sz. levél) (Adattár, 5).

⁴⁷ ZICHY, I, 190, 193 (CCIII, CCVI).

⁴⁸ ZICHY, I, 195 (CCVII).

⁴⁹ ZICHY, I, 213 (CCXXVII).

⁵⁰ Augusztus 24-én.

⁵¹ SZERÉMI, *A Draskovichok trakostyáni levéltárból*, TT, 1893, 354–355 (XI. sz. levél, 1597. szeptember 6.).

A Thurzó-napló⁵² is tudósít az eseményről; augusztus 21-én: „Indultunk Sassinba, Czobor Mihály uram fia keresztelőjére”, 24-én: „Czobor uram fiát keresztelte meg Jos Balázs pap, Györgyöt[!].”⁵³

1598

Februárban és márciusban Czobor – szokása szerint – az országgyűlésen tartózkodik, Pozsonyban. Thurzóval, nyilván a vagyonosztokodás miatt, meglehetősen fagyos a viszonya. „Sógorom Czobor Mihály csak fortéloz, semmit atyafiképen nem akar végezni. Ezután különben kell fogunk az dologhoz”⁵⁴ – vélekedik Thurzó február 27-én, talán már tudva Báthori István országbíró azon ítéletéről, amely ismételt megsemmisíti Czobor Mihály és Czobor Erzsébet egyezségét. Az egyezség ellen ugyan Nádasdy Tamás, a már említett Czobor Imre és Márton gyámja nyújtott be tiltakozást, de valóban nem lehetetlen, hogy Czobor Mihály keze is benne volt a dologban.⁵⁵ „Sógorom Czobor Mihály semit nem végzett velem, csak fortéloz, ezután különben kellett fogunk az dologhoz” – köszön vissza a fogadkozó formula Thurzó március 5-én, Pozsonyból, feleségének írt levelében.⁵⁶ A következő nap sem hagyja nyugodni Czobor viselkedése: „oly idegenen mutatja magát mind komám uramhoz, s mind énhozzám, hogy inkább sem lehet; ingyen csak jó atyafiúi szeretettel sem mutatja hozzánk magát. Mi is, én édes szerelmes szívem és atyámfia, úgy tartuk magunkat az jószág keresésében hozzá, az mint ő maga kívánja, minthogy imár egyéb nem lehet benne, kire szorgalmatos gondom is leszen.”⁵⁷ Októberben a Budát ostromló seregben találjuk, Thurzóval együtt.⁵⁸

1599

Ez az év ugyanúgy kezdődik, mint az előző. Márciusban Czobor ismét a pozsonyi országgyűlésen van, s tovább folyik a birtokosztokodás. Az ugyanott időző Thurzó március 1-jén még fölöttebb hiányolja sógorát,⁵⁹ 12-én írt leveléből az is kiderül, miért vágyik rá oly nagyon: „Sógorom itt vagyon egészségben, holnap is még megtalálom az téged illendő jószágért. Adgyon Isten szent lelket neki, hogy másét magánál hamisan meg ne tartsa.”⁶⁰ Thurzó makacsul küzd a feleségét – legalábbis hite szerint – megillető jószágért, de láthatólag Czobor sem könnyen mond le a magáéról: „Sógorom, az bátyád haragszik szabássú hogy az tiédet kérem tőle” – panaszkodik feleségének Thurzó március 18-án.⁶¹ Augusztusban Czobor otthon, Sassinban tartózkodik,⁶² feltehetőleg az év többi részét is ott töltötte. Thurzónak valóban gondja volt a jószág-keresésre, valóban különben foghatott a dologhoz, mert a testvérek – Thurzó leveleinek hangnem-változásából ítélve valószínűleg az év második felében – végül is megegyeztek. E szerződés része lehetett az éleskői vár és uradalom⁶³ egy részének Czobor Erzsébet kezébe való átengedése is, ami ellen majd Czobor Mihály

⁵² A napló szövegét DOMÁNYHÁZI Edit átírásában ismerem, köszönöm neki, továbbá HERNER Jánosnak, hogy kutatási eredményeiket rendelkezésemre bocsátották.

⁵³ Azaz: nem Jánost, Czobor Mihály idősebbik fiát! Czobor György, akit semmilyen más forrás nem említ, csecsemőként halhatott meg. Következik ebből, hogy téves mindazon szerzők állítása, akik Czobor János születési időpontját a Bay Mihály írta (nevet nem említő) levélből vélték tudni...

⁵⁴ ZICHY, I, 238 (CCL).

⁵⁵ ZSÁK, 57.

⁵⁶ ZICHY, I, 242 (CCLIII).

⁵⁷ ZICHY, I, 243 (CCLIV).

⁵⁸ ZICHY, I, 259 (CCLXIX).

⁵⁹ ZICHY, I, 270 (CCLXXX).

⁶⁰ ZICHY, I, 277 (CCLXXXV).

⁶¹ ZICHY, I, 279 (CCLXXXVII).

⁶² ZICHY, I, 286–289 (CCXCIII–CCXCV).

⁶³ Az éleskői vár bonyolult birtok- és birtokosviszonyairól lásd JEDLIČSKA Pál, *Kiskárpáti emlékek*, II, *Éleskőtől Vágújhelyig*, Eger, 1891, 16–28, különösen 21, 23, 28 és ZSÁK, 60.

fiainak, Jánosnak és Imrének, alighogy apjuk meghal, első dolguk lesz az esztergomi káptalan előtt tiltakozni. A tiltakozásra válaszul Thurzó Györgyné Czobor Erzsébet arra hivatkozik, hogy a Czobor Mihállyal kötött egyezség és fassio szerint illeti meg őt az Élesköben birtokolt rész.⁶⁴

1600–1601

1600-ból nincs adatunk Czobor Mihály életéről. (Külföldön tartózkodott volna?) A márciusi országgyűlésre meghívottak névsorát nem ismerjük, az országgyűlés egyéb irataiban pedig nem bukkan fel a neve. A következő években tekintélye egyre növekszik. Hogy Thurzó 1601-ben királyi biztosnak javasolja (vagy őt, vagy a nagy tekintélyű Révay Péter turóci főispánt – szól az ajánlás), azt még magyarázhatjuk a sógorással. De hogy a márciusi pozsonyi országgyűlésen – amelyen természetesen személyesen részt vesz – a *nagyságosok* közé emelik és a XXXIII. tc. 1. paragrafusa szerint a királyi táblához *assessor maiornak* nevezik ki, abban már személyes érdemeinek is része kellett hogy legyen.⁶⁵ Részt vesz az októberi törökellenes harcokban. Noha Thurzó nem emlékezik meg róla leveleiben, igen valószínű, hogy a sógorok ezúttal is egy táborban vannak.

1602

Az év elején – esetleg 1601 végén – indul Czobor olaszországi peregrinációjára. 1602. február 15-i dátummal olvasható a sienai egyetem anyakönyvében a következő bejegyzés: „Michael Czobor de Czobor Szentmihály L[iber] B[aro] Ungarus. Dedit 2 cor[ona].”⁶⁶ Majd a padovai egyetem anyakönyvébe írja be a nevét, a juristák közé; itt 3 koronát adományoz.⁶⁷ Veress Endre, akinek az említett adatokat köszönhetjük, a sienai beírás kapcsán megjegyzi: „Tulajdonképpen február 15-e utánról való a beírás, amikor Czobor Mihály innen hazatérőben, május 10-én a páduai juristák anyakönyvébe is beírta nevét.” Noha számomra nem világos: miből következik, hogy a beírás „tulajdonképpen február 15-e utánról való”, fontosabb ennél az, s talán Veress is erre céloz, hogy mivel Pádua közelebb van Magyarországhoz, mint Siena, s mivel Czobor Sienában volt hamarabb, így, délről észak felé haladva, nyilván hazafelé tart.⁶⁸ Valószínű, hogy korábban Rómában is megfordult,⁶⁹ előtte pedig, vélhetőleg hajóval, nem pedig a szokásos, Franciaországon átvezető szárazföldi

⁶⁴ JEDLICKA, *Kiskárpáti emlékek, i. m.*, 28.

⁶⁵ ZSÁK, 57 és ZICHY, II, 10–12 (CCCX–CCCXII). Vö. még: MOE, IX, 480.

⁶⁶ VERESS Endre, *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai. 1221–1864*, Bp., 1941, 338 (Olaszországi Magyar Emlékek – Monumenta Hungariae Italica, III).

⁶⁷ ANDREAS VERESS, *Matricula et acta Hungarorum in universitatibus Italiae studentium, I, Padova, 1264–1864. A padovai egyetem magyarországi tanulóinak anyakönyve és iratai*, Bp., 1915, 111 (Fontes Rerum Hungaricarum, I).

⁶⁸ BÁNKI Judit–KAZINCZY Andrea, *Kutatások a Zrínyi-könyvtárban fennmaradt Czobor Mihály-féle „Chariclia”-fordításról*, in *Zrínyi-dolgozatok*, II, szerk. KAZINCZY Andrea és KOVÁCS Sándor Iván, Bp., 1985, 6 szerint: „Tudjuk, hogy 1602 és 1605 között tanul Padovában.” Fogalmam sincs, hogy a szerzőpáros ezt honnan veszi, teóriát is építenek (ekkor fordította volna Czobor a *Charicliát*) a hároméves tanulmányútra.

⁶⁹ A római tartózkodást bizonyíthatná az az ajándék is, amelyet Czobor Mihály a pápától kapott. Csakhogy ezt az ereklyét tokjával együtt V. Pál pápa (1605–1621) ajándékozta Czobor Mihálynak (a művészettörténészek szerint 1610 körül készült), így semmiképpen sem juthatott már 1602-ben Czobor birtokába. Jelenleg Esztergomban őrzik. (Vö. *Esztergom műemlékei*, I. rész, *Múzeumok, kincstár, könyvtár*, ORTUTAY Gyula előszavával, BALOGH Albin, CSÁNYI Károly, GEREVICH Tibor, HUSZÁR Lajos, LEPOLD Antal közreműködésével összeállította GENTHON István, Bp., 1948, 244.) A leírás szerint: „ovális aranymedallion, szélén gyöngyökkel. Benne kristálylap alatt textildarab. 2.5×2 cm. Olasz munka 1610 körül.” Czobor halála után János fia hagyta a kincstára. Az 1618-as hagyatéki leltár így írja le: „Vagyon egy egybe járó kupa módon ezüstbe foglalt kristáltéka, Krisztus Urunk köntöséből való ereklje lévén különb edénbe benne, az téka fölben három termésrubint és negyedik közébe zöld smaragd; hadtuk az asszonál és kisebbik fiánál ad ulterioirem conseruationem, decisionem uel dispositionem superinde fien[dam.]” Eszerint az ereklyét eredetileg nem Czobor János, hanem a kisebbik fiú, Czobor Imre, és anyja, Thurzó Szusanna birtokolta.

úton, Spanyolországban. Annyi bizonyos, hogy Czobor 1602-ben vagy máskor (esetleg 1600-ban?), de járt Spanyolországban. Zsák J. Adolf, akiben a Czobor-filológia megteremtőjét kell tisztelnünk, kitűnő cikkében már 1901-ben felveti ezt a lehetőséget, sőt mintegy megjósolja, hogy „Ha a bolognai, paduai egyetemek magyar látogatóinak névsorát teljesebben ismerjük, hihető, hogy azokban az ő nevére is rá fogunk találni”.⁷⁰ Láthattuk: pontosan így történt. De milyen adatok szólnak a spanyol út mellett? Zsák két levélrészletre építi feltételezését. Illésházy Pálffy Kata 1606. augusztus 20-án így ír Thurzó Györgynek: „Ázt hallom, hogy Czobor uram fölötté nagy ellensége a békesség meglételének, kit bizony nem jól művel. Én ugyan csudálom, a mit beszélnek felőle, a mely nagy kedve vagyon a keresztyén vér ontásához. A pápistaság alatt azt gondolja talán, hogy mind megbocsátják neki, ha még egyszer *szent Jakabhoz* megyen, de több kell ahhoz annál, az Ur Isten adjon szent lelket neki, hogy megismerhesse, hogy a békesség jobb a fegyvernél.”⁷¹ Zsák hozzászól: „Fraknói, a ki a Győri tört. és rég. 4. fbe 197. lapon idézi e levelet, a *szent Jakabhoz* menésre megjegyzi, hogy a levélíró »a híres compostellai bucsúhelyet érti Spanyolországban«.”⁷² Ne foglalkozunk most azzal, hogy Pálffy Kata valószínűleg elfogult Czobor politikai nézeteit illetően,⁷³ szempontunkból most csupán a levél két információja érdemel figyelmet. Egyrészt az, hogy Czobor 1606-ban bizonyosan katolikus, másrészt, hogy a kortársak úgy tudják: járt Spanyolországban – hiszen a Szent Jakab-os kitétel bizonyossággal a compostelai Szent Jakab-kegyhelyre vonatkozik. A másik levelet Czobor írja Bátorkesziből 1606. szeptember 13-án Illésházy-nak. A kassai országgyűlésen történt összetűzésük – Pálffy Kata levele is erre reagál – kapcsán Czobor megköveti Illésházyt a kemény szavakért, ámde – teszi hozzá – „az is használható olykört oly dologban efféle tractatiokban pro purgatione sui, ha valaki efféle erősségeket mondanád, melyet objiciálhatni az más atyafiaknak. Látja isten nem malo zelo mondtam. Minthogy pedig, a mint kegyelmed maga írja, hogy az magyaroknak ennél több ez kis darab országocskánál nincsen,⁷⁴ kit ha elvesztenek, semmiük nem leszen: nekem is *sem Spaniában, sem Olaszországban* nem leszen Sassinom, ha ez elvesz tőlem, szinte ezt sajnálom.”⁷⁵ Miután ma már tudjuk, hogy Olaszországban Czobor valóban járt, még valószínűbb Zsák feltételezése, miszerint nem véletlenül emlegeti levelében épp e két országot, hanem ezeknek is, akárcsak Sassinnak, életrajzi vonatkozásai vannak. A kérdést végül szerintem eldönti a Czobor halála után felvett hagyatéki leltár,⁷⁶ amelynek egyik tétele: „Két olasz kopett,⁷⁷ az *szegény Úr Hispániából hozta*.”⁷⁸

⁷⁰ Zsák, 62.

⁷¹ Zsák, 61.

⁷² Zsák, 61.

⁷³ Pálffy Kata azért orrolt Czoborra, mert az – számos társával együtt – nem értett egyet Illésházy-nak a bécsi békével kapcsolatos ténykedésével. Vö. MOE, XII, 277–278, a 277/4. jegyzetben idézett források és különösen 608. Czobor Mihály anyjának, Dersffyné Perényi Borbálának Kassáról augusztus 15-én írt levelének másolatában a június 23-i kiegyezés kapcsán: „replikánk: ha megadják [mármint a kassai »ellenzéknek« a bécsi békével kapcsolatos kívánságait], úgy a mint kívánjuk és a török is enged neki, kihez Nyáry Pál urammal ketten holnapután indulunk, megleszen az békesség, hol pedig úgy nem adják avagy a török nem engedi, hejába való a reménség a békességről.” MOE, XII, 608/1. jegyzet.

⁷⁴ Gyakori fordulat a kor főurainak leveleiben, hasonlóan fogalmaz Illésházy, Nyári Pál, Bocskai stb.

⁷⁵ Zsák, 61. Kiemelés tőlem – K. P.

⁷⁶ Lásd a 42. jegyzetet!

⁷⁷ Női fejdísz, egyfajta főkötő.

⁷⁸ Spanyol útja során Czobor vélhetőleg nemcsak kopettekbe fektette pénzét. Czobor Anna – Czobor Imrének, Czobor Mihály unakaöccsének a lánya – 1638. április 25-én férjével, gróf Tarnowsky Mihály Szaniszlóval együtt nyugtát ad mindazokról az értékekről, amelyeket Czobor Imrétől kaptak. Az ékszerek között feltűnően sok a spanyol eredetű, ezek még Czobor Mihály beszerzései lehetnek: „Egy *spanyol* aranylánc 52 gyémántocskával. Egy *spanyol* aranylánc 40 rubinttal s ugyanannyi gyönggyel. Egy *spanyol* aranylánc 36 arany boglárával, melyekben gyémánt és gyöngy van. [...] Egy *spanyol* rubintos lánc, 40 rubinttal és 40 gyönggyel.” (Kiemelések tőlem – K. P.) Vö. JEDLICSKA, *Kiskárpáti emlékek*, 63. jegyzetben i. m., 30–31.

Február elején Czobor Prágában van, a császárnál. Rudolf igen szívélyesen fogadja, s ebben talán mindkettőjük spanyol orientációjának, katolicizmusának is része van. Thurzó szerint: „Czobor Mihályhoz császár ő fölsége igen nagy kegyelmességgel mutatta magát. Ha itt akart volna ő kegyelme maradni, mindgyárost komornikává tette volna császár; de ez után sem marad hátra, csak éltesse az Ur Isten ő kegyelmét.”⁷⁹ Márciusban most is Pozsonyban időzik, az országgyűlésen. Illésházy így számol be feleségének: „az gyűlésen oly kevesen vadnak, hogy el csudálnád, Rákóczi, Mágocsy, Révai Péter uram, Czobor Mihál, Pető István”.⁸⁰

Április 20-án tartja esküvőjét gróf Thurzó Zsuzsa, Thurzó György előző házasságából született leánya Perényi István ugoccai főispánnal. Noha a meghívottak névsora nem maradt ránk, szinte bizonyosra vehetjük, hogy Czobor Mihály is a vendégek között volt.⁸¹ A fejedelmi pompával megtartott lakodalom⁸² már csak azért is emlékezetes maradhatott számára, mert Perényi István halála után Thurzó Zsuzsát az addigra már szintén megözvegyült Czobor Mihály veszi majd feleségül.

Melith Klárával kötött házassága révén jutott Czobor Szerednye várához. Ez a birtok számos gondot, pert zúdított a nyakába. Az elzálogosított Szerednyét ki kellett váltani, Czobornak pedig ehhez nem volt elegendő pénze.⁸³ Kölcsönt kért tehát hethesi Pethe Lászlótól, melynek fejében lekötötte a szerednyei birtokot Pethének, azzal a kitétellel, hogy ha Pethe nem maradhatna meg ezen birtokában, a kölcsön erejéig feljogosítja őt az ősi Czobor-birtokok – Sassin, Holics, Éleskő – hasznélvezetére. Nos, Czobor fizetni sem igen tudott miből, és a kikötött – Pethe szempontjából egyébként igen kedvező – feltételek teljesíthetőségével is baj volt.⁸⁴ A jogviták már 1603-ban elkezdődtek – mint ez Czobornak augusztus 11-én Thurzóhoz írt leveléből kiderül⁸⁵ –, s folytatódtak még 1608-ban is.⁸⁶

Az említett írás tudósít arról is, hogy Czobornak nincs ínyére a császár Illésházyt,⁸⁷ Dersffy Ferencet és másokat sújtó intézkedése, nem is rejti véka alá erről alkotott véleményét, ugyanakkor még idegenkedéssel vegyes félelemmel tekint a Habsburg-ellenes megmozdulásokra, mint a morvaiak felkeléssel fenyegetődzésére vagy Nádasdy Tamás állítólagosan törökbarát politikájára. Egész ez időbeli magatartását meghatározza egy új háborútól való félelem, amint – egy bibliai hely alapján – írja: „az utolsók [mármint a leendő háborúk] rosszabbak lesznek az elsőknél.” Thurzóhoz

⁷⁹ ZICHY, II, 76 (CCCLXXXIV).

⁸⁰ Idézi: ÖTVÖS Péter, *Illésházy István* (kandidátusi értekezés, kézirat), 98–99.

⁸¹ Mint ahogy ott volt például Thurzó Borbála és Erdődy Kristóf lakodalmán (vö. RADVÁNSZKY Béla, *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*, Bp., 1879, III, 9); közeli rokon lévén, Thurzóék családi ünnepségeiről csak betegsége esetén maradt távol.

⁸² A jobbágyoknak többek közt „36 ökröt, 118 borjut, 103 agg bárányt, 58 fiatal bárányt, 119 malacot, 33 özet, 185 nyúlat, 526 császár madarat” – és a sort még hosszan folytathatnánk – kellett beszolgáltatni! Vö. RADVÁNSZKY, i. m., 56.

⁸³ Rudolf császár 1603. június 18-án Prágából Bastának írt levelében 50 000 magyar forintban jelöli meg a kamarának fizetendő összeget. *Basta György hadvezér levelezése és iratai (1597–1607)*, közléses dr. VERESS Endre, II, Bp., 1913, 247 (1307. sz. irat) (MHH. Diplomataria, XXXVII).

⁸⁴ JEDLICKA, *Kiskárpáti emlékek*, i. m., 25; ZSÁK, 58.

⁸⁵ „[...] ért vala az káptalan a' Pete László uram mandátumával”. – Czobor Mihály leveleinek legnagyobb hányada – 38 levél – Thurzó Györgynek íródott, és a Biccsei Levéltárban, továbbá mikrofilmen az Országos Levéltárban található. Az utóbbi jelzete: MF C 1001. Thurzó levelezésének inventáriuma: KOČIŠ. Mivel KOČIŠ inventáriumának tételeszámai a Biccsei Levéltárban jelzet értékűek, a továbbiakban mindazon leveleknél, amelyek az inventáriumban megtalálhatók, a KOČIŠ-féle tételeszámot adom meg. Az idézett levél: KOČIŠ, 109.

⁸⁶ Vö. ZICHY, II, 160–161, 181, 191, 195, 207 (CCCLXXIV, CCCCLXXXIX, CCCXCXVI, CCCCLXVIII, DVI).

⁸⁷ A levél szerint 1603 augusztusának első felében Illésházy már szabad emberként Trencsénben tartózkodott; eddig, Károlyi nyomán, úgy tudtuk, hogy ez időben Illésházy Prágában volt, többé-kevésbé fogolyként (vö. KÁROLYI Árpád, *Illésházy István hűtlenségi pöre*, Bp., 1883, 110).

immár úgy viszonyul, mint „bízott urához”, a patrónushoz, aki e viszontagságos időkben meghatározhatja, „mihez kellessék magamat tartanom”.⁸⁸

Hasonlóan Balassihoz és általában a kor főuraihoz, saját jobbágyait, szolgálait igyekszik megvédeni. Fennmaradt egy 1603. augusztus 13-án Thurzóhoz írt levele,⁸⁹ amelyben egy „szegény legíny” mellett „könyörög”, és kéri a „szógor urat”, hogy bocsásson meg: „legyen kegyelmednek az Isten előtt jutalma, emberek előtt pedig dicsőret érette; ne mondják azt, hogy minden szegény legíny nyomorúságát szomjúhozza kegyelmed.”

Egy december 23-án kelt, ugyancsak Thurzónak írt levél⁹⁰ utóirata némi magyarázatot ad arra, hogy a katolikus Czobor Mihály, a kérdésben Thurzóval is szembehelyezkedve, miért áll majd Bocskai mellé: „Az németek [...] majoromat tegnapelőtt estve feldúlták, tegnap reggel meg egy falunkat; immár azt várom, hogy házamban verjenek agyon enmagamat is.”

Ugyanebben a levélben közbenjár Thurzónál Balassa Zsigmond⁹¹ (1572–1623) érdekében, aki – mint a levélből kiderül – ez időben talán a legjobb barátja lehetett.⁹²

1604

Januárban betegségéről tudósítja Thurzót, ettől kezdve egyre gyakrabban panaszolkodik egészségi állapotára.

Az év folyamán néminemű birtokosztokodási vitába keveredik anyjával, Perényi Borbálával és annak férjével, Dersffy Miklóssal.⁹³ E vitához köze lehetett annak is, hogy Dersffy Kata (†1607), Perényi Borbálának második férjétől született leánya, Czobor Mihály féltestvére ebben az évben ment feleségül Wesselényi István (1583–1627)⁹⁴ katolikus nemeshez.

Tavasszal részt vesz az országgyűlésen. Tagja lesz annak a királyi bizottságnak, melynek a XV. tc. 3. paragrafusában értelmében a Lengyelország és Szilézia felől való határ helyreállítását a feladata.⁹⁵

⁸⁸ Kočíš, 109.

⁸⁹ Kočíš, 109.

⁹⁰ Kočíš, 109.

⁹¹ Balassa Andrásnak, Balassi Bálint unokabátyjának és gyámjának a fia, aki 1591-ben érkezik haza Strassburgból, ahol tanulmányait folytatta. Járt Francia- és Olaszországban is. Művelt humanista, a latin mellett jól tudott németül, olaszul, és valószínűleg legalábbis értett franciául. Fennmaradtak fiatalkori latin szónoklatai. A Liptóújvár birtokáért folytatott per kapcsán Balassi Bálint egy magyar nyelvű emlékiratot írt ellene. (Vö. BALASSI Bálint *Összes művei*, kiad. ECKHARDT Sándor, I. Bp., 1951, 393–394 és 396, 398–399, 411.) A későbbiekben elsősorban erőszakosságáról és hatalmaskodásairól hírhedtet el, többek közt anyjának, Mérey Annának (1542–1583) testvérét, Mérey Zsófiát, Czobor gyámjának, Czobor Pálnak az özvegyét, valamint saját öccsét, Balassa Imrét is börtönbe vetette.

⁹² Ilyen lelkes hanggal egyetlen más levelében sem találkozunk: „kegyelmed jó akaratját, szerelmes uram sógorom, én igen jó néven vettem, és mindenkor kedvesen igyekezem megszolgálnom kegyelmednek, szintén úgy tartván, ha kegyelmed magammal cselekedte volna ezt. És innen mind Balassa uramnak s mind asszonyomnak ágyomnak ex sup[er]abundanti copiose írtam, mert úgy örülném ez dolognak lenyomását és az kegyelmek egyességét s elébbeni szeretetét egymáshoz, mint az magam jobbúlását betegségemből, látja Isten.”

⁹³ Dersffy Miklós (†1607) alsó-magyarországi lutheránus főúr, Hont vármegye főispánja. A birtokosztokodási vitára utalás van a Thurzó Györgynek Sassinból, 1604. január 17-én írott levelében. Kočíš, 109.

⁹⁴ Wesselényi Ferencnek és Szárkány Annának a fia. Közép-Szolnok vármegyei főispán, szerémi bán, Báthori Gábor, majd Bethlen Gábor szolgálatában tanácsúr Erdélyben 1610–1614 között. Buzgó katolikus, de kötelezi magát, hogy udvarában a protestáns papokat megtűri és gyámolítja. Birtokos volt Erdélyben, Magyarországon és Lengyelországban. Irodalmi munkája: *Az eljegyzett személyeknek Paradicsomkertje* (kiad. TÓTH Margit, Szeged, 1990 [Adattár, 28]), amelyet húga, Wesselényi Anna számára fordított le. Vö. a 181. jegyzettel!

⁹⁵ Zsák, 57; MOE, X, 568.

Augusztusban ismét otthon, Sassinban tartózkodik. Továbbra sem teljesen egészséges, valószínűleg izületi bántalmakban szenved, mint írja: „látja Isten penig, hogy nem bírom a pennát, úgy eldagadtak az kezem fejei”⁹⁶

Október 8-án Sassinból kelt levelében⁹⁷ azt írja Thurzónak, hogy „űfölsége előbbeni parancsolathoz képest magam akartam meglátogatnom kegyelmeteket, afelé lévőm utam”. Valószínű, hogy Czobor a lengyel határral kapcsolatos, már említett megbízatására céloz, hiszen Biccse, Thurzóék otthona, északon, a lengyel határ közelében van. „[...] de viszont – folytatja – újabb Commissio érvén, specialiter őfölsége mellé kell az táborban⁹⁸ ez jövő hétfőn,⁹⁹ Isten egészségemet adván, sietnem.” Mi lehetett az „újabb Commissio”? Csak gyaníthatjuk: Czobor talán már tudott róla, hogy újabb tisztségre fogják javasolni; az év végén Himmelreich királyi titkár átiratában így vélekedik: „Pro consiliariis noviter creandis videretur idonei domini Andreas Doczy, Joannes Listhius [...] item Franciscus Dersffy, Michael Czobor et Petrus Reway omnes Posonio vicini et quo semper ad manum presto esse possunt.”¹⁰⁰

1605

Mátyás főherceg január 12-én kelt levelében Rudolftól kér parancsot: mitévő legyen, hiszen sokan mondják le a meghirdetett országgyűlésen való részvételt – még Czobor és Dóczy András is.¹⁰¹ Czobor neve – az 1601-ben kapott címnek megfelelően – a *magnatibusok* között szerepel a január 6-i pozsonyi országgyűlésre meghívandók névsorában.¹⁰² Ezek az egyébként jelentéktelen adatok csak azért érdemesek említésre, mert egyértelművé teszik: Bocskai támadásának küszöbén az udvar és Czobor között látszólag a legjobb viszony volt. Czobor – akárcsak Thurzó és még nagyon sokan mások – később sem megy el az országgyűlésre, neve ugyanis nem fordul elő az országgyűlésen megjelentek névsorában.¹⁰³

Végül is Bocskai oldalára állt. Döntése előzményeiről Balassa Imrének Thurzóhoz írt levelei tudósítanak. 1605. március 6-án még ezt írja: „Tegnapelőtt ment Bécsbe fel Czobor Mihály uram az Nyitra vármegyétől választott követségben, úgy, hogy ha őfölsége segítségét látták, személek szerint mindnyájan készek lesznek feltámadni.”¹⁰⁴ A március 22-i levélből¹⁰⁵ tudjuk, hogy a bécsi követjárás után Czobor találkozott Thurzóval. A május 15-én kelt levél utóirata pedig már arról tudósít, hogy „Czobor uramék és Reuay uramék Redeyvel¹⁰⁶ egyesek”.¹⁰⁷ Az első olyan, magától Czobortól származó írás, amely már minden kétséget kizáróan bizonyítja, hogy kinek a pártján van,

⁹⁶ Sassinból, 1604. augusztus 15-én Thurzó Györgynek. Kočíš, 109.

⁹⁷ Kočíš, 109.

⁹⁸ Valószínűleg Esztergom alá. A török szeptember 19-től október 13-ig ostromolta a várat, a császári felmentő seregek fővezére Basta volt.

⁹⁹ Az ó-naptár szerint a következő hétfő október 15-re, az új szerint október 11-re esett.

¹⁰⁰ MOE, XI, 17, 76. Az új tanácsosok (országgyűlési választmányi tagok) kiválasztásában ezek szerint egy legalábbis sajátosnak mondható szempont is érvényesült: Pozsony környékén lakozóknak, mindig kéznél levőknek kellett lenniük.

¹⁰¹ MOE, XI, 106. „So dann seithero auch Andree Doczi sowol der Michael Tzobor mit dergleichen Schreiben einkommen.”

¹⁰² MOE, XI, 78.

¹⁰³ Amelyet Pethe Márton február 4-én küldött meg Mátyás főhercegnek. MOE, XI, 118.

¹⁰⁴ Kočíš, 40.

¹⁰⁵ Kočíš, 40.

¹⁰⁶ Rhédey Ferenc hajdúkapitány. 1605 márciusában az ő csapatai dúlják fel Vágsellyét, az ottani jezsuita kollégiumot. Vö. *Jezsuita okmánytár. Erdélyt és Magyarországot érintő iratok 1601–1606*, I–II, s. a. rend. BALÁZS Mihály, KRUPPA Tamás, LÁZÁR István Dávid, LUKÁCS László, bev. BALÁZS Mihály, Szeged, 1995, II, 419, 457, 454, 458, 462 (Adattár, 34).

¹⁰⁷ Kočíš, 40.

a május 16-án Sassinból írt, a csejtej és beckói udvarbíráknak címzett parancslevél.¹⁰⁸ Ebben önmagát mint Bocskai „Molvára rendeltetett hadának kapitányát” nevezi meg.

Miért lett Czobor Bocskai híve? Felekezeti szempontok nem vezérelhették; mondtam már: katolikusnak született, s az is maradt haláláig. Egzisztenciális okokra sem gondolhatunk, hiszen a királyi tanács újsütetű tagja épp hogy nem érezhette mellőzöttnek magát. Így akarta volna birtokait gyarapítani? Ha igen, akkor fölöttébb szűklátókörűen gondolkozott: birtokai nem Erdélyben, hanem a királyi Magyarországon voltak, s noha Bocskai hajdúi eme országrészben is értek el sikereket, előrelátható volt, hogy ezek nem lehetnek tartósak. Családi kapcsolatai, elsősorban Thurzó Györgyhöz fűződő rokonsága is inkább a királypártiságra predesztinálták volna. Mélyebb és bonyolultabb okok lehettek a háttérben.¹⁰⁹ Augusztus 6-án kelt, Czobor Erzsébethez címzett levelében¹¹⁰ meglehetősen keserűséggel panaszozza: „Ím, az üdö állapotja és ez háború s hadak nem csak jószágunkat, morhánkat és ami kevesünk vala Istentől adva, elveszték, vevék tőlünk, de lakó házunkból is búdosóvá juttatának [...] mostan [...] kettősek vagyunk, tartok az kegyelmetek népétől is, mert uram sógorom római császárhoz tart, én pedig Boczkay mellett vesztém el a jószágomat”. Megemlíti továbbá betegségét, augusztus 27-i, Thurzónak írt levelében¹¹¹ pedig már kifejezetten betegnek mondja magát. Valószínűleg augusztus végén kelt az a csak évszámmal datált, Thurzónak írt levele,¹¹² amelyben kifejti, hogy csak „secüre” találkozhatnak, hiszen oly idő járja, amikor „az bika alatt is bornyút keresnek”. Thurzó és Czobor között a jó kapcsolat nem szakad meg, erről nem csupán Czobor levelei tanúskodnak, hanem Thurzó magatartása is: 1605. október 14-én Mátyás főhercegnek írt levelében pártfogólag emlékezik meg Czobor Mihályról.¹¹³

November–decemberben részt vesz a korponai országgyűlésen. Itt felesége képviselőjében Czobor, továbbá Király György árvái pert indítanak egykori gyámjuknak, Melith Pálnak örökösei ellen, akik a felperesek szerint jogtalanul tartanak kezüknél némely birtokokat.¹¹⁴ Czobor Mihály a maga nevében is, Barkóczy Lászlóval együtt, pert indít Szerednye várának és a hozzá tartozó jószágoknak jogtalan birtoklása miatt. A december 10-i törvénykönyv szerint a Czoborné és Király György árvái indította perben rendkívüli törvényszék fog ítélni: „Szatmár vármegye főispánja avagy viceispánja, az holott az jószág vagyon [...] széket hirdetvén [...] és az dolgot [...] ország törvénye szerint meglátassa [...]”. A másik ügyben is a vármegye elé utalják a pert, méghozzá úgy, „hogy nem annyi vármegyében, az mennyiben vagyon az jószág, hanem az melyikben az dereka vagyon”.¹¹⁵

1606

Ez a legmozgalmasabb év Czobor életében. Januárban Bocskai a Portára akarja küldeni követként.¹¹⁶ Március 17-én ő veszi át Ruebertől Bocskai részére Tokaj várát.¹¹⁷ Egyike az ez évi számos

¹⁰⁸ OL MfC 1001.

¹⁰⁹ A felekezeti szempontok nemcsak Czobor esetében, hanem Illésháznál vagy Khlesl püspöknél is háttérbe szorultak, már a békétárgyalások előtt. Vö. Ötvös, 80. jegyzetben *i. m.*, 185.

¹¹⁰ Kočíš, 109.

¹¹¹ Kočíš, 109.

¹¹² Kočíš, 109.

¹¹³ Vö. ÖNB kéziratára, Thurzó György levelei, 23/30.

¹¹⁴ RAJKA, 22; MOE, XI, 412, 505–506.

¹¹⁵ MOE, XI, 505–506; az ügyről még számos forrás megemlékezik, pl. BEL, *Notitia...*, 16. jegyzetben *i. m.*, IV, 132.

¹¹⁶ ZSÁK, 57; SZILÁGYI Sándor, *Bocskay István és Illésházy István levelezése 1605 és 1606-ban* (Első közlemény), TT, 1878, 68 (Illésházy és Mladosevith Horváth Péter – Czobor ellenében – inkább Paczoth Zsigmondot javasolja követnek); Ioannes BOCATIUS, *Opera quæ exstant omnia. Prosaica*, ed. Franciscus CSONKA, Bp., 1992, 116: *Olympias carceraria*, Classis prima, 7 (Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Ævorum. Series nova, tomus XII).

¹¹⁷ ZSÁK, 57; RAJKA, 23; *Magyar hölgyek levelei*, kiad. DEÁK Farkas, II, Bp., 1879, 165.

katonai rendtartás aláíróinak.¹¹⁸ Március 22-én és 26-án írott leveleiben Czobor Imre visszatér rá, hogy (nagy)bátyjával, Czobor Mihállyal valami adósságát megküldte Thurzónak, tehát ekkortájt Czobor Mihály és Thurzó személyesen is találkoztak, s mint azt a már említett és a további adatok valószínűsítik: az ellentétes oldalon álló sógorok okosan egyeztették a teendőket. Április 24-re Bocskai országgyűlést hív össze Kassára. Ezen Czobor már Bocskai consiliariusaként vesz részt.¹¹⁹

Peres ügyei nem rendeződnek: a korponai országgyűlés végzései, amelyek mindkét ügyben rendkívüli eljárást rendeltek el, precedenst teremtettek, s így a rendkívüli perek olyannyira elszaporodtak, hogy Bocskai kénytelen volt közbelépni. Az árvák ügyében helybenhagyták a korponai határozatot, ám az osztálypereket – tehát a Szerednyével kapcsolatos pert is – kivonták a rendkívüli eljárások hatálya alól.¹²⁰

Április 27-én, Kassán a rendek megválasztják Czobor Mihályt a budai pasához küldendő követség tagjává.¹²¹ Május 3-án, Kassán kelt Bocskai István követutasítványa Czobor Mihály, Barcsai János és Hoffmann György követek részére.¹²² Május 5-én indulnak a követek Kassáról, 25-én Czobor Mihály Komárom és Esztergom között, Újfalunál¹²³ találkozik Istvánffy megbízottjával, s a vele való tárgyalás után megy a törökhöz.¹²⁴

Augusztusban Bocskai levélben számol be Ernő főhercegnek arról, hogy a követek, köztük Czobor Mihály, mit végeztek a törökkel.¹²⁵ Bizonyos, hogy Bocskai elégedett volt Czobor és társai diplomáciai ténykedésével.

Augusztus 15-én Czobort Nyári Pállal ismét követségbe, ezúttal a Mohács alatt táborozó nagyvezírhez küldik.¹²⁶ Augusztus 23-án érkeznek Budára.¹²⁷ Czobor szeptemberben ismét a törökhöz indul, erről Thurzó így számol be feleségének: „Az vezér törökkel és tatárral Budánál vagyon;

¹¹⁸ PI. SZILÁGYI Sándor, *Újabb pótlék Szamosközi történeti följegyzéseire, TT, 1892, 427–430* (Egyetemi Könyvtár, Wenzel-gyűjtemény, 390–393); egy hasonló katonai rendtartásnak is aláírója: dr. KÁRFFY Ödön, *Bocskai hadainak rendtartása 1606-ból, TT, 1903, 476–478; Török-Magyarkori Állam-Okmánytár, I, kiad. SZILÁDY Áron és SZILÁGYI Sándor, Pest, 1868, 51–53* (Török-Magyarkori Történelmi Emlékek, III) stb.

¹¹⁹ Részletesen: ÖNB Cod. 13 626.

¹²⁰ Részletesebben: MOE, XI, 732–733, 782, 800–801, 804–805 (IX–X. tc.), 834–835, 837, május 1-jén és 3-án, itt a következőkben említendő követségről is szó van, erről még: RMKT XVII/1, 292.

¹²¹ MOE, XI, 710.

¹²² *Erdélyország történeti tára, II, 1566–1613, kiad. gróf KEMÉNY József és NAGYAJTAY KOVÁCS István, Kolozsváratt 1845, 85* (6. tétel).

¹²³ A korabeli források szerint a falu Esztergom fölött két mérfölddel volt található. Vö. SZILÁGYI, *Bocskay...*, 116. jegyzetben i. m. (Harmadik közlemény), 614.

¹²⁴ Szerémi hg. ODESCALCHI Arthúr, *Istvánffy Miklós alnádor levele gr. Draskovich Jánoshoz, Komáromból 1606. május 25-kéről, Századok, 1874, 58–59; RAJKA, 23; ZSÁK, 57; SZABÓ Károly, Bocskay István politikai levelezése* (Első közlemény), TT, 1882, 29 (XXX).

¹²⁵ SZABÓ, i. m. (Második közlemény), 223 (LIII); SZILÁGYI, *Bocskay...*, 116. jegyzetben i. m. (Harmadik közlemény), 579–584, 604–610, 616, 639, 853, 858; ZSÁK, 57.

¹²⁶ SZABÓ, i. h.; ZICHY, II, 148 (CCCCLXIV), 155–157 (CCCCLXX–CCCCLXXII). Vö. még: *Magyar Történelmi Okmánytár a Brüsseli Országos Levéltárból és a Burgundi Könyvtárból, III, 1553–1608, kiad. HATVANI Mihály, Pest, 1859, 220* (365. sz. irat) (MHH. Diplomataria, III).

¹²⁷ Török adatok is szólnak Czobor többszörös követjárásairól. 1606. augusztus 23-án írja Ali budai pasa Adolph ab Althannak: „Es az hadnak Mohatson innend valo nem jüvese felöl az fölleges Istvan kiraly eo feolsege my nekünk hogy hyrt töth volna, es Nyary Pallal Czobor Mihalt rëndölte volna”. 1606. szeptember 13-án Ali budai pasa Czobor Mihálynak: „az Tataroknak szabadsagoth ne adnank az megh indulásra, s az rablasra, hanem az yövendo dolgoth nezneyük s gondollyuk”. 1606. október 13-án Ali budai pasa Bocskainak: „Es az felséged főfő emberi közzül is, úgy mint Nyary Pál és Czobor Mihály úr barátim hozzám jöven és velünk szemben lévén”. Vö. Gustav BAYERLE, *The Hungarian Letters of Ali Pasha of Buda 1604-1616*, Bp., 1991, 63, 67, 71 (Bibliotheca Orientalis Hungarica, vol. XXXVI. Ed. by György HAZAI).

bizonyos, hogy igen félelmes az tatárok rablásátul, holott az vezér ugyan megmondotta, hogy semmiképen nem tartóztathattya őket az rablásatul. Mely dolgot értvén, Czobor Mihály uram sógorom ismeg oda ment az vezérhez, hogy ha lehet megtartóztassa őket.”¹²⁸

A nyár folyamán megkötött bécsi béke számos passzusa – közvetlenül vagy közvetve – Czobort is érintette.¹²⁹

Szeptember 16-án Perényi Ferenc megírja levelében a katolikus Kátayak sorsát Biccse: „Káthay Mihály mind Káthay Jánossal egyömben erős fogságban vannak, úgy hirdetik, hogy az fejedelmet meg akarták étetni. Immár nem tudom, ha igaz. Urunk az országgal láttat törvényt reá.”¹³⁰ Czobor Mihály, Bocskai katolikus főembere 1606 őszén bizonyonnyal eltöprengett a Kátay testvérek sorsán: míg 1605-ben a pártállás a legkevésbé sem függött a felekezeti hovatartozástól, 1606 őszére a helyzet már sok vonatkozásban megváltozott.

Az őt ért csapásokról többek közt Nyári Pálnak panaszkodik december 6-án írt levelében.¹³¹ Bocskai több-kevesebb (Czobor szerint, mint élete végéig hangoztatta: inkább kevesebb) sikerrel igyekezett kárpótolni. Erre vonatkozik Gyarmati Balassa Zsigmond augusztus 18-án Bocskai István fejedelemnek írt jelentése, amely szerint: „Czobor Mihály uram marhájának nagyobbbrészét penig én fsgd akarattýából és parancsolattýából térítettem meg Czobor uramnak még karácsonban”.¹³² Október 23-án Pécsi Simon inti Illésházy Istvánt, egyébként Czobor ellenlábását: „Szeretettel intjük kegyelmedet és kérjük fölötte igen, az mi deputationk szerént ne hagyassa, hanem adasson meg mindeneket ő kegyelmének, duplával megszolgálta s megszolgálja ezután is hazánknek és nemzet-ségünknek.”¹³³

Októberben Czobor újabb követségbe megy a törökhöz. Thurzó írja feleségének: „Az törökkel való békességnék tractátusához immár Isten segítségével hozzá kezdünk. Nyáry Pál és Czobor Mihály sógorom uramék mentek az vezérhez, talán valamely végházat visszavehetünk tőlök; mi válaszszaal járnak megértjük.”¹³⁴ 12-én már Komáromban van, 19-én pedig követársaival együtt Érsekújvárbán, mint Thurzó írja: „jó egészségben.”¹³⁵ 23-án kezdődnek a zsitvatoroki béketárgyalások.¹³⁶ 30-án Illésházy Istvánnal, Nyári Pállal és Hoffmann Györggyel együtt ír levelet a követségből Bocskainak.¹³⁷ Ugyanaznap Nyári Pál így ír a zsitvatoroki tárgyalásokról feleségének, Várday Katának: „mert nincsen nekünk több hazánk ennél, ha ezt is elvesztjük, nem ad senki

¹²⁸ ZICHY, II, 148 (CCCCLXIV).

¹²⁹ Így kiváltképp a Sassinra, Holicsra, továbbá Zólyomra, Tokajra és Szatmárra vonatkozó döntések.

¹³⁰ KOČIŠ, 451.

¹³¹ OL Zichy család levéltára, P 707, 8070. Saját kezű. Kiadta: JANKOVICS, 46. jegyzetben *i. m.*, 102–104. „[...] oly gondúseles uolt Feleségemre gyermekekre csak nem holtak ehell megh Isten tudgja atallom kk megh ymom allapatomath, de mert hogj nem kurruakal sem latrokal uezstem el a mim uala es kd iol tudgja hogj nekemis uolt byztomban yrom kk merth megis könnyeb, ha az szyuem keserüsegertül panazolokodhatom kd előtt.”

¹³² K[OMÁROMY] A[ndrás], *Levéltári kutatások*, I, TT, 1900, 601 (Gyarmati Balassa Zsigmond levele Bocskai Istvánhoz, Zsigmondháza, 1606. augusztus 18.). Korábban Balassa Imre fogadkozott Thurzó Györgynek: „az kívül, kit őfölsége parancsolattýából adtam meg Czobor Mihály uramnak, s azt meg is állom, s megadom nekik, ki őket illeti”. (KOČIŠ, 40; 1606. augusztus 31-én.)

¹³³ SZILÁGYI, *Bocskay...*, 116. jegyzetben *i. m.* (Harmadik közlemény), 604.

¹³⁴ ZICHY, II, 155 (CCCCLXX).

¹³⁵ ZICHY, II, 156–157 (CCCCLXXI–CCCCLXXII).

¹³⁶ Vö. ZICHY, II, 159 (CCCCLXXIII).

¹³⁷ SZILÁGYI, *Bocskay...*, *i. m.* (Harmadik közlemény), 616.

országot nekünk.”¹³⁸ „Itt bizony igen hideg vagyon az sátorban...”¹³⁹ Nem csupán a hideg nehezítette meg a követek életét. Illésházy István írja Thurzó Györgynek: „Czobor Mihály uramat, az kegyelmed sógorát az pasával elbocsáttuk vala, vagyon immár esztendeje, hogy az törökök 60 ezer aranyat ígértek volt az hajdúk fizetésére, azt hogy megadja, azért ment volt az budai pasával az vezérhez, de nem adott többet neki 10 ezernél. Írja énnékem, hogy igen gyalázatosan tartották az törökök. Az öfelsége követét, római császáret, írja, hogy nagy böcseletbe tartották, de hogy őreájok igen kicsin tekintet volt. Úgy vagyon az, hogy az, aki ördögnek szolgál, kinnal fizet néki.”¹⁴⁰

November 11-én megkötik a zsitvatoroki békét.¹⁴¹ Az aláírók Bocskaiék részéről: Illésházy István, Nyári Pál, Czobor Mihály, Hoffmann György.

Bocskai december 13-ára Kassára hirdetett országgyűlést, amelyen természetesen Czobor is megjelent. Karácsonyra anyjához, Perényi Borbálához utazik, akinek a Kassától nem messze fekvő Perényi-birtok, Nagyida az otthona. Innen tudósítja december 25-én Thurzót arról, hogy Bocskai nagyon beteg. Félti a fejedelem életét, hiszen „mind az két császár között ez egy fejedelem által ment véghez az békesség”. Tart továbbá a hajdúktól, mivel Illésházy nem fizette ki őket.¹⁴²

December 29-én Kassán meghalt Bocskai István, Erdély fejedelme. Végrendelésének Czoborra vonatkozó sorai: „Czobor Mihály uramnak állapotjához képest való, illendő jószágot adjanak. Né-künk és az országnak hasznosan és híven szolgált. Ha pedig abból megfogytokoznék, légyen illendő tekintet reá a testámentumosoktól.”¹⁴³

A Bocskai halálát követő napon Czobort jóakarói Érsekújvár kapitányának ajánlják.¹⁴⁴

Czobor politikai szerepléséről megoszlott a kortársak véleménye. Az egyik végletet Illésházyné Pálffy Kata más összefüggésben már idézett, 1606. augusztus 20-án kelt levele képviseli. Kata asszony a béke ellenségének és bűnös embernek festi le, s általában is elmondható, hogy Illésházy és legszűkebb környezete sohasem rokonszenvezett Czobor Mihállyal.¹⁴⁵ Nem lopta be magát Forgách Máriának a szívébe sem: „Czobor Mihály, hogy jól mutatja Kdhez magát, jól értem, tudja Kd. meddig kell hinni neki” – inti férjét, Révay Pétert.¹⁴⁶

¹³⁸ Visszatérő formula; vö. a 74. jegyzettel.

¹³⁹ *Régi magyar levelestár (XVI–XVII. század)*, kiad. HARGITTAY Emil, Bp., 1981, I, 359 (Magyar Hirmondó); *Nyári Pál és Várdai Kata levelezése 1600–1607*, kiad. BENDA Kálmán, Kisvárd, 1975, 44, N° 47 (A kisvárdai Vármúzeum kiadványai, 7).

¹⁴⁰ Eredeti (KOČIŠ, 250), 1606. december 7. Kiadva: ZSILINSZKY Mihály, *Gr. Illésházy István levelezése Thurzó Györggyel*, TT, 1882, 427.

¹⁴¹ Czobor személyesen is nagy fontosságúnak tarthatta az iratot; erre vall, hogy hagyatéki leltára tartalmazta a béke szövegét, az 1616-os megújítással együtt. (Vö. a 42. jegyzettel.)

¹⁴² KOČIŠ, 109.

¹⁴³ *Magyar gondolkodók 17. század, s. a. rend.* TARNÓC Márton, Bp., 1979, 18 (Magyar Remekírók); Bocskai végrendelésének korábbi kiadása: RUMY Károly György, *Monumenta Hungarica, azaz Magyar emlékezetes írások*, II, Pest, 1816, 315–338.

¹⁴⁴ Vö. SZILÁGYI, *Bocskay...*, 116. jegyzetben *i. m.* (Harmadik közlemény), 583–584, 639; az utóbbi (1606. december 30-án kelt) levélben Homonnai Drugeth Bálint és Nyári Pál arra kéri Illésházyt, hogy az érsekújvári kapitányság „hazája szerető igaz magyarnak” adassék, s mint ilyen kommandálják Czobor Mihályt vagy Thurzó Szaniszlót.

¹⁴⁵ A rossz viszony Illésházy és Czobor között valószínűleg legjobban két egyszerű ténnyel magyarázható. Az egyik, a fontosabb, hogy mindazok az előnyök, amelyeket Illésházy a bécsi békekötés során önmagának kicsikart, konkrétan sértették Czobor birtok-érdekeit (vö. még a 73. és 129. jegyzettel). A másik, hogy szükségszerű ellentétnek kellett feszülnie a következetesen és keményen jezsuitaellenes Illésházy és a mélyen katolikus Czobor között. Ne feledjük, hogy Czobor attól az V. Pál pápától kapott értékes ereklyét (vö. a 69. jegyzettel), aki az 1606-os évben a magyar belpolitikába, elsődlegesen a jezsuita-kérdésbe aktívan beavatkozott. Vö. *Jezsuita okmánytár*, 106. jegyzetben *i. m.*, II, 547, 548, 410–412, 434, 435, 439, 527–529, 535, 536.

¹⁴⁶ DEÁK, 117. jegyzetben *i. m.*, 126, idézi RAJKA, 21.

A másik végletet az az ismeretlen paszkvillusszerző,¹⁴⁷ „Bolygó János” képviseli, aki 1608-ban írt versében szinte mindenkit pellengérre állít, ám Czoborról dicsérőleg nyilatkozik. A kortársak többsége egyébként tisztelettel ír róla, az idézett nemesasszonyok véleménye mondható a kevésbé jellemzőnek.

1607

Czobor tevékenységéről az év eleje táján készült versezet, Bornemisza Váczi Menyhárt műve is megemlékezik:¹⁴⁸ „Ezzen közben bekeseget jartattja, / Nemet casar torok casarhoz küldte, / Cobor Mihály es Kecedj Gorg vala, / Jo valással casarül juttek vala.”

Januárban, a Bocskai halálával kialakult új helyzetben, Czobor Homonnai Drugeth Bálint-hoz¹⁴⁹ és Nyári Pálhoz¹⁵⁰ fordul levelével: láthatólag elege van a belső zűrzavarból, a testvérhárból, félti a békét, ellenez minden újrászerveződő megmozdulást.¹⁵¹

Február elején egyike azoknak, akik Bocskai István tetemét Kassáról Erdélybe kísérik.¹⁵² Már február 3-án levelet ír Thurzó Györgynek,¹⁵³ nehogy akár csak a gyanu árnyéka is rávetüljön. Csupán azért megy el, magyarázza, mert Bocskai István megemlékezett róla végrendeletében. Öfelségének – mármint az osztráknak – felajánlja szolgálatait. Február 19-én Nyári Pál számol be Thurzó György és Forgách Zsigmond királyi biztosoknak Kisvárdáról, hogy Czobor Mihály ott van a fejedelem meghidegedett teste mellett.¹⁵⁴ Március 9-én, Nyári Pállal együtt érkezik vissza Kassára.¹⁵⁵ Thurzó két nappal korábban várta sógorát,¹⁵⁶ akit azután ekképp rajzolt meg feleségének: „[...] Istennek hála jó egészségben. Ugy meghízott az jó sógorom, hogy alig esmérhettem meg.”¹⁵⁷

¹⁴⁷ Mások szerint nem ismeretlen, hanem Rimay Jánossal azonos. Vö. Ács Pál, *Rimay – mint Bolygó János*, ItK, 1978, 1–15.

¹⁴⁸ RMKT XVII/1, 589–590, 335. versszak, 1337–1340. sor. Homonnai Drugeth Bálint környezetében íródhatott.

¹⁴⁹ Homonnai Drugeth Bálint (1577–1609. november 9.) Homonnai Drugeth István fia, Fruzsina testvére. Bocskai párthive, magyarországi hadainak fővezére; Bocskai őt jelölte végrendeletében utódjául. A levél írásának idején még nem dőlt el, hogy ki lesz Erdély új fejedelme, hiszen a rendek csak február 12-én választották meg Rákóczi Zsigmondot. (Vö. KOMÁROMY András, *Rákóczy Zsigmond és Homonnay Bálint versengése történetéhez*, TT, 1899, 272–297.) 1608-tól országbíró. Az irodalomtörténet mint versszerzőt és naplórót is számon tartja. (Vö. RMKT XVII/1, 102–104, 527–528.)

¹⁵⁰ Nyári Pál (†1608 körül) 1596-ban Eger utolsó kapitánya volt, majd váradi kapitány. A hajdúk először neki ajánlották fel az erdélyi fejedelemséget. Bocskai bizalmas embere, annak halála után ő koncoltatta fel a fejedelem megmérgezésével – egyébként alaptalanul – vádolt Kátay Mihályt. Felesége Várday Kata (korábban Telegdi Pálné), lányuk Nyári Krisztina, aki majd Thurzó György egyetlen fiának, Imrének lesz a felesége.

¹⁵¹ OL Zichy család levéltára, P 707, 1074. Saját kezű. Kiadta: JANKOVICS, 46. jegyzetben i. m., 104–106.

¹⁵² *Sepsi Laczkó Máté, Lorándffy Mihály udvari concionatora Krónikája és emlékezetre méltó hazai dolgoknak rövid megjegyzései. 1521–1624*, in *Erdélyi történelmi adatok*, kiad. gróf Mikó Imre, III, Kolozsvárt, MDCCCLVIII, 116: „[1607.] 7. febr. által vivék a fejedelem testét a Tiszán Tokajnál az alsó Patkó-kőnél egy órákor délután; velle voltak az urak közül: Homonnai Bálint, Czobor Mihály, Szokolai Péter, Homonnai György, Nyári Isván.” Czobornak a temetés szervezésében és lebonyolításában vállalt szerepéről lásd LENCS Géza, *Bocskai halála és temetése*, Protestáns Szemle, 1907, 85–86, 88.

¹⁵³ Kočíš, 109, autográf.

¹⁵⁴ KOMÁROMY, *Rákóczy...*, i. m., 277.

¹⁵⁵ ZSÁK, 58.

¹⁵⁶ ZICHY, II, 176 (CCCLXXXV).

¹⁵⁷ ZICHY, II, 177 (CCCLXXXVI).

Március 11-én Czobor Imre és Czobor Márton tiltakozik a hethesi Pethe László és Czobor Mihály közötti jogügylet miatt, amely Sassint, Holicsot és Élesköt is érintette. Szerednye kapcsán ugyanis Czobor Mihály minden birtokát el akarja zálogosítani.¹⁵⁸

Thurzó naplójából kiderül, hogy ő valóban pártfogolta Czobort: az 1607. január 30-i bejegyzés szerint levelet írt Mátyáshoz, amelyben – többek közt – Czobor ügyét is a főherceg figyelmébe ajánlotta; február 2-i, feleségének szóló levele utóirata szerint pedig: „Ir sógorom Czobor Mihály uram is a maga dolgául. Arrul is ismét *harmadszor* irtam az herczegnek.”¹⁵⁹ Március 14-én Mátyás főhercegnek írt újabb levelében Thurzó ismételten említi a Czobor–Pethe László-ügyet; március 21-én kelt levelében pedig feleségének írja: „Sógorom Czobor Mihály uram dolgát az mi illeti, minthogy te is, én édes szívem és ez világon minden gyönörűségem irtál ő kegyelme mellett, tiszta szívből munkálószom azon, hogy jó és kedves választot szerezhessenek dolgaira ő főlségétől ő kegyelmének, kirül én magam, ha az Ur Isten jó egészségben ide hoz, szóllok veled, mint én édes szerelmes atyámfiaival.”¹⁶⁰

Az iratokból, mindenekelőtt Czobornak Thurzóhoz ez időben írt leveleiből és Thurzó naplójából elég pontosan körvonalazódik az a nem kis – és nyilván titkos – feladat, amellyel Czobor megbízatik: Homonnai Drugeth Bálintot kell rávennie, hogy esküdjék hűséget a királynak, továbbá Szatmár várát is vissza kell szereznie az erdélyiektől. Mindezek természetesen szögesen ellentétesek a Bocskai végrendeletében foglaltakkal. Amikor március 20-án a felső-magyarországi királyi biztосok Kassára részgyűlést hirdettek, s ott olyan határozatot hoztak, hogy Homonnai hódoljon meg a királynak, s Szatmár is tartozzék a királyi Magyarországhoz, csupán azt a célt fogalmazták meg, amelynek érdekében, Thurzó megbízásából, Czobor már addig is ügyködött.

Jól jellemzi magatartását az idézendő körmönfont-alázatos levélrészlet, amely nem hagy kétséget afelől, hogy írója jutalmat vár szolgálataiért: „tudja penig kegyelmed, uram, hogy noha nekem Homonnaj uram bízott uram atyámfia: de dubiis in rebus proprio nolo uti Consilio, más az, hogy suspitióban nem örömet eshetném, noha nekem volna mért Homonnai uramhoz sietnem, mert tudja kegyelmed, hogy az szegény fejedelem jó akaratjának onnan remélhetném megharántását. De merthogy én teljességgel az én kegyelmes uram és fejedelmem hívségéhez köteleztem magamat, várok uram kegyelmeiktől mint őfelsége comissariusitúl és helytartóitúl, nem nézhetem ebben semmi káromat vagy jómat, hanem az kegyelmelek parancsolatja és tanácsa szerint cselekeszem.”¹⁶¹

Április 19-én Homonnai főleszkszik Rudolfra.

Czobor a szatmári kapitányságot tartaná szolgálatai megérdemelt jutalmának.¹⁶² E vár kapitánya, Bocskai Miklós, katonáival együtt február 25-én megtagadta, hogy letegye a hűségesküt I. Rudolfnak, így Czobor bizvást remélhette, hogy a makacs férfiú helyett őt nevezik ki a vár élére.

¹⁵⁸ ZSÁK, 58.

¹⁵⁹ ZICHY, II, 162 (CCCCLXXV). Kiemelés tőlem – K. P.

¹⁶⁰ ZICHY, II, 181 (CCCCLXXXIX).

¹⁶¹ Thurzó Györgynek, 1607. április 4-én. Kočiš, 109.

¹⁶² Czobor Erzsébetnek, 1607. március 11-én. Kočiš, 109: „ez elmúlt időkbén bizonyos praetensióm és könyörge sem volt uram őkegyelme sógorom által őfelségektől az én mi kegyelmes urainktól, melyre mintha biztató választom is vagyon, mely én kívánságim, látja az igaz Isten, hogy csak olyak és oly kevesek, hogy egy köznemes emberek is megadhatnák őfelségek, kegyelmed lenne oly szeretettel törődő uram sógorommal, vinné véghez immár, és nyerné meg őfelségeknél, lenne vég benne. Mivelhogy penig ezrül a földrül nem lehet felbontakoznom, és most az tisztek változnak, lenne azon őkegyelme, hogy az szakmári kapitányságot adnák énnekem őfelségek, tudom, az ország jó szívvvel mellettem leszen és sok jóakaró uraim, az szerint hadd állhatnék lábra, mert ha ebben kell maradni az állapotban dolgaimnak, lehetetlen dolog, hogy az országban maradásom lehessen és életem tovább.”

Reményeit azonban rövidesen szertefoszlatta az a tény, hogy Bocskai és a katonák július 20-án mégis felesküdték. Czobor már júniusban gyanította, hogy vágyai nem fognak valóra válni.¹⁶³

Július 13-i, Melith Pálné Csapi Krisztinához írott levele elsősorban nem a benne foglaltak miatt érdemel némi figyelmet, hanem azért, mert a papíron érdekes tollpróbák vannak.¹⁶⁴

Július végén Thurzó György ekképpen vélekedik a Pethe–Czobor-konfliktusról: „Pethe László ma is panaszkodik császárnak ő kegyelme felől, hogy jószágát és pénzét is magánál tartja ő kegyelme [ti. Czobor Mihály]. Én váltig mentém ő kegyelmét, de bizony sokat árt ő kegyelmének az Pethe László panaszkodása. Jobb lett volna ő kegyelmének megalkodni vele, sőt ezután is azt adnám tanácsul, hogy azt cselekedné ő kegyelme, sok panaszkodásával ne ártana ő kegyelmének, és egyebeket se untatna. Én ezeket úgy írom, mint ő kegyelmének jóakaró szolgáló atyafia.”¹⁶⁵ A felek – tudósít ismét csak Thurzó – továbbra sem tudnak megegyezni: „Czobor Mihály uram sógorom dolgában bizony [...] semmi vég nem leszen, hanem Béchben kelletik annak az herczeg előtt végének szakadni az gyűlésben, az mint azelőtt is és most is megirtam ő kegyelmének.”¹⁶⁶

Július 25-re I. Rudolf összehívja az országgyűlést, amelyen azonban sem ő, sem Mátyás főherceg nem képviselteti magát. A felső-magyarországi követek augusztus 28-án a pozsonyi káptalan előtt kijelentik, hogy legfőljebb még tíz napig várnak a királyra vagy megbízottjára, szeptember 10-én proklamálják, hogy nem várnak tovább, végül szeptember 15-én a követek távoznak Pozsonyból. Az országgyűlésnek állást kellett volna foglalnia a törökkel kötött zsitvatoroki béke és a hajdúk ügyében. Ezek fontosságára Thurzó György augusztus 2-án beadványban figyelmeztette I. Rudolft. Az országgyűlésen Czobor a felföldiek követe.¹⁶⁷ A megyei követeknek, az alföldi uraknak és Homonnai Drugeth Györgynek írt levelei arról tanúskodnak, hogy a politikai élet fontos szereplője, Thurzó megbízásainak lelkiismeretes végrehajtója, mintegy Thurzó helyettese.¹⁶⁸

Augusztus 2-án olyan levelet ír Thurzónak, amelyről aligha lehet egyértelműen eldönteni: valódi drámáról vagy egy hétköznapi tragédiáról van-e bennne szó?¹⁶⁹ Ha az előbbi igaz, akkor ez

¹⁶³ Thurzó Györgynek, 1607. június 26-án. Kočič, 109: „Kérjük azért Kegyelmedet, Kegyelmed nekünk minden illendő dolgokat értésünkre adván, kedves jelenlétével hamar vigasztaljon benünket, és látogasson meg; és data occasione, miérthogy az üdő majd elveszti alkotmatasságát, rólam, nyomorult atyjafiárul, szolgáljárul meg nem feledkezvén, viselje öfölségénél gondomat, és az egyszeri kis könyörgésemet vigye vigben.”

¹⁶⁴ JANKOVICS, 46. jegyzetben i. m., 107 és Kočič, 109. Az egyik: „M Most, ada, uiragmam nekem. Bokre / magashaz hsmlo Serem uira / Kibű megi ismerm hozam nagi sere / m”. Könnyű ráismerni: „Most adá virágom nékem bokrétáját, / Magához hasonló szerelmes virágát, / Kiben violáját kötötte rózsáját, / Úgy tetszik, hogy értem ebből ő akaratját. // Viola szép színe mutatja hívségét, / Rózsa piros volta hozzám nagy szerelmét” – Balassi Bálint *Huszonnegyedik* versének sorai köszönnek vissza. A tollpróba nem a levél küldőjétől, Czobortól, nem is a levél címzettjétől származik, ími még nem nagyon tudó (gyermek?)kéz róhatta a hibás sorokat.

¹⁶⁵ ZICHY, II, 191 (CCCCXCVI).

¹⁶⁶ ZICHY, II, 195 (CCCCXCVIII).

¹⁶⁷ ZICHY, II, 160 (CCCCLXXIV); ZSÁK, 58.

¹⁶⁸ Vö. a Sassinból, 1607. szeptember 1-jén írott levelekkel. Kočič, 109.

¹⁶⁹ Valószínűbbnek az utóbbi látszik. A fogalmak hasonló alkalmazására példa lehet Joó János 1600-ban írt levele: „Én azt tartom, hogy a *tragédia szerzője* a fölségsértés bűnét követte el”. (Kiemelés tőlem – K. P. Idézi JÁSZAY Pál, *A szabad királyi városok szavazatjoga az országgyűléseken*, Pest, 1843, 15 nyomán KÁROLYI, *Illésházy...*, 87. jegyzetben i. m., 105.) Figyelmet érdemelhet Thurzó 1608. január 11-én írt levelének utóiratá: „Az *comédia* felől csak egy szóval sem emlékezett senki is, az emberek nyelvének állhatatlansága sokat hirdet heában valót.” ZICHY, II, 207 (DVI). – Már első ismertetője, Ludányi Mária is nehezen értelmezhetőnek tartotta Czobor e levelét. Vö. LUDÁNYI Mária, *A magyar nyelvű udvari dráma kérdései*, kandidátusi disszertáció, kézirat.

volna Czobor Mihály általam ismert egyetlen olyan levele, amely irodalmi vonatkozást is tartalmaz, ezért teljes terjedelmében, betűhíven közlöm:¹⁷⁰

Thurzó Györgynek
Tepla, 1607. augusztus 2.

*Illustris et Mag[nifice] D[omine] Comes. D[omi]ne Affinis et Patrone obs[e]r[uandissime]
Salute p[ræ]missa seruitior[um] meor[um] deuinctissima[m] Comm[endationem]*

Az Nagod paranczolatia szerint en az Hohmesternek¹⁷¹ mondoyat megh mondottam tegnap reggell Jozan fővell: menti magatt fölötte igen hogj büntelen, es hogj Aszoniom¹⁷² ő általa semmi dolgott nem Jnditott sem hogj ő ez dologban nem practicalt uolna, azth monduan hogj az iutot mindenkor eszeben a mytt Apollo¹⁷³ jelenleteben beszellelt uolna Letauan egikort Nagod elottek. En nem tudom miczoda Genius szörzötte ez Tragediat de nekem nagj metamorphosisom iutot miatta Aszoniom szemeuell sem akar lattnj mynth a en szörzöttem uolna ez Comicus actust akaruan büntelen feyemen töltenj minden busulasanak mergétt. Accedalt immar ehez az busulasom miat egességelensegemis. A mint pedig a hohmester mondgia mintha aszoniom nemis Jzente uolna azt, a mitt referaltatott nagj miklos Vramtul az Jzenettben. Ha azert az Vr Isten Varaban Letauara hozza Nad. megh zolgalom mynt Vramnak patronusomnak külge iobbagj louait erettem, had mehessek Nadhoz dolgaimral beszelgetnem Nadall es yo tanaczauall elnem.

Hisce Ill[ustrissimam] et M[agnificam] D[ominationem] V[estram] felicissime ualere percupio. Datum Tepla 2 Aug[ust]i A[nn]o 1607.

*Jllust[ris] et M[agnificæ] D[ominationis] V[estrae]
Addictissimus Seruitor et Affinis deditissimus
Mich[ael] Czobor
M[anu] P[ropri]a*

Eltemigh ualo alazatos Zolgalatomot aianlom Nagk mint Vramnak patronusomnak Az Sent Jsten engedgie hogj Ngdt hamar ualo szept io eghesegben lassam

S[erui]t[o]r

[Cimzés:] Jllustri et Magnifico Domino d[omi]no Comiti Georgio Turzo de Bettlenfalwa Comiti Perpetuo de Arua: eiusdemque Comitatus Perpetuo Comiti: Sacr[æ] Cæ[sareæ] R[egia]q[ue] M[ai]es[t]at[is] Consiliario nec non Dapiferor[um] Regalium in Hung[ar]ia M[agis]t[ro] D[omi]no d[omi]no Affini & Patrono obs[e]r[uandissi]mo.

¹⁷⁰ Kočíš, 109. Csak az utóirat és az aláírás saját kezű.

¹⁷¹ Czobor Erzsébet udvarmestere?

¹⁷² Czobor Erzsébet?

¹⁷³ Minden valószínűség szerint nem mitológiai alak, hanem Apollo Millicius (Mylitius), alias Mlynsky, a régi szlovák irodalom egyik jeles képviselője, művelt humanista, aki ez időben Thurzó György szolgálatában állt. (Vö. Ján MIŠIANIK–Eva TKÁČIKOVÁ, *Antológia staršej slovenskej literatúry*, Bratislava, 1981, 301–303, 325.) Számos, Thurzóhoz írt, latin nyelvű levelét ismerjük (vö. Kočíš, 389). Thurzó Judit kézfogóján (1607. november 25.) a rendtartás „Az leányasszonyok gazdái az várbeli palotában” tétel alatt említi: „Apolló avagy Lipotosky” (RADVÁNSZKY, 81. jegyzetben i. m., III, 12. tétel).

Valószínű, hogy tizenegy nappal később írt levelében is e témára tér vissza, amikor így fogalmaz: „Azmi az szívek dolgát illeti, ezelőtt való levelemben írtam Nagyságodnak, ha ezután miket hallok, azokat is mindjárt megírom...”¹⁷⁴

1607 augusztusa előtt meghalt Dersffy Miklós, Czobor Mihály mostohaapja. Két testvérének, Katának és Ferencnek osztoznia kellett Miklós özvegyével, Perényi Borbálával, Czobor Mihály anyjával. Czobor minden erejével védi anyja érdekeit.¹⁷⁵

A nyár és az őszi országgyűlési pereskedéssel telik.

Valamikor az év folyamán (október előtt) meghalt Czobor Mihály felesége, Melith Klára. Hagyatékán a volt férj és a többi örökös (Csapi Krisztina és fiai, Melith Péter és Melith Vid) véget nem érő vitákat folytat, a Szerednyén megtartott egyeztetés sem jár eredménnyel.¹⁷⁶

Pethe László Rudolftól *brachium regalét*¹⁷⁷ kért és kapott Czobor ellenében,¹⁷⁸ ő azonban, mint december 14-én Thurzó Györgynek írt leveléből kiderül, még bízik abban, hogy (persze Thurzó és más urak közbenjárásával) felülkerekedhet: „Ím, az urak és itt való országos vármegyék mindnyájan törekednek újonnan mellettem az Pethe László Brachiumja ellen”.¹⁷⁹ Ugyanebben a levélben kifejti aktuális politikai elképzelését is: mindenáron le kell csendesíteni a hajdúkat, de kerülni kell a vérontást.

1608

Január 11-én írja Thurzó:¹⁸⁰ „Pethe László urammal sógor uram dolgarul eléggé tractáltam, gondolom addig vesztég leszén, míg szemben leszén vele sógor uram, és végez vele. Ide az a híre, hogy bizonyossan Chakinét elvette volna,¹⁸¹ ki ha úgy vagy, adgya Isten ő kegyelmének lelkének üdvösségére és ez világon való örömére.”

Czobor január 19-én érkezik Pozsonyba, a részgyűlésre.¹⁸² Ekkor és itt¹⁸³ íródik Bolygó János¹⁸⁴ már említett *Pasquillusa*, amelyben az alábbi sorok olvashatók:

CZOBOR MIHÁLY

*Kevés értékével hazájának szolgál,
Régi bujdosással mostan neki használ,
Nagyobb méltóságra nemsokára talál,
Mert hízkelkedéssel kétféle nem sántál.*¹⁸⁵

¹⁷⁴ Thurzó Györgynek, 1607. augusztus 13-án. Kočíš, 109. Kiemelés tőlem – K. P.

¹⁷⁵ Vö. a Thurzó Györgynek Tepláról, 1607. október 6-án írt levéllel. Kočíš, 109.

¹⁷⁶ Lásd erről Czobor beszámolóját Thurzó Györgynek, 1607. október 28-án. Kočíš, 109.

¹⁷⁷ A „királyi erőhatalom”-mal való élés jogát.

¹⁷⁸ ZSÁK, 58.

¹⁷⁹ Kočíš, 109.

¹⁸⁰ ZICHY, II, 207 (DVI).

¹⁸¹ „Chakiné”, akivel a korabeli pletyka Czobort összeadta, Wesselényi Anna (†1644), Csáky Istvánnak (†1605). Erdély főkapitányának özvegye, Wesselényi Istvánnak húga. Mélyen katolikus, a jezsuiták nagy pártfogója Erdélyben. Vö. a 94. jegyzettel!

¹⁸² ZICHY, II, 209 (DVIII).

¹⁸³ RIMAY János *Írásai*, s. a. rend. Ács Pál, Bp., 1992, 196: „Anno 1608. 21. januarii. Posonii. In domo Forintos-ház vocata, per Joannem Bolygo conscriptus.”

¹⁸⁴ Vö. a 147. jegyzettel!

¹⁸⁵ RIMAY, i. m., 197.

Különösen a „Nagyobb méltóságra nemsokára talál” sor érdemes a figyelemre: eszerint a főurak egy csoportja Czoborban a jövő emberét látta. Noha politikai küldetését – a hajdúkat kellett lecsendesítenie¹⁸⁶ – ebben az évben is sikerrel teljesítette, a karrier elmaradt...

Május 8-án megszületik Perényi Mihály,¹⁸⁷ Perényi István és Thurzó Zsuzsanna gyermeke, később Czobor nevelt fia.

November elején, mint Thurzó leveléből kiderül, Czobor Pozsonyban időzik.¹⁸⁸ Tovább folytatódnak az osztozkodási viszályok a Melith famíliával, kivált Csapi Krisztinával;¹⁸⁹ újabb osztozkodás-egyezkedés, illetve birtokper készül a Mágocsyakkal, a Wesselényiekkal, a Lorántffyakkal.¹⁹⁰ Igen jellemző, hogy a katolikus Czobor is attól tart: ha a következő országgyűlésen nem jelennek meg kellő számban a főurak, „minket az papok igen könnyen elnyomhatnak”.¹⁹¹ Magánügyeiről ekképp vélekedik: „hogy Nagyságod azt írja, hogy az szerencse késő, és annak utána végtére több jovaival látogatja az embereket, én semmiről nem tudok mit mondani, tudja Nagyságod azt, az elmúlt utolsó pozsonyi gyűléskor Nagyságod által úfölsége mint ajánlotta magát, az Pethe Lászlóval való dologról, hogy úfölsége az Assecuratoriát megadja, ím, majd annak is esztendeje leszen, hogy solicitálom, és még csak válaszom sem leszen úfölségétől, az én sok nyughatatlanságomért, költségemért és fáradságomért. S úfölségéhez való hűségemért annyi gratiám nincsen úfölségétől. Ezt a jövőendő gyűlést kéntelen rám várom, mire fordul dolgunk, azután én is gondot viselek különben az magam dolgaira, leülök az pusztá házaimban, szántatok, kapáltatok és fogyatkozásimat építtetem, tanuljon más énrajtam, mert az aranyhegyek engem megfogyatkoztattanak.”¹⁹²

A II. Mátyást november 19-én, Pozsonyban királlyá koronázó ünnepségen Czobor is rangjához méltó szerepet kap, december 11-én pedig az új király Komárom kapitányává nevezi ki.¹⁹³

1609

Újabb osztozkodásra kerül sor Perényi Borbála és gyermekei (Czobor Mihály és Thurzóné Czobor Erzsébet) között. Az ok: Perényi Bora ismét férjhez szándékozik menni, ezúttal Ostrosith Andrásához.¹⁹⁴ Czobor Mihály véleményét e kérdésről jól tolmácsolja a felesége révén ugyancsak érdekelt s birtokügyekben nem éppen nagyvonalúságáról híres Thurzó: „Czobor Mihály uram dolga énnékem csak egy csepnire sem tetszik, hogy asszonyomot úgy busíttya, lássa ki tanácsából cselekeszi, hiszem az jó asszonyom anyám házaságából ha mi gonoszt cselekeszik magával, avagy jót, azt ő kegyelme tudgya, és senkinek sem tulajdoníthatya, sem köszönheti, ha jól, avagy gono-

¹⁸⁶ Vö. a február 14-én a hajdúknak, ill. a Thurzó Györgynek ugyanaznap címzett levéllel. (OL Batthyány család levéltára, körlevél másolata, az aláírás sem saját kezű, címzés nincs. Változata és a Thurzónak írt levél kiadva: KOMÁROMY András, *A szabad hajdúkra vonatkozó levelek és okiratok*, TT, 1900, 441–443.) Egy 1608. május 16-án Csekéről Thurzó Györgynek írt levélben pedig ezt olvashatjuk: „úfölsége engemet felboctatót vala az országnak lecsendesítésire, az én tehetségem szerént le is csendesítettem vala”. Kočíš, 109.

¹⁸⁷ Vö. Perényi István levelével Thurzó Györgynek, 1608. május 8. Kočíš, 454.

¹⁸⁸ ZICHY, II, 242 (DXXXIII).

¹⁸⁹ Vö. a Csapi Krisztinának május 14-én írt levéllel. OL Zichy család levéltára, P 707, 858. Csak a levélzáró formula saját kezű. Kiadta: JANKOVICS, 46. jegyzetben *i. m.*, 109–111.

¹⁹⁰ Vö. Thurzó Györgynek 1608. november 23-án írt levelével. Kočíš, 109.

¹⁹¹ Uo.

¹⁹² Uo.

¹⁹³ MÍKÓ, 152. jegyzetben *i. m.*, 124.

¹⁹⁴ Erről van szó az 1609. január 25-én és február 13-án Thurzó Györgynek írt levélben. Kočíš, 109. – Ostrosith András számos tisztséget viselt, 1606-ban báróságot kapott, fontos szerepe volt a bécsi békekötésben, amelynek egyik aláírója. Első felesége Forgách Ilona volt. Vö. NAGY, I. jegyzetben *i. m.*, VIII, 1861, 302.

szul leszen dolga ő kegyelmének, hanem magának, minthogy mi tanácsunkkal nem élt ő kegyelme. Megírtam az jó sógoromnak, hogy ne busítsa annyát, ő kegyelmén áll fogadgya-e, avagy nem.”¹⁹⁵ Czobor indulatos levélben fortog anyjára, önnönmagát és nem kevésbé tekintélyes hűgát (akinek férje hamarosan az ország nádora lesz) egyszerűen „kis árvák”-nak aposztrofálva.¹⁹⁶ Július 24-én kelt, Révay Péternek írt levelében már mint a napokban megtörtént eseményről számol be „asszonyom anyám ükegyelme menyegzőjéről”.¹⁹⁷

Thurzó György Lorántffy Mihály egyik lányát kéri Czobor Mihály számára.¹⁹⁸

1610

A közhangulatot jól jellemzi, hogy a rendek körében az a hír terjed: Bocskait a pápa(!) – ugyanaz az V. Pál, akitől Czobor ereklét kapott – mérgeztette meg Kátayval.

A nyár elején Czobor ismét Pozsonyban van, ahonnan fia betegségének hírére június 1-jén rövid időre visszamegy Sassinba.¹⁹⁹ Nyáron már felvetődik új házasságának terve.²⁰⁰

1611

Czobor időlegesen megegyezik a Melith-birtokok kérdésében Perényi Györggyel.²⁰¹

Tavasszal vagy nyár elején (bizonyosan július 9. előtt)²⁰² megházasodik, az esküvőt Biccseán,²⁰³ a lányos háznál rendezik meg. Felesége özvegy Perényiné Thurzó Zsuzsanna,²⁰⁴ Czobornak többszörös rokona. A jogi akadályokat a házasságot pártoló Thurzó nádori tekintélye hárítja el.²⁰⁵

Az immár após–vej viszonyba került sógorok az év legfontosabb katonai-politikai kérdésében, Forgách Zsigmond erdélyi hadjáratának megítélésében – akárcsak a Bocskai-felkelés idején – szembekeverülnek egymással. A megfontolt, bölcs politikus Thurzó szerint: „Forgách Zsigmond uram oly vakokat mielt az táborban, sőt oly dolgot akar indítani én akaratom ellen, kiből nem békesség,

¹⁹⁵ ZICHY, II, 245 (DXXXV).

¹⁹⁶ A Thurzó Györgynek, 1609. február 13-án írt levélben. KOČIŠ, 109.

¹⁹⁷ SNAVBR Révay család levéltára. Levelezés.

¹⁹⁸ SZÁDECZKY Lajos, *Leánykérő levél a XVII-ik század elejéről*, TT, 1880, 603 (1609. augusztus 20-i kelettel).

¹⁹⁹ ZICHY, II, 258 (DXLVII).

²⁰⁰ ZICHY, II, 266 (DLV).

²⁰¹ Perényi György hasonló nevű fia, Perényi Ferenc testvére. Felesége Melith Zsuzsa, Melith Pál és Csapi Krisztina lánya, Melith Péter és Melith Vid testvére. – Lásd Thurzó Györgynek 1611. január 30-án írt levelét. KOČIŠ, 109.

²⁰² ZICHY, II, 288 (DLXXIV): „leányom Czobor Mihályné” – írja Thurzó.

²⁰³ ZICHY, II, 296 (DLXXXI): „Az kertben való haltartókat is jó volna megcsináltatni, az mint Czoborné leányom menyegzőjekort volt csinálva.” (Kiemelés tőlem – K. P.)

²⁰⁴ Thurzó Zsuzsanna bizonyára járatos volt a korabeli magyar világi irodalomban, hiszen, mondhatjuk, Balassi Bálint nyelvéen írt leveleket apjának, Thurzó Györgynek. 1604. július 8-án: „engem megújító édes levél írásával”. 1605. augusztus 11-én: „Ha az Isten firfivá teremtetett volna, bizony eddig, hogy kegyelmedhez havasokon, vizeken én kegyelmedért általmentem volna”, „kegyelmedben vagyok minden gyönyörűségem ezen a földön”. 1606. március 4-én: „Reggel, ha felkelek, Istenemet szolgálatom után, kegyelmed jut eszembe, ha ülök vagy járok s valahová nézek, csak kegyelmeddel beszélget az elmém, ha ágyamban nyugszom, az kegyelmed szerencsédnek, mint hamis szolgának félelme forog elmémben”. KOČIŠ, 611.

²⁰⁵ ZICHY, II, 265–266 (DLV): „Czobor uram sógorom dolgát az ott fen való emberek azt találták, hogy meg lehet fogatkozás nélkül, és senki engedelme nem is szükséges, én sem tartok ellent benne, gondolom, hogy ez jövő gyűlésben vég leszen a dologban. Az Ur Isten áldgya meg őket.” Vö. még ZICHY, II, 272 (DLIX), 278 (DLXIII).

hanem nagyobb tűz és zűrzavar támadna, kinek vagy akarom vagy nem, eleit kell vennem.”²⁰⁶
Czobort viszont Forgách oldalán találjuk.²⁰⁷

A novemberi eseményekről Thurzó így tudósítja feleségét: „Most [...] csak azt akarám értésedre adnom, hogy fiam uram Czobor Mihály jó egészségben megérkezett Szerednyére [...]. Forgách uram is az több urakkal és hadakkal, az mint maga írja, ez jövő vasárnapra Kassára érkezik. Azoknak egy cseppnyire nem kellenék az békesség, csak az mint Czobor uram is fiam ír. Forgách uram pennig annál szörnyebben ír. Én kedig immár az békességnek tractátusához kezdettem [...]. Ha kedig Forgách uram még is örüli és kívánja az ló-hust és búdosást, ám lássa [...]”²⁰⁸ Decemberben pedig: „Czobor uram fiam Czekeken vagyon; az sok lóhús étel²⁰⁹ után, és egyéb nyughatatlansági után, beteges, de nem annyira, hogy egészsége felül jó reménység nem volna.”²¹⁰

1612

Az év első felében Czobornak és Thurzó Zsuzsának gyermeke születik(?), aki azonban hamarosan meghal.²¹¹

Ioannes Bocatius (1549–1621) Bártfán megjelenteti alkalmi verseinek gyűjteményét; egyik hatsorosában hősként magasztalja Czobort, kiemelve harci erényeit.²¹²

Czobor a nyár folyamán nevelt fiának, az ekkor négyéves Perényi Mihálynak birtokügyeit próbálja – Thurzó segítségével – rendbe hozni.²¹³

Szeptember végén Thurzó Borbála (Thurzó György és Czobor Erzsébet lánya) feleségül megy Erdődy Kristófhhoz. A Biccseán megtartott lakodalmon Czobor is részt vesz.²¹⁴

²⁰⁶ ZICHY, II, 287 (DLXXIV).

²⁰⁷ Erre számos adat van; jellemző, hogy protestáns részről még évek múlva is fölemlégetik a résztvevőket. Alvinczi Péter írja pl. a *Querelarum inelyti regni Hungariae...*-ban (1620): „[Forgách Zsigmond] cinkostársainak maga mellé vette az ugyancsak a római vallásnak szolgáló nagyságos Dóczy András, Bosnyák Tamást, Esterházy Miklóst, Czobort és Pálffy”. ALVINCZI Péter, *Magyarország panaszainak megoltalmazása és válogatás prédikációiból, leveleiből*, kiad. és ford. HELTAI János, Bp., 1989, 32–33. (Kiemelés tőlem – K. P.)

²⁰⁸ ZICHY, II, 297 (DLXXXII).

²⁰⁹ A lóhús-ételről egyetlen feljegyzés sem feledkezik meg; Hidvégi Mikó Ferenc írja históriájában: „[...] Forgács is, az elszaladott, lómáján eléhezett urakkal, Homonnai Györggyel, Dóczy Andrással, Czobor Mihálytyal”. KAZINCZY, 4. jegyzetben i. m., 219. (Kiemelés tőlem – K. P.)

²¹⁰ ZICHY, II, 299 (DLXXXIII).

²¹¹ ZICHY, II, 301 (DLXXXV). Valószínű, hogy Thurzó Zsuzsára vonatkoznak Thurzó György alábbi, feleségének írt sorai: „Istennek hála, hogy az Ur Isten ezt bocsátta reá, szenvedgyen az jó leányom hálaadással és békével, sőt adgyon hálát az Ur Istennek érte, hogy az szent keresztséget megérte, és önmagát is életben megtartotta; azon immár nem szükség búsulni, én szómval is intsed édes lölköm leányomat. Heában azon búsulnunk és törödnünk az miről nem tehetünk.”

²¹² IOANNES BOCATIUS, *Hexasticha Votiva*, poema 750, in BOCATIUS, 116. jegyzetben i. m., *Poetica*, II, Bp., 1990, 672 (RMNy 1029 [A₈b]):

[DOMINO] MICHAELI CZOBOR, [IRERO] B[ARONI]

*Hoc impune decus mea non votiva negarent
Heroi eximio metrula Czoborio.
Strutio uti ferrum stomacho trux digerit, hostem
Tu sortem adversam, vir generose, domas.
Ista tuo sit ventriculo, sit pectore virtus:
Dura probant magnos sortis agone viros.*

²¹³ Vö. a Thurzó Györgynek Szerednyéről, 1612. június 6-án írt levéllel. KOČIŠ, 109.

²¹⁴ RADVÁNSZKY, 81. jegyzetben i. m., III, 9.

1613

Február 20-án Czobor Márton (Czobor Mihály mostohatestvérének fia) megtámadja Czobor Mihály és Thurzó Zsuzsanna házasságát, vérfertőzés címén.²¹⁵

Czobor gyakran beteg; Pozsony és Bécs táján, mint maga beszámol róla, járvány van.²¹⁶

1614

Végigbetegeskedik az évet. Már januárban betegségére hivatkozik, amiatt nem tud Thurzó György „lakodalmának solemnitása napján” jelen lenni.²¹⁷ Májusban Illésházy Gáspárnál vendégeskedik.²¹⁸

Októberben írja Thurzó: „Czobor Mihály uram, mind leánnyommal egyetemben, tegnap itt voltak nálam. Ő maga igen beteges állapattal vagyon, leányom kedig jól vagyon. Bécsben mennek, úgy hogy Stupanessal gyógyíttassa magát, hogy az én házamnál szállhasson Bécsben, kit örömet meg is engedtem, de úgy, hogy kárt és pusztítást az háznál ne tegyenek.”²¹⁹

1615

Augusztusban Czobor Erzsébet tudósítja férjét:²²⁰ „Édes szerelmes Uram, mit írjon Czobor Mihály, ím oda küldöttem, melyből megérti kegyelmed, minthogy pedig leányomasszony [Czobor Mihályné Thurzó Zsuzsa] vajuszik. Fiam uram őkegyelme adatott lovakat”, hogy Czobor Erzsébet (nevelt) lányához siethessen a szülésnél segídekzeni. Czobor Mihálynak szeptember 6-án kislánya születik, ám hamarosan meghal.²²¹

Nyilván Czobor rossz egészségi állapota az oka, hogy az év vége felé már halálhírét költik.²²²

1616

Július 18-án meghal Perényi Mihály, Perényi István és Thurzó Zsuzsa gyermeke, Czobor Mihály nevelt fia.²²³

²¹⁵ ZSÁK, 59.

²¹⁶ Vö. a Thurzó Györgynek Sassinból, 1613. július 15-én írt levéllel. Kočíš, 109.

²¹⁷ A Thurzó Györgynek 1614. január 26-án írt levélben. Kočíš, 109.

²¹⁸ 1614. május 9-én írja Illésházy Gáspár Thurzó Györgynek. Kočíš, 248.

²¹⁹ ZICHY, II, 308 (DXCII).

²²⁰ A Thurzó Györgynek 1614. augusztus 26-án írt levélben. Kočíš, 109.

²²¹ Szeptember 13-án írja Thurzó György Thurzó Imrének: „Filia mea ac Soror tua charissima, Magnifici Domini Michaelis Czobor consors 6. hujus labentis mensis die filiam enixa est”. Vö. *A Thurzó család és a wittenbergi egyetem. Dokumentumok és a rektor Thurzó Imre írásai 1602–1624*, s. a. rend. DOMÁNYHÁZI Edit, FONT Zsuzsa, KESERŰ Gizella, LATZKOVITS Miklós, a szöveget összegyűjt. és vál. HERNER János, Szeged, 1989, 105 (77. sz. levél) (Fontes Rerum Scholasticarum, I).

²²² Czobor Erzsébet Thurzó Györgynek, 1615. november 18-án. (Kočíš, 106): „Tegnap ide jüvet asszonyom anyámnál [Perényi Borbálánál] voltam [...] Valami rossz ember oly hírt is hozott volt néki, hogy az bátyám odaveszett, annál inkább elnehezedett volt. Engem igen kért, hogy kegyelmednek szolgálatját írjam, és kéri kigyelmedet, hogy ha ért[et]het-é kigyelmed, ha él-é bátyám, írja meg csak énnékem, én oda küldöm néki az levelet, mert soha nem akarja hinni, hanemha kigyelmed írja”.

²²³ Egyetemi Könyvtár, Budapest, Collectio Pray, t. XXIX/10–11: Memorabilia ex Diario Comitissae Emerici Thurzo depromta Nr. II. Az 1616-os évnél: „18. Julii mortuus Michael Prinyi olim Stephani Prinyi filius ex comitissa Susanna Thurzo.”

November 6-án a Szerednyétől nem messze lévő Vámosgöc faluban, reggel 7 és 8 óra között meghal Czobor Mihály. Szerednyén temették el.²²⁴

1618

Július utolsó napján, Sassinban, Győrffy Tamás ítélőmester felveszi a hagyatéki leltárt,²²⁵ amely egyben megállapodás egy részről özvegy Czobor Mihályné Thurzó Zsuzsa és kiskorú gyermeke, Czobor Imre, más részről néhai Czobor Mihálynak első házasságából, Melith Klárától született, immár nagykorú gyermeke, Czobor János között. Tartalmazza az 1596-os inventáriumot („az-minemő marhát adott [...] Melyth Pál [...] Melyth Calára asszonnyal”), továbbá Czobor Mihály könyveinek és kézirateinak jegyzékét. A szám szerint 51 kötet többsége teológiai, jogi, alkímiai, orvosi, a klasszikus humanista műveltség körébe tartozó és történeti mű, magyar, német, latin és olasz nyelven; feltűnő a jezsuita szerzők túlsúlya. Kézírtos munka mindössze egy van: a *Tripartitum* kivonata. A leltárban a *Charicliának* egyetlen kiadása sem található.

---

²²⁴ Uo. „6. Novembry mortuus Michael Czobor in pago Vamoss.” A Závodszi György-féle naplócsaládban: „6. nouembris. Excessit e viuis Michael Czobor in possessione Wamoss Gwicz inter 7. et 8. matutinam. Filius quoque ipsius, Paulus[!], ex domina comitissa Susanna Thurzo, consorte sua procreatus et susceptus eodem die in arce Zerednie fatale pensum persoluit.” OSZK Quart. Lat. 3075 és Egyetemi Könyvtár G 147/a/II. Vö. LATZKOVITS Miklós, *Závodszi György naplója és a hozzá kapcsolódó naplócsalád*, kézirat. *Paulus* téves adat: Czobor Imrét, Czobor Mihály kisebbik fiát a forrás tévesen írja Czobor Pálnak. – Vámosgöc valószínűleg Nagygejőc (Nagygeőcz, Nagygeőcz), Ung vármegye (Velikije Gejevci, Veliki Hejivci).

²²⁵ Vö. a 42. jegyzettel!

FÜGGELÉK

ÆTHIOPICA HISTORIA.

Eine schöne unnd Liebliche Histori /
von einem großmütigen helden aus Griechenland /
und einer über schönen Junckfrawen / eines Königs dochter der
schwartzten Moren
(der Jüngling Theagenes / unnd die Junckfraw Chariclia genant)
darinn Zucht / Erbarkeit / Glück und Unglück / Freud und laid /
zũ sampt vil gũter
leren beschriben werden.

Aus dem Griechischen
ins Latin / unnd yetzundt newlich ins Teutsch bracht /
gantz kurtzweilig unnd
nützlich zũ lesen.

DAS ERST BÜCH DISER HISTORIEN.

Das Erste Capitel.

*Hie würt beschriben / wie die Meerrauber ein schiff / ane dem gstaden des Meeres darin kein
mensch / aber am gstaden hien und wider vil todter erschlagener leut / unnd ein uberaus schöne
Junckfraw bey einem verwundten jüngling stehn.*

1. [2-7.], 8. [9-23.], 24. Als eines tages sich die morgen röte erzeugte / und die Sonn die spitzen des gebirges uberschein / Da war ein volck bey der statt Heraclea (wie der fluss Nilus in das Meer falt) 25. welchs aus raub und krieg sich uff dem Meer ernert und erhielte. 26. [27.] Von disen waren etliche / die stunden auff einem berg ihrer narung nach / zů besehen / was uff dem Meer were. 28. Da sie aber uff dem weyten hohen Meer nichts sehen kundten / wanten sie ihre augen an das gstad des Meeres / da sahen sie ein solche sach. 29. Es stünd ein schiff am port mit seylen angehefftet / ler ohne schiffleut und volck / aber schwer von gütern geladen / wie sie von ferrem erachten mochten / dann es war tieff ins wasser belästiget. 30. Auch sahen sie vil todter leut am gestaden des Meeres / etlich die waren gantz erschlagen / etlich halb todt / etliche regten sich ein wenig / das man wol spüren kundte / wie erst kurtzlich ein schlacht bey inen geschehen war. 31. Es war auch kein anzeigung eines rechten kriegs / sonder es liess sich ansehen als ob ein unglück in ein freuntlich wolleben kommen wer / 32. dann es waren die disch mit teppichen noch bedeckt / etliche aber waren durch die / die darbey erschlagen lagen umbgestossen mit sampt den geschirren so darauff gestanden / sich darmit zůbeschirmen / dann es liess sich ansehen das ein unversehenlicher krieg bey inen sich erhoben / und nach ihrem geduncken hatten sich eins theils aus inen verschloffen und verborgen / 33. So hatten noch etliche schalen und drinckgeschirr in iren henden / deren sie sich zů weren und werffen gebraucht hatten. 34. Diss schnell unglück bracht einen neuen brauch / sich zů weren / dann es wurden die drinckgeschirr an statt der bögen zů der wer gebraucht / 35. etliche lagen da mit beyhelen verwundt / Die anderen mit den schnecken heusslin so daselbst hien und wider am staden lagen geschädiget / Den dritten arm unnd bein gebrochen / Die vierdten mit einem brandscheit erschlagen / Die fünfften aber anders / und das mehrer theil was mit pfeylen erschossen / 36. dann das unglück und die götter hatten ir wolleben in krieg / ihr wein in blůt / ihr drincken in todt / ihr anbeyssen in wunden verwandelt. 37. Da aber die rauber solchs sahen / und sich aus disem geschicht nicht verrichten kundten / dieweil sie die so zerstreuet hien und wider ligen sahen / und vernamen doch keine die den krieg gewonnen hatten und den sig behalten / dann es war kein raub genommen worden / so war das schiff ler von volck / aber sonsten unbeschädiget hien unnd her im Meer schwebende. Und wie wol sie nicht wussten / was es für ein ding was / hofften sie doch da inen einen raub zů erlangen. 38. Und da sie vermeinten sie wolten den ubrigen / so noch bey leben / starck genůg sein / haben sie die fart zů dem schiff fůrgenommen. 39. Da sie nůn nicht weit vom schiff kommen waren / und zů denen die da lagen / sahen sie ein seltzam / darzů erschrocklich gesicht / an dem schiff und verwundten leuten. 40. (42.) Dann es sass ein uber schöne Junckfraw in einem felsen / die war wie ein göttin anzůsehen / 41. welche von disem unglück mit laid unnd trawren hefftig betrůbt und grossen schmerzen beladen / aber ire adeliche tugendt und schöne hatt sie nit verloren. 42. Uff irem

haupt hat sie ein lorber krantz / ein köcher mit pfeylen an ihr hangen / ein schönen bogen zů der lincken seitten / die lincke handt undersich hangend / mit dem rechten ellenbogen lag sie uff dem diech / 43. unnd was das knye mit iren fingern umbfangen / steht undersich sehende ohne bewegnis des haupts. 44. Nicht ferr von ihr einen ligenden schönen jüngling hefftig beschawende / Der jüngling aber war sehr mit vil wunden verwundet / das er anzůsehen was / sich ein wenig zů regen als aus einem dieffen schlaff des todts sich ermundern. 45. Nicht desto weniger / wiewol sein angesicht mit blůt überschossen / so erschine doch an ihm ein schöne gestalt eines mans / und zierliche weisse seins angesichts / 46. Und wiewol seine augen vor schmerzen nicht offen bleiben mochten / dennoch bewegt in die Junckfraw mit irem gesicht / sie stetigs anzůsehen / und da er ein wenig zů im selbs kam erseufftzt er hefftig unnd redte kräncklich 47. und sprach / O mein allerliebstes süßes hertz / bistu noch gesundt und frisch / oder haben dich die Götter auch in disem streyt umbkommen lassen / dann es kan uns kein gewalt / 48. weder todt / noch lebendig scheyden / dann allein in deinem angesicht und leben hangt mein glück / hertz / der todt und das leben. 49. Da sprach die Junckfraw / mein hertziges lieb ich hab mein todt und leben allein in dich gesetzt / 50. hiemit zeigt sie ime ein messer sprechende / Da sihestu diss messer / das da zů meinem todt beraidt ist / das ich aber solchs noch nicht volbracht hab / das sein deine seufftzen und kleine hoffnung deines lebens ein ursach mich dessen zůenthalten / Unnd wie sie das redet / fiel sie unversehenlich von irem sitz. 51. Die aber auff den berg kommen waren / fielen sie von solcher geschicht / beide in verwunderung unnd schrecken / als ob sie mit einem donder und plix geschlagen / 52. es thet sich einer nach dem andern under die stauden verbergen / unnd bedunckte sie je lenger je mehr etwas götlichs zůsein / 53. sonderlich dieweil sie ein klaid von gold geweben / das wie die sonn glitzet anhatte / ein schön langes har / das ihr das mehrertheil iren rucken bedeckt / dann es erschreckt die rauber am meisten / 54. dieweil etlich meinten es wer die göttin Diana / oder ann ihr statt ihr verweserin die Isis. Die andern meinten es wer ein Priesterin mit götlicher natur geziert / dieweil aus irem Pfahl die anhangende waffen also erklangen / auch hette sie dise verderbung der leute zů gerüstet / also urtheilten sie und wussten doch nit was das ware. 55. In dem hůb sie sich schnell auff unnd lieff zů dem jüngling / satzt sich zů ihm wainte / küsste ihn / wüschte ihm das blůt ab / schrey kläglich / 56. dann sie besorgte seins lebens.

Das II. Capitel.

Hie berauben die Meerrauben das schiff / und wölln die junckfraw sampt dem raub hienweg führen / in dem so kommen andere und verjagen die ersten / nemen den raub / die junckfrawen unnd jüngling mit inen gefäncklich.

57. Wie das die Rauber und Egyptier sahen / wurden sie anders zů raht / unnd sagten / das sind nicht werck einer göttin / kein götliche natur küsst einen todten mit solcher erbarmung / 58. wüssten nicht ob sie neher hienzů oder darvon gehn solten / doch wie sie sich wider samleten / 59. wurden sie zů raht neher hienzů zůgehn / und schlichen zůruck hinter der Junckfrawen her / sich duckend / dieweil sie uber den wunden des jünglings sass / dorfften sie nicht reden noch anders thůn. 60. Wie aber die Junckfraw das rauschen horte / und den schatten von ihnen sahe / richtet sie sich auff und sahe hindersich / 61. aber kerte ihr angesicht gleich wider zů dem jüngling / und liess sich die waffen der rauber noch ir frembd unbekante angesichter nicht hinderen / 62. dann es was die recht und ware lieb dahien gerichtet / das sie aller anderer ding / wie schröcklich sie waren / nicht achtet. 63. Da giengen sie ihr under augen / sich zů ihr nahende / da richtet sie sich wider auff / und da sie die ungeschaffne schwartze und magere angesichter sahe / sprach sie zů inen / 64. Sind ihr geyster der erschlagenen? so machen ihr uns zweyen unbilliche unrhů / dann ihr haben euch selber under einander umbracht unnd erwürgt / 65. sind ihr aber von denen die noch leben bliben sind / so sind ir zů allem glück kummen / die uns von disem unfall auch 66. von den mördern erretten mögen. 67. Solche wort redet sie mit kläglicher wainender stimm. Aber die Egyptier kundten sie nicht verston was sie sagt / liessen etliche

bey ihr sie zůverwaren. 68. Die anderen giengen hien das schiff zů berauben / funden also vil gůter darinn / das sie das alles verachten / nit anders dann gold / silber / edelgestein 69. und seydenwerck namen / und trůgens heraus an das gestad / 70. das selbig theylten / nit nach dem eins kůstlich und schön was / sonder zů gleicher bůrden / das packten sie zůsamen / 71. sich hie zwischen zůberhatschlagen was mit der Junckfrawen und dem jůngling zůthůn were. Wie sie nůn mit dem raub gesättiget / das hienweg tragen wolten / 72. so kummen zwen hauffen andere Rauber / bey yedem hauffen einer der voran ritt / unnd sie fůret. 73. Wie das die ersten sahen / sind sie erschrocken / dann ihr waren zů wenig / sich zůerweren / verliessen den raub und die Junckfraw lieffen darvon. 74. Wie nůn die rauber das hien und her zerstreute todte volck / und den raub sahen / meinten sie die ersten rauber hetten das gethan / und wiewol sie zům raub eylten erschracken sie doch der geschicht / und beschawten die Junckfraw / dieweil sie ein frembde was 75. unnd ausländische kleider an hatt / auch nicht erschrack ihrer zůkunfft / sonder allein ihres jůnglings wunden war nam / lies sich nicht irren was sie theten. 76. Sie die rauber namen auch war der schönen personen des jůnglings / der da lag mit verwundtem angesicht. Er war aber ein wenig zů im selbst kummen das er sein erste farb wider erholt hatt. 77. Dieweil sie da stůnden sie zů besehen / 78. gieng ihr Hauptman zů der Junckfrawen legt handt an sie / mit im zů nemmen. Aber dieweil sie aus den zeichen verstůnd mit zů gehn můssen / 79. hielt sie sich an den jůngling / zohe den mit ir damit inen zůverstehn gab / das sie ohn in nit mit ihnen wolt / nam ein messer satzt das an ihr brust / sich zůerwůrgen / anzeigende wann sie ihn nicht mit nemen. 80. Da das der Hauptman zům theyl aus ihrer red / zům theyl aus dem anzeigen verstůnd / darzů verhoffte / der jůngling wůrde ihm auch zů grossem nutz erschiessen wann er gesundt wůrde / 81. da stig er von dem pferd ab / und liess den der ihm sein waffen nachfůrte auch abstehn / satzten die Junckfraw uff ein pferdt und bunden den jůngling auff das ander / und gebot seinen knechten den raub im schiff / und was sie funden / mitzůtragen. 82. Der Hauptman aber lieff neben den gefangnen her sie zů bewaren / das ihr keins aus schwäche herab fiel. 83. Es vermocht auch und bracht die schöne / beyder personen bey den raubern zůwegen / das der herr den gefangnen selbst diente / 84. und eins raubers gemůt in barmhertzigkeit gewendt warde. 85. Und wie sie uff zwen rossleuff von dem schiff kummen waren / wandten sie sich zů der seyten des bergs / verliessen das Meer / 86. und wie sie uber den berg kamen / da eyltē sie auff der andern seiten des bergs einem See zů / welcher von dem wasser Nilo sich samlet / 87. in der mitten sehr dieff / aber an den orten mosechtig und foll ror / 88. in disem See waren hien und her etliche kleine Insulen / in den selbigen haben die Rauber ihre hůtlin / weib und kind / flehen auch die geraubten gůter darein / 89. dann sie mit wasser umbher / darzů mit grossem dicken rhor / als ein maur umbgeben / dardurch sie wunderbarliche verborgne geng / zů iren hůtlin gemacht haben / mit sonderlichem vorgebeu aus ror / 90. dardurch niemandt bald zů in kummen mag / 91. [92.] ire weyber erziehen die kinder erstlich von der milch der brůst / und so bald sie ein wenig erstarcken / geben sie inen fisch aus dem See / an der Sonnen gedůrt / das ist ir speys / sie gebrauchen sich auch viler schifflin / das sind ausgehůlchte baum / von einem heusslin zům andern zů faren.

Das III. Capitel.

*Die rauber kommen in ire Insel mit sampt dem raub /
und werden die gefangnen einem knecht / welcher ein Griech war /
bevolhen zůbewaren.*

93. Als nůn schier die sonn wolt zů genaden gehn / da kamen sie an den See / 94. satzten den Jůngling sampt der Junckfrawen bey dem See nider / trůgen den raub in die schifflin. 95. Als nůn die einwoner der Inseln vernummen / das ihr Hauptman sampt ihren gesellen waren widerkummen / lieffen sie mit hauffen zů / und empfiengen ihren Haupman / als ein Kůnig. Wie sie nůn den grossen raub sahen und darzů die schöne junckfraw / 96. meinten sie ire gesellen hetten einen tempel beraubt / und die gůttin mit inen genommen / sie waren gantz frůlich / ob dem raub und solcher grosser that / Namen den

raub sampt den gefangnen / setzens in schiflin / und fûrtens irem Haupman heim / 97. inn ein sonder Insel / darinn er sein wonung allein / doch nit weit von inen hatte. Da sie es nûn alles in sein handt gelüfert hatten / erlaubt er einem yeden in sein wonung 98. (aussgenommen etliche wenig die bey im zû nacht assen) gebot ihnen den andern tag wider zû kummen / 99. die gefangnen jungen befahl er einem Griechischen jûngling / welcher nicht lang zûvor auch von inen war gefangen worden / sagt das er des jûnglings und der junckfrawen mit wartung war neme / und kein mangel liesse / 100. [101.] gab in ein sonder ort des hauses ein. Als sie yetzt zû nacht gessen / 102. unnd auch von der raiss müd waren / entschlief yederman und ward gar still / 103. Aber in der junckfrawen augen war kein schlaaff / sunder ein schweres gedenccken in irem hertzen. 104. Und da sie niemandt horte fieng sie schmerzlichen an zû seufftzen und wainen / und sprach / 105. Du gott Apollo du straffst uns hertter dann wir verdient haben / hastu nit mit dem genûg unnd dich gerochen / das mit uns fûrgangen? 106. Wir haben unser freund / hab / und gût verloren / 107–108. auff dem Meer vil hundert gefahr erlitten / von den Meerraubern gefangen / yetzundt in diser mörder hând auch kummen sind / und müssen noch grosse not / schand / schad / dann dise erleiden / wann wûrts ein aussgang haben? 109–110. Aber der todt wûrt solchen schmerzen allen wenden / sol mich ein schandtlicher rauber unzûchtiglich erkennen / 111. das doch mein allerliebster Theagenes nie begert. Apollo sey du Richter / ich will dem wol fûrkummen / ich will mein jungfrawschaft biss in den todt behalten / ein schön unnd rein keusch gedächtnûss hinder mir verlassen / 112. [113.] und yetzundt mit eim strick mein leben enden. 114. In solcher red erwacht Theagenes / unnd wie er die letsten wort gehört / wischt er uff / lieff zû ihr / hielt sie und sprach / 115. Lass von disem bösen fûrnehmen / mein hertz liebste Chariclia / ja du klagst nit unbillich / aber du wûrst mit solcher that die götter mehr erzûrnen / dann sie uns genädig machen / Sie lassen sich mit trutzen nit erwaichen / sonder vil mehr erzûrnen / [116–118.] 119. [120–121.] aber mit bitten werden sie genädig / dann was gewaltig ist / will gebetten sein. 122. Da sagt sie / Du hast recht geredt / mein liebster Theagene und mich wider erquickt / aber sag mir mein liebstes hertz / wie stahst es umb dich und deine wunden? 123. Da sprach Theagenes / seither dem abent / ist mir bass worden / dann der jûngling hat mir die geschwolnen wunden gemiltet / und mir zûgesagt / er wöll ein kraut bekumen / wann ichs zûm dritten mal darauff legen werde / so soll ich heyl sein / 124. dann er sagt / er hab das erfahren / das der Hauptman seine knecht so sie auff dem raub verwundt werden / so bald wider heyle. 125. Aus solchem gespräch erwacht der jûngling der sie verwaren solt / geht zû inen tröst sie / spricht / 126. [127.] Das ich ein mitleiden mit euch habe / geschicht nicht vergebens / dann ich binn euers glücks auch theylhafftig / ir erbarmen mich das ihr Griechen sind 128. dann ich binn auch ein Griech und aus Griechenland geboren / Da schreyen sie beyde vor frewden / die Götter wölln dich bewaren / bistu auch ein Griech? 129. [130–133.] Er antwort ja / mit der sprach unnd geburt. Theagenes fragt / Lieber wie heistu? Der jûngling sagt / ich heiss Cnemon. Aus welcher statt sprach Theagenes? Cnemon von Athen. 134. Theagenes. Welches glück hatt dich hieher tragen? Cnemon. Frag yetzund nit dann ich möcht euch eueren schmerzen mehrn / 135. darzû wer die nacht zû kurtz das zû erzelen / so sind wir auch schlâfferig und müd. Theagenes sprach / wir lassen nicht nach / biss du es uns sagst / dann es wûrt uns ein grosser trost sein / 136. dieweil wir ein gleichnûs unsers unfahls hören. 137. Also fieng Cnemon an sein handel zû erzelen.

Das IV. Capitel.

*Es erzelet der knecht Cnemon dem Theagene und Chariclia seinen unfahl /
der zwischen ime und seiner stieffmûter sich zûgetragen / und wie Thisbe zûwegen brachte
das Cnemon solt umbkommen sein.*

138. Mein vatter der hatt Aristippus geheissen / 139. einer aus den höchsten ämptern der statt / an reychthumb den gemeinen burgern gleich. Unnd als es sich von den Göttern geschickt / 140. [141.] das mein mûter gestorben / 142. hatt er sich zûm andern mahl verhewrat / und hatt zû einem weib

genommen / 143. ein ansehnliche fraw / aber eins sehr falschen bösen hertzen / die hiess Demeneta / 144. Es war ubel angesehen / meins bedunckens / dann ich war ein einiger sūn / 145. der vatter war alt / hatt noch ein kleine zeit zū leben. 146. Nūn wie die stieffmūter ins haus kam / [147.] 148. underwand sie sich gleich alle ding in iren gewalt zū bringen / so kundt sie meinem vatter so wol schmeichlen / das er thet was sie wolte / 149. sie war auch mit falschen listen vor andern weybern abgerichtet / 150. sie reytzte ihn zū zorn gegen ander leuten wann sie wolt / 151. und so er dann grimmig über einen was dem sie wol wolte / kondte sie ihm sein zorn gleich benemen / 152. gieng er hienweg so seufftzt sie sehr / kam er dann wider / so lieff sie im entgegen / schuldiget in er wer lang aus gewesen / sprach sie müsst in seinem lang abwesen sterben / 153. umbfieng ihn / küsst in / dann wainet sie ein wenig. [154.] 155. Mit disem ward der vatter gar verzaubert / das er all sein hertz und gemüt in sie satzte / und ohne betrug zū sein vermeinte. Auch so hatt sie mich lieb wie ihr leiblich kindt / sagte sie das der vatter horte / und zū zeyten küsste sie mich auch / als ob sie sich in abwesen des vatters erfrewte. 156. Ich liess es geschehen / gedachte nicht arges / und verwundert mich das sie so ein mütterlich hertz zū mir hatt. 157. Da sie aber offft zū mir kam / unnd mich vilmahl küsste / auch sich neher zū mir thet / dann sich zimte / 158. mich weiters unnd mehr anfahe dann züchtig sein mochte / fiel ich in ein argkwon / flohe sie und weret mich wann sie mir schmeichlen wolte / 159. Ich underlass zū sagen wie wunderbarlich sie mir nach gestelt / was sie mir als verhaissen hatt zū geben / 160. dann nandt sie mich ihr kindlin / dann ihr hertzlin / und ein jungen erben / auch ihr aigne seel / und gab mir vil lieblicher namen / damit sie mich reytzte sie zūlieben. 161. Aber was geschahe zūm letsten da man das fest der göttin Minerve und Palladis hielte unnd ich noch ein jüngling war / der auch nach altem brauch / 162. mit andern jungen zū dem fest singen müsst / war schön angethon / darzū mit einem krantz gekrönt. 163. Wie ich aber vom fest heim kam / und sie mich ersicht / kondte sie sich nimmer endthalten / auch die liebe nicht bergen / laufft mir mit uffgethonen armen entgegen / umbfacht mich / 164. küsst mich nent mich ihr seel / ihr schatz / ihr hertz / ir leben und sterben / 165. Was meinen ihr zwey das ich gedacht / es ist ein schand das ichs sagen soll? 166. Es war der brauch / das die männer nicht weit vom Tempel in einem flecken / zū nacht assen / unnd bliben ubernacht daselbst / 167. under disen war mein vatter auch / das abwesen beklagte sie sich gegen dem vatter wie er hienweg gieng / aber sie hatt ein schalck im hertzen / 168. dann so bald es nacht ward / kam sie zū mir in mein kammer / 169. begerte in mein beht / griff mich an / umbfieng mich / küsste mich / 170. begerte an mich das weder göttlich noch ehrlich was. 171. Wie ich aber das so grob verstehn müsste / hatte ich gros abscheuen daran / widert mich hefftig / 172. widersprach ihr und sonderlich / das ich meinen lieben vatter nicht schenden wolte / wann ich ihr gleich sonst wilfaren thet / 173. aber sie wolt nicht nachlassen / ich dörrfte dessen nicht besorgen / 174. es würde sein niemand innen / unnd ob es der vatter gleich mercken würde / so köndt sie ims ausreden / darzū hetten wir yetzund fūg unnd stadt / unverhindert von yederman. 175. Und da sie nicht wolt nachlassen trib ich sie mit scheltworten von mir / drawende das von ihr zū öffnen. 176. Da sie nūn mein ernst sahe / erseufftzt sie aus dieffem hertzen / wainte / schweyg weiter still / gieng hienweg / 177. legt sich nider / ich kan gedencken / sie hab die selbige nacht betrachtet / wie sie mir ein pancket schencken wölle / als auch geschehen ist. 178. Sie kam nimmer aus dem beth / biss der vatter heim kam / er fragt sie was ihr bräst / 179. sie aber sprach sie wer sehr hefftig krank. Der vatter wolt nicht auffhören zū fragen / sie sagt ihm dann wo ihr weh were / wer ihr gethan hett / und was krankheit es sein möchte? 180. Da fieng sie an mit klagender stimm und sprach / Der jüngling unser sūn den ich vilmal für dich geliebt hab / das ich mit den göttern bezeuge / 181. der ist an meiner krankheit schuldig / dann wie du nicht daheim gewesen bist / hatt er sich unzüchtiger weyss und geberden gegen mir erzeigt / 182. wie ich in aber gestrafft / wie du wol von mir waist das ichs offft gethan / und auch nicht in ein argwon als ein stieffmūter kem / 183. hab ich gesagt er soll sich der hūrey und füllerey endthalten / und sonderlich gegen mir als gegen seiner mūter / aber er hat mir zūgemüttet / 184. das ich dirs schamm halben nicht sagen darff / da ich ihm aber nicht gehorchen hab wöllen / 185. da ist er erzürnt / 186. und ich weiss nicht wie ers erfahren / oder wargenommen / das ich mit einem kind gang / welchs ich kurtzlich von dir empfangen / doch verborgen gehalten / biss ich der sachen kundtlicher wer worden / nam mich in der unsinnigkeit reiss mich nider / sprang mir mit füssen auff den leib. 187. Wie

ich nûn also halber todt lag / ist er von mir gangen / also kundt ich kaum ins beth kumen / **188.** von stundan ward mir weh wie dann schwangeren frawen geschicht / binn also umb die frucht dein und meins leibs kumen / yetzund hastu die ursach meiner krankheit.

189. Als sie solchs gesagt / fragt der vatter nicht weiter / redt auch nicht / forscht nit / oder gedacht das es aus neid oder betrug geschehen möchte / gieng stracks mich zû sûchen / findt mich in einem gemach des hauses / kam gelauffen / mir aller sach unwissen / **190.** schlûg mich mit feusten / rûfft den knechten die hielten mich / geisslet mich / **191.** sagt niemandts warumb es geschehe. Wie er mich nûn wol abgeschlagen / **192.** fieng ich an zû reden / **193.** sagt vatter es ist allweg der brauch / wann man einen straffen will / sagt man ihm zûvor warumb das geschicht / **194.** aber ich wûrd geschlagen / waiss mich inn keiner sach schuldig / wolt gern nach disen strachen wissen / was ich verschuldt hette. **195.** Da fieng der vatter gar zorniglich an unnd sprach / Du verflûchter lecker und böswicht / wiltu yetzund dein schândtliche that mit unwissenheit verantworten / **196.** soll ich dir den handel erst von newem erklaren / das dich die götter verderben müssen / **197.** gieng also zornig wider zû der stieffmütter / sie zû trösten / **198.** Sie hatt aber mit disem kein vernügen gegen mir / sonder rüstet einen anderen handel zû / ob ich noch möcht umbs leben kumen / **199.** Sie hatt ein magt die hies Thisbe / welche sehr schön war / unnd kundt wol die harpfen schlagen / **200.** mit der machte sie ein heimlichen packt / wie ir hören werdt. Sie richtet sie an das sie umb mich bûlen solte / damit sie / das so sie im sinn hatt vollbringen kündte / **201.** das thet die magt bald / sie gieng mir nach / gab mir liebliche wort / und erzeigt sich holtsâlig gegen mir / **202.** gleich stach mich der narr / **203.** das ich gedacht du müst gewiss in kurtzer zeit sehr hüpsch sein worden / dann wann ich sie vorhien lieben wolt / und mich freundlich zû ihr thet / wolte sie mein kein genad haben / **204.** sie kam zû nacht inn mein kammer / ich nam sie an / pflegt der liebe mit ihr / **205.** sie kam oft wider / wir waren tag und nacht bey einander / unnd da sie so gar ohne scheu zû mir kam / warnet ich sie / damit sie es still hielte / **206.** dann wo es ihr fraw die Demeneta erfür / möchte sie hernach schleichen uns bey einander erwischen. **207.** Da ich ihr solchs sagte spricht sie / O Cnemon / wie bistu so gar einfeltig / **208.** meinstu das es gefährlich sey / wann ich gleich als ein magt / die erkaufft ist / bey dir gefunden wûrd / **209.** was meinstu dann was pein und gefahr dein stieffmûter leyden wûrde / die sich so gar fromb schetzt / auch mit dem vatter verehelicht / und waiss das ir der todt darauff steht / nit desto weniger treibt sie hûrerey / unnd bricht die ehe mit einem andern. / **210.** Ich sprach lieber schweig ich kans nit glauben / Wie / nit glauben sagt sie? **211.** ich will dich fûren dise nacht / so du wilt / das du den ehebruch sehen und finden müst / **212.** Ja freylich wolt ichs gern sehen sprach ich. Da fieng sie an und sagt / deineth halben will ichs gern thûn / damit du dich an ihr rechnen magst / und meinet halben thû ichs auch / **213.** dann sie eyfert von deineth wegen mit mir / muss täglich vil leyden / derhalben hastu ein mans hertz / so müstu mir und dir den schmerzen wenden. **214.** Und da ich ihr das verhies / gieng sie hienweg. **[215.] 216.** In der nacht kam sie wider / wecket mich aus dem schlaff / sprach der ehebrecher wer im hauss / und mein vatter wer nötig hienweg auff ein dorff gangen / **217.** ich solt auff sein / und solche laster rechnen / das wûrd mir ein gross lob bringen / **218.** Ich war geschwind uff / versahe mich mit gütter gewehr / damit er mir kein schaden thet / oder entlieffe / nam ein bloss schwerdt in die hand / **219.** die Thisbe gieng vor / ich hienach. Und wie wir zû der kammer kamen / sahe ich ein liecht darinn / lûgt durch ein klunsen der thûr / da sahe ich zwey im beth ligen / **220.** die thûr war hart beschlossen / Ich war voll grimm und zorn / drat die thûr in stücken / sprang in die kammer dem beth zû / schrey Wo ist der böswicht / **221.** der frommen keuschen frawen bûl. Und dieweil ich also redt / het ich im willen sie beyde zûerstecken. In dem so felt mein vatter nackendt aus dem beth / falt auff die knie / hebt die hend auff **222.** und schreyt / O lieber sûn vergiss dich nicht an mir / sey nicht zû gäch / schon meins alters / gedenck das ich dich erzogen hab / haben wir dich erzûrnt so haben wir doch nicht sovil beschuldt / das du uns tödtest / **223.** lass dich den zorn nicht überwinden / das du an deins vatters todt / mit deiner handt schuldig werdest. Also mit erbärmklichen Worten batt er mich / sein zûverschonen. Da ich meinen vatter sahe / erschracke ich so hart / vermeinte ich / der donder hett mich geschlagen / **224.** stûnd wie ein stock / mich nach der Thisbe umbzûsehen / sie aber hatt sich verborgen / lûgt in der kammer hien und wider / kundt nit reden / wusst nit was ich thûn solt / **225.** aller mein leib zittert mir / das mir auch das schwert aus den henden fiel. Da das

Demeneta ersah / sprang sie herzu erwünscht das schwert / warffs hinweg. **226.** Wie nûn der vater des schwerts halben sicher was / und ich so gar erschrocken / lieff er mich an warff mich nider / rûfft umb hilff unnd liess mir hend und füss binden / **227.** da kam erst Demeneta und sagt zû meinem vatter. Sihestu yetzund das war ist das ich dir zûvor geklagt habe. **228.** Ja sagt der vatter / erst müss ichs glauben / aber wann ich mich verantworten wolt / weil ich also gebunden lag / wolt er mich nit hören / lies mich die nacht also ligen / **229–230.** unnd so bald es tag ward liess er mich auff den platz fûren / rûfft die herren umb recht an / **231.** sprach / Sehend disen argen bûben / **232.** der mir zûm ersten geboren worden / den ich zart erzogen hab / den ich studieren und in kûnsten lehren hab lassen / auff den ich gemeindt mein alter zû setzen / den ich der statt gedacht nutz zûsein / **[233.] 234.** diser arg lecker / hatt mein weib schenden wöllen / darzû hatt mich und sie / so das glück nicht darvor gewesen wer / umbringen unnd ermorden wöllen / **235.** den hab ich euch fûrgestellt / euer urtheyl darüber zûgeben / was mit ihm zû handeln sey / **236.** wiewol ich macht hett in selber umbzûbringen / doch will ich lieber ersterbe nach dem urtheyl und gesatz / dann von meinen eignen händen / machen mit im nach ewerm gefallen / **237.** und waite hiemit hefftig / die stieffmûter waite auch klagte mich / doch mit falschem hertzen / sprechende / ich erbarmt sie hart / das mich der teufel also geraitzt hette / meinen âltern schand an zû thûn / und sie zû ermorden. **238.** Als ich mich aber verantworten wolt / kompt einer der mich hart und hefftig anredet / fragt ob ich ein schwert über mein vatter gezuckt / und in die kammer kommen were. **239.** Ich müss bekennen das es also were / aber mit underscheid / **240.** da schrey meniglich / Einer schrey man solt mich versteinigen / der ander man solt mich dem hencker uberantworten / der dritt man solt mich über ein felsen abstûrtzen.

Das V. Capitel.

*Wie Cnemon ins ellendt verwisen worden / und wie seiner mitgsellen
einer in wider an eim frembden ort gefunden / im anzeigt wie es seiner stieffmûter
gangen sey / damit er gerochen worden.*

241. Die weil sie zû rhat giengen wie sie mich tödten und mit was schweren tods sie mich straffen wolten / **242.** Schrey ich under dem getümmel uber laut / O Demeneta / O stieffmûter / O du falsches weyb / deinet halben würd ich ohn mein verschuldung hieher gestelt / von deiner bossheit wegen würd ich getödtet / **243.** ich kumm unschuldig umb mein junges leben. **244.** Solch mein geschrey horten etlich / wiewol schier unmüglich von wegen des grossen getümmels des volcks / es sagts einer dem andern was ich geredt hatte / und wurden gegen der Demeneta argwönig und gaben zûm theil meinen worten glauben. **[245.] 246.** In disem kam das urtheil von sechzehnen hundert personen gefelt / man solte mich in ein dieffe klufft über ein felsen abstûrtzen. **247.** Darwider waren auff tausent personen die gegen der Demeneta argwönig / sie hette mir solchs spiel / wie dann andere stieffmûter gethan / aus neid zûgerüst / **248.** die wolten / dieweil ich das schwert über mein vatter gezuckt / wie ich bekant hette / solte man mich ins ellend verschicken. **249.** In solchem zwyspalt ward ein uff lauff / doch letstlich wie sich baide partheyen underrichtet hatten / fielen auch etlich von der andern seitten zû den tausenden / und die erhielten ihr meinung mit gewaldt. **250.** Also ward ich von meines vatters hauss ausgestossen / nackt und plos hienweg gejagt. **251.** Die götter aber haben meiner stieffmûter ihr falsche untrew vergolten und mich gerochen / **252.** das will ich euch ein ander mal erzelen / dann es yetzund zeit zûschlafen ist / es ist spat / so bedörffen ihr auch rhû / dann ihr kranck und müde sind. **253.** Da sprach Theagenes mit nichten soltu auffhören zû erzelen / du beschwerest uns mehr mit deinem schweigen dann mit erzelung der geschichten / derhalben far für zû sagen wie es ergangen ist. Nûn hören zû **254.** sprach Cnemon / dieweil irs also haben wöllen / **255.** wie ich mein urtheil entpfangen / müst ich mich aus der statt packen / arm / trostlos / in der ich vorhien ehrlich gehalten ward / müste yetzund verspott und mit grosser scham weichen / darzû waren vil tausent menschen die mich kanten / **256.** ich dorffte keinen aus grosser trûbsal unnd schamm umb einig hilff ansprechen / **257.** gieng inn die schifflende des

Meers / da fande ich ohn gefehr ein schiff das vom land sties / 258. darin sas ich und für mit inen biss inn die statt Aegener / auch in Griechenland gelegen / 259. [260.], 261. so hatte ich oft daheim vernommen / wie meiner müter fründ da woneten / fragte nach inen fand sie auch / sie namen mich auff und hielten mich wol. 262. Und wie ich biss in die zwentzig tag da gelegen / gieng ich eins mals am Meer spatzieren nach meiner gwonheit / 263. in dem so sihe ich von fernem ein schiff daher kommen / stünd also still wartende was es news brächte. Wie es aber an das port kam / und ehe der schiffman das brücklin heraus an das land legt / 264. springt einer aus dem schiff zû mir an das land / laufft zû mir / umbfacht mich und küsst mich / Und wie ich in besihe / so ist es meiner mitgesellen einer genant 265. Charias schreit und spricht. O Cnemon ich bring dir gute botschafft / du bist gerochen worden an deiner feindin / dann Demeneta ist gestorben. 266. Ich sprach zû ihm / O Charia / die götter wöllen dir dein leben fristen / 267. sag an was frölicher bottschafft? wie ists gangen? ich fürcht sie sey eins guten tods gestorben / und nit eins tods wie sie umb mich verdient hatt. Charias sprach / mein Cnemon die gerechtigkeit verlasst niemands / als Hesiodus spricht / unnd so einer ein zeitlang mit falscheit hiendurch kompt / mag es doch die leng nicht beston / 268. sonder kompt an tag / also hatt Demeneta auch ihr end genommen / dann es ist als offenbar worden / wie sie mit dir umgangen / darzû hatt mirs Thisbe / als sie mein gut kundtschafft gehabt / von wort zû wort erzelet. 269. Nach dem dein unglückseliger vatter hatte zû wegen bracht das du unschuldig deins vatters hauses und der statt ins ellend verwisen worden bist / hatt es in hefftig gerauen / unnd ist ausserhalb der statt weit von leuten in einem hoff der sein war / gangen / darinn beklagt er seinen unfahl unnd fürte ein kläglichs wesen / 270. Die Demeneta aber ward halber unnig / dann sie fieng dich erst an recht zûlieben nach deinem abscheid / sie waitte und heulte ohne underlass / sich erzeigende / als ob sie gross laid aus mütterlichem hertzen deinethalben hette / aber es war nicht deinethalben / sonder irenthalben angesehen / 271. schrey tag und nacht. O Cnemon / O mein sùn / O mein frewd / O mein eigen hertz woh bistu? wie geht es dir? 272. hatt ein solch jämmerlichs wesen das auch ihr nachbeurin ein mitleiden mit ihr hatten / unnd sich verwunderten das ein stieffmüter sich eins stieffkinds so hefftig anneme / sie trösten sie / redens ihr von hertzen / aber sie merckten den rechten butzen nicht warumb es ihr zûthûn war / wisten nicht woh sie der schûch druckte / ja sie fiel etwan in ohnmacht / wann sie ein wenig zû ihr selbst kam / 273. das sie und die Thisbe allein waren / fieng sie an die Thisbe zû schelten / gab ihr die schuld / sie hette die sache nit recht versehen / sie wer auch dessen ein ursach das Cnemon hett weichen müssen / sprach also / Du verfluchte / wie bistu so schnell gewesen unglück anzûrichten? 274. hastu nicht verziehen können biss mir der zorn vergangen were / und ich mich eins andern bedacht hette? du hast mich meins liebhabers beraubt / dessen ich sonst wol mit lüsten genossen hett / dann da er nit gleich erstmals sich meiner begird ergeben wolt / so wer er die leng durch mein anreizung bewegt und mir zû theil worden. 275. Solches redet sie mit zornigem gemüt / darbey Thisbe abnemen kunte / das ihr von der Demeneta ein gros ubel und böser handel künfftig sein würde. Unnd da sie die fraw also erzürnt sahe / auch das sie baide in der lieb unnd zorn unsinnig war / gedacht sie sich mit list zû erretten und der straff fürzûkommen / gieng zû der frawen sprach. Fraw was ist das für ein unmût? warumb beschuldigest dein trewe dienerin und magt / die weil ich dir in all weg gehorsam und zû yeder sache behilfflich gewesen binn / und noch thûn? Ist es yetzund in diser sache nicht nach deinem willen gangen / gedenck das das glück daran schuldig sey / sicht es dich aber für gut an / das ich dir aus disem trübsal helffen soll / zeig mirs an ich will mein mûglichen fleyss ankeren. 276. Die fraw antwort / es ist nicht zûerfinden damit mir wider zû helffen were / dann mein frewd / hertz / leib unnd leben / ist weit von mir geschaiden / 277. alle hoffnung ist bey mir aus / 278. dieweil er in weitten frembden landen / das kein mensch nit waisst woh er hienkommen ist / hett man ihn doch versteiniget oder sunst umb bracht / so wer mein lieb mit ihm verloschen. Aber dieweil er noch lebt / so sihe ich ihn stets vor mir / rede mit im / und werde selbst schamrodt / müss auch gedencken woh er hien kompt / wirt er solche unzimliche begirden von mir sagen / thût ers gleich nicht / unnd ich ihm gern nach zöge / in welchem land solt ich ihn sûchen / er hatt im nit unrecht gethan / das er seins vatters beth nicht vermelingen wöllen. Ach hett ich noch ein guten fûg mit ihm zû reden / warumb bin ich ihm so hart gewesen / ich hab gethan als eine die ihm hessig gewesen / den ich doch sehr hefftig geliebt habe / das bekrenckt mich / das thût mir weh. Ach mir armen

weib / ey der gewulichen handlung / aber die götter thûn mir nicht unrecht das sie mir solchen schmerzen mehrten / ich wais nit was ich thû / woh soll ich hien? 279–280. wer gibt mir raht? O Thisbe du hast vor von deiner hilff gesagt / darinn du mir noch magst dienstlich sein / ich bitt hilff / raht / sùch / lauff / ob du mein kummer magst leichtern / sunst wirt kein ander mittel bey mir sein dann der bitter tod. Mit dem ein messer zuckend / sich zûerstechen. Die magt erwùscht sie / sprechende / Fraw sind frölich / ich kan euch wolhelffen / richtet sie uff / bekrefftiget sie mit wassern biss sie ein wenig wider zû ihr selbst kompt unnd sagt. Es meint meniglich in der statt Athen / Cnemon sey dem urtheil so ihm auffgelegt / nachkommen / und ins ellend entwichen / 281. ich hab aber deinethalben grosse sorg und nachfrag gehabt / und ist mir unverborgen das er noch nahet umb die statt heimlich vorhanden.

Das VI. Capitel.

*Thisbe besorget sich vor der Demeneta / findt einen list damit die fraw
zûerfreuen / doch aus falschem hertzen / unnd bringt sovil zû wegen / das sich Demeneta
uber ein felsen abstürztet falt zû todt.*

Ich glaub das du habest etwann von einer gehört die ist ein harpfen schlägerin / heist Arsina / zû welcher Cnemon auch vil gewont hat / die selbig Arsina da sie den unfal Cnemonis gehört hatt / hatt sie ihn bey nacht uffgenommen / behalt ihn heimlich im hauss / und hatt im verheissen / wann sie ir sachen uff ein ort gemacht / wöll sie mit im darvon ziehen. 282. Demeneta fieng an und sagt / O du glücksällige Arsina / das du so vil zû wegen bracht hast / damit du auch des flüchtigen Cnemonis geniessen kanst / 283. aber was hilffst mich armes weib? Thisbe sagt / O fraw gar vill hilfft es dich / dann Arsina ist mir sehr wol bekandt und mein gütte gespiel / so will ich mich annemen / das ich den Cnemonem hefftig geliebt und noch liebe / die weill er dann und sie mit einander darvon wöllen / 284. will ich sie bitten das sie mir gönne ein eyntzige nacht bey ihm zû ligen / das würt sie mir gar nit abschlagen / wo dann dis geschicht / so müstu an mein statt zû ihm ligen / und deinen lang begerten willen erfüllen / damit würt die unsinnige liebe inn deinem gemüt zergehn / dann es hilfft vil zû der sach / wann das liebhabende das uberumpt / das es hefftig begert / die brennende flammen zû leschen / und wo dir gleich noch etwas der liebe im hertzen blibe / so kan ich dir weiters rhaten / allein das würt der erst und best weg sein. Solche anschleg gefallen der Demeneta / lobet die sehr / batt die magt solchem uffs fürderlichst nach zû kommen / mit verheissungen des ihr leben lang zû geniessen. 285. Die magt ernant einen tag das auszûrichten und gieng zû der Arsina sprach zû ir / 286. Kenstu nit einen der heist Teledemus. Arsina sprach / ja. Sie sprach / ich bitt dich du wöllest mich und in hinacht inn deinem hause lassen ligen / dann ich habs im verheissen / und wann ich mein fraw schlaffen gefüre / so will ich kommen. Die Arsina saget irs zu. 287. Demnach lieff die Thisbe zû deinem vatter Aristippo auff den hoff / 288. spricht also / Herr ich binn zû dir kommen / mich selbst zû beschuldigen / du magst mich nach deinem willen straffen / dann ich binn ein ursach das du deinen sùn ins ellend geschickt hast / 289. wie wol nit gern / aber dennoch hab ich darzû geholffen / 290. dann ich hab gemerckt das dein weib sich dein nit gehalten / und dein beht mit dem ehebruch besudelt / ich hab auch besorgt / du werdest die sach durch einen andern erfaren / so hab ich mein straff selbst erachten können / so ich dirs nicht zûvor anzeigen würde / zû dem hastu mich erbarmet / das du sie so gar lieb gehabt und sie dich so schendtlich betrogen / hab mich doch entsetzt dir solchs selbst anzûzeigen / sonder ich binn zû dem jungen herren / deinem sùn gangen / hab ihm zûverstehn geben / die selbige nacht / wie dein weib des ehbruchs zû zeitten pflegte. Da er solchs vernam / 291. würt er grimmig (wie er dann wie du waist vorhien mit ir in grossem unwillen gewesen) verstunde er die red letz / vermeindt der ehbrecher were uff die stund vorhanden. Wie ich im das sagt / erwischt er sein schwert / was ich an im hielt / was ich sagte er wer yetzund nit vorhanden halff als nit / hörte noch sahe nit / 292. lieff deiner kammer zû wie ein unsinniger / wie es aber gangen ist hastu leider wol gesehen / yetzundt aber ist es zeit das du dich rechest an der unbilligkeyt deines sùns / die ihm von deinem falschen weib geschehen ist / dann ich dirs auff

den heutigen tag zeigen wil / das dein fraw ein ehbrecherin ist / darzû inn einem schnöden bösen hürischen hause ausserhalb der statt / in dem sie nûn oft ubermacht gelegen. **293.** Aristippus aber sagt / ist es sach das du mir das zeigest / so will ich dich frey lassen und reichlich begaben / unnd wirt mein gemüdt erfrewt / auch ich wider lebendig / das ich mich an meiner feindin rechnen soll / **294.** ich hab vil geargwont die sachen stunden nit recht / aber dannocht gschwigen / was sol ich thûn das sag mir? Thisbe sagt / **295.** Weistu den garten da man die bilger begrabt / da wart mein auff den abent. Als bald Aristippus das hort / bewilliget er zû kommen. Bald lieff sie zû der Demeneta sprechende / fraw rüft dich / du müst hüpsch geziert kommen / dann alles was ich dir verheissen hab / ist versehen und zûgerüst. Sie aber war nicht faul / zieret sich unnd thet alles das sie die magt hiess. **296.** Wie es nûn abent war / giengen sie mit einander / Wie sie schier zûm haus kamen / lies sie die fraw an einem ort sten und lieff sie voran zû der Arsina sprach / das sie dieweil in ein ander gemach gieng / dann der jüngling würde sich schammen so er yemands frembdes sehe / dessen war Arsina wol zûfriden. Also holt sie Demeneta / leget sie in ein kammer in das beth / lescht das liecht aus / damit wann Cnemon käm / sprach sie / das er dich nicht erkenn / solt auch nit vil mit ihm reden / dann ich in bescheiden würd bald zû kommen. Wie sie nûn von ihr gieng / **297.** lieff sie schnell zû Aristippo da sie ihn hien bescheiden / kum schnell sprach sie / unnd lûg das du den ehbrecher bindest / damit er dir nit entrinne dann sie sind bey einander. Erfolget ihr nach / und da sie zû dem hauss kamen / **298.** gieng er in die kammer und sahe ein wenig vom monschein das beth / lieff hienzû schrey / O ihr götter helffen / He he hab ich dich da erwünscht. Die weil Aristippus also schreyet / **299.** machet die Thisbe ein krachen mit der thür / schreyt uberlaut / O weh / o weh / der ehbrecher ist entrunnen / schaw herr das du die ehbrecherin behaltest. Aristippus sprach / **300.** Sey keck / ich hab die schandlose verflüchte / die ich lengst begert habe / band sie unnd fûrt sie der statt zû. Demeneta aber war erschrocken / bedacht ohne zweyfel beyderley schande / so sie begangen / wusst auch wol mit was straff sie bezalt würde / darzû schandtlich betrogen / gieng also unredend gefangen mit. **301.** Und aber da sie nahet bey den brunnen kamen / da man pflegt in der höhe zû opffern / wie du waist / reiss sie sich aus seinen henden unnd stürtzet uber ab auff den kopff / **302.** also lag die schandtliche schandtlich. Wie das Aristippus sahe sprach er / Du hast ohne urtheyl dein recht urtheyl entpfangen / liess sie also ligen / gieng in die statt zaigt solchen handel an / und warde darnach mit dein freunden zû raht dich aus dem ellend / so man dich erfragen kondte zû holen / **303.** ob sie also beschlossen oder nicht / kan ich nicht wissen / dann ich binn in disem meinem geschefft nach / hieher geschiffet / das soltu aber hoffen das die gantze gemein daran ist / das du wider auffgenommen werdest / unnd dein vatter dich wider annemen werde. Das hatt mir mein gesell Charias gesagt / wie mirs aber weiter gangen und wie ich hieher in dises ellend da du Theagene unnd Chariclia bist / kommen bin / will ich mit der zeit auch erzelen **304.** fieng hiemit an zû wainen / es waiten die zwey gefangnen mit ihm ihr ellend bedenkend / waiten so lang biss sie alle drey darüber endtschlaffen theten / wie dann gewonlich geschicht.

Das VII. Capitel.

*Der Hauptmann Thianis hatt einen traum / beschickt
seine mitgsellen / bitt umb die junckfraw die zû ehelichen / sie bewilligen all
und schlügen an die hochzeit zû halten.*

305. Als aber yetzund der rauber Hauptman / welcher Thiamus hiess / einen gütten schlaaff gethan / in dem er etliche treum gehabt / erwachte er und gedacht also was im getraumpt hette / **306.** es war fast gegen morgen / wann sich tag und nacht scheiden thût / in solchem nach gedenckenn entschlief er widerumb / und kam ihm ein solcher traum für / Es bedunckte ihn wie er gehn Memphi in die stat kam / **307.** und gieng in den Tempel Isidis / und sahe das in allen winckeln liechter angezündet waren / und als vol Feuer. Es lagen auch alle altar voller geschlachter thier / darzû mit blût bespfenzt zûm opffer / der ein und umbgang war uber al gantz voll von leuten die ein gross getöss machten / **308.** da

er aber mitten in tempel kam / dauchte in wie die göttin des Tempels gegen im gieng und fürte Charicliam an der handt / und sprach / Dise jungfraw vertraw ich dir auff gütten glauben / wie wol du sie hast / so hastu sie doch nit / **309.** aber du wüirst ungerecht gegen ir sein unnd disen hastu erschlagen / sie würdt aber auss deinen henden entrinnen und nit getödt werden. **310.** Und wie er erwachte warde im angst / gedacht hin und wider / wie er den trawm ausslegen und verstehn solte / dan er solchs eygentlich im trawm gesehen / demnach wie er lang nach denckens hatte / verstünde ers bey im also / du wüirst die jungfraw haben und nit haben / du wüirst sie haben / das ist / zů einem weib / und wüirst sie nit haben / das ist / sie ist vileicht kein jungkfraw mehr / sonder geschwecht / und wirst sie underston zů dötten / das ist / du hast gemeint sie sey ein jungkfraw und also jung sie verzeren. Aber sie würdt dir entrinnen / das ist / sie würdt nit not und zwang leiden / und leget bey sich selbst den trawm also auss. **311.** In dem so leuchtet der helle morgen aus den wolcken / und thůt sich die sonn auff das gebürg / da stůnde er auff und beschickte alle die so im underthon waren / **312.** liess allen raub herfür auff den platz tragen / befal dem Cnemoni / das er die zwey gefangnen auch herzů brecht. Wie Cnemon den gefangnen anzeyget / wie sie solten mit ihm zů seinem herren gehn / fiengen sie an zů wainen / sprachen / was unglücks und trůbsal wůrt uns jetz zů handen gehn / wir bitten dich Cnemon von wegen der landsmanschafft / stehe uns bey und bis uns rhätlich. Er tröstet sie / verhiess ihnen bey zů stehn / sie allein solten eins frölichen gemüts sein / **313.** Sprach sein herr were nicht also eins tyrannischen hertzen / er were auch eins herlichen herkommens / und freundlich er geberden / Das er aber yetzundt thete / geschehe auss sonderer nott / unnd müste sich yetzundt inn solchem standt erneren. **314.** Da sie nůn Cnemon getröstet unnd mit sich brachte / stůnde Thiamus auff ein sonder ort das ihn yederman sehen konte und redt zů seinem volck also / **315.** Ihr lieben mitbrůder unnd gesellen / ihr haben nůn mein gemüdt ein zeitlang wol erkandt / was ich gegen euch gesinnet bin / **316.** So wissen ir auch das ich ein sůn des obersten priesters zů Memphis bin / und da mein vatter mit todt abgangen / das mich mein brůder der jůnger ist dann ich / mit listen umb das priesterthumb gebracht / darumb bin ich zů euch geflohen / **317.** euch gebetten und angerůfft mir behilfflich zů sein / damit ich wider zů meinen ehren unnd reichthumb kommen möge / solchs befalhe er alweg Cnemoni den zweyen gefangnen zů verdolmetschen / dann er konte yetzundt gůt Aegyptisch. Weitthers sagt Thiamus / **318.** Ich binn ein zeitlang ewer hauptman und herr gewesen / wir haben vil ůberkummen und geraubet / ich aber hab mir noch nie nicht etwas sonders zů einem voraus / wie ich wol zů thůn hette behalten / sondern mit euch in gleiche theylung getretten / es sei in goldt / silber / edelgestein / und was wir bekummen haben. So wissen ihr das ich ye unnd alweg gegen den gefangnen / und sonderlich gegen weibs bildern / eins senfften gemüts gewesen / entweder ich hab die euch in der theylung abkaufft oder minder genummen für sie / so wir getheilt haben / oder hab sie mit ewerem gůten willen frey hienweg ziehen lassen. **319.** Aber yetzundt ist ein einige bitt an euch / das ihr mir aus disem raub ein einig stůck gůtwillig zů lassen wölln / Das ist dise ausländische Junckfraw / unnd wiewol ich so vil macht hette die für mich selbst zůbehalten / doch will ich sie lieber mit ewerem gůten willen haben / dann es dunckt mich nit nutz sein noch weysslich gehandelt / einer gefangnen Junckfrawen gewalt anzůlegen / so beger ichs nicht vergebens / dann ich will euch sovil dargegen schencken / das ich mit dem ůbrigen raub mit euch in gleichem nicht schreiten will. Zů dem so will ich sie mir zů einer ewigen gesellin / unnd zů einem weib erwelen / unnd nit zů einem můtwillen / dann es bedunckt mich sie sey eines hohen edlen geschlechts / dann sie einer göttin priesterin nit ungleich / das ist ab zůnemen so man im schiff von gůttern bey ihr gefunden / so hatt sie ein schön erbar geberde / ist ůber schön von leib und gestalt / ja wie möchten einen die gůtter höher begaben / dann mit einem solchen schönen weib / binn der zůversicht ihr werden mir solchs nicht abschlagen. **320.** Sie aber wůnschten ihm alle glůck / waren wol zůfriden / allein er solte nicht verziehen / sonder nach gewonheit hochzeit halten / derhalben dancket in Thiamus sehr freundlich ires genaigten willen gegen ihm. Und dieweil sie all bewilligten / sagte er / so will ich auch der Junckfrawen willen vernemen. Ich hette wol gewaldt sie zůnemen sie thete es gern oder nicht / aber woh ein ehe sein soll und beharren / da můs baider will gůt sein. Liess also durch Cnemonem den fůrgebrachten handel der Junckfrawen anzeigen / und fragen ob sie auch bey inen wonen möchte / ob sie sein weib sein wolte / auch woh her und wer sie weren / dann der hauptmann kondt nicht wol Griechisch

reden. Nach fürgebrachter red / **321.** schlûg sie die augen undersich / sich ein weil zûbedencken / demnach richtet sie sich auff unnd sahe Thiamum an / also mit zûchtigen augen und geberden / das meniglich sahe das ihr schöne zûsehenlich zû nam / und lies den Cnemon dolmetschen also redende / **322–324.** Es were billich das mein brûder Theagenes die red thete / dann es gezimbe einer frawen zûschweigen / und aber einem mann under mannen zûreden / dieweil sie dann darzû erfordert wûrde antwort zû geben / und sie so vil freundtlichkeit merckte / das sie sie lieber wolten gütig / dann mit gewalt zû dem / das doch billich wer / bringen / und sonderlich dieweil als das so gehandelt mich antreffen ist / so müß ich von meinem fûrnemen absten / meiner junckfrawschafft halben / so ich mir endtlich fûrgenommen darinn zûverharren / unnd will als meinem überwinder und euch allen zûverston geben.

Das VIII. Capitel.

*Chariclia redet und antwort auff ihre frag / bewillget uff ihr begeren / des Theagenes
sehr erschrickt / wirt doch von Chariclia wider getröstet.*

325. Wir sind aus Asia / und in der statt Epheso von ehrlichem gschlecht geboren. **326.** Da wir aber zû unserem jungen verstand sind erwachsen / unnd aber das gesatz erfordert / das man den göttern aus Junckfrewlichem standt der knaben und junckfrawen priester machen soll / so binn ich der göttin Diane / unnd mein brûder dem gott Apollo zû geeygnet worden. **327–328.** Da nun die jarzeit kam den göttern zû opffern / sind wir in die Insel Delas gefaren / unsere priesterschaft zûversehen / derhalben ward uns unser schiff mit gelt / silber und aller notturfft geladen / auch mit allem so zû dem gesang und nackenden fechten oder kempffern gehorte. Unsere ältern aber sind aus älte unnd forcht zû schiffen auff dem Meer dahaimen bliben / aber vil burger sind zû uns ins schiff getretten. Die andern haben eigene schiff gehabt / sind also vom land gestossen / **329.** und da wir ein langen weiten weg auff dem Meer gefaren sind / ist uns ein schnell ungewitter überfallen / mit donder / plix / regen / **330.** finsterem gewülck unnd grausamen sturmwinden / haben solche wind unser schiff von dem rechten fahr geworffen. Als aber der schiffman aus disem unglück überwunden / kein hilff noch steur wuste / **331.** ist er vom rûder abgangen / hatt das schiff dem glück und winden übergeben / **332.** sind sechs tag und nacht auff dem Meer hien unnd her von winden geschlagen worden / letstlich sind wir doch zû land geworffen worden / da ihr uns dann gefangen haben und unser unglück gesehen. **333.** Da wir zû land kommen / sind wir und die schifflaut fro gewesen / haben daselbst rûhen unnd uns ergetzen wöllen / **334.** sind ausgestigen frölich zûsein und ein wolleben angerichtet / **335–337.** über disem sind die schifflaut voller wein worden / und wie ohne das / das selbig volck ein rauberisch art ist / haben sie sich understanden an disem frembden ort uns zû erwürgen / und unser gût zû rauben. **338.** Da das unser freund und burger gesehen / haben sie sich zû wehr gestellt / doch mit irem grossen schaden / haben einander umbbracht und erwürgt / **339.** allein bin ich und mein brûder überbliben **340.** (das die götter wolten das mir auch druff weren gangen) zû unserm unglück. Aber dieweil es doch sich also geschickt hatt / soll es als ich sihe unser glück sein / das uns die götter in ewere hând geben haben / und die ich den todt geförchtet / **341.** wûrde yetzund zû einer braut erwelet / das ich dann mit nichten widersprechen kan noch will / die weil ich als ein gefangne zû solchen ehren kum / **342.** und sonderlich eines obersten priesters sûn vermehlet werden soll / acht ich für ein glück von den göttern beschaffen / ich kan auch gedencken / das mein Breutigam mit göttlichen gaben gezieret. **343.** Derhalben mein Thiam / eins will ich dich bitten / **344–348.** du wöllest mich vor in die statt / oder an das ort / da dem gott Apollo ein tempel gebawen ist fûren / damit ich möge mein gelûbt und priesterschaft wider auff sagen / und wer zû Memphi am aller besten / das du dein vorgehabte ehr wider überkommest / da möchten wir unser hochzeit herrlich / unnd dir zû ehren halten / doch setz ich das alles zû deinem gefallen / wiewol ich wais das du mir solch begeren nicht abschlechst / die weil du von jugend auff bey göttlichen sachen erzogen / und all dein glück von den göttern kumt. **(350.)** Unnd da sie solchs geredt hette / fieng sie an zû wainen. **349.** Die aber alle so zû gegen waren unnd solchs horten / schrien / es wer wol recht unnd gût

was sie geredt hette / man solt auch dem nachkommen. Thiamus wiewol ers ungern thete / **350.** müste doch darin gehellen / wiewol in die sach bedauchte lang zůsein / vor grossem verlangen / hienwider bedunckt ihn er hörte ein Syren singen / darumb sie so süsslich geredt hatte / **351.** auch so verwilliget er von wegen des traums so er gehabt hatt / dann er meinte der traum hette angezeigt / das die hochzeit zů Memphi gehalten werden solte / lies die sach also berůhen / und befahl das man uber zehen tag solt mit aller sach zůr hochzeit gerůstet sein / dann sie wolten zů Memphi hochzeit halten. Und lies die gefangnen wider in ihr wohnung belaiten / gab inen den Cnemonen zů / nicht als ein hůter / sonder als einen mitgesellen / lies ihr herrlicher dann vormals mit essen und drincken warten / dessen genos auch Theagenes als ein brůder. **352–353.** Es dorffte auch Thiamus die Junckfraw nicht ansehen noch umb sie sein / dann es were im sonst nicht můglich gewesen / das er versprochen hatt zů halten / derhalben flohe er ihr gemach. **354.** Cnemon nach dem alle ding nůn sicher waren / sagt er zů dem Theagene / das kraut so er im verheissen / welches wunden schnell heylet wolt er yetzund sůchen / **355.** gieng also hienweg. Wie nůn Theagenes yetzund allain was / hůb er an zů heulen unnd wainen / wolte nicht mit der Chariclia reden / beklagte sich seins unglücks / **356–358.** beschuldigte darumb die gůtter. Sie aber fragte / ob er sein erst unglůck noch bewainte / oder ob im etwas newes zůgestanden zů trauren. Ach sagte Theagenes / ist das nicht new / woh man trew und glauben bricht / du hast mein gantz vergessen / und hast dich einem andern vermehlet. **359.** Die Junckfraw sprach. Da seyen die gůtter vor / lieber beschwer mich nicht hůher / die ich vorhien betrůbt binn / hastu mein hertz noch nit gegen dir erkant / **360.** oder argwonest du darumb ich etlich wort lauffen lassen? ich fůrchte mehr du werdest dich von mir abwenden / dann du fůrchten darfst / das ich mein hertz von dir kere / dann es ist nichts auff erden das mich von dir theilen kan / **361.** ich hab mich dir nicht begeben mit frembder liebe fůlschlich zů lieben / sonder von anfang unser liebe hab ich dich ehrlich und ehelich mit dem eydt bestetiget und gehalten / auch noch biss anher mich keusch und fromb erhalten / biss ein mal die gůtter geben dem nach zůkommen. **362.** Bedenck doch bey dir selber / solte ich einen rauber / tyrannen / fůr einen Griechischen jůngling / einen dem ich gehessig / fůr den ich hertzlich liebe / nemen. **363.** Theagenes sprach / Was hastu aber darmit gemeint / das du mich deinen brůder genant / auch von der Insel Delas angezeigt / ich kan wol erachten / darumb er gegen uns nit eyfern můchte / und uns von einander scheiden? Aber das du so austrucklich vom heurath beschlossen / das offentlich verwilligt / die zeit unnd ort ernant / **364.** das hab ich nicht kůnnen recht auffnemen / ich hette auch gewůlt / das sich das erdrich uffgethan hette und mich verschlungen / dann solchs erleben und sehen. **365.** Chariclia aber fiel ihm umb den hals / wainte und kůsst ihn wol hunderr mal / sprechende / yetzundt verstand ich / das du nit abstehest mich zů lieben / wiewol du mit grossem unfahl beladen bist / und halte dir dein trawren billich zů gůt / Wiss mein Theagene / **366.** wann ich das nit gethan hett / so wůrd uns yetzund nit gestattet zů reden mit einander / darzů so habe ich das gemůt deren gestillet / die mich sunsten mit gewalt darzů gezwungen / und mich dein beraubet hetten / **367.** ich hab inen verheissen darauff sie hoffen / hab sie auch mit meiner rede ein zeitlang auffgezogen / nicht zů eylen mit der hochzeit / unnd mich ihn iren gewalt bewilliget / aber mich den gůttern bevolhen uns gnedig zůsein / und solch mein verheissen zů wenden / wie sie dann nůn vil mal uns beygestanden / das keins menschen weyssheit uns hette kůnnen helfen / **368.** darumb ich dann zů diser zeit inen ein gewisses / doch ungewisses zůgesagt / darumb lass solchs heimlich bey dir bleiben / und erzeig dich nicht anders dann das es dir gefalle / **369.** auch nit gegen dem Cnemoni / wiewol er unsers landes ist / so ist er doch ein gefangner / der můchte sich mit / und durch uns ledig machen / dann ich vertrawet inn disen sachen keinem angebornen freund nit / und woh man etwas von uns argwonon můchte / so wolten wir darfůr leugnen / dann es ist ein fein ding umb ein solche lügen / die dem hilfft der sie redet / unnd dem nicht schadet der sie hůrt. **370.** Also trůstet sie ihn mit disen und andern Worten.

Das IX. Capitel.

*Die rauber so erstlich an dem Meer von dem Thiami verjagt worden sind / fallen
dem Thiami in sein insel / verbrennen die / wöllen iren raub inen wider nemmen und holen /
Chariclia wirt in einen holten berg beschossen / Thiamus understeht
Charicliam in der höle zů erwürgen / waisst auch nit anders /
dann er habe sie erstochen.*

In dem wie sie mit einander reden / kumpt Cnemon schnell gelauffen / mit rumörischem angesicht / spricht. **371.** O Theagenes / ich bring dir das kraut / legs uff deine wunden das sie geschwind heylen / das uberig behalt / dann es würt vonn nöten sein / das wirs weiter brauchen. **372.** Es fragte Theagenes / wie er das verstehn müst. Cnemon sprach / ich kans yetzund nit erzelen / es ist zů besorgen die that käme den worten zuvor / gehe gleich schnell mit mir zů dem Thiami. **373.** Im hien gehn erwüste Theagenes einen schönen helm und einen scharpfen spiess. **374.** Wie das der hauptman sah / sprach er. Du hast zů rechter zeit die waffen genummen / derhalben thů sie an / und befehle / das die anderen sich auch wäffnen / dann es sind vil feind vorhanden / unnd so nahe uns auff dem hals / das ich sie auff dem nechsten berglin gesehen / zů dem ist Cnemon eylends zů mir kummen / und hatt mir solches angezeigt. **375.** In solcher rede erstummet er / sich bedenckende / sprach / wo ist die Chariclia? Cnemon sagt / sie steht da aussen an der thür / sich in ein winckel schmuckende / und zeigt sie dem hauptman. **376.** Thiamus sagt / ich besorg ihr mehr dann mein selber / darumb nim sie und für sie in die höle da unser schatz innen ligt / thů das heimlich / damit niemands wisse und offenbar werde unser heimlichkeit / und wann du es wol versorget / und das loch wol vermacht hast / so kumm wider zů uns / daz **377.** wir uns zům krieg rüsten / hie zwischen soll mein waffen treger / den göttern opffern das es uns in sachen und kriegsrüstung wol gange. **378.** Cnemon kam seinem befelch nach / fürte die Charicliam (welche waitte unnd trawrete / darzů sich oft nach ihrem Theagene umsahe) mit ihm in das loch / Es war aber die höle nit von natur / sonder von den raubern gemacht / damit sie den raub so sie überkummen / darinn behielten / auff das / wo sie von andern überfallen würden / der raub nit gefunden würde / **379–380.** Und was also gemacht / der eingang was gar eng mit einer thür die der erden und felsen gleich / das man da nit spüren kunt eynigen eingang / nächst am eingang war es zimlich weit wie ein kammer / in der kammer war wider ein thür mit gütten schlossen und rigeln versehen / doch alles dem felsen gleichförmig / wann man die thür auffthet / so waren vil geng hien und wider in einander / unnd durch einander / wie wurtzelen under einem grossen baum / und giengen doch alle zůsammen **381.** in ein gewölb welchs von oben herab liecht und tag hatte / an disem gewölb waren etlich klufft / tieff und finster darinn man sich wol verbergen kunte. Da nůn Chariclia darinn beschossen ward / versprach ihr Cnemon / er wolt auff den abendt mit dem Theagene zů ihr kummen / sie wolten auch sehen damit sie sich verstelen möchten von den andern krigsleuten / sie schweig still / war halber todt dieweil sie ihr Theageni beraubt ware / darzů sein hoch besorgende. Also ist Cnemon aus dem loch von so gangen / doch betrübter weiss / betrachtende das sie das glück also lebendig in disem finsternen begrübe / lieff wider zů seinem herren / **382.** den fand er gewaffnet mit anderen und zům krieg gerüstet / und stůnd ihr hauptman mitten under sie sprechende / Lieben brüder und kriegsleut / es ist unvonnöten euch vil zůermanen / dann ewer gemüt ist gross und begirig die feind anzůgreiffen / derhalben setzens dapffer hienein / dann es ist nit allein umb weib und kind / hab und gůt / sonder umb leib und leben / yetzmals zůthůn / auch würt zů ewigen zeitten zwischen unsern widersächern / die auch Meer-rauber sind / kein fryd gemacht / dann das sie entweder uns / oder wir sie alle zů todt schlagen / derhalben wöllen wir sterben oder genesen. **383.** Wie er das geredt hatt / rűfft er seinem waffentreger / Thermutis genant / und da er nit vorhanden war / drawet er ihm / lieff hindersich zů dem fahr in die schiff zů dem See / denn die feind hatten schon sein nachbauren angriffen / und ihre Insel eingenommen / sie hatten auch ihre heusslin und ire schiff angezündet / **384.** darzů das rohr / so am gestaden des Sees stůnde / Solch feur blib nit allein in einer Insel / sonder ward durch den wind von einer Insel zů der andern geworffen / also das ein unausleschlich fewr daraus enstůnde / und ein solche forcht in das volck brachte / das sie sich

in die flucht und uffs wasser begeben / darumb etliche uff dem land / etliche auff dem wasser umbkummen / dann die feind griffen sie zů wasser auch an / **385.** erschlügen ir so vil das das wasser vom blůt sich ferbte. Wie das Thiamus sahe / fiel ihm sein traum wider zů / gedacht das fewr bedeutet die fackeln oder liechter im tempel / die erschlagenen bedeuten die thier und opffer / der blůtig See / das blůt auff dem altar / **386.** also war dise auslegung der andern zůwider / gedacht das er Charicliam hette / und doch nicht haben würde / dann die rauber würdens im nemen / auch so solt er sie erwürgen / aber sie müst nit wundt von ihm werden / gedacht er wer von ihr betrogen worden / ihrenthalben sünde ihm unnd den seinen das unglück zů / des wolt er sich an ihr rechen / unnd sie mit seinen henden erwürgen / und die göttin des traums halben zů lügen machen. **387.** Sprach zů seinem kriegsvolck / sie solten sich redlich weren / er wolte den Thermutim sůchen opffer zůthůn / damit sie glück haben möchten / wolt bald wider bey inen sein. **388.** Eilte allein seinem hauss und der hůle zů / Charicliam zů tödten. Und wie er die erste thůr auffthet / schrey er auff Egyptisch / **389.** redet mit im selbst / dan er voller zorn und grimm / das er weder sahe noch horte. Wie er nůn in das erst gmach kumpt / hort er ein stimm die Griechisch redt / geht der selbigen stimm nach erwischt ein weibs bild / **390–391.** nimpt sie mit der lincken faust bey dem haar / und mit der rechten sticht er sie under der brust durchs hertz / lasst sie ligen / welche mit grossem wehklagen / schmerzen und heulen ihr leben endet. **392.** Gieng wider aus dem loch / bewainte doch ir unglück / sprechend / Ist das dein hochzeitlich kleidt / das du von uns empfangen hast / hie soll dein begräbnüss sein? spricht / **393.** Jetzund hat die göttin gelogen / und dem todt nit weren mögen / lieff hiemit den schiffen wider zů / befand das etliche geflohen / und der feindt aller nechsten bey ihm ware. **394.** In dem so kumpt Thermutis und will das opffer anfahren / er must aber mit dem Thiamidi in ein schifflin / unnd der dritt auch der das schifflin regierte. **395.** Theagenes und Cnemon stigen auch in eins / die andern ye drey und drey in ein schifflin / dann sie haben nit grössere schiff an disem ort / schifften am gestad hien und her sich den feinden erzeugende. Als aber die feind auff sie zů schifften / gaben sie die flucht / Theagenes und Cnemon machten sich auch heimlich darvon / **(396–397.)** **398.** es bleib niemandt dann allein Thiamides / ihm fůrname dieweil er Charicliam erwürgt hatte / wolte er auch sterben / und nicht lenger uff erdtrich sein / begab sich mit seinem schifflin mitten under die feind. Da sie in aber sahen / schreyen sie alle / das ist Thiamus / fahen ihn lebendig / er ist uns nůtzer lebendig dann todt / umgaben ihn ringsweiss mit ihren schifflin / Er aber wehrt sich sampt dem Thiamidi grausamlich / erschlügen und erstachen ir gar vil / **399.** aber zů letst ward im der spiess genommen / dann sie begerten in nit zů tödten. Da er nůn seiner wehr beraubt war / sprang Thermutis / welcher hefftig wundt war / unnd darzů seim hauptman treulich bey gstanden / in den see / schwamm schwächlich an das gestad / es begerte aber ihm niemandt nachzůeylen / fiengen den Thiramidem der war in lieber dann alle seine gesellen waren frůlich / **400–402.** wie wol sie ihrer mitgesellen vil verloren hatten / dann es waren die gesellen / welche erstlich zů dem schiff kamen / unnd den raub daraus trůgen / aber aus forcht / da Thiamus kam / darvon fliehen můsten und den raub verlassen / derhalben sie alle ihr nach bauren auffmanten sich an dem Thiami / von wegen des grossen raubs / zů rechen. Das sie ihn aber gefangen namen und nicht erschlügen / **403.** war die ursach. Thiamus hette zů Memphi einen brůder / der hiess Petosius / welcher jůnger war / **404.** der selbig hette mit list des hohen priesters ampt uberkommen / unnd seinen brůder Thiamidem dessen betrůbet / welchs ihme doch von der alte wegen zůgehörig gewesen. **405–406.** Als aber nůn Petosius gehört / das Thiamus der Meerrauber hauptman worden / můste er sich sein besorgen / das er nit von im uberfallen würde / derhalben schicket er hien und wider in die dörffer der rauber / verhiess vil gelt und vich zů geben / denen / die in gefangen brächten / Derhalben waren sie so begirig ihn zů fahen / wiewol sie ihn mit viler schaden und todt / lebendig fiengen. Als sie in nůn mit grossem schaden gefangen / fůrten sie in zů land / liessen das halb volck bey ihm ihn zůverwaren / die andern lieffen in die heuser hien und wider namen was sie funden / sonderlich in dem haus so bey dem loch ware / zündtens darnach an und verbrandten alles was da war. Da es aber nacht wolt werden / flohen sie hienweg aus forcht deren so aus dem streit entwichen unnd sich verborgen hetten / ein hinderhůt besorgende / giengen wider zů iren gesellen.

DAS ANDER BÜCH DISER HISTORIEN.

Das Erst Capitel.

*Hie wirt weiters gemeldet / wie Theagenes meint Chariclia
sey inn der Insel verbrunnen / Cnemon sagt wie er sie inn ein höle verborgen hab /
wie sie darein kumen / finden sie in der höle ein todt weibs bild.*

1. Da nún die rauber alles das sie gefunden / hienweg fürten / liessen sie die Insel ohne yedermans rettung brennen. 2. Theagenes unnd Cnemon dieweil sie sich verborgen / unnd die sonn auff dem erdtrich war / wusten sie von keiner brunst / kuntens auch nicht sehen vor der sonnen schein / alsbald aber die sonn zú gnaden gangen / und die nacht herzú schliche / 3. sahen sie ein ungewonlich liecht und heitere / theten sich auff ein höhe zú sehen was das were / 4–5. da sahen sie die gantze Insel ein lautter hauptthell fewr. Wie nún Theagenes solch grausam fewr sahe / schlug er und ropfft sein haupt / unnd sprach mit traurigem gemüt / 6–7. Hab urlaub du mein eygen leben / es werde all mein sterck und krafft des lebens von mir genommen / der todt wölle fürbas mein pflegen / so würd ich weder gfahr / sorg / hoffnung noch leben warten sein / 8. Chariclia ist hiendurch / Theagenes ist verdorben / 9. binn ich dann unsinnig gewesen das ich geflohen binn und mich verborgen? wer hatt mir das in sinn geben? warumb binn ich so verzagt gewesen? ach darumb / das ich mich dir / 10. du aller liebste Chariclia / hab wöllen erhalten. Eigentlich und fürwar will ich auch nicht lenger nach dir leben / ach du mein schöne / du mein holdtselige / yetzund ligst du inn der handt deiner feinde / bist nit eins natürlichen tods gestorben / 11–13. und das ist das aller schwerest / das du nicht in dessen armen und händen gestorben bist / wie du vilmal gewünschet und begert hast. Ach und immer ach / du bist im fewr verdorben / ach das unsälig fewr ist dein hochzeit fackel / unnd deine liechter gewesen. Ach du bist dermassen hienweg genommen / 14. das von aller deiner schöne unnd deinem leib nit ein fetzen uberbliben ist. 15. O du grewlicher und unausprechlicher grimmer todt / du hast mir mein höchsten schatz genommen / 16. O ihr unbarmhertzigten götter / ihr habt mich beraubt meiner lieblichen küss und freundtlichen umbfahung meiner liebhaberin. 17. Ey du todt / warumb kumst nicht yetzund zú mir auch? Ey ihr götter was verziehen ihr mich zú übergeben dem verderber des lebens? Wolan ich will mir mit disem schwerdt bald geholfen haben / 18. und du mein schöne liebliche Chariclia / solst deinen Theagenem bald bey dir haben / hie mit diser red zuckt er das schwerdt sich zú erstechen. 19. Das ersicht Cnemon / und erwünscht im die hand und spricht / 20. Was wiltu da machen? was bedeutet das? warumb bewainstu und trauest umb die / die noch lebt? sey du frölich dein Chariclia ist noch gesund / frisch und bey leben. 21. Theagenes antwort / Cnemon / wann du solche wort unsinnigen leuten oder kindern sagst / möchten sie dir vileicht glauben / darzú hastu mich an einem süssen todt verhindert. 22. Cnemon schwúr ihm und zeigt an was ihm Thiamus bevolhen / und wie er Charicliam in ein höle verborgen hette / wie die höle ein gestalt hette / das da kein gefährlikait zúbesorgen / vil weniger der tod der Junckfrawen. 23. Da das Theagenes höret / ward er wider behertzigt 24. und eylten der Insel zú / 25. meinte er sehe schon sein liebe vor ihm stehn / bildet im selbst für / wie die höle / darinn sie war / ein schön gemach were / ware wider wol zúmút / wusste aber nicht was trauren ihm bekommen würde. 26–27. Sie zogen an den rüdem mit gantzen krefft / damit sie bald in die Insel kämen. Wie sie nún mit grosser mühe und arbeit / auch das ihn der wind zúwider war / in die Insel kamen / lieffen sie schnell der hütten zú / da sie aber dahien kamen / 28. war es alles in boden verbrandt / sahen nicht mehr dann ein steinen seul / so noch ein anzeigen bey der höle war / dann es war alles zú äschen worden / so hatt auch der wind den gantzen platz eben mit äschen geworffen. 29. Sie funden noch ein wenig rohr hien und wider / daraus machten sie facklen / züntens von dem glunsenden fewr an / theten das loch auff / giengen hinein / Cnemon gienge voran. 30. Wie sie nún ein wenig hienein kommen waren / liess Cnemon ein uberaus lauten schrey. O mordt / o ihr götter was ist das? o weh Chariclia ist todt / 31. warff die fackel nider / fiele zú boden wainte hefftig. Theagenes aber fiel auff den toden cörper / als wann ihn der donder darnider geschlagen hett / lag lang auff ihr unbeweglich / 32–33. letstlich kam er zú ihm selber / umbfieng den

totden körper / hertzet unnd küsset den. 34. Da nun Cnemon sahe das Theagenes so jämmerlichen ab dem totten körper wainet und klagt / besorgt er Theagenes würd sich selbst umbringen / derhalben name er ihm sein schwerdt aus der scheiden / liesse aus der hölen widerumb ein liecht an zû zünden.

Das II. Capitel.

*Hie klagte Theagenes sein Charicliam / will sich umbringen / findt kein schwerdt /
Cnemon kumpt mit einer fackel / besehen den totten körper / so ist es Thisbe / unnd steckt
Chariclia noch in der dieffen hôle.*

35. Als yetzund Cnemon hienweg gangen / fieng Theagenes ein ellend jämmerlich geschrey an / bisse die zahn uff einander / darnach sprach er / 36. O du unträglicher schmerzen / wann wilt du ein end haben? O der grossen widerwertigkeit / O schrecklicher unfahl / 37. O ihr hellische götter / wann sind ihr mit unserem trübsal ersettiget? 38. Es dunckt mich grausam genug / das wir unsers vatterlands beraubt sind / haben grosse gefahr auff dem Meer erlitten / 39. dar zû under raubern unnd mörden oft gewesen / welches uns alle frewd entfrembdt / wiewol wir nie von einander kummen / noch wer es alles zû leiden / 40. allein yetzund ist es alles aus / Da ligst du yetzund du mein hertzliebe Chariclia / 41. und bist durch eines schandtlichen mörders handt erwürgt und umbracht / sonder zweyfel / du habest ehe sterben / dann dein junckfrawschaft schändtlich verlieren wollen / 42. welche du mir allein behalten hast wollen / aber nicht destoweniger ligst du da / Ach das ich deiner schöne kein liebe frucht empfangen hab / 43. darzû nimmermehr entfahen würd. 44. Ach du mein freuntliche / du mein holdtselige / ist gar kein ader an dir die noch ein wenig lebt? 45. rede doch nûr ein einzig wort / gib wortzeichen / heiss mich noch etwas / ruff mir nûr ein mal wie du vilmal gethan hast / Ach weh mir armen / warumb schweigst du? warumb ist dein freuntlicher mund mit still schweigen gekrânckt? 46. warumb ist dein angesicht mit finsternûs bedeckt? ach es haben dich die hellische underste götter der himmelischen götter beraubt. 47. Dein liebliche euglin sehen nicht mehr / die zûvor alles erleuchtet haben / der böswichtisch mörder hatt sie nit gesehen / wie er dich ermorden hatt wollen / dann es im unmöglich wer gewesen dich zûtöden / 48. [49–50.] wie soll ich dich nennen? ein braut / ach du kanst mich nicht mehr haben zû einem breutigam / soll ich sagen du seyst mein weib / so hast du dasselbig noch nicht erfahren? wie soll ich dir ruffen und zû letsten mit dir reden du mein süsse Chariclia? O Chariclia kere dich zû mir / du hast an mir ein trewen liebhaber / 51. ja du solt kein anderen überkummen / wolan ich will totten opffer auffrichten mit meinem eignen tod / und will dich mit meinem eignen blût besprengen / 52. es müß diss dieff felsechtig loch unser grab sein / Und dieweil uns die götter nicht haben wollen lassen lebendig bey einander sein / so müssen sie uns doch todt nicht scheiden. 53. Mit disem griffe Theagenes nach dem schwerdt zû der scheiden. Da ers aber nit fand / schrye er uberlaut / 54. O Cnemon / wie verfürst du mich so schandtlich / du wilt mein schmerzen erlengern / du bist an meiner lieben Chariclia schuldig / und wilt mich noch lenger umb treyben zû leben / woh find ich doch ein waffen damit ich mich umbringen kan / O Cnemon / dein list mag mich nicht lenger lebendig behalten / 55. ich will ehe den kopff an den felsen zerstoßen / unnd dann mit verwundtem haupt auff meiner liebsten Chariclia sterben. 56. Dieweil er also sich klaget / rufft ein stimm aus der dieffe der hölen / schreyende Theagenes. Er aber voller schrecken und angst / höret das und sprach / 57. Ich will kommen und bald bey dir sein / ich sihe wol dein leben kan nicht von hinnen faren / dieweil ich noch lebe / auch darumb das du nit begraben bist / oder vileicht das du von den hellischen göttern an disem ort hienweg getragen würdest / und ohn mich sein wilt. 58. In disem kompt Cnemon mit einer facklen / und hort Cnemon auch ein stimm die dem Theagene rufft / 59. da sagt Cnemon / O ihr götter / ist das nicht Chariclie stimm? O Theagene ich glaub warlich sie lebe noch / dann die stimm kumpt aus der hinder hôle / da ich sie hien behalten hab / unnd da ich von ihr gangen binn / das ruffen laut in meinen ohren nicht anders / dann sie sey noch da lebendig. 60. Theagenes aber sagt. Hör auff / du hast mich nun oft betrogen / unnd etliche mal vergebens getröstet / zû dem verhinderst

du mich / das ich nit mag zû meiner lieben Chariclia kummen / würt auch nicht anders dann durch meinen todt geschehen. **61.** Cnemon antwort. Wie kan ich dich betriegen / ich würde doch selbst betrogen wann das Chariclia ist / die wir da todt gefunden haben? wir wöllens besehen / das rüffen betreugt mich nit. Also giengen sie hien / kerten den todten körper umb / **62–63.** besahen das angesicht. Wie nûn Cnemon und Theagenes das angesicht wol besehen / springt Cnemon hindersich / **64.** schreit uber laut. O ihr wunderbarliche götter / was ist das für ein sach? was grossen unfahls? was seltsamer geschichten? was bedeutet das? wie ist das möglich / das angesicht ist der Thisbe unnd nit Chariclia? **65.** warde hiemit also voller schrecken das er darob verstummet / unnd aller sein leib erzittert / stünde da wie ein stock. Da nûn Theagenes solche wort höret / kam ihm sein lebendiger geist unnd stercke seines hertzen durch dise frewd wider / dieweil es Chariclia nicht war / gieng zû Cnemoni ermundet ihn wider / sprach ihm zû / **66.** ihn fleyssig bittende das er ihn wölle füren da sein Chariclia seye. **67.** Da nûn Cnemon ein wenig zû ihm selbst kommen war / beschawet er den todten körper widerumb / und befand das es warhafftig die Thisbe war / unnd erkant auch das schwerdt das bey ihr lag / bey dem hefft das es des Thiami seines herren war / welches er aus grimmem zorn und eyl bey ir vergessen und ligen lassen. **68.** Zû dem so sahe er bey ihr zû dem bûsem heraus gucken ein tafel / welche sie under dem arm hatte / das wolte er lesen was darinn geschriben war / aber Theagenes hielt an / mit zû der Chariclia zûgehn / damit sie nit weiters von den göttern betrogen würden / sprach / Das wölln wir noch wol erfahren / es mag wol verzug haben.

Das III. Capitel.

*Theagenes unnd Chariclia kommen wider zûsammen /
fallen vor frewd in ohnmacht / werden durch Cnemonem wider erquickt /
Cnemon sagt weiter was er von der stieffmütter /
der Thisbe und seinem vatter vernommen.*

69. Cnemon konte sich nit wideren / sonder nam die tafel und das schwerdt und eilten zû der Chariclia / Als sie das liecht sahe / kroch sie auff hend und füssen der fackel zû / lieff Theagene entgegen / fiel ihm umb den hals / sprechende / **70.** Mein hertz liebster Theagenes / hab ich dich wider überkummen / **71.** Er aber sagt / Hertzliebste Chariclia / lebst du noch? Also redet eins ein wort umb das ander / **72.** hielten sich in den armen verschlossen / und fielen beide zû der erden / hetten einander in armen / redet keins kein wort / sonder liessen allein etlich schwere seufftzen / hett wenig gefelt sie weren also in einer onmacht / wo Cnemon nit gewesen / gestorben / dann es ist offft geschehen das ein unversehene frewd den todt bracht hatt / das eins für frewden gestorben. Dieweil sie nûn unversunnen da ligen / **73.** lieff Cnemon und raumbte ein grüblin im felsen / darinn wenig wasser von oben herab tropffet / das schöpffet er darnach mit der faust / gieng zû ihnen / goss ihnen das under das angesicht / zog sie bey der nasen / und ohren / wie man dann einem onmächtigen zûthûn pflegt. **74.** Als sie yetzund sich widerumb ermunderten / unnd innen wurden / das sie also umbfangen bey einander lagen / erschracken sie / wüschten uff / wurden schamrot und sonderlich Chariclia / **75.** dieweil es Cnemon gesehen hatte / und da zû gegen stünde / batten ihn freundlich er wolte ihnen das nit inn bösem zûmessen / dann es were in keinem argen geschehen. **76.** Cnemon aber lachte lieblich zû der sach / macht sie auch wider frölich / sprechende / Was lobes verdient der / welcher eine hertzlich lieb hatt / und doch also geschwind / von ir lasst / ein andere umbfacht / bewaint und klagt / **77.** fürwar ich hab mich für dich Theagene geschambt / das ich dich gesehen ein auslendige dir unbekant / bist darzû mit liebe gegen ir nie verbunden gewesen / nit desto weniger umbfahstu sie / küst sie / klagst sie / bewainst sie / und hab dir doch allweg zûgesprachen / das dein aller liebste noch vorhanden / unnd in leben sey. **78.** Chariclia sagte / fürwar Theagenes das kan ich nicht loben. Theagenes antwort / Mein Cnemon ich bitt du wöllest mich gegen meiner Chariclia in keinen bösen argwon bringen / darumb das ich sie in einem andern todten körper bewaint unnd klagt habe / dann ich nit anders gewist sie sey die / die ich

hertzlich bewaint habe / welche dann also todt für mir gelegen ist. **79.** Das ich aber vergebens gewaint und ein frembde umbfangen / danck ich den göttern / die mir so gütig gewesen / unnd mir gezeigt haben das wider spiel / ich will dir aber von deiner forchtsamkeit sagen / **80.** Wie gieng es aber zů das du selber mein unglück bewaintest? unnd nach dem du die ligende unversehenlich erkanst / flohest du hindersich unnd hast ein todt weib geförcht / **81.** ja werst für schrecken schier gestorben / zů dem das du mit hamisch unnd gewehr angethan warest / Ey wol ein feiner kriegsman / man sol dich nicht vexieren. **82.** In diser schimpffred / wie wol sie sehr trawrig / müsten sie doch ein wenig lachen / und fieng Chariclia an zů reden. **83.** Sälig ist die / welche Theagenes bewaint / geklagt unnd geküst hatt / wie Cnemon sagt / fürwahr wann ihr nit vermeinten das ich aus neyd oder verbünstigung nach der liebe fragen thet / so möchte ich wol wissen / wer doch die glükselige were / die wirdig worden ist von meinem Theagene zů küssen (wie wol aus irrtumb) und zů klagen. Sag mir Cnemon / ob dir sie kundbar sey. **84.** Theagenes / damit er sich entschuldigen möchte / fieng an dem Cnemoni in die rede zů fallen / sprach / du würst dich verwundern mein Chariclia / denn Cnemon hat mir gesagt es sey die Thisbe / die ihm und seiner stieffmütter / solch vorerzelt bad zůgerüst hatt. **85.** Chariclia ist der sachen erschrocken und gefragt / wie ists müglich / sie daher zů kumen / oder wie hatt sie sich verbergen können / das wir sie im herein gehn nit gesehen noch ihr war genommen. **86.** Davon waiss ich nicht zů sagen / sprach Cnemon / was mir aber sonsten weiter bewist / will ich euch yetzundt anzeigen. **87.** Wie ich zům andern mal in Egypten mit dem Anticle schiffet / zeigt er mir an / wie er gehört hette / **88.** dieweil Demeneta mit betrug dahien bracht worden ist / das sie sich selbst umbracht / unnd der vatter zů wegen bringen wolt / das ich möchte wider anheimisch kumen / **89.** dieweil schweifft Thisbe hin und wider in den zechheusern mit der Arsina. Da aber Thisbe ir mit harpfenschlagen und singen uberlag / zů dem der Arsina iren bülen entzohe / **90-92.** warde Arsina hefftig erzürnt / und gieng zů den freunden Demenete / zeigt in an / wie Thisbe Demeneta fälschlich verführt hette / auch were Demeneta des Ehebruchs unschuldig / dann die weil sie yetzundt ein gütte zeit gemeinschaft zůsamen gehabt / hette Thisbe ihr alle verloffne sachen erzalt. **93.** Da dises die freund innen worden / verklagten sie meinen vatter / sagten es were Demenete unrecht geschehen / er solte den ehebrecher da zů gegen stellen todt oder lebendig / oder solte sein weib mit dem leben bezalen. Auch liessen sie Thisben für gericht von meinem vatter erfordern / hieschen im ein grosse summa gelts. Der vatter versprach solches zůbeweisen durch die Thisben / liess sie sůchen. **94.** Als Thisbe das vernommen hatt / sůchte sie weg damit sie entrinnen unnd flüchtig werden möchte / **95.** Hieng sich an einen kauffman genandt Nausicles / aus der statt Nauratia der fürte sie zů schiff hienweg. **96.** Das war die gemein nit zů friden / **97.** dann sie entschuldigten meinen vatter / dieweil Thisbe heimlich geflohen war / mein vatter aber erzelte alle sachen wie Demeneta mit mir und im gehandelt hette / er were auch unschuldig an dem todt Demenete / dann er sie mit rechtem urtheil behändigen wöllen / sie aber hab sich unversehenlich umbracht. Zů dem sey ich ihrenthalben ins ellend verwisen / **98.** und mein vatter umb ehr und gůt kommen / das habe er mit diser andern ehe bekommen. Uff dise sag des Anticli hab ich willen gehabt gehn Nauratia zů schiffen unnd Thisben zů sůchen / damit ich meinen vatter wider aus argwon brechte gehn Athen zů schicken. **99.** Aber hie ligt die schandtböse under meinen händen / **100.** welche mit verdientem lohn bezalt worden ist. Was mir aber weitter zůhanden gestossen ist / werden ir ein ander mal vernemen. Wie sie nůn Thisbe an das ort und loch kommen ist / wer von nōtten das ein warsager gott uns das erzelte. Wöllen ihr nůn yetzt besehen was an der tafel geschriben stah / ob wir etwas weitters erkundigen möchten / will ich sie herfür thůn. **101.** Sie waren der sach zůfriden / theten sie lesen / unnd war also darin geschriben.

Das III. Capitel.

*Es schreibt Thisbe Cnemoni einen brieff /
den innhalt wirstu hie finden / Thermitis kompt
aus dem streyt suchte Thisben / findt sie todt / hört die drey
in der höli / vermeint sie sey vonn inen umbracht /
Cnemon zeigt an wie es Thiamus gethan habe.*

102. Dem rachgirigen feind Cnemoni gegen seiner magt Thisbe meinem herrn. **103.** Erstlich verkündige ich Thisbe dir Cnemoni den todt Demenete deiner stieffmütter / die nach ihr von deinetwegen zugerüst hab / **104.** warumb das geschehen ist / will ich dir anzeigen / wann du mich freundlich auffnehmen würdest / **105.** wiss hiemit das ich yetzund zehen taglang in diser Insel binn gelegen / und von einem rauber gefangen worden / **106.** der sich ein waffenträger des obersten hauptmans der Insel genant hatt / der selbig halt mich beschlossen / darff nicht zû der thür hinaus lügen / **107.** thût das darumb / sagt er / vor grosser liebe damit ich nicht gestolen werde. **108.** Ich aber hab dich aus anschickung der götter durch ein klumsen sehen fürgehn / hab dich gleich erkant / **109.** und schick dir dise tåfel bey einer alten vettel die mein pflegen soll / befellende ihr nach dem schönen Griechen und waffenträger des hauptmans zûfragen / und zû uberantworten / **110.** und bitt du wöllest mich aus den händen der rauber erlösen / nim mich wider auff / und so es dir gefalt / lass mich dein magt sein / **111.** bedenck das jenig so ich wider dich gethan / das ich darzû gezwungen binn worden. **112.** Das ich aber deiner feindin gethan / ist von mir gütwillig geschehen. **113.** Ist dann dein zorn so gar in mich ergrimmet / das du nit nachlassen wilt / so mach mit mir was du wilt / ich will inn deiner gewalt sein / **114.** und ob ich gleich sterben muß / dann ich achts vil glücksäliger von deinen händen zûsterben / dann bey den mördern zû leben / **115–116.** solches stünde an der tafel geschriben. Wie Cnemon solchs gelesen / sprach er / O Thisbe / du hast also sollen umbkommen / zû dem hats nicht anders mögen sein / dann das du aus fernen landen hieher hast kommen müssen / damit ich deinen wolverdienten todt sehe / unnd hie anzeigest / das dich die hellischen götter nicht haben straffen wöllen mir unwissen / **117.** wiewol ich schier argwonte / du werest hieher in Egypten / ein new unglück anzûrichten kommen / aus anrichtung der Demenete / dieweil ich aus hörsagen / und nicht gewiss iren todt vernommen. **118.** Theagenes sprach / Was hast du ein solchen streyt? und was förchst du einen todten leib? sie würt dir nichts mehr zû rüsten / so hatt sie iren werdt empfangen / es nimpt mich allein wunder wie sie herein kommen / unnd wer sie hatt umbracht. **119.** Cnemon antwort / Ich kan dir nit anders sagen / dann das es Thiamus gethan / unnd ist aus seinem schwerdt / welches bey ihr gelegen zû mütmassen / ich kens auch das es sein ist / dann das hefft ist ein Adler in helffenbain gestochen. **120.** Theagenes fraget / Wie hatt sie es aber verschuldet das er sie erwürgt hatt? Wie kan ich das wissen sagt Cnemon / wann ich ein worsager wer / oder in der höle Delphi gewesen (welche daraus kommen denen ist nit heimlichs verborgen) so wolt ich dirs sagen. **121.** Es bewainten beide Theagenes und Chariclia den un-menschlichen todt der Thisbe / mit barmhertzigkait bewegt rüffende. O Pytho / O Delphi. **122.** Es warde Cnemon erschreckt von disen worten / kundte nicht gedencken was sie darmit meinten / doch gedacht er es were ein ursach ires rüffen / das er das ort Delphi vormals genent hatt / noch wuste er nit wie er den namen Pytho ausrechnen solt. Er wolt sie nicht fragen / dann sie waren vorhien gantz betrübt / kundt wol erachten sie weren in der selbigen gegen gewesen / oder hetten sunst gros unfahl von der zweyer namen erlitten / schwig also ein weil still gedenckende / wie er sie möchte wider frölich machen.

Das V. Capitel.

*Thermutis der waffenträger eylet der hölin zû / findet Thisben ermordet /
höret die drey in der hölin / spricht sie an und fraget Cnemonem wer Thisben
erstochen hab / nachdem er bericht empfach / gehet er wider
zû Thisbe / klaget sie / und entschlafft auff ihrer brust.*

123. [124.] Wie nûn der waffentregere Thiamis / welcher Thermutis genant / hefftig verwundt aus dem See an das landt geschwommen war / eilte er der hölen zû / **125.** darinn Thisbe was / dann er hette sie vor wenig tagen / in einem engen weg / dem kauffman Nausicli / genummen und geraubt / aber in solchem getrippel des kriegs / behalten und verbergen wolt / thet sie heimlich in die höle / **126.** und in der angst und eil / liess er sie in dem vorgemach. Thisbe aber blib also vor forcht da sitzen / dann sie wuste die anderen geng nit / deshalb ward sie im anlauff von Thiamidi gleich ergriffen und anstatt (doch der meinung es sey Chariclia) erstochen. **127.** Wie er zû der höle kam / die kaum zû erkennen was / doch den stein des eingangs fande / lagen hien und her etlich rhor die nit verbrandt waren / deren zündet er an / lief in das loch / **128.** der Thisbe Griechisch rüffende. Wie er sie also unbeweglich da sahe ligen erschreck er / besahe sie eygentlich / da befand er das sie todt was / kundt weder hinder noch für sich kumen. Letstlich aber höret er ein gemümel in der höle / dann Theagenes / Cnemon / und Chariclia redeten von ihrem handel / **129.** da gedacht Thermutis es weren die darinn / die sie ertödt hetten / es war ihm angst wust nit wie er thûn solt / und wiewol er verwundt und wehrlos was / so reizte ihn sein rauberisch unnd tyrannisch gemûts solchs zû rechen / **130.** stünde doch in sorgen sie anzûgreiffen / dann er war nackend / verwundt und one waffen / nam im für sie erstlich in gütte anzûreden / möchten ihm darnach waffen zûstehn / so wolt er der sachen recht thûn / **131.** gieng also in das hinder theil der höle mit grassem angesicht / verkerten augen / das gab ein anzeigen seins verdeckten gemûts. **132.** Da sie aber den nackenden kumen sahen unversehenlich / dar zû wundt / unnd sein angesicht blütig / waren sie nit eins sinns / dann Chariclia thet sich in die dieffe verbergen vileicht darumb / das sie den nackenden nit sehen mochte. **133.** Cnemon drat auch hindersich da er Thermutim erkante / vermeint doch er möcht nichts schädlichs handeln / aber böse zeitung würde er bringen. **134.** Theageni wolte die sache nicht gefallen / erwüschte sein schwerdt / damit wo diser etwas gewlichs furnehmen wolte / im zû weren / Schrey ihn an und sprach / **135.** Stand still / nit geh weiter / oder ich schlag dich zû todt / das du noch kein wund von mir empfangen hast / ist das die ursach / das ich dich vorhien ein wenig erkennen will / und du anzeigest / wes sinns du bist. **136.** Thermutis fiel uff seine knye / bittende sein zûverschonen / da gieng Cnemon auch herzû. Wie in Thermutis sahe / rüfft er in umb hilff an / und sprach / **137.** er wer in aller freundschaft daher kumen / auch solt er ihn aller berwisener trew geniessen lassen / zû dem weren sie allweg gûte gesellen gewesen / gedächt nit anders dann mit freunden zû reden / und schwûr bey den göttern / solchs war sein. **138.** Cnemon ward von disen Worten bewegt / gieng hienzû richtet in auff / Er lag vor Theagene auff den knyen / und fragt gleich vor allen dingen wo Thiamus were. **139.** Er sagte im alle geschicht wie es mit den feinden gangen were / wie Thiamus mitten under sie gefahren ihren vil umbracht / verschonte weder sein noch der feinde / sie haben ihn aber nit erschlagen wöllen / sonder yederman hatt geschrawen ihn lebendig zû fahen / **140.** wie es dann geschehen ist / wie es ihm aber weitters gangen sey / im nit wissend / dann er were wundt zû land geschwommen / und in dise höle geeylt Thisben zû sûchen. **141.** Sie fragten ihn wie er Thisben uberkommen hett / oder wo her sie keme / Er sagte ihn **142.** wie er sie dem kauffman genummen / **143.** etlich tag heimlich behalten / aber in disem krieg in die höle gethon / yetzundt aber wie er käme / fünd er sie getödt / **144.** wiss nit wers gethan hab / möcht es doch gern erkundigen / warumb es geschehen / oder wie sie es beschuldert hette. **145.** Cnemon aber / damit sie sich des argwons entschütten / sagt. Thiamus dein herr hatt es selbst gethon / hiemit zeigt er ihm sein schwerdt / **146.** das hab er bey ihr also todt gefunden. Wie das Thermutis sahe / das es noch blütig war / hatt er es gleich kant seins hauptmans sein / hatt innigklich geseufftzt / sein augen zû der erden geschlagen / **147.** still schweigend von ihnen zû der Thisbe gangen / sich zû ihr gesetzt / sein kopff auff ihr brust gelegt / sprechende. O Thisbe / nit

mehr geredt / dann allein ihren namen zwey oder drey mal gemurmlet / und nachmals vor grossem trawren / schmerzen und müde / auff ihr entschlaffen. **148.** Sie drey sassen da bey einander / ydes bey sich selbst bedencken ward / wie sie aus solchen nöten möchten kummen / sahen einander stillschweigend an / **149.** hengten die köpff / als die kein hoffnung hetten / gegen der erden / dann richteten sie sich mit grossem seufftzen wider uff / und wartet ye eins uff das ander wann es anfienge zů reden / Das theten sie ein gütte weil / mit traurigkeit beladen / **150.** Letstlich von schwerem gemüt und langem wachen / legt sich Cnemon auff die erdt / Theagenes legt sich auff ein felsen / Chariclia leget sich auff sein brust / **151.** entschliefen also in diser traurigkeit alle drey. Da sie nún ein klein wenig entschlaffen waren / fieng Chariclia an zů traumen / **152.** wie ein man in einem langen greusslichen haar / und grausamen angesichts mit blütigen henden / ir das recht auge aus dem kopff riss. **153.** Sie aber schrey uberlaut / O weh meins augs / er hatt mirs heraus gerissen / rüffte hiemit dem Theagene. Er war schnell auff / meinte nit anders / dann es were also / bewainten den unfall. **154.** Da sie aber die handt auff's angesicht thet / befande sie das sie noch beide augen hette / **155.** unnd da sie mercket das es ein traum gewesen / sprach sie. Nicht sey traurig mein Theagene / bekümmere dich nicht / ich hab meine augen noch alle beyde / dann es ist ein traum gewesen. Das hör ich gern sagt Theagenes / das dir nit widerfahren ist / wie war dir geschehen? **156.** Chariclia erzelet ihm den traum / und sprach hiemit / O das es war were ich fürcht es werde mir ein ärgers begegnen / ich wolt lieber beide augen verlieren / dann ich fürchte der traum bedeute das ich dein mit einander manglen müß. **157.** **[158–159.]** Cnemon der hatt alle wort vernommen / sprach. Lieber schweige still / die treum haben ein andere auslegung / mich will beducken ich wisse was er bedeute / **160.** darumb sag an Chariclia / hast du vatter und mütter / sie sprach ja nit anders wiß ich? Cnemon sprach / Deshalb gedencck das dir dein vatter gestorben ist / dann es ist abzúnemen / **161.** so wir auff erdtrich geboren werden / und das liecht mit unsern augen sehen / haben wir von vatter unnd mütter / das sind unsere zwey augen. **162.** So uns dann im traum fürkomt / das wir das recht oder linck aug verlieren / bedeut den abgang entweder des vatters oder der mütter. **163.** Es ist ein schwere und erschrockliche auslegung / doch will ich lieber du sagest war / dann das mir mein auslegung solte war werden. **164.** Es fallen dem menschen vil treum für / sprach Cnemon / die nicht all ihre bedeutung haben / darumb wöllen wir darvon lassen zů reden / **165.** und besehen wie es dem verscheychten ellenden Thermuti geht / der betrübt ist biss inn den tod. **166.** Es verstünd Theagenes / das er dannocht ein barmhertzigkait mit dem Egyptier hatte / sprach zů Cnemone. Wolan / dieweil uns die götter haben zůsamen getragen / so rahte und hilff wie ihm zůthún sey / dann du bist in diser art kundtbar / darzů kanstu die sprach / damit wir möchten aus disem ellend kommen. **167–168.** Es bedacht sich Cnemon ein weil / fieng an und sprach / Ich wais schier nicht welcher under uns in grösserem schmerzen unnd trawren steckt / oder wer dem andern rathen soll / doch dieweil ihr mich für den ältesten angesehen / unnd euch zůhelffen mich bitten / so mercken auff mein rede.

Das VI. Capitel.

*Sie rahtschlagen aus der Insel zůfliehen / und den Thermutim
von inen zů scheublen. Cnemon verstilt sich vonn Thermuti / geht einen andern weg /
Thermutis stirbt von einem schlangen biss.*

169. Dise Insel wie ir sehen ist verbrent / verhergt und leutlos / ausgenommen wir / **170.** so ist wol silber unnd gelts genúß vorhanden / auch kostliche klaiden die Thiamus hierein behalten hatt / aber von essender speys ist nicht ein mundt vol da / sollen wir dann da bleiben / **171.** so müssen wir hungers sterben / **172.** oder so wir gleich zů essen und drincken hetten / müssten wir besorgen / **173–176.** es kernen die da im krieg uberbliben / und diss ort wol wissen / finden sie uns / so sind wir des tods eygen / dann die hirtische art der vöcker ist mit tyranny unnd untrew vereinbart / **177.** derhalben will von nöten sein das wir die Insel verlassen unnd fliehen / doch das wir vorhien Thermutim aus schicken **178.** zů erfaren ob Thiamus noch vorhanden oder sunst yemandts uns irren möchte / dann wolten wir uns

haimlich hienweg machen / wann der von uns hienweg were / welcher eines wanckelmütigen sinns / wild / tyrannisch / darzû villeicht sich nicht benügen lasst / so wir ihm die warheit von der Thisbe angezeigt / **179.** und iren tod gedächte an uns zû rechnen / wann er sein fûg ersehen hett. **180.** Die zwey haben disen raht gelobt / und verwilliget uffs fürderlichst darzû zûthûn / **181.** [**182.**] giengen also zû dem ausgang der hôle / und weckten Thermutim auff / welcher noch folter schlaaff war / hielten ihm ihr meinung für / doch iren heimlichen anschlag verbergende / beredten ine das er darein verwilligt / **183.** namen den todten körper Thisbe warffen ihn in ein grûben / schutten die äsch so hien und her lag darauff / begrûben sie mit trawren und klagen / **184.** schickten Thermutim für die sach zû erfahren. **185.** Wie er eins theils wegs gangen war / kert er wider umb und sprach zû inen / er wolte nit allein gehn die ding zûbesehen unnd erkundigen / es möchte ihm ein gfahr daruff ston / es solte aber Cnemon mit im gehn damit er ein gehilffen hett / so ihm was böses zûhanden stiesse. Als nûn Cnemon erfordert ward mit ihm zûgehn / **186.** unnd aber sich der sach entsatzte / unnd Theagenes das mercken thet / sprach er zû ihm. Du bist alweg eins gûten rahts und gemûts fûrtreffenlich gescheyd / **187.** derhalben sey keck / unnd starck in deinem fûrnemen / fass dir ein hertz / es ist von nöten / das man sich anfänglichlich der flucht nicht argwönig mache / müst dich ein wenig leyden / darzû ist kein gefahr darbey / dieweil du mit waffen angethan / und er naked und ohne wehr ist / auch kanst du wol ursach sûchen / dich von ime zûverstelen / **188.** und zû uns an ein ort / den du bestimmest / kummen / woh es am besten ist. **189.** [**190.**] Cnemon lies ihm die meinung gefallen / und ernante inen ein dorff Chemim / darinn gûte fromme leut waren / auch genûg essen und drincken / war am fluss Nil gelegen / auch so wol bewaret / das so jemand von den hirtten hienein begerte / nit hienein gelassen wurden / sunder mit gewerter hand abgetriben wurden / auch so ists nicht uber ein tagreis von hinnen / ligt zû der rechten gegen mittag. **191.** Es ist vollen weit sagt Theagenes / sonderlich der Chariclia / dann sie nicht gewont weit zû gehn / Jedoch so wöllen wir gehn / **192.** und uns des bettels behelffen von einem dorff zû dem andern / zerrissne klaiden anthûn damit wir nit bekant werden. **193.** Es ist ein gûte meinung sagt Cnemon / ihr sind wol gefasst zûvor Chariclia / dieweil sie nûr ein aug hatt / aber ihr sind so ungeschaffen / wann ihr brodt oder suppen heischen werden / so wirt man euch die häfelin raichen. **194.** Und wiewol sie trawrig / müsten sie doch der spöttlichen red lachen / doch schwûren die drey zûsamen / einander in keiner noht zûverlassen / bezeugten das mit den göttern.

195. Am morgen frû giengen Thermutis und Cnemon mit einander durch einen dicken wald / die sachen zû erkundigen / Cnemon sprach zû dem Thermuti / **196.** er solt vor an gehn / dann er wüsste weg und steg / auch die gegne / so wolt er ihm auff dem fûss nach folgen. Cnemon aber besorgte sich vor ihm unnd sûchte platz zû fliehen. **197.** Da sie ein weiten weg gangen waren / kamen sie zû einer herdt vich / nicht weit darvon in einer hecken / sahen sie einen rauch **198.** dem giengen sie zû / und funden ein schaaff beim fewr. Es waren aber die hirtten vom viehe aus noht des vergangnen kriegs geflohen / unnd beide vich unnd essen verlassen / **199.** Es hungerte sie gantz sehr / **200.** namen das fleisch fressen das / warteten nicht biss das es recht gebraten ward / sonder wie die wölff bissen sie drein / woh es ein wenig schwarz vom fewr worden was / das in noch der schweis oder blût uber die lefftzen herab ran. Wie sie sich nûn gefûlt hatten / unnd milch darzû getruncken / welche die hirtten auch da gelassen / **201.** giengen sie weiter / kamen auff einen bûhel / da sahen sie ein dorff. Da sagt Thermutis / In disem dorff ist Thiamus / **202.** entweder gefangen unnd in banden / oder ist getödt worden. **203–204.** Cnemon der fieng an und klagt sich hefftig im bauch sprach / Das gebraten fleisch und die milch drengten ihn hart / batt Thermutim er solt voranhien gehn / er wolt hernach kumen / das thet er zwey oder drey mal / Letstlich gehûb er sich gar ubel / sprach und schwûr er könnte im nimme folgen / müsste da den bauch lehren / **205.** er solte hien gehn er wolt bald bey ihm sein. Thermutis liess sich doch uberreden / gab im glauben / zog allgemach dahien. Da nûn der Egypter ein wenig weit kummen / verbarge sich Cnemon inn die dicke des waldes und flohe wider hindersich / verstal sich von Thermuti / eylte so fast er kundt. **206.** Da nûn Thermutis uff ein höhe des bergs kummen war / satz er sich auff ein stein zû rûgen / bedenkende wie es sich mit Thiamidi geendert / so sahe er auch nach Cnemoni / ob er nicht hernach gieng / dann die nacht wolt in uberfallen / betrachtet wie Thisbe umbkummen wer / **207.** vertrauwte es niemants anders dann Cnemoni / derhalben vermeint er in wider umb zûbringen / demnach Theageni nach kummen / wie

dann zû gedencken / das solche leut solch fürnemen haben. Da er aber lang wartet / und Cnemon nicht kam / **208.** entschlief er auff dem stein / aber einen langen schlaaff / vileicht aus der götter willen / dann es biss in ein schlang (welcher biss so giftig ist / das der ohn alle mittel sterben müß der gebissen wirt / er lasse ihm dann gleich das glid / füß oder hand abschneiden / darinn der biss ist / und heisst die schlang Aspis / ist nicht ein grosse schlang) also endet Thermutis sein leben / wie dann nachmals befunden worden. **209.** Cnemon aber horte nicht auff laufen / biss das ihn die finster nacht hinderte / im gehn raspelt er bletter under den beumen zûsamen / uber nacht da zû ligen / schlief nicht vil / **210.** dann wann er ein lüfflin oder bletlin höret / erschrack er / meinende Thermutis were hinden an ihm / die nacht dauchte ihn zehen lang sein. **211.** Wie nûn der tag daher brach wüschte er auff unnd darvon / alle weg sich umb sehend ob ihm niemand nachfolgte / eylte dem dorff zû / wie er dann mit dem Theagene unnd der Chariclia verlassen / wiewol er ihm nicht geschätzt hette so bald da zûsein.

Das VII. Capitel.

*Cnemon kumpt zû einem alten mann / welcher Theagem und Charicliam
hien und her im lande sücht / wirt von Cnemoni bericht das sie noch leben / es wirt
auch des kauffmans und Thisbe in ihrem gespräch gedacht.*

212. Wie Cnemon schier zû dem dorff Chemim kam / und zû dem Nilo nahet / so sicht er einen alten man an dem wasser hien und wider gehn / mit dem kopff winckende / als ob er mit dem wasser ein ernstlich gespräch hette / **213.** hatte ein schön lang haar / gantz weiss / ein rauhen bart / und auff Griechisch gekleidet / Cnemon stünde ein wenig still. Wie aber der alt niemandt achtet / gieng ihm Cnemon under augen grüset in / **214.** und wünschet im alles gûts. **215.** Der alt sprach / Das kan nit sein / was du mir wünschest / dann das glück lasst mirs nit zû. **216.** Cnemon verwundert sich der red / sprach / Bistu ein Griech / oder woher bistu? **217.** weder ein Griech noch ein ausländ / sonder ein Egypter sagt der alt. **218.** Wie kumpt es sprach Cnemon das du ein Griechischen mantel tregst? Er antwort / Mein schmerzen und trauren haben mir meine kleider verwandelt / und mich mit disem hüpschen mantel geziert. Cnemon gedacht / soll leidt mit schönen kleidern vollbracht und gehalten werden / fragt / wie das ein ding sein müste? Der alt sagt / Du mergelst mich mit dem weitten nachfragen meins unglücks / unnd machst das ich nit zû friden binn. **219.** Aber du jüngling sag mir eins / wo wiltu hienaus? wo kumstu her? was ist dein fürnemen? wie geht es zû / das du in Egypten Griechisch redest? **220.** Das ist lecherlich / sagt Cnemon / du rechtfertigest mich dir zû sagen uff dein frag / und hast du noch nit uff mein frag geantwortet. Ich nims nit für ubel uff / sagt der alt / **221.** mich gedunckt du seiest auch ein Griech / und hatt dich das glück in ein ander gestalt verwandelt / das du mit gantzer begier mein anligen begerst zû wissen / **222.** es truckt mich auch mein schmerzen also sehr / das wo du nit zû mir kummen werst / wolte ichs disem rohr unnd wasser gesagt haben / **223.** darumb wöllen wir yetzundt disen fluss verlassen / dann die sonn facht an heiss scheinen und wöllen dem dorff zûgehn das vor uns ligt / es sey dann sach das du etwas grössers zû schaffen habest / da will ich dich in meiner herberg / aber nicht mein haus / sonder eines frummen manns / welcher mich auch freuntlich auffgenummen / gerne auffnehmen / **224.** und wann dirs gefelt / so will ich dir mein / und du mir dein sachen unnd handel daselbst erzelen. So gehn wir sagt Cnemon / dann ich müß auch in disem dorff auff ein handel warten / **225.** also stigen sie in ein schiflin und füren auff dem fluss der herberg zû / Sie funden aber den haussvatter nit da heimen / nicht destoweniger entpfiegen sie die döchter im haus / die yetzundt mannbar waren / **226.** züchtig sampt dem gesind so darinn war / und ehreten den gast an statt des vatters / Es ist zû gedencken der herr im haus hatte es also bevolhen.

227. Die eine wüsch den gesten die füß / die ander butzet ihn die kleider vom staub / die dritt richtet den disch / die mägdt machten die beth / kochten / rüsten reichlich zû / das verwundert Cnemonem / **228.** sagt / Ich glaub wir seien inn des gots Jupiters herberg kummen / also herrlich werden wir entpfangen unnd gehalten. Nicht in des Jupiters herberg / sagt der alt / sonder in eins manns haus /

dem der gott Jupiter wol will / und im gnedig ist / 229. so ist er auch ein kauffman der vil land und leut erkundiget / auch ihr art und gebrauch erlernt / deshalben wie ihm vileicht in der frembde auch geschehen / 230. da er mich hatt irrendt gefunden gehn / hatt er mich in sein haus gefürt / vor wenig tagen / also binn ich noch bey ihm. 231. Was war das für ein irrung sprach Cnemon / darvon du sagst vatter? Der alt antwort / 232. Ich binn meiner kinder beraubt von bösen mördern und raubern / 233. deshalben geh ich hie hien und wider / 234. vertreib mein zeit mit wainen und trauren / und ist mir gleich wie eim vogel / so ein thier seine jungen aus dem nest nimpt / friss sie das er zůsehen muss / und doch nicht darff hien zů kummen vor forcht / kan auch nicht weichen / von wegen der liebe unnd schmerzen der jungen. 235. Wiltu nún das ich dir erzele wie diser streit zů gangen / so merck / ye doch wir wöllén vor unser leib mit speiss settigen und wöllén aber vorhien den göttern opffern / dann kein unmüt soll mir mein hertz also abwenden / das ich der götter vergesse. 236. Da er das gesagt / nam er schön wasser gosse das uff die erden / bettende / das opffere ich den göttern in disem lande / und denen in Griechen / dem Apollo zů Delphi / und zů letst dem Theageni und der Chariclia den frummen unnd züchtigen kindern / 237. welche ich auch für götter halte / fieng hiemit an zů wainen. Wie Cnemon Theagenem und Charicliam hörte nennen / erschrack er / besahe den alten / 238. sprechende. Was sagstu? Sind Theagenes unnd Chariclia gewisslich deine kinder / der alt sprach ja sie seind meine kinder / ohne ein mütter geboren / die götter haben sie mir aus eim zůfall für kinder zůgeeignet / 239. ich hab sie auch dafür erzogen / sie wissen auch nit anders dann ich sey ir rechter vatter und nennen mich iren vatter / aber sag mir woher kenstu sie? 240. Ich kenn sie nit allein sagt Cnemon / sonder ich weiss das sie frisch und gesundt seyen. O Apollo und ihr anderen seyen gelobet / schrey der alt / ich bitt dich zeig mir an welchem ort sie sind / ich will dich für ein gott und meinen herren des lebens halten. 241. Cnemon sagt / was soll mein lohn und bottenbrodt sein? Der alt antwort / Hie an disem ort würt es der höchste danck sein / das dann einem weysen mann wol anstat / der sonst nicht mehr vermag / wann wir aber heim kummen / will ich dir gross reichthumb geben. Cnemon sprach / Du verheist mir vil zůkünftigs daz ungewiss ist / was man aber gegenwertig entpfacht das ist gewiss / Was gebstu wann du sie zů gegen sehen soltest? Der alt sagt / 242. Ich beger das also hefftig mit grossem verlangen / daz ich auch ein glid von meinem leib drumb gebe. Das beger ich / sprach Cnemon / das du mir erzelest wo her sie sind / wer ihre ältern sind / und wie sie zů dir kummen sind / das wirstu mir nit verschweygen. 243. Der alt antwort / Du solt also ein grossen schatz darvon bringen / das nit möglich sonst were / ob du gleich alle welt anrufftest / wir wöllén aber yetzund ein wenig essen / dann wir lang darvon zů reden haben. 244. Als sie vilerley speys die für getragen ward genossen / darzů der alt wasser und Cnemon wein getruncken / ein wenig vom gesprech auff gehört / Sagte Cnemon / Bey dem wein thůt man vil schwetzen / Ich beger aber du wöllest mir erzelen wie du mir verheissen / auch falt mir zů dein versprechen und die gaben die mir werden sollen / der halben fahe an zů sagen. 245. Du würest es hören / sprach der alt / aber ich wölt das Nausicles solt bey uns sein / welcher mich vilmal angeredt ihm die sach zů erzelen / ich hab in alweg mit worte abgewisen. 246. Cnemon fragt wo er yetzundt were / do er Nausiclem horte nennen. Der alt der sagt / er ist auffs jagen gezogen. Was jagen sagt Cnemon? Der alt antwort / ungezämpfte wilde thier / die auch menschen genant werden / 247. und ist ein geschlecht der vieh hirtén / die sich mit rauben neren / zů denen man schwerlich kummen kan / dann sie wonen in stein klufften unnd orten mit dem See umbgeben. 248. Was haben sie ihm gethan / fraget Cnemon. Sie haben ihm genommen / sagt der alt / seinen búlen den er von Athen gebracht hatt / und hatt sie Thisben gnant. 249. Cnemon schrey uberlaut / Ey botz / schweig darmit still / ich hette schier zůvil geredt. Der alt fraget ihn was ihm geschehen wer. Es nimpt mich wunder sprach Cnemon (damit der alt nicht argwönig würde seins lauten schreyen) was er für gehilffen hatt / das er das wild volck angreift und bekriegt. 250. Der alt antwort / der gros König Orondates aus Egypten hatt im befolhen Mirat den wächter und beschützer dises dorffs in und sein volck / 251–252. welchen er grossen sold verheissen mit sich zů nemen / dann es verdreusst ihn hart / das er das meidlin verlassen müssen / nicht darumb das sie wol harpffenschlagen kan oder von búlschafft wegen / sunder darumb das er sie dem König aus Egypten bringen wöllén / die ihm zů einem weib geben / uff das er frembder Nation weiber hett. Zů dem hatt er verhofft er werde ein grosse schenck von dem König erlangen / dann er sagt das meidlin sey sehr schön / aber er ist yetzund

beide des meitlins und des gelts beraubt. 253. Auch so hab ich ihm raht unnd that darzû geben / ob er etwan mein kinder auch da funde. 254–255. Cnemon sprach / Ich hab genûg gehört von dem Hauptmann / König / unnd den hirten / wann ich nicht so fleyssig auffmerckte / würdest du mich mit einem andern geschwetz verführen unnd auffhalten / du hast diser dischred ein feinen beschluss gemacht. Jetzund aber wöllest auff angeregte materi kummen wie du verheissen hast / du woltst mich gern mit anderem geschwetz irrig machen. 256. Wolan sagt der alt du solt erfahren das ich dirs sagen will.

Das VIII. Capitel.

Calasiris der alt erzelt Cnemoni seinen unfahl / wie er von eines hürischen weibs wegen das Priester ampt verlassen und ins ellend zogen / sagt im vom berg und brunnen Musarum / auch die natur und art des Nils.

Ich will dir von anfang allen handel erzelen / und das kurtz / ich will dich auch nicht betriegen / wie du meinst / und will ein sach nach der andern ordenlich erzelen / wie sie nach einander geschehen / den anfang / das mittel und das end / soll anders das ein ende sein meiner trübsal / so ich biss her erlitten habe. Darumb so hör zû. 257. Wer dann sach das sich ein underrede ausserhalb der materi zû tragen würde / als nicht kan gar ohn sein / so lass dichs nicht verdriessen / dann ein fleyssiger auffmercker / macht ein lustigen erzeler / 258. Zû dem ist dise mein rede etwas weitleuffig aus zû gefallenen geschichten / die von anfang biss zû ende gesagt werden müssen / sunst kündestu den handel nit verstorn und sag also.

259. [260.] Inn der statt Memphis binn ich daheim / das ist mein vatterland / 261. binn ein vatter und heiss Calasiris / und wiewol ich yetzund im land umb zieh / so ist doch nicht lang das ich ein oberster priester war / 262. Ich hab auch wie dann der brauch ist / ein weib gehabt / aber sie ist mir gestorben / und wie sie verscheiden / hab ich mich etlich zeit von der welt abgesündert / eintzig gelebt / 263. allein mit zweyen sünden die mich erfrewt haben. Inn kurtzer zeit darnach / wie der himmel seinen lauff verbracht / glück unnd unglück bringt / hatt es mein haus auch troffen / 264. unnd ist des neydigen Saturni aug uff mich gefallen / der hatt mein glück in unglück / mein frewd in trawren verwandelt. 265. Disem unglück zû entfliehen war kein hoffnung / dann woh ein angstbarkeit unversehener sach einen anfelt / sag ich dir sûn / ist vil erschrecklicher und untráglicher / als wann ers vor wüsste / oder sich besorgen thett / dann trübsal so vorhien wissend / ist desto leichter zû leiden. 266. Unerfarenheit eines schnellen unglückseligen zufahls / erschreckt leib / hertz / und leben / 267. die gewonheit aber deren unfahl / macht den menschen gedultig und leidsam. 268. Es ist mir aber ein solches begegnet. Ein weiblin aus Tracia in rechtem blüendem alter / nach der Chariclia die schönst / mit nammen Rodopis / 269. weiss nicht wie oder wannen / wider deren willen den sie bekant / hienweg zogen / Egypten durchwandlet / unnd fürwitziger geiler mütwilliger weis / als ich gedenck / gehn Memphis kommen / mit einem grossen geschlep / knecht und megdten / und vil reichthum / auch mit allem dem wol gezieret / so zû der bülschafft dienstlich. 270. Es war nicht möglich wer sie ansahe / das er nicht mit lieb behafftet und gegen ir gefangen wer worden / dann sie hett ein unmeydenlich verzaubert an sich ziehende angesicht / 271. sie kam auch off in den Tempel Isidis / da ich dann ein oberster priester was / sie ehrete stets die göttin mit gebett und vilen schenckungen / die vil schatz werdt waren. 272. Ein schand ists das ichs sagen soll / doch kan ichs dir nicht verschweigen / dieweil ich sie so oft sahe / uberwand sie mein hart gemüt und stätigkeit / die ich von jugendt auff behalten hette / 273–276. wiewol vilmal mein augen unnd leib sie zûbesehen ab wendet / warde ich doch letstlich mit der liebe flamm gegen ihr hefftig entzündet. Da ich yetzund solchen kummer und schmerzen bey mir entpfand / 277. [278.] und zûvor auch wust in was leiden und thorheit die liebe gegen den weibern ein mann fûret / 279–280. darneben bedencken ward / in welchen hohen ehren und in was stahts ich war / und wie hoch ich die götter erzürnen würde / so ich durch unzüchtige liebe die Tempel und altar verunreinigen würde. Letstlich nach langem bedencken / folget ich dem glüpt den göttern verheissen / flohe die schandtliche

Rodopin / 281. [282.] unnd entwich aus meinem vatterland / dann solt ich da sein bliben / so hett ich geförcht ich wer von ihr verführt worden und mir nicht abbrechen können. 283. Zum andern hab ich besorget / thet ichs / so würden meine kind mit gewapneten händen über mich kommen / wie mir dann die götter vorhien verkündiget hatten. 284. Uff das ich aber solchem vorkäme / zog ich ins ellend / war des sinns das ich gehn Thebe ziehen wolt meinen ältern sūn zū sehen / welcher bey seinem gros vatter was / dann mein ältester sūn hies Thiamus. 285. Wie Cnemon Thiamidem nennen hort / entsetzt er sich darab / schwig doch still / damit er weiter vernemen möchte. 286. Er sagt weiter / ich underlass mein irrige weg die ich gehapt / ist unnötig zū erzelen. Wie ich aber verneme / das in Griechenland ein statt war dem Apollo unnd andern göttern geweyhet und ein behausung / 287. weiser und witziger leut / darzū vom gemeinen volck abgesündert / 288–289. nam ich mein rais dahien / etwan bey der selbigen weisen einem einzūkeren unnd freundschaft zūsūchen. Unnd da ich lange zeit auff dem Meer zū schiff gewesen / stünd ich aus und lieff zū land der statt zū. 290. Wie ich schier darbey kam / wehet mich ein göttlicher geist an / unnd wie mich bedunckt ich möchte vor allen stetten am liebsten da sein / 291. ward in mir selbst erfrewt / besahe die statt / die war von natur schön / vest / wie ein schloss / auff der einen seiten mit dem berg Parnasso umgeben. 292. Es ist war wie du sagst sprach Cnemon / dann mein vatter hatt mirs offft gesagt / der eins mals von den herren von Athen zū den weisen und rhäten diser statt geschickt worden ist / ihren rhat zū pflegen. 293. Mein sūn sprach Calasirus bistu von Athen? Ja sagt Cnemon. Wie heist du sagt der alt? 294. Der jüngling sagt Cnemon hais ich / Was glück hatt dich hieher tragen / fragt Calasiris? Cnemon antwort / Ein ander mal soltu es hören / sag yetzund dein handel follent gar. 295. Calasiris sprach ich will yetzund fūrt faren. Ich gieng in die statt lobende die gegne / äcker / statt / beum / wasser / wisen / und den brunnen Castalum den Musis zūgeeynet / aus welchem ich mich besprengt habe / eylte hiennt zūm Tempel / 296. war eben umb die zeit das die göttin Pytha antwort geben solte / umb das jenig darumb sie dann gebetten warde. Wie ich mein gebet gethan / und sie geehret / wünschet ich das mir auch ein antwort würde. 297. Da entpfing ich die erste antwort von der göttin Pithie die sagt zū mir.

298. Aus fruchtbarm land bist kommen herr
 Vom Nil die göttin gflohen ferr /
 Die gwalstig sind deins lebens
 Bleib du bey uns hast vergebens /
 Gnedige gött bist unser frind
 Mein schwartz acker dein eigen sind.

299. Wie ich dise göttliche stimm vernommen / fiel ich von dem altar auff meine knie nider / batt die götter das sie mir geneigt und gūthertzig weren in aller sach. 300. Die vile der umbstender die das hörten / lobten sampt mir die gött / erzelten mir ein künnftig glück / hielten mich für ein freund der götter / 301. auch wie den König Licurgum in ehren / und da ich auff dem platz vor dem Tempel wonen wolte / liessen sie es gütlich zū / unnd verschafften das mir aus der gemein mein narung gelüfert würde / 302. ich hette alles genūg bey inen. Es kamen alle tag frembde und heimische zū opffern / mit denen ich mich besprachet / unnd underredte mich mit den weysen / dann es kamen solcher weyßer leut vil zū dem Tempel Delphi / 303. welcher den Musis zū geeygnet ist. 304. Under disen Philosophen waren etlich die mich fragten / wie wir unser götter ehrten / oder warumb etliche bey uns thier für götter hielten / etlich wie die hohen seulen / darzū die geng darein gemacht weren. In summa sie underliessen nichts zū fragen was in Egypten war / dann die Griechen horten uberaus gern von unser landschaft. 305. Zū letst kam ein ansichtiger weiser man / fragte mich vom fluss Nil / 306. von seinem ursprung und brunnen / unnd was der Nil für ein natur habe / das mitten im Summer / wann andere wasser aus trucknen er erst zūneme / wachse und sich aus giesse über alle gestaden und ufer. 307. Ich antwort darüber sovil mir bewisst war / unnd was ich in den büchern darvon gelesen hatte / Sagte er entspringt gegen morgen in Morenland und Lybia / gegen mittag sich streckende / 308. wechst zū Summers zeit / nicht wie etlich mainen von den winden / so in hundertstagen von Mitternacht wehen / darvon werde der

fluss gestellt unnd geschwelt / sonder in Son wenden im summer wehen würt von Nidergang gegen mittag / die treiben das gewülck hindersich / biss in den circkel gegen auffgang / da versamen sie sich zû hauffen / aber von unsäglicher hitz so umb die zeit ist / werden solche wasser wolcken nider gedruckt im gebürg / **309.** das gibt ein dicken grossen schweren regen / damit würt dann der Nil stolz / meint kein wasser zûsein / sunder geusst sich über gewonliche gestaden aus / und bedeckt daz land Egypten wie ein Meer / befeuchtet und macht feiste acker unnd wisen / als ob sie durch baw gemistet weren / **310.** gibt sehr güt süß drinckwasser / dieweil es regenwasser ist / leicht / subtil / nicht schwer / bitter / wie ander wasser / etwas warm / aber nicht so heiss als es ist an dünnen orten da es herab regnet / und von der sonnen herab gedruckt würt. Desshalben trucknet er nicht aus durch die sonnen oder wind / wie andere wasser / unnd ist zûgedencken / wann er von schne wasser zûneme und wüchse / wie die Griechen sagen / so würde er auch aus trucknen / dann wann er nicht aus laufft / so ist er seinem staden und ufer alweg gleich / also reichlich ist sein brunn des ursprungs. **311.** Wie ich nûn dise sachen also erklärte / **312.** gesellet sich zû mir gantz freuntlich der priester Apollinis / welcher Charicles genant war / sprach zû mir. **313.** Du hast wol von sachen geredt / unnd ich fall dir zû / dann ich habs auch von priestern / so in Tempeln bey dem Nil wonen. **314.** Ich sprach zû im / O Charicles / bistu auch an die ort kumen / und in ihren Tempeln gewesen? Ja ich binn / sagt Charicles / was noht mich aber dahien getriben hatt / weiss ich zûm besten. **315.** Ich hielt weiter an mir das selbig zû erzelen. Er sprach / ein unglück ist mir zûgefallen und hat mein glück hinderstellig gemacht. **316.** Ich verwundert mich diser red. Er aber sprach / las dichs nicht wundern dann ich will dir es erzelen wann du wilt / **317.** Ich sprach ich wolt es gern von dir hören / dann die zeit mag es yetzund wol geben / es irret uns niemand.

Das IX. Capitel.

*Der donder erschlecht ein braut / des zeucht ihr vatter ins ellend /
kumpt zû einem aus Morenland der schenck er im vil edel gestein / und ein schöne
junckfraw / und zeucht der Mör heimlich darvon.*

318. Wie nûn das volck hienweg kumen war / das in den Tempel geopffert hett / sagt Charicles / **319–320.** Ich hab mir lang gewünscht / das ich einen meins gefallens haben möchte mich mit im zû ersprachen / **321.** und hiemit soltu wissen als ich ein weib genummen hatte / **322.** hab ich kein kindt mit ihr gewonnen / biss letstlich uberlang in meinem alter / **323.** wie ich die götter tag unnd nacht angeruffen / binn ich ein vatter / einer dochter genant worden / **324.** aber der gott weissaget mir das sie nit lang leben würde / **325.** sie ist dannoch so alt worden das sie mannbar gewesen / da haben ir vil sie zû einem weib begert / ich aber hab sie einem frembden geben / welcher meins bedunckens ein herrlicher mann was / **326.** Aber in der nacht wie sie solt beyligen / ist die ellende unglücksälige von einem donnerstral im beth erschlagen worden / **327.** Also ward aus einer frölichen hochzeit / ein traurig todtengesang / die man herrlich in den Tempel führen solt / **328.** ward kläglich zû grab getragen / die liechter und facklen zû der hochzeit und frewd zû gerüstet / müsten den holtz hauffen daruff die leich verbrenndt warde / anzünden. **329.** Es war ein kläglich ding / dann ich ward beide der mütter und dochter beraubt / **330.** warde ungedultig das mir die götter solch ubel zû geschickt / nam mir für heimlich aus dem vatterland zû ziehen / und das mein yetz unbewonte haus zûverlassen / **331–332.** dann es ist ein grosser behilff vor traurigkeit unnd unmût / so man das jenig verlasst und meiden thût / das / so einem under augen stätigs geschehene sachen einbildet / **333.** zohe hien und her schweiffende. Wie ich nûn vil ort durchzogen / kam ich zû letst in dein heimat in Egypten / und zû den Tempeln da die wasser vom Nil so hoch fallen. **334.** Ich hab dir aber freunt noch nicht gesagt / was mir in meinem raisen begegnet / ich will dirs aber von anfang biss zû end erzelen. **335.** Da ich nûn in der statt bey den Tempeln müssig spacieren gieng / etliche seltsame ding kaufte / so bey den Griechen nicht im brauch und seltsam sind / **336.** dann ich hatt mein gemüt etwas in meinem unglück gestillet / was willens widerumb anheimisch zû ziehen / In dem so kumpt zû mir ein dapffrer herrlicher mann / eins grossen hohen verstandts /

anzusehen / gestandnen alters / 337. aber gar schwartz / grüsset mich ansprechende er wolte gern mit mir reden / redet nicht gar wol / doch zimlich Griechisch. 338. Ich war wol zû friden / gehorchet ihm / da fûret er mich in den nechsten Tempel / 339. sprach / ich hab etlich wurtzel und kreuter aus Morenland und India / die wolt ich dich sehen lassen / 340. und wann du die selbigen one allen falsch und betrug eines rainen aufrichtigen hertzen kauffen woltest / ich will dir sie gern zeigen und fûrlegen. Ich sprach / ja zeig her. 341. Da zog er ein secklin herfür das er under den armen hatte / darinn waren sehr köstliche und schöne mancherley Edelgstein / Darunder waren Perlin sehr schön / die waren einer zimlichen nuss gross in rechter Circkel ronde / 342. desgleichen schone Schmaragdt / Jazinten / Rubinen / welcher glantz und schein die augen erfrewten. 343–344. Da ich das sahe / sprach ich / O mein freundt / du müst einen andern kauffman sûchen / dann ich vermöchte dir nicht einen eyntzigen stein von disen zû bezalen. 345. Er antwort / Lieber hör / vermagstu es nicht zû kauffen / möchtest du es aber nit geschenckt nemen? Ich sprach / Geschenck zû empfangen binn ich noch stark genûg / aber was darff es des gespöts. 346. Ich spott nicht / sagt der Mör / sonder es ist mein grosser ernst / das schwere ich dir bey den göttern / das ich dir das alles will schencken / doch so ferr das du noch ein köstlichere und schönere schenck dann das alles ist / von mir entpfahen wöllest. 347. Ich aber verlachte dise rede. Er fragte mich / warumb ich lacht. 348. Ich antwort / Ich verwundere mich das du mir ein solche gab schencken wilt / und vil ein höhere verheissest. 349. Du solst das glauben sagt der Mör / aber du müst mir vorhien bey den göttern schweren / 350. [351.] und einen eydt thûn / dise gaben nicht anders zû brauchen / dann wie ich dich underweisen will. Ich stutzt darab mit verwunderung / doch schwûr ich / 352. dann ich der ding gantz begirig was zû entpfahen. Wie ich nûn geschworen hatte / wie er mir vorgehalten / fûrt er mich mit ihm heim / 353. zeigt mir ein uberaus schöne junckfraw / sprach sie wer yetzundt siben jar alt / aber im ansehen meinte ich sie wer nûn mannbar gewesen / Also schön / wolgestaltig 354. eins göttischen angesichts war sie. Ich erschrack der ungewarnten sachen / konte sie doch nicht genûg beschawen / dann ich mich solcher schenck nicht versehen. 355–356. In dem fieng er an reden und sprach / freundt die du da sihest / ist durch ein unglücklichen zûfall ihrer mütter in windlin gewickelt worden / und an ein ort getragen hienweg gelegt worden / wie ich aber ongefehr an das wilde ort kummen / hab ich uff diss kindt gestossen / das genummen mit mir getragen / 357. dann es bedauchte mich Tyrannisch sein / ein so jung leben und seele in einem menschen verloren zû werden / so binn ich von jugent auff von meinem schûlmeister zû barmhertzigkeit erzogen worden / 358. So erkante ich auch an des kindts augen und gesicht / das es nicht eines schlechten herkommens war / also lieblich unnd scharpff sahe es mich an / 359–360. Es waren auch dise stein die du gesehen hast bey ihm gewickelt unnd eingelegt / darzû etlich seidene tûchlin mit bûchstaben / gedenck die mütter hatte es gethon / dann es war unserer sprach / die zeigten an warumb das kindt da läge / bittende ein barmhertzigkeit disem kindlin zû beweisen / und mit disem schatz zû erziehen. 361. Wie ich die bûchstaben gelesen sprach der Mör / und verstanden wo her es kummen und wer es was / nam ichs und trûg es mit mir uff meinen hoff / welcher ein weitten weg von der statt gelegen / gab das kindt meins hirtens frawen / dasselbig nach bestem fleiss auffzûziehen / 362. aber das so ich bey ihm fande / behielte ich bey mir / damit es dem beurischen volck kein auffsatz brächte / verbott inen auch / sie soltens niemands sagen. 363. Also blib es ein zeitlang verschwigen biss es ein wenig erwûchs / forchte ich die sach würde aussfündig werden / dann es nam an schöne unnd angesicht sehr zû. Da ich aber bedacht das mir ein unglück daraus entstohn möchte / 364–365. bewarb ich mich daz ich als ein Legat in Egypten geschickt warde / das dann geschahe / binn also hieher kummen unnd das meitlin mit mir genummen / sein sachen zûverbesseren / und mag ich der weil haben von geschaff der landschafft wegen / die ich yetzundt schnell müss ausrichten / so will ich dir noch heut den gantzen handel erzelen. 366. Ich aber ubergib yetzmals dir unnd den göttern / die dann solchs zû wegen bracht / dise junckfraw in dein handt / doch das du deinem eyd nachkumst / und bey dir frey und nicht eigen sey / 367. auch einem freyen verheirathen wöllest / also wie du sie von mir oder gleich von irer mütter entpfangen hast / ich vertrau dir auch solchs zûthûn wie wir mit einander abgeredt haben / 368. darzû geschworen hast / dann dein wesen und wandel hatt mir die zeit her so wolgefallen / das ich dich in disen sachen ausserwelt habe / das will ich dir also in eil angezeigt haben / dann ich müss yetzundt gehn mein bottschaft unnd

geschafft ausrichten / 369. morgen aber wann wir bey dem Tempel Isidis zůsammen kumen / will ich die anderen heimlichkeiten auch anzeigen / dann es würt heitnacht zů spat sein ich müß gehn. 370. Also nam ich die junckfraw füret sie under mein dach / hielt sie ehrlich und wol / ich dancket auch den göttern dann ich liess mir sein / 371. als wann mein dochter wider lebendig worden were. Den andern tag eylte ich zů dem tempel wie ich bescheiden was / 372. Da ich nún lang hien und her spatziert / und er nit kam / auch niendert sehen kontte / gieng ich in des hauptmans haus da er zů schaffen hett sein bottschaft zů enden / fragt ob kein Legat aus Morenland da were / 373. So sagt mir einer wie er morgens frü hienweg zogen / und zům theil von dem Hauptman verjagt worden / dann wo er nit gewichen wer / solt es im sein leben kost haben. 374–375. Ich fragt warumb. Er antwort / Es wer die ursach / der Legat begert / man solt sich irer Schmaragden und anderer Edelgestein grabens enthalten / dann sie gehörten dem Moren König zů. 376. Ich erschrack der reden / und war mit schweren gedanken beladen / als mit einer krankheit / 377. dann ich wuste noch nit woher und wer die junckfraw war. Lass dichs nit verdriessen / sprach Cnemon zů Calasiri / es bekümmert mich selbst soll ichs nicht erfahren. 378. Du wüsst es noch hören / sprach Calasiris.

Das X. Capitel.

*Charicles fürt die junckfraw mit ihm heim /
will sie seiner schwester sún vermehren / sie aber wils nit thún /
des würt er sehr betrübt / bittet Calasirim umb hilff.*

Jetzundt will ich dir vollends sagen / was Charicles weitters mir angezeigt hatt. 379. Nach dem ich herein kam / sprach er / gieng mir das megtlin entgegen / redet nicht / dann es konte noch nicht Griechisch. Es grüsst mich / bott mir sein handt / frewet sich das es mich wider sahe. 380. Ich verwundert mich seiner geschickligkeit und hohen verstands / dann es entpfing mich wie seinen vatter. Ich nam mir für nicht lang mehr an dem ort zů bleiben / damit ich yetzt auch meiner andern tochter nit beraubt wüde / 381–382. sonder ich für auff dem Nil biss ins mehr / da fandte ich schiff das ich heim füre. 383. Was geschah / es lerne die Griechisch sprach gantz schnell unnd gütt / auch so nam sie an leib und schöne der massen zů / das frembde unnd heimisch ein auffsehen auff sie hatten / zů dem wann sie etwan hien gieng / 384. es were in Tempel / zům tantz / auff den Marckt / so hatte sie ein nach sehen / als ob ein newer gott auff ein seul auffgerichtet wüde / wie wol mir das ein hertzliche frewd gab / 385. so hette ich doch schmerzliche pein darneben / dann sie lies sich hören sie wolte keinen man nemen / sonder in ihrer junckfrawschaft bleiben und ein dienerin der göttin Diane werden. 386. Sie lag auch dem jagen stets ob / und ubete sich zů schiessen. 387–390. Es verdross mich schier zů leben / dann ich hoffte ich wolte sie meiner schwester sún zů einem weib geben / welcher ein frommer redlicher gesel war / ich konte sie aber weder mit worten / geschenck / güttem noch bösem dahin bereden / uberwand mich mit meinen eygnen worten / mit kunst / geberden / und beweisungen / das das leben so sie ihr ausserwelt hette / ein gütt göttisch / züchtig leben / ein kron aller junckfrawschaft were / so sie sich den unsterblichen göttern zů gesellet / Nante solch ihr fůrmemen unbefleckt / Rein und unverbrüchlich. So verachtet sie alle liebe so von Venere kompt / alle hochzeit / hoffart unnd stoltzen pracht. 391. Darumb lieber Calasire sey mir in diser sache und noht rahtsam und behilfflich / thů mir sovil zů dienst / das bitt ich dich / theil mir dein weisheit unnd ein zauberey mit / 392. uberrede sie mit worten oder wercken / damit sie ihr natur unnd weiblich gemüdt erkenne / und sie ein weibs bild geboren sey. 393. Du kansts auch leichtlich zůwegen bringen so du wilt / dann sie scheucht das gespräch erbarer mannen gar nicht / 394. darzů wonet sie in disem Tempel nicht weit von deinem haus / bitt wöllest mein bitt nicht abschlagen / und mir in meinem alter zů trost kumen / das bitt ich dich durch Apollinem und deiner vätter gott. 395. Dise wort redet er wainende zů mir / unnd bewegte mich auch zů wainen / das ich ihm versprach in diser sache nach allem meinem vermögen zůhelffen. 396. Als wir also ernstlich mit einander redten / so kumpt ein bott / Es sey ein Eneyscher Legat vor der thůr / der begert in Tempel zů opffern /

bittet umb einen priester das er das heilig opffer anfang. **397.** Ich fraget aber den Chariclem / was das für ein heilige legation / und für ein geschlecht were. Charicles sagte / **398–399.** Es ist ein edel Griechisch geschlecht / aber ihr Fürst und herr nent sich aus dem geschlecht Achillis ein schöner jüngling / der da mit leib / gestalt / unnd geberden wol dem Achilli gleich ist. **400.** Calasiris sprach / es ist recht / verschaff du allein das der jüngling in Tempel kum / und das opffer angefangen werde / **401.** dann ich wolte ihn hertzlich gern sehen. Charicles bewilligt / und der jüngling gieng hienein / hette ein rechten Achillischen geist / **402.** gemüdt und angesicht / tratt daher mit auffrichtigem leib / schönen haar / hüpschem angesicht / zů dapfferkait und zorn beweglich / und doch freuntlichs gesichts darbey. **403.** Nach dem er uns gegrüset / und wir ihn wider / fieng man den bracht / wie darzů gebört an. **404.** Da sprach Charicles zů mir / Du würst heut unser Charicliam sehen / so du sie zůvor nicht gesehen hast / **405. [406.]** Ich aber hatt sie zůvor auch gesehen opffern / **407.** wiewol ich still schwig zů besehen was geschehen würde / giengen in Tempel / alda geschach alles was zům opffer dienstlich was. **408.** Und als wir zů dem altar kamen / da fieng der jüngling sein heilig opffer an / nach dem der priester sein gebett gethan hatte / und sang die Pythia dem jüngling dise antwort.

409. Welchem anfachst gunst mit ehren
Der thůt seinen namen mehrnen /
Würst verlassen die Tempel mein
Und uber Meer schiffen so fein /

410. In frembde land ein weitte reis
Welchs von der Sonn dürr ist und heis /
Der würst entfahren grossen lohn
Inn schwartzer zeit weisse krantz han.

411. Diss hatt Apollo durch Pythiam reden lassen / Es waren vil die dis auslegen wolten / aber sie felten weit / **412.** dann treum und weissagung merckt man erst wann die sach so sie bedeuten / geschehen ist. Die Delphi und alle die da waren / rüsteten sich den herrlichen pracht zů folfüren.

VOLGET DAS DRITTE BÜCH DISER HISTORIEN.

Des Erst Capitel.

*Calasiris zeigt an wie sie sich zům opffer gerüst haben /
wie Theagenes mit seinen geferten / und Chariclia mit iren Junckfrauen
zům opffer kommen sind / und von irer seltzamen klaidung.*

1–2. Wie aber yetzund diser herlicher pracht und die grosse rüstung des todten opffers volbracht war / sprach Calasiris / **3–4.** Da fiel ihm Cnemon in die red unnd sagt. Du haltest mich auff mit langem geschwetz / dann du kumpst nit auff mein frag und begeren / und wiewol du mir den handel erzelest / das mich bedunckt als wann ichs selbst gesehen hette / doch ist es nit auff mein meinung und frag geantwort / **5.** dann du redest von dem anfang und von dem end / aber das mittel verschweigstu gar. **6–8.** Da antwort Calasiris / O Cnemon ich will dich nicht mit geschwetz / welches daher undienstlich auffhalten / sonder dem das du hefftig begerest nachkommen / unnd dieweil du sagst mein red bilde dir ein / als wann du es selber hettest gesehen / so würd ich verursacht dir den gantzen pracht anzůzeigen / unnd das mit kurtzen worten / so lang biss ich uff dein erst begeren kommen würd. **9.** Erstlich giengen in der zal hundert mann auff ihr art zům opffer angethan mit weissen tůchern auff der ein seitten bekleidt / auff der ander seitten fůrten sie mit blosser arm und brust / in ihrer hand ein zwey schneidig

beyhel die thier darmit zů schlachten. **10.** Nach ihnen giengen hundert schöner schwartzer Ochsen mit hüpschen gleichförmigen hörnern / deren eins theils uberguldet waren / die andern schöne geflochtne krentz aufftrügen / unnd hieng ihn die kel biss auff die knye. **11.** Nach disen giengen aller art thier zům opffer dienstlich / ye hundert und hundert nach einander / dise waren alle mit dienern unterscheiden / welche ihr sunder Instrument zů der Music dienstlich mit in trügen und die brauchten / **12.** Demnach giengen vil schöner Junckfrawen mit hüpscher kleydung unnd schönem haar / alweg zwo und zwo mit einander. **13.** Die auff der rechten seitten trügen schöne zweig mit blůmen und frůchten gantz lieblich zů essen. **14.** Die auff der andern seitten trügen schalen mit edlem wolgeschmackten gewůrtz / welches auff ein wenig kolen glunset / ein sehr gůten geruch von sich gab. Und zů disem dienst brauchten sie kein hand / sunder das alles trügen sie auff dem haupt. / **15.** Auch giengen sie nit einfeltig / trawrig / sonder ihre tritt theten sie dantz weis / und sungen darzů ein sundere schöne melody / **16.** welche der Thetis und dem Peles zů ehren gemacht war / also das sich die wort und melody dem trit nach gantz verglichen / so wol kunten sie es singen. **17.** Disen Junckfrawen nach ritten schöne jůngling / gantz ordenlich / glids weis / auff schönen pferden mit hüpschem zeug gezieret. **18.** Under disen war Theagenes als ein Hertzog under seinem volck / unnd war sein ansehen wie die Sonn under den sternnen erleuchtet / von der schöne seins harnisch / **19.** In seiner hand ein sper fůrende / hatte keinen helm auff / sunder ritte mit blossen haupt / in purpurfarb mit guldenen streymen durch zogenen / kurtzen mantel von schönem bildwerck gewirckt / **20.** Auff seinem schilt den kopff Gorgonis gemalt / sein schön haar flog von den kůlen lůfftlin zů ruck / freundlich war sein hien und her sehen / **21–23.** Sein pferdt wusste seins herren schöne und geschicklichkeit / dann es seinen hals von einer seitten zů der andern mit auffgereckten ohren wandt / stoltz trabende mit schönen springen darunder / demnach setzende sein schenckel gantz senfftiglich / spielende mit seinem schönen zaum / **24.** wer solches sahe / der můste beide dem reutter und ross gůnstig werden. **25–26.** Die gemeinen undienstbare weyber mochten sich nit enthalten / sie warffen ihn mit Pomerantzen unnd blůmen / ein yede begerende das sie von ihm geliebet wůrde / unnd es war keiner under dem hauffen / der Theagene in der schöne vergleichen mochte. **27.** Nach den jůnglingen ritten aus dem Tempel wider ein zal schöner Junckfrawen auff hüpschen zeltern mit guldenen decken bedeckt / **28.** under disen war die schöne unnd weise Chariclia / kam auff einem wagen den zogen schne weisse Ochsen / **29.** **[30.]** sie war mit einem purpur klaid biss auff die fůs beklaidet / sie war also schön / das sie die schöne Theagenis in vergessenheit brachte / Ihr klaid was mit guldenen bildern gewůrcket / **31.** sie hatte einen gůrtel umb / daran der meister der den gemacht hatte / alle sein kunst daran gebraucht / dann nie keiner so gesehen worden. Er war also gemacht / **32.** Es waren zwen Trachen schwentz uber dem rucken / zwůschen ihren flůglen zůsamen verhefftet / unnd die hals auff der brust zůsamen gefůgt / wie ein knopff geknippft / Aus disem knopff giengen die heupter als weren sie mit fleis an den knopff gesetzt / also wunderbarlich / du hettest gesagt es were lebendig / und kroch ein Drach aus dem andern / das was das schlos am gůrtel / von lautterem gold gemacht / **33.** doch sahen die schůppen schwartz und graw mit grůnen farben / als wann es ein lebendiger Drach gewesen were / war darzů nicht schrecklich anzůsehen / also war diser gůrtel. **34.** Ihr schön haar war nicht gar geflochten / unnd auch nicht gar ausgespreit / sonder das mehrer theil lag ihr zů ruck auff den achslen / welches die lieblichen lůfftlin zůfliegen machten / **35.** hatte ein krantzlin auff von roten unnd weissen rosen mit lorber zweiglin gemischt / **36.** an der lincken seitten fůret sie einen ubergulden bogen an der rechten seitten hieng der schön kůcher mit pfeilen / und hatte in iren händen ein brennende fackel / In solcher klaidung fůr sie daher / unnd leuchten ihre augen mehr dann die fackel in händen. **37.** Cnemon sprach / mir ist als wann ichs also sehe. Darauff Calasiris sagt / **38.** ich bitt dich durch die gůtter / sag mir doch an welchem ort der weldt sie sind / zeig mirs doch / du hast mich vertrůst ich werde sie bald sehen / **39.** Ach wie ein sůsser betrug ist das / wie hast du mich in hoffnung bracht / da du mir von anfang unsers gesprächs verheissen hast / mir noch heut mein aller liebste zůsehen lassen / **40.** **[41–42.]** darumb du dann ein gab von mir gefordert / aber yetzund schleicht die nacht herzů / unnd sihe ich noch niemand. **43.** Cnemon antwort / Sey gůter ding / fůrcht dir nicht einer falschen hoffnung / **44.** sie werden gewisslich kumen / **45.** es wůrdt ihnen vileicht etwas zůhänden kumen sein / das sie spater kumen / dann wir mit einander verlassen. **46.** Und dieweil du also auff ihr zůkunfft

dringst / so far für zûsagen wie es weiter gangen / in dem werden sie (hoff ich) kummen. 47. Wiewol ich zû reden müde / auch nit lustig / dieweil mich mein hoffnung betreugt / het auch gedacht du werest unser langen rede gesettiget / 48. So merck ich das du vor allen begirig bist / von ehrlichen sachen zû hören / 49. so will ichs widerumb anfangen / da ichs gelassen hab / aber du müst vorhien ein liecht anzünden. 50. Zû dem so wöllen wir den göttern ir gebett thûn / damit wir dise nacht rhûwig sein mögen. 51. Unnd gebot ein liecht zûbringen / theten ir gebett zû den göttern. 52. Under disem rûfft er Mercurium an / das er ihm Theagenem und Charicliam im schlaaff lies für kummen. 53. Nach dem fieng er an sprach / O Cnemon. Wie sie umb den Tempel und umb das grab Neoptolemi gefaren / 54. geritten / und gangen / hatt sich grosses heulen und wainen von mannen und frawen erhebt. 55. Demnach haben sie alle in einem augenblick angefangen / die Ochsen / Schaaff / Geyssen / und andere thier nider zûschlagen unnd schlachten / 56. die selbigen auff die altar unnd holtzhauffen gelegt / und gebetten das opffer dem gott Apolline anzûzünden. 57. Charicles sprach / zû opffern und betten gehört ihm zû / 58. aber das opffer anzûzünden vergünt er dem Hertzog dises volcks / 59–60. doch das er die fackel der fürnemsten Junckfrawen nemen thet und darmit anzündet. 61. Wie er das geredet / fieng er an zû opffern / und nam Theagenes von der Chariclia die fackel. 62. Nûn hör was ferner sich begeben hatt.

Das II. Capitel.

*Wie die erste liebe zwischen Theagene und Chariclia angefangen hatt /
nach dem ye lenger ye vester zûgenomen / Chariclia würt von liebe ein wenig kranck /
Calasiris tröstet Chariclen den alten / zeigt ihm etliche gleichnus an.*

63. Anfencklichs wie sie einander zû gesicht kamen / erstummeten sie ab einander / 64. sie bott ihm die fackel die er dann von ir entpfiegt / 65. und sahen einander an nicht anders als wann sie vorhien kundtschafft zûsammen gehabt hetten / und urblützlich zûsammen kämen und sich erinnerten / wo sie vormals einander gesehen hetten / 66. Sie lachten einander an / doch verborgenlich / schamten sich / das sie beide schamrot warden / und nach solcher rötte / warden sie wider bleich / solchs geschach oft in kurtzer zeit / wie dann liebhabenden im anfang ihrer liebe / oft geschicht / 67. welchs man im angesicht / augen und geberden / abnemen kan / Das war dem andern volck alles verborgen / 68. unnd wuste Charicles auch nicht darumb / dann er mit dem opffer zûschaffen hatte / 69. ich aber hatte allein acht darauff unnd gedacht an die weissagung der götter / was daraus werden möchte. 70. Wie es nûn schier spat worden war und er gleich mit gewalt sich von der junckfrawen keren müste / 71. nam er die fackel und zündet die Altar mit dem opffer an. 72. Also endet sich diser bracht und waren die frembden frölich / die andern giengen in ihre heuser heim. Chariclia die bedeckte sich mit einem weissen mantel unnd gieng mit etlichen junckfrawen in ir gemach / welchs im umgang des Tempels war / 73. dann sie wonet nicht bey irem vermeinten vatter / damit sie ungehindert den göttern dienen mochte. 74–75. Wie ich nûn diss alles gesehen / begegnet ich dem Charicli mit fleiss / er aber sprach zû mir / Hastu nicht mein Charicliam ein liecht der Delphis gesehen? 76. Ich sagte nicht erst yetzundt / sonder vorhien oft / so manchmal man im Tempel gewesen / auch nicht allein im fürgehn / sonder wir haben mit einander geopffert / und wo etwas göttlichs fürgefallen / hatt sie mich darinn rhats gefragt und von mir gelernt. 77. Wie hat sie dir aber yetzund gefallen / sagt Charicles? hatt sie den bracht nit höflich geführt? Ich sprach / freylich / was fragst / sie ist wie der Mon under den sternen gestanden. 78. Charicles sprach / Es haben vil auch den jüngling aus Thessalia gelobt / im das ander lob nach ir geben. 79. Ich sprach / sie ist ein kron und zier der gantzen herligkeit gewesen / das thet dem alten mann wol / und lacht darzû / 80. sprach yetzundt will ich zû ir gehn / gefalt es dir / so kumm mit / auff das wir sehen / ob ihr etwas geschehen were / dieweil so vil volcks vorhanden gewesen / dann sie ist auch zart / 81. und wiewol ich dessen fro war / doch sprach ich / mir wer ein geschefft zûgefallen / das müste ich vorhien aussrichten / yedoch wolt ich das lassen anston und mit im gehn. 82. Wie wir nûn dahien kamen da sie daheimen was / finden wir sie kranck auff einem bettlin ligen / 83. sie kunt kein rhû haben / ire augen waren nass /

von inbrunst grosser liebe. **84.** Wie sie aber den vatter / als sie pflag / empfangen hette / fragte er sie was ir bräste. **85.** Sie aber sprach es thete ihr das haupt weh / möchte wol leiden das man sie ein wenig rühen liesse. **86.** Des erschrock der güt Charicles / war betrübt / gieng aus irem gemach / **87–88.** bevalhe den mägten das sie ihr rhū liessen / gieng für das haus heraus / sprach zū mir / Lieber Calasire / was ist das für ein ding / und ursach diser krankheit / was krankheit ist sie ankumen? **89.** Ich sagt / Du solt dich nit verwunderen / dieweil sie under so vil volcks gewesen / es hatt sie etwann ein neydig aug angesehen. **90.** Er aber hönlechlet sprechend / Ich glaub du lasset dich auch zū zeitten alter weiber thädig verführen. **91.** Ich antwort / Damit du erfarest das es vilmal geschicht / sag ich dir / **92.** wir ziehen den lufft in uns / und geht der selbig durch unseren mundt / nasen / augen / ohren und lufftlöchlin hienein in den leib zū den fümernsten glidem / **93.** als hertzen / lung und him / unnd entpfacht ein yedes das ihm nutz und schädlich / **94–95.** wie dann der lufft an ihm selbst ist / also / das yemandts mit einer krankheit der glider wie erzelt beladen / den lufft also vergiffet / und ein gesunder neben ihm steht / oder zū gegen / und den selbigen an sich zeucht / so würt gleich das glid in dem andern menschen auch verseret / und sonderlich die einer zarten subtilen natur sind. Nūn das zū einer gleichnüss / **96–99.** Wie vil empfahen den wehtagen der augen / allein aus dem ansehen / so sie andere böse augen sehen? Wie vil empfahen den vergiffen lufft der pestilentz / so doch die pestilentz haben / weder mit ihnen essen noch trincken / auch nit umb sie sein allein aus vergiftung des luffts. **100–102.** Gedenck auch / das die liebe allein aus dem gesicht erwachst / so doch zwey einander vormals nie gesehen / erkant / noch bey einander gewonet / allein von weitten einander / die augen gegünt / und ob sie nicht zūsamē kōmen / doch einander hertzlich lieben / **103.** **[104.]** So hastu auch wol gehört / das der Basaliscus allein mit den gsicht und lufft / die leut und das vieh tödte / **105.** Und schwige also ein weil still / wie ich ihm das erzelt hatte.

106. Fürwar hastu / sagt Charicles dise stück mit bewerlichen beyspielen gantz weislich probiret / **107.** Ach wolte gott das sie ein begierde und liebe entpfünde / damit ich gedencken möchte / sie wehr gesundt und nit krank / **108.** du solt auch wissen das ich dich in diser sach / trewlich umb hilf und raht / anruffe / **109.** **[110–112.]** und ist nicht wenig zū fürchten / das ihr begegnet sey / das sie das zū bett besiechen müß / und der liebe gantz zū wider sey / mich bedunckt warlich sie sey zūm theil bezaubert / **113.** Aber mir zweifelt nicht / das du aus freundschaft / durch dein weissheit ihr helffen magst / so du nūr wilt. Ich verhieß im / könnte ich ihr / und ihm dienstlich sein / ich wolt kein fleiss sparen. **114–115.** Wie wir also schwetzten / so kumpt einer sprach / O ihr weisen / ich mein ihr seyen zū einem zanck / und nicht zū einem wolleben geladen / das ihr so lang verziehen / kummen doch / **116.** **[117.]** Theagenes und sein hauptman Neoptolemeus sein schon vorhanden / gehen fürt verziehen doch nicht biss nacht / man wartet ewr allein. **118.** Charicles kerte sich zū mir / unnd sagte mir in ein ohr / Schaw / wie ist diser Bachus so hoffertig / sonderlich dieweil er so feucht von wein ist / **119.** Aber wir wöllen gehn / sprach er / sonst dörfte er uns mit seinem stecken streich geben. Ich sagte / ey ich waiss wol das du schertzeit / wir wöllen aber den nocht ghen.

Das III. Capitel.

*Theagenes erzeit den zweyen alten gebürliche ehr /
nimpt sich einer uber natürlichen frewd an / die geste frölich zū machen /
und ward sein bekümmert hertz in liebe gegen der Chariclia von Calasiri vermerckt /
macht mit im kundtschaft / es kumpt Calasiri zū nacht ein gesicht fūr.*

120. Da wir nūn dahin kamen / **121.** **[122.]** satzte Theagenes den Chariclem neben sich / und thet mir von seint wegen auch ehr an / sagt / Lieber Cnemon es möcht dich verdriessen / **123.** das ich dir von disem sprach / wolleben / essen / drincken / dantzen / ringen / springen / von kostlichen speysen unnd tranck so lang erzelte / **124–125.** Du müst aber von anfang den handel vernemen / wilt du anders die sach recht verstō / darzū hab ich ein lust dir es zū sagen. **126.** **[127–129.]** Nūn hör weytter / Theagenes

nam sich einer frewd an / damit er die so zû gegen waren frölich machte / auff das er sich beflisse yederman freuntlich zû wilfaren. **130.** Ich aber merckte wol was sein anligen was / wie er hien und wider sahe / vil seufftzen darmit lies / yetzund trawrig dann frölich / **131.** also verwandelt er sein angesicht oft / **132.** das auch Charicles dasselbig merckte / sprach zû mir haimlich. Was bedeut dise verenderung des angesichts? **133.** Ich glaub ihm sey wie der Chariclia geschehen / ihn hatt auch ein neydyg aug angesehen / **134.** das gespräch hetten wir beide heimlich.

135. Wie nûn zeit was das ein ehrtrunck umbgen solte / brachte Theagenes einem yeden (wiewol ungern) einen rondt drunck aus freuntlichkait / **136.** Und da es an mich kam / erzeiget ich mich gegen ihm als wann ichs sehr gern von ihm annem / aber den becher wolte ich nicht entpfahen. **137.** Wie er das vermerckte / verkert er die augen / besahe mich grasslich / vermeint ich wolte in verschmahen. **138.** Wie das Charicles sahe / sprach er zû Theagene. Diser drinckt kein wein / **139.** und isst von keinem thier / dann er ist ein Egypter von Memphis / ein oberster priester der göttin Isidis. **140.** [**141.**] Wie aber Theagenes vernam das er ein Egypter und oberster priester war / ist er erfrewt worden als wann einer einen schatz gefunden hatt / **142.** Richtet sich schnell auff fordert ein becher mit wasser / und wie er das ausgetruncken hett / sprach Theagenes / **143–144.** O du aller weisester / disen freuntlichen drunck hab ich dir bracht / das zwüschen mir unnd dir ein gantze freundschaft / erwachse und uber disem disch anfahe / das geschehe unnd das thû der / **145–146.** sprach ich / mein lieber Theagene / der da vorlangst für dich gebetten hatt / **147.** nam also den becher unnd dranck den aus / Also endet sich das nachtmal / unnd stünd yegklicher auff und giengen heim / **148.** nach dem mich Theagenes aus grosser begird und hitz etlich mal geküset hette. **149.** Wie ich nûn widerumb in mein wohnung kam / leget ich mich zû beth / vertrib die halbe nacht mit schlaaff / und da ich erwachte **150.** hett ich nach denckens mit dem jüngling unnd der Junckfrawen / **151.** In dem so sihe ich den gott Apollinem und die Diana daher kummen / es bedunckte mich nit allein ein traum / sunder ich sahe sie frey daher ziehen / **152–153.** Apollo fürte Theagenem und Diana Charicliam / nanten mich mit namen unnd sprachen / **154.** Es ist zeit das du widerumb in dein vatterland ziehest / dann das erforderte das gesatz der göttin Parcarum / Derhalben zieh hien **155.** und nim den jüngling und die Junckfraw mit dir unnd halt sie an kinderstatt / für sie mit dir darvon / **156.** woh unnd wie es den göttern gefalt. **157.** [**158.**] Wie sie das geredten / gaben sie ein zeichen das es kein traum / sunder ein war gesicht were / **159.** Ich aber verstünde die sach auff ein ander meinung / zweifelte zû welchen leutten oder in welchs land ich sie führen solte. **160.** Nemon sprach / Vatter ich bitt dich du wöllest mir weiter sagen / so du erfahren hast woh hien sie haben sollen geführt werden / wie es gangen sey. **161.** Ich sprach wie ich nûn der sachen also nachgedacht / frewet ich mich etlicher sachen / ich hett etwas gefunden / dem ich nie nachgedenckens gehabt. **162.** Ich erwartet der heimfart mit frölichem gemüt / und bekrenckte mich auch darneben / das Charicles der schönen Junckfrawen / die er wie sein dochter hielt / beraubt solt werden / Ich bedachte im zweyfel / wie ich die zwey aus dem land bringen solt / **163.** ich war der flucht halben mit sorgen umbfangen / wuste nicht woh hienaus / ob wir solten zû landt oder zû wasser darvon ziehen / **164.** also hatten mich die gedanken umgeben / vertrib die uberige nacht auch darmit. Es war aber noch nicht recht tag / so höre ich die thür krachen und ruffet **165.** einer meinem jungen / Der knab fraget wer da wer / kam und saget zû mir es were Theagenes vorhanden / **166–167.** Ich war dessen fro lies ihn zû mir kummen / und kam mir in sinn / ich wolt raht finden wie die sachen des hienziehens anzûfahen weren.

Das IV. Capitel.

Theagenes will sein anligen Calasiri nicht sagen. Calasiris erraht sein gmüdt. Theagenes offenbaret ihme all sachen / begert hilff. Charicles schicket nach Calasiri klagt auch sein anligen.

168. Wie nûn Theagenes zû mir hinein kam / mich grüsste / und ich in wider / hiess ich in zû mir auff das bettlin sitzen / fragt in aus was ursach er so frû zû mir kummen wer. **169.** Als er sich nûn ein weil bedacht / sprach er zû letst / **170–171.** Ich binn hoch bekümmert / und ist mir angst und schame

mich auch / dir das zů eröffnen / 172. schweyg hiemit still / Es dunckte mich aber zeit das ich im die küss abrhaten solt / dann ich wüste wo es ihm lag / 173. Ich sahe in frölich an / und sprach / Theagene wiewol du verzeust / mir den handel zů offenbaren / so wisse das die götter unser weisheit alles offenbar machen / und ist uns alle ding bewüst. 174. Also stůnde ich auff / strelte mein haar / wůsch mein hendt / machte mein rechnung an fingern / wie dann die thůn / denen etwas offenbar werden sol / 175. Gieng darnach zů im und sprach / O sůn du liebest gantz hefftig / Er aber sprang vor frewden auff / von diser warsagung / 176. und da ich im die Charicliam nennet / und horte das ichs erraten hette / felet es wenig er wehr für mich nider auff die knye gefallen / 177. und da ich das weret / küste er mein haupt vilmal / danckte den göttern das er in der hoffnung nicht abgefallen were / 178. batte mich / ich solt ihm hilff erzeigen / sprach auch er möchte one hilff nicht lebendig bleiben / es werde dann disern fewr gwerdt / 179. [180.] Es sey ein solch unglück in an kumen / sein hertz brenn wie ein fewr / unnd sonderlich / dieweil er zům ersten der liebe flam entpfinde / 181. [182.] schwur hie bey er hette die gemeinschaft der weiber nicht entpfunden / sie vil mals geflohen / 183. auch sich nie ehlichen wölln / hette auch die man geflohen / die gesagt hetten das sie liebten / 184. Aber die schöne der Chariclia / hett in überwunden / 185–186. und künte der liebe mit allen seinen krefftten und helden můt nicht wider stehn / 187. waitte unnd sprach / 188. er müste die junckfraw wider seinen willen lieb haben. 189. Ich richtet in auff / und tröstet in / sprach / 190. Sey gůts můts / wann du einmal zů uns dein zůflucht hast / sol dir geholffen werden / 191. [192.] dann sie würdt nicht stercker sein / dann unser weissheit ist / 193–194. Es ist einer welcher älter / raucher / und weyser dann du / welcher weder lieben noch ehlich zů werden willens gehabt / in solchen strick gefallen / 195–196. Aber deinet halben / wil ich alles thůn / was můglich ist / allein das du dich dahien begebenst / und folgig seyst dem der dich leret und underweyset / und sonderlich / dieweil du die kunst und natur nicht brechen kanst. 197. Er verhies alles zů thůn / was ich begerte / zů dem wolt er mir wol lonen. 198. Wie wir also reden / so kumpt ein bott sprach / Charicles lasst also dich bitten / du wöllest zů im in Tempel kumen / dann er opffert den göttern gebett darumb / 199. das er die nacht seltsame treum gehabt / und ist gar betrůbt. 200. Ich fertiget Theagenen ab / stůnde schnell auff / 201. gieng in den Tempel / da fande ich Chariclem in einem sessel sitzen / sehr traurig / stetig grosse seufftzen lassende. 202. [203–204.] Ich gieng zů im / sprach / Warumb bistu so traurig / und stelst dich also kleglich? 205. Er sagt / Ach solt ich nit traurig sein / es betrůben mich schwere treum / und betrůbt mich Chariclia / mein dochter / dieweil sie kranck ist / und auch nit schlaffen kan / 206. zů dem sol sie uff den bestimpten tag / wie dann des Tempels pflegerin zů steht / uff dem platz beym kampff sein / damit sie von den gewaffneten leuffern / die fackeln entpfahe / 207. Nůn můs eins sein / entweder / sie můs den brauch lassen abghn / und den verenderen / welchs ein grossen mangel bringen würdt / 208. oder da uber alle ihr krefft erscheinen / damit sie darnach noch krencker würdt / 209. Derhalben wo es vorhien nicht eh hatt können sein / so bitt ich / du wöllest noch hilff thůn / 210–211. richte ihr etliche artzney zů / thů das von unser grossen angefangnen freundschaft wegen / das wir auch hierin den göttern dienen / Ich wais auch das dir nit schwer ist zůthůn / wann du anders wilt / du magst sie wol vor diser zauberey erledigen wie du selber sagst.

Calasiris beredt Chariclem / Theagenem / und Charicliam was er will / dreigt in ein nasen / sie thůn auch was er sie heisst.

212. Ich sprach / ich wer seumlich in der sach gewesen / dreygte ihm also ein nasen / 213. begerte auff zug biss auff den künftigen tag / darmit ich ir möchte artzney zů richten. 214. Auch so wölln wir yetzund zů der Junckfrawen gehn / damit ich sie fleyssig befragen möge / was in diser kranckheit zůthůn sey / unnd darzů sie zůtrösten. 215–216. Auch begier ich von dir das du zů der Junckfrawen redest / und mir ein solch wort verleyhest darmit ich ihr anmůtig werde / unnd sie desto lieber die artzney von mir anneme / einen freyen zůgang zů ihr gewinne / mir in allen gebotten gehorsam sey / auch darunder krefftig vertraue / 217. dann das vertrauen zů dem Artzet hilfft etwan mehr dann die artzney selber / 218. Das soll geschehen sprach Charicles. Als wir nůn zů der Junckfrawen kamen / was soll ich sagen / sie was von gantzem hertzen kranck / 219. sie hette ihre roten backen verloren / ihr hitz des angesichts

war von den zehern irer augen verloschen / **220.** doch wie sie uns sahe / kam sie etwas zů ihr selber / **221.** unnd zwang sich mit gewalt frölich zů sein / auff das kein trawrig und blöd angesicht zů sehen were. **222.** Charicles der umbfieng sie / redet ihr süssiglich zů / und lies kein liebliche red noch freuntlicheit underwegen / **223.** Sprach O mein liebes döchterlin / O mein liebes kindt / verbirgstu mir als deinem vatter dein kranckheit die dir anligt / **224.** **[225–228.]** sag mir was ligt dir an? Woh ist dir weh? Wer hatt dir leids gethan? Warumb bekümmerst du dich? **229.** woh du vermeinst verzaubert zůsein / oder etwan von einem aug das dich bösllich angesehen hatt / verletzt worden / Warumb schweigst du darzů / sags frey heraus was dir angelegen sey / darffst niemand darin scheuhen? Mein dochter sey eins frölichen gemüts / **230–231.** ich disen weisen mann unnd obersten priester unseren lieben freund erbetten / das er deiner kranckheit ein artzney sůche / unnd dich gesund mache / wie er dann wol thůn kan / **232.** dann er ubertrifft die anderen Artzet mit hohem verstand und weisheit gar weit / dergleichen in götlichen sachen mehr dann kein anderer / **233.** **[234–235.]** unnd uber das alles ist er unser vertrawter gůter freund / **236.** derhalben solt du dich im billich ergeben und gehorsam sein in allem das er dich heissen wůrt / ohn alle hindernus und widersprechen / **237.** **[238.]** ihn lassen aus und ein gehn / **239.** unnd woh mit er dir understehet zů helffen solt du geschehen lassen / **240.** es sey mit segn / mit gebett / oder woh mit es wölle / solstu dich ihm befelhen thůn / **241.** unnd einen solchen herrlichen weysen mann nicht scheuhen noch ihm etwas bergen. **242.** Chariclia schwig still / doch gab sie mit zeichen sovil zůverstōn / sie wolte gehorsam sein und seinem raht gerne folgen.

JEGYZÉKEK, MUTATÓK

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

- Adattár – Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, szerk. KESERŰ Bálint
- D – Dézsi
- Gy – Gyöngyösi
- ItK – Irodalomtörténeti Közlemények
- KOČIŠ – Jozef KOČIŠ, *Oravský komposesorát thurzovská korešpondencia. 1541–1626. Inventár* (Inventáre a katalógý fondov Štátnych Archívov na Slovensku, 3. Štatny Archív v Radvani, pobočka v Bytči)
- MHH – Monumenta Hungariæ Historica. Magyar Történelmi Emlékek (I. Okmánytárak. Diplomataria, II. Írók. Scriptores, III. Országgyűlési Emlékek. Monumenta Comititalia)
- MKsz – Magyar Könyvszemle
- MOE – Magyar Országgyűlési Emlékek. Monumenta Comititalia Regni Hungariæ, IX, 1598–1601, szerk. FRAKNÓI Vilmos–KÁROLYI Árpád, Bp., 1885; X, 1602–1604, szerk. FRAKNÓI Vilmos–KÁROLYI Árpád, Bp., 1890; XI, 1605–1606, szerk., bev. KÁROLYI Árpád, Bp., 1899; XII, 1606, szerk., bev. KÁROLYI Árpád, Bp., 1917 (MHH, III/A)
- MTA – Magyar Tudományos Akadémia
- NySz – SZARVAS Gábor–SIMONYI Zsigmond, *Magyar nyelvtörténeti szótár a legrégebb nyelvemlékektől a nyelvújításig*, I–III, Bp., 1890–1893
- OL – Országos Levéltár (Budapest)
- OSZK – Országos Széchényi Könyvtár (Budapest)
- ÖNB – Österreichische Nationalbibliothek (Wien)
- RAJKA – RAJKA László, *Heliodoros Aithiopikájának feldolgozásai a magyar irodalomban*, Kolozsvár, 1917
- RMKT XVII – Régi Magyar Költők Tára, XVII. század
- RMKT XVII/1 – *A tizenöt éves háború, Bocskay és Báthori Gábor korának költészete*, s. a. rend. BISZTRAY Gyula, KLANICZAY Tibor, NAGY Lajos és STOLL Béla, Bp., 1959
- RMKT XVII/9 – *A két Rákóczi György korának költészete (1630–1660)*, s. a. rend. VARGA Imre, Bp., 1977
- RMNy – *Régi Magyarországi Nyomtatványok*, I, 1473–1600, szerk. BORSA Gedeon, HERVAY Ferenc, HOLL Béla, KAÉFER István, KELECSÉNYI Ákos, II, 1601–1635, szerk. BORSA Gedeon, HERVAY Ferenc, HOLL Béla, Bp., 1971–1983
- SCHÄFFER – HELIODORUS EMESENIUS, *Æthiopica historia. In der deutschen Übersetzung von Johannes Zschorn*, Herausgegeben und eingeleitet von Peter SCHÄFFER, Bern–Frankfurt am Main–Nancy–New York, 1984
- SNAvBr – Slovenský Národný Archív v Bratislave (Szlovák Nemzeti Könyvtár, Pozsony)
- TT – Történelmi Tár
- Z – Zschorn
- ZICHY – *Bethlenfalvi Gróf Thurzó György levelei nejéhez Czobor-Szent-Mihályi Czobor Erzsébethez*, kiad. id. gr. ZICHY Edmund, I, 1590–1600, II, 1601–1616, Bp., 1876
- ZSÁK – ZSÁK J. Adolf, *Czobor Mihály, a Chariclia első magyar fordítója*, ItK, 1901, 53–62

A FÖLDRAJZI NEVEK MUTATÓJA

A Függelék névanyagát a mutató nem tartalmazza. A főszövegben latinosan írt görög neveket a Szövegmagyarázatokban azonosított, görögös írásmódú alakhoz utaltuk. A települések mai nevét és hovatartozását csak a határon túli magyar helységneveknél jelöltük. J – Jugoszlávia, R – Románia, Sz – Szlovákia, U – Ukrajna.

- Actium 311
 Ægeum tenger lásd Égei-tenger
 Ægina lásd Aigina
 Ægyiptum-tenger lásd Egyiptomi-tenger
 Æneas városa lásd Trója
 Agina lásd Aigina
 Aiaia 323
 Aigina 79, 81, 313, 334
 Alföld 354
 Alsó-Egyiptom lásd Egyiptom
 Árva vára (Árvaváralja, Oravský Podzámok, Sz) 339, 340
 Árva vármegye 339, 355
 Assíria 311
 Athén 43, 45, 153, 193, 207, 310, 313, 334
 Áthénás, Athin. Athina lásd Athén
 Attika 310
- Babilon 311
 Bajcs (Bajč, Sz) 340
 Baktria
 Balkán-félsziget 319
 Baranya vármegye 337
 Bártfa (Bardejov, Sz) 359
 Bátorkeszi (Vojnice, Sz) 344
 Bazel 327
 Beckó (Beckov, Sz) 348
 Bécs 339, 347, 354, 360
 Besztercebánya (Banská Bystrica, Sz) 339
 Biccse (Nagybiccse, Bytča, Sz) 339, 341, 347, 350, 358, 359
 Bihar vármegye 332
 Bodrog vármegye 337
 Bologna 344
- Buda 327, 337, 342, 349
 Buják 340
- Castalia, Castalis, Castalius, Castalum lásd Kasztalia
 Chemmis lásd Khemmisz
 Ciprus 320
 Compostela lásd Santiago de Compostela
 Corcyra lásd Korküra
 Czeke lásd Cseke
 Czoborszentmihály lásd Zombor
- Csejte (Čachtice, Sz) 348
 Cseke (Čaka, Sz) 357, 359
- Delos lásd Délosz
 Délosz 99, 315
 Delphi, Delphis, Delphos lásd Delphoi
 Delphoi 157, 209, 241, 263, 317, 320, 321, 323
 Dévény (Devín, Sz) 340
 Drégelypalánk 340
- Égei-tenger 7, 305, 308
 Eger 341, 352
 Egyiptom 7, 13, 25, 147, 185, 195, 197, 219, 227, 281, 305, 317–320, 324, 334
 Égyiptom, Égyiptum, Égyiptus lásd Egyiptom
 Egyiptomi-tenger 7, 305
 Égyiptum tenger lásd Egyiptomi-tenger
 Éjina lásd Aigina
 Éleskő (vár Szomolány [Smolenice, Sz] közelében) 338, 342, 343, 345, 353
 Ephesum lásd Epheszosz
 Epheszosz 99, 314

Erdély 346, 348, 351–353, 356, 358
Érsekújvár (Nové Zámky, Sz) 350, 351
Esztergom 340, 343, 347, 349
Etiópia 327

Felföld 335, 338, 354
Felső-Egyiptom lásd Egyiptom
Felső-Magyarország 326, 353, 354
Firenze 326
Franciaország 343, 346
Frankfurt 329, 330
Frígia 314
Fülel (Fil'akovo, Sz) 340

Görögország 43, 205, 237, 319

Győr 340

Hadad (Hodod, R) 331
Heidelberg 307
Heraclea, Heraclia lásd Hérakleion
Hérakleion 9, 13, 121, 305, 306
Hispania lásd Spanyolország
Holics (Holíč, Sz) 338, 345, 350, 353
Hollókő 340
Hont vármegye 346

India 219
Itália 327, 333, 343, 344, 346

Kanóbos lásd Kanóbosz
Kanóbosz 305
Kassa (Košice, Sz) 338, 344, 349, 351–353, 359
Kasztalia 207, 320
Kékkő (Modrý Kameň, Sz) 340
Khemmisz 177, 318
Kis-Ázsia 314
Kisvárda 352
Kolkhisz 311
Komárom (Komárom és Komárno, Sz) 340, 349, 350, 357
Komárom vármegye 337
Korfu lásd Korküra
Korküra 310
Korpona (Krupina, Sz) 348, 349
Krakkó 337, 340, 341
Krolewec (Krolevec) 328

Lengyelország 328, 341, 346
Letaua lásd Litva

Lethe lásd Léthe
Léthe 127, 316
Líbia 211
Lipce 328, 329
Liptóújvár (Liptovský Hrádok, Sz) 346
Litva (Zsolnalitva, Lietava, Sz) 355

Magyarország 330, 333, 337, 343, 346, 348, 353
Memphis lásd Memphisz
Memphisz 93, 97, 105, 107, 197, 281, 319
Milétosz 317
Mohács 349
Morvaország 345, 348

Nagyida (Vel'ká Ida, Sz) 338, 341, 351
Naucratis, Nauerrattia, Nauratia lásd Naukratisz
Naukratisz 151, 317
Nílus 7, 31, 183, 211, 213, 219, 231, 305, 308, 317, 318, 320
Nowogród 328

Nyitra (Nitra, Sz) 338
Nyitra vármegye 347

Olaszország lásd Itália
Olmütz (Olomouc) 338

Padova 343, 344
Pádua lásd Padova
Parnassus lásd Parnasszus
Parnasszus 207, 317, 320
Patkó-kő 352
Pélusion lásd Péluszion
Péluszion 305
Pfalz 307
Pozsony (Bratislava, Sz) 330, 337, 340–343, 345, 347, 354, 356–358, 360
Prága 345
Pütho, Pytho lásd Delphoi

Rábaköz 340
Róma 169, 343

Santiago de Compostela 344
Sassin (Sárvár, Sasvár, Sásvár, Šaštín-Stráže, Sz) 337–342, 344, 345, 347, 348, 350, 353, 354, 358, 360, 361
Siena 343
Somoskő 340

Spania lásd Spanyolország
Spanyolország 344
Spárta 320
Strassburg 327, 329, 340, 346

Szalamisz 313
Szatmár (Szatmárnémeti, Satu Mare, R) 350, 353
Szatmár vármegye 348
Szécsény 340
Szerecsenország (Etiópia) 211, 219
Szerednye (Szrednyeje, Szeredne, U) 345, 348,
349, 353, 356, 359, 361
Szilézia 346
Szklabinya (Sklabiňa, Sz) 340

Tepla (Trencsénhölak, Trenčianska Teplá, Sz)
355, 356
Théba 205, 320
Thébás lásd Théba
Thessalia lásd Thesszalia
Thesszalia 263
Tisza 352
Tokaj 348, 350, 352
Törökország 337
Trákia 199, 319

Trencsén (Trenčín, Sz) 341, 345
Trencsén vármegye 338
Trója 237, 321, 323
Turóc vármegye 343

Újfalú (Örsújfalú, Nová Stráž, Sz) 349
Ung vármegye 361

Vágsellye (Šal'a, Sz) 347
Vámosgöc (Nagygejőc, Nagyőcz, Nagygeőcz,
Velikije Gejevci, Veliki Hejivci, U) 361
Vamoss lásd Vámosgöc
Várad (Nagyvárad, Oradea, R) 332, 352

Wamoss Gwicz lásd Vámosgöc
Westhofen 328, 329
Würzburg 329

Zágráb 325, 326
Zerednie lásd Szerednye
Zobor-vidék 335
Zólyom (Zvolen, Sz) 350
Zombor (Sombor, J) 337

Zsigmondháza (Mureșel, R) 350

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ

A Függelék névanyagát a mutató nem tartalmazza. A főszövegben és a textológiai jegyzetekben előforduló valamennyi névalakot feltüntettük utaló címszóként. Azokat az alakváltozatokat, amelyek az apparátusban idézett forrásokban találhatók, csupán a fő címszóban, zárójelben közöljük, utaló címszót csak kivételes esetben használtunk. A főszövegben latinosan írt görög neveket a Szövegmagyarázatokban azonosított, görögös írásmódú alakhoz utaltuk, a *Chariclia* főhőseinek nevénél azonban a latinos névalakot választottuk fő címszónak.

Achilles lásd Akhilleusz

Ács Pál 340, 352, 356

Adonisz 314

Akhilleusz 237, 321

Alí, budai pasa 349

Althan, Adolph ab 349

Alvinczi Péter 359

Amor 259, 293, 295

Amyot, Jacques 326–328

Andrássy Péter 333

Anticles 147, 151

Antonius, Marcus 311

Aphrodité 316, 320

Apollo lásd Millicius, Apollo

Apolló 37, 39, 41, 99, 105, 107, 191, 213, 229, 239, 241, 257, 285, 309, 314, 317, 320, 334

Apollodórosz 308, 310

Arachne lásd Arakhné

Arakhné 249, 322

Arany János 331

Arész 316

Aristipposz 45, 89, 91, 310, 314

Arisztipposz lásd Aristipposz

Arsina 87, 91, 149

Artaxerxész, IV. lásd Bészszosz

Artemisz 307, 314

Athéné lásd Pallasz Athéné

Atis, Attis 93, 314

Atropos lásd Atroposz

Atroposz 151, 317

Baán Kálmán 341

Bacchus 307, 323

Badics Ferenc 325, 326, 332

Bakith Angéla 337, 340

Bakith Anna 340

Bakith Pál 337

Balassa András 346

Balassa Anna 341

Balassa Imre 346, 347, 350

Balassa Zsigmond 346, 350

Balassi Bálint 316, 320, 321, 324, 325, 330, 339, 340, 346, 354, 358

Balassi (Balassy) Menyhárt 340

Balázs pap lásd Jos Balázs

Balázs János 324

Balázs Mihály 347

Balogh Albin 343

Balogh Jolán 337

Bánki Judit 331, 332, 343

Barcsai János 349

Barkóczy László 348

Bassus, Nicolaus 329

Basta, Giorgio 345, 347

Báthori Gábor, somlyói, erdélyi fejedelem 346

Báthori István, ecsedi 342

Báthori Zsigmond, somlyói, erdélyi fejedelem 331

Bay Mihály 341, 342

Bayerle, Gustav 349

Bél lásd Belus

Bél Mátyás 338, 339, 348

Bellus lásd Belus

- Belus 113, 315
Benda Kálmán 351
Berzeviczy Egyed 341
 Bessus lásd Bészszosz
 Bészszosz 203, 319, 320
 Bethlen Gábor, erdélyi fejedelem 346
 Bethlen István, id. 331, 333
 Bethlen István, ifj. 331–333
Bisztray Gyula 407
 Bocatius, Ioannes 348, 359
 Bocskai (Boczkay) István, erdélyi fejedelem 344, 346–353, 358
 Bocskai Miklós 353, 354
Bolgar, R. R. 327
 Bolygó János (Rimay János?) 352, 356
Bónis György 339–341
 Bornemisza Vácsi Menyhárt 352
Borovszky Samu 338
Borsa Gedeon 407
 Bosnyák Tamás 359
 Byron, George Gordon 331
 Byssus lásd Bészszosz

 Cæsar, Caius Julius 311
 Calasiris 197, 205, 207, 231, 241, 243, 251, 255, 257, 285, 320
 Caribdis, Charybdis lásd Kharübdisz
 Caricles lásd Charicles
 Cariclia lásd Chariclia
 Carin, Carina, Carinus 81, 83, 93, 313
 Chakiné lásd Wesselényi Anna
 Charias, Charim lásd Carin
 Charicles 213, 231, 237, 239, 261, 263, 265, 271, 275, 279, 281, 287, 295, 297, 299, 301
 Chariclia 35, 39, 41, 97, 107, 109, 111, 113, 115, 117, 119, 125, 127, 129, 131, 135, 139, 141, 143, 145, 147, 157, 159, 161, 165, 167, 169, 177, 179, 191, 199, 239, 249, 261, 263, 265, 279, 285, 289, 291, 293, 295, 297, 299, 309, 314–316, 319, 322, 329, 334
 Charon lásd Kharón
 Choron Margit 339
 Chubor János lásd Czobor I. János
 Circe lásd Kirké
 Cleopatra lásd Kleopátra
 Clusius, Carolus 330
 Cnemon 43, 45, 71, 77, 79, 81, 83, 87, 91, 93, 95, 97, 107, 111, 113, 115, 119, 123, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 145, 147, 151, 153, 155, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 175, 177, 179, 181, 183, 185, 187, 189, 191, 193, 195, 205, 207, 231, 243, 251, 253, 257, 287, 310, 311, 313, 314
 Commelinus, Hieronymus 333
 Corcyrus 43, 310
 Cornelius Rufinus, Publius 169, 318
 Cornelius Rufus, Publius lásd Cornelius Rufinus, Publius
 Crusius, Martinus 329, 330
 Cupido 65, 203
 Curius Dentatus, Marcus 318
 Cypria lásd Venus
 Czobor család 337, 339
 Czobor Anna 344
 Czobor Erzsébet 338, 339, 342, 343, 348, 353, 355, 357, 359, 360
 Czobor György 342
 Czobor I. Imre 337
 Czobor II. Imre 337, 338, 340
 Czobor III. Imre 339, 342, 353
 Czobor IV. Imre 343, 361
 Czobor (Chubor) I. János 337
 Czobor VII. János 342, 343, 361
 Czobor II. Márton 337–339
 Czobor III. Márton 339, 342, 353, 360
 Czobor I. Mihály 337
 Czobor (Cobor, Tzobor) II. Mihály 306, 328, 331–333, 337–361
 Czobor Mihályné lásd Melith Klára és Thurzó Zsuzsanna
 Czobor I. Pál 338, 339, 346
 Czobor, Paulus lásd Czobor IV. Imre
 Czobor Tamás 337

 Csáktornyai Mátyás 329
 Csáky István 356
Csányi Károly 343
 Csapi Krisztina 341, 354, 356–358
Csonka Ferenc 348

 Dareiosz, III, perzsa király 319
Deák Farkas 348, 351
 Demænetæ 47, 75, 85, 87, 147, 149, 157, 310, 317
 Démaineté lásd Demænetæ
 Dersffy Ferenc 345, 347, 356
 Dersffy Kata 346, 356
 Dersffy Miklós 338, 346, 356

Dersffy Miklósné lásd Perényi Borbála
Dézsi Lajos 25, 125, 133, 135, 221, 325, 331, 407
 Diana 21, 39, 99, 105, 203, 233, 235, 263, 285, 301, 307, 314, 315
 Dobó Krisztina 339
 Dóczy (Doczi) András 347, 359
Dományházi Edit 342, 360
 Domitianus, római császár 9, 306
 Dórisz 308
 Draskovich Péter 341
 Drüadeszek 249, 322
 Dryadesek lásd Drüadeszek
Dudás Gyula 337
 Dugonics András 333

Eckhardt Sándor 341, 346
 Enyedi György 331, 333
 Erasmus, Desiderius 329
 Erdődy Kristóf 345, 359
 Ernő főherceg, Habsburg 349
 Esterházy Miklós 359
 Euripidész 311
 Ezópus 317

 Fejérkövy István 338
 Ferdinánd, I., Habsburg, cseh és magyar király, német-római császár 337
 Feyerabendt, Johann 329
 Flavius-dinasztia 306
 Flora 249, 322
 Florida 45
Font Zsuzsa 360
 Forgách Ilona 357
 Forgách Imre 338
 Forgách Mária 351
 Forgách (Forgác) Mihály 340
 Forgách (Forgács) Zsigmond 352, 358, 359
 Fortuna 95, 101, 314
Földy József 305
Fraknói Vilmos 344, 407
 Frangepán Katalin 338
 Fráter Pál 331, 333
 Fraunce, Abraham 326

 Galenus 299, 324
Genthon István 343
Gerevics Tibor 343
 Ghini, Leon 326
 Glinci, Leonardo 326

Gorgó 247, 322
 Gorgonis lásd Gorgó
 Guarini, Giovanni Battista 327

 Gyöngyösi István 17, 49, 51, 109, 117, 225, 247, 265, 295, 305, 313, 314, 321, 322, 325, 330, 331, 333, 407
 Győrffy Tamás 361
 Gyulaffi Sámuel 330–333

 Hadész 119, 127, 139, 217, 316, 322
Hargittay Emil 351
 Hárpiák 11, 306
Hatvani Mihály 349
Hazai György 349
 Héliodórosz 305, 307, 310, 314, 319, 320, 325–330, 333
 Hélios 13, 306
 Heltai Gáspár 328, 329
Heltai János 359
 Heracleus 9, 306
 Hérakleiosz (Heracleus), bizánci császár 305, 306
 Héraklész 305, 306
 Héraklidák 306
 Hermes lásd Hermész Triszmegisztosz
 Hermész 322, 323
 Hermész Triszmegisztosz 301, 324
Herner János 342, 360
 Hervagius, Joannes 327
Hervay Ferenc 407
 Hésziodosz 317
 Hidvégi Mikó Ferenc 359
 Himmereich, Tiburtius 347
 Hippolütosz 311
 Hæniger, Nicolaus 319
 Hoffmann György 349–351
Holl Béla 407
 Homérosz (Homerus) 316–318, 322, 323, 329
 Homonnai (Homonnaj) Drugeth Bálint 351–353
 Homonnai Drugeth Fruzsina 352
 Homonnai Drugeth György 352, 354, 359
 Homonnai Drugeth István 352
Huszár Lajos 343
 Hydaspes, etiópiai király 327

 Iaszón 311
 Illésházy Gáspár 360
 Illésházy István 337, 340, 344, 345, 348, 350, 351

Illésházy Istvánné lásd Pálffy Kata
Ilosvai (Selymes) Péter 323
Isis 21, 93, 201, 229, 239, 281, 308, 314
Istár 311
István király lásd Bocskai István
Istvánffy Miklós 330, 340, 349
Iványi Béla 337

Jakab, Szent 344
Jankovics József 336, 341, 350, 352, 354, 357
Jászay Pál 354
Jedlicska Pál 339, 342–345
Joó János 339, 354
Jos Balázs 342
Joui, Jovis lásd Jupiter
Jupiter 21, 35 189, 307

Käfer István 407
Kapi András 341
Kárffy Ödön 349
Károlyi Árpád 345, 354, 407
Károlyi Gáspár 329
Kátay (Káthay) János 350
Kátay (Káthay) Mihály 350, 352, 358
Kazinczy Andrea 331, 332, 343
Kazinczy Gábor 337, 340, 359
Kázmér, Brandenburi 327
Keczer András 341
Kékedi (Kekedj) György 352
Kekropsz 310
Kelecsényi Ákos 407
Kemény József 349
Kenéz Győző 330
Keserű Bálint 407
Keserű Gizella 360
Kharikleia lásd Chariclia
Kharón 127, 316
Kharübdisz 173, 318
Khlesl, Melchior 348
Király Erzsébet 331
Király György 348
Király György 331
Kirké 273, 323
Klaniczay Tibor 325, 330, 407
Kleopátra, VIII., egyiptomi uralkodónő 51, 311
Kočiš, Jozef 345–348, 350–360, 407
Komáromy András 338, 350, 352, 357
V. Kovács Sándor 338
Kovács Sándor Iván 331, 343
Kronosz 319

Kruppa Tamás 347
Krzyżanowski, Julian 328

Lachesis lásd Lakheszisz
Lakheszisz 135, 316
Lascaris, Giovanni 326
Laskai (Csókás) János 331–333
Latzkovits Miklós 360, 361
Lázár István Dávid 347
Lencz Géza 352
Lepold Antal 343
Lipotosky lásd Millicius, Apollo
Lipsius, Justus 340, 341
Liszthy (Listhius) János 347
Lorántffy család 357
Lorántffy Mihály 358
Ludányi Mária 354
Lukács László 347
Lumb, T. W. 333
Lükurgosz 209, 320
Lycurgus lásd Lükurgosz

Mágocsy család 357
Mágocsy Ferenc 345
Maillon, J. 333
Majláth Béla 325, 331
Malzai, Otto 327
Mantkovit Bálint 338
Margol 221, 321
Mars 113, 135, 315, 316, 319
Mátyás, I., Hunyadi, magyar király 327, 333, 337
Mátyás, II., Habsburg, német-római császár, magyar és cseh király 357
Mátyás főherceg, Habsburg 347, 348, 353, 354
Maximilian lásd Miksa, I.
Medea lásd Médeia
Médeia 51, 273, 311, 323
Medici, Lorenzo de' 326
Melanchthon, Philipp 327
Melissus, Paulus 307
Melith család 357, 358
Melith István 341
Melith (Melyth) Klára 341, 345, 348, 356, 361
Melith (Melyth) Pál 341, 348, 358, 361
Melith Pálné Csapi Krisztina lásd Csapi Krisztina
Melith Péter 356, 358
Melith Vid 356, 358
Melith Zsuzsa 358

- Memphis 197
 Mena, Fernando de 326
 Mercurius 257, 322
 Mérey Anna 346
 Mérey Zsófia 339, 346
 Messerschmidt, Paul 327
 Mikó Imre 352, 357
 Miksa, I., Habsburg, cseh és magyar király, (II. Miksa néven) német-római császár 337
 Millicius, Apollo 355
 Minerva 43, 53, 310, 311
 Mišianik, Ján 355
 Mitranes lásd Mitranész
 Mitranész 195, 319
 Mladesovith Horváth Péter 348
 Mlynsky lásd Millicius, Apollo
 Moirák 316, 317
 Monok István 326
 Mózes 324
 Múzsák 209
 Mylitius lásd Millicius, Apollo

 Nádasdy Kristóf 339
 Nádasdy Orsolya 339
 Nádasdy Tamás 342, 345
 Nagy Iván 337, 357
 Nagy Lajos 407
 Nagyajtai Kovács István 349
 Nausicles 151, 159, 193, 195
 Neoptolemosz 257, 275, 323
 Neoptolemus, Neoptolemi, Neptolomeus lásd Neoptolemosz
 Neptunus lásd Neptunus
 Neptunus 43, 113, 310
 Nereidák, Néréiszek 21, 308
 Nereis lásd Nereidák
 Néreusz 308
 Ninosz 311

 Nyári István 352
 Nyári Krisztina 352
 Nyári (Nyáry) Pál 344, 349–352

 Obsopæus, Vincentius 327, 328, 330, 333
 Octavianus, Marcus 311
 Odescalchi Arthúr 341, 349
 Odüsszeusz 323, 329
 Ogdeus, Ogdoneus, Ogdous, Ogeolus 197, 319
 Oporinus, Johannes 327
 Oroondates lásd Oroondatész

 Oroondatész 195, 319
 Ortutay Gyula 343
 Ostrosith András 338, 357
 Ovidius Naso, Publius 314, 316, 322

 Ötvös Péter 345, 348

 Paczoth Zsigmond 348
 Pál, V., pápa 343, 351, 358
 Pálffy István 359
 Pálffy Kata 344, 351
 Pallas lásd Pallasz Athéné
 Pallasz Athéné 53, 310, 311
 Palocsai Horvát György 341
 Pécsi Simon 350
 Peles, Peleus lásd Péleusz
 Péleusz 245, 321, 322
 Perényi család 338, 351
 Perényi Borbála 338, 341, 344, 346, 351, 356, 357, 360
 Perényi Ferenc 350, 358
 Perényi György, id. 358
 Perényi György, ifj. 358
 Perényi (Prinyi) István 345, 357, 360
 Perényi Istvánné Thurzó Zsuzsanna lásd Thurzó Zsuzsanna
 Perényi (Prinyi) Mihály 357, 359, 360
 Pethe László, hethesi 345, 353, 354, 356, 357
 Pethe Márton, hethesi 347
 Pethő Gáspár, gersei 339
 Pethő Gáspárné, gersei lásd Choron Margit
 Pethő István, gersei 345
 Petosius 121
 Phædra lásd Phaidra
 Phaidra 51, 311
 Plato lásd Platón
 Platón 271
 Plinius Secundus, Caius 318, 323
 Plutarkhosz 320
 Pluto lásd Hadész
 Poliziano, Angelo 326
 Pomona 249, 322
 Poszeidón 310, 311
 Ptolemæus 323
 Ptolemaiosz, XII., egyiptomi uralkodó 311
 Ptolemaiosz Aülétész 311
 Ptolomeus, Ptoloméus lásd Ptolemæus
 Püthia 205, 207, 209, 239, 241, 285, 320, 323
 Pythia lásd Püthia

- Radvánszky Béla* 345, 355, 359
Rajka László 305, 306, 318, 319, 327, 328, 331, 333, 348, 349, 351, 407
Rákóczi Zsigmond, 1607-től erdélyi fejedelem 345, 352
Rattenbury, R. M. 333
Révay család 340
Révay András 340
Révay Gábor 340
Révay (Reway) Péter 339, 340, 343, 345, 347, 351, 358
Rhédey (Redey) Ferenc 347
Rhodopis, Rhodópisz 199, 203
Rimay János 340, 341, 352, 356
Rodophis, Rodopis lásd *Rhodopis, Rhodópisz*
Rudolf, I., Habsburg, magyar és cseh király, (II. Rudolf néven) német-római császár 337, 345, 347, 353, 354, 356
Rueber, Hans 348
Rumy Károly György 351

W. Salgó Ágnes 327
Sándor, Nagy, makedón király 319
Sanford, J. 326
Saturnus 199, 319
Schäffer, Peter 326–330, 407
Schönkap, Bartholomeus 329
Schrauf Károly 337
Schulcz Katalin 336
Scylla lásd *Szkülla*
Semiramis lásd *Szemiramisz*
Shakespeare, William 327
Simonyi Zsigmond 407
Siréné 107, 315
Ślaski, Jan 328
Soltész Erzsébet 327
Soos Ádám 326
Stoll Béla 336, 407
Stupanes 360

Szabó András 338
Szabó Károly 349
Szádeczky Lajos 358
Szárkándy Anna 346
Szarvas Gábor 407
Székely István 323
Szemiramisz 51, 311
Szentmártoni Szabó Géza 336, 340
Szepessy Tibor 305, 326, 333
Szerémi lásd *Odescalchi Arthúr*

Sziklay János 338
Szilády Áron 349
Szilágyi Sándor 331, 348–351
Szinnyei József 339
Szkülla 173, 318
Szokoli Miklós 341
Szokolyi Péter 352
Sztrabón 305, 313, 317

Tamás Zsuzsanna 336
Tammúz 314
Tarnóc Márton 351
Tarnowsky Mihály Szaniszló 344
Tasso, Torquato 327
Teichmann, Wilhelm 328
Teledemosz, Teledemus 87, 314
Telegdi Pálné lásd *Várday Kata*
Tengon, Tengont, Tengoret 221, 321
Teremundus, Termundus lásd *Teledemosz, Teledemus*
Termutis lásd *Thermuthis*
Theagenes 37, 39, 41, 43, 45, 79, 93, 107, 109, 111, 113, 115, 119, 123, 125, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 145, 147, 157, 161, 167, 171, 177, 191, 247, 249, 259, 261, 275, 277, 279, 281, 283, 285, 289, 295, 315, 317, 330
Theagenész lásd *Theagenes*
Thermuthis 115, 119, 159, 161, 163, 165, 173, 175, 179, 181, 183
Thészeusz 311
Thetis lásd *Thétisz*
Thétisz 245, 321, 322
Thiamus 93, 105, 107, 113, 115, 117, 119, 121, 143, 157, 159, 163, 173, 205, 318
Thisbe 63, 69, 71, 83, 85, 87, 91, 141, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 163, 165, 173, 175, 181, 193, 314, 319
Thurzó család 345, 347
Thurzó Borbála 345, 359
Thurzó (Turzo) György 339–360
Thurzó Györgyné lásd *Czobor Erzsébet*
Thurzó Imre 360
Thurzó Judit 355
Thurzó Szaniszló 351
Thurzó Zsuzsanna 343, 345, 357–361
Titán lásd *Héliosz*
Tkáčiková, Eva 355
Tóth Margit 346
Tysbe lásd *Thisbe*

Underdowne, Thomas 326
Ulixes (Ulysses) lásd Odüsszeusz

Várday Kata 350, 352
Varga Imre 407
Velencei Katalin 327
Venus 39, 65, 69, 135, 203, 293, 311, 316, 319
Veress Endre 343, 345
Vergara, F. 326
Vergara, J. 326
Vergilius (Virgilius) Maro, Publius 329
Vespasianus, római császár 9, 306
Vizkelety András 336
Vizkelety Tamás 340

Warszewiczki, Stanisław 305, 326, 327, 329,
331, 333
Wesselényi család 357
Wesselényi Anna 346, 356

Wesselényi Ferenc 346
Wesselényi István 346, 356

Zacharzewski, Andrzej 305, 326, 328
Závodszki György 339, 361
Zeusz 309, 321
Zichy Edmund, id. 339–343, 345, 349, 350,
352–354, 356–360, 407
Zólyomi Dávid 332, 333
Zrínyi Miklós 325, 330, 333
Zschorn, Johann 197, 199, 211, 257, 305, 307,
308, 310, 320, 321, 326–330, 332, 333,
335, 407

Zsák J. Adolf 331, 332, 338–340, 342–344, 346,
348, 349, 352–354, 356, 360, 407
Zsigmond Ágost, II., Jagelló, lengyel király
327
Zsilinszky Mihály 351

TARTALOMJEGYZÉK

THEAGENES ÉS CHARICLIA

Pars prima	6
Pars secunda	122
Pars tertia	240

JEGYZETEK

Szövegmagyarázatok	305
A <i>Theagenes és Chariclia</i>	325
A sajtó alá rendezésről	334
Czobor Mihály életének főbb eseményei	337

FÜGGELÉK

<i>Æthiopica Historia</i>	365

JEGYZÉKEK, MUTATÓK

A rövidítések jegyzéke	407
A földrajzi nevek mutatója	409
Személynévmutató	413

Balassi Kiadó
A kiadásért felel a Balassi Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Tamás Zsuzsanna
Tördelte Kmety Lóránt
Készült 37,9 (A/5) ív terjedelemben
A nyomdai munkákat a László és Tsa Bt. végezte
Felelős vezető László András
A kötészeti munkákat a Keraban Kft. közreműködésével
az Orient Szövetkezet végezte

ISBN 963 506 064 5
HU ISSN 0324–2323

